

Niemiecki
Kodeks Cywilny

obowiązujący

od 1-go Stycznia 1900.

Byłom G.-Ś.

Nakładem „Katojika”, sp. wyd. z ogr. odp.
1900.

EX*LIBRIS

WOJEWÓDZKIEJ
I MIEJSKIEJ
BIBLIOTEKI
PUBLICZNEJ
IM. EMANUELA SMÓŁKI
W OPOLU

5511

NIEMIECKI KODEKS CYWILNY

OBOWIEZUJĄCY

OD 1. STYCZNIA 1900

NA JĘZYK POLSKI PRZETŁOMACZYŁ

WALERYAN ZIELIŃSKI,

SEKRETARZ SĄDU ZIEMIAŃSKIEGO W ONIEŻNIE

Polaszewski

BYTOM G.-Ś.

NAKŁADEM I DRUKIEM "KATOLIKA", SPÓŁKI WYD. Z OGR. ODPOW.
1900.

347

3640 5

ZBIORY ŚLĄSKIE

Akc V Nr 216 / 40 / 5

SPIS RZECZY

DO

KODEKSU CYWILNEGO.

Księga pierwsza. Część ogólna.

Rozdział pierwszy: Osoby	§ 1 — 89
Tytuł pierwszy: Osoby (naturalno) fizyczne	§ 1 — 20
" drugi: " jurystyczne	§ 21 — 89
I. Towarzystwa	§ 21 — 79
1. Przepisy ogólne	§ 21 — 54
2. Towarzystwa zapisane	§ 55 — 79
II. Zakłady (fundacje)	§ 80 — 88
III. Osoby jurystyczne prawa publicznego	§ 89
Rozdział drugi: Rzeczy	§ 90 — 103
Rozdział trzeci: Czynności prawne	§ 104 — 185
Tytuł pierwszy: Prawdziwość	§ 104 — 115
" drugi: Oświadczenie woli	§ 116 — 144
" trzeci: Kontrakt	§ 145 — 157
" czwarty: Warunek. Oznaczenie czasu	§ 158 — 163
" piąty: Zastępstwo. Pełnomocnictwo	§ 164 — 181
" szósty: Zezwolenie. Przyzwolenie	§ 182 — 185
Rozdział czwarty: Kresy (roki). Terminy	§ 186 — 193
" piąty: Przedawnienie	§ 194 — 225
Rozdział szósty: Wykonywanie praw. Własna obrona.	
Samopomoc	§ 226 — 231
siódmy: Złożenie kaucyi	§ 232 — 240

Księga druga. Prawo stosunków obligacyjnych.

Rozdział pierwszy: Treść stosunków obligacyjnych	§ 241 — 304
Tytuł pierwszy: Obowiązek do świadczenia czegoś	§ 241 — 292
" drugi: Zwłoka po stronie wierzyciela	§ 293 — 304
Rozdział drugi: Stosunki obligacyjne z kontraktów	§ 305 — 361
Tytuł pierwszy. Nadanie podstawy. Osnowa kontraktu	§ 305 — 319

Tytuł drugi: Kontrakt obustronny	§ 320—327
„ trzeci: Przyrzekanie prestacyi osobie trzeciej	§ 328—335
„ czwarty: Zadatek. Kara kontraktowa	§ 336—345
„ piąty: Odstąpienie od kontraktu	§ 346—361
Rozdział trzeci: Ustanawianie stosunków obligacyjnych	§ 362—397
Tytuł pierwszy: Spełnienie	§ 362—371
„ drugi: Depozycja	§ 372—386
„ trzeci: Kompenzacja	§ 387—396
„ czwarty: Darowanie długu	§ 397
Rozdział czwarty: Przelewanie pretenzyi	§ 398—413
„ piąty: Przejmowanie długu	§ 414—419
„ szósty: Większa ilość dłużników i wierzycieli	§ 420—432
„ siódmy: Poszczególne stosunki obligacyjne	§ 433—853
Tytuł pierwszy: Kupno. Zamiana	§ 433—515
I. Przepisy ogólne	§ 433—458
II. Dawanie rękojmi z powodu błędów u rzeczy	§ 459—493
III. Poszczególne rodzaje kupna	§ 494—514
1. Kupno podług próby. Kupno na próbę	§ 494—496
2. Odkup	§ 497—503
3. Pierwokupno	§ 504—514
IV. Zamiana	§ 515
Tytuł drugi: Darowizna	§ 516—534
„ trzeci: Najem. Dzierżawa	§ 535—597
I. Najem	§ 535—580
II. Dzierżawa	§ 581—597
Tytuł czwarty: Pożyczanie	§ 598—606
„ piąty: Pożyczka	§ 607—610
„ szósty: Kontrakt służbowy	§ 611—630
„ siódmy: Kontrakt o dzieło gotowe	§ 631—651
„ ósmy: Kontrakt faktorski	§ 652—656
„ dziewiąty: Publiczna obietnica	§ 657—661
„ dziesiąty: Zlecenie	§ 662—676
„ jedenasty: Sprawowanie interesów bez po- locenia	§ 677—687
„ dwunasty: Zachowywanie	§ 688—700
„ trzynasty: Wnoszenie rzeczy do oberżystów	§ 701—704
„ czternasty: Stowarzyszanie się	§ 705—740
„ piętnasty: Wspólność	§ 741—758
„ szesnasty: Renta dożywotnia	§ 759—761
„ siedemnasty: Gra. Zakład	§ 762—764
„ osiemnasty: Rękojmia	§ 765—778
„ dziewiętnasty: Ugoda	§ 779
„ dwudziesty: Obietnica długu. Przyznanie długu	§ 780—782
„ dwudziesty pierwszy: Przekaz	§ 783—792
„ „ drugi: Obligacye na dzierżyciela	§ 793—805
„ „ trzeci: Przedkładanie rzeczy	§ 809—811
„ „ czwarty: Nieusprawiedliwione zbogacanie się	§ 812—822
„ dwudziesty piąty: Czynności niedozwolone	§ 823—853

Księga trzecia. Prawo rzeczowe.

Rozdział pierwszy: Posiadanie	§	854— 872
„ drugi: Ogólne przepisy o prawach do nieruchomości się odnoszących	§	875— 902
Rozdział trzeci: Własność	§	903—1011
Tytuł pierwszy: Treść własności	§	903— 924
„ drugi: Nabywanie i tracenie własności gruntu	§	925— 928
„ trzeci: Nabywanie i tracenie własności przy rzeczach ruchomych	§	929— 984
I. Przelewanie	§	929— 936
II. Zasiedzenie	§	937— 945
III. Złączenie. Zmieszanie. Przerabianie	§	946— 952
IV. Nabywanie plodów i innych części składowych jakiej rzeczy	§	953— 957
V. Przywłaszczanie	§	958— 964
VI. Nalazek	§	965— 984
Tytuł czwarty: Pretensya z własności	§	985—1007
„ piąty: Współwłasność	§	1008—1011
Rozdział czwarty: Dziedziczne prawo budowlane	§	1012—1017
„ piąty: Służebności	§	1018—1093
Tytuł pierwszy: Służebności gruntowe	§	1018—1029
„ drugi: Użytkowanie	§	1030—1089
I. Użytkowanie rzeczy	§	1030—1067
II. Użytkowanie praw	§	1068—1084
III. Użytkowanie majątku	§	1085—1089
Tytuł trzeci: Ograniczone osobiste służebności	§	1090—1093
Rozdział szósty: Prawo pierwokupu	§	1094—1104
„ siedmi: Ciężary rzeczowe	§	1105—1112
„ ósmi: Hipoteka. Dług gruntowy. Dług rentowy	§	1113—1203
Tytuł pierwszy: Hipoteka	§	1113—1190
„ drugi: Dług gruntowy. Dług rentowy	§	1191—1203
I. Dług gruntowy	§	1191—1198
II. Dług rentowy	§	1199—1203
Rozdział dziewiąty: Prawo zastawu do rzeczy ruchomych i do praw	§	1204—1296
Tytuł pierwszy: Prawo zastawu do rzeczy ruchomych	§	1204—1272
„ drugi: Prawo zastawu do praw	§	1273—1296

Księga czwarta. Prawo rodzinne.

Rozdział pierwszy: Małżeństwo cywilne	§	1297—1586
Tytuł pierwszy: Zaręczyny	§	1297—1302
„ drugi: Wstępywanie w związek małżeński	§	1303—1322
Tytuł trzeci: Nieważność i zacepność małżeństwa	§	1323—1347

Tytuł czwarty: Wstępywanie w nowy związek małżeński w razie ogłoszenia za zmarłego	§	1348—1352
Tytuł piąty: Skutki małżeństwa w ogólności	§	1353—1362
„ szósty: Małżeńskie prawo majątkowe	§§	1363—1563
I. Prawo majątkowe ustawą przepisane	§§	1363—1431
1. Przepisy ogólne	§§	1363—1372
2. Zarząd i użytkowanie	§§	1373—1409
3. Odpowiedzialność za długi	§§	1410—1417
4. Ukończenie zarządu i użytkowania	§§	1418—1425
5. Rozdział majątkowy	§§	1426—1431
II. Umowne prawo majątkowe	§§	1432—1557
1. Przepisy ogólne	§§	1432—1436
2. Ogólna wspólność majątku	§§	1437—1518
3. Wspólność dorobku	§§	1519—1548
4. Wspólność majątku ruchomego	§§	1549—1557
III. Registr praw majątkowych	§§	1558—1563
Tytuł siódmy: Rozwód	§§	1564—1587
„ ósmy: Obowiązki wobec kościoła	§§	1588
Rozdział drugi: Krewieństwo	§§	1589—1772
Tytuł pierwszy: Przepisy ogólne	§§	1589—1590
„ drugi: Pochodzenie z prawego łoża	§§	1591—1600
„ trzeci: Obowiązek utrzymywania	§§	1601—1615
„ czwarty: Prawne stanowisko dzieci z prawego łoża	§	1616—1698
I. Prawny stosunek między rodzicami a dzieckiem w ogólności	§	1616—1625
II. Władza rodzicielska	§§	1626—1696
1. Władza rodzicielska ojca	§§	1627—1683
2. Władza rodzicielska matki	§§	1684—1696
Tytuł piąty: Prawne stanowisko dzieci z małżeństw nieważnych	§	1699—1704
Tytuł szósty: Prawne stanowisko dzieci nieprawego łoża	§	1705—1718
Tytuł siódmy: Legitymacya dzieci nieprawego łoża	§§	1719—1740
I. Legitymacya przez następne małżeństwo	§§	1719—1722
II. Uznanie prawego pochodzenia	§§	1723—1740
Tytuł ósmy: Przybieranie dzieci	§§	1741—1772
Rozdział trzeci: Opieka	§§	1773—1921
Tytuł pierwszy: Opieka nad małoletnimi	§§	1773—1895
I. Zarządzenie opieki	§§	1773—1792
II. Sprawowanie opieki	§§	1793—1836
III. Piecza i nadzór sądu opiekuńczego	§§	1837—1848
IV. Współdziałanie gminnej rady sieroczej	§§	1849—1851
V. Opieka uwolniona	§§	1852—1857
VI. Rada rodzinna	§§	1858—1881
VII. Zakończenie opieki	§§	1882—1895
Tytuł drugi: Opieka nad osobami pełnoletnimi	§§	1896—1908
„ trzeci: Kuratela	§§	1909—1921

Księga piąta Prawo spadkowe.

Rozdział pierwszy: Nastęstwo odziedziczenia . . .	§ 1922—1941
„ drugi: Prawne stanowisko spadkobiercy . . .	§ 1942—2063
Tytuł pierwszy: Przyjmowanie i odrzucanie spadku. Pieczęć sądu spadkowego . . .	§ 1942—1966
Tytuł drugi: Odpowiedzialność spadkobiercy za zobowiązania spadkowe	§ 1967—2017
I. Zobowiązania spadkowe	§ 1967—1969
II. Wywołanie wierzycieli spadkowych . . .	§ 1970—1974
III. Ograniczenie odpowiedzialności spadkobiercy	§ 1975—1992
IV. Sporządzanie inwentarza. Nieograniczona odpowiedzialność spadkobiercy . . .	§ 1993—2013
V. Wybiegi zwłóczące	§ 2014—2017
Tytuł trzeci: Pretensya dziedziczenia	§ 2018—2031
„ czwarty: Większa ilość spadkobierców . . .	§ 2032—2063
I. Prawny stosunek spadkobierców między sobą	§ 2032—2057
II. Prawny stosunek pomiędzy spadkobiercami a wierzycielami spadkowymi . . .	§ 2058—2063
Rozdział trzeci: Testament	§ 2064—2273
Tytuł pierwszy: Przepisy ogólne	§ 2064—2086
„ drugi: Ustanawianie spadkobiercy	§ 2087—2099
„ trzeci: Ustanowienie spadkobiercy w drugiej linii	§ 2100—2146
Tytuł czwarty: Zapis (logat)	§ 2147—2191
„ piąty: Nakaz	§ 2192—2196
„ szósty: Egzekutor testamentu	§ 2197—2228
„ siódmy: Sporządzanie i znoszenie testamentu	§ 2229—2264
Tytuł ósmy: Wspólny testament	§ 2265—2273
Rozdział czwarty: Kontrakt odziedziczenia	§ 2274—2302
„ piąty: Część obowiązkowa (legityma) . . .	§ 2303—2338
„ szósty: Niegodność dziedziczenia	§ 2339—2345
„ siódmy: Zrzekanie się spadku	§ 2346—2352
„ ósmy: Atest spadkowy (legitymacyjny) . .	§ 2353—2370
„ dziewiąty: Kupno spadku	§ 2371—2385

My Wilhelm z bożej łaski, cesarz niemiecki, król
pruski etc.

rozporządzamy w imieniu rzeszy za uprzedniem przyzwolnieniem
rady związkowej i parlamentu, co następuje:

KSIĘGA PIERWSZA.

CZĘŚĆ OGÓLNA.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Osoby.

TYTUŁ PIERWSZY.

Osoby naturalne.

§ 1. Prawozdolność człowieka rozpoczyna się z
chwila przyjścia na świat.

§ 2. Pełnoletność nastaje z chwilą ukończonego
dwudziestego pierwszego roku życia.

§ 3. Małoletniego, który ukończył osiemnasty rok
życia, można uchwałą sądu opiekuńczego uznać za peł-
noletniego.

§ 4. Przez uznanie za pełnoletniego osiąga mało-
letni stanowisko prawne osoby pełnoletniej. Uznanie za
pełnoletniego jest tylko wtenczas możliwem, jeżeli mało-
letni da na nie swoje zezwolenie.

Jeżeli małoletni znajduje się pod władzą rodzicielską,
wówczas jest i zezwolenie mającego nad nim władzę (ojca
lub matki) koniecznem, chyba, że mającemu władzę ani
troska o osobę, ani też staranie o majątek dziecka nie
przysługują. Dla małoletniej wdowy nie potrzeba zezwo-
lenia ze strony dzierzającego władzę.

§ 5. Uznanie za pełnoletniego ma tylko wtenczas
nastąpić, jeżeli to do osiągnięcia jego dobra się przyczynia.

- § 6.** Za niedoletniego może być uznany ten,
- 1, kto wskutek choroby umysłowej albo upośledzenia na duchu staje się niezdolnym do załatwiania swych spraw,
 - 2, kto w skutek marnotrawstwa sam siebie lub swoją rodzinę na niebezpieczeństwo niedostatku wystawia,
 - 3, kto w skutek opilstwa staje się niezdolnym do załatwiania swych spraw lub sam siebie albo swą rodzinę na niebezpieczeństwo niedostatku wystawia albo bezpieczeństwu innych osób zagraża.

Uznanie za niedoletniego należy znieść, jeżeli powód do niego upadnie.

§ 7. Kto się w pewnej miejscowości stale osiedla, zakłada w niej swoją siedzibę.

Siedzibę można mieć równocześnie w kilku miejscowościach.

Siedziba ustaje, jeżeli zajmujący ją z tą wolą ją opuszcza, aby ją zaniechać.

§ 8. Kto nie jest prawodzielny lub w prawodzielności ograniczonym, nie może bez woli swego prawnego zastępcy ani siedziby założyć ani jej zaniechać.

§ 9. Osoba wojskowa ma swą siedzibę w miejscu garnizonu. Jako siedzibę osoby wojskowej, której oddział nie ma w kraju garnizonu, uważa się ostatnie miejsce w kraju, gdzie odosny oddział miał swój garnizon.

Te przepisy nie odnoszą się do osób wojskowych, które tylko dla spełnienia obowiązku wojskowego służą lub też takich, które nie mogą samodzielnie siedziby założyć.

§ 10. Żona ma tę samą siedzibę, co jej mąż; nie ma jej zaś wtenczas, jeżeli mąż swą siedzibę za granicą w takim zakłada miejscu, do którego żona za nim pójść nie chce albo do udania się za nim nie jest zobowiązana.

Dopóki mąż nie ma siedziby albo dopóki żona nie ma tej samej co on siedziby, może żona mieć samodzielną siedzibę.

§ 11. Dziecko prawego łoża ma tę samą siedzibę, co i jego ojciec, dziecko nieprawego łoża tę, którą zajmuje jego matka, dziecko przez inną osobę za własne przyjęte ma siedzibę tego, kto je za własne przyjął. Dziecko za-

trzyma je tę siedzibę dopóty, dopóki się jej w sposób prawnie obowiązujący nie pozbędzie.

Legitymacja (udowodnienie, że dziecko pochodzi z prawego łoża) lub też przyjęcie dziecka za własne dopiero po osiągnięciu pełnoletności tegoż, nie mają żadnego wpływu na siedzibę dziecka.

§ 12. Jeżeli kto drugiej, do używania pewnego nazwiska uprawnionej osobie tego prawa zaprzecza, albo jeżeli interes uprawnionego przez to został naruszony, że ktoś inny bezprawnie takiego samego nazwiska używa, natenczas może uprawniony od tejże drugiej osoby żądać usunięcia tego pokrzywdzenia. Jeżeli zachodzi obawa dalszego krzywdzenia, to może uprawniony skarżyć o zaniechanie.

§ 13. Jeżeli ktoś zaginął, to można go stosownie do przepisu §§ 14 aż do 17 w drodze sądowego obwołania ogłosić jako nieżyjącego.

§ 14. Ogłoszenie za nieżyjącego jest wtenczas możliwem, jeżeli od lat dziesięciu żadna wiadomość o życiu zaginionego nie nadeszła. Ogłoszenie za nieżyjącego nie może nastąpić przed upływem roku, w którymby zaginiony trzydziesty i pierwszy rok życia był ukończył.

Zaginiony, któryby już był 70 rok życia ukończył, może być ogłoszonym za nieżyjącego, jeżeli od pięciu lat o jego życiu nie nadeszła żadna wiadomość.

Dziesięcio- odnośnie pięcioletni przeciąg czasu rozpoczyna się z końcem ostatniego roku, w którym zaginiony, na co są dowody, żył jeszcze.

§ 15. Kto jako należący do siły zbrojnej, brał udział we wojnie, podczas wojny zaginął i od tego czasu o nim żadnej niema wieści, może być uznany za nieżyjącego, jeżeli od czasu zawarcia pokoju trzy lata upłynęły. Jeżeli pokoju nie zawarto, w takim razie rozpoczyna się ów trzyletni przeciąg czasu z upływem tego roku, w którym wojna się skończyła.

Za należącego do siły zbrojnej uchodzi także ten, kto pozostaje w jakimkolwiek do siły zbrojnej stosunku, bądź urzędowym, bądź służbowym albo też w celu niesienia pomocy, jako ochotnik.

§ 16. Kto podczas morskiej podróży znajdował się na statku, który w czasie tejże podróży zatonął, może być ogłoszonym za nieżyjącego, jeżeli od czasu zatonięcia statku rok upłynął.

Domysł o zatonięciu statku zachodzi wtenczas, jeżeli statek do przeznaczonego mu miejsca nie przybył, albo w razie celu podróży ściśle nie oznaczonego, wcale nie wrócił, a:

przy podróżach po morzu Bałtyckiem jeden rok,
„ „ po innych morzach europejskich włącznie
wszystkich części morza: Śródziemnego,
Czarnego i Azowskiego dwa lata,
„ „ przez morza pozaeuropejskie prowadzących
trzy lata

od rozpoczęcia podróży upłynęły. Jeżeli wiadomości dotyczące statku nadeszły, wtedy jest upływ takiego czasu koniecznym, jakiby był musiał upłynąć, gdyby statek z tej miejscowości był odpłynął, w której podług nadeszłych z niej wiadomości się znajdował.

§ 17. Kto wśród innych aniżeli w §§ 15 i 16 podanych okoliczności popadł w niebezpieczeństwo życia i od tego czasu zaginął, może być ogłoszonym za nieżyjącego, skoro od tego wypadku, który niebezpieczeństwo życia spowodował, trzy lata upłynęły.

§ 18. Ogłoszenie za nieżyjącego zasada się na domysle, że zaginiony w tym czasie umarł, który ustanowiono we wyroku ogłoszenie za zmarłego zawierającym.

Jako chwilę śmierci należy, o ile dochodzenia niczego innego nie wykażą, przyjąć:

w przypadkach § 14 chwilę, w której ogłoszenie za zmarłego stało się możebnem,

w przypadkach § 15 czas zawarcia pokoju albo koniec roku, w którym wojna się skończyła,

w przypadkach § 16 chwilę, w której statek utonął albo od której zatonięcie statku się przyjmuje,

w przypadkach § 17 chwilę, w której wypadek zaszedł.

Jeżeli czas śmierci tylko co do dnia jest naznaczonym, uważa się koniec dnia jako chwilę zejścia.

§ 19. Dopóki nie zapadło uznanie za nieżyjącego, przypuszcza się, że zaginiony żył do tej chwili, którą podług § 18 ust. 2 w braku innego wyniku dochodzeń, jako chwilę śmierci przyjąć należy; przepis w § 18 ust. 3 znajduje odpowiednie zastosowanie.

§ 20. Skoro więcej osób we wspólnem niebezpieczeństwie postradało życie, przypuszcza się, że wszystkie równocześnie zmarły.

TYTUŁ DRUGI.

Osoby jurystyczne.

I. Towarzystwa.

1. Przepisy ogólne.

§ 21. Towarzystwo nie mające na celu prowadzenia interesu gospodarczego osiąga prawozdolność przez zapisanie do rejestru towarzystw właściwego sądu okręgowego.

§ 22. Towarzystwo mające prowadzenie interesu gospodarczego na celu nabywa prawozdolność przez nadanie jej ze strony państwa, jeżeli niema osobnych, w drodze prawodawstwa rzeszy wydanych przepisów. Nadanie takie przysługuje temu państwu związkowemu, w którego obrębie towarzystwo ma swą siedzibę.

§ 23. Towarzystwu nie mającemu siedziby w żadnem z państw związkowych można nadać prawozdolność uchwałą rady związkowej, gdyby osobnych w drodze prawodawstwa rzeszy wydawanych przepisów nie było.

§ 24. Jako siedzibę towarzystwa uważa się, jeżeli nic innego nie jest postanowionem, tę miejscowość, w której jest administracja towarzystwa.

§ 25. Ustrój prawozdolnego towarzystwa, o ile nie polega na następujących przepisach, określa się ustawami towarzystwa.

§ 26. Towarzystwo musi mieć zarząd. Zarząd może się składać z kilku osób.

Zarząd zastępuje towarzystwo w sądzie i po za sądem i zajmuje stanowisko prawnego zastępcy. Zakres jego mocy zastępczej można ustawami ograniczyć, a ograniczenie to ma wpływ na stosunki z osobami trzecimi.

§ 27. Zarząd ustanawia się uchwałą walnego zebrania.

Ustanowienie członków zarządu można każdego czasu odwołać, nie naruszając ich praw do pretensyi o wynagrodzenie umową objętych. Usunięcie zarządu można ustawami ograniczyć tak daleko, że można tylko podać, iż zachodzi ważny powód usunięcia; takim ważnym powodem jest w szczególności znaczne nadwężenie obowiązków, albo też niezdolność do prawidłowego prowadzenia interesów.

Do prowadzenia interesu przez zarząd stósują się odpowiednio przepisy §§ 664 aż do 670 stanowiące o załatwianiu interesów na mocy polecenia.

§ 28. Jeżeli zarząd z kilku osób się składa, to powzięcie jego uchwał odbywa się podług przepisów §§ 32, 34 opiewających o uchwałach członków towarzystwa.

Jeżeli oświadczenie woli ma być w obec towarzystwa złożonem, to wystarcza złożenie go wobec jednego członka zarządu.

§ 29. Jeżeli zarząd nie ma przepisanej liczby członków, to w nagłym wypadku, winien ich, na wniosek jednego z interesentów, ten sąd, w którego okręgu towarzystwo ma swą siedzibę, na czas aż do skompletowania zarządu zamianować.

§ 30. Ustawami można postanowić, że obok zarządu należy dla pewnych interesów wyznaczyć osobnych zastępców. Moc zastępcza takiego zastępcy obejmuje, w razach zachodzącej wątpliwości, wszystkie prawne czynności, jakie wyznaczony mu zakres interesów zwykle za sobą pociąga.

§ 31. Towarzystwo jest odpowiedzialnem za szkodę wyrządzoną przez zarząd, przez którego z jego członków lub przez jakiegokolwiek innego zastępcę, jeżeli szkoda wyrządzona osobie trzeciej powstała przy spełnianiu czynności do zastępcy należących a do odszkodowania zobowiązujących.

§ 32. Sprawy towarzystwa, o ile ich nie ma zarząd albo jaki inny organ towarzystwa załatwiać, reguluje się przez uchwałę na zebraniu członków. Do ważności uchwały jest nieodzownem, aby sprawa pod obrady przy-

chodząca, przy zwołaniu zebrania była wyszczególniona. Przy powzięciu uchwał rozstrzyga większość obecnych członków.

Uchwała jest i bez zebrania członków ważną, jeżeli wszyscy członkowie zgadzają się na nią piśmiennie.

§ 33. Do uchwały zawierającej zmianę ustaw towarzystwa potrzebną jest większość trzech czwartych obecnych członków. Do zmiany celu towarzystwa jest zezwolenie wszystkich członków potrzebnem; przyzwolenie członków nieobecnych musi być danem na piśmie.

Jeżeli towarzystwo uzyskało prawozdolność przez nadanie jej od państwa, wtedy potrzebnem jest do zmiany statutu zezwolenie państwa, jeżeli zaś rada związkowa prawozdolność nadała, w takim razie jest potrzebnem zezwolenie rady związkowej.

§ 34. Członek nie ma prawa głosu, jeżeli uchwała dotyczy albo jakiejś czynności prawnej z nim samym przedsięwziąć się mającej albo też zaprowadzenia lub załatwienia jakiegoś procesu pomiędzy nim a towarzystwem.

§ 35. Odrębnych praw jakiegoś członka nie można bez jego zezwolenia uszczuplać uchwałą zebrania członków.

§ 36. Zebranie członków należy zwołać w przypadkach w statucie oznaczonych, jak niemniej i wtenczas, kiedy tego wymaga interes towarzystwa.

§ 37. Zebranie członków należy zwołać, skoro tego piśmiennie z wyłuszczeniem celu i powodu zażąda część członków statutem oznaczona, albo jeżeli statut takiego przepisu nie zawiera, dziesiątą część członków.

Jeżeli powyższemu żądaniu nie stanie się zadosyć, w takim razie może sąd okręgowy, w którego obwodzie towarzystwo ma swą siedzibę, członków żądających zebrania upoważnić do zwołania zebrania i wydać rozporządzenie co do przewodniczenia na zebraniu. Przy zwoływaniu zebrania muszą być członkowie o tem upoważnieniu powiadomieni.

§ 38. Członkostwo nie jest dziedzicznym i nie można go przelać na inną osobę. Wykonywania praw członka nie można poruczać innym osobom.

§ 39. Członkowie mają prawo do wystąpienia z towarzystwa.

Ustawami można postanowić, że wystąpienie z towarzystwa może dopiero nastąpić z końcem roku obrachunkowego albo po upływie pewnego czasu po wypowiedzeniu; przeciąg czasu pomiędzy wypowiedzeniem a wystąpieniem może wynosić, co najwyżej dwa lata.

§ 40. Przepisy w § 27 ust. 1, 3, § 28 ust. 1 i §§ 32, 33, 38 ustępują o tyle, o ile statut opiewa co innego.

§ 41. Towarzystwo można rozwiązać uchwałą zebrania członków. Do powzięcia takiej uchwały potrzeba, jeżeli statut nie zawiera innego przepisu, większości trzech czwartych obecnych członków.

§ 42. Towarzystwo traci prawozdolność wskutek ogłoszenia konkursu.

Jeżeli długi przewyższają majątek towarzystwa, to winien zarząd wnieść o otworenie konkursu. Jeżeli w stawieniu tego wniosku zachodzi zwłoka, to stają się członkowie zarządu, na których spada wina, wierzycielom za powstałą ztąd szkodę solidarnie odpowiedzialnymi.

§ 43. Prawozdolność można odebrać towarzystwu, jeżeli ono bezprawną uchwałą zebrania albo bezprawnem zachowaniem się zarządu dobro publiczne na szwank naraża.

Towarzystwu nie mającemu podług statutu prowadzenia interesu gospodarczego na celu, można odebrać prawozdolność, jeżeli ono mimo to do takiego celu zdąża.

Towarzystwu nie mającemu podług statutu celów politycznych, społeczno-politycznych albo religijnych, można odebrać prawozdolność, jeżeli ono mimo to do takich celów zdąża.

Towarzystwu z prawozdolnością na nadaniu jej opartą, można odebrać prawozdolność, skoro ono do innych zmierza celów, jak te, które są w statucie oznaczone.

§ 44. Kompetencya władz i postępowanie przed niemi podlegają w przypadkach § 43 przepisom, które ustawy krajowe dla spornych spraw administracyjnych zawierają. Tam, gdzie nie ma postępowania dla spornych spraw administracyjnych należy zastosować przepisy §§ 20,

21 Ordynacyi procederowej; w pierwszej instancyi rozstrzyga ta wyższa władza administracyjna, w obrębie której towarzystwo ma swoją siedzibę.

Jeżeli prawozdolność opiera się na nadaniu jej przez radę związkową, to i odebranie jej zapada uchwałą rady związkowej.

§ 45. Po rozwiązaniu towarzystwa albo po odebraniu mu prawozdolności, przechodzi majątek na osoby w statucie oznaczone.

Ustawami można postanowić, aby uprawnione do spadku osoby były oznaczone przez uchwałę walnego zebrania albo też jakiego innego organu towarzystwa. Jeżeli towarzystwo nie ma prowadzenia interesów gospodarczych na celu, to zebranie członków może także bez takiego przepisu przekazać majątek jakiej publicznej instytucji lub zakładowi.

Jeżeli nieznaczono osób do odebrania spadku uprawnionych, to przypada majątek, gdyby towarzystwo podług ustaw wyłącznie interes swych członków miało na celu, w równych częściach tym członkom, którzy podczas rozwiązania albo odebrania prawozdolności do towarzystwa należeli, w przeciwnym razie przypada majątek fiskusowi tego państwa związkowego, w którego obrębie towarzystwo miało swą siedzibę.

§ 46. Jeżeli majątek towarzystwa przechodzi na fiskusa, to należy co do tego spadku zastosować te przepisy, które stanowią o spadkach na fiskusa, jako prawnego spadkobiercę przechodzących. Fiskus winien, ile możliwości, majątek użyć w sposób celom towarzystwa odpowiadający.

§ 47. Jeżeli majątek towarzystwa nie przypadnie fiskusowi, to jest likwidacya konieczną.

§ 48. Likwidacyę przeprowadza zarząd. Likwidatorami można i inne osoby ustanowić; co do ustanowienia likwidatorów, to są miarodawczymi przepisy opiewające o ustanowieniu zarządu.

O ile z celu likwidacyi nic innego nie wynika, zajmują likwidatorowie prawne stanowisko zarządu.

Jeżeli jest kilku likwidatorów ustanowionych a nic innego nie postanowiono, natenczas jest nieodzowną do ważności uchwał jednomyslność wszystkich likwidatorów.

§ 49. Likwidatorowie winni: bieżące interesa ukończyć, pretensye ściągnąć, resztę majątku spieniężyć, wierzycieli zaspokoić i zwyczaję uprawnionemu odbiorcy spadku wydać. W celu załatwienia bieżących interesów mogą likwidatorowie także i w nowe interesa się wdawać. Ściągnięcia pretensyi, jak również i spieniężenia reszty majątku można zaniechać, jeżeli chwycenie się takich środków nie jest potrzebnem do zaspokojenia wierzycieli, albo do rozdzielenia zwyczajki pomiędzy uprawnionych do spadku.

O ile cel likwidacyi tego wymaga, uchodzi towarzystwo jako jeszcze istniejące aż do ukończenia likwidacyi.

§ 50. Rozwiązanie towarzystwa lub odebranie mu prawozdolności winni likwidatorowie publicznie ogłosić. W obwieszczeniu należy wierzycieli wezwać do zgłoszenia się z pretensyami. Obwieszczenie podaje się do dziennika ustawami przeznaczonego, jeżeli zaś takiego dziennika niema, do dziennika, który do obwieszczeń tego sądu okręgowego służy, w którego obwodzie towarzystwo miało swą siedzibę. Obwieszczenie uważa się za skuteczne, skoro od umieszczenia go w dzienniku albo przy kilkukrotnem ogłoszeniu od pierwszego umieszczenia dwa dni upłynęły.

Znanych wierzycieli należy zawezwać do zgłaszania się osobnem zawiadomieniem.

§ 51. Przed upływem roku po ogłoszeniu rozwiązania towarzystwa lub po odebraniu mu prawozdolności, nie wolno wydawać majątku uprawnionemu do spadku.

§ 52. Jeżeli wiadomy wierzyciel się nie zgłosi a deponowanie pretensyi jest uprawnionem, to należy się winną kwotę złożyć dla wierzyciela w depozycie.

Jeżeli uiszczenie jakiegoś zobowiązania jest chwilowo nie wykonalnem, albo jeżeli zobowiązania zaprzeczono, natenczas wolno tylko w takim razie wydać majątek uprawnionym do spadku, jeżeli wierzyciela przez kaucyą się zapewni.

§ 53. Likwidatorowie, którzy nadwyręzą obowiązki podług § 42 ust. 2 i podług §§ 50 aż do 52 na nich spadające albo wydadzą majątek uprawnionym do spadku osobom przed zaspokojeniem wierzycieli, stają się, jeżeli

spada na nich wina, wierzycielom za wynikłą ztąd szkodę solidarnie odpowiedzialnymi.

§ 54. Do towarzystw bez prawozdolności stósują się przepisy opiewające o stowarzyszeniu. Za czynność prawną w imieniu takiego towarzystwa z trzecią osobą podjętą, odpowiada działający osobiście; jeżeli zaś kilka osób działa, to są wszystkie solidarnie odpowiedzialnemi.

2. Towarzystwa zapisane.

§ 55. Zapisanie towarzystwa o rodzaju w § 21 określonym do rejestru towarzystw, ma być uskuteczniönem w tym sądzie okręgowym, w którego okręgu towarzystwo ma swą siedzibę.

§ 56. Zapisanie ma tylko wtenczas nastąpić, jeżeli towarzystwo składa się przynajmniej z siedmiu członków.

§ 57. W ustawach musi się podać cel i nazwę oraz siedzibę towarzystwa i musi z nich wynikać, że towarzystwo ma być do rejestru zapisanem.

Nazwa winna się wyraźnie odróżniać od nazw towarzystw zapisanych, istniejących w tej samej miejscowości lub gminie.

§ 58. Ustawy mają zawierać przepisy:

- 1, o wstępowaniu i występowaniu członków,
- 2, o tem, czy, i jakie składki mają członkowie płacić,
- 3, o utworzeniu zarządu,
- 4, o warunkach, pod jakimi należy zwołać zebranie członków, o formie zwoływania członków i protokółowaniu uchwał.

§ 59. Zarząd winien podać towarzystwo do zapisania w rejestrze.

Do podania należy załączyć: 1) ustawy w oryginale i odpisie, 2) odpis protokółów co do dokonanego wyboru zarządu.

Ustawy towarzystwa mają być przynajmniej przez siedmiu członków podpisane i winne w sobie mieścić datę ich spisania.

§ 60. Sąd okręgowy winien wniosek o zapisanie oddalić z wyluszczeniem powodów, jeżeli w nim przepisom §§ 56 aż do 59 objętym, zadosyć nie uczyniono.

Przeciw oddalającej uchwale służy natychmiastowe zażalenie podług przepisów Ordynacyi o procesie cywilnym.

§ 61. Jeżeli wniosek przyjęto, to winien go sąd okręgowy zakomunikować właściwej władzy administracyjnej.

Władza administracyjna może założyć protest przeciw zapisaniu, jeżeli towarzystwo podług publicznego prawa o towarzystwach jest nie dozwolonem, albo może być zakazanem, albo jeżeli dąży do celów politycznych, socjalno-politycznych lub religijnych.

§ 62. Jeżeli władza administracyjna założy protest, to sąd okręgowy winien o nim donieść zarządowi.

Protest ten można zacząć w drodze postępowania w sprawach administracyjno-spornych albo, gdzie takiego postępowania niema, w drodze rekursu w myśl §§ 20, 21 Ordynacyi procederowej.

§ 63. Zapisanie do rejestru może, o ile władza administracyjna o założeniu protestu nie doniosła, dopiero wtenczas być skutecznionem, jeżeli od zakomunikowania wniosku władzy administracyjnej sześć tygodni upłynęło a protestu nie założono, albo jeżeli założony protest ostatecznie uchylono.

§ 64. Przy zapisywaniu należy w rejestrze towarzystw podać: nazwę i siedzibę towarzystwa, dzień uchwalenia ustaw i nazwiska członków zarządu. Nie mniej mają być umieszczone w rejestrze przepisy, które ograniczają zakres mocy zastępczej zarządu albo stanowią odmienne od przepisu w § 28 ust. 1 przepisy o powzięciu uchwał zarządu.

§ 65. Nazwa towarzystwa otrzymuje od chwili zapisania dodatek: »towarzystwo zapisane«.

§ 66. Sąd okręgowy ma obowiązek zapisanie ogłosić w dzienniku do swych obwieszczeń przeznaczonym.

Oryginał ustaw należy się zwrócić zaopatrzonej w poświadczenie o dokonaniem zapisaniu. Odpis ustaw uwierzytelnia sąd okręgowy i przechowuje go razem z innemi pismami.

§ 67. Każdą zmianę zarządu, jak również i powtórny wybór którego z członków zarządu, winien zarząd

podać do zapisania. Do wniosku należy załączyć odpis protokołu dotyczącego zmiany lub ponownego wyboru.

Członków zarządu sądownie ustanowionych zapisuje się w rejestr z urzędu.

§ 68. Jeżeli zawiera się prawny układ pomiędzy dotychczasowymi członkami zarządu a osobą trzecią, to można tylko wtenczas zrobić wybieg o zmianę zarządu przeciw trzeciej osobie, jeżeli owa zmiana w czasie podjęcia prawnego układu została zapisaną do rejestru towarzystw, albo jeżeli osoba trzecia wie o tej zmianie. Skoro zaś zmiana jest zapisaną, to nie potrzebuje jej trzecia osoba w stosunku do siebie uznawać za ważną, jeżeli o niej nie wie a ta niewiadomość nie polega na niedbałości.

§ 69. Świadcstwem sądu okręgowego dotyczącem odnośnego zapisania dostarcza się władzom dowodu na to, że zarząd składa się w istocie z osób do rejestru zapisanych.

§ 70. Przepisy w § 68 odnoszą się także do postanowień zakres mocy zastępczej zarządu ograniczających lub powzięcie uchwał zarządu odmiennie od przepisu w § 28 ust. 1., regulujących.

§ 71. Zmiany ustaw wymagają dla nabycia mocy obowiązującej zapisania ich do rejestru towarzystw. O zmianie winien zarząd donieść sądowi w celu jej zapisania. Do wniosku należy dołączyć uchwałę zawierającą zmianę w oryginale i w odpisie.

Przepisy w §§ 60 aż do 64 i w § 66 ust. 2 należy odpowiednio zastosować.

§ 72. Zarząd jest zobowiązany sądowi okręgowemu na jego żądanie każdego czasu podawać spis członków towarzystwa.

§ 73. Jeżeli liczba członków towarzystwa spadnie niżej trzech, wtenczas winien sąd okręgowy, na wniosek zarządu, a jeżeli zarząd takiego wniosku nie stawi, w przeciągu trzech miesięcy po wysłuchaniu zarządu, z urzędu odebrać towarzystwu prawozdolność. Odnośną uchwałę należy doręczyć towarzystwu. Przeciw tej uchwale służy natychmiastowe zażalenie w myśl przepisów Ordynacji procesowej cywilnej.

Z prawomocnością takiej uchwały traci towarzystwo swą prawozdolność.

§ 74. Rozwiązanie towarzystwa, jak niemniej i odebranie mu prawozdolności należy zapisać do rejestru towarzystw. W razie otwarcia konkursu zaniechuje się zapisania.

Jeżeli towarzystwo rozwiąże się mocą uchwały zebrania członków albo wskutek upływu czasu dla istnienia towarzystwa naznaczonego, to winien zarząd donieść o rozwiązaniu w celu zapisania w rejestr. W pierwszym przypadku należy dołączyć odpis uchwały dotyczącej rozwiązania.

Jeżeli prawozdolność odbierze się towarzystwu na zasadzie § 43, albo jeżeli towarzystwo rozwiązano na mocy publicznego prawa o towarzystwach, w takim razie zapisuje sąd w rejestrze rozwiązanie towarzystwa na mocy doniesienia odnośnej władzy.

§ 75. Otwarcie konkursu należy zapisać z urzędu. Uchylenie uchwały otwierającej konkurs również zapisać należy.

§ 76. Likwidatorów należy zapisać do rejestru towarzystw. Również zapisać należy postanowienia, które odmienne od osnowy § 48 ust. 3 stanowią pravidła o powzięciu uchwał likwidatorów.

Wnioski o zapisanie winien stawiać zarząd, przy późniejszych zmianach zaś likwidatorowie. Do wniosku o zapisanie likwidatorów uchwałą zebrania członków ustanowionych, należy dołączyć odpis odnośnej uchwały, do wniosku zawierającego przepisy o uchwale likwidatorów, odpis protokołu obejmującego te uchwały.

Likwidatorów sądownie ustanowionych zapisuje się z urzędu.

§ 77. Wnioski do rejestru towarzystw winni podawać tak członkowie zarządu jak i likwidatorowie, w oświadczeniu publicznie uwierzytelnionem.

§ 78. Sąd okręgowy może zmusić członków zarządu karami porządkowymi do przestrzegania przepisów w § 67 ust. 1, w § 71 ust. 1, w § 72, w § 74 ust. 2, i w § 76 zawartych. Poszczególne kary nie może przenosić trzystu marek.

W ten sam sposób mogą i likwidatorowie być zmuszeni do przestrzegania przepisów w § 76 określonych.

§ 79. Przeglądanie rejestru, jak również i pism przez towarzystwo w sądzie złożonych jest każdemu dozwolone. Od zapisów rejestrowych można żądać odpisu; na stawione żądanie należy uwierzytelnić te odpisy.

II. Zakłady.

§ 80. Powstanie jakiegoś prawozdolnego zakładu wymaga oprócz czynności fundacyjnej jeszcze i zatwierdzenia tego państwa związkowego, w obrębie którego zakład ma mieć swoją siedzibę. Jeżeli zakład nie ma mieć siedziby w państwie związkowym, to potrzeba zatwierdzenia rady związkowej. Jako siedzibę zakładu uważa się, jeżeli nic innego nie postanowiono, tę miejscowość, w której się znajduje jego administracja.

§ 81. Czynność fundacyjna, sporządzona wśród żyjących, wymaga formy piśmiennej.

Dopóki nie udzielono zatwierdzenia, dopóty służy fundatorowi prawo cofnięcia. Jeżeli wniesiono u właściwej władzy o zatwierdzenie, to odwołanie jest możebnem tylko w obec tejże samej władzy. Spadkobierca założyciela nie ma prawa do odwołania, jeżeli założyciel oddał już wniosek do właściwej władzy albo, w razie czynności fundacyjnej do sądowego protokołu lub przed notaryuszem zgłoszonej, powierzył podczas lub po przyjęciu czynności stawienie wniosku sądowi albo notaryuszowi.

§ 82. Jeżeli zakład zatwierdzono, to jest założyciel zobowiązany majątek w czynności fundacyjnej zapewniony przelać na zakład. Prawa, do przelania których układ odstąpienia wystarcza, przechodzą na zakład, o ile z aktu fundacyjnego inna wola założyciela nie wynika.

§ 83. Jeżeli rozporządzenie na wypadek śmierci obejmuje akt fundacyjny, natenczas winien wnieść sąd zajmujący się spadkiem o zatwierdzenie, lecz tylko wtenczas, jeżeli o nie nie wniesie spadkobierca lub wykonawca testamentu.

§ 84. Jeżeli zakład uzyskał zatwierdzenie dopiero po śmierci założyciela, to uważa go się co do zapisów

założyciela, jako zakład już przed śmiercią fundatora powstały.

§ 85. O administracji zakładu, o ile ona nie polega na ustawach rzeszy lub krajowych, stanowi czynność fundacyjna.

§ 86. Pod przepisy w § 26, w § 27 ust. 3 i w §§ 28 aż do 31, 42 podpadają w danym razie także i zakłady, pod przepisy w § 27 ust. 3 i w § 28 ust. 1 atoli tylko o tyle, o ile się z czynności fundacyjnej, w szczególności zaś z tego, że zakładem zarządza jaka władza publiczna, coś innego nie wykazuje. Przepisy w § 28 ust. 2 i w § 29 ustępują, jeżeli chodzi o zakłady, któremi zarządza jaka władza publiczna.

§ 87. Jeżeli spełnianie celu zakładu stało się nie możliwem, albo jeżeli ono naraża na szwank dobro ogólne, natenczas może właściwa władza zakładowi przeznaczyć inny cel albo znieść zakład.

Przy nadaniu innego celu należy, o ile możebnem, uwzględnić zamiar założyciela, w szczególności zaś należy się troszczyć o to, aby dochody z majątku zakładu, o ile możebnem, w myśl założyciela dla tego grona osób zostały utrzymane, dla którego były przeznaczone. O ile zmiana celu tego wymaga, może władza zmienić ustroj zakładu.

Przed nadaniem innego celu i przed zmianą ustroju należy się przesłuchać zarząd zakładu.

§ 88. Po upadku zakładu przypada majątek osobom we fundacji zakładu oznaczonym. Przepisy §§ 46 aż do 53 objęte zastósowują się odpowiednio.

III. Osoby jurystyczne prawa publicznego.

§ 89. Przepis w § 31 stósuje się odpowiednio także do fiskusa, niemniej i do korporacji, instytucji i zakładów opartych na prawie publicznem.

To samo odnosi się także do przepisu w § 42 ust. 2, lecz o tyle tylko, o ile korporacje, instytucje i zakłady oparte na prawie publicznem w konkurs popaść mogą.

ROZDZIAŁ DRUGI

Rzeczy.

§ 90. Rzeczami w pojęciu prawnem są tylko przedmioty materialne.

§ 91. Zamiennymi rzeczami w myśl prawa są rzeczy ruchome, które się zwykło w życiu powszechnem oznaczać liczbą, miarą albo wagą.

§ 92. Zużywalnymi rzeczami w pojęciu prawnem są takie rzeczy ruchome, których stosowny do przeznaczenia użytek polega na ich zużyciu lub ich zbycie.

Jako zużywalne uważa się także rzeczy ruchome należące do składu towarów albo do jakiegobądź innego zbioru rzeczy, którego użytek stosownie do jego przeznaczenia polega na zbywaniu poszczególnych rzeczy.

§ 93. Części składowe jakiejś rzeczy nie mogące być od siebie odłączone bez zniszczenia jednej albo drugiej lub bez zmiany w swej istocie (istotne części składowe), nie mogą być przedmiotem praw osobnych.

§ 94. Do istotnych części składowych jakiejś nieruchomości należą rzeczy z ziemią ściśle związane, w szczególności budynki, jak niemniej plody ziemne, dopóki są w połączeniu z ziemią. Nasienie staje się istotną częścią składową nieruchomości z chwilą wysiewu, a roślina z chwilą jej zasadzenia.

Do istotnych części składowych budynku należą rzeczy powprawiane w celu jego wystawienia.

§ 95. Do części składowych nieruchomości nie należą takie rzeczy, które są z ziemią połączone tylko w celu przejściowym. To samo odnosi się do budynku lub innego rękodziła, które uprawniony przy wykonywaniu prawa na obcej nieruchomości z tą nieruchomością połączył.

Rzeczy tylko w przejściowym celu do budynku powprawiane, nie należą do części składowych budynku.

§ 96. Prawa z własnością nieruchomości połączone uchodzą za części składowe nieruchomości.

§ 97. Przynależnościami są ruchome rzeczy, które nie będąc częściami składowymi rzeczy głównej, są prze-

znaczone do służenia gospodarczemu celowi rzeczy głównej i pozostają do niej pod względem miejsca w stosunku odpowiednim temu ich przeznaczeniu. Rzecz nie jest przynależnością, jeżeli jej się nie uważa w życiu powszechnem za przynależność.

Przejęciowe używanie rzeczy do gospodarczego celu jakiejś innej nie nadaje rzeczy pierwszej znamienia przynależności. Przejęciowe oderwanie rzeczy przynależnej od rzeczy głównej nie znosi znamienia przynależności.

§ 98. Do służenia celowi gospodarczemu rzeczy głównej są przeznaczone:

- 1, przy budynku do prowadzenia przedsiębiorstwa trwale urządzonym, w szczególności przy: młynie, kuźni, browarze, fabryce: maszyny i jakiegobądź inne narzędzia przeznaczone do prowadzenia przedsiębiorstwa,
- 2, przy majątnościach ziemskich: narzędzia i bydło do prowadzenia gospodarstwa przeznaczone, płody rolnicze, o ile one do dalszego prowadzenia gospodarstwa aż do tego czasu są potrzebne, w którym, jak się przewidywać zwykło, takie same lub podobne płody się zyskuje, jak również i nawóz na majątności się znajdujący.

§ 99. Owocami jakiejś rzeczy są płody tej rzeczy i jakiegobądź inny zysk, który odpowiednio do przeznaczenia rzeczy z niej się otrzymuje.

Owocami prawa są intraty, jakie daje prawo stosownie do swego przeznaczenia, w szczególności przy prawie mającem zysk części składowych ziemi na celu, uzyskane części składowe.

Owocami są także zyski, jakie daje rzecz jakaś lub prawo na mocy stosunku prawnego.

§ 100. Użytkiem są owoce jakiejś rzeczy lub prawa, jak również korzyści, które daje używanie rzeczy lub prawa.

§ 101. Jeżeli ktoś jest uprawnionym do pobierania owoców jakiejś rzeczy lub owoców prawa do pewnego czasu albo też od pewnego czasu, to należą do niego, jeżeli nic innego nie postanowiono:

- 1, płody w § 99 ust. 1 oznaczone i części składowe wtenczas nawet, kiedy ma je pobierać jako owoce prawa o tyle, o ile je od rzeczy odłączono podczas trwającego uprawnienia;
- 2, inne owoce o tyle, o ile one w czasie trwającego uprawnienia przypadają; jeżeli jednakże owoce pochodzą z wynagrodzenia za oddanie jakiejś rzeczy lub prawa do użytku lub z pobierania owoców, jeżeli pochodzą z procentów, udziałów w zysku lub innych powtarzających się intrat, to należy się uprawnionemu część odpowiadająca trwaniu jego uprawnienia.

§ 102. Kto jest obowiązany do wydania owoców, może o tyle żądać zwrotu kosztów wyłożonych na uzyskanie tych owoców, o ile owe koszty odpowiadają prawidłowemu gospodarowaniu a nie przenoszą wartości owoców.

§ 103. Kto jest obowiązany ponosić ciężary jakiejś rzeczy albo prawa do pewnego oznaczonego czasu lub od pewnego oznaczonego czasu, winien, jeżeli nic innego nie postanowiono, ponosić ciężary regularnie się powtarzające w stosunku do trwania swego zobowiązania, inne zaś ciężary o tyle, o ile je należy uiszczać podczas trwającego zobowiązania.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Czynności prawne.

TYTUŁ PIERWSZY.

Prawodzielność.

§ 104. Nieprawodzielnym jest ten:

- 1, kto nie ukończył siódmego roku życia,
- 2, kto wskutek chorobliwego zakłócenia czynności umysłu znajduje się w stanie wykluczającym wolne zaznaczenie woli, o ile ten stan co do swej natury nie jest przejściowym,
- 3, kto wskutek choroby umysłowej został uznany za niepoczytalnego.

§ 105. Oświadczenie woli nieprawodzielnej osoby jest nieważnem.

Nieważnem jest także oświadczenie woli złożone w stanie bezprzytomności albo przejściowego zakłócenia czynności umysłowej.

§ 106. Małoletni, który ukończył siódmy rok życia, jest według osnowy §§ 107 aż do 113 pod względem prawodzielności ograniczonym.

§ 107. Małoletni potrzebuje do oświadczenia woli, na mocy którego nie osiąga jedynie prawnych korzyści, zezwolenia swego prawnego zastępcy.

§ 108. Jeżeli małoletni zawiera kontrakt bez potrzebnego zezwolenia prawnego zastępcy, to obowiązująca moc kontraktu zależy od zatwierdzenia zastępcy.

Jeżeli druga strona zawezwiałe zastępcę do oświadczenia się względem zatwierdzenia, to może to oświadczenie być oddanem tylko wobec tej drugiej strony; zatwierdzenie lub odmówienie zatwierdzenia przed zawezwaniem wobec małoletniego oświadczone jest bezskutecznem. Zatwierdzenie może być oświadczone tylko w przeciągu dwóch tygodni po otrzymaniu wezwania; jeżeli się zatwierdzenia nie oświadczy, to uważa je się jako odmówione.

Jeżeli małoletni stał się nieograniczenie prawodzielnym, to nie zastępca tylko on sam daje przyzwolenie.

§ 109. Aż do zatwierdzenia kontraktu jest druga strona uprawnioną do odwołania. Odwołanie można także oświadczyć wobec małoletniego.

Jeżeli druga strona o małoletności wiedziała, to może ona tylko wtenczas cofnąć się, jeżeli małoletni wbrew prawdzie twierdził, że ma zezwolenie zastępcy, lecz i w tym przypadku nawet nie może druga strona się cofnąć, jeżeli jej przy zawarciu kontraktu było wiadomem, że nie ma zezwolenia.

§ 110. Kontrakt zawarty przez małoletniego bez zezwolenia prawnego zastępcy uważa się za obowiązujący od samego początku, jeżeli małoletni uiszcza kontraktową powinność z takich środków, które mu na ten cel lub do dowolnego rozporządzania przez zastępcę albo za zezwoleniem ostatniego przez третią osobę były oddane.

§ 111. Jednostronna czynność prawna, którą małoletni przedsięwzię bez potrzebnego zezwolenia prawnego zastępcy niema mocy obowiązującej. Jeżeli małoletni

przedsiębierze taką czynność prawną za wspomnionem zezwoleniem, to nie ma ona mocy obowiązującej, jeżeli małoletni nie przedłoży zezwolenia we formie piśmiennej, a druga osoba z tego powodu czynność prawną bezzwłocznie odrzuci. Odrzucenie jest wykluczonem, jeżeli zastępca drugą stronę o zezwoleniu powiadomił.

§ 112. Jeżeli prawny zastępca upoważni małoletniego za zezwoleniem sądu opiekuńczego do samodzielnego prowadzenia jakiegoś interesu zarobkowego, natenczas jest małoletni nieograniczenie prawodzielny co do takich prawnych czynności, które prowadzenie interesu za sobą pociąga. Wyjątek stanowią tylko takie czynności prawne, do których zastępca potrzebuje zezwolenia sądu opiekuńczego.

Upoważnienie powyższe może zastępca cofnąć tylko za zezwoleniem sądu opiekuńczego.

§ 113. Jeżeli prawny zastępca upoważni małoletniego do przyjęcia służby albo jakiejś pracy, w takim razie jest małoletni nieograniczenie prawodzielny do takich prawnych czynności, które dotyczą przyjęcia, czy też zniesienia stosunku służebnego albo roboczego w dozwolonym rodzaju albo też takich, które dotyczą zobowiązań ze wspomnianego stosunku wynikających. Wyjątek stanowią kontrakty, do których zastępca potrzebuje zezwolenia sądu opiekuńczego.

Zastępca może cofnąć albo ograniczyć to upoważnienie.

Jeżeli prawny zastępca jest opiekunem i wzbrania się udzielić rzeczonoego upoważnienia, to może go udzielić na wniosek małoletniego sąd opiekuńczy. Sąd opiekuńczy winien dać upoważnienie, jeżeli ono leży w interesie małoletniego.

Upoważnienie udzielone w pewnym poszczególnym przypadku uważa się, w razie zachodzącej wątpliwości, jako ogólne upoważnienie do podejmowania lub załatwiania czynności tegoż samego rodzaju.

§ 114. Kogo uznano za niedoletniego wskutek choroby umysłowej, wskutek marnotrawstwa albo opilstwa, albo kogo podług § 1906 stawiono pod tymczasową opie-

kę, ten stoi na równi pod względem prawdziwości z małoletnim, który ukończył siódmy rok życia.

§ 115. Jeżeli uchwałę orzekającą o uniedoletnieniu uchyla się skutkiem skargi zaczepnej, to nie może na mocy tej uchwały ważność czynności prawnych przez uniedoletnionego lub w obec niego przedsiębiorzonych podlegać wątpliwości. Uchylenie uchwały nie ma żadnego wpływu na ważność czynności prawnych przez prawnego zastępcę lub w obec niego przedsiębiorzonych.

Przepisy powyższe zastosowuje się odpowiednio, jeżeli w przypadku tymczasowej opieki wniosek o uniedoletnienie cofnięto albo prawomocnie odrzucono, albo jeżeli uchwała rozporządzająca uniedoletnienie uchyloną została w skutek skargi zaczepnej.

TYTUŁ DRUGI.

Oświadczenie woli.

§ 116. Oświadczenie woli nie jest dlatego nieważnem, że składający je potajemnie sobie zastrzega, że tego nie chce, co oświadczył. Oświadczenie jest nieważnem, jeżeli ma być złożonem w obec drugiej osoby, która zna owo zastrzeżenie.

§ 117. Jeżeli jakieś oświadczenie woli wobec drugiej osoby złożyć się mające w porozumieniu z nią jest złożonem tylko na pozór, wtenczas jest ono nieważnem.

Jeżeli przez układ na pozor zawarty zakrywa się inną czynność prawną, to stosują się do niego przepisy do zakrytej czynności prawnej się odnoszące.

§ 118. Nieszczercze pojmowane oświadczenie woli, które w tej myśli ktoś składa, że druga strona na braku szczerości się pozna, jest nieważnem.

§ 119. Kto przy składaniu oświadczenia woli znajdował się w błędzie co do jego treści, albo kto oświadczenia takiej treści wcale nie chciał złożyć, jakie złożył, może to oświadczenie zacząć, skoro przyjąć należy, że znając stan rzeczy i przy rozsądnem rozważeniu zachodzącego przypadku nie byłby go złożył.

Jako omyłkę co do treści oświadczenia uważa się także omyłkę co do takich przymiotów osoby lub rzeczy, które uchodzą w życiu potocznem za ważne.

§ 120. Oświadczenie woli, które przez osobę do przesłania użytą lub przez zakład jaki nie tak, jak należy, złożonem zostało, można pod tymi samymi warunkami zaczepić, na mocy których w myśl § 119 zaczyna się oświadczenie woli mylnie złożone.

§ 121. Gdy uprawniony do zaczepienia dowiedział się o powodach do zaczepienia służących, musi w przypadkach §§ 119, 120 wystąpić ze zaczepieniem bez wynikającego z własnej winy ociągania się (bezzwłocznie). Zaczepienie wobec osoby nieobecnej zgłoszone uważa się za uskutecznione we właściwym czasie, skoro oświadczenie zaczepne wysłano bezzwłocznie.

Zaczepienie jest wykluczonem, jeżeli od złożenia oświadczenia woli trzydzieści lat upłynęło.

§ 122. Jeżeli oświadczenie woli podług § 118 jest nieważnem albo na mocy §§ 119, 120 zaczepionem, natenczas winien oświadczający, jeżeli oświadczenie wobec kogo innego miało być złożonem, temuż, w innym razie, każdej trzeciej osobie tę szkodę wynagrodzić, jaką ktoś inny albo osoba trzecia przeto ponosi, że ważności oświadczenia zaufali, wynagrodzenie atoli nie może przewyższać wartości interesu, jaki ktoś inny lub trzecia osoba mają we ważności oświadczenia.

Obowiązek odszkodowania ustaje, jeżeli poszkodowany o przyczynie nieważności albo zaczepności wiedział albo o niej wskutek niedbałości się nie dowiedział (wiedzieć musiał).

§ 123. Kogo spowodowano do złożenia jakiegoś oświadczenia przez podstępną uludę albo bezprawną groźbę, ten może zaczepić to oświadczenie.

Jeżeli trzecia osoba dopuściła się uludy, wtenczas podlega oświadczenie, które wobec kogoś innego złożyć należało, tylko wtenczas zaczepności, jeżeli ten ktoś inny o uludzie wiedział albo o niej wiedzieć musiał. O ile kto inny, aniżeli ten, wobec którego oświadczenie miało być złożonem, bezpośrednio z tego oświadczenia nabył prawo, to wobec niego oświadczenie to podlega zaczepności, skoro o uludzie wiedział lub wiedzieć musiał.

§ 124. Zaczepienie oświadczenia woli podlegającego podług § 123 zaczepności może tylko nastąpić w przeciągu roku.

Jednoroczny przeciąg czasu rozpoczyna się, w razie podstępnej uludy, z chwilą, w której uprawniony do zaczepienia uludę spostrzegł, w razie groźby, z chwilą, w której się skończył przymus groźbą wywołany. Co do przebiegu czasu zastósowuje się odpowiednio przepisy o przedawnieniu w § 203 ust. 2 i w §§ 206, 207 stanowiące.

Zaczepienie jest wykluczonem, jeżeli od złożenia oświadczenia woli trzydzieści lat upłynęło.

§ 125. Czynność prawna nie mająca formy przepisanej ustawą jest nieważna. Brak formy ustanowionej czynnością prawną pociąga, w przypadku zachodzącej wątpliwości, również nieważność za sobą.

§ 126. Jeżeli ustawa przepisuje formę piśmienną, to musi być dokument przez tego, kto go wystawia, własnoręcznie nazwiskiem podpisanym albo też podznaczonym znakami rąk sądownie lub notaryalnie uwierzytelnionymi.

Przy kontrakcie muszą podpisy stron znajdować się na jednym i tym samym dokumencie. Jeżeli się kontrakt w kilku równobrzmiących egzemplarzach spisuje, to wystarczy, jeżeli każda strona podpisze dokument przeznaczony dla drugiej strony.

Przyjęcie do sądowego albo notaryalnego protokołu zastępuje formę piśmienną.

§ 127. Przepisy w § 126 odnoszą się, w razie wątpliwości, także i do formy piśmiennej układem prawnym postanowionej. Do zachowania formy wystarczy jednakże, o ile nie należy przyjąć innej woli, doniesienie telegraficzne, a przy kontrakcie korespondencya listowna; jeżeli się obierze taką formę, to można następnie zażądać urzędowego zaprotokółowania w myśl § 126.

§ 128. Jeżeli ustawa przepisuje sądowe albo notaryalne spisanie kontraktu, to wystarczy, jeżeli najprzód propozycję, a potem jej przyjęcie spíše sąd albo notaryusz.

§ 129. Jeżeli ustawa przepisuje dla pewnego oświadczenia publiczne uwierzytelnienie, to musi być to oświadczenie piśmiennie ujęte i podpis oświadczającego uwierzytelnionym przez właściwą władzę albo właściwego urzędnika lub notaryusza. Jeżeli oświadczenie przez wystawiającą je osobę jest podznaczonem znakami ręki, wten-

czas jest potrzebnem i wystarczajacem uwierzytelnienie znaków rąk w § 126 ust. 1 przepisane.

Publiczne uwierzytelnienie zastępuje sądowe albo notaryalne zaprotokółowanie oświadczenia.

§ 130. Oświadczenie woli wobec drugiej osoby złożyć się mające, staje się, jeżeli je się pod nieobecność drugiej osoby składa, z tą chwilą obowiązującym, w której ją doszło. Oświadczenie wspomniane nie jest obowiązującym, jeżeli przed niem albo równocześnie z niem drugiej osoby dojdzie jego odwołanie.

Oświadczenie woli zatrzymuje i w takim razie moc obowiązującą, jeżeli oświadczający po złożeniu go zeinrze albo stanie się nieprawodzielnym.

Powyższe przepisy zastosowuje się także w takim razie, jeżeli oświadczenie woli ma być złożonem wobec jakiej władzy.

§ 131. Jeżeli oświadczenie woli składa się wobec osoby nieprawodzielnej, to niema ono mocy obowiązującej, dopóki nie dojdzie prawnego zastępcy.

To samo odnosi się do oświadczenia woli złożonego wobec osoby w prawodzielnności ograniczonej. Jeżeli zaś oświadczenie przynosi osobie w prawodzielnności ograniczonej wyłącznie prawną korzyść, albo jeżeli prawny zastępca dał już swe zezwolenie, wtenczas zyskuje oświadczenie w tej chwili moc obowiązującą, w której ono doszło osoby w prawodzielnności ograniczonej.

§ 132. Oświadczenie woli uważa się także wtenczas za dostawione, jeżeli je doręczono za pośrednictwem komornika sądowego. Doręczenie skutecznia się wedle przepisów Cywilnej Ordynacyi Procesowej.

Jeżeli oświadczający znajduje się co do osoby tego, wobec którego oświadczenie ma być złożonem, w niewiadomości nie polegającej na niedbalstwie, albo jeżeli miejsce pobytu tej osoby jest niewiadomem, to może być doręczenie oświadczenia skutecznionem podług przepisów Cywilnej Ordynacyi Procesowej, stanowiących o publicznem doręczeniu zapozwu. Do udzielenia zezwolenia na doręczenie jest w pierwszym przypadku właściwym ten sąd okręgowy, w którego obwodzie oświadczający ma swą siedzibę albo, w braku siedziby w kraju, swe miejsce po-

bytu; w ostatnim przypadku jest ten sąd okręgowy właściwym, w którego obwodzie osoba, której się ma doręczyć, miała ostatnią siedzibę albo, jeżeli nie miała siedziby w kraju, ostatni raz przebywała.

§ 133. Przy zbadywaniu oświadczenia woli należy dochodzić rzeczywistej woli, a nie krępować się dosłownem znaczeniem wyrażenia.

§ 134. Czynność prawna sprzeciwiająca się zakazowi z prawa wynikającemu jest nieważną, jeżeli przepisy prawne nic innego nie stanowią.

§ 135. Jeżeli rozporządzanie jakimś przedmiotem sprzeciwia się prawnemu zakazowi zbytu tylko obronę pewnych oznaczonych osób na celu mającemu, natenczas rozporządzanie to nie ma mocy obowiązującej jedynie wobec tychże osób. Rozporządzaniu polegającemu na prawnej czynności równa się rozporządzanie w drodze egzekucyi albo w drodze wykonania aresztu.

Przepisy na korzyść tych, którzy wywodzą prawa od osób nieuprawnionych, zastosowuje się odpowiednio.

§ 136. Zakaz zbytu wydany przez sąd albo jaką inną władzę w zakresie ich właściwości stoi na równi z prawnym zakazem zbytu, o którym § 135 opiewa.

§ 137. Uprawnienie do rozporządzania prawem pożywalnem nie może być czynnością prawną wykluczonem albo ograniczonem. Ten przepis nie narusza ważności zobowiązania, iż się takim prawem rozporządzać nie będzie.

§ 138. Czynność prawna sprzeciwiająca się dobrym obyczajom jest nieważną.

W szczególności jest nieważną taka czynność prawna, przez którą ktoś wyzyskując przykre położenie, lekko-myślność albo brak doświadczenia drugiej osoby, każe sobie samemu lub trzeciej osobie za wyświadczenie czegoś obiecywać lub dawać takie majątkowe korzyści, które istotną wartość wyświadczenia o tyle przewyższają, że w danych okolicznościach korzyści majątkowe pozostają w podpadajaco niewłaściwym stosunku do tego, co dano.

§ 139. Jeżeli jakaś część prawnej czynności jest nieważną, to jest nieważną cała czynność prawa, jeżeli nie należy przyjąć, że owa czynność prawna byłaby przysła do skutku i bez tej części nieważnej.

§ 140. Jeżeli nieważna czynność prawna odpowiada wymaganiom jakiejś innej czynności prawnej, natenczas obowiązuje ostatnia czynność, jeżeli przyjąć należy, że strony byłyby sobie tego życzyły, gdyby były o nieważności wiedziały.

§ 141. Jeżeli nieważną czynność prawną potwierdzi ten, kto ją przedsiębrał, to należy to potwierdzenie uważać jako nowe jej przedsiębranie.

Jeżeli strony potwierdzają nieważny kontrakt, wtenczas są one w razie zachodzącej wątpliwości obowiązane do wzajemnego dania sobie tego wszystkiego, co by były miały, gdyby kontrakt był ważnym od samego początku.

§ 142. Jeżeli się zaczepia czynność prawną podlegającą zaczepieniu, to należy ją uważać jako nieważną od samego początku.

Kto o zaczepności wiedział albo wiedzieć musiał, z tym należy się, jeżeli zaczepienie przeprowadzono, tak obchodzić, jakby o nieważności prawnego układu był wiedział lub wiedzieć musiał.

§ 143. Zaczepienie przeprowadza się oświadczeniem wobec przeciwnika osoby zaczepiającej.

Przeciwnikiem zaczepiającego jest przy kontrakcie strona druga, w przypadku § 123 ust. 2 zdanie 2 zaś ten, kto z kontraktu bezpośrednio jakieś prawo nabył.

Przy jednostronnej czynności prawnej, którą należało przedsięwziąć wobec drugiej osoby, jest ta druga osoba przeciwnikiem zaczepiającego. To samo odnosi się do czynności prawnej, którą należało przedsięwziąć wobec drugiej osoby albo jakiejś władzy także wtenczas, jeżeli czynność prawną wobec władzy przedsięwzięto.

Przy jednostronnej czynności prawnej innego rodzaju jest przeciwnikiem zaczepiającego każdy ten, kto na mocy prawnej czynności osiągnął bezpośrednio jakąś prawną korzyść. Jeżeli oświadczenie woli miało być złożonem wobec władzy, w takim razie trzeba wobec władzy złożyć zaczepienie; władza zaś winna donieść o zaczepieniu temu, kogo czynność prawna bezpośrednio dotyczyła.

§ 144. Zaczepienie jest wykluczonem, jeżeli uprawniony do zaczepienia zatwierdził czynność prawną podlegającą zaczepieniu.

Do zatwierdzenia nie potrzeba formy przepisanej dla czynności prawnej.

TYTUŁ TRZECI.

K o n t r a k t.

§ 145. Kto drugiej osobie proponuje zawarcie jakiegos kontraktu, ten jest tą propozycją związany, chyba że związanie wykluczył.

§ 146. Propozycja upada, jeżeli ją się wobec proponującego odrzuci, albo jeżeli się wobec proponującego według §§ 147 aż do 149 we właściwym czasie oświadczy, że jej się nie przyjmuje.

§ 147. Propozycję zrobioną osobie obecnej można jedynie natychmiast przyjąć. To samo odnosi się także do propozycji uskutecznionej od osoby do osoby za pomocą telefonu.

Propozycja, którą się robi nieobecnemu, może być przyjętą tylko do tej chwili, w której proponujący może oczekiwać nadejścia odpowiedzi przy prawidłowych okolicznościach.

§ 148. Jeżeli proponujący wyznaczył pewien przeciąg czasu do przyjęcia propozycji, wówczas może przyjęcie nastąpić tylko w przeciągu tegoż czasu.

§ 149. Jeżeli oświadczenie przyjęcia, które proponującego jako spóźnione doszło, tak było wysłane, że byłoby przy prawidłowem uskutecznieniu przesyłki we właściwym czasie nadeszło, a proponujący to spostrzedz musiał, natenczas winien on po odebraniu oświadczenia przyjmującemu bezzwłocznie donieść o spóźnieniu, jeżeli tego już przedtem nie uczynił. Jeżeli proponujący zwłoczy odesłanie doniesienia, wtenczas uważa się przyjęcie jako niespóźnione.

§ 150. Spóźnione przyjęcie jakiejś propozycji znaczy tyle co nowa propozycja.

Przyjęcie pod dalej idącymi warunkami, z ograniczeniami lub jakimikolwiek innemi zmianami uważa się jako odmowę połączoną z nową propozycją.

§ 151. Kontrakt zostaje zawartym przez przyjęcie propozycji i nie potrzeba proponującego powiadamiać o przyjęciu, jeżeli według przyjętego przy układach zwyczajaj, nie należy oczekiwać takiego powiadomienia, albo jeżeli go się zrzekł proponujący. O chwili, w której propozycja ustaje, stanowi wola proponującego wynikająca z propozycji albo okoliczności.

§ 152. Jeżeli kontrakt spisuje się sądownie albo notaryalnie, mimo że obie strony nie są równocześnie obecne, to kontrakt, jeżeli nic innego nie postanowiono, zostaje zawartym w tej chwili, w której przyjęcie w myśl § 128 uskuteczniiono. Przepis w § 151 zdaniu 2 zawarty należy zastosować.

§ 153. Śmierć proponującego przed przyjęciem propozycji lub jego popadnięcie w stan nieprawdzielności nie wstrzymują zawarcia kontraktu, chyba że należy przyjąć inną wolę proponującego.

§ 154. Dopóki się strony nie ugodziły we wszystkich punktach kontraktu, w których podług oświadczenia chociażby tylko jednej strony umowa nastąpić winna, to, w razie zachodzącej wątpliwości, kontrakt nie jest zawartym. Porozumienie co do pojedynczych punktów nie obowiązuje nawet także wtenczas, gdy je spisano.

Jeżeli się umówiono, że zamierzony kontrakt ma być sądownie lub notaryalnie spisanym, to jest kontrakt, w razie zachodzącej wątpliwości, dopóty nie zawartym, dopóki to nie nastąpiło.

§ 155. Jeżeli się strony przy jakimś kontrakcie, który uważają jako zawarty, w jednym punkcie, co do którego ugoda miała nastąpić, w rzeczywistości nie umówiły, to obowiązuje to, co umówiono, jeżeli przyjąć należy, że kontrakt także bez postanowienia co do tego punktu byłby został zawartym.

§ 156. Przy licytacji zostaje kontrakt dopiero przez przybicie zawartym. Licytum upada, skoro wyższą cenę podano albo licytację zamknięto bez przybicia.

§ 157. Kontrakty należy tak tłumaczyć, jak tego wymagają uczciwość i rzetelność z uwzględnieniem zwyczajów życia potocznego.

Tytuł Czwarty.

Warunek. Oznaczenie czasu.

§ 158. Jeżeli się przedsięwzięcie jakąś czynność prawną pod warunkiem zawieszającym, wtenczas następuje skutek od warunku zawisły w chwili spełnionego warunku.

Jeżeli się przedsięwzięcie jakąś czynność prawną pod warunkiem rozwiązującym, to skutek czynności prawnej ustaje z chwilą spełniającego się warunku; z tą chwilą wraca dawniejszy stan prawny.

§ 159. Jeżeli podług osnowy czynności prawnej skutki do spełnionego warunku przywiązane mają się odnosić do dawniejszego czasu, natenczas są interesenci, w razie spełnienia się warunku, obowiązani dać sobie wzajemnie to, coby byli mieli, gdyby skutki były nastąpiły w dawniejszym czasie.

§ 160. Komu służy prawo pod zawieszającym warunkiem, ten może w razie spełnionego warunku od drugiej strony żądać wynagrodzenia szkody, jeżeli ta strona w czasie pomiędzy zawarciem układu a spełnionym warunkiem prawo od warunku zawisłe ze swej winy udaremni albo naruszy.

Taka sama pretensja przysługuje pod tymi samymi warunkami przy czynności prawnej przedsięwziętej pod warunkiem rozwiązującym temu, na którego korzyść powraca dawny stan prawny.

§ 161. Jeżeli ktoś rozporządza jakimś przedmiotem pod warunkiem zawieszającym, wtenczas jest każde dalsze rozporządzanie tym przedmiotem w czasie pomiędzy zawarciem układu a spełnionym warunkiem o tyle, w razie spełnienia się warunku, nie obowiązującym, o ileby ono udaremniło lub naruszyło skutek od warunku zależny. Takiemu rozporządzaniu równa się rozporządzanie w czasie pomiędzy zawarciem układu a spełnionym warunkiem w drodze egzekucyi na mocy wyroku lub uchwały aresztowej albo przez zawiadowcę konkursu zarządzone.

To samo odnosi się przy warunku rozwiązującym do rozporządzeń tej osoby, której prawo kończy się ze spełniającym się warunkiem.

Przepisy na korzyść tych, którzy wywodzą swe prawa od osoby nieuprawnionej, zastósowuje się odpowiednio.

§ 162. Jeżeli strona wbrew uczciwości i rzetelności przeszkadza spełnieniu się warunku, któryby wyszedł na jej niekorzyść, natenczas uważa się warunek za spełniony.

Jeżeli strona wbrew uczciwości i rzetelności spowoduje spełnienie przynoszącego jej korzyść warunku, wtenczas uchodzi warunek za niespełniony.

§ 163. Jeżeli przy przedsięwzięciu jakiejś czynności prawnej oznaczono termin od którego albo termin do którego ona ma obowiązywać, to zastosowuje się odpowiednio, w pierwszym przypadku, przepisy dla warunku zawieszającego, w drugim przypadku, przepisy dla warunku rozwiązującego, objęte §§ 158, 160, 161.

TYTUŁ PIĄTY.

Zastępstwo. Pełnomocnictwo.

§ 164. Oświadczenie woli, jakie ktoś składa w zakresie przysługującej mu mocy zastępczej w imieniu zastąpionego, działa bezpośrednio na korzyść zastąpionego i przeciw niemu. Przytem nie ma żadnej różnicy, czy to oświadczenie składa się wyraźnie w imieniu zastąpionego, albo czy wykazują okoliczności, że ma być złożonem w imieniu zastąpionego.

Jeżeli wola działania w obcym imieniu nie objawia się widocznie, to niezaznaczenie woli, że się działa we własnem imieniu, jest rzeczą podrzędną.

Przepisy w 1 ustępie zastosowuje się odpowiednio, jeżeli oświadczenie woli wobec drugiej osoby złożyć się mające, składa się wobec jej zastępcy.

§ 165. Skuteczność oświadczenia woli złożonego przez zastępcę lub wobec niego, nie ponosi żadnego uszczerbku przez to, że zastępca jest ograniczonym w prawodzielności.

§ 166. O ile na prawne następstwa jakiegoś oświadczenia woli wpływa brak woli, znajomość albo konieczność znania pewnych okoliczności, nie należy ich odnosić do zastąpionego, lecz do zastępcy.

Jeżeli zastępcą, w razie mocy zastępczej układem prawnym (pełnomocnictwem) nadanej, działał podług pewnych oznaczonych zleceń pełnomocodawcy, to nie może

ostatni odwoływać się na niewiadomość zastępcy co do takich okoliczności, które jemu samemu były znane. To samo odnosi się do okoliczności, o których nadawca pełnomocy wiedzieć musiał, o ile konieczność wiedzenia równa się wiadomości samej.

§ 167. Nadanie pełnomocnictwa skutecznia się oświadczeniem wobec osoby uppełnomocnić się mającej albo wobec tej trzeciej osoby, wobec której zastępca ma wystąpić.

Oświadczenie to nie wymaga formy przepisanej dla tej czynności prawnej, do której pełnomocnictwo się odnosi.

§ 168. O ustaniu pełnomocnictwa stanowi ten prawny stosunek, który dał powód do jego udzielenia. Pełnomocnictwo jest odwołalnem także w czasie trwającego jeszcze stosunku prawnego, jeżeli z tegoż stosunku prawnego nic innego nie wynika. Przepis w § 167 ust. 1 nadany zastosowuje się odpowiednio do oświadczenia odwołania.

§ 169. O ile ustanie pełnomocnictwa jakiejś osoby polecenie mającej albo jakiegoś zarządzającego interesem spółnika uważa się w myśl §§ 674, 729 jako dalej istniejące, to nie działa ono na korzyść tej trzeciej osoby, która przy przedsięwzięciu czynności prawnej o ustaniu pełnomocnictwa wie albo wiedzieć musi.

§ 170. Jeżeli pełnomocnictwo nadaje się oświadczeniem wobec trzeciej osoby, natenczas zatrzymuje ono wobec niej moc obowiązującą dopóty, dopóki nadawca pełnomocnictwa tej trzeciej osobie o ustaniu pełnomocnictwa nie doniesie.

§ 171. Jeżeli ktoś osobnem doniesieniem wystosowaniem do trzeciej osoby albo przez publiczne obwieszczenie podał do wiadomości, że inną osobę uppełnomocnił, to jest ta inna osoba na mocy owego zawiadomienia, w pierwszym przypadku, wobec owej trzeciej osoby, w drugim przypadku, wobec każdej trzeciej osoby do zastępstwa upoważnioną.

Moc zastępcza pozostaje, dopóki zawiadomienia nie odwoła się w ten sam sposób, w jaki je skutecznie.

§ 172. Jeżeli mocodawca wręczył zastępcy dokument pełnomocnictwa, a zastępca przedłoży go osobie trze-

kiej, natenczas znaczy to tyle, jak gdyby mocodawca o upelnomocnieniu osobno doniósł.

Moc zastępcza pozostaje, dopóki dokumentu pełnomocnictwa mocodawcy się nie zwróci albo dopóki go się nie ogłosi za nieważny.

§ 173. Przepisów § 170, § 171 ust. 2 i § 172 ust. 2 nie zastosowuje się, jeżeli trzecia osoba przy przedsięwzięciu czynności prawnej wie albo wiedzieć musi o ustaniu mocy zastępczej.

§ 174. Jednostronna czynność prawna, jaką pełnomocnik przedsięwzięje wobec drugiej osoby, nie obowiązuje, jeżeli pełnomocnik nie przedłoży dokumentu pełnomocnictwa, a druga osoba odrzuci z tej przyczyny czynność prawną bezzwłocznie. Odrzucenie jest wykluczonem, jeżeli mocodawca drugą osobę o upelnomocnieniu uwiadomił.

§ 175. Po ustaniu pełnomocnictwa winien pełnomocnik zwrócić mocodawcy dokument pełnomocnictwa; prawo zatrzymania nie przysługuje pełnomocnikowi.

§ 176. Mocodawca może unieważnić dokument pełnomocniczy przez publiczne obwieszczenie; unieważnienie musi być publicznie obwieszczone podług przepisów Ordynacji Procesowej Cywilnej o publicznem doręczeniu zapozwu stanowiących. Z upływem jednego miesiąca od ostatniego ogłoszenia w pismach publicznych nabiera unieważnienie mocy obowiązującej.

Do zezwolenia na publiczne ogłoszenie jest kompetentnym tak ten sąd okręgowy, w którego obwodzie mocodawca ma swój ogólny sąd właściwy, jak i ten sąd okręgowy, któryby, pominawszy wartość przedmiotu spornego, dla skargi o zwrot dokumentu był właściwym.

Unieważnienie jest bezskutecznem, jeżeli mocodawca pełnomocnictwa odwołać nie może.

§ 177. Jeżeli ktoś, nie mając umocowania zastępczego, zawrze kontrakt w imieniu drugiej osoby, to moc obowiązująca tego kontraktu na korzyść zastąpionej osoby i przeciw niej zależy od jej zatwierdzenia.

Jeżeli druga strona wezwie zastąpionego do oświadczenia pod względem zatwierdzenia, to można tylko w obec niej złożyć oświadczenie; zatwierdzenie lub odmówienie

zatwierdzenia oświadczone wobec zastępcy przed wezwaniem nie ma mocy obowiązującej. Zatwierdzenie można oświadczyć tylko przed upływem dwóch tygodni po odebraniu wezwania; jeżeli się zatwierdzenia nie oświadczy, to je się uważa za odmówione.

§ 178. Az do zatwierdzenia kontraktu jest druga strona uprawnioną do odwołania, chyba że ona przy zawarciu kontraktu wiedziała o braku mocy zastępczej. Odwołanie można oświadczyć także wobec zastępcy.

§ 179. Kto zawarł jakiś kontrakt jako zastępca, a nie udowodni swego umocowania zastępczego, jest obowiązany drugiej stronie, podług jej wyboru, do spełnienia albo do odszkodowania, jeżeli zastąpiony odmówi zatwierdzenia kontraktu.

Jeżeli zastępca nie wiedział o braku mocy zastępczej, to jest on tylko do wynagrodzenia tej szkody obowiązany, którą druga strona ponosi przez to, że ufa mocy zastępczej, szkoda atoli nie ma przenosić wartości interesu, jaki druga strona ma z powodu skuteczności kontraktu.

Zastępca nie jest odpowiedzialnym, jeżeli druga strona o braku mocy zastępczej wiedziała lub wiedzieć musiała. Zastępca nie odpowiada także wtenczas, jeżeli był ograniczonym w prawdzielności, chyba że działał za przyzwoleniem swego prawnego zastępcy.

§ 180. Przy jednostronnej czynności prawnej jest zastępstwo bez umocowania zastępczego niedozwolone. Jeżeli zaś ten, z którym taka czynność prawna miała być przedsięwzięta, przy podejmowaniu czynności prawnej nie podał we wątpliwość mocy zastępczej, o której zastępca twierdził, że ją posiada albo na to się zgodził, że zastępca ma działać bez umocowania zastępczego, to zastosowuje się odpowiednio przepisy o kontraktach opiekujące. To samo należy zastosować, jeżeli się przedsiębierze jednostronną czynność prawną wobec zastępcy nie mającego umocowania zastępczego w porozumieniu z nim.

§ 181. Zastępca nie może, o ile mu innego nie dano pozwolenia, przedsiębrać czynności prawnej w imieniu zastąpionego ze samym sobą w swem własnem imieniu

albo jako zastępca trzeciej osoby, chyba że ta czynność prawna wyłącznie na spełnieniu jakiegoś zobowiązania polega.

TYTUŁ SZÓSTY.

Zezwolenie. Przyzwolenie.

§ 182. Jeżeli skuteczność jakiegoś kontraktu albo jakiejś jednostronnej czynności prawnej wobec innej osoby przedsięwziąć się mającej zawisły od przychylenia się do niej osoby trzeciej, to można to przychylenie się jak i jego odmówienie oświadczyć tak wobec jednej jak i drugiej strony.

Przychylenie się nie wymaga formy przepisanej dla czynności prawnej.

Jeżeli się przedsięwzięcie jednostronną czynność prawną, której skuteczność zawisła od przychylenia się do niej osoby trzeciej, za zezwoleniem tej trzeciej osoby, to zastosowuje się odpowiednio przepisy w § 111 zdania 2, 3 zawarte.

§ 183. Poprzednie przychylenie się (zezwolenie) jest odwoalnem aż do przedsięwzięcia czynności prawnej, jeżeli ze stosunku prawnego, na którym przychylenie się polega, nic innego nie wynika. Odwołanie można oświadczyć tak wobec jednej jak i drugiej strony.

§ 184. Następne przychylenie się (przyzwolenie), o ile nic innego nie postanowiono, oddziałuje wstecz aż do chwili przedsięwzięcia czynności prawnej.

Przez wsteczne działanie nie tracą mocy obowiązującej takie rozporządzenia, które przyzwalający przed przyzwoleniem co do przedmiotu czynności prawnej wydał, albo które się dokonują w drodze egzekucji na mocy wyroku lub uchwały aresztowej albo przez zawiadowcę konkursu.

§ 185. Rozporządzenie, które nieuprawniony wydaje ze względu na jaki przedmiot, ma moc obowiązującą, jeżeli go się udziela za zezwoleniem uprawnionego.

Rozporządzanie ma moc obowiązującą, jeżeli uprawniony na nie przyzwala, albo jeżeli rozporządzający ten przedmiot nabywa, albo jeżeli uprawniony zostaje jego spadkobiercą i za zobowiązania spadkowe bez ograniczenia

odpowiada. W obydwóch ostatnich przypadkach obowiązuje, w razie kilku nie zgadzających się ze sobą rozporządzeń przedmiotem, tylko rozporządzenie wcześniejsze.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Kresy. Terminy.

§ 186. Pod względem kresów i terminów zawartych w ustawach, sądowych rozporządzeniach i czynnościach prawnych obowiązują przepisy §§ 187 aż do 193 objęte, a o temże wykładaniu stanowiące.

§ 187. Jeżeli o początku jakiegoś kresu stanowi zdarzenie albo jakaś chwila na czas bieżącego dnia przypadająca, natenczas przy obliczaniu kresu nie liczy się tego dnia, na który to zdarzenie albo owa chwila przypada.

Jeżeli początek dnia stanowi o początku kresu, to i ten dzień liczy się przy obliczeniu kresu. To samo odnosi się do dnia urodzin przy obliczaniu wieku.

§ 188. Kres na dni oznaczony kończy się z upływem ostatniego dnia tegoż kresu.

Kres oznaczony na tygodnie, na miesiące albo na kilkomiesięczny przeciąg czasu — rok, pół roku, kwartał — kończy się w przypadku § 187 ust. 1 z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu albo w ostatnim miesiącu, który pod względem swej nazwy albo liczby odpowiada temu dniowi, na który to zdarzenie albo owa chwila przypada, w przypadku § 187 ust. 2, z upływem tego dnia w ostatnim tygodniu albo w ostatnim miesiącu, który poprzedza ten dzień, który pod względem swej nazwy albo swej liczby odpowiada dniowi poczynającego się kresu.

Jeżeli przy kresie na miesiące oznaczonym w ostatnim miesiącu braknie dnia, z którym kres upływa, to kres kończy się z upływem ostatniego dnia tegoż miesiąca.

§ 189. Przez pół roku rozumie się kres sześciomiesięczny, przez kwartał trzymiesięczny, przez pół miesiąca piętnastodniowy.

Jeżeli kres jest ustanowiony na jeden albo kilka całych miesięcy i na pół miesiąca, to należy te piętnaście dni obliczyć na końcu.

§ 190. W razie przedłużenia kresu oblicza się nowy kres od upływu poprzedniego.

§ 191. Jeżeli pewien przeciąg czasu oznaczono na miesiące albo lata w tym sensie, że nie potrzebuje upływać jednolicie, to oblicza się miesiąc po trzydzieści dni, a rok po trzysta sześćdziesiąt i pięć dni.

§ 192. Przez początek miesiąca rozumie się pierwszy, przez połowę miesiąca piętnasty, przez koniec miesiąca ostatni dzień miesiąca.

§ 193. Jeżeli oświadczenie woli albo wykonanie czegoś mają być uskutecznione w pewnym oznaczonym dniu albo w przeciągu jakiegoś kresu, a dzień ściśle oznaczony albo ostatni dzień kresu przypadają na niedzielę albo też na dzień, który w miejscu złożyć się mającego oświadczenia albo uskutecznić się mającej czynności przez państwo za ogólny dzień świąteczny uznano, to w miejsce niedzieli albo święta wstępuje najbliższy dzień powszedni.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Przedawnienie.

§ 194. Prawo domagania się od osoby drugiej jakiegoś działania albo zaniechania czegoś (pretensya) podlega przedawnieniu.

Pretensya ze stósunku rodzinno-prawnego nie podlega przedawnieniu, o ile ma na celu zaprowadzenie na przyszość stanu temu stósunkowi odpowiadającego.

§ 195. Prawidłowy kres przedawnienia wynosi trzydzieści lat.

§ 196. W dwóch latach przedawniają się żądania:

- 1, kupców, fabrykantów, rzemieślników i tych, którzy prowadzą przemysł artystyczny, za dostawę towarów, wykonywanie prac i załatwianie cudzych interesów włącznie wykładów, chyba że dostawy i prace uskutecznia się do prowadzenia interesu dłużnika;

- 2, tych, którzy prowadzą gospodarstwo rolne albo leśne, za dostawę płodów rolnych lub leśnych, o ile się tychże dostarczają dla spotrzebowania w domowym gospodarstwie dłużnika;

- 3, przedsiębiorstw kolejowych, ludzi trudniących się przewozem towarów (frachtarzy), szyprów, woźniców najętych i posłańców, o opłatę przewozową, przywoźne (frachtowe), woźbne i zapłatę posłańca włącznie wykładów;
- 4, oberzystów i tych, którzy potrawy albo napoje procederowo sprzedają, za dostarczanie mieszkania i żywienie, jak również za inne gościom do zaspokojenia ich potrzeb świadczone usługi włącznie wykładów;
- 5, tych, którzy rozsprzedają losy loteryjne, ze sprzedaży losów, chyba że losów dostarczano w celu dalszej sprzedaży;
- 6, tych, którzy ruchome rzeczy dla zarobku wynajmują, o czynsz najmowy;
- 7, tych, którzy, nie należąc do osób pod nr. 1 wyszczególnionych, trudnią się procederowo cudzymi interesami albo świadczeniem usług, względem wynagrodzenia należącego się z tytułu tego procederu włącznie wykładów;
- 8, tych, którzy się znajdują w służbie prywatnej, względem pensyi, zasług i innych dochodów służbowych włącznie wykładów, jak również osób mających prawo domagania się służby od sług, względem zaliczek na takie pretensye udzielanych;
- 9, przemysłowych robotników — czeladników, pomocników, terminatorów, robotników fabrycznych — najemników, wyrobników, względem zapłaty i innych w miejsce płacy albo jako część płacy umówionych korzyści włącznie wykładów, jak i pretensye pracodawców, względem zaliczek na takie pretensye udzielanych;
- 10, pryncypałów i majstrów, względem opłat za naukę i względem innych kontraktem nauki objętych świadczeń, jako też względem wykładów dla uczni poczynionych;
- 11, publicznych zakładów, które mają na celu naukę, wychowywanie, utrzymywanie albo leczenie, jak również pretensye właścicieli zakładów prywatnych

takiegoż rodzaju, za naukę, utrzymanie albo leczenie i za nakłady z tem połączone;

- 12, tych, którzy przyjmują osoby na wyżywianie albo wychowywanie, za usługi i nakłady rodzaju pod nr. 11 określonego;
- 13, publicznych i prywatnych nauczycieli, względem ich honoraryów; pretensye publicznych nauczycieli nie przedawniają się jednakowoż, jeżeli na mocy szczególnych urzędzeń termin zapłaty przedłużono;
- 14, lekarzy, w szczególności także chirurgów, akuszerów, dentystów i weterynarzy, jak również i akuszerki za ich czynności włącznie wykładów;
- 15, rzeczników, notaryuszy, komorników sądowych i wszystkich tych osób, które dla sprawowania pewnych czynności są publicznie ustanowione i przy pewnych władzach dopuszczone, względem ich należitości (deserwitów) i wykładów, o ile one nie wpływają do kasy państwowej;
- 16, stron się prawujących, względem zaliczek rzecznikom wpłaconych;
- 17, świadków i rzeczoznawców, względem ich należitości i wykładów.

O ile żądania w ustępie 1, nr. 1, 2, 5, wyszczególnione nie podlegają przedawnieniu dwuletniemu, to przedawniają się w czterech latach.

§ 197. W czterech latach przedawniają się żądania ze zaległości prowizyi (procentu), włącznie kwot, jako dodatek do procentu dla powolnego umarzania kapitału opłacać się mających, żądania ze zaległości najmu i dzierżawy, o ile one nie podpadają pod przepisy § 196 ust. 1 nr. 6, jako też pretensye ze zaległości rentowych, danin wymienniczych, pensyi, pensyi osób do dyspozycji stawionych, emerytur, opłat na utrzymanie (alimentów) i wszelkich innych regularnie się powtarzających prestacyi.

§ 198. Przedawnienie rozpoczyna się z chwilą powstania pretensyi. Jeżeli żądanie dotyczy zaniechania czegoś, to przedawnienie rozpoczyna się od ostatniej czynności temu żądaniu się sprzeciwiającej.

§ 199. Jeżeli uprawniony ma prawo domagać się wykonania czegoś dopiero po skutecznionem wypowiedze-

niu, to przedawnienie zaczyna się od tej chwili, w której wypowiedzenie staje się dozwolone. Jeżeli obowiązany ma wykonanie czegoś dopiero wtenczas skutecznie, gdy od wypowiedzenia upłynie pewien kres oznaczony, to początek przedawnienia odracza się o tyle, o ile trwa kres upłynąć mający.

§ 200. Jeżeli powstanie pretensyi od tego zawisło, czy uprawniony zrobi użytek z przysługującego mu prawa zaczepności, to przedawnienie zaczyna się od tej chwili, od której zaczepienie jest dozwolone. Powyższy przepis nie ma atoli żadnego znaczenia, jeżeli zaczepność odnosi się do jakiegoś stosunku rodzinno-prawnego.

§ 201. Przedawnienie pretensyi w §§ 196, 197 wyluszczonych zaczyna się z końcem tego roku, w którym przypada chwila w myśl §§ 198 aż do 200 o niem decydująca. Jeżeli skutecznienia czegoś można się domagać dopiero po upływie kresu po za tę chwilę sięgającego, to przedawnienie rozpoczyna się z końcem tego roku, w którym ten kres upływa.

§ 202. Przedawnienie jest przerwanem dopóty, dopóki termin do wykonania czegoś jest przedłużonym albo obowiązany z innego powodu przejściowo do wzbraniania się we wykonaniu czegoś uprawnionym.

Powyższego przepisu nie zastosowuje się do wybiegu opartego na prawie zatrzymania, na niewypełnieniu kontraktu, braku złożenia rękojmi, uprzedniego skarżenia osoby w pierwszej linii zobowiązanej, jak również do wybiegów podług § 770 ręcycielowi, a podług §§ 2014, 2015 spadkobiercy przysługujących.

§ 203. Przedawnienie jest przerwanem dopóty, dopóki uprawnionemu zastój we wymiarze sprawiedliwości w ostatnich sześciu miesiącach kresu przedawnienia w dochodzeniu praw przeszkadza.

To samo zachodzi wtenczas, jeżeli taką przeszkodę w inny sposób wyższe moce spowodowały.

§ 204. Przedawnienie pretensyi między małżonkami jest dopóty przerwanem, dopóki małżeństwo istnieje. To samo odnosi się do pretensyi pomiędzy rodzicami a dziećmi podczas małoletności dzieci i do pretensyi pomię-

dzy opiekunem a pupilem podczas trwania stósunku opiekuńczego.

§ 205. Przeciagu czasu, podczas którego przedawnienie jest przerwanem, nie wlicza się w kres przedawnienia.

§ 206. Jeżeli osoba nieprawdzielna albo w prawdzielności ograniczona nie ma prawnego zastępcy, to przedawnienie przeciw niej bieżące nie może się skończyć przed upływem sześciu miesięcy, licząc od chwili, w której ta osoba staje się bez ograniczenia prawdzielną, albo w której ustaje brak zastępstwa. Jeżeli kres przedawnienia wynosi mniej jak sześć miesięcy, to wstępuje przeciąg czasu dla przedawnienia wyznaczony w miejsce owych sześciu miesięcy.

Tych przepisów nie zastosowuje się o tyle, o ile osoba w prawdzielności ograniczona jest zdolną do występowania w procesie.

§ 207. Przedawnienie jakiejs pretensyi do pewnego spadku należącej albo przeciw niemu się zwracającej nie może dobieść kresu przed upływem sześciu miesięcy od tej chwili, w której spadkobierca przyjmuje spadek, albo w której ogłoszono konkurs nad pozostałością, albo od której licząc, staje się dochodzenie pretensyi przez zastępcę albo przeciw zastępcy możebnem. Jeżeli kres przedawnienia wynosi mniej jak sześć miesięcy, to wstępuje przeciąg czasu dla przedawnienia ustanowiony w miejsce owych sześciu miesięcy.

§ 208. Przedawnienie przerywa się, jeżeli obowiązany wobec uprawnionego pretensyę przyznaje, przez cząstkową upłatę, uiszczenie procentu, danie zabezpieczenia albo też w jakikolwiek inny sposób.

§ 209. Przedawnienie przerywa się, jeżeli uprawniony skarży o zaspokojenie albo o stwierdzenie pretensyi, o wystawienie klauzuli egzekucyjnej albo o wydanie wyroku na egzekucyę.

Wniesieniu skargi równają się:

- 1, doręczenie nakazu do zapłacenia w postępowaniu upominawczem;
- 2, zgłaszanie się z pretensyą do konkursu;

- 3, dopominanie się o policzenie pretensyi (kompensacyę) w procesie;
- 4, doniesienie o sporze w procesie, od którego ukończenia pretensya zawisła;
- 5, przedsięwzięcie czynności egzekucyjnej i, o ile egzekucya jest poruczona sądom lub innym władzom, stawienie wniosku o egzekucyę.

§ 210. Jeżeli udanie się na drogę prawną zawisło od uprzedniego rozstrzygnięcia jakiejś władzy, albo jeżeli wyznaczenie właściwego sądu przez sąd wyższy ma nastąpić, to przedawnienie przerywa się przez podanie wniosku do władzy albo wyższego sądu, tak samo, jak przez wniesienie skargi, jeżeli się wniesie skargę w przeciągu trzech miesięcy po załatwieniu owego wniosku. Do tego kresu zastosowuje się odpowiednio przepisy w §§ 203, 206 i 207.

§ 211. Przerwanie przez wniesienie skargi trwa tak długo, dopóki procesu prawomocnie nie rozstrzygnięto albo w inny sposób nie załatwiono.

Jeżeli proces popadnie w zastój wskutek umowy albo też przez to, że go się dalej nie prowadzi, to przerwa kończy się z ostatnią czynnością procesową stron albo sądu. Przedawnienie po ustaniu przerwy z nowa się rozpoczynające przerywa się tak samo, jak przez wniesienie skargi przez to, że jedna ze stron prowadzi proces dalej.

§ 212. Przerwę wniesieniem skargi spowodowaną uważa się za niebyłą, jeżeli skargę się coźnie, albo jeżeli ją przez prawomocny, sprawy samej nie rozstrzygający wyrok oddalono.

Jeżeli uprawniony w przeciągu sześciu miesięcy skargę ponawia, to uważa się przedawnienie jako przerwane wniesieniem pierwszej skargi. Do tego kresu zastosowuje się odpowiednio przepisy w §§ 203, 206, 207 nadane.

§ 213. Przerwę doręczeniem mandatu w postępowaniu upominawczem spowodowaną uważa się za niebyłą, jeżeli skutki uwisłości upadają.

§ 214. Przerwa przez zgłoszenie się do konkursu trwa aż do ukończenia konkursu.

Przerwa uważa się za niebyłą, jeżeli zgłoszenie cofnięto.

Jeżeli przy ukończeniu konkursu zatrzymuje się jakąś kwotę dla pretensyi, o którą toczy się proces wskutek protestu przy jej sprawdzaniu podniesionego, to przerwa trwa dalej i po ukończeniu konkursu; o końcu przerwy stanowią przepisy § 211.

§ 215. Przerwa spowodowana przez dopominanie się o policzenie w procesie (o kompensacyę) albo przez doniesienie o procesie trwa tak długo, dopóki się proces prawomocnie nie rozstrzygnie albo w inny sposób nie załatwi; przepisy w § 211 ust. 2 należy zastosować.

Przerwę uważa się za niebyłą, jeżeli w przeciągu sześciu miesięcy od ukończenia procesu, nie wniesie się skargi o zaspokojenie albo stwierdzenie pretensyi. Do tego kresu zastosowują się odpowiednio przepisy w §§ 203, 206, 207.

§ 216. Przerwa spowodowana przez użycie środków egzekucyjnych uważa się za niebyłą, jeżeli egzekucyę uchyla się na wniosek uprawnionego albo dla braku prawnych warunków.

Przerwa przez stawienie wniosku o egzekucyę uważa się za niebyłą, jeżeli wnioskowi nie uczyniono zadosyć, albo jeżeli wniosek przed podjęciem kroków egzekucyjnych się cofa, albo jeżeli uzyskany środek egzekucyjny uchyla się w myśl ustępu 1.

§ 217. Jeżeli przedawnienie jest przerwanem, to się nie liczy czasu przed nastaniem przerwy ubiegłego; nowe przedawnienie może się dopiero rozpocząć po ukończeniu się przerwy.

§ 218. Pretensya stwierdzona prawomocnie przedawnia się w trzydziestu latach także wtenczas, jeżeli sama przez się podlega krótszemu przedawnieniu. To samo zachodzi przy pretensyi z wykonalnej ugody albo z jakiego wykonanego dokumentu, jak również przy pretensyi, którą wskutek stwierdzenia jej w konkursie egzekucyjnie ściągnąć można.

O ile stwierdzenie pretensyi dotyczy prestacyi powtarzających się regularnie, a dopiero w przyszłości świadczyć

się mających, w takim razie obowiązują przepisy o krótszym kresie przedawnienia.

§ 219. Jako prawomocną decyzję w myśl § 211 ust. 1 i § 218 ust. 1 uważa się także prawomocny wyrok ze zastrzeżeniem wydany.

§ 220. Jeżeli należy pretensyi dochodzić przed sądem rozjemczym albo przed sądem poszczególnym, przed sądem administracyjnym albo jaką władzą administracyjną, to zastosowuje się odpowiednio przepisy w §§ 209 aż do 213, 215, 216, 218, 219 nadane.

Jeżeli w układzie rozjemczym nie zamianowano rozjemców, albo jeżeli potrzeba zamianować rozjemcę z jakiego innego powodu, albo jeżeli można się odwołać do sądu rozjemczego dopiero po spełnieniu jakiegobądź koniecznego warunku, to przedawnienie przerywa się już przeto, że uprawniony przedsięwzię to, co z jego strony jest potrzebnem do załatwienia sprawy.

§ 221. Jeżeli jaka rzecz, do której się odnosi jaka istniejąca pretensya rzeczowa, dostaje się drogą prawnego następstwa w posiadanie osoby trzeciej, w takim razie upłyniony czas przedawnienia, przez który prawny poprzednik rzecz tę posiadał, policza się prawnemu następcy.

§ 222. Po upływie przedawnienia ma ten, na kim obowiązek ciąży, prawo do odmówienia świadczenia czegoś.

Zwrotu tego, co dano w celu zaspokojenia przedawnionej pretensyi, żądać nie można także wtenczas, jeżeli uiszczano się nie wiedząc o przedawnieniu. To samo odnosi się do przyznania umową objętego, jako też do złożenia kaucyi przez obowiązanego.

§ 223. Przedawnienie pretensyi, na którą istnieje hipoteka albo prawo zastawu, nie zabrania uprawnionemu poszukiwać zaspokojenia ze zafantowanego przedmiotu.

Jeżeli dla zapewnienia pretensyi przelano swe prawa na kogo innego, to nie można na mocy przedawnienia pretensyi żądać przelania tego prawa z powrotem.

Przepisów tych nie zastosowuje się do przedawnienia pretensyi ze zaległych procentów albo innych powtarzających się prestacyi.

§ 224. Równocześnie z główną pretensją przedawnia się pretensya względem obowiązań pobocznych, od niej zawisłych nawet wtenczas, chociaż jeszcze nie upłynęło przedawnienie co do głównej pretensyi osobno ustanowione.

§ 225. Przedawnienia nie można ani wykluczać ani też utrudniać przez czynność prawną. Ułatwianie przedawnienia, a mianowicie skrócenie kresu przedawnienia jest dozwolonem.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Wykonywanie praw. Własna obrona. Samopomoc.

§ 226. Wykonywanie jakiegoś prawa jest niedozwolonem, jeżeli tylko może mieć na celu wyrządzanie szkody drugiemu.

§ 227. Czyn nakazany konieczną obroną nie jest bezprawiem.

Obrona konieczna jest to taka obrona, jaka jest potrzebną, aby odwrócić obecną bezprawną napaść od siebie samego lub drugiej osoby.

§ 228. Kto uszkadza albo niszczy rzecz obcą, aby odwrócić grożące z jej strony niebezpieczeństwo od siebie albo drugiej osoby, ten nie działa wbrew prawu, jeżeli to uszkodzenie albo zniszczenie rzeczy jest potrzebnem do odwrócenia niebezpieczeństwa, a szkoda nie pozostaje w rażącym stosunku do niebezpieczeństwa. Jeżeli działający zawinił spowodowaniem niebezpieczeństwa, to jest on zobowiązanym do wynagrodzenia szkody.

§ 229. Jeżeli ktoś zabiera, niszczy lub uszkadza rzecz jakąś w celu samopomocy, albo jeżeli ktoś aresztuje w celu samopomocy podejrzanego o ucieczkę obowiązanego, albo jeżeli ktoś usuwa opór obowiązanego przeciw wykonywaniu jakiejś czynności, na której dokonanie tenże zezwolić powinien, ten nie postępuje bezprawnie, jeżeli nie można na czas osiągnąć pomocy urzędowej, a bez chwycenia się takich środków zachodzi niebezpieczeństwo, że urzęcystwienie pretensyi może być unicestwionem albo znacznie utrudnionem.

§ 230. Samopomocy nie wolno posuwać poza konieczność odwrócenia niebezpieczeństwa.

W razie zabrania rzeczy należy wniesć o areszt rzeczowy, jeżeli nie można wyjednać egzekucyi.

W razie ujęcia osoby obowiązanej należy, jeżeli jej się nie wypuści na wolność, wniesć o przyaresztowanie jej w tym sądzie okręgowym, w którego obwodzie ujęcia dokonano; osobę obowiązaną należy bezzwłocznie stawić przed sędzięgo.

W razie ociągania się z wnioskiem o areszt albo w razie odrzucenia aresztu, należy bezzwłocznie zwrócić zabrane rzeczy i puścić osobę ujętą na wolność.

§ 231. Jeżeli ktoś przedsięwzie jeden z czynów w § 229 określonych w tem błędnem mniemaniu, jakoby zachodziły warunki do wykluczenia bezprawia potrzebne, ten jest drugiej stronie obowiązany do wynagrodzenia szkody i wtenczas nawet, jeżeli pomyłka nie polega na niedbalstwie.

ROZDZIAŁ SIÓDMY.

Złożenie kaucyi.

§ 232. Jeżeli ktoś ma złożyć kaucyę, to może to uskutecznić:

- przez zdeponowanie pieniędzy albo papierów wartościowych,
- przez oddanie w zastaw pretensyi zapisanych do księgi długów rzeszy albo do księgi długów którego z państw związkowych,
- przez oddanie w zastaw rzeczy ruchomych,
- przez wystawienie hipotek na nieruchomości krajowe,
- przez oddanie w zastaw pretensyi zhipotekowanych na krajowej nieruchomości albo przez zastawienie pretensyi gruntowych albo rentowych, ciążących na nieruchomościach krajowych.

Jeżeli nie można dać rękojmi w powyższy sposób, to jest dozwolonem stawienie odpowiedniego ręczyciela.

§ 233. Z chwilą zdeponowania nabywa uprawniony prawo zastawu do zdeponowanych pieniędzy albo do zdeponowanych papierów wartościowych, a jeżeli pienią-

dze albo papiery wartościowe podług przepisu ustaw krajowych przechodzą na własność fiskusa albo na własność zakładu jako depozyt ustanowionego, to nabywa uprawniony prawo zastawu co do tej pretensyi o jej zwrócenie.

§ 234. Papiery wartościowe nadają się do złożenia kaucyi tylko wtenczas, jeżeli są wystawione na dzierżyciela, jeżeli mają wartość kursową i należą do takiego gatunku papierów, w których można umieszczać pieniądze małoletnich. Z papierami wartościowemi stoją na równi papiery na zlecenie zaopatrzone w indosament na blankiecie.

Razem z papierami wartościowemi należy złożyć kupony procentowe, rentowe, kupony na udziały w zysku i talony.

Papierami wartościowemi można dać pewność tylko we wysokości trzech czwartych wartości kursowej.

§ 235. Kto dał rękojmię przez złożenie pieniędzy albo papierów wartościowych, ten ma prawo do zamiany złożonych pieniędzy na odpowiednie papiery wartościowe, a złożonych papierów wartościowych na inne odpowiednie papiery wartościowe albo na pieniądze.

§ 236. Pretensyą ze zapisu do księgi rzeszy albo którego państwa związkowego od rzeszy lub państwa związkowego się należącą można dać rękojmię tylko we wysokości trzech czwartych wartości kursowej tych papierów wartościowych, których wydania może wierzyciel żądać za wymazaniem swej pretensyi.

§ 237. Rzeczą ruchomą można dać pewność tylko we wysokości dwóch trzecich wartości szacunkowej. Rzeczy, o które się należy obawiać, że się zepsują albo takich rzeczy, których przechowywanie jest połączone z trudnościami, można nie przyjąć.

§ 238. Pretensya hipoteczna, dług gruntowy albo rentowy nadają się tylko wtenczas do złożenia jako kaucya, jeżeli odpowiadają warunkom, pod jakimi w miejscowości złożenia kaucyi można umieszczać pieniądze małoletnich na hipotekach, w długach gruntowych albo rentowych.

Pretensya, na którą jest wystawiona kaucya hipoteczna, nie nadaje się do złożenia kaucyi.

§ 239. Ręczyciel jest odpowiednim, jeżeli posiada majątek stósowny do wysokości złożyć się mającej kaucyi, i jeżeli ma w kraju swój ogólny sąd właściwy.

Oświadczenie zaręczenia musi zawierać zrzeczenie się wybiegu skargi uprzedniej.

§ 240. Jeżeli dana rękojmia stanie się niewystarczającą bez winy uprawnionego, to należy ją uzupełnić albo dać rękojmię w inny sposób.

KSIĘGA DRUGA.

Prawo stósunków obligacyjnych.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Treść stósunków obligacyjnych.

TYTUŁ PIERWSZY.

Obowiązek do świadczenia.

§ 241. Mocą stósunku obligacyjnego jest wierzyciel uprawnionym do żądania jakiegoś świadczenia. Świadczenie czegoś może także polegać na zaniechaniu czegoś.

§ 242. Dłużnik jest obowiązany spełnić świadczenie tak, jak tego wymaga uczciwość ze względu na zwyczaje w życiu potocznem.

§ 243. Kto jest winien rzecz jakąś oznaczoną tylko pod względem gatunku, ten jest obowiązany dać rzecz średniego rodzaju i średniej dobroci.

Jeżeli dłużnik ze swej strony uczynił wszystko, co do dania takiej rzeczy potrzebnem, to ogranicza się stosunek obligacyjny do rzeczy samej.

§ 244. Jeżeli dług pieniężny, wyrażony we walucie zagranicznej ma być spłaconym w kraju, to spłacenie go może być skutecznionem we walucie rzeszy, chyba że umówiono wyraźnie spłacenie we walucie zagranicznej.

Obliczanie skutecznia się podług kursu, który w czasie spłacania jest miarodawczym dla tej miejscowości, w której się spłatę skutecznia.

§ 245. Jeżeli dług pieniężny ma być spłaconym w pewnym gatunku monety, którego podczas spłaty już niema w obiegu, to należy spłatę tak skutecznąć, jakby gatunek monety nie był oznaczonym.

§ 246. Jeżeli dług jakiś ma być wedle przepisu ustaw albo podług prawnego układu oprocentowanym, to należy opłacać cztery od sta na rok, jeżeli nic innego nie postanowiono.

§ 247. Jeżeli umówiono wyższą stopę procentową aniżeli sześć od sta na rok, to może dłużnik po upływie sześciu miesięcy kapitał wypowiedzieć z dotrzymaniem sześciomiesięcznego wypowiedzenia. Prawa wypowiedzenia nie można kontraktem wykluczyć ani ograniczyć.

Powyższe przepisy nie odnoszą się do obligacyi na dzierżyciela.

§ 248. Układ, podług którego naprzód umówiono, że należny procent ma znów przynosić procent, jest nieważnym.

Kasy oszczędności, instytucje kredytowe i dzierżyciele banków mogą się naprzód tak ułożyć, że nie odebrane procenta od wkładek ma się uważać jako nowe procentujące się wkładki. Instytucje kredytowe, uprawnione do wydawania oprocentowanych obligacyi na dzierżyciela za sumę udzielonych przez nie pożyczek, mogą sobie przy takich pożyczkach z góry zastrzedz oprocentowanie zaległych procentów.

§ 249. Kto jest obowiązany do wynagrodzenia szkody, ten winien przywrócić taki stan rzeczy, jakiby był istniał, gdyby okoliczność do wynagrodzenia obowiązująca nie była zaszła. Jeżeli należy dać odszkodowanie za pokaleczenie jakiejś osoby albo za uszkodzenie jakiejś rzeczy, to może wierzyciel żądać zamiast wyleczenia albo naprawienia szkody potrzebnej na to kwoty pieniężnej.

§ 250. Wierzyciel może obowiązanemu do odszkodowania wyznaczyć kres stosowny do przywrócenia pierwotnego stanu z tem nadmieniem, że po upływie tego kresu nie przyjmuje przywrócenia pierwotnego stanu. Po upływie tego kresu może wierzyciel, jeżeli przywrócenie stanu pierwotnego na czas nie nastąpi, żądać wynagrodzenia pieniężnego; pretensya o przywrócenie pierwotnego stanu jest wykluczoną.

§ 251. O ile przywrócenie pierwotnego stanu jest nie możebnem albo odszkodowanie wierzyciela niedosta-

tecznem, winien obowiązany do wynagrodzenia odszkodować wierzyciela pieniędzmi.

Obowiązany do odszkodowania może wierzyciela wynagrodzić pieniędzmi, jeżeli przywrócenie pierwotnego stanu jest tylko przy niestósunkowych kosztach możebnem.

§ 252. Szkoda, którą się ma wynagrodzić, obejmuje także zysk utracony. Jako utracony uważa się ten zysk, którego się można było prawdopodobnie spodziewać według zwykłego biegu rzeczy albo stósownie do szczególnych okoliczności, a mianowicie odpowiednio do poczynionych przygotowań i starań.

§ 253. Za szkodę nie będącą uszczerbkiem na majątku można żądać pieniężnego odszkodowania tylko w przypadkach prawem przepisanych.

§ 254. Jeżeli przy powstaniu szkody współdziałała wina poszkodowanego, to zależy obowiązek do wynagrodzenia, jakoteż zakres dać się mającego odszkodowania od okoliczności, mianowicie zaś od tego, o ile jedna albo druga strona przeważnie szkodę spowodowała.

To samo zachodzi i wtenczas, jeżeli poszkodowany o tyle zawinił, że zaniechał dłużnikowi zwrócić uwagi na niebezpieczeństwo niezwykle wysokiej szkody, o którym dłużnik nie wiedział ani wiedzieć nie musiał, albo że poszkodowany zaniechał odwrócenia albo zmniejszenia szkody. Przepis § 278 zastosowuje się odpowiednio.

§ 255. Kto winien dać odszkodowanie za utratę jakiejś rzeczy lub jakiegoś prawa, ten jest obowiązany do wynagrodzenia tylko za odstąpieniem mu tych pretensyi, które uprawnionemu do odszkodowania na mocy własności tej rzeczy albo na mocy prawa przeciw osobom trzecim przysługują.

§ 256. Kto jest obowiązany do wynagradzania nakładów, ten winien wyłożoną sumę albo, jeżeli inne rzeczy anizeli pieniądze stanowiły nakłady, sumę, którą jako wynagrodzenie wartości tych rzeczy płacić się należy, oprocentować od czasu nakładu. Jeżeli poczyniono nakłady na jaki przedmiot, który obowiązany do wynagrodzenia wydać należy, to nie potrzeba opłacać procentów za ten czas, w którym uprawniony do wynagrodzenia po-

biera użytki albo owoce tego przedmiotu nic za to nie dając.

§ 257. Kto jest uprawnionym do żądania wynagrodzenia za nakłady na jakiś oznaczony cel poczynione, to może, jeżeli na ten cel przyjął jakie obowiązanie, żądać uwolnienia go od tego obowiązania. Jeżeli termin do spełnienia zobowiązania jeszcze nie nadszedł, to może mu obowiązany do wynagrodzenia w miejsce zwolnienia go od zobowiązań dać zapewnienie.

§ 258. Kto jest uprawnionym do usunięcia jakiegoś przyrzędu od rzeczy, którą ma innej osobie wydać, to winien w razie usunięcia przyrzędu rzecz ową na swój koszt przywrócić do pierwotnego stanu. Jeżeli druga osoba rzecz posiędzie, to jest obowiązana zezwolić na usunięcie przyrzędu; osoba druga może zabronić usunięcia dopóki jej za szkodę połączoną z usunięciem przyrzędu nie dano zapewnienia.

§ 259. Kto jest obowiązany do składania rachunków z administracyi połączonej z dochodami i wydatkami, winien uprawnionemu zakomunikować rachunek zawierający uporządkowane zestawienie dochodów albo wydatków, a jeżeli dołączanie dowodów jest w zwyczaju, przedłożyć także dowody.

Jeżeli jest powód do przypuszczenia, że zawartych w rachunku wykazów pod względem dochodu nie podano z potrzebną starannością, natenczas winien obowiązany na żądanie złożyć przysięgę manifestacyjną tej osnowy,
że dochody podług najlepszej wiedzy tak podał dokładnie, jak to uczynić zdoła.

W sprawach mniejszej wagi nie ma obowiązku do składania przysięgi manifestacyjnej.

§ 260. Kto jest obowiązany do wydania jakiego zbioru rzeczy albo udzielenia objaśnień co do zapasu takiegoż zbioru, winien uprawnionemu przedłożyć spis zapasu.

Jeżeli jest powód do przypuszczenia, że spisu owego nie sporządzono z potrzebną starannością, to winien obowiązany na żądanie złożyć przysięgę manifestacyjną tej treści:

że zapas podług najlepszej wiedzy tak podał dokładnie, jak to uczynić zdoła.

Przepis w § 259 ustęp 3 stosuje się i w tym przypadku.

§ 261. Przysięgę manifestacyjną, o ile ona nie ma być złożoną przed sądem procesu, należy wykonać przed sądem okręgowym tej miejscowości, w której obowiązek złożenia rachunku albo przedłożenia spisu spełnić należy. Jeżeli obowiązany ma swoją siedzibę albo swoje miejsce pobytu w kraju, to może wykonać tę przysięgę przed sądem okręgowym swej siedziby albo swego miejsca pobytu.

Sąd może uchwalić odpowiednią do okoliczności zmianę rotę przysiężnej.

Koszta odebrania przysięgi winien ponosić ten, kto zażąda wykonania przysięgi.

§ 262. Jeżeli ktoś ma spełnić więcej zobowiązań w ten sposób, że tylko jedno albo drugie uiszczyć należy, to prawo wyboru przysługuje, w razie wątpliwości, dłużnikowi.

§ 263. Wyboru dokonuje się drogą oświadczenia wobec drugiej strony. Świadczenie, na które się zdecydowano, uważa się jako od samego początku wyłącznie przyjęte.

§ 264. Jeżeli dłużnik uprawniony do wyboru nie przedsięwzięmie wyboru przed rozpoczęciem się egzekucyi, to może wierzyciel wydać egzekucję podług swego wyboru na jedno albo drugie świadczenie; dłużnik może się jednak dopóty od zobowiązania uwolnić przez uiszczenie jednego z pozostających świadczeń, dopóki wierzyciel nie otrzymał obranego świadczenia w całości lub częściowo.

Jeżeli wierzyciel do wyboru uprawniony wybór zwłóczy, to dłużnik może go wezwać do przedsięwzięcia wyboru, wyznaczając mu do tego kres stosowny. Z upływem kresu przechodzi prawo wyboru na dłużnika, jeżeli wierzyciel wyboru na czas nie przedsięwzięmie.

§ 265. Jeżeli jedno ze świadczeń jest od samego początku niemożliwem albo stanie się niemożliwem później, to stosunek obligacyjny ogranicza się do świadczeń pozostałych jeszcze. Takiego ograniczenia nie ma, jeżeli świadczenie stanie się niemożliwem wskutek okoliczności, za którą jest odpowiedzialną strona do wyboru nieuprawniona.

§ 266. Dłużnik nie ma prawa do częściowego uiszczenia się.

§ 267. Jeżeli dłużnik nie potrzebuje uiszczać się osobiście, to może i osoba trzecia to uczynić. Zezwolenia ze strony dłużnika nie potrzeba.

Wierzyciel może uiszczenia nie przyjąć, jeżeli dłużnik zaprotestuje.

§ 268. Jeżeli wierzyciel przeprowadza egzekucję na jakiś przedmiot do dłużnika należący, natenczas ma każdy ten prawo do zaspokojenia wierzyciela, kto jest przez egzekucję narażony na niebezpieczeństwo utraty jakiegoś prawa do tego przedmiotu. To samo prawo przysługuje posiadzicielowi jakiejś rzeczy, jeżeli jest przez egzekucję narażony na niebezpieczeństwo utraty tej rzeczy.

Wierzyciela można także zaspokoić przez zdeponowanie albo przez skompenzowanie wzajemnych pretensyi.

O ile osoba trzecia zaspakaja wierzyciela, o tyle przechodzi na nią pretensya. Przejścia pretensyi na osobę trzecią nie można wyzykiwać na szkodę wierzyciela.

§ 269. Jeżeli miejsca do uiszczenia nie oznaczono ani go też nie można wyrozumieć z okoliczności, a mianowicie z rodzaju stosunku obligacyjnego, wtenczas winno uiszczenie w tej miejscowości nastąpić, w której dłużnik miał swą siedzibę podczas powstania stosunku obligacyjnego.

Jeżeli zobowiązanie powstało w prowadzeniu przemysłu dłużnika, natenczas wstępuje na miejsce siedziby, jeżeli dłużnik w innej miejscowości miał swoją przemyślową siedzibę, miejscowość przemysłowego interesu.

Jedynie z tej okoliczności, że dłużnik podjął kosztu przesyłki, nie należy wnosić, że ta miejscowość, do której przesyłka ma być uskutecznioną, ma być miejscem uiszczenia.

§ 270. Pieniądze winien dłużnik, w razie wątpliwości, przesłać wierzycielowi na własną odpowiedzialność i na swój koszt do miejsca jego siedziby.

Jeżeli pretensya powstała w zajmowaniu się wierzyciela interesem przemysłowym, a wierzyciel ma swój interes przemysłowy w innej miejscowości, to wstępuje miejscowość przemysłowego interesu na miejsce siedziby.

Jeżeli kosztą albo niebezpieczeństwem przesyłki powiększą się wskutek zmiany siedziby albo interesu przemysłowego wierzyciela po powstaniu stosunku obligacyjnego, to winien wierzyciel ponosić w pierwszym przypadku zwyczajną kosztów, w drugim przypadku być odpowiedzialnym za niebezpieczeństwo przesyłki.

Przepisy co do miejsca uiszczenia pozostają nie-naruszone.

§ 271. Jeżeli nie oznaczono czasu do uiszczenia ani go też z okoliczności wyrozumnieć nie można, to może wierzyciel zażądać natychmiastowego uiszczenia, a dłużnik może się uiszczyć natychmiast.

Jeżeli czas oznaczono, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że nie wolno wierzycielowi przed tym czasem zażądać uiszczenia, że atoli dłużnik może się uiszczyć już przed tym czasem.

§ 272. Jeżeli dłużnik spłaca dług bezprocentowy przed terminem płatności, to nie ma on prawa do odciągania jakiejś kwoty za procent, jakiby przypadał na czas od dnia spłaty aż do terminu płatności.

§ 273. Jeżeli dłużnik ma do wierzyciela pretensję już płatną, wynikającą z tego samego prawnego stosunku, na którym polega jego zobowiązanie, to może, o ile ze stosunku obligacyjnego nic innego nie wynika, odmówić uiszczenia dopóty, dopóki nie uiszczono żądania jemu się należącego. (Prawo retencyjne.)

Kto jest obowiązany do wydania jakiegoś przedmiotu, temu służy takie samo prawo, jeżeli ma już płatną pretensję za nakłady na ten przedmiot poczynione albo za szkodę przez ten przedmiot mu wyrządzoną, chyba że przedmiot ten nabył czynem zakazanym, rozmyślnie po-pelnionym.

Wierzyciel może uchylić wykonywanie prawa retencyjnego przez złożenie kaucyi. Rękojmnia przez stawianie ręczycieli jest wykluczona.

§ 274. Wobec skargi wierzyciela ma zrobienie użytku z prawa retencyjnego tylko ten skutek, że należy dłużnika osądzić do uiszczenia za odbiorem należącej mu się pretensyi. (Spełnienie z ręki do ręki).

Na podstawie takiego osądzenia może wierzyciel dochodzić swej pretensyi w drodze egzekucyi nie uskuteczniając obowiązującego siebie uiszczenia, jeżeli dłużnik znajduje się w zwłoce przyjęcia.

§ 275. Dłużnik jest wolnym od obowiązku uiszczenia się, jeżeli uiszczenie staje się niemożliwem wskutek okoliczności po powstaniu stosunku obligacyjnego zachodzącej, za którą on nie jest odpowiedzialnym.

Niemożliwość uiszczenia po powstaniu stosunku obligacyjnego zachodzącej równa się niemożność dłużnika po później następującej.

§ 276. Dłużnik winien odpowiadać, jeżeli nic innego nie postanowiono, za zamysł i za niedbalstwo. Niedbale postępuje ten, kto nie przestrzega staranności w życiu publicznem potrzebnej. Przepisy w §§ 827, 828 zawarte należy zastosować.

Od odpowiedzialności za zamysł nie można dłużnika już naprzód zwalniać.

§ 277. Kto jest odpowiedzialnym tylko za taką staranność, jakiej dokłada w swych własnych sprawach, ten nie jest wolnym od odpowiedzialności za wielkie niedbalstwo.

§ 278. Dłużnik winien odpowiadać za winę swego prawnego zastępcy i za winę tych osób, któremi przy spełnianiu swych obowiązków się posługuje, w tym samym stopniu, jak za swą własną winę. Przepisu w § 276 ust. 2 nie zastosowuje się w tym przypadku.

§ 279. Jeżeli przedmiot, który jest ktoś winien, oznaczono tylko pod względem gatunku, to dłużnik odpowiada za swą niemożność świadczenia dopóty, dopóki uiszczenie z owego gatunku jest możebnem i wtenczas nawet, chociaż żadnego zawinienia po jego stronie няма.

§ 280. O ile uiszczenie staje się niemożliwem wskutek okoliczności, za którą dłużnik jest odpowiedzialnym, o tyle winien dłużnik wynagrodzić wierzycielowi szkodę przez niewypełnienie zobowiązania powstającą.

W razie częściowej niemożności, może wierzyciel, nie przyjmując części uiszczenia jeszcze możliwej, zażądać odszkodowania za niespełnienie całego zobowiązania, jeżeli częściowe spełnienie nie ma dla niego żadnego interesu.

Odpowiednio zastosować należy przepisy w §§ 346 aż do 356 o prawie do odstąpienia od umowy na mocy kontraktu stanowiące.

§ 281. Jeżeli dłużnik wskutek okoliczności uiszczenie niemożliwem czyniącej osiągnie za przedmiot winny wynagrodzenie albo też pretensyę o wynagrodzenie, natenczas może wierzyciel zażądać albo wydania tego, co jako wynagrodzenie otrzymał, albo też odstąpienia mu pretensyi o wynagrodzenie.

Jeżeli wierzyciel ma pretensyę do odszkodowania za niespełnienie zobowiązania, to wynagrodzenie dać mu się mające obniża się, jeżeli z prawa w ustępie 1 ustanowionego robi użytek, o wartość osiągniętego wynagrodzenia albo o wartość pretensyi o wynagrodzenie.

§ 282. Jeżeli zachodzi spór o to, czy niemożliwość uiszczenia jest następstwem okoliczności, za którą dłużnik odpowiada, to winien dłużnik na to podać dowody.

§ 283. Jeżeli dłużnik jest prawomocnie osądzonym, wtenczas może mu wierzyciel wyznaczyć kres odpowiedni do uskutecznienia uiszczenia z tem oświadczeniem, że po upływie tego kresu, uiszczenia nie przyjmuje. Po upływie tego kresu może wierzyciel zażądać odszkodowania za niespełnienie zobowiązania, jeżeli uiszczenia na czas właściwy się nie uskuteczni; pretensya o spełnienie zobowiązania jest wykluczoną. Obowiązku do odszkodowania niema, jeżeli uiszczenie staje się niemożliwem wskutek okoliczności, za którą dłużnik nie jest odpowiedzialnym.

Jeżeli do upływu kresu tylko częściowo nie spełniono zobowiązania, to przysługuje wierzycielowi także prawo w § 280 ust. 2 określone.

§ 284. Jeżeli dłużnik nie uiszcza się na upomnienie wierzyciela po terminie płatności następujące, to popada przez owo upomnienie w zwłokę. Z upomnieniem stoi na równi tak wniesienie skargi o uiszczenie, jako też doręczenie nakazu do zapłacenia w postępowaniem upominawczem.

Jeżeli do uiszczenia jest wyznaczony pewien czas podług kalendarza, to popada dłużnik bez upomnienia w zwłokę, jeżeli się nie uiszcza na czas oznaczony. Ten sam przepis obowiązuje i wtenczas, jeżeli uiszczenie ma

poprzedzić wypowiedzenie, a czas do uiszczenia w ten sposób jest oznaczony, że od wypowiedzenia można go obliczyć podług kalendarza.

§ 285. Dłużnik nie popada w zwłokę dopóty, dopóki uiszczenie jest niemożliwym wskutek okoliczności, za którą nie jest odpowiedzialnym.

§ 286. Dłużnik winien wierzyciela wynagrodzić za szkodę przez zwłokę powstającą.

Jeżeli uiszczenie nie ma z powodu zwłoki dla wierzyciela żadnego interesu, to może tenże, odrzucając uiszczenie, zażądać odszkodowania za niespełnienie zobowiązania. Przepisy w §§ 346 aż do 356 o prawie do odstąpienia od umowy na mocy kontraktu stanowiące zastosowuje się odpowiednio.

§ 287. Podczas zwłoki odpowiada dłużnik za każde niedbalstwo. Dłużnik odpowiada także za niemożliwość uiszczenia podczas zwłoki przez przypadek wynikłą, chyba że szkoda byłaby nastąpiła i przy uiszczeniu we właściwym czasie.

§ 288. Dług pieniężny należy podczas zwłoki oprocentować procentem po cztery od sta na rok. Jeżeli wierzyciel z jakiego innego prawnego powodu może żądać procentu wyższego, to należy opłacać ten wyższy procent.
Dochodzenie dalszej szkody nie jest wykluczonem.

§ 289. Od procentu nie należy opłacać procentu za zwłokę. Prawo wierzyciela do wynagrodzenia za szkodę ze zwłoki powstałą pozostaje nie naruszonem.

§ 290. Jeżeli dłużnik jest obowiązany do wynagrodzenia wartości jakiegoś przedmiotu, który niszczał lub zaginął podczas zwłoki, albo który z powodu podczas zwłoki powstałego nie może być wydany, natenczas może wierzyciel zażądać oprocentowania kwoty wynagrodzić się mającej od tego czasu, który się bierze za podstawę do oznaczenia wartości. To samo obowiązuje i wtenczas, jeżeli dłużnik jest obowiązany do wynagrodzenia obniżonej wartości przedmiotu, który się podczas zwłoki pogorszył.

§ 291. Dług pieniężny winien dłużnik oprocentować od rozpoczęcia się uwisłości procesu i wtenczas nawet, jeżeli się nie znajduje w zwłoce; jeżeli dług dopiero później jest płatnym, to należy go oprocentować od dnia

płatności. Przepisy w § 288 ust. 1 i § 289 zdanie 1 zastosowuje się odpowiednio.

§ 292. Jeżeli dłużnik ma wydać pewien oznaczony przedmiot, to o pretensyi wierzyciela względem odszkodowania za pogorszenie się przedmiotu, za zniszczenie się jego albo względem odszkodowania wskutek niemożności jego wydania z jakiegoś innego powodu powstającej, począwszy od uwisłości procesu stanowią przepisy opiewające o stosunku zachodzącym pomiędzy właścicielem a posiadicielem od chwili uwisłości pretensyi względem odzyskania własności, jeżeli ze stosunku obligacyjnego albo ze zwłoki dłużnika nic innego na korzyść wierzyciela nie wynika.

To samo obowiązuje przy pretensyi wierzyciela względem wydania użytków albo względem wynagrodzenia za użytek i przy pretensyi dłużnika względem wynagrodzenia nakładów.

TYTUŁ DRUGI.

Zwłoka po stronie wierzyciela.

§ 293. Wierzyciel popada w zwłokę, jeżeli ofiarowanego mu długu lub uiszczenia powinności nie przyjmuje.

§ 294. Uiszczanie się musi być wierzycielowi tak istotnie ofiarowaniem, jak ma być uskuteczniönem.

§ 295. Ustna oferta dłużnika jest wystarczającą, jeżeli mu wierzyciel oświadczył, że uiszczenia nie przyjmuje, albo jeżeli do uskutecznienia uiszczenia się jest czynność wierzyciela potrzebną, a mianowicie, jeżeli wierzyciel winien przyjść do dłużnika po rzecz mu się należącą. Z ofiarowaniem uiszczenia stoi na równi wezwanie wystósowane do wierzyciela, aby przedsięwziął czynność potrzebną.

§ 296. Jeżeli dla czynności przez wierzyciela przedsięwziąć się mającej jest czas wyznaczony podług kalendarza, to oferta jest tylko wtenczas potrzebną, jeżeli wierzyciel przedsięwberze czynność w czasie właściwym. To samo obowiązuje i wtenczas, jeżeli czynność ma być poprzedzoną wypowiedzeniem, a czas przedsięwzięcia czynności jest w ten sposób oznaczonym, że od chwili wypowiedzenia można go obliczyć podług kalendarza.

§ 297. Wierzyciel nie popada w zwłokę, jeżeli dłużnik w czasie oferty albo, w przypadku § 296, w czasie do czynności wierzyciela wyznaczonym, nie mógł dokonać uiszczenia.

§ 298. Jeżeli dłużnik jest obowiązany do uiszczenia się tylko za równoczesnem uiszczeniem się i ze strony wierzyciela, to popada wierzyciel w zwłokę, jeżeli ofiarowane sobie uiszczenie wprawdzie przyjmuje, ale zażądanego uiszczenia ze swej strony nie ofiarowuje.

§ 299. Jeżeli czas uiszczenia nie jest oznaczonym, albo jeżeli dłużnik jest uprawnionym do uiszczenia się przed czasem wyznaczonym, natenczas nie popada wierzyciel przez to w zwłokę, że przejściowo zachodzą po jego stronie przeszkody w odebraniu ofiarowanego mu uiszczenia, chyba że dłużnik w odpowiednim czasie przedtem uiszczenie zapowiedział.

§ 300. Podczas zwłoki po stronie wierzyciela jest dłużnik tylko za zamysł i wielkie niedbalstwo odpowiedzialnym.

Jeżeli dłużnik jest winien rzecz tylko pod względem gatunku oznaczoną, to przechodzi niebezpieczeństwo na wierzyciela od tej chwili, w której tenże popada w zwłokę przez to, że ofiarowanej sobie rzeczy nie przyjmuje.

§ 301. Od oprocentowanego długu pieniężnego nie potrzebuje dłużnik procentu opłacać podczas zwłoki po stronie wierzyciela.

§ 302. Jeżeli dłużnik ma wydać albo wynagrodzić użytki jakiejs nieruchomości, natenczas ogranicza się jego obowiązek podczas zwłoki wierzyciela do tych użytków, jakie pobiera.

§ 303. Jeżeli dłużnik jest obowiązany do wydania jakiejs nieruchomości, to może on po zająsci zwłoki wierzyciela porzucić jej posiadanie. Porzucenie posiadania musi być wierzycielowi zagrożonem, chyba że zagrożenie jest niemożliwem.

§ 304. Dłużnik może, w razie zwłoki wierzyciela, zażądać wynagrodzenia zwyżki tych nakładów, jakie musiałłożyć na bezskuteczną ofertę, jak również na przechowanie i utrzymanie dłużnego przedmiotu.

ROZDZIAŁ DRUGI**Stosunki obligacyjne z kontraktów.****TYTUŁ PIERWSZY.****Nadanie podstawy. Osuwa kontraktu.**

§ 305. Do nadania podstawy stosunkowi obligacyjnemu w drodze czynności prawnej, jak niemniej do zmiany osnowy jakiegoś stosunku obligacyjnego jest potrzebnem, o ile prawo nic innego nie przepisuje, kontrakt pomiędzy interesowanymi.

§ 306. Kontrakt mający niemożliwą prestacyę na celu jest nieważnym.

§ 307. Kto przy zawarciu kontraktu niemożliwą prestacyę na celu mającego wie albo wiedzieć musi o niemożliwości prestacyi, ten jest zobowiązany do wynagrodzenia szkody, jaką druga strona przez to ponosi, że ważności kontraktu zaufa, lecz nie ponad sumę interesu, jaki druga strona ma we ważności kontraktu. Obowiązek do wynagrodzenia upada, jeżeli druga strona o niemożliwości wie lub wiedzieć musi.

Powyższe przepisy zastosowuje się odpowiednio, jeżeli prestacya jest tylko w części niemożliwą, a kontrakt pod względem części możliwej jest ważnym, albo jeżeli jedna z kilku z dowolnym wyborem przyrzeczonych prestacyi jest niemożliwą.

§ 308. Niemożliwość świadczenia czegoś nie sprzeciwia się ważności kontraktu, jeżeli niemożliwość można usunąć, a kontrakt na taki przypadek zawarto, że świadczenie jest możliwem.

Jeżeli niemożliwe świadczenie czegoś przyrzeka się pod jakim innym warunkiem odwrotnym albo z ustanowieniem terminu początkowego, to kontrakt jest ważnym, jeżeli się usunie niemożliwość przed nadejściem warunku albo terminu.

§ 309. Jeżeli kontrakt sprzeciwia się jakiemuś prawnemu zakazowi, wtenczas zastosowują się odpowiednio przepisy w §§ 307, 308.

§ 310. Kontrakt, mocą którego jedna ze stron obowiązuje się swój przyszły majątek albo jaką część ułam-

kową swego przyszłego majątku na kogo przenieść albo obciążyć prawem użytku, jest nieważnym.

§ 311. Kontrakt, mocą którego jedna ze stron się zobowiązuje swój obecny majątek albo jakąś część ułamkową swego obecnego majątku przenieść na kogo innego albo obciążyć prawem użytku, wymaga sądowego albo notaryalnego zaprotokółowania.

§ 312. Kontrakt o pozostałość jakiejś jeszcze żyjącej trzeciej osoby jest nieważnym. To samo zobowiązuje co do kontraktu o część obowiązkową (legitymę) albo o zapis (legat) z pozostałości jakiejś jeszcze żyjącej trzeciej osoby.

Powyższych przepisów nie zastosowuje się do kontraktu między przyszłymi prawnymi spadkobiercami o schedę prawną albo o część obowiązkową jednego z nich. Taki kontrakt wymaga sądowego albo notaryalnego zaprotokółowania.

§ 313. Kontrakt, mocą którego jedna ze stron zobowiązuje się przenieść własność jakiejś nieruchomości, wymaga sądowego albo notaryalnego zaprotokółowania. Kontrakt zawarty bez zachowania powyższej formy staje się co do całej swej osnowy ważnym, jeżeli przewłaszczenie i zapisanie do księgi gruntowej nastąpiło.

§ 314. Jeżeli się kto zobowiązuje do sprzedaży albo obciążenia jakiejś rzeczy, to zobowiązanie to obejmuje, w razie wątpliwości, także przynależności tej rzeczy.

§ 315. Jeżeli świadczenie czegoś ma być oznaczonem przez jedną ze stron kontrakt zawierających, to należy przyjąć, w razie wątpliwości, że oznaczenia ma się dokonać według słuszności.

Oznaczenie skutecznia się przez oświadczenie wobec drugiej strony.

Jeżeli oznaczenie ma nastąpić podług słuszności, to dokonane oznaczenie zobowiązuje drugą stronę tylko wtenczas, jeżeli ono słuszności odpowiada. Jeżeli oznaczenie nie odpowiada słuszności, natenczas stanowi się o niem w drodze wyroku; to samo zobowiązuje i wtenczas, jeżeli się oznaczenie zwłóczy.

§ 316. Jeżeli zakresu przyrzeczonego za jakąś prestacyę świadczenia wzajemnego nie oznaczono, to w ra-

zie wątpliwości przysługuje oznaczenie tej stronie, której się wzajemne świadczenie należy.

§ 317. Jeżeli oznaczenie świadczenia czegoś pozostawiono osobie trzeciej, to należy w razie wątpliwości przyjąć, że ma go się dokonać według słuszności.

Jeżeli kilka osób trzecich ma dokonać oznaczenia, to jest w razie wątpliwości jednomyślność wszystkich potrzebną; jeżeli ma być jakaś suma oznaczona, a wysokość sum jest różnie podaną, to w razie wątpliwości, jest miarodawczą sumą przeciętną.

§ 318. Oznaczenie prestacyi pozostawione osobie trzeciej uskutecznia się oświadczeniem wobec jednej ze stron kontrakt zawierających.

Zaczeplenie dokonanego oznaczenia na mocy zachodzącego błędu, groźby albo podstępnej ułudy przysługuje tylko osobom kontrakt zawierającym; przeciwnikiem zaczeplającego jest druga strona. Zaczeplenie musi nastąpić bezzwłocznie potem, kiedy uprawniony do zaczeplenia dowiedział się o powodzie zaczeplności. Zaczeplenie jest wykluczonem, jeżeli od dokonanego oznaczenia trzydzieści lat upłynęło.

§ 319. Jeżeli osoba trzecia ma o świadczeniu czegoś stanowić wedle słuszności, to dokonane oznaczenie nie obowiązuje zawierających kontrakt, jeżeli ono jest widocznie niesłusznem. W takim razie dokonuje się oznaczenie w drodze wyroku; to samo obowiązuje i wtenczas, jeżeli osoba trzecia o oznaczeniu stanowić nie może albo niechce albo z oznaczeniem się ociaga.

Jeżeli osoba trzecia ma dokonać oznaczenia według dowolnego upodobania, to kontrakt jest nieobowiązującym, jeżeli osoba trzecia oznaczenia dokonać nie może lub niechce albo z niem się ociaga.

TYTUŁ DRUGI

Kontrakt obustronny.

§ 320. Jeżeli kto podlega zobowiązaniu z obustronnego kontraktu, to może dopóty odmówić uiszczenia ze swej strony, dopóki nie uskutecznilo uiszczenia wzajemnego, chyba że sam do uprzedniego uiszczenia jest zobowiązany. Jeżeli należy uiszczyć się wobec kilku osób,

to można poszczególnej osobie odmówić uiszczenia części na nią przypadającej aż do uskutecznienia zupełnego zobowiązania wzajemnego. Przepisu § 273 ust. 3 nie zastósowuje się.

Jeżeli z jednej strony uiszczono się częściowo, natenczas nie można odmawiać wzajemnego uiszczenia o tyle, o ile odmowa podług okoliczności, a szczególnie przy stosunkowo małym znaczeniu części zalegającej, sprzeciwiałaby się uczciwości.

§ 321. Kto jest obowiązany z obustronnego kontraktu do uiszczenia się w pierwszej linii, to może w razie, jeżeli stosunki majątkowe drugiej strony po zawarciu kontraktu się pogorszą i uiszczenie wzajemne na niebezpieczeństwo narażają, odmówić uiszczenia ze swej strony dopóty, dopóki nie uiszczono wzajemnego zobowiązania albo nie złożono za nie rękojmi.

§ 322. Jeżeli jedna ze stron wnosi skargę z obustronnego kontraktu o dłużne świadczenie czegoś, to zrobienie użytku z prawa przysługującego drugiej stronie do odmówienia prestacyi aż do dokonania wzajemnego uiszczenia odnosi tylko ten skutek, że drugą stronę należy osądzić do spełnienia zobowiązań z ręki do ręki.

Jeżeli strona powodowa winna się uiszczyć w pierwszej linii, to może, w razie popadnięcia drugiej strony w zwłokę odbioru, pozwać ją o uiszczenie się po odbiorze wzajemnego świadczenia.

Przepis w § 274 ust. 2 zastósowuje się do egzekucyi.

§ 323. Jeżeli świadczenie czegoś jedną ze stron z kontraktu obustronnego obowiązujące stanie się niemożliwym wskutek okoliczności, za którą ani ona ani też druga strona nie jest odpowiedzialną, natenczas traci ona pretensyę do wzajemnego świadczenia; przy częściowej niemożliwości obniża się wzajemne świadczenie w myśl §§ 472, 473.

Jeżeli druga strona zażąda podług § 281 wydania uzyskanego wynagrodzenia za przedmiot, który jej się należał albo odstąpienia pretensyi o wynagrodzenie, to jest ona do wzajemnego świadczenia zobowiązana; to świadczenie wzajemne obniża się stosownie do §§ 472, 473

o tyle, o ile wartość wynagrodzenia albo pretensyi do wynagrodzenia pozostają poza wartością przyjętego zobowiązania.

O ile zobowiązanie wzajemne, podług powyższych przepisów się nie należące, uiszczono, można podług przepisów opiewających o wydaniu nieusprawiedliwionego zysku zażądać zwrotu tego, co dano.

§ 324. Jeżeli świadczenie czegoś jedną ze stron z obustronnego kontraktu obowiązujące stanie się niemożliwem wskutek okoliczności, za którą druga strona jest odpowiedzialna, to zatrzymuje ona pretensyę do wzajemnego świadczenia. Strona ta musi sobie atoli to dać policzyć, co wskutek zwolnienia od świadczenia zaoszczędza albo przez użycie swej siły roboczej w inny sposób zyskuje albo zyskania złośliwie zaniechuje.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli świadczenie czegoś jedną ze stron obowiązujące stanie się skutkiem okoliczności, za którą ona nie jest odpowiedzialną, niemożliwem w tym czasie, w którym druga strona znajduje się w zwłoce przyjęcia.

§ 325. Jeżeli świadczenie czegoś jedną ze stron z obustronnego kontraktu obowiązujące stanie się niemożliwem wskutek okoliczności, za którą ona sama jest odpowiedzialną, natenczas może druga strona zażądać odszkodowania za niedopełnienie kontraktu albo może odstąpić od kontraktu. Przy częściowej niemożebności jest ona, jeżeli częściowe spełnienie kontraktu nie ma dla niej interesu, uprawnioną do zażądania odszkodowania za niedopełnienie całego zobowiązania w myśl § 280 ust. 2 albo do odstąpienia od całego kontraktu. W miejsce pretensyi o odszkodowanie i w miejsce prawa do odstąpienia od kontraktu może druga strona także dochodzić praw na przypadek § 223 ustanowionych.

To samo obowiązuje w przypadku § 283, jeżeli do upływu kresu uiszczenie nie nastąpi, albo jeżeli go do tego czasu częściowo nie uskuteczniliono.

§ 326. Jeżeli przy obustronnym kontrakcie jedna ze stron pozostaje w zwłoce ze świadczeniem ją obowiązującym, to może jej druga strona do uskutecznienia świadczenia wyznaczyć kres stósowny z tem nadmieniem,

że po upływie kresu świadczenia nie przyjmuje. Po upływie tego kresu jest druga strona uprawnioną do żądania odszkodowania za niespełnienie zobowiązania albo do odstąpienia od kontraktu, jeżeli świadczenia na czas właściwy nie uskutecznilo; pretensya o spełnienie jest wykluczona. Jeżeli zobowiązania aż do upływu kresu częściowo nie uiszczono, to zastosowuje się odpowiednio przepis w § 325 ust. 1 zdanie 2.

Jeżeli druga strona skutkiem zwłoki nie ma interesu w spełnieniu kontraktu, natenczas służą jej prawa w ust. 1 określone, przyczem wyznaczenia kresu nie potrzeba.

§ 327. Do określonego §§ 325, 326 prawa odstąpienia od kontraktu zastosowuje się odpowiednio przepisy w §§ 346 aż do 356 o cofnięciu się od kontraktu na mocy układu stanowiące. Jeżeli odstąpienie od kontraktu dokonuje się wskutek okoliczności, za którą druga strona nie odpowiada, wtenczas jest ona tylko odpowiedzialną w myśl przepisów opiewających o wydaniu nieusprawiedliwionych zysków.

TYTUŁ TRZECI.

Przyrzekanie prestacyi osobie trzeciej.

§ 328. W drodze kontraktu można sobie wymówić prestacyę dla osoby trzeciej z tym skutkiem, że owa trzecia osoba nabywa bezpośrednio prawo żądania prestacyi.

W braku szczegółowego postanowienia należy z okoliczności, a szczególnie z celu kontraktu wyrozumieć, czy ta trzecia osoba ma to prawo nabyć, czy to prawo osoby trzeciej ma powstać natychmiast albo też tylko pod pewnymi warunkami, i czy dla zawierających kontrakt ma być zastrzeżonem upoważnienie do uchylenia albo zmienienia tego prawa trzeciej osoby bez jej przyzwolenia.

§ 329. Jeżeli jedna ze stron zobowiązuje się w kontrakcie do zaspokojenia wierzyciela drugiej strony nie przyjmując długu na siebie, to nie należy mniemać, w razie wątpliwości, jakoby wierzyciel bezpośrednio miał nabyć prawo do żądania od niej zaspokojenia.

§ 330. Jeżeli w kontrakcie o ubezpieczenie życia albo o dożywną pensyę zawarowano osobie trzeciej wypłatę

sumy ubezpieczenia albo pensyi dożywotniej, to należy przyjąć, w razie wątpliwości, że ta trzecia osoba ma bezpośrednio nabyć prawo do żądania wypłaty. To samo obowiązuje, jeżeli obdarzonego przy bezpłatnem przeznaczeniu mu czegoś, obarczono zobowiązaniem dla osoby trzeciej, albo jeżeli przy obejmowaniu majątku albo dóbr, nabywca przyrzekł jakąś prestacyę dla osoby trzeciej w celu jej zaspokojenia.

§ 331. Jeżeli osoba trzecia ma otrzymać prestacyę po śmierci tej osoby, której się przyrzeczenie daje, to nabywa ta trzecia osoba, w razie wątpliwości, prawo do prestacyi od chwili śmierci tej osoby, która przyrzeczenie przyjęła.

Jeżeli osoba, która przyrzeczenie odebrała, zejdzie ze świata przed narodzeniem się tej trzeciej osoby, to można obietnicę świadczenia osobie trzeciej tylko jeszcze wtenczas uchylić albo zmienić, jeżeli sobie prawo do tego zastrzeżono.

§ 332. Jeżeli odbierający przyrzeczenie zastrzegł sobie prawo do stawienia kogoś innego w miejsce osoby trzeciej, w kontrakcie oznaczonej bez zezwolenia obiecującego, to można to uczynić, w razie wątpliwości, także w rozporządzeniu na wypadek śmierci.

§ 333. Jeżeli osoba trzecia odrzuca wobec obiecującego prawo z kontraktu nabyte, to uważa się to prawo jako niezyskane.

§ 334. Wybiegi z kontraktu przysługują przyrzekającemu także wobec osoby trzeciej.

§ 335. Odbierający przyrzeczenie może, jeżeli nie należy przyjąć innej woli stron kontraktujących, zażądać prestacyi dla trzeciej osoby także wtenczas, jeżeli ta trzecia osoba ma prawo do prestacyi.

TYTUŁ CZWARTY.

Zadatek. Kara kontraktowa.

§ 336. Jeżeli przy zawieraniu kontraktu daje się coś jako zadatek, to uważa się to jako znak zawarcia kontraktu.

W razie wątpliwości, nie ma zadatek znaczenia kary za zawód.

§ 337. Zadek należy, w razie wątpliwości, policzyć na zobowiązanie, które dający go ma uiszczyć, albo jeżeli tego uczynić nie można, zwrócić przy spełnieniu kontraktu.

Jeżeli kontrakt się znosi, to należy zwrócić zadek.

§ 338. Jeżeli świadczenie tego, co dawca zadatku jest winien, stanie się niemożliwym wskutek okoliczności, za którą on odpowiada, albo jeżeli dawca zadatku ponosi winę za następne zniesienie kontraktu, to odbiorca jest uprawnionym do zatrzymania zadatku. Jeżeli odbiorca żąda wynagrodzenia szkody za niedotrzymanie kontraktu, to należy w razie wątpliwości zadek policzyć, albo jeżeli to nastąpić nie może, zwrócić go przy dawaniu wynagrodzenia za szkodę.

§ 339. Jeżeli dłużnik przyrzecze wierzycielowi wypłacenie pewnej sumy pieniężnej jako karę w razie niespełnienia albo też nienależytego spełnienia zobowiązań, to kara ta jest płatną, skoro dłużnik popada w zwłokę. Jeżeli dłużne zobowiązanie polega na zaniechaniu czegoś, to kara jest płatną z chwilą przeciwnego działania.

§ 340. Jeżeli dłużnik przyrzekł karę na wypadek niedotrzymania kontraktu, to może wierzyciel zamiast dotrzymania kontraktu żądać zapłacenia kary, na którą dłużnik zasłużył. Jeżeli wierzyciel oświadczy dłużnikowi, że żąda kary, natenczas jest wykluczoną pretensya o dotrzymanie kontraktu.

Jeżeli wierzycielowi przysługuje pretensya o wynagrodzenie szkody za niespełnienie zobowiązania, to może żądać zasłużonej kary jako najniższego odszkodowania. Dochodzenie dalszej szkody nie jest wykluczonem.

§ 341. Jeżeli dłużnik przyrzekł karę na wypadek nienależytego spełnienia swego zobowiązania, w szczególności na wypadek niespełnienia zobowiązania w czasie wyznaczonym, to wierzyciel może zażądać zawinionej kary obok spełnienia zobowiązania.

Jeżeli wierzycielowi przysługuje pretensya o odszkodowanie za nienależyte spełnienie zobowiązania, to zastósowuje się przepisy § 340 ustęp 2.

Jeżeli wierzyciel przyjmuje spełnienie, to może domagać się kary tylko wtenczas, jeżeli sobie prawo do tego zastrzegł przy przyjmowaniu.

§ 342. Jeżeli się przyrzeka jako karę inną prestacyę, aniżeli zapłalenie jakiejś sumy pieniężnej, natenczas zastosowuje się przepisy §§ 339 aż do 341; pretensya o odszkodowanie jest wykluczona, jeżeli wierzyciel kary się domaga.

§ 343. Jeżeli zawiniona kara jest niestósownie wysoka, to można ją na wniosek dłużnika wyrokiem obniżyć do sumy odpowiedniej. Przy ocenianiu stósowności sumy, należy uwzględnić każdy uprawniony interes wierzyciela, a nie tylko korzyść majątkową. Po zapłaceniu kary jest obniżenie jej wykluczonem.

To samo obowiązuje także oprócz przypadków §§ 339, 342 objętych wtenczas, jeżeli ktoś przyrzeka karę na wypadek, że jakaś czynność przedsięwzięcie lub jej zaniecha.

§ 344. Jeżeli prawa uznają obietnicę jakiegoś świadczenia za bezskuteczną, natenczas jest bezskutecznym także i układ o zapłalenie kary na wypadek niedotrzymania obietnicy zawarty, chociażby strony o bezskuteczności obietnicy wiedziały.

§ 345. Jeżeli dłużnik zaprzecza popadnięcia w karę dlatego, ponieważ swoje zobowiązanie spełnił, to winien dowieść spełnienia, o ile winne zobowiązanie nie polega na zaniechaniu czegoś.

TYTUŁ PIĄTY.

Odstąpienie od kontraktu.

§ 346. Jeżeli jedna ze stron zastrzegła sobie w kontrakcie odstąpienie od niego, to strony są obowiązane, jeżeli się od kontraktu odstępuje, do wzajemnego zwrotu prestacyi otrzymanych. Za świadczenie usług, jak również za oddanie jakiejś rzeczy do użytku, należy wynagrodzić wartość, albo jeżeli w kontrakcie ustanowiono wzajemne świadczenie w pieniądzu, z tegoż się uiścić.

§ 347. O pretensyi względem odszkodowania za pogorszenie, za zniszczenie się przedmiotu albo za niemożliwość wydania czegoś z innego powodu stanowią, w ra-

nie odstąpienia od kontraktu, poczynawszy od odbioru prestatcyi, przepisy opiewające o stosunku zachodzącym pomiędzy właścicielem a posiadaczem jakiejś rzeczy, poczynawszy od uwisłości pretensyi o odzyskanie własności. To samo obowiązuje przy pretensyi o wydanie użytków i przy pretensyi o wynagrodzenie za używanie czegoś, jako też o zwrócenie nakładów. Sumę pieniężną należy oprocentować od czasu jej odebrania.

§ 348. Obowiązania stron z odstąpienia od układu wynikające należy spełnić z ręki do ręki. Przepisy §§ 320, 322 zastosowuje się odpowiednio.

§ 349. Odstąpienia od kontraktu dokonuje się oświadczeniem wobec drugiej strony.

§ 350. Odstąpienia od kontraktu nie wyklucza się przeto, że przedmiot, który uprawniona osoba otrzymała, przypadkiem zniszczał.

§ 351. Odstąpienie od kontraktu jest wykluczonem, jeżeli uprawniona osoba zawiniła znaczne pogorszenie, zniszczenie się albo w inny sposób powstałą niemożliwość wydania otrzymanego przedmiotu. Zniszczenie się jakiejś ważnej części równa się znacznemu pogorszeniu się przedmiotu samego, przewinienie drugiej osoby, za którą uprawniony ma w myśl § 278 odpowiadać, stoi na równi z własnem przewinieniem uprawnionego.

§ 352. Odstąpienie jest wykluczonem, jeżeli uprawniona osoba rzecz odebraną przeistoczyła przez przerobienie albo przez przekształcenie jej na rzecz innego rodzaju.

§ 353. Jeżeli uprawniona osoba przedmiotu otrzymanego albo też znacznej części jego się pozbyła albo je prawem trzeciej osoby obciążyła, natenczas jest odstąpienie od układu wykluczonem, jeżeli u tego, kto przedmiot wskutek dysponowania nim nabył, ziściły się warunki § 351 albo § 352 objęte.

Dyspozycyi uprawnionej osoby równa się dyspozycya w drodze egzekucyi albo wykonywania aresztu albo też przez zawiadowcę konkursowego podjęta.

§ 354. Jeżeli uprawniona osoba popadnie w zwłokę w oddaniu otrzymanego przedmiotu albo znacznej jego części, to druga strona może jej wyznaczyć kres odpowiedni z tem oświadczeniem, że przyjęcia po upływie kresu

odmawia. Odstąpienie od układu jest bezskutecznem, jeżeli zwrot przedmiotu nie nastąpi przed upływem kresu.

§ 355. Jeżeli nie umówiono kresu do zrobienia użytku z prawa odstąpienia od układu, to druga osoba może osobie uprawnionej wyznaczyć kres odpowiedni do wykonania tego prawa. Prawo do odstąpienia od kontraktu upada, jeżeli nie oświadczy się odstąpienia przed upływem kresu.

§ 356. Jeżeli w kontrakcie uczestniczy więcej osób po jednej albo po drugiej stronie, wtenczas może być prawo odstąpienia od kontraktu wykonywanem tylko przez wszystkie osoby i wobec wszystkich osób. Jeżeli prawo do odstąpienia od kontraktu ustaje dla jednej z uprawnionych osób, to ustaje ono także i dla reszty uprawnionych.

§ 357. Jeżeli jedna ze stron zastrzegła sobie odstąpienie od kontraktu na przypadek niespełnienia zobowiązań po drugiej stronie, to odstąpienie od kontraktu jest bezskutecznem, jeżeli druga strona mogła od zobowiązania uwolnić się przez kompensację i bezzwłocznie po odstąpieniu kompensacją oświadcza.

§ 358. Jeżeli jedna ze stron zastrzegła sobie odstąpienie na przypadek niespełnienia zobowiązania przez drugą stronę, a druga strona zaprzecza, jakoby oświadczone odstąpienie było dozwolonem, ponieważ co do siebie obowiązaną spełniła, natenczas winna ona dowieść tego spełnienia, jeżeli winne świadczenie nie polega na zaniechaniu czegoś.

§ 359. Jeżeli zastrzeżono sobie odstąpienie za zaplaceniem kary za zawód, to odstąpienie od kontraktu jest bezskutecznem, jeżeli się kary za zawód nie zapłaci przed oświadczeniem albo przy oświadczeniu odstąpienia, a druga strona z tego powodu oświadczenie bezzwłocznie odrzuci. Oświadczenie ma jednakże moc obowiązującą, jeżeli się karę za zawód zapłaci bezzwłocznie po nieprzyjęciu oświadczenia.

§ 360. Jeżeli zawarto kontrakt z tem zastrzeżeniem, że dłużnik ma utracić swe prawa z kontraktu, jeżeli nie spełni swego zobowiązania, to wierzyciel jest w zachodzącym takim przypadku uprawnionym do odstąpienia od kontraktu.

§ 361. Jeżeli w obopólnym kontrakcie umówiono, że zobowiązanie jednej ze stron ma być uiszczonem punktualnie w pewnym ściśle oznaczonym czasie albo w przeciągu pewnego ściśle oznaczonego kresu, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że druga strona ma być uprawnioną do odstąpienia od kontraktu, jeżeli zobowiązanie nie będzie uiszczonem na czas wyznaczony albo w przeciągu kresu wyznaczonego.

ROZDZIAŁ TRZECI.

Ustawianie stosunków obligacyjnych.

TYTUŁ PIERWSZY.

S p e ł n i e n i e.

§ 362. Stosunek obligacyjny ustaje, jeżeli dłużne świadczenie wierzycielowi się uści.

Jeżeli się daje coś osobie trzeciej w celu spełnienia, to zastosowują się przepisy § 185.

§ 363. Jeżeli wierzyciel prestacyę jako spełnienie zobowiązania mu ofiarowaną, jako spełnienie zobowiązania przyjął, a prestacyi dlatego jako spełnienia uznać niechce, że owa prestacya była inną a nie tą, która mu się należała albo dlatego, że prestacyi nie uiszczono zupełnie, natenczas spada obowiązek dowiedzenia tego na wierzyciela.

§ 364. Stosunek obligacyjny ustaje, jeżeli wierzyciel przyjmie w miejsce spełnienia zobowiązania inną aniżeli należącą mu się prestacyę.

Jeżeli dłużnik w celu zaspokojenia wierzyciela przyjmie wobec niego jakieś nowe zobowiązanie, to nie należy, w razie wątpliwości mniemać, że to zobowiązanie przyjmuje w miejsce spełnienia zobowiązań.

§ 365. Jeżeli w miejsce spełnienia zobowiązania daje się jakąś rzecz, jakąś pretensyę do osoby trzeciej albo jakie inne prawo, to winien dłużnik za brak w prawie albo za błędy u rzeczy zachodzące w równy sposób dać rękojmię, jak osoba coś sprzedająca.

§ 366. Jeżeli dłużnik jest wierzycielowi zobowiązanym z kilku stosunków obligacyjnych do prestacyi jednego i tego samego rodzaju, a to co dał nie wystarcza

do umorzenia wszystkich długów, to umarza się ten dług, który dłużnik przy uiszczaniu oznacza.

Jeżeli dłużnik nic nie zadecyduje, to umarza się najprzód dług już płatny, z pomiędzy kilku długów płatnych ten, który wierzycielowi daje mniejszą pewność, z pomiędzy kilku równo pewnych, dług dla dłużnika uciążliwszy, z pomiędzy kilku równo uciążliwych dług dawniejszy, a przy równo dawnych długach, każdy dług stosunkowo.

§ 367. Jeżeli dłużnik ma oprócz głównego zobowiązania do opłacania procenta i kosztu, to wpłata do umorzenia całego długu nie wystarczająca policza się najprzód na kosztu, potem na procent a wreszcie na główną pretensję.

Jeżeli dłużnik zadecyduje inne policzenie, to może wierzyciel odmówić przyjęcia wpłaty.

§ 368. Wierzyciel winien za odbiorem uiszczenia wystawić na żądanie piśmienne poświadczenie odebrania (kwit). Jeżeli dłużnik ma w tem uprawniony interes, aby kwit w innej formie wystawiono, to może zażądać wystawienia go w tejże formie.

§ 369. Kosztu kwitu winien dłużnik ponosić i zaliczyć, o ile z istniejącego pomiędzy nim a wierzycielem stosunku prawnego nic innego nie wynika.

Jeżeli wskutek przelania pretensyi albo w drodze dziedzictwa wstępuje w miejsce pierwotnego wierzyciela kilku wierzycieli, to zwyczajka kosztów spada na wierzycieli.

§ 370. Oddawcę kwitu uważa się za umocowanego do odbioru należitości, o ile płacącemu wiadome okoliczności przyjęciu takiego umocowania się nie sprzeciwiają.

§ 371. Jeżeli na pretensję wystawiono rewers, to może dłużnik zażądać obok kwitu zwrócenia rewersu. Jeżeli wierzyciel twierdzi, że to jest mu niemożliwem, natenczas może dłużnik zażądać publicznie uwierzytelnionego przyznania, że dług jest umorzonym.

TYTUŁ DRUGI.

Depozycja.

§ 372. Pieniądze, papiery publiczne i inne dokumenta, jak również i kosztowności może dłużnik złożyć

dla wierzyciela w miejscu publicznem, na to przeznaczone, jeżeli wierzyciel znajduje się w zwłoce przyjęcia. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli dłużnik z innego, po stronie wierzyciela leżącego powodu albo wskutek niepolegającej na niedbalstwie niepewności co do osoby wierzyciela nie może w ogóle albo też bezpiecznie spełnić swego zobowiązania.

§ 373. Jeżeli dłużnik jest zobowiązanym do uiszczenia się za świadczeniem czegoś ze strony wierzyciela, to może on prawo wierzyciela do odbioru zdeponowanej rzeczy uczynić zawisłem od skutecznienia prestacyi wzajemnej.

§ 374. Depozycja winna być uskutecznią w tej kasie depozytalnej, do której obwodu miejscowość uiszczenia należy; jeżeli dłużnik dokona depozycji w innej kasie depozytalnej, to winien on wynagrodzić wierzycielowi szkodę ztąd powstającą.

Dłużnik jest obowiązany bezzwłocznie donieść wierzycielowi o depozycji; w razie zaniechania tego jest on zobowiązany do odszkodowania. Doniesienia można zaniechać, jeżeli go dokonać nie podobno.

§ 375. Jeżeli rzecz zdeponowaną przesłano kasie depozytalnej przez pocztę, to depozycja oddziałuje wstecz aż do czasu oddania rzeczy na pocztę.

§ 376. Dłużnik ma prawo do odbioru zdeponowanej rzeczy.

Odbiór jest wykluczonym:

- 1, jeżeli dłużnik oświadczy urzędowi depozytalnemu, że się zrzeka prawa odbioru;
- 2, jeżeli wierzyciel urzędowi depozytalnemu przyjęcie oznajmi;
- 3, jeżeli urzędowi depozytalnemu przedłoży się prawomocny, w sporze pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem zapadły wyrok, który depozycję uznaje za prawną.

§ 377. Prawo do odbierania napowrót nie podlega zajęciu (fantowaniu).

Jeżeli nad majątkiem dłużnika otworzono konkurs, to i dłużnik nie może podczas konkursu wykonywać prawa odbierania z powrotem.

§ 378. Jeżeli prawo do odebrania z powrotem rzeczy zdeponowanej jest wykluczonem, to dłużnik uwalnia się przez depozycję od swego zobowiązania w taki sam sposób, jak gdyby w czasie depozycji wierzycielowi był zapłacił.

§ 379. Jeżeli odbieranie napowrót zdeponowanej rzeczy nie jest wykluczonem, to może dłużnik odesłać wierzyciela do rzeczy zdeponowanej.

Dopóki rzecz jest zdeponowana, ponosi wierzyciel ryzyko, a dłużnik niema obowiązku opłacania procentu albo wynagradzania za niepozbierane zyski.

Jeżeli dłużnik odbierze rzecz zdeponowaną z powrotem, to uważa się depozycję jako niebyłą.

§ 380. O ile podług przepisów urząd depozytalny obowiązujących dla wierzyciela w celu wykazania jego uprawnienia do odbioru jest potrzebnem albo wystarczającym oświadczenie dłużnika owo uprawnienie przyznające, to może wierzyciel domagać się od dłużnika złożenia takiego oświadczenia pod tymi samymi warunkami, pod jakimi byłby uprawnionym do żądania uiszczenia, gdyby depozycja nie była nastąpiła.

§ 381. Koszta depozycji spadają na wierzyciela, jeżeli dłużnik zdeponowanej rzeczy na powrót nie odbierze.

§ 382. Prawo wierzyciela do zdeponowanej kwoty upada z upływem trzydziestu lat od odbioru doniesienia o depozycji, jeżeli wierzyciel już przedtem u urzędu depozytalnego się nie zgłosi; dłużnik jest do odbioru z powrotem uprawnionym nawet wtenczas, chociaż się zrzekł prawa do odbioru z powrotem.

§ 383. Jeżeli ruchoma rzecz dłużna nie nadaje się do depozycji, to może ją dłużnik, w razie zwłoki wierzyciela, kazać zlicytować w miejscowości, w której dług uiszczyć należy i kwotę ze sprzedaży otrzymaną złożyć w depozycie.

To samo obowiązuje w przypadkach § 372 zdanie 2, jeżeli zachodzi obawa zepsucia się rzeczy, albo jeżeli przechowywanie jest połączonem z niestósunkowemi kosztami.

Jeżeli z licytacji w miejscowości, w której dług uiszczyć należy, nie można się spodziewać odpowiedniego wy-

niku, to należy rzecz zlicytować w innej odpowiedniej miejscowości.

Licytacja winna się odbywać publicznie i przez komornika sądowego, dla miejscowości, w której dług uiścić należy, ustanowionego albo przez innego, do licytacji upoważnionego urzędnika albo przez publicznie ustanowionego komisarza aukcyjnego. (Publiczna licytacja). Czas i miejsce licytacji należy publicznie ogłosić przy ogólnem oznaczeniu przedmiotu.

§ 384. Licytacja jest dopiero wtenczas dozwolona, jeżeli nią wierzycielowi zagrożono; zagrożenia można zaniechać, jeżeli rzecz jest narażoną na zepsucie, a z odłożeniem licytacji niebezpieczeństwo połączonem.

Dłużnik winien wierzyciela o licytacji zawiadomić niezwłocznie; w razie zaniechania powiadomienia jest dłużnik obowiązany do odszkodowania.

Zagrożenia i powiadomienia można zaniechać, jeżeli są niemożliwemi.

§ 385. Jeżeli rzecz ma cenę giełdową albo targową, to może ją dłużnik sprzedać z wolnej ręki po cenie bieżącej przez maklera handlowego, do takich sprzedaży publicznie umocowanego albo przez osobę do publicznych licytacji upoważnioną.

§ 386. Koszta licytacji albo sprzedaży w myśl § 385 przeprowadzonej ponosi wierzyciel, o ile dłużnik zdeponowanego zbioru ze sprzedaży na powrót nie odbierze.

TYTUŁ TRZECI.

K o m p e n z a c y a.

§ 387. Jeżeli dwie osoby winny sobie nawzajem świadczenia pod względem przedmiotu jednogatunkowe, to każda strona może swoją pretensję policzyć sobie na pretensję drugiej strony, skoro może żądać należącego jej się świadczenia i uiścić świadczenie od niej się należące.

§ 388. Kompensacja skutecznia się w drodze oświadczenia wobec drugiej strony. Oświadczenie jest nieważnem, jeżeli je się składa warunkowo albo z wyznaczeniem czasu.

§ 389. Kompensacja sprawia to, że pretensye, o ile się pokrywają, uważa się jako umorzone w tej chwili,

w której je jako do kompensacyi się nadające jedną drugiej przeciwstawiono.

§ 390. Pretensyi, której jakiś wybieg stoi na przeszkodzie, kompensować nie można. Przedawnienie nie wyklucza kompensacyi, jeżeli przedawniona pretensya nie była przedawnioną w tym czasie, w którym z tą drugą pretensyą skompensowaną być mogła.

§ 391. Kompensacyi nie wyklucza się przeto, że dla pretensyi istnieją różne miejsca uiszczenia lub dostawy. Strona kompensująca winna atoli wynagrodzić tę szkodę, którą druga strona przeto ponosi, że świadczenia wskutek kompensacyi w miejscu wyznaczonem nie otrzymuje albo uskutecznić nie może.

Jeżeli umówiono, że świadczenie czegoś ma być uiszczonem w pewnym oznaczonym czasie i w pewnej oznaczonej miejscowości, to należy przyjąć, w razie wątpliwości, że kompensacya pretensyi, dla której istnieje inne miejsce świadczenia, ma być wykluczona.

§ 392. Przez zaareztowanie pretensyi wyklucza się kompensacyę pretensyi dłużnikowi do wierzyciela przysługującej tylko wtenczas, jeżeli dłużnik swoją pretensyę nabył po zaareztowaniu, albo jeżeli jego pretensya dopiero po zaareztowaniu i to później aniżeli pretensya zaareztowana stała się płatną.

§ 393. Kompensowanie z pretensyą z czynu zakazanego, rozmyślnie popełnionego pochodzącą jest niedozwolonem.

§ 394. O ile pretensya nie podlega zajęciu, o tyle nie można jej kompensować. Z wypłatami z kas chorych, kas zasiłkowych albo pogrzebowych, w szczególności z kas górniczych i towarzystw górniczych pobierać się mającemi mogą jednakże być dłużne składki skompensowanemi.

§ 395. Kompensacya z pretensyą. Rzeszy albo którego z państw związkowych, jak również z pretensyą jakiejś gminy albo innego związku komunalnego jest tylko wtenczas dozwolona, jeżeli zobowiązanie do tej samej należy uiszczać kasy, z której pretensyę kompensującej osoby wypłacać należy.

§ 396. Jeżeli jedna albo druga strona ma kilka pretensyi do kompensacyi się nadających, to strona kom-

penzująca może oznaczyć te pretensye, które mają być ze sobą skompenzowanemi. Jeżeli się oświadczy kompensacyą bez takiego oznaczenia, albo jeżeli druga strona sprzeciwi się bezzwłocznie, to zastosowuje się odpowiednio przepis § 366 ustęp 2.

Jeżeli strona kompensująca jest dłużną drugiej stronie oprócz głównej pretensyi procenta i kosztu, to zastosowuje się odpowiednio przepis § 367.

TYTUŁ CZWARTY.

Darowanie długu.

§ 397. Stósunek obligacyjny kończy się, jeżeli wierzyciel dłużnikowi w drodze kontraktu dług daruje.

To samo dzieje się, jeżeli wierzyciel przyznaje w kontrakcie z dłużnikiem zawartym, że stósunek obligacyjny już nie istnieje.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Przelewanie pretensyi.

§ 398. Wierzyciel może przelać pretensyę w drodze układu na tę osobę, z którą się układa. (Odstąpienie-cessya). Z chwilą zawarcia układu wstępuje nowy wierzyciel w miejsce dotychczasowego wierzyciela.

§ 399. Pretensyi nie można odstępować, jeżeli świadczenia czegoś innej osobie aniżeli pierwotnemu wierzycielowi nie można dokonać bez zmiany istoty świadczenia, albo jeżeli odstąpienie jest wykluczonem w drodze umowy z dłużnikiem.

§ 400. Pretensyi odstąpić nie można, o ile ona nie podlega zajęciu.

§ 401. Na nowego wierzyciela przechodzą z odstapioną pretensyą istniejące dla niej prawa hipoteczne albo prawa zastawu, jakoteż prawa wynikające z danego za nią poręczenia.

Nowy wierzyciel może także dochodzić prawa pierwszeństwa połączonego z pretensyą na przypadek egzekucyi albo konkursu.

§ 402. Dotychczasowy wierzyciel jest zobowiązany udzielić nowemu wierzycielowi informacji do dochodzenia

pretensyi potrzebnej i do wydawania mu dokumentów na udowodnienie pretensyi służących, o ile je posiada.

§ 403. Dotychczasowy wierzyciel winien nowemu wierzycielowi na żądanie wystawić publicznie uwierzytelniony, odstąpienia dowodzący dokument. Koszta winien ponosić i zaliczać nowy wierzyciel.

§ 404. Dłużnik może przeciwstawiać nowemu wierzycielowi te wybiegi, które w czasie odstąpienia pretensyi były uzasadnione wobec dotychczasowego wierzyciela.

§ 405. Jeżeli dłużnik wystawił na dług dokument, to nie może on, jeżeli pretensyę z przedłożeniem dokumentu się odstępuje, wobec nowego wierzyciela na to się odwoływać, że zawarcie albo przyznanie stosunku obligacyjnego odbyło się tylko dla oka, albo że odstąpienie w drodze umowy z pierwotnym wierzycielem wykluczono, chyba że nowy wierzyciel przy odstępowaniu znał stan rzeczy albo go znać musiał.

§ 406. Dłużnik może pretensyę, jaką ma do dotychczasowego wierzyciela, także wobec nowego wierzyciela skompenzować, chyba że nabywając tę pretensyę wiedział o jej odstąpieniu, albo że pretensya dopiero po powzięciu wiadomości i później aniżeli odstąpiona pretensya stała się płatną.

§ 407. Nowy wierzyciel musi to, co dłużnik po odstąpieniu dotychczasowemu wierzycielowi świadczy, jakoteż każdą czynność prawną, którą po odstąpieniu między dłużnikiem a dotychczasowym wierzycielem ze względu na ową pretensyę się przedsięwzięło, uznać jako siebie obowiązujące, chyba że dłużnik przy uiszczaniu albo podejmowaniu czynności prawnej wie o odstąpieniu.

Jeżeli w procesie po odstąpieniu pomiędzy dłużnikiem a dotychczasowym wierzycielem uwisłym, zapadł co do pretensyi wyrok prawomocny, to nowy wierzyciel musi uznać wyrok jako siebie obowiązujący, chyba że dłużnik przy rozpoczęciu uwisłości wiedział o odstąpieniu.

§ 408. Jeżeli dotychczasowy wierzyciel jakąś odstąpioną pretensyę ponownie odstępuje osobie trzeciej, a dłużnik osobie trzeciej się uiszcza, albo jeżeli pomiędzy dłużnikiem a osobą trzecią przedsięwzięto jakąś czynność prawną lub sprawę przed sądem wytoczono, nateu-

czas zastósowuje się odpowiednio wobec dawniejszego nabywcy, przepisy w § 407 na korzyść dłużnika.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli odstąpioną już pretensję przekazuje się osobie trzeciej w drodze uchwały sądowej, albo jeżeli dotychczasowy wierzyciel wobec trzeciej osoby przyznaje, że odstąpioną już pretensją na mocy prawa na trzecią osobę przeszła.

§ 409. Jeżeli wierzyciel doniesie dłużnikowi, że pretensję odstąpił, to musi on w stosunku do dłużnika uznać doniesienie o odstąpieniu jako siebie obowiązujące, chociażby owo odstąpienie wcale nie nastąpiło albo nie było ważnem. Jeżeli wierzyciel w dowód odstąpienia wystawił dokument nowemu, w dokumencie oznaczonemu wierzycielowi, a ten ów dokument dłużnikowi przedłoży, to takie przedłożenie znaczy tyle co doniesienie.

Doniesienie można cofnąć tylko za przyzwoleniem tego, kogo jako nowego wierzyciela oznaczono.

§ 410. Dłużnik jest wobec nowego wierzyciela zobowiązany do uiszczenia tylko za wydaniem dokumentu, który dotychczasowy wierzyciel na dowód odstąpienia wystawił. Wypowiedzenie lub upominanie ze strony nowego wierzyciela jest nieważnem, jeżeli je się uskutecznia bez przedłożenia takiego dokumentu, a dłużnik z tego powodu bezzwłocznie je odrzuci.

Powyższych przepisów nie zastósowuje się, jeżeli dotychczasowy wierzyciel dłużnika o odstąpieniu piśmiennie powiadomi.

§ 411. Jeżeli osoba wojskowa, urzędnik, duchowny albo nauczyciel przy publicznym zakładzie naukowym odstępują przelewalną część pensyi, poczekalnego albo emerytury, to należy kasę wypłacającą o odstąpieniu zawiadomić przez doręczenie jej przez dotychczasowego wierzyciela wystawionego, publicznie uwierzytelnionego dokumentu. Aż do powiadomienia uchodzi odstąpienie, jako kasie nieznane.

§ 412. Do odstąpienia pretensyi na mocy prawa zastósowuje się odpowiednio przepisy §§ 399 aż do 404, 406 aż do 410 objęte.

§ 413. Przepisy o przelewaniu pretensyi stanowiące zastósowuje się odpowiednio do przelewania innych praw, jeżeli ustawa nic innego nie przepisuje.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Przejmowanie długu.

§ 414. Dług jakiś może trzecia osoba przejąć w drodze kontraktu z wierzycielem w ten sposób, że osoba trzecia wstępuje w miejsce dotychczasowego wierzyciela.

§ 415. Jeżeli osoba trzecia układa się z dłużnikiem o przejęcie długu, to ważność przejęcia zależy od zezwolenia wierzyciela. Zezwolenie może dopiero wtenczas nastąpić, jeżeli dłużnik albo osoba trzecia wierzyciela o przyjęciu długu powiadomili. Strony mogą kontrakt zmienić albo znieść aż do chwili zezwolenia.

Jeżeli zezwolenia odmówiono, to uważa się przejęcie długu jako niedokonane. Jeżeli dłużnik albo osoba trzecia zawezwie wierzyciela przy wyznaczeniu kresu do oświadczenia się względem zezwolenia, to zezwolenie może być oświadczonem tylko do upływu kresu; jeżeli się zezwolenia nie oświadczy, to uważa je się jako odmówione.

Dopóki wierzyciel zezwolenia nie udzielił, to jest osoba dług przejmująca, w razie wątpliwości, dłużnikowi zobowiązana do zaspokojenia wierzyciela we właściwym czasie. To samo obowiązuje, jeżeli wierzyciel zezwolenia odmówi.

§ 416. Jeżeli nabywca jakiejś nieruchomości przejmuje w drodze kontraktu ze sprzedającym dług sprzedającego, na który istnieje hipoteka na teże nieruchomości, to wierzyciel może zezwolić na przejęcie długu tylko wtenczas, jeżeli sprzedający mu o niem doniesie.

Gdyby od odebrania wiadomości sześć miesięcy upłynęło, to uważa się zezwolenie za udzielone, jeżeli go wierzyciel sprzedającemu już przedtem nie odmówił; przepisu w § 415 ustęp 2, zdanie 2 nie zastosowuje się w tym przypadku.

Powiadomienie ze strony sprzedającego może dopiero wtenczas nastąpić, jeżeli nabywcę do księgi gruntowej jako właściciela zapisano. Powiadomienie musi być uskutecznieniem na piśmie i musi zawierać zwrócenie uwagi na to, że osoba dług przejmująca wstępuje w miejsce dotychczasowego dłużnika, jeżeli wierzyciel w przeciagu sześciu miesięcy odmowy swej nie oświadczy.

Sprzedający winien na żądanie nabywcy zawiadomić wierzyciela o przejęciu długu. Skoro udzielenie albo odmówienie zezwolenia jest stale postanowionem, to winien sprzedający zawiadomić nabywcę.

§ 417. Przejmujący może wierzycielowi przeciwstawić te wybiegi, które wynikają z prawnego stosunku pomiędzy wierzycielem a dotychczasowym dłużnikiem. Pretensyi dotychczasowemu dłużnikowi przysługującej skompenzować mu nie wolno.

Ze stosunku prawnego podstawę przejęcia długu stanowiącego, a pomiędzy przejmującym a dotychczasowym dłużnikiem zachodzącego, nie może przejmujący wywodzić wybiegów przeciw wierzycielowi.

§ 418. Wskutek przejęcia długu upadają stawione co do pretensyi rękojmie i prawa zastawu. Jeżeli na pretensyę istnieje hipoteka, to zachodzą te same następstwa jak wtenczas, gdy wierzyciel hipoteki się zrzeka. Przepisy powyższe ustępują, jeżeli ręczyciel albo ten, do kogo przedmiot za dług odpowiadający podczas przejęcia długu należy, na przejęcie się zgodzi.

Prawa pierwszeństwa z pretensyą na przypadek konkursu połączonego nie można dochodzić w konkursie nad majątkiem osoby przejmującej.

§ 419. Jeżeli ktoś obejmuje w drodze kontraktu majątek osoby drugiej, to wierzyciele jego mogą od chwili zawarcia kontraktu bez naruszenia trwającej nadal odpowiedzialności dotychczasowego dłużnika dochodzić swych w tym czasie istniejących pretensyi na osobie przejmującej.

Odpowiedzialność przejmującej osoby ogranicza się do wysokości objętego majątku i do pretensyi z kontraktu jej przysługujących. Jeżeli obejmujący odwołuje się na to, że odpowiedzialność jego jest ograniczoną, to zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 1990, 1991 o odpowiedzialności spadkobiercy opiekujące.

Odpowiedzialności obejmującego nie można wykluczać albo ograniczać w drodze układu pomiędzy nim a dotychczasowym dłużnikiem.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Większa ilość dłużników i wierzycieli.

§ 420. Jeżeli więcej osób jest dłużnych jakąś podzielną prestacyę, albo jeżeli więcej osób ma podzielną prestacyę do żądania, to, w razie wątpliwości, jest każdy dłużnik tylko po równej części zobowiązany, każdy wierzyciel tylko po równej części uprawniony.

§ 421. Jeżeli więcej osób jest dłużnych jakąś pretensyę w ten sposób, że każda z nich jest zobowiązana do uiszczenia całej prestacyi, wierzyciel zaś tylko raz ją ma do żądania (solidarni dłużnicy), natenczas może wierzyciel według upodobania żądać od każdego z dłużników uiszczenia całej sumy albo też tylko pewnej części. Wszyscy dłużnicy pozostają zobowiązani aż do zupełnego uiszczenia.

§ 422. Spełnienie zobowiązań przez jednego z dłużników solidarnych oddziałuje na korzyść reszty dłużników. To samo odnosi się do prestacyi danej w miejsce spełnienia zobowiązań, do depozycji i kompensacyi.

Pretensyi, która się należy jednemu ze solidarnych dłużników, nie mogą skompensować drudzy dłużnicy.

§ 423. Darowanie długu pomiędzy wierzycielem a jednym ze solidarnych dłużników umówione oddziałuje także na korzyść reszty dłużników, jeżeli umawiające się strony chciały znieść cały stosunek obligacyjny.

§ 424. Zwłoka wierzyciela wobec jednego z dłużników solidarnych oddziałuje także na korzyść reszty dłużników.

§ 425. Inne aniżeli w §§ 422 aż do 424 wyszczególnione fakta oddziałują, o ile nic innego ze stosunku obligacyjnego nie wynika, tylko na korzyść tego dłużnika solidarnego i przeciw temu dłużnikowi solidarnemu, w którego osobie one zachodzą.

W szczególności odnosi się to do wypowiedania zwłoki, przewinienia, niemożności spełnienia zachodzącej w osobie jednego z dłużników solidarnych, do przedawnienia, jego przerwy i tamowania, do zlewania się pretensyi z długiem i do wyroku prawomocnego.

§ 426. Dłużnicy solidarni są w stosunku do siebie w równych udziałach zobowiązani, jeżeli nic innego

nie postanowiono. Jeżeli od jednego z dłużników solidarnych nie można otrzymać składki nań przypadającej, to niedobór winni ponosić drudzy dłużnicy do wyrównania zobowiązani.

O ile jeden z dłużników solidarnych wierzyciela zaspokoi i może się domagać wyrównania od reszty dłużników, o tyle przechodzi na niego pretensya wierzyciela do reszty dłużników. Przejścia pretensyi nie można użyć na szkodę wierzyciela.

§ 427. Jeżeli więcej osób wspólnie się zobowiąże kontraktem do jakiegoś podzielnego świadczenia, natenczas odpowiadają one, w razie wątpliwości, jako dłużnicy solidarni.

§ 428. Jeżeli jest więcej osób do żądania jakiejś prestacyi w ten sposób uprawnionych, że każda z nich może żądać całej powinności, dłużnik zaś jest zobowiązanym prestacyę raz tylko uiszczyć (solidarni wierzyciele), to dłużnik może według upodobania uiszczyć się każdemu z wierzycieli. Przepis ten obowiązuje także wtenczas, jeżeli jeden z wierzycieli wniósł skargę o uiszczenie.

§ 429. Zwłoka jednego ze solidarnych wierzycieli oddziałuje także przeciw reszcie wierzycieli.

Jeżeli pretensya i dług zlewają się w osobie jednego z wierzycieli solidarnych, wówczas upadają prawa reszty wierzycieli przeciw dłużnikowi.

Zresztą zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 422, 423, 425. W szczególności pozostają prawa drugich wierzycieli nie naruszone, jeżeli jeden ze solidarnych wierzycieli przeleje swą pretensyę na innego.

§ 430. Wierzyciele solidarni są w stosunku do siebie w równych udziałach uprawnieni, o ile nic innego nie postanowiono.

§ 431. Jeżeli jest więcej osób dłużnych jakąs prestacyę niepodzielną, to odpowiadają one jako dłużnicy solidarni.

§ 432. Jeżeli więcej osób ma do żądania jakąs niepodzielną pretensyę, to dłużnik, jeżeli one nie są solidarnymi wierzycielami, może się uiszczać tylko wszystkim wspólnie, każdy zaś wierzyciel może tylko żądać uiszczenia dla wszystkich. Każdy z wierzycieli może żądać, aby

dłużnik rzecz dłużną dla wszystkich zdeponował, albo jeżeli ona do depozycji się nie nadaje, do sądownie ustanowić się mającego zachowawcy oddał.

Zresztą nie oddziałuje fakt jakiś, zachodzący tylko w osobie jednego z wierzycieli, ani na korzyść ani przeciw reszcie wierzycieli.

ROZDZIAŁ SIÓDMY.

Poszczególne stósunki obligacyjne.

TYTUŁ PIERWSZY.

Kupno. Zamiana.

I. Przepisy ogólne.

§ 433. Przez kontrak kupna zobowiązuje się sprzedawca jakiejś rzeczy do oddania tej rzeczy kupującemu i do postarania się o jej własność dla niego. Sprzedawca jakiegoś prawa jest zobowiązanym do postarania się o to prawo dla nabywcy, i jeżeli to prawo upoważnia do posiadania jakiejś rzeczy, do oddania mu tej rzeczy.

Nabywca jest zobowiązany do zapłacenia sprzedawcy ceny kupna i do odbioru rzeczy kupionej.

§ 434. Sprzedawca jest zobowiązanym do dostarczenia nabywcy sprzedanego przedmiotu w stanie wolnym od wszelkich praw, jakichby osoby trzecie przeciw nabywcy dochodzić mogły.

§ 435. Sprzedawca jakiegoś gruntu albo jakiegoś prawa do gruntu przyczepionego jest zobowiązanym prawa do księgi gruntowej zapisać, lecz nie istniejące, na własne kosztą dać wymazać, jeżeliby one, w razie ich istnienia, miały uszczuplać prawo, o które dla kupującego postarać się należy.

To samo obowiązuje przy sprzedaży okrętu albo prawa do okrętu przyczepionego pod względem praw zapisanych do rejestru okrętowego.

§ 436. Sprzedawca jakiegoś gruntu nie odpowiada za wolność gruntu od publicznych podatków i innych publicznych ciężarów, które się nie nadają do zapisania ich do księgi gruntowej.

§ 437. Sprzedawca pretensyi albo jakiego innego prawa odpowiada za prawne istnienie pretensyi albo prawa.

Sprzedawca papieru wartościowego odpowiada także za to, że owego papieru w celu umorzenia nie wywołano.

§ 438. Jeżeli sprzedawca pretensyi przyjmuje odpowiedzialność za to, że dłużnik jest w stanie płacenia, to należy, w razie wątpliwości, odnosić to poręczenie za wypłacalność tylko do tego czasu, w którym pretensyę odstąpiono.

§ 439. Sprzedawca nie potrzebuje odpowiadać za niedostatek w sprawie, jeżeli kupujący przy zawieraniu kontraktu wie o tym niedostatku.

Hipotekę, dług gruntowy, dług rentowy albo prawo zastawu winien sprzedawca usunąć, chociaż kupujący wie o tem obciążeniu. To samo obowiązuje przy ostrzeżeniu hipotecznem w celu zapewnienia pretensyi o ustanowienie jednego z tych praw.

§ 440. Jeżeli sprzedawca zobowiązań w myśl §§ 433 aż do 437, 439 na nim ciążyących nie wypełnia, to o prawach kupującego stanowią przepisy §§ 320 aż do 327.

Jeżeli sprzedano rzecz ruchomą i oddano ją kupującemu w celu przelania własności, to kupujący może z powodu prawa trzeciej osoby do posiadania rzeczy upoważniającego zażądać odszkodowania za niedotrzymanie kontraktu tylko wtenczas, jeżeli rzecz osobie trzeciej ze względu na jej prawo wydał albo ją sprzedawcy zwrócił, albo jeżeli rzecz niszczała.

Z wydaniem rzeczy osobie trzeciej stoi na równi, jeżeli osoba trzecia po kupującym albo kupujący po osobie trzeciej dziedziczy, albo jeżeli kupujący prawo osoby trzeciej w inny sposób nabywa albo też osobę trzecią zapakaja.

Jeżeli kupującemu pretensya o wydanie do drugiej osoby przysługuje, to wystarcza zamiast zwrócenia rzeczy odstąpienie pretensyi.

§ 441. Przepisy w § 440 ust. 2 aż do 4 obowiązują i wtenczas, jeżeli sprzedano prawo do jakiej rzeczy ruchomej przywiązane, które do posiadania rzeczy uprawnia.

§ 442. Jeżeli sprzedawca zaprzeczy temu, że wytknięty przez kupującego niedostatek w prawie zachodzi, to kupujący winien dowieść tego niedostatku.

§ 443. Układ, mocą którego zwalnia się sprzedawcę od zobowiązania, jakie w myśl §§ 433 aż do 437, 439 aż do 442 na nim ciąży, do dawania rękojmi za niedostatek w prawie, albo mocą którego to zobowiązanie się ogranicza, jest nieważnym, jeżeli sprzedawca ów niedostatek podstępnie zatai.

§ 444. Sprzedawca jest zobowiązany do udzielania nabywcy potrzebnych informacyj co do prawnych stosunków dotyczących sprzedanego przedmiotu, w szczególności zaś, w razie sprzedaży jakiegoś gruntu, co do granic, praw i ciężarów, a nadto do wydania mu dokumentów o prawie świadczących, o ile one w jego posiadaniu się znajdują. Jeżeli treść takiego dokumentu obejmuje także inne sprawy, to sprzedawca jest zobowiązany do udzielenia publicznie uwierzytelnionego wyciągu.

§ 445. Przepisy §§ 433 aż do 444 zastosowuje się odpowiednio do innych, pozbycie albo obciążenie jakiegoś przedmiotu za wynagrodzeniem na celu mających kontraktów.

§ 446. Z chwilą oddania sprzedanej rzeczy przechodzi niebezpieczeństwo przypadkowego zniszczenia i przypadkowego pogorszenia się na nabywcę. Z chwilą oddania należy użytek do nabywcy i ponosi tenże ciężary na rzecz spoczywające.

Jeżeli nabywcę jakiegoś gruntu zapisze się jako właściciela do księgi gruntowej przed tradycją, to wyżej wymienione skutki nastają z chwilą zapisania.

§ 447. Jeżeli sprzedawca na żądanie nabywcy przesła rzecz sprzedaną do innej miejscowości aniżeli do miejscowości dopełnienia kontraktu, to ryzyko przechodzi na nabywcę, skoro sprzedawca rzecz tę wydał spedytorowi, przewoźnikowi albo innej do uskuteczniania przesłek przeznaczonej osobie albo zakładowi.

Jeżeli nabywca dał szczególne zlecenie co do sposobu przesłki, a sprzedawca odstąpił od tego zlecenia bez naglącego powodu, to sprzedawca jest nabywcy odpowiedzialnym za szkodę ztąd powstającą.

§ 448. Koszta oddania sprzedanej rzeczy, w szczególności kosztu mierzenia i ważenia, spadają na sprzedawcę, kosztu zaś odbioru i przesłki rzeczy do innej

miejsowości aniżeli do miejsca dopełnienia kontraktu, ponosi nabywca.

Jeżeli sprzedano jakieś prawo, natenczas spadają koszta ukonstytuowania albo przelania tego prawa na sprzedawcę.

§ 449. Nabywca jakiegos gruntu winien ponosić koszta przewłaszczenia i zapisu do księgi hipotecznej, nabywca jakiegos prawa do gruntu przysługującego winien ponosić koszta za zapisanie do księgi gruntowej dla ukonstytuowania lub przelania prawa potrzebne, włącznie z kosztami za oświadczenia potrzebne w celu zahipotekowania. W obydwóch przypadkach ponosi nabywca także i koszta zaprotokółowania kupna.

§ 450. Jeżeli niebezpieczeństwo przeszło na nabywcę przed oddaniem rzeczy sprzedanej, a sprzedawca poczyni przed oddaniem na rzecz tę nakłady, które po przejściu ryzyka stały się nieodzownemi, to może on żądać wynagrodzenia od nabywcy tak samo, jak gdyby mu nabywca poruczył zarząd rzeczy.

O obowiązku nabywcy do wynagradzania innych nakładów stanowią przepisy opiewające o sprawowaniu interesów bez polecenia.

§ 451. Jeżeli sprzedano prawo do pewnej rzeczy przysługujące, które uprawnia do posiadania owej rzeczy, to zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 446 aż do 450 objęte.

§ 452. Nabywca jest zobowiązanym do oprocentowania ceny kupna od tej chwili, od której mu służy użytek sprzedanego przedmiotu, jeżeli spłacenia ceny kupna na czas późniejszy nie umówiono.

§ 453. Jeżeli jako cenę kupna ustanowiono cenę targową, to w razie wątpliwości, uważa się tę cenę targową jako umówioną, która w miejscu dopełnić się mającego kontraktu jest miarodawczą w czasie dopełnienia kontraktu.

§ 454. Jeżeli sprzedawca dopełnił kontraktu i przedłużył termin do spłacenia ceny kupna, natenczas nie służy mu prawo do odstąpienia od kontraktu w § 328 ust. 2 i w § 326 oznaczone.

§ 455. Jeżeli sprzedawca ruchomej rzeczy zastrzegł sobie własność aż do spłacenia ceny kupna, to należy przyjąć, w razie wątpliwości, że przelanie własności odbywa się pod odwłocznym warunkiem całkowitego spłacenia ceny kupna, i że sprzedawca jest uprawnionym do odstąpienia od kontraktu, jeżeli nabywca ze spłaceniem ceny kupna popadnie w zwłokę.

§ 456. Przy sprzedaży w drodze egzekucyi nie wolno osobie mającej polecenie do zajęcia się sprzedażą albo kierowania nią, jak niemniej pomocnikom przez nią przywołanym, jako też protokoliście nabywać przedmiotu na sprzedaż wystawionego ani dla siebie osobiście lub przez kogoś innego, ani też jako zastępcom drugiej osoby.

§ 457. Przepis § 456 obowiązuje także przy sprzedaży poza obrębem egzekucyi, jeżeli polecenie do sprzedaży dano na zasadzie przepisu prawnego upoważniającego poręczyciela do sprzedaży przedmiotu na rachunek drugiej osoby, w szczególności w przypadkach sprzedaży fantu i sprzedaży §§ 383, 385 dozwolonej, jak niemniej przy sprzedaży przez zawiadowcę konkursu.

§ 458. Ważność kupna wbrew przepisom §§ 456, 457 dokonanego i ważność przelania własności kupionego przedmiotu zależą od przyzwolenia osób przy sprzedaży jako dłużnik, właściciel albo wierzyciel interesowanych. Jeżeli nabywca zawezwie jednego z interesowanych do oświadczenia się pod względem przyzwolenia, to zastosowuje się odpowiednio przepisy § 177 ust. 2.

Jeżeli w razie odmowy przyzwolenia przedsięwzięcie się sprzedaż z nowa, to dawniejszy nabywca winien odpowiadać za kosztą ponownej sprzedaży, jak również za zniżkę kwoty ze sprzedaży otrzymanej.

II. Dawanie rękojmi z powodu błędów u rzeczy.

§ 459. Sprzedawca jakiejś rzeczy odpowiada nabywcy za to, że owa rzecz w czasie, w którym ryzyko na nabywcę przechodzi, nie ma błędów, które znoszą albo obniżają wartość lub zdatność do zwykłego albo w kontrakcie z góry przewidywanego użytku. Nieznaczne obniżenie wartości albo przydatności nie wchodzi w rachubę.

Sprzedawca jest także za to odpowiedzialnym, aby rzecz sprzedana w tym czasie, w którym szkody zajść mogące na nabywcę przechodzą, miała przyręczone przedmioty.

§ 460. Sprzedawca nie potrzebuje odpowiadać za błąd u sprzedanej rzeczy, jeżeli nabywca przy zawarciu kupna wie o tym błędzie. Jeżeli błąd rodzaju oznaczonego w § 459 ust. 1 pozostał nabywcy niewiadomym wskutek wielkiego niedbalstwa, natenczas jest sprzedawca, jeżeli nie dał przyrzeczenia, że błąd nie zachodzi, tylko w takim razie odpowiedzialnym, jeżeli błąd podstępnie zataił.

§ 461. Sprzedawca nie potrzebuje odpowiadać za błąd u rzeczy sprzedanej, jeżeli się rzecz na mocy prawa zastawu na publicznej licytacji sprzedaje i jako fant oznacza.

§ 462. Za błąd, za który sprzedawca winien odpowiadać w myśl przepisów §§ 459, 460 objętych, może nabywca domagać się udaremnienia kupna (przywrócenie stanu przedkontraktowego) albo obniżenia ceny kupna (obniżenie ceny kupna).

§ 463. Jeżeli sprzedanej rzeczy podczas kupna nie dostaje przyręconego przymiotu, natenczas może nabywca domagać się odszkodowania za niedotrzymanie kontraktu zamiast udaremnienia kontraktu albo obniżenia ceny kupna. To samo obowiązuje, jeżeli sprzedawca jakiś błąd podstępnie zataił.

§ 464. Jeżeli nabywca przyjmuje rzecz wadliwą, pomimo że wie o błędzie, to pretensye w §§ 462, 463 oznaczone przysługują mu tylko wtenczas, jeżeli sobie zastrzegł prawa służące mu z powodu błędu.

§ 465. Udaremnienie kontraktu albo obniżenie ceny kupna dokonują się, skoro sprzedawca na żądanie nabywcy na nie się zgadza.

§ 466. Jeżeli nabywca twierdzi wobec sprzedawcy, że u rzeczy zachodzi błąd, to sprzedawca oświadczając gotowość do udaremnienia kontraktu, może nabywcę przy wyznaczeniu mu odpowiedniego kresu zawezwać do oświadczenia się, czy wymaga udaremnienia kontraktu. W takim razie można się domagać udaremnienia kontraktu tylko do upływu kresu wyznaczonego.

§ 467. Do udaremnienia kontraktu zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 346 aż do 348, 350 aż do 354, 356 obowiązujące przy cofaniu się od kontraktu na mocy układu; w przypadku § 352 jest atoli udaremnienie kontraktu wykluczonem, jeżeli błąd dopiero przy przekształceniu rzeczy się pokazał. Sprzedawca winien nabywcy zwrócić także kosztu kontraktu.

§ 468. Jeżeli sprzedawca jakiegoś gruntu zapewnia nabywcy pewien oznaczony obszar gruntu, to odpowiada on za obszar tak, jak za przyrzeczony przymiot. Nabywca może atoli dla braku przyrzeczonego obszaru tylko wtenczas domagać się udaremnienia kontraktu, jeżeli brak jest tak znacznym, że nabywca w dotrzymaniu kontraktu niema interesu.

§ 469. Jeżeli z więcej sprzedanych rzeczy tylko niektóre są wadliwe, to można tylko co do tychże domagać się udaremnienia kontraktu, chociażby za wszystkie rzeczy ustanowiono ogólną cenę kupna. Jeżeli zaś rzeczy sprzedano, jako do siebie należące, to może każda strona domagać się, aby udaremnienie kontraktu wszystkie rzeczy obejmowało, jeżeli bez szkody dla jednej ze stron wadliwych rzeczy nie można odłączyć od rzeczy pozostałych.

§ 470. Udaremnienie kontraktu z powodu błędu u rzeczy głównej odnosi się także do rzeczy pobocznej. Jeżeli rzecz poboczna jest wadliwą, to można się domagać udaremnienia kontraktu co do tejże rzeczy.

§ 471. Jeżeli w razie sprzedaży większej ilości rzeczy za cenę ogólną, zachodzi udaremnienie kontraktu tylko co do poszczególnych rzeczy, to należy obniżyć cenę ogólną w takim stósunku, w jakimby ogólna wartość rzeczy w stanie od błędów wolnym, podczas sprzedaży była pozostawała do wartości rzeczy, których udaremnienie kontraktu nie obejmuje.

§ 472. Przy obniżaniu należy cenę kupna w tym stósunku obniżyć, w jakimby wartość rzeczy w stanie od błędów wolnym, podczas sprzedaży do istotnej wartości była pozostawała.

Jeżeli w razie sprzedaży większej ilości rzeczy za cenę ogólną następuje obniżenie ceny tylko dla poszcze-

gólnych rzeczy, to należy przy obniżaniu ceny wziąć ogólną wartość wszystkich rzeczy za podstawę.

§ 473. Jeżeli obok ceny kupna w pieniądzech ustanowionej wymówiono sobie prestacye obejmujące rzeczy niezamienne, to należy wartość tych prestacyi w przypadkach §§ 471, 472 oznaczyć w pieniądzech podług ich wartości w czasie sprzedaży. Obniżenia prestacyi wzajemnej po stronie nabywcy dokonuje się na cenie kupna ustanowionej w pieniądzech; jeżeli ta cena jest niższą aniżeli suma, o którą cenę obniżyć należy, to winien sprzedawca zwykłą nabywcy wynagrodzić.

§ 474. Jeżeli po jednej albo po drugiej stronie jest więcej osób udział mających, to może każda z nich od każdego z interesentów po drugiej stronie domagać się zniżki w cenie.

Od chwili dokonania zniżki przez jednego z nabywców zażądanej jest udaremnienie kontraktu wykluczeniem.

§ 475. Przez obniżenie ceny, które nastąpiło wskutek jakiegoś błędu, nie wyklucza się prawa nabywcy do domagania się udaremnienia kontraktu albo do zażądania z nowa obniżenia ceny dla jakiegoś innego błędu.

§ 476. Układ, którym zwalnia się sprzedawcę od obowiązku do dawania rękojmi za błędy u rzeczy, albo którym ten obowiązek się ogranicza, jest nieważnym, jeżeli sprzedawca błąd podstępnie zataja.

§ 477. Pretensya o udaremnienie kontraktu albo obniżenie ceny kupna, jak niemniej pretensya o odszkodowanie za brak przyrzeczonego przymiotu przedawniają się, o ile sprzedawca błędu podstępnie nie zataił, przy ruchomych rzeczach w sześciu miesiącach od dostawy, przy nieruchomościach w jednym roku od tradycyi. Kres przedawnienia można przedłużyć w drodze kontraktu.

Jeżeli nabywca wnosi o sądowe podjęcie dowodu w celu zapewnienia dowodu, to przerywa się przedawnienie. Przerwa trwa aż do ukończenia postępowania dowodowego. Przepisy § 211 ust. 2 i § 212 zastosowuje się odpowiednio.

Powstrzymanie albo przerwa przedawnienia jednej z pretenasyi w ustępie 1 określonych pociąga za sobą

także powstrzymanie albo przerwę przedawnienia drugich pretensyi.

§ 478. Jeżeli nabywca doniósł sprzedawcy o błędzie albo odesłał doniesienie do niego, zanim pretensya o udaremnienie kontraktu lub obniżenie ceny się przedawniła, to może on także po dokonaniu się przedawnienia o tyle odmówić zapłacenia ceny kupna, o ileby na mocy udaremnienia kontraktu albo obniżenia ceny kupna do tego był uprawnionym. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli nabywca przed dokonaniem się przedawnienia wniósł o podjęcie sądowego dowodu w celu zapewnienia dowodu, albo jeżeli w sporze pomiędzy nim a późniejszym nabywcą rzeczy względem błędów uwisłym, sprzedawcy spór oznajmił.

Jeżeli sprzedawca błąd podstępnie zataił, to nie potrzeba doniesienia albo czynności podług ust. 1 temu doniesieniu się równającej.

§ 479. Pretensyę o odszkodowanie można po zapadłym przedawnieniu tylko wtenczas skompenzować, jeżeli nabywca już przedtem przedsięwziął jedną z czynności w § 478 oznaczonych. Ograniczenie takie nie zachodzi, jeżeli sprzedawca błąd podstępnie zataił.

§ 480. Nabywca jakiejś rzeczy tylko pod względem gatunku oznaczonej może domagać się zamiast udaremnienia kontraktu albo obniżenia ceny, dostarczenia mu rzeczy od błędu wolnej w miejsce rzeczy wadliwej. Co do tej pretensyi zastosowuje się odpowiednio przepisy w §§ 464 aż do 466, § 467 zdanie 1 i §§ 469, 470, 474 aż do 479 o udaremnieniu kontraktu stanowiące.

Jeżeli rzeczy nie dostaje przyrzeczonego przymiotu w czasie, w którym ryzyko na nabywcę przechodzi, albo jeżeli sprzedawca jakiś błąd podstępnie zataił, natenczas może nabywca domagać się odszkodowania za niedotrzymanie kontraktu zamiast udaremnienia kontraktu, obniżenia ceny kupna albo dostarczenia rzeczy od błędów wolnej.

§ 481. Przy sprzedaży: koni, osłów, mułów, bydła rogatego, owiec i świń obowiązują przepisy §§ 459 aż do 467, 469 aż do 480 tylko o tyle, o ile z §§ 482 aż do 492 nic innego nie wynika.

§ 482. Sprzedawca odpowiada tylko za ściśle oznaczone błędy (główne błędy), a za te tylko też wtenczas, jeżeli one w przeciągu ściśle oznaczonego kresu (kres gwarancyjny) się pokażą.

Błędy główne i kresy gwarancyjne oznaczy się za zgodą Rady Związkowej w drodze wydać się mającego cesarskiego rozporządzenia. To oznaczenie może być na tej samej drodze uzupełnionem albo zmienionem.

§ 483. Kres gwarancyjny rozpoczyna się z upływem tego dnia, w którym ryzyko na nabywcę przechodzi.

§ 484. Jeżeli błąd główny wyjdzie na jaw w przeciągu kresu gwarancyjnego, natenczas zachodzi domysł, że ów błąd już istniał w tym czasie, w którym ryzyko przeszło na nabywcę.

§ 485. Nabywca traci prawo z powodu błędu mu służące, jeżeli najpóźniej dwa dni po upływie kresu gwarancyjnego albo, gdyby zwierzę przed upływem tego kresu musiało być zabitem lub w inny sposób niszczało, po zniszczeniu zwierzęcia o błędzie sprzedawcy nie doniesie albo zawiadomienia do niego nie wyśle, lub jeżeli przeciw sprzedawcy nie wniesie skargi z powodu błędu lub nie oznajmi mu sporu albo też nie wniesie o podjęcie sądowego dowodu w celu zapewnienia sobie dowodu. Utraty prawa niema, jeżeli sprzedawca błąd podstępnie zataił.

§ 486. Kres gwarancyjny może być przez kontrakt przedłużonym albo skróconym. Kres umówiony wstępuje w miejsce kresu ustawą oznaczonego.

§ 487. Kupujący może domagać się tylko udaremnienia kontraktu, a nie obniżenia ceny.

Udaremnienia kontraktu można się domagać także w przypadkach objętych §§ 351 aż do 353 mianowicie wtenczas, jeżeli zwierzę zabito; zamiast zwrocenia zwierzęcia winien kupujący wynagrodzić jego wartość. To samo obowiązuje w innych przypadkach, w których nabywca wskutek okoliczności, za którą winien odpowiadać, a mianowicie w razie rozporządzania zwierzęciem, nie może oddać zwierzęcia.

Jeżeli zwierzę przedtem nim udaremnienie kontraktu nastąpiło nieznacznie pogorszyło się wskutek okoliczności,

za którą kupujący winien odpowiadać, natenczas winien kupujący wynagrodzić niższą wartość.

Za użytkowanie winien nabywca tylko o tyle wynagradzać, o ile zwierzęcia używał.

§ 488. Sprzedawca winien nabywcy, w razie udaremnienia kontraktu, zwrócić także kosztą żywienia i oprzątnia, kosztą weterynarskiego badania i leczenia, jak również i kosztą koniecznego zabijania i uprzątnienia zwierzęcia.

§ 489. Jeżeli o pretensję względem udaremnienia kontraktu jest proces uwisłym, to należy na wniosek jednej albo drugiej strony nakazać w drodze tymczasowego rozporządzenia publiczną licytację zwierzęcia i zdeponowanie kwoty ze sprzedaży osiągniętej, skoro już nie zachodzi potrzeba oględzin zwierzęcia.

§ 490. Pretensya o udaremnienie kontraktu, jak również i pretensya o odszkodowanie z powodu błędu głównego, o nieistnieniu którego sprzedający dał zapewnienie, przedawniają się w sześciu tygodniach licząc od końca kresu gwarancyjnego. Zresztą pozostają przepisy § 477 nie naruszone.

W miejsce kresów w §§ 210, 212, 215 wyznaczonych wstępuje kres sześciotygodniowy.

Nabywca może także po przedawnieniu pretensyi o udaremnienie kontraktu odmówić zapłacenia ceny kupna. Kompenzacya pretensyi o odszkodowanie nie podlega ograniczeniu w myśl § 479.

§ 491. Nabywca zwierzęcia oznaczonego tylko co do gatunku może zamiast udaremnienia kontraktu domagać się dostarczenia mu w miejsce zwierzęcia wadliwego, zwierzęcia od wad wolnego. Do tej pretensyi zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 488 aż do 490.

§ 492. Jeżeli sprzedawca przyjmuje gwarancję za błąd do głównych błędów nie należący, albo jeżeli on przyrzeka jakiś przymiot zwierzęcia, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 487 aż do 491 objęte, a jeżeli umówiono kres gwarancyjny, także i przepisy §§ 483 aż do 485. Przedawnienie w § 490 ustanowione rozpoczyna się, jeżeli kresu gwarancyjnego się nie umówi z odstawą zwierzęcia.

§ 493. Przepisy opiewające o obowiązku sprzedawcy względem dawania rękojmi za błędy u rzeczy zastósowuje się odpowiednio do innych kontraktów zbycie albo obciążanie jakiejś rzeczy za wynagrodzeniem na celu mających.

III. Poszczególne rodzaje kupna.

1. Kupno podług próby. Kupno na próbę.

§ 494. Przy kupnie podług próby albo wzoru należy uważać przymioty próby albo wzoru jako przymioty przyrządzone.

§ 495. Przy kupnie na próbę lub po obejrzeniu zależy uznanie kupionego przedmiotu za dobry od upodobania nabywcy. W razie wątpliwości jest kupno zawartem pod odwrotnym warunkiem uznania go za dobre.

Sprzedawca jest zobowiązany zezwolić nabywcy na zbadanie przedmiotu.

§ 496. Uznanie jakiegoś na próbę lub po obejrzeniu kupionego przedmiotu za dobry można oświadczyć tylko w przeciągu kresu umówionego, a w braku takiego kresu, tylko do upływu odpowiedniego, a nabywcy przez sprzedawcę wyznaczonego kresu. Jeżeli rzecz była oddana nabywcy w celu jej wypróbowania albo obejrzenia, to milczenie z jego strony oznacza przychylenie się do kupna.

2. Odkup.

§ 497. Jeżeli sprzedawca zastrzegł sobie w kontrakcie kupna prawo odkupu, to odkup przychodzi do skutku, skoro sprzedawca w obec nabywcy oświadczy, że wykonuje prawo odkupu. To oświadczenie nie wymaga formy dla kontraktu kupna przepisanej.

Cena kupna, za którą sprzedano, jest w razie wątpliwości także ceną dla odkupu.

§ 498. Odsprzedający jest obowiązany wydać odkupującemu przedmiot kupiony wraz z przynależnościami.

Jeżeli odprzedający przed wykonaniem prawa odkupu stał się winnym pogorszenia, zniszczenia albo niemożliwości wydania sprzedanego przedmiotu, powstałej z jakiegóż innego powodu, albo jeżeli przedmiot znacznie

zmienił, natenczas odpowiada on za szkodę ztąd powstającą. Jeżeli ten przedmiot bez winy odprzedającego się pogorszył albo tylko nieznacznie się zmienił, to odkupujący nie może domagać się obniżenia ceny kupna.

§ 499. Jeżeli odprzedający przed wykonaniem prawa odkupu sprzedanym przedmiotem rozporządził, to jest on obowiązany usunąć prawa osób trzecich na owem rozporządzeniu polegające. Z rozporządzeniem odprzedającego stoi na równi rozporządzanie odbywające się w drodze egzekucyi albo wykonania aresztu lub przez zawiadującą konkursu.

§ 500. Odprzedający może o tyle domagać się wynagrodzenia za nakłady, którełożył przed odkupem na przedmiot kupiony, o ile wartość przedmiotu przez owe nakłady się podniosła. Urządzenie, w które zaopatrzył rzecz wydać się mającą, może odjąć napowrót.

§ 501. Jeżeli umówiono, jako cenę odkupu wartość szacunkową, jaką przedmiot kupiony będzie miał w czasie odkupu, to odprzedający nie odpowiada za pogorszenie lub zniszczenie albo za niemożliwość wydania przedmiotu z innego powodu powstałą, odkupujący zaś nie jest zobowiązany do zwrotu nakładów.

§ 502. Jeżeli prawo odkupu wspólnie przysługuje więcej osobom, to można je wykonywać tylko w całości. Jeżeli ono upadło dla jednej z uprawnionych osób, albo jeżeli jedna z uprawnionych osób go nie wykonuje, to pozostałe osoby są uprawnione do wykonywania prawa odkupu w całości.

§ 503. Prawa odkupu można wykonywać przy gruntach tylko aż do upływu trzydziestu lat, przy innych przedmiotach tylko aż do upływu trzech lat po umówieniu zastrzeżenia. Jeżeli ustanowiono kres do tego wykonywania, to wstępuje tenże w miejsce kresu ustawą nadanego.

3. Pierwokupno.

§ 504. Kto jest względem jakiegoś przedmiotu uprawnionym do pierwokupna, to może to prawo pierwokupna wykonywać, skoro zobowiązany zawarł z trzecią osobą kontrakt kupna co do tego przedmiotu.

§ 505. Wykonywanie prawa pierwokupna odbywa się w drodze oświadczenia wobec zobowiązanego. To oświadczenie nie wymaga formy dla kontraktu kupna ustanowionej.

Z wykonaniem prawa pierwokupna przychodzi kupno pomiędzy uprawnionym a obowiązującym pod tymi warunkami do skutku, na jakie obowiązany z osobą trzecią się umówił.

§ 506. Układ pomiędzy obowiązującym a osobą trzecią, na mocy którego kupno czyni się zależnem od niewykonywania prawa pierwokupna, albo przez który to układ zastrzega się obowiązującemu odstąpienie od kontraktu na przypadek wykonania prawa pierwokupna, jest bezskutecznym w odniesieniu do osoby do pierwokupna uprawnionej.

§ 507. Jeżeli osoba trzecia zobowiązała się w kontrakcie do jakiejś pobocznej prestacyi, której uprawniony do pierwokupna skutecznić nie może, to uprawniony do pierwokupna winien zamiast prestacyi uścić jej wartość. Jeżeli prestacyi pobocznej w piędzicach ocenić nie można, to wykonywanie prawa pierwokupna jest wykluczonem; umowy o prestacyi pobocznej nie uwzględnia się jednakże, jeżeliby i bez niej kontrakt z osobą trzecią był zawartym.

§ 508. Jeżeli trzecia osoba kupiła przedmiot, do którego prawo pierwokupna się odnosi, razem z innymi przedmiotami za cenę ogólną, to uprawniony do pierwokupna winien zapłacić stosunkową część ceny ogólnej. Obowiązany może się domagać, aby pierwokupno rozciągało się na wszystkie te rzeczy, których bez uszczerbku dla niego odłączyć nie można.

§ 509. Jeżeli osobie trzeciej przedłużono w kontrakcie zapłacenie ceny kupna, to uprawniony do pierwokupna może tylko wtenczas zażądać przedłużenia spłaty, jeżeli za kwotę kredytowaną złoży rękojmię.

Jeżeli jakaś nieruchomość jest przedmiotem pierwokupna, to nie potrzeba składania rękojmi o tyle, o ile strony w ten sposób się ułożyły, że kredytowaną cenę kupna na tejże nieruchomości zahipotekowano, albo że ja-

kiś dług, na który hipoteka na tej nieruchomości istnieje, na poczet ceny kupna przyjęto.

§ 510. Zobowiązany winien uprawnionego do pierwokupna bezzwłocznie powiadomić o treści kontraktu z trzecią osobą zawartego. Powiadomienie przez trzecią osobę zastępuje zawiadomienie ze strony zobowiązanego.

Prawo pierwokupna można wykonywać przy nieruchomościach tylko do upływu dwóch miesięcy, przy innych przedmiotach tylko do upływu jednego tygodnia po odebraniu zawiadomienia. Jeżeli dla wykonywania tego prawa wyznaczono kres jakiś, natenczas wstępuje tenże w miejsce kresu ustawą naznaczonego.

§ 511. Prawo pierwokupna nie rozciąga się, w razie wątpliwości, na sprzedaż, która się odbywa na rzecz prawnego spadkobiercy ze względu na jego prawo dziedziczne.

§ 512. Prawo pierwokupna jest wykluczonem, jeżeli sprzedaż odbywa się w drodze egzekucyi albo przez zawiadowcę konkursowego.

§ 513. Jeżeli prawo pierwokupna przysługuje wspólnie więcej osobom, to można je wykonywać tylko w całości. Jeżeli ono dla jednego z uprawnionych ustało, albo jeżeli jeden z nich go nie wykonuje, to pozostali są uprawnieni do wykonywania prawa pierwokupna w całości.

§ 514. Prawo pierwokupna jest nieprzelewalnem i nie przechodzi na spadkobierców uprawnionego, jeżeli nic innego nie postanowiono. Jeżeli prawo to ograniczono do pewnego oznaczonego czasu, natenczas jest ono, w razie wątpliwości, dziedzicznem.

IV. Zamiana.

§ 515. Do zamiany zastosowuje się odpowiednio przepisy o kupnie stanowiące.

TYTUŁ DRUGI.

Darowizna.

§ 516. Danina, przez jaką ktoś drugą osobę ze swego majątku wzbogaca, jest darowizną, jeżeli obie strony pod tym względem się zgadzają, że tę daninę bezpłatnie uczyniono.

Jeżeli danina nastąpiła bez woli drugiej osoby, to osoba daninę czyniąca może ową osobę przy wyznaczeniu odpowiedniego kresu wezwać do oświadczenia się co do przyjęcia. Po upływie kresu uważa się darowiznę jako przyjętą, jeżeli druga osoba już przedtem jej nie odrzuciła. W razie nieprzyjęcia, można żądać wydania poczynionej daniny podług przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zubożenia.

§ 517. Darowizny niema wtenczas, jeżeli ktoś na korzyść drugiej osoby zaniecha pozyskania jakiegoś majątku albo zrzecze się jakiegoś prawa na niego przypadającego, lecz jeszcze stanowczo nie nabytego, albo jeżeli odrzuci jakieś dziedzictwo lub zapis testamentowy.

§ 518. Do ważności kontraktu, w którym się obiecuje jakąś prestacyę tytułem darowizny, jest potrzebnem sądowe albo notaryalne zaprotokółowanie przyrzeczenia. To samo obowiązuje pod względem przyrzeczenia albo oświadczenia zawierającego przyznanie, jeżeli się wystawia sposobem darowizny przyrzeczenie albo przyznanie wierzytelności w rodzaju oznaczonym §§ 780, 781.

Przez świadczenie przyrzeczonej prestacyi usuwa się niedostatek pod względem formy.

§ 519. Darodawca jest uprawnionym odmówić spełnienia obietnicy danej tytułem darowizny, o ile ze względu na swe inne zobowiązania nie może wypełnić obietnicy bez narażenia na niebezpieczeństwo przyzwoitego dla siebie utrzymywania albo wypełniania obowiązków alimentacyjnych na nim z prawa ciążących.

Przy równocześnie zachodzących pretensjach więcej osób obdarowanych, ma pierwszeństwo ta pretensya, która wcześniej powstała.

§ 520. Jeżeli darodawca przyrzeka wsparcie polegające na powtarzających się prestacyach, to obowiązek upada ze śmiercią darodawcy, o ile z obietnicy nic innego nie wynika.

§ 521. Darodawca odpowiada tylko za zamysł i wielką niedbałość.

§ 522. Darodawca nie jest obowiązany do płacenia procentu za zwłokę.

§ 523. Jeżeli darodawca zatai podstępnie jakiś brak w prawie zachodzący, natenczas jest on obowiązany do wynagrodzenia obdarzonemu szkody z tąd powstającej.

Jeżeli darodawca przyrzekł dać jakiś przedmiot, który dopiero miał nabyć, to obdarowany może za brak w prawie zachodzący domagać się odszkodowania za niedotrzymanie przyrzeczenia, jeżeli ów brak był darodawcy przy nabywaniu tej rzeczy wiadomym albo pozostał niewiadomym wskutek wielkiej niedbalości. Przepisy § 433 ust. 1, §§ 434 aż do 437, § 440 ust. 2 aż do 4 i §§ 441 aż do 444 pod względem dawania rękojmi obowiązujące, zastosowuje się odpowiednio.

§ 524. Jeżeli darodawca zatai podstępnie jakiś błąd u rzeczy darowanej, to jest obowiązany wynagrodzić obdarowanemu szkodę z tąd powstającą.

Jeżeli darodawca przyrzekł dać rzecz tylko pod względem gatunku oznaczoną, którą dopiero miał nabyć, to obdarowany, jeżeli rzecz dana jest wadliwą, a błąd darodawcy przy jej nabyciu był wiadomym albo pozostał niewiadomym wskutek wielkiego niedbalstwa, może żądać aby mu w miejsce wadliwej rzeczy dostarczono rzeczy od błędów wolnej. Jeżeli darodawca błąd podstępnie zataił, to obdarowany, zamiast dostarczenia rzeczy od błędów wolnej, może żądać odszkodowania za niespełnienie zobowiązania. Do tych pretensyi zastosowuje się odpowiednio przepisy obowiązujące pod względem gwarancyi za błędy u rzeczy sprzedanej.

§ 525. Kto czyni darowiznę za nakazem, ten może domagać się wykonania nakazu, jeżeli ze swej strony się uścił.

Jeżeli wykonanie nakazu leży w publicznym interesie, to po śmierci darodawcy może także władza przynależna żądać owego wykonania.

§ 526. O ile wskutek jakiegoś braku w prawie, albo jakiegoś błędu u rzeczy darowanej wartość daniny nie dorównywa wysokości nakładów potrzebnych do wykonania nakazu, o tyle jest obdarowany uprawnionym odmówić wykonania nakazu, dopóki się nie wyrówna niedoboru powstałego z powodu wady. Jeżeli obdarowany wykona na-

kaz nie wiedząc o błędzie, natenczas może on o tyle żądać od darodawcy wynagrodzenia nakładów przez wykonanie nakazu spowodowanych, o ile one wskutek owego błędu wartość daniny przenoszą.

§ 527. Jeżeli nakaz pozostaje niewykonany, to darodawca może podług przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego z bogacenia się o tyle żądać zwrotu darowizny, pod warunkami stanowiącymi o prawie odstąpienia od układu przy kontraktach wzajemnych, o ileby darowizna do wykonania rozkazu musiała być zużyta.

Pretensya ta jest wykluczona, jeżeli osoba trzecia jest uprawniona żądać wykonania nakazu.

§ 528. O ile darodawca po dokonaniu darowizny nie może utrzymać się przyzwoicie i podobać obowiązkom pod względem utrzymania swych krewnych, swej małżonki albo swej byłej małżonki z prawa na nim ciążącym, to może żądać od obdarowanego wydania darowizny w myśl przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego bogacenia się. Obdarowany może wydanie uchylić przez wypłacenie sumy na utrzymanie potrzebnej. Pod względem zobowiązań obdarowanego zastosowuje się odpowiednio przepisy § 760, jak również przepis § 1613 co do utrzymywania krewnych obowiązujący, a w razie śmierci darodawcy, także przepisy § 1615.

Z pomiędzy więcej obdarowanych jest pierwszej obdarowany tylko o tyle odpowiedzialnym, o ile później obdarowany nie jest zobowiązany.

§ 529. Pretensya o wydanie darowizny jest wykluczona, jeżeli darodawca swój niedostatek spowodował rozmyślnie albo przez wielką niedbałość, albo jeżeli w czasie gdy jego niedostatek nastaje, od dania podarowanego przedmiotu 10 lat upłynęło.

To samo obowiązuje, o ile obdarowany ze względu na swe inne zobowiązania nie może wydać podarunku bez narażenia na niebezpieczeństwo swego przyzwoitego utrzymania albo spełnienia zobowiązań alimentacyjnych z prawa na niego spadających.

§ 530. Darowiznę można odwołać, jeżeli obdarowany przez ciężkie zawinienie względem darodawcy albo

względem jakiegoś bliskiego krewnego darodawcy stał się winnym wielkiej niewdzięczności.

Spadkobiercy darodawcy służy prawo odwołania tylko wtenczas, jeżeli obdarowany darodawcę rozmyślnie i bezprawnie zabił albo w odwołaniu darodawcy przeszkodził.

§ 531. Odwołania dokonuje się oświadczeniem wobec obdarowanego.

Jeżeli darowiznę odwołano, to można wydania podarunku zażądać wedle przepisów stanowiących o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zubożenia się.

§ 532. Odwołanie jest wykluczonem, jeżeli darodawca obdarowanemu przebaczył, albo jeżeli upłynął rok od czasu, w którym osoba do odwołania uprawniona, o nastaniu warunków swego uprawnienia się dowiedziała. Po śmierci obdarowanego jest odwołanie już niemożliwem.

§ 533. Prawa odwołania można się zrzec dopiero wtenczas, jeżeli osoba do odwołania uprawniona, o niewdzięczności się dowiedziała.

§ 534. Darowizny, któremi czyni się zadosyć obowiązkom moralnym albo względem na przestrzegać się mającą przyzwoitość, nie podlegają żądaniu zwrotu i odwołaniu.

TYTUŁ TRZECI.

Najem. Dzierżawa.

I. Najem.

§ 535. Kontraktem najmu obowiązuje się wynajemcę do oddania najemcy rzeczy wynajętej do użytku przez czas najmu. Najemca jest obowiązany do opłacania wynajemcy umówionego czynszu.

§ 536. Wynajemca winien rzecz wynajętą oddać najemcy w stanie do umownego używania się nadającym i winien ją utrzymywać w tym stanie w czasie najmu.

§ 537. Jeżeli rzecz wynajęta ma w czasie oddania jej najemcy wadę, która jej zdolność do umownego używania znosi albo obniża, albo jeżeli wada taka zajdzie w czasie najmu, to najemca jest za czas, przez który zdolność używania jest zniesiona, od opłacania czynszu uwolnionym, za czas zaś, przez który jej zdolność jest obni-

żoną, tylko do opłacania części najmu w myśl §§ 472, 473 wyznaczyć się mającej zobowiązany.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli nie dostaje przymiotu przyrzeczonego, albo jeżeli on później upada. Przy wynajęciu jakiejś nieruchomości stoi przyrzeczenie pewnej oznaczonej rozległości na równi z przyrzeczeniem jakiegoś przymiotu.

§ 538. Jeżeli wada oznaczonego w § 537 rodzaju istnieje przy zawieraniu kontraktu, albo jeżeli wada taka zajdzie później wskutek okoliczności, za którą jest wynajemca odpowiedzialnym albo też, jeżeli wynajemca popadnie w zwłokę w usunięciu wady, to może najemca zamiast dochodzenia praw w § 537 określonych, zażądać odszkodowania za niedotrzymanie kontraktu.

W razie zwłoki po stronie wynajemcy, może najemca sam wadę usunąć i zażądać nagrodzenia za potrzebne nakłady.

§ 539. Jeżeli najemca przy zawieraniu kontraktu wie o wadzie u rzeczy najętej, to nie przysługują mu prawa w § 537, 538 ustanowione. Jeżeli wada, rodzaju § 537 ust. 1 oznaczonego, pozostała najemcy niewiadomą wskutek wielkiego niedbalstwa, albo jeżeli on przyjmie rzecz wadliwą, chociaż wie o wadzie, to może on praw owych dochodzić tylko pod tymi warunkami, pod jakimi w myśl §§ 460, 464 kupującemu jakąś rzecz wadliwą gwarancję dać należy.

§ 540. Układ, mocą którego zwalnia się wynajemcę od obowiązku do odpowiadania za wady u rzeczy wynajętej, albo mocą którego ten obowiązek się ogranicza, jest nieważnym, jeżeli wynajemca wadę podstępnie zataja.

§ 541. Jeżeli przez prawo trzeciej osoby odejmuje się najemcy umowne używanie rzeczy najętej całkowicie albo częściowo, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 537, 538, § 539 zdanie 1 i § 540.

§ 542. Jeżeli nie oddaje się umownego użytku rzeczy najętej najemcy w całości albo częściowo w czasie właściwym, albo jeżeli go się napowrót odbiera, to najemca może wypowiedzieć stosunek najmu bez dotrzymania kresu wypowiedzenia. Wypowiedzenie jest dopiero wtenczas dozwolonem, jeżeli wynajemca aż do kresu przez najemcę odpo-

wiednio mu wyznaczonego, zachodzącym niedomaganiom nie zaradził. Wyznaczenia kresu nie potrzeba wtenczas, jeżeli najemca wskutek okoliczności usprawiedliwiającej wypowiedzenie niema interesu w dotrzymaniu kontraktu.

Dla małoznaczącej przeszkody w używaniu albo dla małoznacznego powstrzymywania użytku jest wypowiedzenie tylko wtenczas dozwolonem, jeżeli je usprawiedliwia jakiś szczególniejszy interes najemcy.

Jeżeli wynajemca zaprzecza dopuszczalności dokonanego wypowiedzenia, ponieważ oddał rzecz do użytku w czasie właściwym albo przed upływem kresu postarał się o zaradzenie, to ciąży na nim obowiązek dowodu.

§ 543. Co do prawa wypowiedzenia w myśl § 542 najemcy służącego zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 539 aż do 541, jak również przepisy §§ 469 aż do 471 obowiązujące pod względem odstąpienia od kontraktu przy kupnie.

Jeżeli czynsz zapłacono za czas późniejszy z góry, to winien go wynajemca zwrócić odpowiednio do osnowy § 347 albo, jeżeli wypowiedzenie następuje wskutek okoliczności, za którą on nie odpowiada, stosownie do przepisów opiewających o wydaniu zysków z nie usprawiedliwionego zbogacenia się.

§ 544. Jeżeli jakieś mieszkanie albo inne do pobytu ludzi przeznaczone miejsce znajduje się w takim stanie, że używanie go jest połączone ze znacznem narażeniem zdrowia na niebezpieczeństwo, to najemca może wypowiedzieć stosunek najmu bez przestrzegania kresu wypowiedzenia nawet wtenczas, jeżeli o stanie na niebezpieczeństwo narażającym przy zawieraniu kontraktu wiedział, albo choćby się był zrzekł dochodzenia praw względem wyżej wspomnianego stanu mu służących.

§ 545. Jeżeli w ciągu najmu wykazuje się u najetej rzeczy jakaś wada, albo jeżeli jakiś środek zapobiegawczy staje się koniecznym w celu uchronienia rzeczy od nieprzewidzianego niebezpieczeństwa, to najemca winien o tem wynajemcy donieść bezzwłocznie. To samo obowiązuje, jeżeli trzecia osoba jakieś prawo do tej rzeczy sobie przywłaszcza.

Jeżeli najemca zaniecha doniesienia, to jest on obowiązany do wynagrodzenia szkody ztąd wynikającej; o ile wynajemca wskutek zaniechania owego doniesienia nie mógł środka zapobiegawczego zarządzić, to niema najemca prawa do dochodzenia praw w § 537 ustanowionych albo w myśl § 542 ust. 1 zdanie 3 do wypowiedzania bez wyznaczenia kresu albo do zażądania odszkodowania za niespełnienie kontraktu.

§ 546. Ciężary na wynajętej rzeczy spoczywające winien ponosić wynajemca.

§ 547. Wynajemca jest obowiązany wynagrodzić najemcy poczynione konieczne nakłady. Najemca jakiegoś zwierzęcia winien atoli ponosić kosztą żywienia.

O obowiązku wynajemcy do wynagradzania innych nakładów stanowią przepisy opiewające o załatwianiu interesów bez polecenia. Najemca ma prawo odjąć urządzenie, w które rzecz zaopatrzył.

§ 548. Najemca nie ma obowiązku odpowiadania za zmiany i pogorszenia rzeczy najętej spowodowane przez umowne używanie.

§ 549. Najemca nie ma prawa bez pozwolenia wynajemcy oddawać użytku rzeczy najętej osobie trzeciej, w szczególności wynajmować rzeczy dalej. Jeżeli wynajemca odmówi pozwolenia, natenczas może najemca wypowiedzieć stosunek najmu z dotrzymaniem kresu prawnego, jeżeli nie zachodzi ważny powód u osoby trzeciej.

Jeżeli najemca odda używanie osobie trzeciej, to jest on odpowiedzialnym za winę z powodu używania na osobę trzecią spadającą nawet wtenczas, jeżeli wynajemca na oddanie użytku zezwolił.

§ 550. Jeżeli najemca robi z najętej rzeczy użytek kontraktowi się sprzeciwiający i robi takż użytek dalej pomimo napomnienia wynajemcy, to wynajemca może skarżyć o zaniechanie.

§ 551. Czynsz należy opłacać na końcu czasu najmu. Jeżeli czynsz jest oznaczony podług okresów, to należy go opłacać po upływie poszczególnych okresów.

Czynsz za nieruchomość należy opłacać, o ile go nie ustanowiono w krótszych okresach, po upływie każdego

kalendarzowego kwartału w pierwszym dniu powszednim następującego miesiąca.

§ 552. Najemca nie jest uwolnionym od opłacania czynszu dlatego, że przyczyna w jego osobie leżąca przeszkadza mu we wykonywaniu przysługującego mu prawa użytku. Wynajemca musi sobie atoli dać policzyć wartość zaoszczędzonych nakładów i tych korzyści, jakie osiąga wskutek spieniężenia użytku w inny sposób. Dopóki wynajemca nie może oddać użytku najemcy wskutek oddania użytku osobie trzeciej, dopóty nie ma najemca obowiązku opłacania czynszu.

§ 553. Wynajemca może wypowiedzieć stósunek najmu bez dotrzymania kresu wypowiedzenia, jeżeli najemca albo ten, któremu najemca oddał użytek rzeczy najętej, mimo upomnienia ze strony wynajemcy używa rzeczy dalej w sposób kontraktowi się sprzeciwiający, albo jeżeli przez zaniedbywanie troskliwości na najemcy ciążącej, naraża rzecz na znaczne niebezpieczeństwo.

§ 554. Wynajemca może wypowiedzieć stósunek najmu bez dotrzymania kresu wypowiedzenia, jeżeli najemca znajduje się w zwłoce z uiszczeniem czynszu albo jakiejś części jego za dwa po sobie następujące terminy. Wypowiedzenie jest wykluczonem, jeżeli najemca zaspokoi wynajemcę zanim wypowiedzenie nastąpi.

Wypowiedzenie jest bezskutecznem, jeżeli najemca mógł się uwolnić od długu przez kompensację i bezzwłocznie po wypowiedzeniu kompensację oznajmia.

§ 555. Jeżeli wynajemca robi użytek z przysługującego mu w myśl §§ 553, 554 prawa do wypowiedzenia, to winien on stósownie do § 347 zwrócić czynsz naprzód na czas późniejszy opłacony.

§ 556. Po skończeniu się stósunku najmu jest najemca zobowiązany do oddania rzeczy najętej.

Najemcy nieruchomości nie przysługuje prawo retencyjne z powodu jego pretensyi do wynajemcy.

Jeżeli najemca oddał użytek rzeczy osobie trzeciej, natenczas może wynajemca po ukończeniu najmu żądać zwrotu rzeczy także od tejże trzeciej osoby.

§ 557. Jeżeli najemca po skończeniu się stósunku najmu nie zwróci rzeczy najętej, to wynajemca za czas

przetrzymania rzeczy może domagać się umówionego czynszu jako wynagrodzenia. Dochodzenie dalszej szkody nie jest wykluczonem.

§ 558. Pretensye wynajemcy o wynagrodzenie za zmiany albo pogorszenia u rzeczy wynajętej, jak również i pretensye najemcy o wynagrodzenie nakładów albo o pozwolenie odjęcia jakiegoś urządzenia przedawniają się w sześciu miesiącach.

Przedawnienie pretensyi wynajemcy o wynagrodzenie rozpoczyna się z tą chwilą, w której on rzecz z powrotem otrzymuje, przedawnienie pretensyi najemcy rozpoczyna się z ukończeniem stosunku najemnego.

Razem z przedawnieniem pretensyi wynajemcy o zwrot rzeczy przedawniają się także jego pretensye o wynagrodzenie.

§ 559. Wynajemca jakiejs nieruchomości ma względem swych pretensyi ze stosunku najemnego wynikających prawo zastawu do wniesionych rzeczy najemcy. Za przyszłe pretensye o odszkodowanie i o czynsz za czas późniejszy aniżeli za bieżący i następny rok najmu, nie można dochodzić prawa zastawu. Prawo to nie rozciąga się na rzeczy zajęciu niepodlegające.

§ 560. Prawo zastawu wynajemcy służące ustaje z chwilą usunięcia rzeczy z gruntu, chyba że usunięcie ich nastąpiło bez wiedzy albo z protestem wynajemcy. Wynajemca nie może sprzeciwiać się usunięciu rzeczy, jeżeli ono następuje w prawidłowym prowadzeniu interesu najemcy albo odpowiada zwykłemu stosunkom życiowym, lub jeżeli pozostające rzeczy widocznie wystarczają na zapewnienie wynajemcy.

§ 561. O ile wynajemca jest uprawnionym do sprzeciwienia się usunięcia rzeczy jego prawu zastawnemu podlegających, to wolno mu przeszkodzić ich usunięciu także bez odwołania się do sądu, a w razie wyprowadzenia się najemcy, wolno mu zabrać rzeczy w swe posiadanie.

Jeżeli rzeczy usunięto bez wiedzy wynajemcy lub z jego protestem, natenczas może on domagać się wydania rzeczy w celu sprowadzenia ich z powrotem na grunt, a jeżeli najemca się wyprowadził, oddania ich w swoje po-

siadanie. Prawo zastawu upada z upływem jednego miesiąca potem, gdy wynajemca o usunięciu rzeczy się dowiedział, jeżeli wspomnianej pretensyi już przedtem sądownie nie dochodził.

§ 562. Najemca może przez złożenie rękojmi uchylić dochodzenie prawa zastawnego przysługującego wynajemcy; każdą poszczególną rzecz może on przeto zwolnić od prawa zastawu, że składa rękojmię we wysokości, jaką przedstawia wartość rzeczy.

§ 563. Jeżeli się zajmie rzecz podlegającą prawu zastawnemu wynajemcy, dla innego wierzyciela, to nie można wobec tegoż dochodzić prawa zastawu o czynsz za dawniejszy czas, jak za ostatni rok przed zajęciem.

§ 564. Stosunek najmu kończy się z upływem czasu, na który go zawarto.

Jeżeli czasu najmu nie oznaczono, to każda strona może w myśl przepisów § 565 stosunek najmu wypowiedzieć.

§ 565. Przy nieruchomościach jest wypowiedzenie tylko na koniec kalendarzowego kwartału dozwolone; wypowiedzenie winne nastąpić najpóźniej w trzecim powszednim dniu kwartału. Jeżeli czynsz obliczono na miesiąc, to wypowiedzenie jest tylko na koniec kalendarzowego miesiąca dozwolone; wypowiedzenie powinno nastąpić najpóźniej w piętnastym dniu miesiąca. Jeżeli czynsz obliczono na tygodnie, natenczas jest wypowiedzenie tylko na koniec kalendarzowego tygodnia dozwolone; nastąpić winne ono najpóźniej w pierwszym powszednim dniu tygodnia.

Przy ruchomych rzeczach powinno wypowiedzenie nastąpić najpóźniej w trzecim dniu przed tym dniem, w którym ma się skończyć stosunek najmu.

Jeżeli czynsz za jakąś nieruchomość albo za rzecz ruchomą jest na dni obliczonym, to wypowiedzenie jest każdego dnia na dzień następny dozwolone.

Przepisy ustępu 1 zdanie 1, ustępu 2 obowiązują także w tych przypadkach, w których stosunek najmu, przy dotrzymaniu ustawą naznaczonego kresu, może być wypowiedzianym przed czasem.

§ 566. Kontrakt najmu nieruchomości dotyczący, a na dłuższy czas aniżeli na jeden rok zawarty, wymaga piśmiennej formy. Jeżeli się tej formy nie przestrzega, natenczas uważa się kontrakt jako zawarty na czas nieoznaczony; wypowiedzenie atoli na czas rychlejszy, jak na koniec pierwszego roku, jest niedozwolonem.

§ 567. Jeżeli kontrakt najmu zawiera się na dłuższy czas jak na lat trzydzieści, to może każda ze stron po trzydziestu latach wypowiedzieć stosunek najmu przy dotrzymaniu kresu ustawą naznaczonego. Wypowiedzenie jest niedozwolonem, jeżeli kontrakt zawarto na czas życia wynajemcy albo najemcy.

§ 568. Jeżeli najemca po upływie najmu dalej rzeczy używa, to uważa się stosunek najmu jako przedłużony na czas nieoznaczony, gdyby wynajemca albo najemca w przeciągu dwóch tygodni drugiej stronie swej przeciwnej woli nie objawił. Kres rozpoczyna się dla najemcy z chwilą dalszego używania rzeczy, dla wynajemcy z chwilą, w której o dalszem używaniu się dowiaduje.

§ 569. Jeżeli najemca zemrze, natenczas jest tak spadkobierca jak i wynajemca uprawnionym do wypowiedzenia stosunku najmu przy dotrzymaniu kresu ustawą naznaczonego. Wypowiedzenie może nastąpić tylko na pierwszy termin, na który jest dozwolonem.

§ 570. Osoby wojskowe, urzędnicy, duchowni i nauczyciele przy publicznych zakładach naukowych, w razie ich przesiedlenia do innej miejscowości, mogą wypowiedzieć stosunek najmu obejmujący lokaluści dla siebie albo swej rodziny w dotychczasowem miejscu garnizonowem albo miejscu zamieszkania najęte, przy dotrzymaniu kresu ustawą naznaczonego. Wypowiedzenie może nastąpić tylko na pierwszy termin, na który jest dozwolonem.

§ 571. Jeżeli wynajemca, oddawszy najemcy nieruchomość wynajętą, sprzeda ją osobie trzeciej, natenczas wstępuje nabywca w miejsce wynajemcy w te prawa i zobowiązania, które w ciągu trwania jego własności ze stosunku najemnego wynikają.

Jeżeli nabywca zobowiązań nie wypełnia, wówczas odpowiada wynajemca za szkodę przez nabywcę wynagrodzić się mającą, jako ręczyciel, który się zrzekł wybiegu

skargi uprzedniej. Jeżeli najemca dowie się o przejściu własności w drodze doniesienia ze strony wynajemcy, natenczas jest wynajemca zwolnionym od odpowiedzialności, jeżeli najemca nie wypowie stósunku najmu na pierwszy termin, na który wypowiedzenie jest dozwolonem.

§ 572. Jeżeli najemca sprzedanej nieruchomości złożył wynajemcy kaucyę dla zapewnienia go pod względem spełnienia zobowiązań najemcy, natenczas wstępuje nabywca w prawa na tem oparte. Do zwrotu rękojmi jest nabywca tylko wtenczas zobowiązany, jeżeli mu ją się wręcza, albo jeżeli on obowiązek do zwrócenia jej wobec wynajemcy przyjmuje.

§ 573. Rozporządzenie, jakie wynajemca co do czynszu dzierżawnego na czas uprawnienia nabywcy przypadającego, przed przejściem własności wydał, jest o tyle ważnem, o ile się ono odnosi do czynszu dzierżawnego za kwartał kalendarzowy, podczas przejścia własności bieżący i za następny kwartał kalendarzowy. Rozporządzenie czynszem dzierżawnym na czas późniejszy musi nabywca uznać jako siebie obowiązujące, jeżeli wie o niem w chwili przejścia własności.

§ 574. Czynność prawna, jaką się przedsięwzięje pomiędzy najemcą i wynajemcą względem pretensyi czynszowej, a mianowicie opłacanie czynszu, obowiązuje nabywcę o tyle, o ile ona nie dotyczy czynszu za czas późniejszy, jak za ten kwartał kalendarzowy, w którym najemca o przejściu własności się dowie i za następny kwartał. Czynność prawna, jaką się uskutecznia po przejściu własności, jest atoli nieważną, jeżeli najemca przy zawieraniu czynności prawnej wie o przejściu własności.

§ 575. O ile opłacanie czynszu wynajemcy jest podług § 574 wobec nabywcy skutecznem, o tyle najemca pretensyę do wynajemcy mu służącą może skompenzować z pretensyą czynszową nabywcy. Kompenzacja jest wykluczoną, jeżeli najemca nabył pretensyę wzajemną potem, kiedy o przejściu własności się dowiedział, albo jeżeli pretensya wzajemna dopiero po powzięciu wiadomości i później od czynszu stała się płatną.

§ 576. Jeżeli wynajemca doniesie najemcy, że własność wynajętej nieruchomości przelał na osobę trzecią,

natenczas musi on oznajmione najemcy przelanie własności pod względem pretensyi czynszowej najemcę obowiązujące, także jako siebie obowiązujące uznać nawet wtenczas, jeżeli przelanie nie następuje lub nie jest ważnem.

Doniesienie może być cofniętem tylko za przyzwoleniem tej osoby, którą jako nabywcę oznaczono.

§ 577. Jeżeli wynajemca obciąży wynajętą nieruchomość prawem trzeciej osoby po oddaniu jej najemcy, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 571 aż do 576, jeżeli przez wykonywanie tego prawa odbiera się najemcy użytek kontraktem objęty. Jeżeli wykonywanie tego prawa pociąga za sobą tylko ograniczenie najemcy w użytku kontraktem objętym, to osoba trzecia jest wobec najemcy zobowiązana do zaniechania wykonywania prawa, o ileby ono uszczuplało użytek kontraktem objęty.

§ 578. Jeżeli wynajemca przed oddaniem wynajętej nieruchomości na rzecz najemcy pozbywa ową nieruchomość na rzecz osoby trzeciej albo też obciąża ją jakim prawem, przez wykonywanie którego odbiera się albo ogranicza najemcy użytek kontraktem objęty, to obowiązują to samo, co w przypadkach § 571 ust. 1 i § 577, jeżeli nabywca wobec wynajemcy przyjął wypełnienie zobowiązań, które ze stosunku najmu wynikają.

§ 579. Jeżeli nabywca dalej pozbywa albo obciąża najętą nieruchomość, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 571 ust. 1 i §§ 572 aż do 578. Jeżeli nowy nabywca nie wypełnia zobowiązań ze stosunku najmu wynikających, to wynajemca odpowiada najemcy w myśl § 571 ust. 2.

§ 580. Przepisy opiewające o najmowaniu nieruchomości obowiązują także co do najmu mieszkalnych lokali i innych przynależności mieszkalnych.

II. Dzierżawa.

§ 581. Kontraktem dzierżawnym zobowiązuje się wydzierżawiającego do oddania dzierżawcy wydzierżawionego przedmiotu na czas dzierżawy w celu używania i zbierania owoców, o ile je podług zasad prawidłowego gospodarowania jako dochód uważać należy. Dzierżawca

jest zobowiązany do opłacania wydierżawiającemu umówionego czynszu dzierżawnego.

Do dzierżawy zastosowuje się odpowiednio, o ile z §§ 582 aż do 597 nic innego nie wynika, przepisy o najmie opiewające.

§ 582. Dzierżawca rolniczej nieruchomości winien zwykle reparacye, a mianowicie reparacye budynków mieszkalnych i gospodarskich, naprawy dróg, rowów i ogrodzeń. uskuteczniać własnym kosztem.

§ 583. Dzierżawcy rolniczej nieruchomości nie wolno bez pozwolenia wydierżawiającego przedsiębrać takich zmian w rolniczym przeznaczeniu nieruchomości, które wywierają wpływ na sposób gospodarowania po za czas dzierżawy.

§ 584. Jeżeli przy dzierżawie rolniczej nieruchomości obliczono czynsz dzierżawny podług lat, to należy go opłacać po upływie każdego roku dzierżawnego w pierwszym dniu powszednim roku następnego.

§ 585. Prawa zastawu, które wydierżawiającemu jakąś rolniczą nieruchomość przysługuje, można dochodzić za cały czynsz dzierżawny i nie podlega ono ograniczeniu w myśl § 563. Prawo to rozciąga się na plody nieruchomości, jak również i na rzeczy podług § 715 Nr. 5 Cywilnej Ordynacyi Procesowej zajęcia nie podlegające.

§ 586. Jeżeli jakąś nieruchomość wydierżawia się wraz z inwentarzem, to utrzymanie poszczególnych sztuk inwentarza jest obowiązkiem dzierżawcy.

Wydierżawiający jest obowiązany uzupełniać sztuki inwentarza ubywające wskutek okoliczności, za którą dzierżawca odpowiadać nie potrzebuje. Dzierżawca zaś winien zwykły ubytek zwierząt do inwentarza należących, o tyle z dochówku uzupełniać, o ile to odpowiada prawidłowemu gospodarowaniu.

§ 587. Jeżeli dzierżawca jakiejś nieruchomości obejmuje inwentarz podług wartości szacunkowej z obowiązkiem oddania go przy końcu dzierżawy również podług wartości szacunkowej, natenczas obowiązują §§ 588, 589.

§ 588. Dzierżawca ponosi ryzyko przypadkowego zniszczenia i przypadkowego pogorszenia się inwentarza.

Dzierżawca może rozporządzać w granicach prawidłowego gospodarowania poszczególnymi sztukami inwentarza.

Dzierżawca winien inwentarz podług reguł prawidłowego gospodarowania w takim stanie utrzymywać, w jakim mu go się oddaje. Sztuki przez niego nabyte stają się z wcieleniem ich do inwentarza własnością wydzierżawiającego.

§ 589. Dzierżawca winien oddać wydzierżawiającemu inwentarz, jaki przy ukończeniu dzierżawy się znajduje.

Wydzierżawiający może odmówić przyjęcia takich przez dzierżawcę nabytych sztuk inwentarza, które podług zasad prawidłowego gospodarowania dla nieruchomości są zbyteczne albo za kosztowne; z odmową przyjęcia przechodzi własność odrzuconych sztuk na dzierżawcę.

Jeżeli ogólna wartość szacunkowa sztuk odebranych jest wyższą albo niższą aniżeli ogólna wartość szacunkowa sztuk oddać się mających, natenczas winien w pierwszym przypadku dzierżawca wydzierżawiającemu, w drugim zaś przypadku, wydzierżawiający dzierżawcy wynagrodzić wyżkę.

§ 590. Względem pretensyi, jakie ma dzierżawca gruntu do wydzierżawiającego z powodu zadzierżawionego razem z gruntem inwentarza, przysługuje dzierżawcy prawo zastawu co do sztuk inwentarza, które objął. Do prawa zastawu zastosowuje się przepis § 562.

§ 591. Dzierżawca rolniczej nieruchomości jest obowiązany oddać nieruchomość po skończeniu się dzierżawy w takim stanie, jaki się wykazuje, jeżeli przez czas całej dzierżawy aż do jej oddania prawidłowo gospodarowano. W szczególności obowiązuje to także pod względem uprawy roli.

§ 592. Jeżeli dzierżawa rolniczej nieruchomości kończy się w ciągu roku dzierżawnego, natenczas winien wydzierżawiający kosztą, jakie dzierżawca wyłożył na płody polne, których jeszcze nie odłączono, lecz które podług reguł prawidłowego gospodarowania przed końcem roku dzierżawnego odłączyć należy, o tyle zwrócić, o ile one prawidłowemu gospodarowaniu odpowiadają i wartości tych płodów nie przenoszą.

§ 593. Dzierżawca majątności ziemskiej winien z płodów rolniczych, przy końcu dzierżawy na gruncie się

znajdujących, bez względu na to, czy takie plody przy obejmowaniu dzierżawy odebrał lub nie, tyle na miejscu pozostawić, ile do dalszego prowadzenia gospodarstwa aż do tego czasu jest potrzebnem, w którym takie same albo podobne plody prawdopodobnie się otrzymuje.

O ile dzierżawca jest obowiązany do pozostawienia plodów rolniczych na miejscu we większej ilości albo w lepszej jakości, aniżeli je odebrał przy obejmowaniu dzierżawy, to może o tyle żądać od wydzierżawiającego wynagrodzenia wartości.

Mierzwę, jaka na gruncie się znajduje i na nim wytworzoną została, winien dzierżawca pozostawić na miejscu i nie może domagać się wynagrodzenia jej wartości.

§ 594. Jeżeli dzierżawca ziemskiej majątności obejmuje dobra na podstawie oszacowania stanu gospodarczego pod tym warunkiem, że po ukończeniu się dzierżawy oddanie z powrotem ma nastąpić również na podstawie takiegoż oszacowania, to do zwrotu dóbr zastosowuje się odpowiednio przepisy § 589 ust. 2, 3.

To samo obowiązuje pod względem zwrotu zapasów, do pozostawienia których dzierżawca jest obowiązany, jeżeli je na podstawie takiego oszacowania i pod takimże warunkiem odbiera.

§ 595. Jeżeli przy dzierżawie nieruchomości albo jakiegoś prawa czas dzierżawy jest nieoznaczonym, to wypowiedzenie jest tylko dozwolone na koniec roku dzierżawnego; wypowiedzenie winno nastąpić najpóźniej w pierwszym dniu powszednim tego półrocza, z upływem którego dzierżawa ma się skończyć.

Powyższe przepisy obowiązują przy dzierżawie nieruchomości albo prawa także w takich przypadkach, w których można stosunek dzierżawny przy dotrzymaniu kresu ustawą przepisanej przed czasem wypowiedzieć.

§ 596. Dzierżawcy nie przysługuje prawo wypowiedzenia w § 549 ust. 1 ustanowione.

Wydzierżawiający nie ma prawa do wypowiedzenia stosunku dzierżawnego w myśl § 569.

Stosunku dzierżawnego nie można w myśl § 570 wypowiedzieć.

§ 597. Jeżeli dzierżawca po skończeniu się dzierżawy nie zwraca zadzierżawionego przedmiotu, natenczas może wydzierżawiający za czas przetrzymywania zażądać umówionego czynszu dzierżawnego, jako odszkodowania w tym stosunku w jakim zyski, które dzierżawca w owym czasie pobierał albo mógł być pobierać, pozostają do zysków całego roku dzierżawnego. Dochodzenie dalszej szkody jest nie wykluczonem.

TYTUŁ CZWARTY.

P o ż y c z a n i e.

§ 598. Kontraktem pożyczania obowiązuje się wypożyczającego jakąś rzecz, aby zapożyczającemu na bezpłatne używanie rzeczy zezwolił.

§ 599. Wypożyczający odpowiada tylko za zamysł i wielką niedbałość.

§ 600. Jeżeli wypożyczający zatai podstępnie jakiś brak w prawie albo jakiś błąd u rzeczy wypożyczonej, natenczas jest on obowiązany do wynagrodzenia zapożyczającemu szkody ztąd powstającej.

§ 601. Zapozyczający winien ponosić zwykle koszt utrzymania rzeczy pożyczanej, a mianowicie koszt używania, jeżeli jakiegoś zwierzęcia pożyczono.

O obowiązku wypożyczającego do wyłagradzania innych wykładów stanowią przepisy o załatwianiu interesów bez polecenia. Zapozyczający ma prawo odjęcia urzędnia, w jakie rzecz zaopatrzył.

§ 602. Za zmiany albo pogorszenia rzeczy pożyczanej, spowodowane umownem używaniem, zapożyczający odpowiadać nie potrzebuje.

§ 603. Zapozyczającemu nie wolno robić żadnego innego użytku z rzeczy pożyczanej, jak tylko użytek kontraktem objęty. Zapozyczający nie ma prawa bez pozwolenia wypożyczającego oddawać użytku rzeczy osobie trzeciej.

§ 604. Zapozyczający jest obowiązany do zwrócenia rzeczy pożyczanej po upływie czasu dla pożyczania naznaczonego.

Jeżeli czasu nie oznaczono, to należy rzecz zwrócić potem, kiedy zapożyczający zrobił użytek z celu pożyczania

wynikający. Wypożyczający może żądać zwrotu rzeczy już przedtem, jeżeli już tyle czasu upłynęło, że zapożyczający mógł być zrobić użytek.

Jeżeli czasu trwającej pożyczki nie oznaczono ani też o nim z celu pożyczania wnosić nie można, natenczas może wypożyczający każdego czasu domagać się zwrotu rzeczy.

Jeżeli zapożyczający oddał użytek rzeczy trzeciej osobie, to wypożyczający może po upływie czasu pożyczki żądać zwrotu rzeczy od tejże trzeciej osoby.

§ 605. Wypożyczający może wypowiedzieć pożyczanie:

- 1, jeżeli wskutek nieprzewidzianej okoliczności sam wypożyczonej rzeczy potrzebuje;
- 2, jeżeli zapożyczający robi z rzeczy użytek kontraktowi się sprzeciwiający, w szczególności jeżeli bez upoważnienia oddaje użytek trzeciej osobie, albo rzecz przez zaniedbanie należytej staranności na znaczne niebezpieczeństwo naraża;
- 3, jeżeli zapożyczający zemrze.

§ 606. Pretensye wypożyczającego względem wynagrodzenia za zmiany albo pogorszenia u rzeczy wypożyczonej, jako też pretensye zapożyczającego o wynagrodzenie za nakłady albo o zezwolenie na odjęcie jakiegoś urządzenia przedawniają się w sześciu miesiącach. Przepisy w § 558 ust. 2, 3 zastosowuje się odpowiednio.

TYTUŁ PIĄTY.

P o ż y c z k a.

§ 607. Kto otrzymał pieniądze albo inne rzeczy zamienne, jako pożyczkę, jest obowiązany zwrócić pożyczającemu to, co otrzymał, w rzeczach równego rodzaju, równej dobroci i ilości.

Kto jest dłużny pieniądze albo inne rzeczy zamienne z jakiegoś innego tytułu, to może z wierzycielem tak się umówić, że owe pieniądze albo rzeczy jako pożyczkę ma być dłużnym.

§ 608. Jeżeli umówiono procent od pożyczki, to należy go opłacać, jeżeli nic innego nie postanowiono, po

każdym upłynionym roku, a jeżeli pożyczka ma być zwróconą przed upływem roku, przy jej zwrocie.

§ 609. Jeżeli nie wyznaczono czasu do zwrotu pożyczki, to płatność jej zależy od tego, czy ją wierzyciel albo dłużnik wypowie.

Kres wypowiedzenia wynosi przy pożyczkach ponad trzysta Marek trzy miesiące, przy pożyczkach niższej sumy jeden miesiąc.

Jeżeli procentu nie wymówiono, natenczas ma dłużnik prawo do zwrotu i bez wypowiedzenia.

§ 610. Kto przyrzeka dać pożyczkę, ten może, w razie wątpliwości, przyrzeczenie odwołać, jeżeli w stosunkach majątkowych drugiej strony znaczne nastąpi pogorszenie, które pretensją zwrotu naraża na niebezpieczeństwo.

TYTUŁ SZÓSTY.

Kontrakt służbowy.

§ 611. Kontraktem służbowym zobowiązuje się tego, kto usługi przyrzeka, do świadczenia usług przyrzeczonych, drugą stronę zaś do uiszczenia umówionego wynagrodzenia.

Przedmiotem kontraktu służbowego mogą być usługi każdego rodzaju.

§ 612. Wynagrodzenie uważa się jako z dorozumieniem umówione, jeżeli świadczenia usług wedle okoliczności tylko za wynagrodzeniem spodziewać się należy.

Jeżeli wysokości wynagrodzenia nie oznaczono, to należy, w razie istnienia taksy, uważać jako umówione wynagrodzenie taksie odpowiadające, w braku taksy zaś, wynagrodzenie w zwyczaju będące.

§ 613. Osoba obowiązana do pełnienia służby winna, w razie wątpliwości, usługi świadczyć osobiście. Pretensyi do żądania usług nie można, w razie wątpliwości, przelewać na inną osobę.

§ 614. Wynagrodzenie należy uiszczać po świadczeniu usług. Jeżeli wynagrodzenie ustanowiono podług pewnych okresów, to należy je uiszczać po upływie poszczególnych okresów.

§ 615. Jeżeli uprawniony do żądania usług popadnie w zwłokę w przyjmowaniu usług, natenczas może osoba do służby obowiązana zażądać umówionego wynagrodzenia za usługi wskutek zwłoki nieświadczono, bez obowiązku do późniejszego ich świadczenia. Osoba do usług obowiązana musi atoli dać sobie policzyć wartość tego, co wskutek nieświadczono usług zaoszczędziła albo przez inne zużytkowanie swych usług uzyskała albo też uzyskać złośliwie omieszkła.

§ 616. Osoba do pełnienia służby obowiązana nie traci przeto preteusyi o wynagrodzenie, że przez czas stosunkowo nieznaczny z powodu w jej osobie leżącego bez własnej winy doznaje przeszkody w pełnieniu służby. Osoba ta musi sobie atoli dać policzyć tę kwotę, jaka jej się należy za czas przeszkody z takiego ubezpieczenia na przypadek choroby albo nieszczęśliwych wypadków, które na mocy prawnych zobowiązań istnieje.

§ 617. Jeżeli przy jakimś stałym stosunku służbowym, który zupełnej albo też przeważnej czynności zarobkowej po stronie osoby obowiązanej wymaga, przyjęto osobę obowiązana jako domownika, to osoba do żądania usług uprawniona winna, w razie choroby, postarać się o potrzebne wyżywienie i opiekę lekarską aż do sześciu tygodni, atoli nie poza czas kończącego się stosunku służbowego, jeżeli osoba do sprawowania służby obowiązana choroby rozmyślnie albo przez wielką lekkomyślność nie spowodowała. O wyżywienie i opiekę lekarską można się postarać przez oddanie osoby do służby obowiązanej do lazaretu. Koszta można potrącić z wynagrodzenia należącego się za czas choroby. Jeżeli osoba do żądania usług uprawniona wypowie stosunek służbowy w myśl § 626 dla choroby, to na spowodowane przeto ukończenie się stosunku służbowego, nie bierze się żadnego względu.

Osoba do żądania usług uprawniona nie podlega takiemu obowiązkowi, jeżeli o żywienie i opiekę lekarską w drodze ubezpieczenia albo przez zaprowadzenie publicznego pielegnowania chorych się postarano.

§ 618. Osoba do żądania usług uprawniona winna lokalności, urządzenia i narzędzia, których ma dostarczyć do pełnienia służby, tak urządzić i utrzymywać i pełnienie

służby, które na skutek jej rozporządzenia albo pod jej kierownictwem ma się dokonywać, tak uregulować, aby osoba do służby obowiązana, od niebezpieczeństw dla życia i zdrowia o tyle była uchronioną, o ile na to zezwala rodzaj służby pełnić się mającej.

Jeżeli osobę do służby obowiązana jako domownika przyjęto, natenczas winna osoba do żądania służby uprawniona, pod względem lokalu mieszkalnego i sypialnego, pod względem żywności, jak i czasu pracy i czasu wypoczynku, takie zaprowadzić urządzenia i takie wydać dyspozycje, jakie są potrzebnymi ze względu na zdrowie, moralność i religię osoby do służby obowiązanej.

Jeżeli osoba do żądania usług uprawniona nie spełnia obowiązków ze względu na życie i zdrowie osoby obowiązanej na niej ciążących, to pod względem jej obowiązku do odszkodowania, zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 842 aż do 846 co do czynności niedozwolonych obowiązujące.

§ 619. Obowiązania w myśl §§ 617, 618 na osobie do żądania usług uprawnionej ciążące, nie mogą być z góry w drodze układu zniesionemi albo ograniczonemi.

§ 620. Stósunek służbowy kończy się z upływem tego czasu, na który go zawarto.

Jeżeli trwania stósunku służbowego nie oznaczono ani o nim z rodzaju albo celu usług wnosić nie można, natenczas może każda strona wypowiedzieć stósunek służbowy podług §§ 621 aż do 623.

§ 621. Jeżeli wynagrodzenie podług dni ustanowiono, to wypowiedzenie jest dozwolonem każdego dnia na dzień następny.

Jeżeli wynagrodzenie ustanowiono podług tygodni, to wypowiedzenie jest tylko dozwolonem na koniec kalendarzowego tygodnia; wypowiedzenie winno nastąpić najpóźniej w pierwszym powszednim dniu tygodnia.

Jeżeli wynagrodzenie ustanowiono podług miesięcy, natenczas jest wypowiedzenie dozwolonem tylko na koniec kalendarzowego miesiąca; wypowiedzenie winno nastąpić w piętnastym dniu miesiąca.

Jeżeli wynagrodzenie ustanowiono podług kwartałów albo dłuższych okresów, to wypowiedzenie jest dozwolonem

tylko na koniec kalendarzowego kwartału i tylko przy dotrzymaniu sześciotygodniowego kresu wypowiedzenia.

§ 622. Stósunek służbowy osób za stałą pensją do spełniania usług wyższego rodzaju ustanowionych, których stósunek służbowy zupełnej albo też przeważnej ich czynności zarobkowej wymaga, a mianowicie stósunek służbowy nauczycieli, wychowawców, urzędników prywatnych, towarzyszek, może być wypowiedzianym tylko na koniec kalendarzowego kwartału i tylko przy dotrzymaniu sześciotygodniowego kresu wypowiedzenia nawet wtenczas, jeżeli wynagrodzenie jest ustanowionem na krótsze anizeli kwartalne okresy.

§ 623. Jeżeli wynagrodzenia nie ustanowiono podług okresów, to stósunek służbowy może być wypowiedzianym każdego czasu; przy stósunku służbowym, wymagającym zupełnej albo przeważnej czynności zarobkowej osoby obowiązanej, należy atoli dotrzymać dwutygodniowego wypowiedzenia.

§ 624. Jeżeli stósunek służbowy jest zawartym na czas życia jakiejs osoby albo też na dłuższy czas anizeli na lat pięć, to może go osoba obowiązana po upływie pięciu lat wypowiedzieć. Kres wypowiedzenia wynosi sześć miesięcy.

§ 625. Jeżeli osoba obowiązana, po upływie czasu służby stósunek służbowy z wiedzą drugiej strony nadal utrzymuje, natenczas uważa się stósunek służbowy jako przedłużony na czas nieograniczony, jeżeli druga strona bezzwłocznie temu się nie sprzeciwi.

§ 626. Każda strona może wypowiedzieć stósunek służbowy bez dotrzymania kresu wypowiedzenia, jeżeli zachodzi ważny powód.

§ 627. Jeżeli osoba do pełnienia służby obowiązana, nie pozostając w stałym stósunku służbowym ze stałą pensją, ma świadczyć wyższego rodzaju usługi, które się zwykle powierza na podstawie szczególniejszego zaufania, natenczas jest wypowiedzenie dozwolonem i bez warunku § 626 oznaczonego.

Osoba obowiązana może tylko tak wypowiedzieć, aby osoba do żądania usług uprawniona, o usługi innej osoby postarać się mogła, chyba że zachodzi ważny powód do

niewczesnego wypowiedzenia. Jeżeli osoba obowiązana wypowie bez takiego powodu w niewczesnej porze, natenczas winna ona wynagrodzić osobie do żądania usług uprawnionej szkodę ztąd powstającą.

§ 628. Jeżeli po rozpoczęciu pełnienia służby wypowiada się stósunek służbowy na mocy § 626 albo § 627, natenczas może osoba obowiązana zażądać części wynagrodzenia odpowiadającej jej dotychczasowej pracy. Jeżeli osoba obowiązana wypowie, nie będąc kontraktowi przeciwnem zachowaniem się drugiej strony do tego spowodowaną, albo jeżeli ona swem, kontraktowi przeciwnem zachowaniem się spowoduje wypowiedzenie drugiej strony, natenczas nie służy jej pretensya o wynagrodzenie o tyle, o ile jej dotychczasowe prace wskutek wypowiedzenia dla drugiej strony nie mają żadnego interesu. Jeżeli wynagrodzenie na czas późniejszy dano naprzód, to osoba obowiązana winna je zwrócić stósownie do § 347 albo, jeżeli wypowiedzenie nastąpiło wskutek okoliczności, za którą ona nie odpowiada, podług przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zbogacenia.

Jeżeli wypowiedzenie zostało spowodowane przez przeciwne ugodzie zachowanie się drugiej strony, natenczas jest ta strona obowiązana do wynagrodzenia szkody przez wypowiedzenie służbowego stósunku powstającej.

§ 629. Po wypowiedzeniu stałego stósunku służbowego, winna osoba do żądania usług uprawniona, na żądanie udzielić osobie obowiązanej odpowiedniego czasu do poszukania sobie innego stósunku służbowego.

§ 630. Przy ukończeniu stałego stósunku służbowego, może osoba obowiązana żądać od drugiej strony piśmiennego świadectwa co do stósunku służbowego i jego trwania. Na żądanie ma owo świadectwo obejmować także ocenienie pracy i sprawowanie się w służbie.

TYTUŁ SIÓDMY.

Kontrakt o dzieło gotowe.

§ 631. Kontraktem o wystawienie dzieła zobowiązuje się przedsiębiorcę do wykonania przyrzeczonego dzieła, zamawiającego zaś do uiszczenia umówionego wynagrodzenia.

Przedmiotem kontraktu o wystawienie dzieła może być tak utworzenie albo zmienienie jakiejś rzeczy, jak i inna przez pracę albo świadczenie usług spowodować się mająca wynikłość.

§ 632. Wynagrodzenie uważa się jako z domniemaniem umówione, jeżeli wystawienia dzieła wedle okoliczności tylko za wynagrodzeniem spodziewać się należy.

Jeżeli wysokości wynagrodzenia nie umówiono, to należy w razie istnienia taksy uważać jako umówione wynagrodzenie takszą objętą, w braku taksy zaś, wynagrodzenie w zwyczaju będące.

§ 633. Przedsiębiorca jest obowiązany dzieło tak wystawić, aby miało przyrządzone własności i nie było oszpecone wadami, które wartość albo zdatność do zwykłego albo też kontraktem zastrzeżonego użytku znoszą albo obniżają.

Jeżeli dzieło nie posiada takich własności, to zamawiający może zażądać usunięcia wady. Przedsiębiorca jest uprawnionym do odmówienia usunięcia, jeżeli ono wymaga niestósunkowego nakładu.

Jeżeli przedsiębiorca popada w zwłokę w usunięciu wady, natenczas może zamawiający wady sam usunąć i zażądać zwrotu potrzebnych nakładów.

§ 634. Zamawiający może wyznaczyć przedsiębiorcy kres odpowiedni do usunięcia wady § 633 określonego rodzaju z tem oświadczeniem, że usunięcia wady po upływie kresu nie przyjmuje. Jeżeli wada już przed odstąpieniem dzieła jest widoczną, to zamawiający może natychmiast kres wyznaczyć; kres musi być tak obliczonym, aby nie upływał przed czasem do odstawy wyznaczonym. Po upływie kresu może zamawiający domagać się udaremnienia kontraktu (przywrócenia stanu przedkontraktowego) albo obniżenia wynagrodzenia (zniżka ceny), jeżeli wady na czas nie usunięto; pretensya do usunięcia wady jest wykluczona.

Wyznaczenia kresu nie potrzeba, jeżeli usunięcie wady jest niemożliwem albo, jeżeli go przedsiębiorca odmawia albo, jeżeli natychmiastowe dochodzenie pretensyi o przywrócenie stanu przedkontraktowego albo o obniżenie

ceny jest usprawiedliwionem przez jaki szczególny interes zamawiającego.

Przywrócenie stanu przedkontraktowego jest wykluczonem, jeżeli wada tylko nieznacznie wartość albo przydatność dzieła obniża.

Do przywrócenia stanu przedkontraktowego i do obniżenia ceny zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 465 aż do 467, 469 aż do 475 pod względem kupna obowiązujące.

§ 635. Jeżeli wada u dzieła polega na okoliczności, za którą przedsiębiorca odpowiadać winien, to zamawiający, zamiast przywrócenia stanu przedkontraktowego albo zamiast obniżenia ceny może żądać wynagrodzenia szkody wskutek niedotrzymania umowy.

§ 636. Jeżeli dzieła w całości albo częściowo na czas nie wystawiono, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 634 ust. 1 aż do 3 o przywróceniu stanu przedkontraktowego opiewające; w miejsce pretensyi o przywrócenie stanu przedkontraktowego wstępuje uprawnienie zamawiającego do odstąpienia od kontraktu w myśl § 327. Prawa przysługujące zamawiającemu w razie zwłoki przedsiębiorcy pozostają nienaruszone.

Jeżeli przedsiębiorca zaprzecza, jakoby oświadczone odstąpienie od kontraktu było dozwolonem, ponieważ dzieło na czas wystawił, natenczas spada na niego obowiązek dowodu.

§ 637. Ugoda, mocą której przedsiębiorcę od obowiązku do odpowiadania za wadę u dzieła się uwalnia albo też ów obowiązek ogranicza, jest nieważną, jeżeli przedsiębiorca wadę podstępnie zataja.

§ 638. Pretensya zamawiającego o usunięcie jakiegos błędu u dzieła, jak również pretensye o przywrócenie stanu przedkontraktowego z przyczyny błędu, o zniżkę ceny albo o odszkodowanie zamawiającemu służące, przedawniają się, jeżeli przedsiębiorca błędu podstępnie nie zataił, w sześciu miesiącach, przy pracach u nieruchomości w przeciągu roku, przy budowlach w pięciu latach. Przedawnienie rozpoczyna się z chwilą odebrania dzieła.

Kres przedawnienia można w drodze kontraktu przedłużyć.

§ 639. Do przedawnienia pretensyi zamawiającego oznaczonych w § 638 zastosowuje się odpowiednio przepisy w § 477 ust. 2, 3 i §§ 478, 479 stanowiące o przedawnieniu pretensyi kupującego.

Jeżeli przedsiębiorca za przyzwoleniem zamawiającego przystanie na zbadanie, czy zachodzi błąd, albo czy go usunąć można, natenczas jest przedawnienie dopóty wstrzymanem, dopóki przedsiębiorca zamawiającemu o wyniku badań nie doniesie albo mu nie oświadczy, że błąd usunięto, albo jeżeli on dalszego usuwania błędu odmówi.

§ 640. Zamawiający ma obowiązek odebrać dzieło odpowiednio do kontraktu wystawione, jeżeli odbiór z powodu jakości dzieła nie jest wykluczonym.

Jeżeli zamawiający przyjmuje dzieło wadliwe, chociaż wie o błędzie, to pretensye §§ 633, 634 określone, przysługują mu tylko wtenczas, jeżeli sobie prawa swoje względem wady przy odbiorze zastrzega.

§ 641. Wynagrodzenie należy uiszczać przy odbiorze dzieła. Jeżeli dzieło ma być w częściach odebranem, a wynagrodzenie jest za poszczególne części ustanowionem, to należy uiszczać wynagrodzenie za każdą część przy jej odbiorze.

Wynagrodzenie w pieniądzu ustanowione, winien zamawiający, jeżeli się wynagrodzenia nie kredytuje, oprocentować od odbioru dzieła.

§ 642. Jeżeli przy wystawieniu dzieła potrzeba jakiejś czynności zamawiającego, a zamawiający przez zaniechanie tej czynności popadnie w zwłokę w odbiorze, natenczas może przedsiębiorca zażądać odpowiedniego odszkodowania.

O wysokości odszkodowania stanowi z jednej strony czas trwającej zwłoki i wysokość umówionego wynagrodzenia, z drugiej strony to, co przedsiębiorca wskutek zwłoki w nakładach oszczędza albo przez użycie siły roboczej w inny sposób uzyskać może.

§ 643. Przedsiębiorca jest w przypadku § 642 uprawnionym do wyznaczenia zamawiającemu kresu w celu następnego dopełnienia czynności z tem nadmieniem, że kontrakt wypowieda, jeżeli czynność do upływu kresu nie

będzie uskutecznią. Kontrakt uważa się za zniesiony, jeżeli czynności popóźniej aż do upływu kresu się nie dopełni.

§ 644. Przedsiębiorca ponosi ryzyko aż do odbioru dzieła. Jeżeli zamawiający popada w zwłokę w odbiorze, wtenczas przechodzi ryzyko na niego. Za przypadkowe zniszczenie się i za przypadkowe pogorszenie materiału dostarczonego przez zamawiającego, nie odpowiada przedsiębiorca.

Jeżeli przedsiębiorca na żądanie zamawiającego wyśle dzieło do innej miejscowości aniżeli do miejsca wypełnić się mającego zobowiązania, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 647, przy kupnie obowiązujące.

§ 645. Jeżeli dzieło wskutek wadliwości materji przez zamawiającego dostarczonej albo wskutek polecenia przez zamawiającego pod względem wykonania wydanego, przed odbiorem niszczało, pogorszyło się albo też stało się niewykonalnem, mimo że nie przyczyniła się do tego żadna taka okoliczność, za którą przedsiębiorca winien odpowiadać, to może przedsiębiorca zażądać wynagrodzenia części odpowiadającej pracy dokonanej i zwrotu wykładów wynagrodzeniem nieobjętych. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli kontrakt w myśl § 643 się znosi.

Dalej sięgająca odpowiedzialność zamawiającego z powodu jego winy pozostaje nienaruszoną.

§ 646. Jeżeli odebranie dzieła jest wykluczonym wskutek jego jakości, to w przypadkach §§ 638, 641, 644, 645, wstępuje czas ukończenia dzieła w miejsce czasu odbioru.

§ 647. Przedsiębiorcy służy za jego pretensje kontraktowe prawo zastawu do rzeczy ruchomych zamawiającego przez siebie wykonanych albo naprawionych, jeżeli one z powodu ich wykonywania albo w celu ich reparacyi w jego posiadanie się dostały.

§ 648. Przedsiębiorca budowli albo poszczegółnej części budowli może zażądać względem swych pretensyi kontraktowych umieszczenia hipoteki kaucyjnej na tym gruncie zamawiającego, na którym budowla się dokonuje. Jeżeli dzieło jeszcze nie jest skończonem, to może przedsiębiorca domagać się umieszczenia hipoteki kaucyjnej na

taką część wynagrodzenia, jaka wykonanej pracy odpowiada i na wykłady wynagrodzeniem nieobjęte.

§ 649. Zamawiający może aż do ukończenia dzieła każdego czasu kontrakt wypowiedzieć. Jeżeli zamawiający wypowiada, to przedsiębiorca ma prawo zażądać umówionego wynagrodzenia; musi atoli zezwolić, aby mu policzono to, co wskutek zniesienia kontraktu w nakładach zaoszczędza albo przez zużycie swej siły roboczej w inny sposób zyskuje lub zyskać złośliwie zaniechuje.

§ 650. Jeżeli kosztorys służył za podstawę kontraktu, bez przyjęcia gwarancyi ze strony przedsiębiorcy za prawdziwość kosztorysu, a wykaże się, że dzieło bez znacznego przekroczenia kosztorysu jest niewykonalnem i, jeżeli zamawiający z tego powodu kontrakt wypowie, natenczas służy przedsiębiorcy tylko ta pretensya, która w § 645 ust. 1 jest ustanowioną.

Jeżeli takiego przekroczenia kosztorysu oczekiwać należy, to winien przedsiębiorca zamawiającego o tem zaawiadomić bezzwłocznie.

§ 651. Jeżeli przedsiębiorca zobowiązuje się do wystawienia dzieła z materyału przez siebie dostarczyć się mającego, to winien on zamawiającemu oddać rzecz wykonaną i postarać się o własność rzeczy dla niego. Do takiego kontraktu zastosowuje się przepisy o kupnie opiewające; jeżeli ma się wystawić rzecz niezamienną, to wstępują w miejsce § 433, § 446 ust. 1 zdanie 1 i w miejsce §§ 447, 459, 460, 462 aż do 464, 477 aż do 479, przepisy opiewające o kontrakcie względem wystawienia gotowego dzieła z wyjątkiem §§ 647, 648.

Jeżeli przedsiębiorca obowiązuje się tylko do postarania się o dodatki i inne rzeczy poboczne, natenczas zastosowuje się wyłącznie przepisy opiewające o kontrakcie względem wystawienia gotowego dzieła.

TYTUŁ ÓSMY.

Kontrakt faktorski.

§ 652. Jeżeli ktoś obiecuje faktorne za wskazanie sposobności do zawarcia jakiegoś kontraktu albo za pośredniczenie w jakimś kontrakcie, to jest tylko wtenczas zobowiązany do uiszczenia faktornego, jeżeli kontrakt

przyjdzie do skutku z powodu stręczenia albo pośredniczenia faktora. Jeżeli kontrakt zawiera się pod warunkiem odraczającym, to można żądać faktornego dopiero wtenczas, jeżeli warunek się spełni.

Wydatki należy zwrócić faktorowi tylko wtenczas, jeżeli to umówiono. Umowa taka obowiązuje i wtenczas, jeżeli kontrakt nie przyjdzie do skutku.

§ 653. Faktorne uważa się jako z dorozumieniem umówione, jeżeli świadczenia faktorowi poruczonego wedle okoliczności tylko za wynagrodzeniem spodziewać się należy.

Jeżeli wysokości wynagrodzenia nie oznaczono, to należy, w razie istniejącej taksy, taką zapłatę uważać jako umówioną, jaka jest w taksie ustanowioną, w braku taksy zaś, zapłatę w zwyczajną będącą.

§ 654. Pretensya o faktorne i zwrot wydatków jest wykluczoną, jeżeli faktor wbrew osnowie kontraktu także dla drugiej strony był czynnym.

§ 655. Jeżeli za następczenie sposobności do zawarcia jakiegoś kontraktu służbowego, albo za pośredniczenie w takim kontrakcie umówiono niestósunkowo wysokie faktorne, to można je na wniosek dłużnika wyrokiem obniżyć do sumy odpowiedniej. Po uiszczeniu zapłaty jest obniżenie wykluczonem.

§ 656. Przyrzeczeniem zapłaty za następczenie sposobności do zawarcia małżeństwa albo za pośredniczenie w przyjsciu małżeństwa do skutku, nie nadaje się podstawy żadnemu zobowiązaniu. Zwrotu tego, co na mocy przyrzeczenia już dano, nie można z tej przyczyny się domagać, że zobowiązania nie było.

Przepisy powyższe obowiązują także co do umowy, przez którą druga strona w celu spełnienia przyrzeczenia, wobec faktora jakieś zobowiązanie na siebie przyjmuje, a mianowicie pod względem przyznania długu.

TYTUŁ DZIEWIĄTY.

Publiczna obietnica.

§ 657. Kto w drodze publicznego obwieszczenia wyznacza wynagrodzenie za spełnienie jakiejś czynności, a mianowicie za spowodowanie jakiegoś wyniku, to jest

zobowiązany temu wynagrodzenie wypłacić, kto tę czynność spełnił, chociażby tenże był działał bez względu na ową publiczną obietnicę.

§ 658. Publiczną obietnicę można odwołać aż do spełnienia czynności. Odwołanie jest tylko wtenczas ważnem, jeżeli je obwieszczono w ten sam sposób, jak obietnicę publiczną, albo jeżeli je się oznajmia przez osobne uwiadomienie.

Odwołalności można się zrzec w publicznej obietnicy; zrzeczenie się leży, w razie wątpliwości, w naznaczeniu kresu, w którym czynność uskutecznić należy.

§ 659. Jeżeli czynność, za którą wyznaczono zapłatę, kilka osób podjęło, to wynagrodzenie należy się tej osobie, która najprzód czynność przedsięwzięła.

Jeżeli kilka osób czynność równocześnie uskuteczniło, wówczas należy się każdej osobie równa część wynagrodzenia. Jeżeli wynagrodzenia z powodu jego istoty podzielić nie można, albo jeżeli podług osnowy publicznej obietnicy tylko jedna osoba nagrodę ma otrzymać, to los o tem rozstrzyga.

§ 660. Jeżeli więcej osób współdziałało we wyniku, za który nagrodę wyznaczono, natenczas powinna osoba publicznie obiecująca wynagrodzenie pomiędzy nie podzielić z uwzględnieniem udziału, jaki każda z nich miała we wyniku. Podział nie obowiązuje, jeżeli jest widocznie niesłusznym; w takim razie rozstrzyga wyrok o podziale.

Jeżeli który z uczestników nie uznaje podziału przez osobę publicznie obiecującą dokonanego za obowiązujący, natenczas ma osoba publicznie obiecująca prawo dopóty odmawiać dopełnienia obietnicy, dopóki uczestnicy nie załatwią między sobą sporu co do ich uprawnienia; każdy z nich może zażądać, aby wynagrodzenie było dla wszystkich zdeponowanem.

W tym przypadku zastosowuje się także przepis § 659 ust. 2 zdanie 2.

§ 661. Publiczna obietnica, której przedmiotem jest ubieganie się o nagrodę, jest tylko wtenczas ważną, jeżeli w ogłoszeniu wyznaczy się kres do ubiegania się o nią.

Decyzję co do tego, czy ubieganie się, które we wyznaczonym kresie nastąpiło, odpowiada warunkom publicznej obietnicy, albo która z więcej ubiegających się osób zasługuje na pierwszeństwo, ma wydać osoba w publicznej obietnicy podana, w braku zaś takiej osoby, osoba obietnicę rozpisująca. Ta decyzja jest dla uczestników obowiązująca.

Przy ubieganiu się na równe uwzględnienie zasługujących zastosowuje się co do przyznania nagrody przepisy § 659 ust. 2.

Przelania własności dzieła może osoba publicznie obiecująca tylko wtenczas żądać, jeżeli w publicznej obietnicy ustanowiła, że to przelanie własności ma nastąpić.

TYTUŁ DZIESIĄTY.

Zlecenie.

§ 662. Przez przyjęcie jakiegoś zlecenia zobowiązuje się ten, kto zlecenie przyjął, interes jakiś przez poruczyciela nań zdany, dla poruczyciela bezpłatnie załatwić.

§ 663. Kto jest publicznie ustanowionym do załatwiania pewnych interesów, albo kto publicznie do tego oświadczył gotowość, ten ma obowiązek, jeżeli jakiegoś, taki interes na celu mającego zlecenia nie przyjmuje, poruczycielowi o nieprzyjęciu donieść bezzwłocznie. To samo obowiązuje, jeżeli ktoś wobec poruczyciela do załatwienia pewnych interesów gotowość oświadczył.

§ 664. W razie wątpliwości, nie wolno temu, kto zlecenie przyjął, wykonania zlecenia zdawać na третią osobę. Jeżeli zdawanie zlecenia jest dozwolonem, w takim razie winien ten, kto zlecenie przyjął, odpowiadać tylko za winę przy zdawaniu zlecenia nań spadającą. Tenże jest za winę pomocnika w myśl § 278 odpowiedzialnym.

Pretensya o wykonanie zlecenia jest, w razie wątpliwości, nieprzelewalną.

§ 665. Ten, kto zlecenie przyjął, ma prawo odstąpić od wskazówek poruczyciela, jeżeli wedle okoliczności wolno mu utrzymywać, że poruczyciel, gdyby znał stan sprawy, uznałby odstąpienie za słuszne. Ten, kto zlecenie przyjął, winien donieść poruczycielowi o odstąpieniu od

jego wskazówek i, jeżeli ze zwłoką niebezpieczeństwo nie jest połączonem, oczekiwać jego decyzji.

§ 666. Ten, kto zlecenie przyjął, jest obowiązany do udzielenia poruczytelowi potrzebnych wiadomości, na żądanie także do udzielenia informacji o stanie interesu i po wykonaniu zlecenia, do złożenia rachunku.

§ 667. Ten, kto zlecenie przyjął, jest zobowiązany do wydania poruczytelowi tego wszystkiego, co w celu wykonania zlecenia otrzymuje i tego, co ze załatwienia interesu osiąga.

§ 668. Jeżeli ten, kto polecenie przyjął, obraca na swój użytek pieniądze poruczytelowi wydać albo dla niego zużyć się mające, to jest obowiązany do oprocentowania ich od czasu obrócenia ich na swą potrzeb.

§ 669. Poruczytel winien temu, kto zlecenie przyjął, na żądanie dać zaliczkę na nakłady do wykonania zlecenia potrzebne.

§ 670. Jeżeli ten, kto zlecenie przyjął w celu wykonania zlecenia robi nakłady, jakie wedle okoliczności może uważać za potrzebne, to poruczytel jest zobowiązany do ich zwrócenia.

§ 671. Poruczytel może każdego czasu zlecenie odwołać, a ten, kto je przyjął, każdego czasu wypowiedzieć.

Ten, kto zlecenie przyjął, może je tylko tak wypowiedzieć, aby poruczytel mógł poczynić zabiegi w celu załatwienia interesu przez kogo innego, chyba że zachodzi ważny powód do niewczesnego wypowiedzenia. Jeżeli ten, kto zlecenie przyjął, wypowie je niewczesnie bez takiego powodu, to winien wynagrodzić poruczytelowi szkodę ztąd powstającą.

Jeżeli zachodzi ważny powód, to ma ten, kto zlecenie przyjął, i wtenczas prawo do wypowiedzenia, chociażby się był zrzekł prawa wypowiedzenia.

§ 672. Zlecenie nie ustaje, w razie wątpliwości, z powodu śmierci lub zachodzącej nieprawdziwości poruczyciela. Jeżeli zlecenie ustaje, to winien ten, kto je przyjął, gdy z odroczeniem jest niebezpieczeństwo połączonem, dalej załatwieniem zdanego nań interesu dopóty się zajmować, dopóki spadkobierca lub prawny następca poru-

czyciela nie zdoła podjąć starania o załatwienie sprawy w inny sposób; o tyle uważa się zlecenie jako dalej istniejące.

§ 673. Zlecenie ustaje, w razie wątpliwości, z powodu śmierci tego, kto je przyjął. Jeżeli zlecenie ustaje, to winien spadkobierca tego, kto je przyjął, poręczycielowi o śmierci donieść bezzwłocznie i, w razie jeżeli odroczenie jest z niebezpieczeństwem połączonem, sprawowaniem zdanego interesu dalej się zajmować, dopóki poręczyciel nie będzie mógł podjąć starań o załatwienie sprawy w inny sposób; o tyle uważa się zlecenie jako dalej istniejące.

§ 674. Jeżeli zlecenie w inny sposób ustaje aniżeli przez odwołanie go, to uważa je się mimo to na korzyść tego, kto je przyjął, jako dalej istniejące, dopóki ten, kto je przyjął, o ustaniu zlecenia się nie dowie albo o niem wiedzieć nie musi.

§ 675. Do kontraktu służbowego albo do kontraktu o gotowe dzieło, jeżeli tenże dotyczy sprawowania jakiegoś interesu, zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 663. 665, aż do 670, 672, aż do 674, a jeżeli osobie zobowiązanej służy prawo wypowiedzenia bez dotrzymania kresu wypowiedzenia, także przepisy § 671 ustęp 2.

§ 676. Jeżeli ktoś udzieli drugiej osobie rady albo rekomendacji, to bez naruszenia odpowiedzialności wynikającej z jakiegoś stosunku kontraktowego albo z jakiej zakazanej czynności, nie ma on żadnego obowiązku do wynagradzania szkody powstającej ze zastosowania się do rady lub rekomendacji.

TYTUŁ JEDENASTY.

Sprawowanie interesów bez polecenia.

§ 677. Kto sprawuje jakiś interes dla innej osoby nie mając od niej zlecenia albo nie będąc do tego wobec niej uprawnionym, winien interes tak załatwić, jak tego dobro tej osoby, dla której interes sprawuje, ze względu na jej istotną albo domniemalną wolę wymaga.

§ 678. Jeżeli podjęcie sprawowania cudzych interesów stoi w sprzeczności do istotnej albo domniemalnej woli tej osoby, dla której interes się sprawuje, a osoba sprawująca interes na tem poznać się musiała, natenczas

jest ona zobowiązana do wynagrodzenia osobie, dla której interes sprawowała, szkody ze sprawowania interesu wynikającej nawet wtenczas, jeżeli żadna inna вина na nią nie spada.

§ 679. Wola osoby, dla której interes się załatwia, w sprzeczności do sprawowania interesów pozostająca, nie wchodzi w rachubę, jeżeli bez załatwienia interesu, jakiś na osobie, dla której interes się sprawuje, ciąży obowiązek, którego spełnienie leży w publicznym interesie, albo jeżeli jakieś z ustaw do utrzymywania kogoś wynikające zobowiązanie osoby, dla której interes się załatwia, nie mogłyby na czas być spełnione.

§ 680. Jeżeli sprawowanie cudzych interesów ma na celu odwrócenie grożącego osobie, dla której interes się sprawuje, naglącego niebezpieczeństwa, to osoba interes sprawująca ma odpowiadać tylko za zamysł i wielką niedbałość.

§ 681. Osoba interes sprawująca, winna osobie, dla której go sprawuje, o podjęciu sprawowania interesów, skoro to jest możebnem, donieść i, jeżeli niebezpieczeństwo nie jest ze zwłoką połączonem, oczekiwać jej decyzji. Wreszcie zastosowuje się do obowiązków osoby interesa sprawującej odpowiednio przepisy §§ 666 aż do 668, odnoszące się do osoby z polecenia działającej.

§ 682. Jeżeli osoba interes sprawująca jest nieprawdziwną albo w prawdziwości ograniczoną, natenczas jest ona tylko podług przepisów opiewających o odszkodowaniu za czynności niedozwolone i podług przepisów stanowiących o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zubożenia odpowiedzialną.

§ 683. Jeżeli podjęcie sprawowania cudzych interesów wychodzi na korzyść osoby, dla której się interes sprawuje i odpowiada istotnej albo domniemanej jej woli, to osoba interes sprawująca może, jak osoba z polecenia działająca, zażądać zwrotu swych nakładów. W przypadkach § 679, służy ta pretensya osobie interes sprawującej także wtenczas, jeżeli podjęcie sprawowania interesów pozostaje w sprzeczności do woli osoby, dla której interes się sprawuje.

§ 684. Jeżeli warunki § 683 nie zachodzą, natenczas jest osoba, dla której interes się sprawuje, w myśl przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego z bogacenia obowiązana do wydania osobie interes sprawującej, tego wszystkiego, co przez sprawowanie interesów osiąga.

Jeżeli osoba, dla której interes się sprawuje, sprawowanie interesów zatwierdzi, to osobie interes sprawującej przysługuje pretensya § 683 objęta.

§ 685. Osobie interes sprawującej nie przysługuje żadna pretensya, jeżeli ona nie miała zamiaru żądać wynagrodzenia od osoby, dla której interes się sprawuje.

Jeżeli rodzice albo przodkowie swym potomkom, albo ci owym dają utrzymanie, to, w razie wątpliwości, należy mniemać, że nie było zamiaru domagać się wynagrodzenia od osób utrzymanie odbierających.

§ 686. Jeżeli osoba interes sprawująca jest w błędzie co do osoby, dla której interes sprawuje, to ze sprawowania interesów wynikają uprawnienia i zobowiązania dla tej osoby, dla której w istocie interesa się sprawuje.

§ 687. Przepisów §§ 677 aż do 686 objętych nie zastosowuje się, jeżeli ktoś sprawuje cudzy interes w tem mniemaniu, że to jest jego własny interes.

Jeżeli ktoś obchodzi się z obcym interesem, jak z własnym, chociaż wie, że nie jest do tego uprawnionym, to osoba, dla której interes się sprawuje, może dochodzić pretensyi z §§ 677, 678, 681, 682 wynikających. Jeżeli osoba, dla której interes się sprawuje, tych pretensyi dochodzi, to jest ona osobie interes sprawującej, wedle osnowy § 684 zdanie 1 obowiązana.

TYTUŁ DWUNASTY.

Zachowywanie.

§ 688. Kontraktem o zachowywanie zobowiązuje się zachowawcę do zachowywania rzeczy ruchomej, przez składającego mu oddanej.

§ 689. Wynagrodzenie za zachowywanie uważa się jako z domniemaniem umówione, jeżeli zachowywania wedle okoliczności tylko za wynagrodzeniem spodziewać się należy.

§ 690. Jeżeli zachowywanie podejmuje się bezpłatnie, to zachowawca winien odpowiadać tylko za taką staranność, jakiej dokłada w swych własnych sprawach.

§ 691. W razie wątpliwości, niema zachowawca prawa do składania złożonej rzeczy u osoby trzeciej. Jeżeli złożenie rzeczy u trzeciej osoby jest dozwolone, natomiast winien zachowawca odpowiadać tylko za winę przy tem składaniu na niego spadającą. Zachowawca jest według osnowy § 278 odpowiedzialnym za winę pomocnika.

§ 692. Zachowawca jest uprawnionym do zmniejszenia sposobu zachowywania, jeżeli wedle zachodzących okoliczności wolno mu mniemać, że składający, gdyby znał położenie rzeczy, zgodziłby się na tę zmianę. Zachowawca winien składającego przed zmianą zawiadomić i, jeżeli odroczenie nie jest połączone z niebezpieczeństwem, oczekiwać jego decyzji.

§ 693. Jeżeli zachowawca w celu zachowywania czyni nakłady, jakie wedle okoliczności wolno mu uznać za potrzebne, to składający jest obowiązany do wynagrodzenia.

§ 694. Składający winien zachowawcy wynagrodzić szkodę przez istotę złożonej rzeczy powstającą, chyba że o stanie niebezpieczeństwem grożącym przy składaniu ani nie wie ani też o nim wiedzieć nie musi, albo chyba że zachowawcy o nim doniesie, lub zachowawca bez domiesienia o nim wiedział.

§ 695. Składający może każdego czasu zażądać zwrotu rzeczy złożonej nawet wtenczas, jeżeli dla zachowania pewien czas jest wyznaczonym.

§ 696. Jeżeli czas na zachowywanie nie jest oznaczonym, to zachowawca każdego czasu może domagać się odbioru złożonej rzeczy. Jeżeli czas oznaczono, to wolno mu domagać się przedwczesnego odebrania rzeczy tylko wtenczas, jeżeli zachodzi ważny powód.

§ 697. Zwrot rzeczy złożonej ma odbywać się w tej miejscowości, w której rzecz miała być zachowywaną; zachowawca niema obowiązku odnoszenia rzeczy składającemu.

§ 698. Jeżeli zachowawca złożone pieniądze dla siebie zużytkuje, to jest obowiązany do oprocentowania ich od czasu ich zużytkowania.

§ 699. Składający winien umówione wynagrodzenie przy końcu zachowywania uiścić. Jeżeli wynagrodzenie jest ustanowionem podług pewnych okresów, to należy je uiszczać po upływie poszczególnych okresów.

Jeżeli zachowywanie skończy się przed upływem czasu dla niego naznaczonym, natenczas może zachowawca zażądać takiej części wynagrodzenia, jaka dotychczasowym jego usługom odpowiada, o ile z układów o wynagrodzenie nic innego nie wynika.

§ 700. Jeżeli się składa rzeczy zamienne w ten sposób, że własność ich ma przejść na zachowawcę, a tenże ma być zobowiązany do oddania rzeczy równego rodzaju, dobroci i ilości, natenczas zastosowuje się przepisy o pożyczce opiewające. Jeżeli składający pozwala zachowawcy spotrzebować złożone rzeczy zamienne, to przepisy opiewające o pożyczce zastosowuje się od tej chwili, w której zachowawca te rzeczy sobie przywłaszcza. W obydwóch przypadkach jednakże stósują się, w razie wątpliwości, czas i miejsce zwrotu do przepisów o kontrakcie zachowania stanowiących.

Przy składaniu papierów wartościowych jest umowa w ustępie pierwszym oznaczonego rodzaju tylko wtenczas ważną, jeżeli ją wyraźnie się zawiera.

TYTUŁ TRZYNASTY.

Wnoszenie rzeczy do oberżystów.

§ 701. Oberżysta, który obcych dla zarobku przyjmuje w gościnę, winien gościowi, którego zajmując się tym procederem przyjmuje, wynagrodzić szkodę, jaką gość ponosi przez utratę albo uszkodzenie rzeczy do niego wniesionych. Obowiązek do wynagradzania nie zachodzi wtenczas, jeżeli szkodę gość, jakiś jego towarzysz albo osoba przez gościa u siebie przyjęta, spowodują, albo jeżeli szkoda wskutek istoty rzeczy lub wyższej mocy powstaje.

Jako wniesione uważa się te rzeczy, które gość oddał oberżystcie albo ludziom oberżysty do przyjmowania rzeczy ustanowionym, albo których według okoliczności,

jako do tego ustanowionych uważać należało, lub też te rzeczy, które gość przyniósł do miejsca przez te osoby wskazanego albo, w braku wskazania, do miejsca na to przeznaczonego.

Obwieszczenie, mocą którego oberżysta odpowiedzialności nie przyjmuje, jest bezskutecznem.

§ 702. Za pieniądze, papiery wartościowe i kosztowności odpowiada oberżysta w myśl § 701 tylko do wysokości jednego tysiąca marek, chyba że znając ich własność jako rzeczy wartościowych, na schowanie je przyjmuje albo przechowania odmówi, albo że on lub jego ludzie szkodę zawinią.

§ 703. Pretensya przysługująca gościowi na mocy §§ 701, 702 upada, jeżeli gość o stracie lub uszkodzeniu wiadomość powziąwszy, oberżysty bezzwłocznie nie uwiadomi. Pretensya ta nie upada, jeżeli rzeczy były oberżyscie do przechowania oddane.

§ 704. Oberżyscie służy względem jego pretensyi za mieszkanie i za inne gościowi do zaspokojenia jego potrzeb świadczone usługi, włącznie wykładów, prawo zastawu co do rzeczy przez gościa wniesionych. Przepisy § 559 zdanie 3 i §§ 560 aż do 563 obowiązujące pod względem prawa zastawu, jakie wynajemcy przysługuje, zastósowuje się odpowiednio.

TYTUŁ CZTERNASTY.

Stowarzyszenie się.

§ 705. Kontraktem stowarzyszenia obowiązują się stowarzyszeni nawzajem do popierania osiągnięcia jakiegoś wspólnego celu w sposób kontraktem określony, w szczególności do wnoszenia składek umówionych.

§ 706. W braku innej umowy winni stowarzyszeni wnosić równe składki.

Jeżeli składka ma polegać na rzeczach zamiennych albo zużywalnych, to należy mniemać, w razie wątpliwości, że owe rzeczy mają stać się wspólną własnością stowarzyszonych. To samo obowiązuje co do niezamiennych i niezużywalnych rzeczy, jeżeli one mają być składane podług ocenienia, które nie jest tylko do podziału zysków przeznaczonem.

Składka stowarzyszonego może także polegać na świadczeniu usług.

§ 707. Do podwyższania umówionej składki albo do uzupełniania udziału przez stratę obniżonego nie ma stowarzyszony żadnego obowiązku.

§ 708. Stowarzyszony winien przy spełnianiu zobowiązań na nim ciążących tylko za taką staranność odpowiadać, jakiej zwykł dokładać w swych własnych sprawach.

§ 709. Sprawowanie interesów towarzystwa należy wspólnie do stowarzyszonych; do każdego interesu jest potrzebnem przyzwolenie wszystkich stowarzyszonych.

Jeżeli podług kontraktu stowarzyszenia ma rozstrzygać większość głosów, to należy, w razie wątpliwości, obliczać większość podług liczby stowarzyszonych.

§ 710. Jeżeli w kontrakcie stowarzyszenia polecono sprawowanie interesów jednemu albo więcej stowarzyszonym, natenczas jest reszta stowarzyszonych od sprawowania interesów wykluczona. Jeżeli sprawowanie interesów więcej stowarzyszonym polecono, to zastosowuje się odpowiednio przepisy § 709.

§ 711. Jeżeli sprawowanie interesów podług kontraktu stowarzyszenia do wszystkich albo do kilku stowarzyszonych w ten sposób należy, że każdy z nich ma prawo sam działać, natenczas może każdy sprzeciwiać się przedsięwzięciu jakiegoś interesu przez drugiego. W razie protestu musi interes być zaniechanym.

§ 712. Upoważnienie do sprawowania interesów któremu ze stowarzyszonych kontraktem stowarzyszenia nadane, może mu być przez uchwałę jednogłosną, jeżeli zaś podług kontraktu stowarzyszenia większość rozstrzyga, przez uchwałę większości reszty stowarzyszonych odebraniem, jeżeli zachodzi ważny powód; takim ważnym powodem jest w szczególności ciężkie przekroczenie obowiązków albo niezdolność do prawidłowego sprawowania interesów.

Stowarzyszony może też ze swej strony wypowiedzieć sprawowanie interesów, jeżeli zachodzi ważny powód; przepisy § 671 ust. 2, 3, o zleceniu stanowiące, zastosowuje się odpowiednio.

§ 713. O prawach i obowiązkach stowarzyszonych, którzy interesa załatwiają, stanowią przepisy §§ 664 aż do 670, pod względem zlecenia obowiązujące, o ile ze stosunku stowarzyszenia nic innego nie wynika.

§ 714. O ile któremu ze stowarzyszonych podług kontraktu stowarzyszenia służy prawo do sprawowania interesów, to jest on, w razie wątpliwości, także umocowanym do zastępowania drugih stowarzyszonych wobec osób trzecich.

§ 715. Jeżeli stowarzyszony jest w kontrakcie stowarzyszenia umocowanym do zastępowania drugih stowarzyszonych wobec osób trzecich, to moc zastępczą można mu odebrać tylko odpowiednio do § 712 ust. 1, a jeżeli jej w połączeniu z upoważnieniem do sprawowania interesów udzielono, tylko razem z temże upoważnieniem.

§ 716. Stowarzyszony może wtenczas nawet, jeżeli jest wykluczonym od sprawowania interesów, o sprawach towarzystwa osobiście się informować, książki i papiery towarzystwa przeglądać i z nich sporządzać sobie wykazy dowodzące stanu majątkowego stowarzyszenia.

Umowa to prawo wykluczająca albo ograniczająca nie sprzeciwia się dochodzeniu tego prawa, jeżeli zachodzi powód do przypuszczenia, że interes nierzetelnie się prowadzi.

§ 717. Pretensye, jakie stowarzyszonym ze stosunku stowarzyszenia nawzajem przysługują, nie są przelewalne. Wyjątek stanowią pretensye stowarzyszonemu ze sprawowanych przez niego interesów mu służące, o ile ich zaspokojenia może żądać przed podziałem, jak również i pretensye o udział w zysku albo o to, co stowarzyszonym na mocy podziału się należy.

§ 718. Składki stowarzyszonych i przedmioty przez prowadzenie interesu dla towarzystwa nabyte, stają się wspólnym majątkiem stowarzyszonych (majątek stowarzyszenia).

Do majątku stowarzyszenia należy także to, co się nabywa na mocy jakiegoś do majątku stowarzyszenia się zaliczającego prawa, albo tytułem uzupełnienia za zniszczenie, uszkodzenie albo usunięcie jakiegoś do majątku towarzystwa należącego przedmiotu.

§ 719. Stowarzyszony nie może rozporządzać swym udziałem w majątku towarzystwa i poszczególnymi do tegoż majątku należącymi przedmiotami; stowarzyszony nie ma prawa domagać się podziału majątku.

Z pretensją, która należy do majątku stowarzyszenia, nie może dłużnik kompensować pretensyi od poszczególnego stowarzyszonego mu się należącej.

§ 720. Przynależność jakiejś w myśl § 718 ust. 1 nabytej pretensyi do majątku stowarzyszenia winien dłużnik dopiero wtenczas wobec siebie uznać za ważną, gdy o przynależności się dowie; przepisy §§ 406 aż do 408 zastosowuje się odpowiednio.

§ 721. Stowarzyszony może się domagać zamknięcia rachunków i podziału zysków i strat dopiero po rozwiązaniu stowarzyszenia.

Jeżeli stowarzyszenie przez dłuższy czas ma istnieć, to zamknięcie rachunków i podział zysków powinny się odbywać, w razie wątpliwości, na końcu każdego roku obrachunkowego.

§ 722. Jeżeli udziały stowarzyszonych pod względem zysków i strat nie są oznaczone, to każdy stowarzyszony bierze równy udział w zyskach i stratach, bez względu na rodzaj i wysokość swej składki.

Jeżeli tylko udział w zyskach albo stratach jest oznaczonym, natenczas obowiązuje to oznaczenie, w razie wątpliwości, pod względem zysków i strat.

§ 723. Jeżeli stowarzyszenia nie założono na czas oznaczony, to każdy stowarzyszony może każdego czasu wypowiedzieć należenie do stowarzyszenia. Jeżeli czas istnienia jest oznaczonym, to wypowiedzenie przed upływem czasu jest dozwolonem, jeżeli zachodzi ważny powód; powód taki zachodzi mianowicie wtenczas, jeżeli inny stowarzyszony jakieś, podług kontraktu stowarzyszenia na niego przypadające ważne zobowiązanie, rozmyślnie albo wskutek wielkiej niedbałości narusza, albo jeżeli spełnienie takiego zobowiązania stanie się niemożliwem. Pod takimże samym warunkiem jest wypowiedzenie bez dotrzymania kresu dozwolonem, jeżeli kres wypowiedzenia oznaczono.

Wypowiedzenie nie może nastąpić w niewczas, chyba że zachodzi ważny powód do niewczesnego wypowiedzenia.

Jeżeli który stowarzyszony wypowie w niewczas bez takiego powodu, to winien wynagrodzić drugim stowarzyszonym szkodę ztąd powstającą.

Układ, mocą którego prawo wypowiedzenia się wyklucza albo wbrew tym przepisom ogranicza, jest nieważnym.

§ 724. Jeżeli stowarzyszenie założono na czas życia jednego ze stowarzyszonych, to należenie do niego można w ten sam sposób wypowiedzieć, jak należenie do stowarzyszenia założonego na czas nieoznaczony. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli stowarzyszenie po upływie czasu naznaczonego trwa dalej milcząco.

§ 725. Jeżeli wierzyciel którego stowarzyszonego wyjednał zajęcie udziału tegoż w majątku stowarzyszenia, to może on należenie do stowarzyszenia wypowiedzieć bez dotrzymania kresu wypowiedzenia, jeżeli tytuł długu nie jest tylko tymczasowo wykonalnym.

Dopóki stowarzyszenie istnieje, to nie może wierzyciel dochodzić praw stowarzyszonego ze stosunku stowarzyszenia wynikających, z wyjątkiem atoli pretensyi do pewnego udziału w zyskach.

§ 726. Stowarzyszenie kończy się, jeżeli cel umówiony osiągnięto, albo jeżeli jego osiągnięcie stało się niemożliwym.

§ 727. Stowarzyszenie rozwiązuje się przez śmierć jednego ze stowarzyszonych, jeżeli z kontraktu stowarzyszenia nic innego nie wynika.

W razie rozwiązania, winien spadkobierca zmarłego stowarzyszonego donieść bezzwłocznie pozostałym stowarzyszonym o śmierci i, jeżeli z odwołką niebezpieczeństwo jest połączonem, dalej prowadzić interesa jego spadkodawcy przez kontrakt stowarzyszenia poruczone, dopóki pozostali stowarzyszeni wspólnie z nim o załatwienie interesów w inny sposób postarać się nie zdołają. Pozostali stowarzyszeni są tak samo obowiązani do tymczasowego prowadzenia interesów im poruczonych. O tyle uważa się stowarzyszenie jako dalej istniejące.

§ 728. Stowarzyszenie rozwiązuje się przez otwarcie konkursu nad majątkiem jednego ze stowarzyszonych. Przepisy w § 727 ust. 2 zdanie 2, 3 zastosowuje się odpowiednio.

§ 729. Jeżeli stowarzyszenie rozwiązuje się w inny sposób aniżeli wskutek wypowiedzenia, to mimo to uważa się upoważnienie do sprawowania interesów przez kontrakt stowarzyszenia jednemu ze stowarzyszonych nadane, na jego korzyść, jako dalej istniejące, dopóki on o rozwiązaniu się nie dowie albo o rozwiązaniu wiedzieć nie musi.

§ 730. Po rozwiązaniu stowarzyszenia następuje podział majątku stowarzyszenia pomiędzy stowarzyszonych.

Pod względem ukończenia interesów bieżących, pod względem wdawania się w potrzebne do tego nowe interesy, jak również co do utrzymania i administracji majątku stowarzyszenia uważa się stowarzyszenie jako dalej istniejące, o ile cel podziału tego wymaga. Upoważnienie do sprawowania interesów, któremu ze stowarzyszonych podług kontraktu stowarzyszenia służące, ustaje jednakże, jeżeli z kontraktu nic innego nie wynika, z rozwiązaniem stowarzyszenia; prowadzenie interesu od czasu rozwiązania przysługuje wspólnie wszystkim stowarzyszonym.

§ 731. W braku innego układu odbywa się podział w myśl §§ 732 aż do 735. Zresztą obowiązują pod względem podziału przepisy o wspólności.

§ 732. Przedmioty, które stowarzyszony oddał stowarzyszeniu do użytku, należy mu zwrócić. Za przedmiot przez przypadek ubywający albo uszkodzony nie może on domagać się wynagrodzenia.

§ 733. Z majątku stowarzyszenia należy najprzód uiścić wspólne długi wraz z temi, które w stosunku do wierzycieli uważa się jako pomiędzy stowarzyszonych podzielone, albo za które jednemu ze stowarzyszonych reszta stowarzyszonych jest odpowiedzialną. Jeżeli jaki dług jeszcze nie jest płatnym, albo jeżeli o niego spór się toczy, to należy tyle zatrzymać, ile do zapłacenia jest potrzebnem.

Z majątku stowarzyszenia po spłaceniu długów pozostałego należy pozwracać udziały. Za udziały, które się nie składały z pieniędzy, należy wynagrodzić wartość, jaką one miały podczas ich wniesienia. Za udziały, które polegały na świadczeniu usług lub na oddaniu jakiegoś przedmiotu do użytku, nie można żądać wynagrodzenia.

W celu ziszczenia długów i zwrócenia udziałów należy, o ile zachodzi potrzeba, spieniężyć majątek stowarzyszenia.

§ 734. Jeżeli po spłaceniu wspólnych długów i po zwróceniu udziałów pozostaje zwyczajka, to należy się ona stowarzyszonemu stósownie do ich udziałów w zyskach.

§ 735. Jeżeli majątek stowarzyszenia nie wystarcza do spłacenia wspólnych długów i do zwrócenia udziałów, natenczas odpowiadają stowarzyszeni za niedobór w tym stósunku, w jakim mają ponosić straty. Jeżeli od którego stowarzyszonego nie można osiągnąć części na niego przypadającej, w takim razie winna reszta stowarzyszonych pokryć brak w takimże samym stósunku.

§ 736. Jeżeli w kontrakcie stowarzyszenia postanowiono, że w razie, gdy który stowarzyszony wypowie albo zemrze, albo gdy zostanie otworzony konkurs nad jego majątkiem, stowarzyszenie pomiędzy resztą stowarzyszonych ma istnieć dalej, to przy zdarzającym się takim wypadku, występuje z towarzystwa ten stowarzyszony, w osobie którego taki wypadek zachodzi.

§ 737. Jeżeli w kontrakcie stowarzyszenia postanowiono, że, w razie gdy który stowarzyszony wypowie, stowarzyszenie pomiędzy resztą stowarzyszonych ma dalej istnieć, natenczas można wykluczyć ze stowarzyszenia tego stowarzyszonego, w którego osobie zachodzi okoliczność uprawniająca drugich stowarzyszonych w myśl 723 ust. 1 zdanie 3 do wypowiedzenia. To prawo wykluczenia przysługuje wspólnie pozostałym stowarzyszonym. Wykluczenie dokonuje się w drodze oświadczenia wobec stowarzyszonego, który ma być wykluczonym.

§ 738. Jeżeli który stowarzyszony wystąpi ze stowarzyszenia, to jego udział w majątku stowarzyszenia przechodzi na resztę stowarzyszonych. Ci są w myśl § 732 obowiązani zwrócić występującemu przedmioty, które stowarzyszeniu do użytku oddał, uwolnić go od wspólnych długów i wypłacić to, coby był w drodze podziału otrzymał, gdyby towarzystwo w czasie jego wystąpienia rozwiązano. Jeżeli wspólne długi jeszcze nie są płatne, to reszta stowarzyszonych może występującemu w miejsce uwolnienia go, dać zabezpieczenie.

Wartość majątku stowarzyszenia należy, o ile tego potrzeba, wypośrodkować w drodze oszacowania.

§ 739. Jeżeli wartość majątku nie wystarcza na pokrycie wspólnych długów i udziałów, to występujący winien odpowiadać reszcie stowarzyszonych za niedobór stósownie do swego udziału w stratach.

§ 740. Stowarzyszony, który wystąpił, ma udział w zyskach i stratach, jakie się wykazują z interesów w czasie jego wystąpienia bieżących. Reszta stowarzyszonych ma prawo do takiego załatwienia interesu, jakie im się najkorzystniejszym wydaje.

Stowarzyszony, który wystąpił, może się domagać z końcem każdego roku obrachunkowego zdawania rachunku z interesów przez ten czas załatwionych, wypłacania sumy jemu się należącej i informacji co do interesów jeszcze bieżących.

TYTUŁ PIĘTNASTY.

Wspólność.

§ 741. Jeżeli jakieś prawo przysługuje wspólnie więcej osobom, natenczas zastosowuje się, o ile z ustawy nic innego nie wynika, przepisy §§ 742 aż do 758 (wspólność w częściach ułamkowych).

§ 742. W razie wątpliwości, należy utrzymywać, że uczestnicy mają równe udziały.

§ 743. Każdemu uczestnikowi należy się z owoców część ułamkowa, jego udziałowi odpowiadająca.

Każdy uczestnik ma o tyle prawo do używania wspólnego przedmiotu, o ile się nie uszczupla współużytku reszty uczestników.

§ 744. Zarządzanie wspólnym przedmiotem przysługuje uczestnikom wspólnie.

Każdy uczestnik jest uprawnionym do przedsięwzięcia środków do utrzymania przedmiotu potrzebnych bez przyzwolenia drugih uczestników; każdy uczestnik może się domagać, aby drudzy uczestnicy z góry dali swe zezwolenie na takie środki.

§ 745. Większością głosów można ustanowić prawidłowe, istocie wspólnego przedmiotu odpowiadające za-

rzządzanie nim i jego używanie. Większość głosów należy obliczać podług wysokości udziałów.

Jeżeli zarządzania i używania nie uregulowano w drodze umowy albo uchwały większości, to każdy uczestnik może się domagać zarządzania i używania odpowiadającego podług słuszności interesowi wszystkich uczestników.

Istotnej zmiany przedmiotu nie można uchylać albo jej żądać. Prawa poszczególnego uczestnika do użytku części ulamkowej jego udziałowi odpowiadającej, nie można uszczuplać bez jego przyzwolenia.

§ 746. Jeżeli uczestnicy uregulowali zarządzanie i używanie wspólnego przedmiotu, to zaprowadzone urządzenie działa obowiązująco tak na korzyść poszczególnych następców, jak i przeciw tymże.

§ 747. Każdy z uczestników może rozporządzać swym udziałem. Wspólnym przedmiotem w całości mogą uczestnicy tylko rozporządzać wspólnie.

§ 748. Każdy z uczestników jest wobec drugich uczestników obowiązany do ponoszenia ciężarów wspólnego przedmiotu, jak również do ponoszenia kosztów utrzymania, zarządzania i wspólnego użytkowania w stosunku do swego udziału.

§ 749. Każdy z uczestników może każdego czasu żądać zniesienia wspólności.

Jeżeli prawo o domaganie się zniesienia wspólności w drodze umowy na zawsze albo na pewien czas wykluczono, to można mimo to domagać się zniesienia, jeżeli zachodzi ważny powód. Pod tymże samym warunkiem można, jeżeli kres wypowiedzenia ustanowiono, domagać się zniesienia bez dotrzymania kresu.

Umowa, mocą której prawo o domaganie się zniesienia wbrew niniejszym przepisom wykluczono albo ograniczono, jest nieważną.

§ 750. Jeżeli uczestnicy na pewien czas wykluczyli prawo o domaganie się zniesienia wspólności, to umowa taka przestaje obowiązywać, w razie wątpliwości, ze śmiercią jednego z uczestników.

§ 751. Jeżeli uczestnicy prawo o domaganie się zniesienia wspólności na zawsze albo na pewien czas wy-

kluczyli albo kres wypowiedzenia ustanowili, to umowa taka działa obowiązująco tak na korzyść poszczególnych następców, jak i przeciw nim. Jeżeli jakiś wierzyciel wyjednał zajęcie udziału jednego z uczestników, to wolno mu domagać się zniesienia wspólności bez względu na tę umowę, jeżeli tytuł długu nie jest tylko tymczasowo wykonalnym.

§ 752. Zniesienie wspólności dokonuje się na drodze podziału w naturze, jeżeli przedmiot wspólny albo w razie gdy jest więcej wspólnych przedmiotów, jeżeli owe przedmioty dają się podzielić bez obniżenia ich wartości na jednakowe, udziałom uczestników odpowiadające części. Rozdzielenie równych części pomiędzy uczestników dokonuje się przez losowanie.

§ 753. Jeżeli podział w naturze wykluczono, natenczas dokonuje się zniesienie wspólności w drodze sprzedaży wspólnego przedmiotu wedle przepisów opiewających o sprzedaży fantów, a przy nieruchomościach w drodze przymusowej licytacji i podziału sumy ze sprzedaży otrzymanej. Jeżeli sprzedaż na rzecz osoby trzeciej jest niedozwoloną, to należy przedmiot zlicytować pomiędzy uczestnikami.

Jeżeli zamierzona sprzedaż przedmiotu pozostała bez skutku, to każdy z uczestników może domagać się powtórzenia sprzedaży; uczestnik ten winien atoli ponosić koszt, w razie nieudania się powtórnej sprzedaży.

§ 754. Sprzedaż wspólnej pretensyi jest tylko wtenczas dozwoloną, jeżeli jej jeszcze ściągnąć nie można. Jeżeli ściągnięcie jest możliwem, to każdy z uczestników może domagać się wspólnego ściągnięcia.

§ 755. Jeżeli uczestnicy odpowiadają solidarnie za jakieś zobowiązanie, które mają spełnić stósownie do § 748, w stosunku do ich udziału, albo które w celu spełnienia takiegoż zobowiązania przyjęli, natenczas może każdy uczestnik przy znoszeniu wspólności się domagać, aby dług ze wspólnego przedmiotu był spłacony.

Pretensyi tej można dochodzić także na poszczególnych następcach.

O ile do uiszczenia tego długu jest potrzebną sprzedaż wspólnego przedmiotu, to sprzedaż ma się odbywać podług § 753.

§ 756. Jeżeli który z uczestników ma do drugiego uczestnika pretensję na wspólności polegającą, to wolno mu przy znoszeniu wspólności domagać się uiszczenia swej pretensyi z części wspólnego przedmiotu na dłużnika przypadającej. Przepisy § 755 ustęp 2, 3 należy i tutaj zastosować.

§ 757. Jeżeli przy znoszeniu wspólności zostanie przydzielonym któremu z uczestników jaki wspólny przedmiot, natenczas winien każdy z pozostałych uczestników tak, jak sprzedający, dać za braki albo wady u rzeczy zachodzące rękojmię we wysokości swego udziału.

§ 758. Pretensya o zniesienie wspólności nie podlega przedawnieniu.

TYTUŁ SZESNASTY.

Renta dożywotnia.

§ 759. Kto jest obowiązany do dawania renty dożywotniej, winien, w razie wątpliwości, rentę opłacać przez ciąg życia wierzyciela.

Suma na rentę wyznaczona jest, w razie wątpliwości, roczną sumą renty.

§ 760. Rentę dożywotnią z góry uiszczać należy.

Rentę pieniężną należy opłacać z góry na trzy miesiące; przy innej rencie stanowią istotą i cel renty o okresie, na który ją z góry uiszczać należy.

Jeżeli wierzyciel dożył początku okresu, za który rentę naprzód opłacać należy, natenczas przysługuje mu cała renta na ten okres przypadająca.

§ 761. Do ważności kontraktu, którym się rentę dożywotnią obiecuje, jest o ile innej formy nie przepisano, potrzebnem wystawienie przyrzeczenia na piśmie.

TYTUŁ SIEDEMNASTY.

G r a. Z a k ł a d.

§ 762. Przez grę albo zakład nie nadaje się podstawy żadnemu zobowiązaniu. Tego, co dano na mocy

gry albo zakładu, nie można z tego powodu żądać napowrót, że nie było żadnego zobowiązania.

Przepisy niniejsze obowiązują także pod względem umowy, na mocy której strona przegrywająca przyjmuje zobowiązania wobec strony wygrywającej w celu uiszczenia jakiegoś długu z gry albo zakładu, a mianowicie pod względem przyznania długu.

§ 763. Kontrakt loteryjny albo kontrakt dotyczący puszczania na losy są obowiązującymi, jeżeli loterya albo puszczanie na losy są przez państwo dozwolone. W przeciwnym razie zastosowuje się przepisy § 762.

§ 764. Jeżeli się zawiera kontrakt opiewający o dostawie towarów albo papierów wartościowych w tym zamiarze, aby strona przegrywająca zapłaciła stronie wygrywającej różnicę pomiędzy ceną umówioną a ceną giełdową albo targową w czasie dostawy, to należy ten kontrakt jako grę uważać. To obowiązuje także wtenczas, gdy tylko jedna strona ma zapłacenie różnicy na myśli, a druga strona o tym zamysle wie lub wiedzieć musi.

TYTUŁ OSIEMNASTY.

Rękojnia.

§ 765. Przez kontrakt rękojmi zobowiązuje się ręczyciel wobec wierzyciela trzeciej osoby do odpowiedzialności za spełnienie zobowiązania osoby trzeciej.

Rękojmię można przyjąć także za przyszłe albo warunkowe zobowiązanie.

§ 766. Do ważności kontraktu rękojmi jest potrzebnem wystawienie oświadczenia rękojmi na piśmie. O ile ręczyciel spełnia główne zobowiązanie, o tyle ustępuje brak formy.

§ 767. Pod względem zobowiązania ręczyciela jest miarodawczym każdorazowy stan głównego zobowiązania. To obowiązuje mianowicie także wtenczas, jeżeli główne zobowiązanie z winy albo przez zwłokę głównego dłużnika się zmienia. Przez czynność prawną, jaką główny dłużnik po przyjęciu rękojmi przedsięwzię, nie powiększa się zobowiązania ręczyciela.

Ręczyciel odpowiada za kosztą, które główny dłużnik za wypowiedzenie i dochodzenie praw wierzycielowi zwrócić winien.

§ 768. Ręczyciel może używać wybiegów głównemu dłużnikowi przysługujących. W razie śmierci głównego dłużnika, nie może ręczyciel na to się powoływać, że spadkobierca za zobowiązanie tylko z ograniczeniem odpowiada.

Ręczyciel nie traci przeto wybiegu, że go się główny dłużnik rzeka.

§ 769. Jeżeli więcej osób za jedno i to samo zobowiązanie ręczy, natenczas są one odpowiedzialni solidarnie nawet wtedy, gdy wspólnego poręczenia na siebie nie przyjmują.

§ 770. Ręczyciel może odmówić zaspokojenia wierzyciela, dopóki głównemu dłużnikowi przysługuje prawo do zaczepienia czynności prawnej, na której jego zobowiązanie polega.

Również takie prawo ma ręczyciel, dopóki wierzyciel może się zaspokoić przez kompensację jakiejś płatnej pretensyi głównego dłużnika ze swoją pretensją.

§ 771. Ręczyciel może odmówić zaspokojenia wierzyciela, dopóki wierzyciel nie usiłował bezowocowej egzekucyi przeciw głównemu dłużnikowi. (Wybieg uprzedniej skargi.)

§ 772. Jeżeli rękojmię dano za pretensję pieniężną, natenczas musi się przeprowadzać egzekucję na ruchome rzeczy głównego dłużnika w jego siedzibie, a jeżeli główny dłużnik ma jaki przemysłowy zakład w innej miejscowości, także w tej miejscowości, w braku zaś siedziby i przemysłowego zakładu, w miejscu jego pobytu.

Jeżeli wierzycielowi do jakiej rzeczy ruchomej głównego dłużnika służy prawo zastawu albo prawo retencyjne, to musi on dochodzić zaspokojenia także z tej rzeczy. Jeżeli wierzycielowi przysługuje także prawo do owej rzeczy za jaką inną pretensję, to przepis niniejszy obowiązuje tylko wtenczas, jeżeli wartość tej rzeczy obydwie pretensye pokrywa.

§ 773. Wybieg uprzedniej skargi jest wyłączonym:

- 1, jeżeli ręczyciel tego wybiegu się zrzeka, a nianowicie, jeżeli dał rękojmię jako dłużnik samoistny;
- 2, jeżeli dochodzenie praw przeciw głównemu dłużnikowi staje się po przyjęciu rękojmi znacznie utrudnionem wskutek zaszłej zmiany co do siedziby, miejsca przemysłowego zakładu albo miejsca pobytu głównego dłużnika;
- 3, jeżeli nad majątkiem głównego dłużnika jest konkurs otwarty;
- 4, jeżeli przypuszczać należy, że egzekucya na majątek głównego dłużnika nie doprowadzi do zaspokojenia wierzyciela.

W przypadkach numeru 3, 4 jest wybieg ten o tyle dozwolonym, o ile wierzyciel może się zaspokoić z jakiej ruchomej rzeczy głównego dłużnika, do której mu służy prawo zastawu albo prawo retencyjne; przepis w § 772 ust. 2 zdanie 2 zastosowuje się.

§ 774. O ile ręczyciel zaspakaja wierzyciela, o tyle przechodzi na niego pretensya wierzyciela do głównego dłużnika. Tego przejścia nie można zużywać na szkodę wierzyciela. Wybiegi głównego dłużnika ze stosunku prawnego pomiędzy nim a wierzycielem wynikające, pozostają nienaruszone.

Współręczyciele odpowiadają jeden drugiemu tylko podług § 426.

§ 775. Jeżeli ręczyciel dał rękojmię z polecenia głównego dłużnika, albo jeżeli mu podług przepisów opiekujących o sprawowaniu interesów bez polecenia, za przyjęcie rękojmi przysługują do głównego dłużnika prawa osoby z polecenia działającej, natenczas wolno mu domagać się zwolnienia od rękojmi:

- 1, jeżeli stosunki majątkowe głównego dłużnika znacznie się pogorszyły;
- 2, jeżeli dochodzenie praw przeciw głównemu dłużnikowi staje się po przyjęciu rękojmi znacznie utrudnionem wskutek zaszłej zmiany co do siedziby, miejsca przemysłowego zakładu albo miejsca pobytu głównego dłużnika;
- 3, jeżeli główny dłużnik znajduje się w zwłoce ze spełnieniem swego zobowiązania;

4, jeżeli wierzyciel uzyskał przeciw ręczycielowi wykonalny wyrok na spełnienie skazujący.

Jeżeli główne zobowiązanie jeszcze nie jest płatnem, to główny dłużnik może ręczycielowi w miejsce zwolnienia dać upewnienie.

§ 776. Jeżeli wierzyciel wyrzeka się połączonego z pretensyą prawa pierwszeństwa, istniejącej na nią hipoteki, istniejącego na nią prawa zastawu albo prawa do współręczyciela, to ręczyciel staje się o tyle wolnym, o ile wierzyciel z praw, których się wyrzekł, w myśl § 774 byłby mógł odszkodowanie osiągnąć. To obowiązuje także wtenczas, jeżeli prawo, którego się wyrzeciono, dopiero po przyjęciu rękojmi powstało.

§ 777. Jeżeli ręczyciel dał rękojmię za istniejące zobowiązanie do pewnego oznaczonego czasu, to staje on się wolnym po upływie czasu oznaczonego, jeżeli wierzyciel ściągnięcia pretensyi w myśl § 772 bezzwłocznie nie przeprowadza, jeżeli postępowania bez znacznej zwłoki dalej nie prowadzi i po ukończeniu postępowania ręczycielowi bezzwłocznie nie doniesie, że na nim pretensyi dochodzi. Jeżeli ręczycielowi nie przysługuje wybieg skargi uprzedniej, natenczas staje się on wolnym po upływie czasu naznaczonego, jeżeli wierzyciel powyższego doniesienia nie zrobi.

Jeżeli doniesienie nastąpi we właściwym czasie, to odpowiedzialność ręczyciela ogranicza się w przypadku ustępu 1 zdanie 1 do zakresu, jaki ma główne zobowiązanie w czasie ukończenia się postępowania, w przypadku ustępu 1 zdanie 2 do tego zakresu, jaki ma główne zobowiązanie podczas upływu czasu oznaczonego.

§ 778. Kto daje drugiemu zlecenie do dawania kredytu osobie trzeciej w jego własnem imieniu i na jego własny rachunek, ten jako ręczyciel odpowiada osobie zlecenie otrzymującej za zobowiązanie osoby trzeciej z udzielenia kredytu powstające.

TYTUŁ DZIEWIĘTNASTY.

U g o d a.

§ 779. Kontrakt, przez który się usuwa spór albo niepewność stron pod względem jakiego stósunku prawnego

w drodze wzajemnych ustępstw (ugoda), jest bezskutecznym, jeżeli stan sprawy podług treści kontraktu za niezaprzeczoną podstawę przyjęty, rzeczywistości nie odpowiada i spór albo niepewność przy znajomości stanu sprawy nie-
byłyby powstały.

Jeżeli urzeczywistnienie się pretensyi jest niepewnem, to stoi to na równi z niepewnością pod względem stósunku prawnego.

TYTUŁ DWUDZIESTY.

Obietnica długu. Przyznanie długu.

§ 780. Do ważności kontraktu, przez który się obiecuje świadczenie czegoś w ten sposób, że owa obietnica ma samodzielnie tworzyć podstawę zobowiązania, (obietnica długu), jest potrzebnem, o ile nie przepisano innej formy, wystawienie obietnicy na piśmie.

§ 781. Do ważności kontraktu, przez który się przyznaje istnienie jakiegoś stósunku obligacyjnego (przyznanie długu), jest potrzebnem wystawienie oświadczenia osoby przyznającej na piśmie. Jeżeli dla nadania podstawy stósunkowi obligacyjnemu, którego istnienie się przyznaje, jest inna forma przepisana, natenczas wymaga kontrakt przyznania tejże innej formy.

§ 782. Jeżeli obietnicę długu albo przyznania długu wystawia się na mocy obrachunku albo w drodze ugody, natenczas nie potrzeba przestrzegać formy piśmiennej §§ 780, 781 przepisanej.

TYTUŁ DWUDZIESTY PIERWSZY.

Przekaz.

§ 783. Jeżeli kto wręczy osobie trzeciej dokument, w którym komuś drugiemu poleca wypłacanie pieniędzy lub wydawanie papierów wartościowych albo innych rzeczy zamiennych osobie trzeciej, natenczas jest ta trzecia osoba umocowaną do odebrania rzeczy wydać się mającej u dłużnika przekazicielowego we własnem imieniu; dłużnik przekazicielowy jest umocowanym do świadczenia wierzytelności przekazicielowemu na rachunek przekaziciela.

§ 784. Jeżeli dłużnik przekaziciela przekaz przyjmie, natenczas jest on wobec wierzyciela przekazicielowego do świadczenia zobowiązany; dłużnik przekaziciela może mu przeciwstawiać tylko takie wybiegi, jakie dotyczą ważności przyjęcia, albo jakie z osnowy przekazu lub treści przyjęcia wynikają albo dłużnikowi przekazicielowemu przeciw wierzycielowi przekaziciela bezpośrednio przysługują.

Przyjęcie dokonuje się przez piśmienną wzmiankę na przekazie. Jeżeli wzmiankę umieszczono na przekazie przed jego wręczeniem wierzycielowi przekaziciela, to przyjęcie staje się obowiązującym wobec tegoż dopiero z chwilą doręczenia.

§ 785. Dłużnik przekaziciela jest tylko za wręczeniem przekazu do świadczenia zobowiązany.

§ 786. Pretensya wierzyciela przekazicielowego do dłużnika przekazicielowego z przyjęcia przekazu wynikająca przedawnia się w trzech latach.

§ 787. W razie przekazu na dług, staje się dłużnik przekaziciela przez uiszczenie we wysokości tegoż uiszczenia od długu wolnym.

Dłużnik przekaziciela nie ma jeszcze względem przekaziciela obowiązku do przyjęcia przekazu i uiszczenia wierzycielowi przekazicielowemu dlatego jedynie, że jest dłużnikiem przekaziciela.

§ 788. Jeżeli przekaziciel wystawia przekaz w tym celu, aby sam ze swej strony coś wierzycielowi przekaziciela uiścił, to uiszczenie dokonuje się nawet wtenczas, gdy dłużnik wierzyciela przekaz przyjmuje, dopiero w tej chwili, w której dłużnik przekaziciela wierzycielowi przekaziciela się uiści.

§ 789. Jeżeli dłużnik przekaziciela odmówi przyjęcia przekazu przed nastaniem czasu uiszczenia, albo jeżeli odmówi uiszczenia, natenczas powinien wierzyciel przekaziciela o tem przekazicielowi donieść bezzwłocznie. To samo obowiązuje, jeżeli wierzyciel przekaziciela z przekazu skorzystać nie może albo nie zechce.

§ 790. Przekaziciel może odwołać przekaz wobec dłużnika przekazicielowego, dopóki go dłużnik przekaziciela wobec wierzyciela przekazicielowego nie przyjął albo

uiszczenia nie uskutecznił. To obowiązuje także wtenczas, jeżeli przekaziciel przez owo odwołanie przeciwdziała jakiemuś na nim względem wierzyciela przekazicielowego ciążącemu zobowiązaniu.

§ 791. Przekaz nie ustaje wskutek śmierci albo zachodzącej nieprawdziwości jednej z osób interesowanych.

§ 792. Wierzyciel przekaziciela może przekaz w drodze kontraktu z osobą trzecią przelać na tę trzecią osobę nawet wtenczas, gdy przekazu jeszcze nie przyjęto. Oświadczenie przelania wymaga formy piśmiennej. Do przelania jest potrzebnem wręczenie przekazu osobie trzeciej.

Przekaziciel może przelanie wykluczyć. Wykluczenie jest wobec dłużnika przekazicielowego tylko wtenczas skutecznem, jeżeli ono z przekazu się wykazuje, albo jeżeli przekaziciel o niem dłużnikowi przekaziciela doniesie, zanim tenże ów przekaz przyjmie albo uiszczenie uskuteczni.

Jeżeli dłużnik przekaziciela przekaz wobec nabywcy przyjmie, natenczas nie może on wywodzić wybiegów z jakiegoś stósunku prawnego istniejącego pomiędzy nim a wierzycielem przekaziciela. Do przelewania przekazu zastosowuje się zresztą odpowiednio przepisy obowiązujące pod względem odstępowania pretensyi.

TYTUŁ DWUDZIESTY DRUGI.

Obligacye na dzierżyciela.

§ 793. Jeżeli kto wystawił dokument, w którym obiecuje dzierżycielowi dokumentu świadczenie czegoś (obligacya na dzierżyciela), to dzierżyciel może od niego domagać się świadczenia w miarę obietnicy, chyba że do rozporządzania dokumentem nie ma prawa. Wystawiciel staje się atoli wolnym także przez świadczenie osobie do rozporządzania nieuprawnionej.

Ważność podpisu można w drodze postanowienia w dokumencie umieszczonego uczynić zależną od przestrzegania pewnej osobnej formy. Do podpisania wystarcza podpis nazwiska, uskuteczniiony w drodze mechanicznego odbicia.

§ 794. Wystawiciel podlega zobowiązaniu z obligacyi także wtenczas, jeżeli mu ją skradziono, albo jeżeli mu zginęła lub w jakibądź inny sposób bez jego woli w obieg się dostała.

Jeżeli dokument wydaje się potem, gdy wystawiciel umarł albo stał się nieprawdziwym, to pozostaje to bez żadnego wpływu na moc obowiązującą obligacyi na dzierżyciela.

§ 795. Obligacye na dzierżyciela w kraju wystawione, w których się przyobiecuje wypłatę pewnej oznaczonej sumy pieniężnej, można puszczać w obieg tylko za zezwoleniem rządowem.

Zezwolenia udziela centralna władza tego państwa związkowego, w którego obwodzie wystawiciel ma swą siedzibę albo swój zakład przemysłowy. Udzielenie zezwolenia i warunki, pod jakimi go się udziela, mają być ogłoszane przez gazetę p. t. »Deutscher Reichsanzeiger«.

Obligacya, która się dostała w obieg bez rządowego zezwolenia, jest nieważną; wystawiciel powinien wynagrodzić dzierżycielowi szkodę przez takie wydanie spowodowaną.

Przepisy niniejsze nie odnoszą się do obligacyi, które wydaje rzesza albo które z państw związkowych.

§ 796. Wystawiciel może przeciwstawiać dzierżycielowi obligacyi tylko takie wybiegi, które dotyczą ważności wystawienia, albo które z dokumentu się wykazują lub wystawicielowi przeciw dzierżycielowi bezpośrednio przysługują.

§ 797. Wystawiciel jest tylko za wręczeniem obligacyi do uiszczania zobowiązany. Z chwilą wręczenia nabywa wystawiciel własność dokumentu nawet wtenczas, jeżeli dzierżyciel do rozporządzania nim nie jest uprawnionym.

§ 798. Jeżeli obligacya na dzierżyciela nie udaje się już do obiegu wskutek uszkodzenia albo oszpecenia, to dzierżyciel może domagać się od wystawiciela udzielenia mu nowej obligacyi na dzierżyciela za wręczeniem uszkodzonej albo oszpeconej, jeżeli jej treść istotna i znamiona ją odróżniające jeszcze z pewnością rozpoznać się dają. Koszta winien dzierżyciel ponosić i je zaliczyć.

§ 799. Zaginioną albo zniszczoną obligację na dzierżyciela można, jeżeli w dokumencie nic przeciwnego nie ustanowiono, w drodze wywoławczego postępowania orzec za nieważną. Wyjątek stanowią kupony procentowe, rentowe i kwity na udziały w zyskach, jak również bezprocentowe, za okazaniem płatne obligacje.

Wystawiciel jest zobowiązany do udzielenia dotychczasowemu dzierżycielowi na żądanie informacji potrzebnej do wyjednania wywołania albo zakazu wypłaty i do wystawiania potrzebnych świadectw. Koszta świadectw winien dotychczasowy dzierżyciel ponosić i zaliczać.

§ 800. Jeżeli obligację na dzierżyciela orzeczono za nieważną, natenczas może ten, kto uzyskał wyrok prekluzyjny, od wystawiciela, bez ujmy dla uprawnienia o dochodzenie pretensyi z dokumentu, domagać się udzielenia nowej obligacy^ona dzierżyciela w miejsce unieważnionej. Koszta winien on ponosić i zaliczać.

§ 801. Pretensya z obligacyi na dzierżyciela upada z upływem trzydziestu lat po nastaniu czasu do uiszczenia ustanowionego, jeżeli się dokumentu przed upływem owych trzydziestu lat wystawicielowi do wykupienia nie przedłoży. Jeżeli przedłożenie nastąpiło, to pretensya przedawnia się w dwóch latach od końca kresu do przedłożenia naznaczonego. Dochodzenie pretensyi z dokumentu na drodze sądowej stoi na równi z przedłożeniem.

Przy kuponach procentowych, rentowych i kwitach na udziały w zyskach wynosi kres przedłożenia cztery lata. Ten kres rozpoczyna się z końcem tego roku, w którym nastaje czas do uiszczenia wyznaczony.

Trwanie i początek kresu przedłożenia może wystawiciel w dokumencie ustanowić inaczej.

§ 802. Przez zakaz płacenia wstrzymuje się rozpoczęcie i bieg kresu przedłożenia i przedawnienia na korzyść wnioskodawcy. Wstrzymanie rozpoczyna się z chwilą stawienia wniosku o zakaz płacenia, a kończy się ze załatwieniem postępowania wywoławczego, jeżeli zaś zakaz płacenia przed rozpoczęciem postępowania wydano, także wtenczas, jeżeli od usunięcia przeszkody rozpoczęciu się sprzeciwiającej sześć miesięcy upłynęło i przedtem o roz-

poczęcie postępowania nie wniesiono. Do tego kresu zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 203, 206, 207.

§ 803. Jeżeli się wydaje do obligacyi na dzierżyciela kupony procentowe, to zatrzymują one, jeżeli nie zawierają w sobie przeciwnego postanowienia, moc obowiązującą także wtenczas, jeżeli główna pretensya upada albo obowiązek do oprocentowania się znosi lub zmienia.

Jeżeli takich kuponów przy wykupywaniu głównej obligacyi się nie zwraca, natenczas ma wystawiciel prawo do zatrzymania kwoty, jaką podług ustępu 1 za te kupony zapłacić jest zobowiązany.

§ 804. Jeżeli kupon procentowy, rentowy albo kwit na udział w zyskach zaginął albo jest zniszczonym, a dotychczasowy dzierżyciel doniósł wystawicielowi o stracie przed upływem kresu przedłożenia, to dotychczasowy dzierżyciel może po upływie kresu domagać się uiszczenia od wystawiciela. Ta pretensya jest wykluczona, jeżeli kupon względnie kwit zaginiony wystawicielowi do wykupienia przedłożono albo pretensyi z niego sądownie dochodzono, chyba że przedłożenie albo sądowe dochodzenie po upływie kresu nastąpiło. Ta pretensya przedawnia się w czterech latach.

Pretensya w ustępie 1 określona może być w kuponie procentowym, rentowym albo w kwicie na udział w zyskach wykluczoną.

§ 805. Nowych kuponów procentowych, rentowych albo kwitów na udział w zyskach dla obligacyi na dzierżyciela nie wolno wydawać osobie dzierżącej dokument uprawniający do odbioru kuponów względnie kwitów (talon), jeżeli dzierżyciel obligacyi samej wydaniu się sprzeciwił. W tym przypadku należy wydawać owe kupony odnośnie kwity dzierżycielowi obligacyi, skoro on obligacye przedłoży.

§ 806. Przepisania obligacyi na dzierżyciela opiewającej na imię jakiejś ściśle oznaczonej osoby uprawnionej, może dokonać tylko wystawiciel. Wystawiciel nie jest obowiązany do przepisywania.

§ 807. Jeżeli wystawiciel kartki, marki albo podobne im dokumenta, w których wierzyciela nie oznaczono, wydaje wśród okoliczności, z których się wykazuje, że chce

być obowiązany dzierżycielowi do jakiegoś świadczenia, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 793 ustęp 1 i §§ 794, 796, 797.

§ 808. Jeżeli się wydaje dokument, w którym wierzytel jest podany, z tym postanowieniem, że świadczenie w dokumencie obiecać każdemu dzierżycielowi uiszczać można, to dłużnik staje się wolnym jeżeli dzierżycielowi dokumentu się uiszcza. Dzierżyciel nie ma prawa domagać się uiszczenia.

Dłużnik jest zobowiązany do uiszczania tylko za wręceniem dokumentu. Jeżeli dokument zaginął albo jest zniszczonym, natenczas można go, jeżeli nie innego nie postanowiono, w drodze postępowania wywoławczego ogłosić jako nieważny. W tym przypadku zastosowuje się przepisy § 802 o przedawnieniu.

TYTUŁ DWUDZIESTY TRZECI.

Przedkładanie rzeczy.

§ 809. Kto ma pretensję do posiadacza jakiejś rzeczy do tejże rzeczy się odnoszącą albo chce nabyć pewności, czy mu taka pretensja służy, natenczas wolno mu, jeżeli z tego powodu ma interes w obejrzeniu rzeczy, domagać się, aby posiadacz rzecz ową do obejrzenia mu przedłożył albo obejrzyć ją pozwolił.

§ 810. Kto ma prawny interes we wejrzeniu w dokument, który się znajduje w cudzem posiadaniu, może domagać się od posiadacza zezwolenia na przejrzenie go, jeżeli ów dokument w jego interesie sporządzono, albo jeżeli w dokumencie jest poświadczonym jakiś pomiędzy nim a kim drugim istniejący prawny stósunek, albo jeżeli dokument zawiera układy do jakiej prawnej czynności się odnoszące, które się toczyły pomiędzy nim a kimś drugim lub pomiędzy jednym z obydwóch i jakimś wspólnym pośrednikiem,

§ 811. Przedłożenie ma w przypadkach §§ 809, 810 następować w tej miejscowości, w której się znajduje rzecz przedłożyć się mająca. Każda strona może się domagać przedłożenia w innej miejscowości, jeżeli ważny powód zachodzi.

Ryzyko i koszt winien ten ponosić, kto przedłożenia się domaga. Posiadacz może odmówić przedłożenia, dopóki mu druga strona kosztów nie zaliczy i za ryzyko nie złoży rękojmi.

TYTUŁ DWUDZIESTY CZWARTY.

Nieusprawiedliwione zbogacanie się.

§ 812. Kto przez świadczenie czegoś ze strony drugiej osoby albo w jaki inny sposób kosztem tejże bez prawnej podstawy coś osiąga, jest jej zobowiązany do wydania tegoż. Obowiązek ten istnieje także wtenczas, jeżeli prawna podstawa później upadnie albo wynik, jaki przez świadczenie podług treści układu ma się na celu, nie nastąpi.

Jako świadczenie uważa się także kontraktowe przyznanie istnienia lub nieistnienia jakiegoś stosunku obligacyjnego.

§ 813. Tego, co dano w celu spełnienia jakiegoś zobowiązania, można żądać z powrotem także wtenczas, jeżeli pretensyi stał na przeszkodzie wybieg, na mocy którego dochodzenie pretensyi było stale wykluczonem. Przepis § 222 ust. 2 pozostaje nienaruszonym.

Jeżeli się spełni przedwcześnie zobowiązanie dopiero w przyszłości spełnić się mające, natenczas jest wykluczonem żądanie go z powrotem; wynagrodzenia procentu za czas pośredni domagać się nie można.

§ 814. Tego, co świadczone w celu spełnienia jakiego zobowiązania, nie można żądać z powrotem, jeżeli osoba świadcząca wiedziała, że do świadczenia nie była zobowiązana, albo jeżeli świadczenie odpowiadało jakiemu moralnemu obowiązkowi lub względowi przyzwoitości.

§ 815. Żądanie z powrotem dla tego, że nie nastąpił wynik, który przez świadczenie miało się na celu, jest wykluczonem, jeżeli nastanie wyniku od samego początku było niemożliwem, a osoba świadcząca o tem wiedziała, albo jeżeli osoba świadcząca nastanie wyniku wbrew uczciwości powstrzymała.

§ 816. Jeżeli osoba nieuprawniona wyda pod względem jakiego przedmiotu rozporządzenie uprawnionego obowiązujące, natenczas jest ona zobowiązana do wydania

uprawnionemu tego, co przez rozporządzenie osiągnęła. Gdy rozporządzanie jest bezpłatnem, to ma równy obowiązek ten, kto na mocy rozporządzania prawną korzyść bezpośrednio odnosi.

Jeżeli się skutecznia dla osoby nieuprawnionej jakie świadczenie uprawnionego zobowiązujące, natenczas jest osoba nieuprawniona zobowiązana do wydania uprawnionemu tego, co jej świadczone.

§ 817. Jeżeli cel jakiego świadczenia był w ten sposób oznaczonym, że odbiorca przez przyjęcie tegoż wykroczył przeciw prawnemu zakazowi albo przeciw dobrym obyczajom, to odbiorca jest zobowiązany do wydania. Żądanie zwrotu jest wykluczonym, jeżeli po stronie świadczącego także samo wykroczenie zachodzi, chyba że świadczenie polegało na podjęciu jakiego zobowiązania; tego co świadczone dla spełnienia takiego zobowiązania, nie można żądać na powrót.

§ 818. Obowiązek do wydania obejmuje pobierane zyski jako też to, co odbiorca nabywa na podstawie uzyskanego prawa, albo jako wynagrodzenie za zniszczenie, uszkodzenie albo usunięcie nabytego przedmiotu.

Jeżeli wydanie jest niemożliwem z powodu istoty rzeczy nabytej, albo jeżeli odbiorca wydać nie może z innego powodu, natenczas winien on wartość wynagrodzić.

Obowiązek do wydania albo wynagradzania wartości jest wykluczonym o tyle, o ile odbiorca już nie jest zobowiązanym.

Począwszy od nastania uwiśłości odpowiada nabywca podług ogólnych przepisów.

§ 819. Jeżeli odbiorca wie przy odbiorze o braku prawnej podstawy albo dowie się o nim później, natenczas jest on, począwszy od odbioru albo od powzięcia wiadomości, do wydania zobowiązany tak, jak gdyby pretensya o wydanie w owym czasie była uwiśłą.

Jeżeli odbiorca wykracza przez przyjmowanie świadczenia przeciw prawnemu zakazowi albo przeciw dobrym obyczajom, to jest on począwszy od odbioru świadczenia w tensam sposób zobowiązany.

§ 820. Jeżeli przez świadczenie miano na celu wynikłość, której nastanie podług treści układu uważano

za niepewne, natenczas jest odbiorca, jeżeli wynikłość nie nastąpi, do wydania tak zobowiązanym, jak gdyby pretensya o wydanie w czasie odbioru była uwisłą. To samo obowiązuje, jeżeli świadczenie uskuteczniiono z jakiegoś prawnego powodu, którego upadnięcie uważano podług treści układu jako możebne, a ów prawny powód upadnie.

Procent winien odbiorca opłacać dopiero od tego czasu, w którym się dowie, że wynikłość nie nastąpiła, albo że prawny powód upadł; do wydania zysków nie ma on o tyle obowiązku, o ile w tym czasie już nie jest zbożnym.

§ 821. Kto przyjmuje zobowiązanie bez prawnej podstawy, to może odmówić spełnienia także wtenczas, jeżeli pretensya o uwolnienie od zobowiązania jest przedawnioną.

§ 822. Jeżeli odbiorca to, co osiągnął, nada bezpłatnie osobie trzeciej, to ta trzecia osoba jest, o ile wskutek tego obowiązek odbiorcy do wydania nierzetelnego nabytku jest wykluczonym, do wydania tak zobowiązana, jak gdyby ona ten nabytek od wierzyciela bez prawnej podstawy otrzymała.

TYTUŁ DWUDZIESTY PIĄTY.

Czynności niedozwolone.

§ 823. Kto rozmyślnie albo przez niedbalstwo lub nieostrożność przeciw życiu drugiej osoby bezprawnie wykracza, uszkadza ciało, zdrowie, narusza wolność, własność albo jakiegokolwiek inne prawo drugiej osoby, ten jest zobowiązanym do wynagrodzenia szkody ztąd powstającej.

Taki sam obowiązek spotyka tego, kto wykracza przeciw prawu mającemu obronę drugiej osoby na celu. Jeżeli podług treści ustawy wykraczanie przeciw niej jest możliwem i bez zawinienia, natenczas zachodzi obowiązek do wynagradzania tylko w razie winy.

§ 824. Kto wbrew prawdzie utrzymuje i rozszerza fakt mogący narazić kredyt drugiej osoby na niebezpieczeństwo albo mogący spowodować straty dla jej zarobku lub utrzymania, winien tejże drugiej osobie wynagrodzić szkodę ztąd powstającą nawet wtenczas, gdy o nieprawdziwości wprawdzie nie wie, lecz o niej wiedzieć musi.

Doniesienie, którego nieprawdziwość jest niewiadomą rozsiewaczowi wieści, nie obowiązuje do odszkodowania, jeżeli on albo osoba doniesienie otrzymująca w informacji mają uprawniony interes.

§ 825. Kto nakłoni kobietę do zezwolenia na pozamałżeńskie cielesne obcowanie przez podstęp, groźbę albo nadużywanie stosunku zależności, ten jest jej zobowiązanym do wynagrodzenia szkody ztąd powstającej.

§ 826. Kto wyrządza rozmyślnie drugiej osobie szkodę w sposób wykraczający przeciw dobrym obyczajom, jest jej zobowiązanym do odszkodowania.

§ 827. Kto wyrządza drugiej osobie szkodę w bezprzytomnym albo wolną pobudkę wykluczającym stanie chorobliwego zakłócenia władz umysłowych, ten nie jest za szkodę odpowiedzialnym. Jeżeli kto przez rozpalające napoje albo inne środki w przejściowy stan tego rodzaju się pogrążył, natenczas jest on odpowiedzialnym za szkodę, jaką w tym stanie bezprawnie spowodował, w taki sam sposób, jakgdyby zawinił przez niedbalstwo; odpowiedzialności nie ma się żadnej wtenczas, jeżeli ktoś popadł w ten stan bez winy.

§ 828. Kto nie ukończył siódmego roku życia, ten nie jest odpowiedzialnym za szkodę, jaką drugiej osobie wyrządza.

Kto skończył siódmy rok życia, lecz jeszcze nie ma lat osiemnastu, to nie odpowiada za szkodę drugiej osobie wyrządzoną, jeżeli przy spełnianiu czynności szkodę wyrządzającej, nie ma pojęcia potrzebnego do uznania odpowiedzialności. To samo odnosi się do osoby głuchoniemej.

§ 829. Kto w jednym z przypadków §§ 823 aż do 826 objętych na zasadzie §§ 827, 828 nie jest odpowiedzialnym za szkodę przez siebie wyrządzoną, winien mimo to, jeżeli odszkodowania od osoby trzeciej obowiązek nadzoru mającej, osiągnąć nie można, o tyle szkodę wynagrodzić, o ile słuszność wedle okoliczności, a mianowicie podług stosunków osób interesowanych odszkodowania wymaga i nie odbiera mu się środków, jakich do przyzwoitego utrzymania i do spełniania swych prawnych zobowiązań potrzebuje.

§ 830. Jeżeli więcej osób wyrządziło szkodę przez czynność niedozwoloną, popełnioną wspólnie, natenczas każda z nich jest za szkodę odpowiedzialną. To samo obowiązuje, jeżeli się nie da wypośrodkować, kto z większej liczby uczestników przez swą czynność szkodę wyrządził.

Podzégacz i pomocnik stoją na równi ze współdziałaczami.

§ 831. Kto ustanawia drugiego do pracy, ten jest obowiązany do wynagradzania szkody, jaką ów drugi we wykonywaniu pracy trzeciej osobie bezprawnie wyrządza. Obowiązku do wynagradzania nie ma wtenczas, jeżeli osoba pracę nadająca, przy wyborze ustanowionej osoby, a jeżeli osoba, dla której się pracę wykonuje, o przyrządy albo sprzęty postarać się winna, przy postaraniu się o nie albo przy kierowaniu pracą przestrzega staranności w życiu potocznem potrzebnej, albo jeżeli szkoda i przy dołożeniu tejże staranności byłaby powstała.

Taka sama odpowiedzialność spotyka tego, kto za osobę, dla której się pracę wykonuje, w drodze kontraktu podejmuje się skutecznienia jednej z czynności w ust. 1 zdanie 2 określonych.

§ 832. Kto jest na mocy prawa zobowiązany do dozoru nad osobą potrzebującą dozoru wskutek małoletności albo swego umysłowego lub fizycznego stanu, ten jest zobowiązany do wynagradzania szkody, jaką ta osoba trzeciej osobie bezprawnie wyrządzi. Obowiązku do wynagradzania niema wtenczas, jeżeli dozorujący obowiązkowi dozorowania zadosyć uczyni, albo jeżeli szkoda i przy należytych dozorze byłaby powstała.

Ta sama odpowiedzialność spada na tego, kto w drodze kontraktu dozorowania się podejmuje.

§ 833. Jeżeli zwierzę jakie człowieka zabije albo też ciało lub zdrowie człowieka albo jaką rzecz uszkodzi, natenczas jest ten obowiązany do wynagrodzenia poszkodowanemu szkody ztąd powstającej, kto to zwierzę utrzymuje.

§ 834. Kto za osobę zwierzę utrzymującą, podejmuje się dozoru nad zwierzęciem w drodze kontraktu, ten jest odpowiedzialnym za szkodę, jaką owo zwierzę wyrządza trzeciej osobie, w sposób § 833 określony. Odpowie-

działności nie ma się wtenczas, jeżeli osoba dozorujać przy dozorowaniu przestrzega staranności w życiu potocznem potrzebnej, albo jeżeli szkoda i przy dołożeniu staranności byłaby powstała.

§ 835. Jeżeli dziki, jelenie, łosie, daniela albo sarny lub bażanty wyrządzą szkodę na gruncie, na którym właściciel nie ma prawa polowania, natenczas jest osoba do polowania uprawniona obowiązana do wynagradzania poszkodowanemu szkody. Obowiązek do wynagradzania obejmuje szkodę, jaką owe zwierzęta wyrządzają w odłączonych lecz jeszcze nie sprzątniętych płodach gruntu.

Jeżeli właścicielowi odebrano wykonywanie przysługującego mu prawa polowania w drodze ustawy, natenczas winien ten szkodę wynagradzać, kto podług ustawy do wykonywania łowów jest uprawnionym. Jeżeli właściciel gruntu, na którym polowanie wskutek położenia gruntu tylko z polowaniem na innym gruncie wspólnie wykonywać można, prawo polowania właścicielowi tegoż gruntu wydzierżawił, natenczas jest tenże za szkodę odpowiedzialnym.

Jeżeli właścicieli gruntów jakiegoś obwodu w drodze ustawy w celu wspólnego wykonywania prawa łowów w jeden połączono związek, który jako taki nie odpowiada, natenczas są oni stosownie do obszaru swych gruntów do wynagradzania zobowiązani.

§ 836. Jeżeli zapadający się budynek albo jakas z gruntem połączona budowa lub odrywające się części budynku albo maszyneryi człowieka zabijają, ciało albo zdrowie człowieka lub rzecz jaką uszkodzą, natenczas jest posiadacz gruntu zobowiązany do wynagradzania poszkodowanemu szkody ztąd powstającej, jeżeli zapadnięcie się albo oderwanie jest następstwem wadliwej budowy albo niedostatecznego utrzymywania. Obowiązku do wynagradzania niema wtenczas, jeżeli posiadacz w celu odwrócenia niebezpieczeństwa przestrzegał takiej staranności, jaka jest potrzebną w życiu potocznem.

Dawniejszy posiadacz gruntu jest za szkodę odpowiedzialnym, jeżeli zapadnięcie albo oderwanie się zdarzy się w przeciągu jednego roku po ukończeniu się jego posiadania, chyba że podczas swego posiadania przestrzegał

staranności, jaka jest potrzebną w życiu potocznem albo ze późniejszy posiadacz przez dolozenie tejże staranności niebezpieczeństwo mógł być odwrócić.

Posiadaczem w myśl powyższych przepisów jest własnoposiadacz.

§ 837. Jeżeli kto we wykonywaniu prawa jakiegos posiada budynek albo jaką inną maszyneryę na cudzym gruncie, to zamiast posiadacza gruntu na niego spada odpowiedzialność w § 836 ustanowiona.

§ 838. Kto za posiadacza podejmuje się utrzymywania jakiego budynku albo jakiej z gruntem połączonej maszyneryi, albo kto ów budynek lub maszyneryę na mocy jakiegos przysługującego mu prawa użytku utrzymywać winien, jest jako posiadacz odpowiedzialnym za szkodę przez zapadnięcie albo oderwanie się spowodowaną.

§ 839. Jeżeli urzędnik narusza rozmyślnie albo przez niedbalstwo obowiązek służbowy, jaki ma wobec trzeciej osoby, natenczas winien on wynagrodzić tej trzeciej osobie szkodę ztąd powstającą. Jeżeli urzędnik tylko przez niedbalstwo zawinił, natenczas można tylko wtedy na nim pretensyi dochodzić, jeżeli poszkodowany w inny sposób wynagrodzenia osiągnąć nie zdoła.

Jeżeli urzędnik nadwerezę obowiązek urzędowy w jakiej sprawie prawnej przy wyroku, to jest on za szkodę ztąd powstającą tylko wtenczas odpowiedzialnym, jeżeli nadwerezienie obowiązku jest zagrożone karą publiczną, w drodze postępowania karnego wymierzyć się mającą. Do sprzeciwiającego się obowiązkom odmówienia albo odwołki we wykonywaniu urzędu, nie zastosowuje się powyższego przepisu.

Obowiązku do wynagradzania niema wtenczas, jeżeli poszkodowany rozmyślnie albo przez niedbałość zaniedbał odwrócenia szkody przez użycie środka prawnego.

§ 840. Jeżeli jest więcej osób obok siebie wspólnie odpowiedzialnych za szkodę z niedozwolonych czynności powstającą, natenczas odpowiadają one ze zastrzeżeniem w myśl przepisu § 835 ustęp 3, jako solidarni dłużnicy.

Jeżeli obok tego, kto w myśl §§ 831, 832 do wynagradzania szkody przez drugą osobę wyrządzoną jest

obowiązany, także ta druga osoba jest odpowiedzialną, to w ich stosunku do siebie jest ta druga osoba sama, w przypadku § 829 osoba do dozoru obowiązana, sama zobowiązana.

Jeżeli obok tego, kto w myśl §§ 833 aż do 838 do wynagrodzenia szkody jest zobowiązany, jest trzecia osoba za szkodę odpowiedzialną, to w stosunku ich do siebie jest ta trzecia osoba sama zobowiązana.

§ 841. Jeżeli urzędnik na mocy swego urzędowego obowiązku drugą osobę do sprawowania interesów dla trzeciej osoby ustanawiać albo także sprawowanie interesów dozorować lub przy niem przez potwierdzanie czynności prawnych współdziałać mający, za nadwężanie tychże obowiązków obok drugiej osoby jest odpowiedzialnym za szkodę przez nią spowodowaną, to w stosunku ich do siebie jest ta druga osoba sama zobowiązana.

§ 842. Obowiązek do odszkodowania za czyn niedozwolony, przeciw osobie skierowany, obejmuje straty spowodowane tym czynem dla zarobku i utrzymania osoby poszkodowanej.

§ 843. Jeżeli zdolność zarabkowania u poszkodowanego wskutek uszkodzenia na ciele albo zdrowiu się znieśie albo obniży, albo jeżeli nastąpi powiększenie się jego potrzeb, to należy odszkodować poszkodowanego przez płacenie renty pieniężnej.

Do renty zastosowuje się przepisy § 760. Czy, w jaki sposób i w jakiej sumie osoba do wynagrodzenia zobowiązana, ma złożyć rękojmię, o tem stanowią okoliczności.

W miejsce renty może poszkodowany domagać się odprawnego w kapitale, jeżeli zachodzi ważny powód.

Pretensyi nie wyklucza się tem, że inna osoba ma poszkodowanemu dawać utrzymanie.

§ 844. W razie zabicia, winna osoba do wynagrodzenia zobowiązana zwrócić kosztą pogrzebu temu, kto do ponoszenia kosztów ma obowiązek.

Jeżeli zabity stał w czasie uszkodzenia do trzeciej osoby w stosunku, mocą którego był wobec tejże na mocy prawa obowiązany do utrzymywania jej albo też mógł się stać obowiązany do jej utrzymywania, i jeżeli trzecia

osobę wskutek owego zabicia pozbawiono prawa do utrzymywania jej, natenczas winna osoba do wynagrodzenia zobowiązana, o tyle trzecią osobę przez płacenie pieniężnej renty odszkodować, o ile zabity w ciągu domniemalnego trwania jego życia do dawania utrzymywania byłby był zobowiązany; przepisy § 843, ust. 2 aż do 4 zastosowuje się odpowiednio. Obowiązek do wynagradzania zachodzi także wtenczas, jeżeli trzecia osoba podczas uszkodzenia była splodzoną, lecz jeszcze się nie urodziła.

§ 845. W razie zabicia, uszkodzenia na ciele albo zdrowia, jak również w razie pozbawienia wolności, winna osoba do wynagrodzenia zobowiązana, jeżeli poszkodowany na mocy prawa był zobowiązany trzeciej osobie do świadczenia usług w gospodarstwie albo procederze, dać owej trzeciej osobie za pozbawienie jej usług wynagrodzenie przez płacenie renty pieniężnej. Przepisy § 843 ust. 2 aż do 4 zastosowuje się odpowiednio.

§ 846. Jeżeli w przypadkach §§ 844, 845 przy powstaniu szkody, jaką trzecia osoba ponosi, współdziałała także wina poszkodowanego, natenczas zastosowuje się do pretensyi trzeciej osoby przepisy § 254.

§ 847. W razie uszkodzenia ciała albo zdrowia, jak również w razie pozbawienia wolności, może poszkodowany zażądać słusznego pieniężnego wynagrodzenia także za szkodę, która nie polega na szkodzie majątkowej. Ta pretensya nie jest przelewalną i nie przechodzi na spadkobierców, chyba że ją w drodze kontraktu przyznano albo że jest uwisłą.

Również taka pretensya służy kobiecie, na której dopuszczono się zbrodni lub występku przeciw moralności, albo którą podstępem, groźbą albo z nadużyciem stosunku zależności do zezwolenia na pozamałżeńskie cielesne obcowanie się nakłoni.

§ 848. Kto jest zobowiązany do zwrócenia rzeczy, jaką zabrał drugiej osobie przez czynność niedozwoloną, ten jest także odpowiedzialnym za przypadkowe zniszczenie się, za przypadkową, z innego powodu nastającą niemożliwość wydania albo za przypadkowe pogorszenie się rzeczy, chyba że zniszczenie się, niemożliwość wydania w inny

sposób zachodząca albo pogorszenie się i bez owego zabrania byłyby nastąpiły.

§ 849. Jeżeli za zabranie rzeczy należy wynagrodzić wartość albo za pogorszenie się rzeczy zniżkę wartości, natenczas może poszkodowany domagać się procentu od sumy wynagrodzić się mającej od tego czasu, który się przyjmie za podstawę do oznaczenia wartości.

§ 850. Jeżeli osoba do wydania rzeczy zabranej zobowiązana poczyni na ową rzecz nakłady, natenczas przysługują jej wobec poszkodowanego te prawa, jakie ma za nakłady posiadacz wobec właściciela.

§ 851. Jeżeli osoba obowiązana do odszkodowania za zabranie albo uszkodzenie ruchomej rzeczy daje wynagrodzenie temu, w czyjem posiadaniu rzecz owa w czasie zabrania albo uszkodzenia się znajdowała, to staje się ona wolną przez to uiszczenie także wtenczas, jeżeli trzecia osoba była właścicielem tej rzeczy, albo jeżeli owa trzecia osoba miała jakiegobądź prawo do tej rzeczy, chyba że prawo trzeciej osoby jest jej znanem albo wskutek wielkiej niedbałości nieznanem.

§ 852. Pretensya o wynagrodzenie szkody powstałej z niedozwolonej czynności, przedawnia się w trzech latach od tego czasu, w którym poszkodowany poweźmie wiadomość o szkodzie i o osobie do wynagrodzenia obowiązanej, bez względu zaś na ową wiadomość, w trzydziestu latach od popełnienia czynu.

Jeżeli osoba do wynagrodzenia obowiązana przez czyn niedozwolony na koszt poszkodowanego coś uzyska, to jest ona i po skończeniu się przedawnienia obowiązana do wydania podług przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zbogacenia.

§ 853. Jeżeli ktoś przez popełnioną przez siebie czynność niedozwoloną uzyska przeciw poszkodowanemu pretensyę, to poszkodowany może odmówić spełnienia także wtenczas, jeżeli pretensya o zniesienie żądania jest przedawnioną.

KSIEGA TRZECIA.

PRAWO RZECZOWE.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Posiadanie.

§ 854. Posiadanie jakiej rzeczy nabywa się przez osiągnięcie rzeczywistej władzy nad ową rzeczą.

Do nabycia wystarcza ugoda pomiędzy dotychczasowym posiadicielem a nabywcą, jeżeli nabywca może wykonywać władzę nad tą rzeczą.

§ 855. Jeżeli kto za drugą osobę wykonuje rzeczywistą władzę nad jaką rzeczą w gospodarstwie albo interesie zarobkowym tejże osoby lub w jakim podobnym stosunku, na mocy którego winien się stosować do rozkazów tej drugiej osoby do tej rzeczy się odnoszących, natenczas jest tylko ta druga osoba posiadaczem.

§ 856. Posiadanie kończy się przezto, że posiadacz zrzeka się rzeczywistej władzy nad rzeczą albo tę władzę w inny sposób traci.

Posiadanie nie kończy się wskutek przejściowych co do swego charakteru przeszkód we wykonywaniu władzy.

§ 857. Posiadanie przechodzi na spadkobiercę.

§ 858. Kto posiadaczowi bez jego woli posiadanie odbiera albo go w posiadaniu niepokoi, a prawo na odbieranie albo niepokojenie nie zezwala, ten postępuje bez prawnie. (Zakazana samowola.)

Posiadanie przez zakazaną samowolę nabyte, jest wadliwem. Następca w posiadaniu musi wadliwość wobec siebie uznać za obowiązującą, jeżeli jest spadkobiercą po-

siadacza, albo jeżeli przy nabywaniu wie o wadliwości posiadania swego poprzednika.

§ 859. Posiadaczowi wolno bronić się przemocą przeciw zakazanej samowoli.

Jeżeli się za pomocą zakazanej samowoli jaką rzecz ruchomą posiadaczowi weźmie, to posiadacz może ją odebrać przemocą sprawcy na gorącym uczynku schwytanemu albo też ściganemu.

Jeżeli posiadaczowi gruntu zabierze się posiadanie przez zakazaną samowolę, natenczas wolno mu natychmiast po tem zabraniu sprawcę usunąć i grunt objąć z powrotem.

Te same prawa przysługują posiadaczowi przeciw tej osobie, która podług § 858, ust. 2 musi wadliwość posiadania wobec siebie uznać za obowiązującą.

§ 860. Do wykonania praw posiadaczowi w myśl § 859 przysługujących jest uprawnioną i ta osoba, która podług § 855 rzeczywistą władzę za posiadacza wykonuje.

§ 861. Jeżeli posiadacza pozbawi się posiadania przez zakazaną samowolę, to może on domagać się przywrócenia posiadania od tej osoby, której posiadanie w stosunku do niego jest wadliwem.

Ta pretensya jest wykluczoną, jeżeli zabrane posiadanie w stosunku do obecnego posiadacza albo jego prawnego poprzednika było wadliwem i jeżeli je w ostatnim roku przed owem zabraniem nabyto.

§ 862. Jeżeli posiadaczowi przeszkadza się w posiadaniu przez zakazaną samowolę, to może on domagać się od przeszkadzającego usunięcia przeszkody. Jeżeli zachodzi obawa dalszych przeszkadzań, natenczas może posiadacz skarżyć o ich zaniechanie.

Ta pretensya jest wykluczoną, jeżeli posiadanie w stosunku do przeszkadzającego albo jego prawnego poprzednika, wady zawiera i jeżeli je w ostatnim roku przed owem przeszkadzaniem nabyto.

§ 863. Wobec pretensyi §§ 861, 862 oznaczonych można dowodzić prawa do posiadania albo do wystąpienia z czynnością przeszkadzającą tylko w celu uzasadnienia twierdzenia, że zabór albo przeszkadzanie w posiadaniu nie są zakazaną samowolą.

§ 864. Pretensya w myśl §§ 861, 862 uzasadniona upada z upływem jednego roku po dopuszczeniu się zakazanej samowoli, jeżeli pretensyi już przedtem nie dochodzi się w drodze skargi.

Pretensya upada także wtenczas, jeżeli po dopuszczeniu się zakazanej samowoli prawomocnym wyrokiem stwierdzono, że sprawcy przysługuje do rzeczy prawo, na mocy którego może się domagać zaprowadzenia stanu posiadania jego działaniu odpowiadającego.

§ 865. Przepisy §§ 858 aż do 864 obowiązują także na rzecz tej osoby, która posiada tylko pewną część jakiejś rzeczy, a mianowicie oddzielne lokalności mieszkalne i inne lokalności.

§ 866. Jeżeli więcej osób rzecz jaką wspólnie posiada, to w ich stosunku wzajemnym niema o tyle obrony posiadania, o ile chodzi o granice użytku przysługującego poszczególnym osobom.

§ 867. Jeżeli rzecz jaka dostała się z pod władzy posiadacza na grunt znajdujący się w posiadaniu innej osoby, natenczas winien mu posiadacz gruntu zezwolić na odszukanie i usunięcie tej rzeczy, jeżeli jej tymczasem w posiadanie nie wzięto. Posiadacz gruntu może domagać się wynagrodzenia szkody, jaka przez odszukanie i usunięcie powstaje. Jeżeli powstania szkody obawiać się należy, natenczas może on odmówić pozwolenia dopóty, dopóki mu się nie złoży rękojmi; zabronienie jest niedozwolonem, jeżeli z odwłoką jest niebezpieczeństwo połączone.

§ 868. Jeżeli kto rzecz jakąś posiada jako użytkownik, wierzyciel zastawny, dzierżawca, najemca, zachowawca albo w jakim tym podobnym stosunku na mocy którego jest wobec drugiej osoby do posiadania do pewnego czasu uprawnionym albo zobowiązanym, natenczas jest także ta druga osoba posiadaczem. (Pośrednie posiadanie).

§ 869. Jeżeli przeciw posiadaczowi dopuszczono się zakazanej samowoli, natenczas przysługują pretensye §§ 861, 862 określone, także posiadaczowi pośredniemu. Jeżeli posiadanie zabrano, to pośredni posiadacz jest uprawnionym domagać się przywrócenia go dotychczasowemu posiadaczowi; jeżeli tenże nie może albo nie zechce objąć po-

siadania na powrót, natenczas może pośredni posiadacz domagać się, aby posiadanie jemu przyznano. Pod tym samym warunkiem może on w przypadku § 867 się domagać, aby mu zezwolono na odszukanie i usunięcie rzeczy.

§ 870. Pośrednie posiadanie można przelać na inną osobę przez odstąpienie jej pretensyi o wydanie rzeczy.

§ 871. Jeżeli pośredni posiadacz znajduje się do trzeciej osoby w stosunku, którego rodzaj § 868 określono, natenczas jest także ta trzecia osoba pośrednim posiadaczem.

§ 872. Kto rzecz jaką posiada jako mu należącą, ten jest własnoposiadaczem.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Ogólne przepisy o prawach do nieruchomości się odnoszących.

§ 873. Do przelewania własności gruntu, do obciążania gruntu prawem, jak również do przelewania albo obciążania takiegoż prawa jest potrzebna, o ile prawo nic innego nie przepisuje, umowa osoby uprawnionej i drugiej strony pod względem nastania zmiany w prawie, tudzież zapisanie zmiany w prawie do księgi gruntowej.

Przed owem zapisaniem są interesenci tylko wtenczas umową związani, jeżeli oświadczenia sądownie albo notaryalnie zaprotokółowano albo przed urzędem hipotecznym złożono lub do niego oddano, albo jeżeli uprawniona osoba wręczyła drugiej stronie przepisom ordynacyi hipotecznej odpowiadające zezwolenie na zapisanie do księgi gruntowej.

§ 874. Przy intabulowaniu prawa, jakim nieruchomości się obciąża, można, o ile prawo nic innego nie przepisuje, dla bliższego określenia treści tegoż prawa odwołać się na zezwolenie do zapisania.

§ 875. Do zniesienia jakiego prawa do nieruchomości się odnoszącego jest potrzebnem, o ile prawo nic innego nie przepisuje, oświadczenie uprawnionej osoby, że tegoż prawa się zrzeka, tudzież wymazanie prawa w księdze gruntowej. To oświadczenie należy złożyć przed urzędem hipotecznym albo wobec tej osoby, na której korzystać je się składa.

Przed wymazaniem jest osoba uprawniona swem oświadczeniem tylko wtenczas związana, jeżeli je złożyła wobec urzędu hipotecznego, albo jeżeli tej osobie, na której korzyść je się składa, doręczyła zezwolenie na wymazanie odpowiadające przepisom ordynacji hipotecznej.

§ 876. Jeżeli jakie prawo do nieruchomości się odnoszące jest obciążone prawem trzeciej osoby, natenczas do zniesienia obciążonego prawa jest potrzebnem przyzwolenie tej trzeciej osoby. Jeżeli prawo znieść się mające przysługuje każdorazowemu właścicielowi innej nieruchomości, natenczas potrzeba, jeżeli nieruchomość jest obciążoną prawem osoby trzeciej, przyzwolenia tej trzeciej osoby, chyba że owem zniesieniem nie narusza się prawa tejże trzeciej osoby. Przyzwolenie należy zgłosić przed urzędem hipotecznym albo też wobec tej osoby, na której korzyść je się składa; przyzwolenie to jest nieodwołalnem.

§ 877. Przepisy §§ 873, 874, 876 zastosowuje się także do zmian osnowy jakiegoś do nieruchomości się odnoszącego prawa.

§ 878. Oświadczenie przez uprawnioną osobę w myśl §§ 873, 875, 877 złożone nie traci przezto mocy obowiązującej, że osoba uprawniona stanie się w rozporządzaniu ograniczoną potem, gdy oświadczenie stało się dla niej obowiązującym i gdy wniosek o zapisanie w urzędzie hipotecznym stawiono.

§ 879. O stosunku pierwszeństwa pomiędzy więcej prawami, jakimi nieruchomość jest obciążoną, stanowi, jeżeli owe prawa w tym samym oddziale księgi gruntowej są zapisane, kolejne następstwo intabulacji. Jeżeli prawa w różnych oddziałach są zaintabulowane, natenczas ma pierwszeństwo to prawo, które przy oznaczeniu wcześniejszej daty zaintabulowano; prawa, które przy oznaczeniu jednego i tego samego dnia zapisano, mają równe pierwszeństwo.

Intabulacja jest dla stosunku pierwszeństwa także wtenczas decydująca, jeżeli umowa w myśl § 873 do nabycia prawa potrzebna, dopiero po intabulacji do skutku przyszła.

Odmienne ustanowienie stosunku pierwszeństwa wymaga zapisania do księgi gruntowej.

§ 880. Stósunek pierwszeństwa może być następnie zmienionym.

Do zmiany pierwszeństwa potrzeba umowy pomiędzy uprawnionym ustępującym a naprzód się posuwającym, jako też intabulacyi zmiany do księgi gruntowej; przepisy § 873, ust. 2 i § 878 zastosowuje się w tym przypadku. Jeżeli hipoteka, dług gruntowy albo rentowy cofnąć się mają, to potrzeba nadto przyzwolenia właściciela. Przyzwolenie należy oświadczyć wobec urzędu hipotecznego albo wobec jednego z interesentów; owo przyzwolenie jest nieodwołalnym.

Jeżeli prawo, z którem się cofa, jest obciążone prawem trzeciej osoby, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 876.

Pierwszeństwo posuwającemu się naprzód prawu przyznane, nie ginie przezto, że prawo się cofające w drodze prawnej czynności się znosi.

Praw. które zajmują miejsce pomiędzy prawem się cofającym a prawem naprzód się posuwającym, nie narusza się przez zmianę pierwszeństwa.

§ 881. Przy obciążaniu gruntu jakimś prawem może właściciel z pierwszeństwem przed owem prawem zastrzedz sobie prawo do intabulacyi innego, pod względem zakresu oznaczonego prawa.

Zastrzeżenie wymaga intabulacyi do księgi gruntowej; intabulacya musi być umieszczoną przy tem prawie, które ma ustąpić pierwszeństwa.

W razie sprzedaży gruntu przechodzi zastrzeżone uprawnienie na nabywcę.

Jeżeli grunt przed intabulacyą prawa, któremu nadano pierwszeństwo, obciążono jakim prawem bez odpowiedniego zastrzeżenia, natenczas pierwszeństwo pozostaje o tyle bez skutku, o ileby prawo ze zastrzeżeniem zapisane wskutek obciążenia, jakie tymczasem nastąpiło, poniosło uszczerbek ponad zastrzeżenie wychodzący.

§ 882. Jeżeli nieruchomość obciąża się prawem, za które podług przepisów obowiązujących przy przymusowej licytacji należy uprawnionej osobie, w razie upadnięcia prawa skutkiem przybicia, wynagrodzić wartość ze sumy ze sprzedaży otrzymanej, natenczas można usta-

nowić najwyższą sumę wynagrodzenia. To postanowienie wymaga intabulacyi w księdze gruntowej.

§ 883. Dla upewnienia pretensyi o przyznanie albo zniesienie prawa do jakiegoś gruntu służącego albo prawa służącego do jakiegoś prawa grunt obciążającego lub dla upewnienia pretensyi o zmianę treści albo pierwszeństwa takiegoż prawa, można zaintabulować ostrzeżenie w księdze gruntowej. Intabulacya ostrzeżenia jest także dozwoloną w celu zapewnienia przyszłej albo warunkowej pretensyi.

Rozporządzanie gruntem albo prawem po intabulacyi ostrzeżenia jest o tyle bezskutecznem, o ileby ono pretensyę udaremniało albo uszczerbek jej przynosiło. To samo obowiązuje także, jeżeli rozporządzanie dokonuje się w drodze egzekucyi albo wykonania aresztu lub przez zawiadowcę konkursu.

O pierwszeństwie prawa, o przyznanie którego pretensyę się stawia, stanowi intabulacya ostrzeżenia.

§ 884. O ile pretensya w drodze zastrzeżenia jest zapewnioną, nie może spadkobierca zobowiązanej osoby odwoływać się na ograniczenie swej odpowiedzialności.

§ 885. Intabulacya ostrzeżenia dokonuje się na mocy tymczasowego rozporządzenia sądowego albo na mocy zezwolenia tej osoby, której gruntu lub prawa ostrzeżenie dotyczy. Do wydania tymczasowego rozporządzenia nie potrzeba, aby narażenie na niebezpieczeństwo pretensyi ubezpieczyć się mającej było uwiarogodnionem.

Przy intabulacyi można się odwołać w celu bliższego określenia pretensyi, która ma być upewnioną, na tymczasowe rozporządzenie albo na zezwolenie intabulacyi.

§ 886. Jeżeli tej osobie, której gruntu albo prawa ostrzeżenie dotyczy, przysługuje wybieg, który dochodzenie pretensyi stale wyklucza, natenczas może ona domagać się od wierzyciela usunięcia ostrzeżenia.

§ 887. Jeżeli wierzyciel, którego pretensyę ostrzeżeniem upewniono, jest niewiadomym, to można go w drodze wywoławczego postępowania z jego prawem wykluczyć, jeżeli zachodzą warunki w § 1170 dla wykluczenia wierzyciela hipotecznego ustanowione. Skutek ostrzeżenia ustaje z wydaniem wyroku wykluczającego.

§ 888. O ile nabycie prawa intabulowanego albo prawa do takiegoż prawa jest bezskutecznem wobec tej osoby, na której korzyść ostrzeżenie istnieje, o tyle może ona domagać się od nabywcy przyzwolenia na tę intabulację albo na to wymazanie, które jest potrzebnem do urzeczywistnienia pretensyi ostrzeżeniem upewnionej.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli pretensya jest upewnioną przez zakaz zbytu.

§ 889. Prawo do obcego gruntu przysługujące nie upada przeto, że właściciel gruntu owe prawo albo osoba uprawniona grunt ów na własność nabywa.

§ 890. Więcej gruntów można przeto w jeden grunt połączyć, że właściciel każe je zapisać w księdze gruntowej jako jedną nieruchomość.

Grunt jakiś można przeto uczynić częścią składową innej nieruchomości, że właściciel każe go przypisać w księdze gruntowej do tejże nieruchomości.

§ 891. Jeżeli w księdze gruntowej jest dla kogo jakie prawo zapisaniem, to zachodzi domysł, że mu to prawo przysługuje.

Jeżeli jakie w księdze gruntowej zapisane prawo jest wymazaniem, to zachodzi domysł, że to prawo nie istnieje.

§ 892. Na korzyść tego, kto w drodze prawnej czynności nabywa prawo do gruntu przysługujące albo prawo do takiegoż prawa służące, uważa się to, co w księdze gruntowej się mieści, jako z prawdą zgodne, chyba, że przeciw zgodności jest protest zaintabulowanym albo niezgodność nabywcy wiadomą. Jeżeli uprawniony jest w rozporządzaniu prawem do księgi gruntowej zapisaniem, ograniczony na korzyść pewnej oznaczonej osoby, to owo ograniczenie jest skutecznem tylko wtenczas, jeżeli ono z księgi gruntowej wynika albo nabywcy jest wiadomem.

Jeżeli do nabycia prawa potrzeba intabulacji, to dla wiadomości nabywcy jest stanowczym czas stawienia wniosku o intabulację albo czas umowy, jeżeli umowa w myśl § 873 potrzebna dopiero później do skutku przychodzi.

§ 893. Przepisy § 892 zastósowuje się odpowiednio, jeżeli tej osobie, dla której prawo w księdze gruntowej jest zapisaniem, na mocy tegoż prawo jakie świadczenie się uiszcza, albo jeżeli pomiędzy nią a drugą osobą

ze względu na to prawo przedsięwzięcie się czynność prawną pod przepisy § 892 nie podpadającą a rozporządzanie temże prawem zawierającą.

§ 894. Jeżeli to, co księga gruntowa pod względem prawa do nieruchomości przysługującego, prawa do takiegoż prawa służącego albo pod względem ograniczenia dyspozycji w rodzaju § 892, ust. 1 określonym zawiera, nie zgadza się z istotnym stanem prawnym, natenczas może ta osoba, której prawo nie jest zapisaniem albo mylnie jest zapisaniem lub przez intabulację nie istniejącego obciążenia albo ograniczenia naruszonem, domagać się zezwolenia na sprostowanie księgi gruntowej od tej osoby, której prawa sprostowanie dotyczy.

§ 895. Jeżeli sprostowanie księgi gruntowej może być skutecznem dopiero po zaintabulowaniu prawa osoby w myśl § 894 zobowiązanej, natenczas winna owa osoba na żądanie kazać swe prawo zaintabulować.

§ 896. Jeżeli do sprostowania księgi gruntowej potrzeba przedłożenia listu hipotecznego, gruntowego albo rentowego, to wolno temu, na czyją korzyść sprostowanie ma być przeprowadzonem, domagać się od posiadacza listu, aby list urzędowi hipotecznemu przedłożono.

§ 897. Koszta za sprostowanie księgi gruntowej i za potrzebne do tego oświadczenia winien ten ponosić, kto sprostowania żąda, jeżeli ze stósunku prawnego, pomiędzy nim a osobą zobowiązaną zachodzącego, nic innego nie wynika.

§ 898. Pretensye §§ 894 aż do 896 objęte, nie podlegają przedawnieniu.

§ 899. W przypadkach § 894 określonych można zaintabulować protest przeciw zgodności księgi gruntowej.

Intabulacji dokonuje się na mocy tymczasowego rozporządzenia sądowego albo na mocy zezwolenia tej osoby, której prawa sprostowanie księgi gruntowej dotyczy. Do wydania tymczasowego rozporządzenia nie potrzeba, aby narażenie na niebezpieczeństwo prawa osoby protestującej było uwiarogodnionem.

§ 900. Kto nie uzyskawszy własności, jest jako właściciel nieruchomości do księgi gruntowej zapisanym, ten osiąga własność, jeżeli intabulacja trzydzieści lat istniała,

a on przez ten czas miał grunt we własnem posiadaniu. Ów kres trzydziestoleni oblicza się w ten sam sposób, jak kres dla zasiedzenia rzeczy ruchomej. Bieg kresu jest dopóty wstrzymanym, dopóki w księdze gruntowej jest zapisanym protest przeciw zgodności intabulacyi.

Powyższe przepisy zastosowuje się odpowiednio, jeżeli dla kogoś nie przysługujące mu inne prawo do księgi gruntowej jest zapisanem, które do posiadania uprawnia, albo którego wykonywanie doznaje obrony w myśl przepisów o posiadaniu stanowiących. O pierwszeństwie prawa stanowi intabulacya.

§ 901. Jeżeli prawo do obcego gruntu przysługujące w księdze gruntowej niesłusznie wymazano, natenczas upada ono, jeżeli pretensya uprawnionej osoby do właściciela jest przedawniona. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli prawa na mocy ustawy powstałego, do obcego gruntu się odnoszącego, w księdze gruntowej nie zapisano.

§ 902. Pretensye z praw zaintabulowanych nie podlegają przedawnieniu. Przepis ten nie obowiązuje pod względem pretensyi, które się stawia o zaległości powtarzających się prestacyi albo o odszkodowanie.

Prawo, względem którego jest zapisanym protest przeciw zgodności księgi gruntowej, stoi na równi z prawem zaintabulowaniem.

ROZDZIAŁ TRZECI

Własność.

TYTUŁ PIERWSZY.

Treść własności.

§ 903. Właścicielowi jakiejś rzeczy wolno, o ile ustawy albo prawa osób trzecich temu się nie sprzeciwiają, z rzeczą według upodobania postępować i wykluczać drugie osoby od wywierania wszelkich wpływów.

§ 904. Właściciel jakiejś rzeczy nie ma prawa zakazywać drugim osobom oddziaływania na rzecz, jeżeli to oddziaływanie jest koniecznem do odwrócenia obecnego niebezpieczeństwa, a szkoda zagrażająca w stosunku do szkody z oddziaływania dla właściciela powstającej, jest nieproporcjonalnie wielką. Właściciel może domagać się wynagrodzenia szkody dla niego powstającej.

§ 905. Prawo właściciela jakiegś nieruchomości rozciąga się na przestrzeń ponad jej powierzchnią i na ziemię pod jej powierzchnią. Właściciel nie może atoli zabraniać działań w takiej wysokości lub głębokości wykonywanych, że w zabronieniu ich niema żadnego interesu.

§ 906. Właściciel nieruchomości nie może zabraniać puszczania na swój grunt: gazów, pary, odorów, dymu, sadz, ciepła, przenoszenia łoskotu i powodowania wstrząśnień i tym podobnych, z drugiej nieruchomości pochodzących oddziaływań o tyle, o ile to oddziaływanie nie uszczupla użytkowania jego gruntu wcale lub tylko nieznacznie, albo jeżeli ono przez takie użytkowanie (drugiej nieruchomości jest spowodowanem, jakie podług miejscowych stosunków przy gruntach w takim położeniu się znajdujących jest zwyczajnem. Doprowadzanie przez osobny przewód jest niedozwolonem.

§ 907. Właściciel nieruchomości może żądać, aby na sąsiedniej nieruchomości nie tworzone albo nie utrzymywano takich urządzeń, co do których można z pewnością przewidywać, że ich istnienie albo używanie pociągnie za sobą niedozwolone oddziaływanie na jego nieruchomość. Jeżeli przy urządzeniu uwzględniono dostatecznie przepisy ustaw krajowych, nakazujących pewien oznaczony odstęp od granicy albo też inne środki obronne, to można tylko w takim razie domagać się usunięcia urządzenia, jeżeli niedozwolone oddziaływanie istotnie się okaże.

Drzewa i krzewy nie należą do urządzeń w myśl powyższych przepisów.

§ 908. Jeżeli nieruchomości zagraża niebezpieczeństwo uszkodzenia jej przez zapadnięcie się budynku albo innego jakiego z gruntem sąsiednim połączonego maszynowego urządzenia albo przez oderwanie się części tego budynku albo urządzenia, natenczas może właściciel domagać się od tej osoby, któraby w myśl § 836, ust. 1 albo w myśl §§ 837, 838 za szkodę zachodzącą była odpowiedzialna, aby ona potrzebne zabiegi w celu odwrócenia niebezpieczeństwa poczyniła.

§ 909. Gruntu nie wolno w ten sposób pogłębiać, iżby ziemia sąsiedniej nieruchomości potrzebne oparcie utra-

ciła, chyba że o wystarczające wzmocnienie w inny sposób się postarano.

§ 910. Właściciel gruntu może korzenie drzewa albo krzewu, które ze sąsiedniego gruntu przeszły obcinać i zatrzymać. To samo obowiązuje co do przewieszających się gałęzi, jeżeli właściciel posiadzielowi sąsiedniego gruntu wyznaczył odpowiedni kres do usunięcia, a tego usunięcia w ciągu kresu nie uskutecznilo.

Właścicielowi nie przysługuje to prawo, jeżeli owe korzenie albo gałęzie użytkowania gruntu nie uszczuplają.

§ 911. Owoce, które z drzewa albo krzewu na grunt sąsiedni spadają, uważa się jako owoce tegoż gruntu. Tego przepisu nie zastosowuje się wtenczas, jeżeli grunt sąsiedni służy do publicznego użytku.

§ 912. Jeżeli właściciel gruntu przy stawianiu jakiegoś budynku posunął budowlę poza granicę, a zarzucić mu nie można aby to z rozwagą albo z wielkiej niedbałości uczynił, natenczas winien sąsiad w budowanie się tolerować, chyba że przed przekroczeniem granicy albo natychmiast po niem protest założył.

Sąsiada należy odszkodować rentą pieniężną. Pod względem wysokości renty jest miarodajnym czas przekroczenia granicy.

§ 913. Rentę za w budowanie się winien opłacać każdorazowy właściciel drugiej nieruchomości każdorazowemu właścicielowi gruntu sąsiedniego.

Rentę należy rocznie z góry opłacać.

§ 914. Prawo do renty ma pierwszeństwo przed wszelkimi, obciążonego gruntu dotyczącymi, nawet starszymi prawami. Prawo to ustaje z usunięciem budowli granicę przekraczającej.

Tego prawa nie zapisuje się do księgi gruntowej. Do zrzeczenia się tegoż prawa, jak również do ustanowienia wysokości renty w drodze kontraktu, jest intabulacja potrzebna.

Zresztą zastosowuje się te przepisy, które obowiązują pod względem ciężaru rzeczowego na korzyść każdorazowego właściciela gruntu.

§ 915. Osoba do renty uprawniona może domagać się każdego czasu, aby osoba do opłacania renty zo-

bowiązana, za przelaniem własności tej części gruntu, na którą się wbudowano, wynagrodziła jej tę wartość, jaką owa część miała podczas przekroczenia granicy. Jeżeli osoba do renty uprawniona zrobi użytek z tego uprawnienia, to o prawach i zobowiązaniach obydwóch stron stanowią przepisy o kupnie.

Za czas aż do przelania własności należy rentę dalej opłacać.

§ 916. Jeżeli przez wbudowanie się w obcy grunt naruszono sukcesyjne prawo budowy albo jaką służebność do gruntu sąsiedniego się odnoszącą, to zastosowuje się odpowiednio na korzyść osoby uprawnionej przepisy §§ 912 aż do 914.

§ 917. Jeżeli jaka nieruchomości nie ma komunikacji z drogą publiczną, potrzebnej do prawidłowego użytkowania, natenczas właściciel może domagać się od sąsiadów, aby na używanie swych gruntów w celu przeprowadzenia potrzebnej komunikacji aż do usunięcia braku zezwalali. Kierunek drogi z konieczności i zakres prawa użytkowania ustanawia się, w razie potrzeby, przez wyrok.

Sąsiadów, przez których grunt droga z konieczności prowadzi, należy odszkodować rentą pieniężną. Przepisy § 912, ust. 2, zdanie 2 i §§ 913, 914, 916 zastosowuje się odpowiednio.

§ 918. Obowiązku do tolerowania drogi z konieczności nie ma wtenczas, jeżeli właściciel dotychczasowe połączenie gruntu z drogą publiczną samowolnie zniesie.

Jeżeli wskutek sprzedaży jakiej części gruntu odetnie się sprzedaną lub też zatrzymaną część od połączenia z drogą publiczną, natenczas winien tolerować drogę z konieczności właściciel tej części, przez którą istniało dotychczasowe połączenie. Sprzedaż jednego z kilku do tego samego właściciela należących gruntów stoi na równi ze sprzedażą jakiejś części.

§ 919. Właściciel gruntu może domagać się od właściciela sąsiedniego gruntu, aby tenże z nim współdziałał przy ustawianiu trwałych znaków granicznych, a jeżeli jeden ze znaków granicznych posunięto albo do niepoznania zatarto, przy jego przywróceniu.

O sposobie rozgraniczania i o postępowaniu przy tem stanowią ustawy krajowe; jeżeli one zaś żadnych przepisów nie zawierają, to rozstrzyga zwyczaj miejscowy.

Koszta odgraniczania winni interesenci ponosić po równych częściach, jeżeli ze stósunku prawnego pomiędzy nimi istniejącego, nic innego nie wynika.

§ 920. Jeżeli w razie pomieszczenia się granic istotnej granicy odszukać nie można, natenczas jest stan posiadania miarodajnym pod względem rozgraniczenia. Jeżeli stanu posiadania stwierdzić nie można, to należy przydzielić do każdego z gruntów równą część spornej powierzchni.

O ile ustanowienie granicy powyższym przepisom odpowiadające prowadzi do rezultatu, który z wypośrodkowanym stanem, a mianowicie z niezaprzeczoną obszarem gruntów się nie zgadza, natenczas należy granicę tak wytknąć, jak tego wymaga słuszność po uwzględnieniu owych okoliczności.

§ 921. Jeżeli dwie nieruchomości oddzielono od siebie jakąś przestrzenią: miedzą, kątem, rowem, murem, żywym płotem, parkanem albo jakim innem urządzeniem, które na korzyść obydwóch nieruchomości wychodzi, natenczas zachodzi domysł, że właściciele gruntów są wspólnie uprawnieni do użytkowania tegoż urządzenia, jeżeli zewnętrzne znamiona nie wykazują, że owo urządzenie tylko do jednego ze sąsiadów należy.

§ 922. Jeżeli sąsiedzi są uprawnieni do wspólnego użytkowania jednego z urządzeń § 921 określonych, natenczas może ich każdy z nich na cel, który z istoty urządzeń wynika, o tyle użytkować, o ile nie uszczupli współużytkowania drugiego. Koszta utrzymywania winni obydwaj sąsiedzi ponosić w równych częściach. Dopóki jeden ze sąsiadów ma interes w dalszem istnieniu urządzenia, to bez jego przyzwolenia nie można tegoż urządzenia usuwać albo zmieniać. Zresztą o stósunku prawnym pomiędzy sąsiadami stanowią przepisy o wspólności opiekujące.

§ 923. Jeżeli na granicy stoi drzewo, to należą owoce, a jeżeli drzewo się zetnie, to należy i drzewo do sąsiadów w równych częściach.

Każdy ze sąsiadów może się domagać usunięcia drzewa. Koszta usunięcia ponoszą sąsiedzi w równych częściach. Sąsiad, który się domaga usunięcia, winien atoli sam koszty ponosić, jeżeli drugi zrzecze się prawa do owego drzewa; w tym razie nabywa pierwszy ścięte drzewo na wyłączną własność. Wymaganie usunięcia jest wykluczonem, jeżeli drzewo służy jako znak graniczny i wedle okoliczności nie może być zastąpionem przez inny, na ten cel odpowiedni znak graniczny.

Powyższe przepisy obowiązują także pod względem krzewu na granicy.

§ 924. Pretensye, które wynikają z §§ 907 aż do 909, 915, 917 ust. 1, § 918 ust. 2, §§ 919, 920 i § 923 ust. 2, nie podlegają przedawnieniu.

TYTUŁ DRUGI.

Nabywanie i tracenie własności gruntów.

§ 925. Ugoda między osobą pozbywającą a osobą nabywającą, do przelania własności gruntu, w myśl § 873 potrzebna, (przewłaszczenie) musi być oświadczoną przed urzędem hipotecznym przy równoczesnej obecności obydwóch stron.

Przewłaszczenie, które się odbywa pod jakim warunkiem albo oznaczeniem czasu, jest bezskutecznem.

§ 926. Jeżeli pozbywający i nabywca co do tego są zgodni, że zbyt ma obejmować przynależności gruntu, to nabywca osiąga z własnością gruntu także własność poszczególnych w czasie nabycia istniejących przynależności, jeżeli one do pozbywającego należą. W razie wątpliwości należy przyjąć, że pozbycie ma przynależności obejmować.

Jeżeli nabywca uzyska na mocy pozbycia posiadania przynależności, które do pozbywającego nie należą albo prawami trzecich osób są obciążone, natenczas zastosowuje się przepisy §§ 932 aż do 936; pod względem dobrej wiary po stronie nabywcy jest miarodajnym czas uzyskanego posiadania.

§ 927. Właściciela gruntu można z jego prawem wykluczyć w drodze postępowania wywoławczego, jeżeli

grunt od trzydziestu lat we własnoposiadaniu drugiej osoby się znajduje. Czas posiadania oblicza się w taki sam sposób, jak kres dla zasiedzenia rzeczy ruchomej. Jeżeli właściciel jest zapisanym w księdze gruntowej, to postępowanie wywoławcze jest tylko wtenczas dozwolonem, jeżeli właściciel umarł albo zaginął, i jeżeli od trzydziestu lat niema w księdze gruntowej intabulacyi, któraby przyzwolenia właściciela wymagała.

Ten, kto uzyskał wyrok wykluczający, osiąga własność przeto, że każe się zapisać do księgi gruntowej jako właściciel.

Jeżeli przed wydaniem wyroku wykluczającego osobę trzecią jako właściciela zapisano, albo jeżeli względem własności trzeciej osoby protest przeciw zgodności księgi gruntowej zaintabulowano, to wyrok powyższy nie odnosi skutku przeciw owej trzeciej osobie.

§ 928. Z własności gruntu można się przeto rzucić, że właściciel wobec urzędu hipotecznego zrzeczenie się zgłasza i że owo zrzeczenie się do księgi gruntowej się zapisuje.

Prawo do przywłaszczania porzuconego gruntu służy fiskusowi tego państwa związkowego, w którego obrębie ten grunt leży. Fiskus osiąga własność przeto, że każe się zaintabulować do księgi gruntowej jako właściciel.

TYTUŁ TRZECI.

Nabywanie i tracenie własności przy rzeczach ruchomych.

I. Przelewanie.

§ 929. Do przelewania własności u rzeczy ruchomej potrzeba, aby właściciel ową rzecz nabywcy oddał, i aby obydwaj co do tego byli zgodni, że własność ma przejść z jednego na drugiego. Jeżeli nabywca ową rzecz posiada, natenczas wystarcza ugoda o przejściu własności.

§ 930. Jeżeli właściciel rzecz posiada, to można tradycyę tem zastąpić, że pomiędzy nim a nabywcą ułoży się stosunek prawny, mocą którego nabywca pośrednie posiadanie zyskuje.

§ 931. Jeżeli osoba trzecia tę rzecz posiada, to można tradycyę tem zastąpić, że właściciel odstępuje nabywcy pretensyę o wydanie rzeczy.

§ 932. Przez pozbycie w myśl § 929 dokonane, staje się nabywca także wtenczas właścicielem, jeżeli rzecz do pozbywającego nie należy, chyba że nabywca w tym czasie, w którymby podług niniejszych przepisów własność był uzyskał, nie znajduje się w dobrej wierze. Przepis ten obowiązuje w przypadku § 929 zdanie 2 tylko wtenczas, jeżeli nabywca posiadanie od pozbywającego był osiągnął.

Nabywca nie znajduje się w dobrej wierze wtenczas, jeżeli mu jest wiadomem albo pozostało wskutek wielkiej niedbałości niewiadomem, że owa rzecz do pozbywającego nie należy.

§ 933. Jeżeli rzecz w myśl § 930 pozbyta nie należy do pozbywającego, to nabywca staje się właścicielem, jeżeli pozbywający ową rzecz mu oddaje, chyba że nabywca nie znajduje się pod ten czas w dobrej wierze.

§ 934. Jeżeli rzecz w myśl § 931 pozbyta, do pozbywającego nie należy, to nabywca, jeżeli pozbywający jest pośrednim posiadaczem rzeczy, staje się z chwilą odstąpienia pretensyi, w drugim przypadku zaś wtenczas właścicielem, jeżeli posiadanie od trzeciej osoby uzyska, chyba że w czasie odstąpienia albo uzyskanego posiadania nie znajduje się w dobrej wierze.

§ 935. Nabycie własności na mocy §§ 932 aż do 934 nie dokonuje się wtenczas, jeżeli rzecz właścicielowi skradziono, jeżeli rzecz mu zaginęła albo w inny sposób znikła. To samo obowiązuje w razie, jeżeli właściciel był tylko pośrednim posiadaczem, wtenczas, jeżeli rzecz posiadaczowi zaginęła.

Powyższych przepisów nie zastosowuje się do pieniędzy, papierów na dzierżyciela, jak również do rzeczy, które się sprzedaje w drodze publicznej licytacji.

§ 936. Jeżeli rzecz pozbyta jest obciążona prawem trzeciej osoby, natenczas ustaje to prawo z nabyciem własności. W przypadku § 929 zdanie 2 obowiązuje ten przepis tylko wtenczas, jeżeli nabywca uzyskał posiadanie od pozbywającego. Jeżeli pozbycie dokonuje się w myśl

§ 930, albo jeżeli rzecz w myśl § 931 pozbyta, nie znajdowała się w pośrednim posiadaniu pozbywającego, to prawo trzeciej osoby upada dopiero wtenczas, jeżeli nabywca na mocy pozbycia posiadanie rzeczy osiągnie.

Prawo trzeciej osoby nie upada wtenczas, jeżeli nabywca w czasie, który podług ustępu 1 jest miarodajnym, pod względem tegoż prawa nie znajduje się w dobrej wierze.

Jeżeli w przypadku § 931 prawo trzeciemu posiadaczowi służy, to nie upada ono także wobec tego nabywcy, który w dobrej wierze się znajduje.

II. Zasiedzenie.

§ 937. Kto ma rzecz ruchomą dziesięć lat we własnem posiadaniu, ten nabywa jej własność (zasiedzenie).

Zasiedzenie jest wykluczonem, jeżeli nabywca przy nabywaniu własnoposiadania nie znajduje się w dobrej wierze, albo jeżeli się później dowie, że własność mu nie przysługuje.

§ 938. Jeżeli kto rzecz jakąś miał we własnem posiadaniu na początku i na końcu jakiegoś przeciągu czasu, to zachodzi domysł, że własnoposiadanie także w czasie pośrednim istniało.

§ 939. Zasiedzenie nie może się rozpocząć, a jeżeli się rozpoczęło, to nie może ono dalej postępować, dopóki przedawnienie pretensyi o własność jest powstrzymanem, albo dopóki przepisy §§ 206, 207 jego dopełnieniu się sprzeciwiają.

§ 940. Zasiedzenie przerywa się przez utratę własnoposiadania.

Przerwę uważa się za niebyłą, jeżeli własnoposiadacz bez swej winy własnoposiadanie utracił i je w przeciągu roku albo w przeciągu takiegoż czasu w drodze wniesionej skargi odzyskał.

§ 941. Zasiedzenie doznaje przerwy, jeżeli pretensyi o własność dochodzi się sądownie przeciw właścicielowi, albo w razie pośredniego posiadania, przeciw temu posiadaczowi, który swe prawo do posiadania od właściciela wywodzi; przerwa nastaje atoli tylko na korzyść tej osoby, która ją spowodowała. Przepisy §§ 204

aż do 216, 219, 220 pod względem przedawnienia obowiązujące, zastosowuje się odpowiednio.

§ 942. Jeżeli zasiedzenie doznało przerwy, to nie wchodzi w rachubę czas aż do przerwy ubiegły; nowe zasiedzenie może się rozpocząć dopiero po ukończeniu przerwy.

§ 943. Jeżeli rzecz dostanie się w drodze prawnego następstwa we własnoposiadanie osoby trzeciej, natenczas wychodzi czas zasiedzenia podczas posiadania prawnego poprzednika ubiegły, na korzyść owej trzeciej osoby.

§ 944. Czas zasiedzenia na korzyść posiadacza spadku ubiegły wychodzi na korzyść spadkobiercy.

§ 945. Z nabyciem własności przez zasiedzenie upadają prawa, dla osób trzecich odnośnie do tej rzeczy przed uzyskaniem własnoposiadania utworzone, chyba że własnoposiadacz przy nabywaniu własnoposiadania co do tychże praw nie znajduje się w dobrej wierze, albo że o ich istnieniu później się dowie. Koniecznem jest, aby kres zasiedzenia ubiegł także co do prawa owej trzeciej osoby. Przepisy §§ 939 aż do 944 zastosowuje się odpowiednio.

III. Złączanie. Zmieszanie. Przerabianie.

§ 946. Jeżeli jaką rzecz ruchomą złączy się z gruntem w ten sposób, że ona staje się istotną częścią składową gruntu, to własność gruntu także rzecz ową obejmuje.

§ 947. Jeżeli ruchome rzeczy połączy się ze sobą w ten sposób, że one stają się istotnymi częściami składowymi jakiej rzeczy jednolitej, to dotychczasowi właściciele stają się współwłaścicielami owej rzeczy; o udziałach stanowią stosunek wartości, jaką owe rzeczy mają w czasie połączenia.

Jeżeli jedną z rzeczy należy uważać jako rzecz główną, to właściciel tejże rzeczy osiąga wyłączną własność.

§ 948. Jeżeli się rzeczy ruchome ze sobą nierozdzielnie połączy albo zmiesza, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 947.

Jeżeli rozdzielenie połączonych albo zmieszanych rzeczy z niestósunkowymi kosztami byłoby połączonem, to należy je uważać jako nierozdzielne.

§ 949. Jeżeli własność rzeczy w myśl §§ 946 aż do 948 się kończy, to ustają także inne do tej rzeczy się

odnoszące prawa. Jeżeli właściciel obciążonej rzeczy nabędzie współwłasność, natenczas istnieją nadal prawa do tego udziału, który w miejsce owej rzeczy wstępuje. Jeżeli właściciel obciążonej rzeczy stanie się wyłącznym właścicielem, to prawa te rozciągają się na rzecz dołączoną.

§ 950. Kto przez wyrabianie albo przekształcenie jednej albo więcej materii wytwarza nową rzecz ruchomą, ten nabywa własność owej nowej rzeczy, o ile wartość wyrobu albo przekształcenia nie jest znacznie niższą od wartości materii. Jako wyrabianie uważa się także pisanie, rysowanie, malowanie, drukowanie, rytowanie albo tem podobne obrabianie powierzchni.

Z nabyciem własności nowej rzeczy kończą się prawa do materii się odnoszące.

§ 951. Kto z powodu przepisów §§ 946 aż do 950 ponosi jakiś prawny uszczerbek, może się domagać od tego, na czyję korzyść prawna zmiana zachodzi, wynagrodzenia w pieniądzu w myśl przepisów opiewających o wydaniu zysku z nieusprawiedliwionego zbożacenia. Przywrócenia dawniejszego stanu żądać nie można.

Przepisy o obowiązku do odszkodowania za niedozwolone czynności, tudzież przepisy o zwrot nakładów i o prawie do usuwania jakiegoś przyrzędu pozostają nienaruszone. W przypadkach §§ 946, 947 jest usunięcie w myśl przepisów obowiązujących pod względem prawa usuwania posiadaczowi wobec właściciela służącego, także wtenczas dozwolone, jeżeli połączenia nie dokonał posiadacz rzeczy głównej.

§ 952. Rewers na jakąś pretensję wystawiony jest własnością wierzyciela. Prawo trzeciej osoby do pretensji się odnoszące, rozciąga się i na ów rewers.

To samo obowiązuje pod względem dokumentów na inne prawa, na mocy których można żądać jakiegoś świadczenia, a mianowicie do listów hipotecznych, gruntowych i rentowych.

IV. Nabywanie plodów i innych części składowych jakiej rzeczy.

§ 953. Płody i inne części składowe jakiej rzeczy należą i po odłączeniu ich do właściciela rzeczy, o ile z §§ 954 aż do 957 nic innego nie wynika.

§ 954. Kto na mocy jakiegoś do obcej rzeczy się odnoszącego prawa jest upoważnionym do przywłaszczenia sobie płodów i innych rzeczy składowych owej rzeczy, ten nabywa ich własność, bez naruszenia przepisów w §§ 955 aż do 957, z chwilą ich odłączenia.

§ 955. Kto rzecz jaką posiada jako swą własną, ten zyskuje własność płodów i innych do owoców należących części składowych z chwilą ich odłączenia bez względu na przepisy §§ 956, 957 objęte. Zyskiwanie owoców jest wykluczonem, jeżeli we własnem imieniu posiadający nie ma prawa do posiadania jako właściciel, albo jeżeli inna osoba na mocy jakiegoś do rzeczy się odnoszącego prawa do pobierania owoców jest uprawnioną, a posiadający we własnem imieniu przy nabywaniu własnoposiadania w dobrej wierze się nie znajduje albo przed odłączeniem owoców wiedział o braku w prawie.

Z posiadającym we własnem imieniu stoi na równi ten, kto rzecz posiada w celu wykonywania prawa użytkowego.

Przepis § 940, ust. 2 zastosowuje się odpowiednio do własnoposiadania i do będącego z niem na równi posiadania.

§ 956. Jeżeli właściciel pozwoli osobie drugiej przywłaszczać sobie plody albo inne części składowe jakiej rzeczy, to ta druga osoba nabywa ich własność z chwilą odłączenia, jeżeli posiadanie rzeczy jej oddano, w innym razie z chwilą wzięcia w posiadanie. Jeżeli właściciel do zezwolenia jest zobowiązanym, to nie może on dopóty go odwoływać, dopóki druga osoba w nadanem jej posiadaniu rzeczy się znajduje.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli zezwolenia nie udziela właściciel, lecz ktoś inny, do którego plody i części składowe jakiej rzeczy po odłączeniu należą.

§ 957. Przepisy § 956 zastosowuje się także wtenczas, jeżeli ten, kto drugiemu na przywłaszczenie zezwala, do tego nie ma prawa, chyba że ów drugi, w razie oddania mu rzeczy w posiadanie, przy nadawaniu posiadania, w innym razie, przy braniu w posiadanie owych płodów albo innych części składowych nie znajduje się w dobrej wierze, albo że przed oddzieleniem o braku w prawie się dowiaduje.

V. Przywłaszczanie.

§ 958. Kto weźmie niczyją rzecz ruchomą we własne posiadanie, nabywa własność tej rzeczy.

Własności nie nabywa się, jeżeli przywłaszczanie jest prawnie wzbronionem, albo jeżeli przez owo wzięcie w posiadanie narusza się prawo przywłaszczenia drugiej osoby.

§ 959. Rzecz ruchoma staje się niczyją, jeżeli właściciel w zamiarze zrzeczenia się własności, posiadanie owej rzeczy porzuci.

§ 960. Dzikie zwierzęta są dopóty niczyjemi, dopóki się znajdują na wolności. Dzikie zwierzęta w zwierzyńcach i ryby w stawach albo innych prywatnych wodach zamkniętych, nie są niczyjemi.

Jeżeli schwyte dzikie zwierzę wolność napowrót odzyskuje, to staje się ono niczyjem, jeżeli właściciel bezzwłocznie nie ściga owego zwierzęcia, albo ścigania zaniecha.

Obłaskawione zwierzę staje się niczyjem, jeżeli ono się odzwyczai wracać do miejsca mu przeznaczonego.

§ 961. Jeżeli rój pszczół się wyniesie, to staje on się niczym, jeżeli właściciel go bezzwłocznie nie ściga, albo ścigania zahiecha.

§ 962. Właściciel roju pszczół może przy ściganiu wstępować na obce grunta. Jeżeli rój pszczół osiadł w obcem, nie zajętem mieszkaniu pszczół, to może właściciel w celu pochwylenia go owo mieszkanie otworzyć i węzę wyjąć albo wyłamać. Szkodę ztąd powstającą winien on wynagrodzić.

§ 963. Jeżeli roje pszczół, które kilku właścicielom uleciały, się połączą, natenczas stają się ci właściciele, którzy owe roje ścigali, współwłaścicielami pochwyconego roju ogólnego; o udziałach stanowi liczba roi ściganych.

§ 964. Jeżeli rój pszczół zajął obce, obsadzone mieszkanie pszczół, natenczas rozciągają się własność i inne prawa do pszczół, które owo mieszkanie zajmowały, na rój, który się do nich przyłączył. Własność i inne do przybyłego roju odnoszące się prawa ustają.

VI. Nalezek.

§ 965. Kto rzecz zgubioną znajdzie i zabierze, winien temu, kto ją zgubił, albo właścicielowi lub innej

do odbioru uprawnionej osobie donieść o tem bezzwłocznie.

Jeżeli znalazca nie zna osób do odbioru uprawnionych, albo jeżeli mu jest niewiadomem miejsce ich pobytu, natenczas winien on o znalezieniu i okolicznościach, które mogą być ważnemi pod względem odszukania osób do odbioru uprawnionych, donieść bezzwłocznie władzy policyjnej. Jeżeli wartość rzeczy nie przenosi trzech marek, to nie potrzeba doniesienia.

§ 966. Znalazca jest zobowiązanym do zachowywania rzeczy.

Jeżeli należy się obawiać zepsucia rzeczy, albo jeżeli przechowywanie z niestósunkowemi kosztami jest połączeniem, natenczas winien znalazca rzecz kazać publicznie zlicytować. Przed licytacją należy zawiadomić władzę policyjną. Pieniądze ze sprzedaży otrzymane wstępują w miejsce rzeczy.

§ 967. Znalazca jest uprawnionym i na rozporządzenie władzy policyjnej zobowiązanym do oddania władzy policyjnej rzeczy albo zbioru z licytacji otrzymanego.

§ 968. Znalazca odpowiada tylko za zamysł i wielką niedbałość.

§ 969. Znalazca staje się przez wydanie rzeczy temu, kto ją zgubił, wolnym także wobec innych, do odbioru uprawnionych osób.

§ 970. Jeżeli znalazca poczyni w celu zachowania albo utrzymania rzeczy albo w celu odszukania osoby do odbioru uprawnionej nakłady, jakie według okoliczności może uważać za potrzebne, to wolno mu domagać się ich zwrotu od osoby do odbioru uprawnionej.

§ 971. Znalazca może się domagać należnego od osoby do odbioru uprawnionej. Należne wynosi od wartości rzeczy aż do trzystu marek pięć od sta, od wartości ponad to, jedno od sta, przy zwierzętach jedno od sta. Jeżeli rzecz ma wartość tylko dla osoby do odbioru uprawnionej, to należy wartość oznaczyć według słuszności.

Pretensya jest wykluczona, jeżeli znalazca wykroczy przeciw przepisom o doniesieniu, albo jeżeli na zapytanie znalazek zataja.

§ 972. Do pretensyi §§ 970, 971 określonych zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 1000 aż do 1002 o pretensyi posiadacza przeciw właścicielowi za poczynione nakłady stanowiące.

§ 973. Z upływem roku od doniesienia władzy policyjnej o nalazku nabywa znalazca własność rzeczy, chyba że znalazcy o osobie do odbioru uprawnionej przedtem doniesiono, albo że osoba do odbioru uprawniona ze swem prawem do władzy policyjnej się zgłosiła. Z nabyciem własności upadają inne do tej rzeczy odnoszące się prawa.

Jeżeli wartość rzeczy nie przenosi trzech marek, wtenczas rozpoczyna się ów jednoroczny przeciąg czasu z chwilą znalezienia. Znalazca nie nabywa własności, jeżeli na zapytanie nalazek zataja. Zgłoszenie się z jakim prawem do władzy policyjnej nie sprzeciwia się nabyciu własności.

§ 974. Jeżeli znalazca dowiedział się przed upływem owego jednorocznego przeciągu czasu o osobach do odbioru uprawnionych, albo jeżeli owe osoby przy jakiej rzeczy, która więcej aniżeli trzy marki jest warta, ze swemi prawami do władzy policyjnej we właściwym czasie się zgłosiły, natenczas może znalazca osoby do odbioru uprawnione w myśl przepisów § 1003 zawezwać do oświadczenia się pod względem pretensyi, jakie jemu podług §§ 970 aż do 972 przysługują. Z upływem czasu do oświadczenia naznaczonego nabywa znalazca własność, a inne prawa do tej rzeczy ustają, jeżeli osoby do odbioru uprawnione gotowości do zaspokojenia pretensyi we właściwym czasie nie oświadczą.

§ 975. Przez oddanie rzeczy albo kwoty z licytacji otrzymanej do władzy policyjnej nie narusza się praw znalazcy. Jeżeli władza policyjna każe rzecz zlicytować, to kwota ze sprzedaży otrzymana wstępuje w miejsce rzeczy. Władza policyjna może wydać rzecz albo kwotę ze sprzedaży otrzymaną osobie do odbioru uprawnionej tylko za przyzwoleniem znalazcy.

§ 976. Jeżeli znalazca zrzecze się wobec władzy policyjnej prawa do nabycia własności rzeczy, natenczas przechodzi jego prawo na gminę, w której rzecz znaleziono.

Jeżeli znalazca po oddaniu rzeczy albo kwoty z licytacji otrzymanej do władzy policyjnej nabył prawo własności na mocy §§ 973, 974, natenczas przechodzi ono na gminę, w której rzecz znaleziono, jeżeli znalazca przed upływem kresu, jaki mu ze strony władzy policyjnej naznaczono, nie zażąda wydania.

§ 977. Kto ponosi prawną stratę wskutek przepisów §§ 973, 974, 976 objętych, ten może w przypadkach §§ 973, 974 od znalazcy, w przypadku § 976 od gminy, w której rzecz znaleziono, zażądać wydania tego, co przez zmianę prawa uzyskano w myśl przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zubożenia. Ta pretensya upada z upływem trzech lat po przejściu własności na znalazcę albo gminę, jeżeli dochodzenie praw na drodze sądowej przedtem nie nastąpi.

§ 978. Kto w lokalach urzędowych albo środkach przewozowych jakiej władzy publicznej albo jakiego do publicznego użytku służącego zakładu komunikacyjnego jaką rzecz znajdzie i zabierze, ten jest zobowiązany rzecz ową oddać bezzwłocznie tejże władzy albo zakładowi ruchu albo też któremu z ich urzędników. Przepisów w §§ 965 aż do 977 nie zastosowuje się w tym przypadku.

§ 979. Władza albo zakład komunikacyjny mogą kazać rzeczy im oddane publicznie zlicytować. Publiczne władze i zakłady komunikacyjne Rzeszy, państw związkowych i gmin mogą nakazać zlicytowanie przez jednego ze swych urzędników.

Kwota ze sprzedaży otrzymana wstępuje w miejsce rzeczy.

§ 980. Licytacja jest dopiero wtenczas dozwoloną, jeżeli osoby do odbioru uprawnione, w publicznem ogłoszeniu nalazku do zgłoszenia swych praw przy wyznaczeniu kresu wezwano, i jeżeli kres upłynął; licytacja jest niedozwoloną, jeżeli zgłoszenie we właściwym czasie nastąpiło.

Ogłoszenia nie potrzeba, jeżeli zepsucia rzeczy obawiać się należy, albo jeżeli przechowywanie jest połączone z niestósunkowymi kosztami.

§ 981. Jeżeli od upływu kresu w publicznem ogłoszeniu naznaczonego trzy lata upłynęły, natenczas przy-

pada kwota ze sprzedaży otrzymana, jeżeli żadna do odbioru uprawniona osoba swego prawa nie zgłosiła, przy władzach i zakładach Rzeszy fiskusowi Rzeszy, przy władzach i zakładach krajowych fiskusowi państwa związkowego, przy władzach i zakładach gminnych gminie, przy zakładach ruchu, któremi prywatna osoba się zajmuje, teje osobie.

Jeżeli licytacja odbyła się bez publicznego obwieszczenia, natenczas rozpoczyna się ów kres trzyletni dopiero potem, gdy osoby do odbioru uprawnione w publicznem obwieszczeniu nalazku do zgłoszenia się ze swemi prawami zawezwano. To samo obowiązuje, jeżeli znalezione pieniądze oddano.

Koszta odciąga się od kwoty wydać się mającej.

§ 982. Obwieszczenie w §§ 980, 981 przepisane odbywa się przy władzach i zakładach Rzeszy podług przepisów przez radę związkową, w innych przypadkach podług przepisów wydanych przez władzę centralną państwa związkowego.

§ 983. Jeżeli władza publiczna posiada rzecz, do wydania której jest zobowiązana bez obowiązku na kontrakcie się opierającego, natenczas zastosowuje się odpowiednio, jeżeli osoba do odbioru uprawniona albo jej miejsce pobytu są nieznane, przepisy w §§ 979 aż do 982.

§ 984. Jeżeli się odkryje i w następstwie odkrycia weźmie się w posiadanie rzecz, która tak długo leżała ukryta, że jej właściciela odszukać już nie można (skarby), wtenczas nabywa własność w połowie ten, kto ją odkrył, w drugiej połowie zaś właściciel tej rzeczy, w której skarb był ukrytym.

TYTUŁ CZWARTY.

Pretensye z własności.

§ 985. Właściciel może się domagać od posiadacza wydania rzeczy.

§ 986. Posiadacz może odmówić wydania rzeczy, jeżeli on albo posiadacz pośredni, od którego on swe prawo do posiadania wywodzi, wobec właściciela do posiadania są uprawnieni. Jeżeli pośredni posiadacz wobec właściciela nie jest uprawnionym, aby posiadanie zdać posia-

daczowi, natenczas może właściciel domagać się od posiadacza wydania rzeczy pośredniemu posiadaczowi albo sobie samemu, jeżeli tenże posiadania napowrót objąć nie może, albo nie zechce.

Posiadacz jakiej rzeczy, którą w myśl § 931 pozbyto przez odstąpienie pretensyi o wydanie, może przeciwstawiać nowemu właścicielowi te wybiegi, które mu przysługują przeciw odstąpionej pretensyi.

§ 987. Posiadacz winien wydać właścicielowi te użytki, które pobiera od nastania uwisłości.

Jeżeli posiadacz po nastaniu uwisłości nie pobiera użytków, jakieby podług zasad prawidłowego gospodarowania mógł być pobierać, to jest on właścicielowi do wynagrodzenia o tyle zobowiązany, o ile zachodzi wina po jego stronie.

§ 988. Jeżeli posiadacz, który rzecz jako do niego należąca albo w celu wykonywania jakiegoś w rzeczywistości nie przysługującego mu prawa użytkowania rzeczy posiada, owo posiadanie bezpłatnie osiągnął, to jest on właścicielowi do wydania użytków, jakie przed nastaniem uwisłości pobierał, podług przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zbogacenia zobowiązany.

§ 989. Począwszy od nastania uwisłości jest posiadacz odpowiedzialnym właścicielowi za szkodę, jaka przeto powstaje, że wskutek jego winy rzecz się pogorszy, zniszczy albo z jakiego innego powodu nie może być przez niego wydana.

§ 990. Jeżeli posiadacz nie znajdował się przy nabywaniu posiadania w dobrej wierze, natenczas odpowiada on właścicielowi od czasu nabycia w myśl §§ 987, 989. Jeżeli posiadacz dowie się później, że do posiadania nie jest uprawnionym, to odpowiada on w równy sposób począwszy od powzięcia wiadomości.

Dalej sięgająca odpowiedzialność posiadacza z powodu zwłoki pozostaje nienaruszoną.

§ 991. Jeżeli posiadacz wywodzi prawo do posiadania od pośredniego posiadacza, to przepisy § 990 pod względem użytków zastosowuje się tylko wtenczas, jeżeli warunki § 990 także u pośredniego posiadacza zachodzą, albo jeżeli uwisłość przeciw temuż nastąpiła.

Jeżeli posiadacz przy nabywaniu posiadania w dobrej wierze się znajdował, to winien on mimo to za szkodę w § 989 oznaczoną, poczynwszy od nabycia właścicielowi o tyle odpowiadać, o ile on pośredniemu posiadaczowi stał się odpowiedzialnym.

§ 992. Jeżeli posiadacz postarał się o posiadanie w drodze zakazanej samowoli albo też przez karygodną czynność, to odpowiada on właścicielowi podług przepisów opiewających o odszkodowaniu za czynności niedozwolone.

§ 993. Jeżeli nie zachodzą przypuszczenia §§ 987 aż do 992 określone, to winien posiadacz pobierane owoce, o ile ich podług zasad prawidłowego gospodarowania jako dochodów rzeczy uważać nie należy, wydać podług przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zbagacenia; zresztą nie ma on żadnego obowiązku ani do wydawania użytków ani do odszkodowania.

Za czas, przez który użytki posiadaczowi pozostawiono, zastosowuje się do niego przepisy § 101.

§ 994. Posiadacz może się domagać od właściciela wynagrodzenia za konieczne, na rzecz poczynione nakłady. Zwyczajnych kosztów utrzymania atoli nie potrzeba mu za ten czas wynagradzać, przez który użytek mu się pozostawia.

Jeżeli posiadacz poczyni nakłady po nastaniu uwiśłości albo po rozpoczęciu się odpowiedzialności w § 990 określonej, to o obowiązku do wynagradzania stanowią przepisy o sprawowaniu interesów bez polecenia.

§ 995. Do koniecznych nakładów w myśl § 994 należą także wydatki, jakie posiadacz robi w celu opędzania ciężaru rzeczy. Za czas, przez który posiadaczowi pozostawiono użytkowanie, należy mu wynagrodzić tylko wydatki na takie nadzwyczajne ciężary, jakie za wydatki na pierwotną wartość rzeczy poczynione uznać należy.

§ 996. Za inne aniżeli konieczne nakłady wolno posiadaczowi tylko o tyle wynagrodzenia się domagać, o ile owe nakłady przed nastaniem uwiśłości i przed rozpoczęciem się odpowiedzialności § 990 określonej poczyniono i wartość rzeczy przez nie jeszcze w tym czasie jest podwyższoną, w którym właściciel rzecz odzyskuje.

§ 997. Jeżeli posiadacz z rzeczą połączył inną rzecz aniżeli istotną część składową, to wolno mu ją odłączyć i sobie przywłaszczyć. W tym przypadku zastrękuje się przepisy § 258.

Prawo odłączania jest wykluczonem, jeżeli posiadacz podług § 994, ust. 1, zdanie 2 za nakłady wynagrodzenia domagać się nie może, albo jeżeli odłączenie nie ma dla niego żadnego pożytku, lub jeżeli mu wynagrodzi się przynajmniej tę wartość, jakaby owa część składowa po odłączeniu dla niego miała.

§ 998. Jeżeli należy wydać nieruchomość rolniczą, to winien właściciel kosztu, jakie posiadacz na plody jeszcze nie odłączone, lecz podług zasad prawidłowego gospodarowania przed końcem roku gospodarczego odłączyć się mające wyłożyć, o tyle wynagrodzić, o ile one prawidłowemu gospodarowaniu odpowiadają i wartości plodów nie przenoszą.

§ 999. Posiadacz może za nakłady poprzednika, którego prawnym następcą został, żądać wynagrodzenia w tym samym zakresie, w którymby go poprzednik mógł żądać, jeżeliby rzecz miał wydawać.

Obowiązek właściciela do wynagradzania nakładów obejmuje także nakłady, jakie poczyniono, zanim on własność nabył.

§ 1000. Posiadacz może dopóty odmawiać wydania rzeczy, dopóki go się nie zaspokoi względem nakładów, które mu zwrócić należy. Jeżeli posiadacz nabył rzecz przez czynność zakazaną, rozmyślnie popełnioną, to nie przysługuje mu prawo zatrzymywania.

§ 1001. Posiadacz może tylko wtenczas dochodzić pretensyi o wynagrodzenie nakładów, jeżeli właściciel rzecz napowrót odzyska albo na nakłady zezwoli. Dopóki zezwolenia na nakłady nie dano, może właściciel od owej pretensyi przezto się uwolnić, że odzyskaną rzecz zwróci. Zezwolenie uważa się jako udzielone, jeżeli właściciel przyjmie rzecz przez posiadacza ze zastrzeżeniem pretensyi mu ofiarowaną.

§ 1002. Jeżeli posiadacz rzecz właścicielowi wyda, to pretensya o wynagrodzenie nakładów ustaje z upływem jednego miesiąca, przy nieruchomościach z upływem

sześciu miesięcy po wydaniu, jeżeli dochodzenie praw na drodze sądowej przedtem nie nastąpi albo właściciel na nakłady nie przystanie.

Do tych kresów zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 203, 206, 207 o przedawnieniu stanowiące.

§ 1003. Posiadacz może właściciela z podaniem sumy jako wynagrodzenie żądanej zawezwać, aby w przeciągu wyznaczonego mu, odpowiedniego kresu, co do tego się oświadczył, czy na nakłady się godzi. Po upływie kresu ma posiadacz prawo do poszukiwania zaspokojenia z owej rzeczy podług przepisów opiewających o sprzedaży rzeczy zastawionej, przy nieruchomościach podług przepisów o egzekucyi na majątek nieruchomy, jeżeli przyzwolenia na czas nie oświadczone.

Jeżeli właściciel przed upływem kresu owej pretensyi zaprzeczy, to posiadacz może dopiero wtenczas z owej rzeczy się zaspokoić, jeżeli po prawomocnem ustanowieniu sumy nakładów właściciela przy wyznaczeniu odpowiedniego kresu do oświadczenia się zawezwał, a ten kres upłynął; prawo do zaspokojenia się z owej rzeczy jest wykluczonem, jeżeli przyzwolenie w swoim czasie oświadczone.

§ 1004. Jeżeli własność krzywdzi się w inny sposób aniżeli przez odbieranie albo zatrzymywanie posiadania, natenczas może właściciel domagać się od niepokojącej osoby usunięcia krzywd. Jeżeli należy się obawiać dalszego krzywdzenia, to może właściciel skarżyć o zaniechanie.

Ta pretensya jest wykluczona, jeżeli właściciel do tolerowania jest zobowiązanym.

§ 1005. Jeżeli rzecz znajduje się na gruncie, który ktoś inny aniżeli właściciel rzeczy posiada, to przysługuje ostatniemu przeciw posiadaczowi gruntu pretensya § 867 określona.

§ 1006. Kto posiada rzecz ruchomą, to na jego korzyść zachodzi domysł, że jest jej właścicielem. Ten przepis nie odnosi się do dawniejszego posiadacza, któremu rzecz skradziono, lub któremu rzecz zaginęła albo w inny sposób znikła, chyba że chodzi o pieniądze albo o papiery na dzierżyciela.

Na korzyść dawniejszego posiadacza przypuszcza się, że przez czas posiadania on był właścicielem rzeczy.

W razie pośredniego posiadania zachodzi także domysł na korzyść pośredniego posiadacza.

§ 1007. Kto miał rzecz ruchomą w posiadaniu, ten może się domagać od posiadacza wydania tej rzeczy, jeżeli tenże przy nabywaniu posiadania nie znajdował się w dobrej wierze.

Jeżeli dawniejszemu posiadaczowi rzecz skradziono, jeżeli mu ona zginęła albo w inny sposób znikła, natenczas wolno mu domagać się wydania jej także od posiadacza w dobrej wierze się znajdującego, chyba że tenże jest właścicielem rzeczy, albo że ona mu przed posiadaniem dawniejszego posiadacza zginęła. Do pieniędzy i papierów na dzierżyciela nie zastosowuje się tego przepisu.

Ta pretensya jest wykluczona, jeżeli dawniejszy posiadacz przy nabywaniu posiadania w dobrej wierze się nie znajdował, albo jeżeli on posiadanie rzeczy porzucił. Zresztą zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 986 aż do 1003.

TYTUŁ PIĄTY.

Współwłasność.

§ 1008. Jeżeli własność jakiej rzeczy przysługuje więcej osobom podług części ułamkowych, natenczas obowiązują przepisy §§ 1009 aż do 1011.

§ 1009. Wspólną rzecz można także obciążać na korzyść współwłaściciela.

Obciążania wspólnej nieruchomości na korzyść kaźdoczesnego właściciela innej nieruchomości, jak również obciążania innej nieruchomości na korzyść kaźdoczesnych właścicieli wspólnej nieruchomości nie wyklucza się przeto, że owa inna nieruchomość do jednego z współwłaścicieli wspólnej nieruchomości należy.

§ 1010. Jeżeli współwłaściciele nieruchomości zarządzanie i użytkowanie uregulowali albo prawo o domaganie się zniesienia wspólności na zawaze albo do czasu wykluczyli lub kres wypowiedzenia ustanowili, to przyjęte

postanowienie jest przeciw poszczególnemu następcy współwłaściciela tylko wtenczas skutecznem, jeżeli je jako obciążenie udziału, do księgi gruntowej zapisano.

Pretensyi w §§ 755, 756 określonych można tylko wtenczas przeciw poszczególnemu następcy współwłaściciela dochodzić, jeżeli je do księgi gruntowej zapisano.

§ 1011. Każdy współwłaściciel może dochodzić pretensyi z własności wypływających przeciw osobom trzecim względem całej rzeczy, pretensyi o wydanie zaś tylko w myśl § 432.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Dziedziczne prawo budowlane.

§ 1012. Nieruchomość można w ten sposób obciążać, że temu, na czyją korzyść obciążenia się dokonuje, służy pozbywalne i dziedziczne prawo do niewania budowli na powierzchni albo pod powierzchnią gruntu (dziedziczne prawo budowli).

§ 1013. Dziedziczne prawo budowlane można rozciągnąć na użytkowanie części gruntu dla budowy nie potrzebnej, jeżeli ono dla użytkowania budowy następcza korzyść.

§ 1014. Ograniczanie dziedzicznego prawa budowlanego na pewną część jakiegoś budynku, w szczególności na jedno piętro, jest niedozwolonem.

§ 1015. Uгода pomiędzy właścicielem a nabywcą w myśl § 873 do ustanowienia dziedzicznego prawa budowlanego potrzebna, musi być zgłoszoną przed urzędem hipotecznym przy równoczesnej obecności obydwóch stron.

§ 1016. Dziedziczne prawo budowlane nie upada przeto, że budowa niszczeje.

§ 1017. Pod względem dziedzicznego prawa budowlanego obowiązują przepisy do nieruchomości się odnoszące.

Przepisy obowiązujące pod względem nabywania własności i pod względem pretensyi z własności wynikających zastosowuje się odpowiednio do dziedzicznego prawa budowlanego.

ROZDZIAŁ PIĄTY. Służebności.

TYTUŁ PIERWSZY.

Służebności gruntowe.

§ 1018. Nieruchomość można na korzyść ka-
żalocznego właściciela innej nieruchomości w ten sposób
obciążyć, że temu właścicielowi wolno gruntu w poszcze-
gólnych stosunkach używać, albo że na gruncie nie wolno
pewnych czynności przedsiębrać, lub że jest wykluczonem
wykonywanie jakiegoś prawa, które z własności obciążo-
nego gruntu w stosunku do drugiej nieruchomości wynika
(służebność gruntowa).

§ 1019. Służebność gruntowa może polegać tylko
na obciążeniu, które zawiera korzyść w użytkowaniu nie-
ruchomości osoby uprawnionej. Treści służebności nie
można nadawać większego znaczenia ponad miarę tymi
przepisem określoną.

§ 1020. Przy wykonywaniu służebności grunto-
wej winien uprawniony, ile możliwości, ochraniać interesa
właściciela obciążonego gruntu. Jeżeli uprawniony ma
w celu użytkowania służebności na obciążonym gruncie
jakie budowlane urządzenie, to winien je, o ile interes wła-
ściciela tego wymaga, utrzymywać w porządku.

§ 1021. Jeżeli do wykonywania służebności grun-
towej należy jaki zakład na gruncie obciążonym, to mo-
żna postanowić, że właściciel tegoż gruntu ma ów zakład
o tyle utrzymywać, o ile tego wymaga interes osoby
uprawnionej. Jeżeli właścicielowi służy prawo współuży-
wania owego zakładu, to można postanowić, że osoba
uprawniona ma ów zakład o tyle utrzymywać, o ile to
jest potrzebnem dla użytkowego prawa właściciela.

Do takiego obowiązku utrzymywania zastosowuje się
odpowiednio przepisy opiewające o ciężarach gruntowych.

§ 1022. Jeżeli służebność gruntowa polega na
prawie do utrzymywania jakiego budowlanego urządzenia
na budowlu obciążonego gruntu, natenczas winien własci-
ciel obciążonego gruntu, jeżeli nic innego nie postanowio-
no, swoją budowę o tyle utrzymywać, o ile tego wymaga

interes osoby uprawnionej. Przepis § 1021, ust. 2 obejmuje także ten obowiązek utrzymywania.

§ 1023. Jeżeli kaźdoczesne wykonywanie służebności gruntowej ogranicza się na pewną część obciążonego gruntu, natenczas może właściciel domagać się przeniesienia wykonywania na inne, dla uprawnionej osoby tak samo odpowiednie miejsce, jeżeli wykonywanie na dotychczasowem miejscu jest dla niego nader uciążliwem; koszta przeniesienia winien właściciel ponosić i zaliczyć. Niniejszy przepis obowiązuje także wtenczas, jeżeli część gruntu, na który wykonywanie się ogranicza, w drodze układu oznaczona.

Prawo o przeniesienie nie może być w drodze układu wykluczonem ani ograniczonem.

§ 1024. Jeżeli jaka służebność gruntowa schodzi się z inną służebnością gruntową albo jakim innem prawem użytkowania gruntu w ten sposób, że owych praw jednego obok drugiego wykonywać nie można, albo że wykonywanie nie zupełnie jest możliwem, a owe prawa pod względem pierwszeństwa są sobie równe, natenczas może každy uprawniony domagać się, aby wykonywanie tak uregulowano, iżby ono interesom wszystkich osób uprawnionych wedle słuszności odpowiadało.

§ 1025. Jeżeli nieruchomość osoby uprawnionej się podzieli, to służebność gruntowa istnieje dalej dla poszczególnych części; wykonywanie jest atoli w razie wątpliwości tylko tak dozwolonem, iżby ono dla właściciela obciążonego gruntu nie stało się więcej uciążliwem. Jeżeli owa służebność wychodzi na korzyść tylko jednej części, natenczas upada ona dla części pozostałych.

§ 1026. Jeżeli nieruchomość obciążoną się podzieli, a wykonywanie służebności gruntowej jest ograniczonem na pewną część obciążonego gruntu, natenczas stają się te części od służebności wolnemi, które leżą poza obrębem wykonywania.

§ 1027. Jeżeli służebność gruntową się narusza, to przysługują osobie uprawnionej prawa § 1004 określone.

§ 1028. Jeżeli na obciążonej nieruchomości urządzono zakład, którym służebność gruntową się krzywdzi,

to pretensya uprawnionej osoby o zaniechanie krzywdzenia podlega przedawnieniu nawet wtenczas, jeżeli służebność jest zapisaną do księgi gruntowej. Z przedawnieniem pretensyi upada służebność, o ile istnienie zakładu służebności się sprzeciwia.

Przepisów § 892 nie zastosowuje się w tym przypadku.

1029. Jeżeli się niepokoi posiadacza gruntu we wykonywaniu służebności gruntowej, jaka jest dla właściciela w księdze gruntowej zapisaną, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy obowiązujące pod względem obrony posiadania, o ile służebność w ciągu jednego roku przed niepokojeniem, chociażby tylko raz jedyny, wykonano.

TYTUŁ DRUGI.

U Ż Y T K O W A N I E.

I. Użytkowanie rzeczy.

§ 1030. Rzecz jakąś można w ten sposób obciążać, że ten, na czyją korzyść obciążenia się dokonuje, jest uprawnionym do pobierania zysków z rzeczy (użytkowanie).

Użytkowanie można ograniczyć przez wykluczenie poszczególnych użytków.

§ 1031. Użytkownik osiąga z użytkowaniem gruntu użytkowanie przynależności w myśl przepisów § 926 pod względem nabywania własności obowiązujących.

§ 1032. Do ustanowienia użytkowania rzeczy ruchomej jest koniecznem, aby właściciel ową rzecz nabywcy wydał i aby obydwaj byli zgodni, że użytkowanie ma przysługiwać nabywcy. Przepisy § 929, zdanie 2 i §§ 930 aż do 936, zastosowuje się odpowiednio; w przypadkach § 936 nastaje tylko ten skutek, że użytkowanie ma pierwszeństwo przed prawem osoby trzeciej.

§ 1033. Użytkowanie rzeczy ruchomej można nabyć przez zasiedzenie. Przepisy pod względem nabywania własności w drodze zasiedzenia zastosowuje się odpowiednio.

§ 1034. Użytkownik może na własny koszt przez znawców kazać stwierdzić stan, w jakim się rzecz znajduje. Takie samo prawo przysługuje właścicielowi.

§ 1035. Przy użytkowaniu jakiegoś zbioru rzeczy są użytkownik i właściciel wzajemnie sobie zobowiązani do współdziałania przy sporządzaniu spisu rzeczy. Spis należy zaopatrzyć w datę zestawienia, a obydwie strony winny go podpisać; każda ze stron może się domagać, aby podpisy były publicznie uwierzytelnione. Każda ze stron może się także domagać, aby spis był sporządzonym przez właściwą władzę albo właściwego urzędnika lub notaryusza. Koszta winien ponosić i zaliczać ten, kto zestawienia albo uwierzytelnienia żąda.

§ 1036. Użytkownik jest uprawnionym do posiadania rzeczy.

Użytkownik winien przy wykonywaniu użytkowania dotychczasowe gospodarskie przeznaczenie rzeczy utrzymywać i postępować według zasad prawidłowego gospodarowania.

§ 1037. Użytkownik nie ma prawa do przekształcania i znacznego zmieniania rzeczy.

Użytkownik gruntu może urządzać zakłady do wydobywania kamieni, żwiru, piasku, gliny, glinki, marglu, torfu i innych składników ziemnych, o ile przeto nie zmieni się gospodarskiego przeznaczenia nieruchomości.

§ 1038. Jeżeli bór jest przedmiotem użytkowania, natenczas mogą tak właściciel jak i użytkownik domagać się, aby rozmiar użytkowania i sposób gospodarowania w drodze gospodarskiego planu ustanowiono. Jeżeli zajdzie ważna zmiana okoliczności, natenczas może każda strona domagać się odpowiedniej zmiany planu gospodarskiego. Koszta winna ponosić każda strona w połowie.

To samo obowiązuje, jeżeli kopalnia albo inny wydobywanie składników ziemnych na celu mający zakład jest przedmiotem użytkowania.

§ 1039. Użytkownik nabywa własność i takich płodów, jakie wbrew regułom prawidłowego gospodarowania albo jakie dlatego pobiera w nadmiarze, że to wskutek jakiegoś szczególnego wydarzenia stało się koniecznem. Użytkownik jest atoli bez względu na odpowiedzialność za swoją winę zobowiązany do wynagrodzenia właścicielowi wartości tych owoców przy końcu użytkowania i do

złożenia rękojmi za spełnienie tegoż zobowiązania. Tak właściciel, jak użytkownik mogą żądać, aby sumy wynagrodzenia na przywrócenie dawniejszego stanu rzeczy o tyle użyto, o ile to odpowiada prawidłowemu gospodarstwu.

Jeżeli zużycia na przywrócenie dawniejszego stanu rzeczy się nie żąda, natenczas upada o tyle obowiązek wynagradzania, o ile przez przeciwprawidłowe i nadmierne pobieranie owoców uszczupla się zyski użytkownikowi przysługujące.

§ 1040. Prawo użytkownika nie obejmuje udziału właściciela w skarbie, jaki w rzeczy się znajduje.

§ 1041. Użytkownik winien się starać o utrzymanie rzeczy w jej bycie gospodarskim. Naprawy i odnawiania są o tyle jego powinnością, o ile one należą do zwykłego utrzymywania rzeczy.

§ 1042. Jeżeli rzecz zburzono albo uszkodzono, albo jeżeli nadzwyczajna reparacya albo odnowienie rzeczy lub też jaki środek zapobiegawczy w celu ochrony rzeczy od nieprzewidzianego niebezpieczeństwa staną się koniecznymi, natenczas winien użytkownik o tem właścicielowi donieść bezzwłocznie. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli ktoś trzeci jakie prawo do rzeczy sobie przywłaszcza.

§ 1043. Jeżeli użytkownik nieruchomości przedsięwzię sam koniecznością nakazaną, nadzwyczajną reparacyę albo odnowienie, to wolno mu w granicach prawidłowego gospodarowania używać na ten cel takich części składowych gruntu, jakie do przysługujących mu owoców nie należą.

§ 1044. Jeżeli użytkownik nie przedsięwzię sam reparacyi albo odnowienia rzeczy, jakie się stały koniecznymi, to winien on zezwolić właścicielowi na ich przedsięwzięcie, a jeżeli jakaś nieruchomość jest przedmiotem użytkowania, na użycie tych części składowych gruntu, jakie w § 1043 są określone.

§ 1045. Użytkownik winien rzecz przez czas użytkowania na przypadek ognia i innych nieszczęść na swe kosztę ubezpieczyć, jeżeli owo ubezpieczenie prawidłowemu gospodarstwu odpowiada. Ubezpieczenie należy tak usku-

teczną, aby pretensya do ubezpieczającego właścicielowi przysługiwała.

Jeżeli rzecz już jest ubezpieczoną, natenczas ponosi użytkownik opłaty za ubezpieczenie przez czas użytkowania uiszczać się mające o tyle, o ileby do ubezpieczania był zobowiązany.

§ 1046. Użytkownikowi przysługuje użytek pretensyi, jaką się ma do ubezpieczającego w myśl tych przepisów, które obowiązują pod względem użytkowania pretensyi na procencie umieszczonej.

Jeżeli zajdzie szkoda ubezpieczeniem objęta, to mogą się domagać tak właściciel, jak użytkownik, aby suma ubezpieczenia na przywrócenie rzeczy do dawnego stanu albo na sprawienie innej rzeczy w miejsce dawniejszej o tyle była zużyta, o ile to prawidłowemu gospodarstwu odpowiada. Właściciel może zużycie sam uskutecznić albo też pozostawić je użytkownikowi.

§ 1047. Użytkownik jest wobec właściciela zobowiązany do ponoszenia przez czas użytkowania publicznych, na rzeczy spoczywających ciężarów z wyjątkiem tych nadzwyczajnych ciężarów, które jako na pierwotną wartość rzeczy ponakładane uważać należy, jak również do ponoszenia tych prywatno prawnych ciężarów, które w czasie ustanowienia użytkowania na rzeczy już spoczywały, a mianowicie procentów od wierzytelności hipotecznych i od długów gruntowych, tudzież prestacyi które na mocy długu rentowego uiszczać należy.

§ 1048. Jeżeli przedmiotem użytkowania jest nieruchomości wraz z inwentarzem, natenczas może użytkownik w granicach prawidłowego gospodarstwa poszczególnymi sztukami inwentarza rozporządzać. Użytkownik winien zwykły ubytek i sztuki podług zasad prawidłowego gospodarstwa wycofywane innemi zastępować; sztuki przez niego posprawiane stają się z włączeniem ich do inwentarza własnością tego, do kogo inwentarz należy.

Jeżeli użytkownik obejmie inwentarz podług wartości szacunkowej z obowiązkiem oddania go przy końcu użytkowania podług wartości szacunkowej, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 588, 589.

§ 1049. Jeżeli użytkownik poczyni na rzecz nakłady, do których nie jest zobowiązany, to o obowiązku wynagradzania przez właściciela stanowią przepisy o sprawowaniu interesów bez polecenia.

Użytkownik ma prawo odjęcia urządzenia, w jakie rzecz zaopatrzyl.

§ 1050. Użytkownik nie potrzebuje odpowiadać za zmiany lub pogorszenia rzeczy, które się spowoduje przez prawidłowe wykonywanie użytkowania.

§ 1051. Jeżeli zachowywanie się użytkownika uzasadnia obawę znacznego naruszenia praw właściciela, to właściciel może domagać się złożenia rękojmi.

§ 1052. Jeżeli użytkownika do złożenia rękojmi prawomocnie zasądzono, wówczas może właściciel zamiast złożenia rękojmi domagać się, aby wykonywanie użytkowania na rachunek użytkownika oddano zawiadowcy przez sąd ustanowionemu. Zarządzenie administracyi jest tylko wtenczas dozwolonem, jeżeli sąd na wniosek właściciela wyznaczył użytkownikowi kres do złożenia rękojmi, i jeżeli ów kres upłynął; zarządzenie administracyi jest niedozwolonem, jeżeli rękojmię przed upływem kresu się złoży.

Zawiadowca stoi pod dozorem sądu, jak zawiadowca ustanowiony do przymusowej administracyi gruntu. Zawiadowcą może być także właściciel.

Administracyę należy znieść, jeżeli rękojmia następnie zostanie złożoną.

§ 1053. Jeżeli użytkownik robi z rzeczy użytek, do jakiego nie jest uprawnionym, i jeżeli rzeczy nadal używa mimo napomnienia właściciela, natenczas wolno właścicielowi skarżyć o zaniechanie.

§ 1054. Jeżeli użytkownik prawa właściciela znacznie narusza i zachowuje się nadal w sposób owe prawa naruszający mimo napomnienia właściciela, natenczas może właściciel domagać się zarządzenia administracyi w myśl § 1052.

§ 1055. Użytkownik jest zobowiązany do oddania rzeczy właścicielowi po ukończeniu użytkowania.

Przy użytkowaniu rolniczej nieruchomości zastępuje się odpowiednio przepisy §§ 591, 592, przy użytkowaniu dóbr ziemskich przepisy §§ 591 aż do 593.

§ 1056. Jeżeli użytkownik wynajął albo wdzierzał nieruchomość poza czas użytkowania, to po ukończeniu użytkowania zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 571, 572, 573, zdanie 1 i §§ 574 aż do 576, 579 na przypadek pozbycia obowiązujące.

Właściciel ma prawo do wypowiedzenia stosunku najmu albo dzierżawy przy dotrzymaniu prawnego kresu wypowiedalności. Jeżeli użytkownik zrzeknie się użytkowania, to wypowiedzenie jest dozwolonem dopiero od tego czasu, w którymby użytkowanie bez owego zrzeczenia się ustało.

Najemca albo dzierżawca ma prawo zawezwać właściciela przy wyznaczeniu odpowiedniego kresu do oświadczenia, czy z prawa wypowiedzenia zrobi użytek. Wypowiedzenie można oświadczyć tylko do upływu owego kresu.

§ 1057. Pretensye właściciela o wynagradzanie za zmiany albo pogorszenia rzeczy, jak również pretensye użytkownika o wynagrodzenie za nakłady albo o zezwolenie na odjęcie jakiegoś urządzenia, przedawniają się w sześciu miesiącach. Przepisy § 558, ust. 2, 3 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1058. Na korzyść użytkownika w stosunku pomiędzy użytkownikiem a właścicielem uważa się tego jako właściciela, kto użytkowanie ustanowił, chyba że użytkownik wie, że osoba ustanawiająca nie jest właścicielem.

§ 1059. Użytkowanie nie jest przelewalnym. Wykonywanie użytkowania można zdać na drugą osobę.

§ 1060. Jeżeli użytkowanie schodzi się z innym użytkowaniem albo innym prawem użytku jakiej rzeczy w ten sposób, że owych praw obok siebie wcale wykonywać nie można albo nie zupełnie, a prawa mają równe pierwszeństwo, natenczas zastosowuje się przepis § 1024.

§ 1061. Użytkowanie kończy się ze śmiercią użytkownika. Jeżeli użytkowanie przysługuje osobie jurystycznej, to ono razem z nią upada.

§ 1062. Jeżeli użytkowanie gruntu znosi się w drodze czynności prawnej, to zniesienie owo rozciąga się, w razie wątpliwości, na użytkowanie przynależności.

§ 1063. Użytkowanie ruchomej rzeczy kończy się, jeżeli ono z własnością w jednej i tej samej osobie się schodzi.

Użytkowanie uważa się jako nieskończone, o ile właściciel w dalszem istnieniu użytkowania ma prawny interes.

§ 1064. Do zniesienia użytkowania przy ruchomej rzeczy przez czynność prawną wystarcza oświadczenie użytkownika wobec właściciela albo osoby użytek ustanawiającej, że z użytkowania się zrzuca.

§ 1065. W razie naruszenia prawa użytkowania zastosowuje się do pretensyi użytkownika odpowiednio przepisy obowiązujące pod względem pretensyi z własności wynikających.

§ 1066. Jeżeli zachodzi użytkowanie udziału współwłaściciela, to wykonuje użytkownik te prawa, które wynikają z wspólności współwłaścicieli pod względem zarządzania i sposobu jej używania.

Zniesienia wspólności mogą tylko właściciel z użytkownikiem wspólnie się domagać.

Jeżeli wspólność się zniesie, to należy do użytkownika użytkowanie tych przedmiotów, które w miejsce udziału wstępują.

§ 1067. Jeżeli przedmiotem użytkowania są rzeczy zużywalne, natenczas staje się użytkownik właścicielem owych rzeczy; po ukończeniu użytkowania winien użytkownik wynagrodzić osobie użytkowanie ustanawiającej tę wartość, jaką owe rzeczy miały w czasie ustanowienia użytku. Tak osoba użytek ustanawiająca jakoteż użytkownik mogą na swój koszt kazać stwierdzić wartość przez rzeczoznawców.

Osoba użytkowanie ustanawiająca może się domagać złożenia rękojmi, jeżeli pretensya o wynagrodzenie wartości jest na niebezpieczeństwo narażoną.

II. Użytkowanie praw.

§ 1068. Przedmiotem użytkowania może być także jakieś prawo.

Do użytkowania praw zastosowuje się odpowiednio przepisy o użytkowaniu rzeczy, o ile z §§ 1069 aż do 1084 nic innego nie wynika.

§ 1069. Ustanowienie użytkowania jakiegoś prawa odbywa się podług przepisów stanowiących o przelewaniu prawa.

Użytkowania prawa nie przelewalnego ustanawiać nie można.

§ 1070. Jeżeli przedmiotem użytkowania jest jakie prawo, na mocy którego można żądać świadczenia czegoś, to do stosunku prawnego pomiędzy użytkownikiem a osobą zobowiązaną zastosowuje się odpowiednio te przepisy, które w razie przelewania praw obowiązują pod względem stosunku prawnego między nabywcą a osobą zobowiązaną.

Jeżeli wykonywanie użytkowania przenosi się na zawiadowcę w myśl § 1052, to owo przeniesienie staje się wobec osoby zobowiązanej dopiero wtenczas skutecznem, jeżeli ona o dokonaniem zarządzeniu się dowie, albo jeżeli zawiadomienie o zarządzeniu jej się doręczy. To samo obowiązuje pod względem zniesienia administracyi.

§ 1071. Prawo, które użytkownikowi podlega, można znieść w drodze czynności prawnej tylko za przyzwoleniem użytkownika. Przyzwolenie należy wobec tego oświadczyć, na którego korzyść je się zgłasza; to przyzwolenie jest nieodwołalnem. Przepis § 876, zdanie 3, pozostaje nienaruszonym.

To samo obowiązuje w razie zmiany prawa, jeżeli przez nią użytkowanie się uszczupla.

§ 1072. Użytkowanie kończy się w myśl przepisów §§ 1063, 1064 także wtenczas, jeżeli prawo, które użytkownikowi podlega, nie jest prawem odnoszącem się do rzeczy ruchomej.

§ 1073. Do użytkownika renty dożywotniej, wymiaru albo jakiego podobnego prawa należą te poszczególne prestacje, których na mocy owego prawa żądać można.

§ 1074. Użytkownik pretensyi jest uprawnionym do ściągania pretensyi i, jeżeli wypłatność od wypowiedzenia ze strony wierzyciela zależy, do jej wypowiedzenia. Winien on starać się o prawidłowe ściągnięcie. Do innych rozporządzeń pretensyą nie ma on uprawnienia.

§ 1075. Z chwilą świadczenia użytkownikowi ze strony dłużnika nabywa wierzyciel przedmiot, który dano, a użytkownik użytkowanie owego przedmiotu.

Jeżeli się daje rzeczy zużywalne, to użytkownik nabywa własność; przepisy § 1067 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1076. Jeżeli przedmiotem użytkowania jest pretensya na procent wypożyczona, natenczas obowiązują przepisy §§ 1077 aż do 1079.

§ 1077. Dłużnik może kapitał tylko wspólnie spłacać użytkownikowi i wierzycielowi. Każdy z obydwóch może żądać, aby im wspólnie płacono; każdemu wolno żądać zamiast spłaty zdeponowania dla obydwóch.

Użytkownik i wierzyciel mogą tylko wspólnie wypowiedzieć. Wypowiedzenie ze strony dłużnika jest tylko wtenczas skutecznem, jeżeli się je użytkownikowi i wierzycielowi oświadczy.

§ 1078. Jeżeli pretensya jest płatną, to użytkownik i wierzyciel są sobie nawzajem zobowiązani do współdziałania w jej ściąganiu. Jeżeli płatność od wypowiedzenia zawisła, natenczas może każda strona domagać się współdziałania drugiej strony we wypowiedzeniu, jeżeli ściągnięcie pretensyi z powodu narażania jej pewności na niebezpieczeństwo według zasad prawidłowego zarządu majątkowego jest nakazanem.

§ 1079. Użytkownik i wierzyciel są wzajemnie wobec siebie zobowiązani do współdziałania, aby kapitał ściągnięty według przepisów obowiązujących pod względem umieszczania pupilarnych pieniędzy na procent był umieszczonym, i aby użytkowanie dla użytkownika równocześnie ustanowiono. O sposobie umieszczenia stanowi użytkownik.

§ 1080. Przepisy o użytkowaniu pretensyi obowiązują także pod względem użytkowania wierzytelności gruntowej albo wierzytelności rentowej.

§ 1081. Jeżeli przedmiotem użytkowania jest papier na dzierżyciela albo papier na polecenie w indosament na blankiecie zaopatrzony, to posiadanie papieru i należącego do niego talonu służy wspólnie użytkownikowi i właścicielowi.

Posiadanie kuponów procentowych, rentowych i kwitów na udziały w zyskach do owego papieru należących przysługuje użytkownikowi.

Do ustanowienia użytkowania wystarcza zamiast oddania papieru przyznanie współposiadania.

§ 1082. Na żądanie użytkownika albo właściciela należy ów papier wraz z talonem złożyć w depozycie z tem przeznaczeniem, że tylko użytkownik z właścicielem mogą się wspólnie domagać jego wydania. Użytkownik może się także domagać złożenia w banku rzeszy.

§ 1083. Użytkownik i właściciel papieru są wzajemnie wobec siebie zobowiązani do współdziałania w ściąganiu płatnego kapitału, w staraniu się o nowe kupony procentowe, rentowe albo kwity na udziały w zyskach, jak również w przedsięwzięciu innych środków, jakie do prawidłowego zarządzania majątkowego są potrzebne.

W razie wykupienia papieru zastosowuje się przepisy § 1079. Premię przy wykupnie zapłaconą uważa się jako część kapitału.

§ 1084. Jeżeli papier na dzierżyciela albo papier na polecenie w indosament na blankiecie zaopatrzony w myśl § 92 do zużywalnych rzeczy należą, natenczas pozostaje przy przepisach § 1067.

III. Użytkowanie majątku.

§ 1085. Użytkowanie majątku jakieś osoby można tylko w ten sposób ustanawiać, że użytkownik nabywa użytkowanie poszczególnych przedmiotów należących do majątku. O ile użytkowanie ustanowiono, o tyle obowiązują przepisy §§ 1086 aż do 1088.

§ 1086. Wierzyciele osoby ustanawiającej mogą, o ile ich pretensye przed ustanowieniem powstały, bez względu na użytkowanie żądać zaspokojenia z przedmiotów użytkowaniu podlegających. Jeżeli użytkownik uzyskał własność rzeczy zużywalnych, natenczas wstępuje w miejsce owych rzeczy pretensya osoby ustanawiającej o wynagrodzenie wartości; użytkownik jest wobec wierzycieli do natychmiastowego wynagradzania zobowiązany.

§ 1087. Jeżeli jest płatną pretensya, która przed ustanowieniem użytkowania powstała, to osoba ustanawia-

jąca może domagać się od użytkownika zwrotu tych przedmiotów, które na zaspokojenie wierzyciela są potrzebne. Wybór przysługuje osobie ustanawiającej; lecz wolno jej wybierać tylko przedmioty szczególnie do tego się nadające. O ile zwrócone przedmioty są wystarczającymi, o tyle jest osoba ustanawiająca wobec użytkownika do zaspokojenia wierzyciela zobowiązana.

Użytkownik może spełnić zobowiązanie przez świadczenie dłużnego przedmiotu. Jeżeli przedmiot dłużny nie należy do majątku podlegającego użytkowaniu, natenczas jest użytkownik uprawnionym do pozbycia przedmiotu do majątku należącego w celu zaspokojenia wierzyciela, jeżeli na zaspokojenie przez osobę ustanawiającą bez niebezpieczeństwa czekać nie można. Użytkownik winien wybrać przedmiot szczególnie do tego się nadający. O ile użytkownik jest zobowiązanym do wynagradzania wartości za rzeczy zużywalne, o tyle sprzedawać mu nie wolno.

§ 1088. Tym wierzycielom osoby ustanawiającej, których pretensye były oprocentowanemi już w czasie ustanowienia użytkowania, wolno domagać się procentu za czas użytkowania także od użytkownika. To samo obowiązuje pod względem innych powtarzających się prestacyi, jakie przy prawidłowym zarządzie z dochodów majątku się uiszczą, jeżeli pretensya przed ustanowieniem użytkowania powstała.

Odpowiedzialności użytkownika nie można wykluczać albo ograniczać w drodze ugody między nim a osobą ustanawiającą.

Użytkownik jest wobec osoby ustanawiającej zobowiązanym do zaspakajania wierzycieli względem pretensyi w ustępie 1 określonych. Osoba ustanawiająca może się domagać zwrotu przedmiotów w celu zaspakajania tylko wtenczas, jeżeli użytkownik ze spełnieniem owego zobowiązania w zwłokę popadnie.

§ 1089. Przepisy §§ 1085 aż do 1088 zastosowuje się odpowiednio do użytkowania spadku.

TYTUŁ TRZECI.

Ograniczone, osobiste służebności.

§ 1090. Nieruchomość można w ten sposób obciążać, że ten, na którą korzyść obciążenia się dokonuje

ma prawo używania owego gruntu w poszczególnych stosunkach, albo że mu służy jakie inne uprawnienie, które może tworzyć treść jakiej służebności gruntowej. (Ograniczona osobista służebność).

Przepisy §§ 1020 aż do 1024, 1026 aż do 1029, 1061 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1091. O zakresie ograniczonej, osobistej służebności stanowią, w razie wątpliwości, osobiste potrzeby uprawnionego.

§ 1092. Ograniczona, osobista służebność jest nieprzelewalną. Wykonywanie służebności można zdawać na drugą osobę tylko wtenczas, jeżeli to zdawanie jest dozwolonem.

§ 1093. Jako ograniczoną, osobistą służebność można także ustanawiać prawo używania budynku albo części budynku jako mieszkania, wykluczając od niego właściciela. Do tego prawa zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 1031, 1034, 1036, 1037 ust. 1 i §§ 1041, 1042, 1044, 1049, 1050, 1057, 1062 pod względem użytkowania obowiązujące.

Osoba uprawniona może przyjmować do mieszkania swą rodzinę jakoteż osoby do odpowiedniej stanowi obsługi i do pielegnowania potrzebne.

Jeżeli owe prawo do pewnej części budynku ograniczono, natenczas wolno uprawnionej osobie współużywać budowli i urządzeń do wspólnego użytku przeznaczonych.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Prawo pierwokupna.

§ 1094. Nieruchomość można w ten sposób obciążać, że ten, na czyją korzyść obciążenia się dokonuje, wobec właściciela do pierwokupna jest uprawnionym.

Prawo pierwokupna można także ustanawiać na korzyść każdorazowego właściciela innej nieruchomości.

§ 1095. Część ułamkową jakiegoś gruntu można obciążyć prawem pierwokupna tylko wtenczas, jeżeli ona na udziale jednego z współwłaścicieli polega.

§ 1096. Prawo pierwokupna można rozciągnąć na przynależność, jaką się z nieruchomością sprzedaje. W razie wątpliwości należy przyjąć, że prawo pierwokupna ma obejmować ową przynależność.

§ 1097. Prawo pierwokupna ogranicza się na przypadek sprzedaży przez tego właściciela, do którego nieruchomość w czasie ustanowienia pierwokupna należy albo na przypadek sprzedaży przez jego spadkobiercę; prawo pierwokupna można atoli także ustanowić na kilka albo na wszystkie przypadki sprzedaży.

§ 1098. O prawnym stosunku pomiędzy uprawnionym a zobowiązanym stanowią przepisy §§ 504 aż do 514. Prawo pierwokupna można także wtenczas wykonywać, jeżeli zawiadowca konkursowy z wolnej ręki nieruchomość sprzedaje.

Wobec osób trzecich ma prawo pierwokupna taki skutek, jak ostrzeżenie hipoteczne w celu zapewnienia pretensyi, jaka z wykonywania owego prawa o przelanie własności powstaje.

§ 1099. Jeżeli nieruchomość przejdzie na własność osoby trzeciej, to może ona w równy sposób, jak zobowiązany donieść uprawnionemu o treści kontraktu ze skutkiem, jaki w § 510, ust. 2 oznaczono.

Osoba zobowiązana winna nowego właściciela powiadomić, skoro prawo pierwokupna wykonano albo wykluczono.

§ 1100. Jeżeli nowy właściciel jest kupującym albo prawnym następcą kupującego, to może on dopóty odmawiać przyzwolenia na zapisanie uprawnionego jako właściciela jakoteż wydania nieruchomości, dopóki mu ceny kupna pomiędzy zobowiązanym a kupującym umówionej, o ile ją spłacono, się nie zwróci. Jeżeli uprawniony uzyska zapisanie jako właściciel, natenczas może dotychczasowy właściciel zażądać od niego zwrócenia zapłaconej ceny kupna za wydaniem nieruchomości.

§ 1101. O ile uprawniony podług § 1100 ma zwrócić cenę kupna kupującemu albo jego prawnemu następcy, o tyle staje się on wolnym od zobowiązania do spłacania ceny kupna, jaką z pierwokupna jest dłużnym.

§ 1102. Jeżeli kupujący albo jego prawny następca tracą własność wskutek dochodzenia prawa pierwokupna, natenczas staje się kupujący, o ile cena kupna, jaką jest dłużen, nie jest spłaconą, od swego zobowiązania wolnym; zwrócenia wpłaconej ceny kupna domagać się nie może.

§ 1103. Prawa pierwokupna istniejącego na rzecz każdorazowego właściciela jakiegoś gruntu nie można odłączać od własności tegoż gruntu.

Prawa pierwokupna istniejącego na rzecz jakiej oznaczonej osoby nie można łączyć z własnością nieruchomości.

§ 1104. Jeżeli osoba uprawniona jest nieznana, to można ją w drodze postępowania wywolawczego z jej prawami wykluczyć, jeżeli zachodzą warunki w § 1170 do wykluczania hipotecznego wierzyciela ustanowione. Prawo pierwokupna ustaje z chwilą wydania wyroku prekluzyjnego.

Do prawa pierwokupna istniejącego na rzecz każdorazowego właściciela nieruchomości, nie zastosowuje się powyższych przepisów.

ROZDZIAŁ SIÓDMY.

Ciężary rzeczowe.

§ 1105. Nieruchomość można w ten sposób obciążać, że temu, na którego korzyść obciążenia się dokonuje, należy uiszczać z nieruchomości prestacye się powtarzające (ciężar rzeczowy).

Ciężar rzeczowy można ustanawiać także na rzecz każdorazowego właściciela innej nieruchomości.

§ 1106. Część ułamkową gruntu można tylko wtedy ciężarem rzeczowym obciążać, jeżeli ona polega na udziale współwłaściciela.

§ 1107. Do poszczególnych prestacyi zastosowuje się odpowiednio przepisy obowiązujące o procentach od wierzytelności hipotecznej.

§ 1108. O ile nic innego nie postanowiono, odpowiada właściciel także osobiście za prestacye, jakie w czasie jego własności stają się płatnemi.

W razie podzielenia nieruchomości odpowiadają właściciele poszczególnych części jako dłużnicy solidarni.

§ 1109. W razie rozdzielenia nieruchomości osoby uprawnionej, istnieje nadal ciężar rzeczowy dla części poszczególnych. Jeżeli prestacya jest podzielna, to o udziałach właścicieli stanowi stosunek wielkości owych części; gdy prestacya jest niepodzielna, to zastosowuje się przepisy § 432. Wykonywanie prawa jest w razie wątpliwości tylko tak dozwolonem, aby nie stało się uciążliwszem dla właściciela obciążonej nieruchomości.

Osoba uprawniona może postanowić, aby prawo tylko z jedną z owych części było połączonem. To postanowienie trzeba zgłosić wobec urzędu hipotecznego i zapisać je do księgi gruntowej; przepisy §§ 876, 878 zastosowuje się odpowiednio. Jeżeli osoba uprawniona część gruntu bez takiego postanowienia sprzedaje, natenczas pozostaje owe prawo z tą częścią połączonem, którą ta osoba zatrzymuje.

Jeżeli ciężar rzeczowy wychodzi na korzyść tylko jednej części, to pozostaje on jedynie z tą częścią połączonym.

§ 1110. Ciężaru rzeczowego istniejącego na rzecz każdorazowego właściciela gruntu nie można odłączać od własności tegoż gruntu.

§ 1111. Ciężaru rzeczowego istniejącego na rzecz pewnej oznaczonej osoby nie można łączyć z własnością nieruchomości. Jeżeli pretensya o poszczególne świadczenie nie jest przelewalna, natenczas nie można prawa pozbywać albo obciążać.

§ 1112. Jeżeli osoba uprawniona jest niezupełną, to do wykluczania jej praw zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1104.

ROZDZIAŁ ÓSMY.

Hipoteka. Dług gruntowy. Dług rentowy.

TYTUŁ PIERWSZY.

Hipoteka.

§ 1113. Nieruchomość można w ten sposób obciążać, że temu, na którego korzyść obciążenia się dokonuje, należy wypłacić z nieruchomości pewną oznaczoną sumą

pieniężną w celu zaspokojenia go względem przysługującej mu pretensyi (hipoteka).

Hipotekę można wystawiać także na przyszłą lub warunkową pretensyę.

§ 1114. Ułamkową część nieruchomości można tylko wtenczas obciążać hipoteką, jeżeli owa część na udziale współwłaściciela polega.

§ 1115. Przy zapisywaniu hipoteki musi w księdze gruntowej być zapisanym wierzyciel, suma pieniężna pretensyi i, jeżeli pretensya jest oprocentowana, stopa procentowa, jeżeli inne, poboczne świadczenia uiszczać należy, ich suma pieniężna; zresztą można w celu określenia pretensyi odwoływać się na zezwolenie do zapisania.

Przy zapisywaniu hipoteki na pożyczkę od kredytowego zakładu, którego ustawy właściwa władza publicznie ogłosiła, wystarcza na określenie pobocznych, oprócz procentu odpowiednio do ustaw uiszczać się mających prestatcyi, odwołanie się na ustawy.

§ 1116. Na hipotekę udziela się listu hipotecznego.

Udzielenie listu hipotecznego można wykluczyć. Wykluczenie może także później nastąpić. Do wykluczenia potrzeba ujednania się wierzyciela z właścicielem i zapisania do księgi gruntowej; przepisy w § 873, ust. 2 i w §§ 876, 878 zastosowuje się odpowiednio.

Wykluczenie udzielenia listu hipotecznego można znieść; zniesienia dokonuje się tak samo, jak wykluczenia.

§ 1117. Wierzyciel nabywa hipotekę, jeżeli udzielenie listu hipotecznego nie jest wykluczonem, dopiero wtenczas, gdy mu właściciel nieruchomości list hipoteczny wyda. Do wydawania listu zastosowuje się odpowiednio przepisy w § 929, zdanie 2 i w §§ 930, 931.

Wydanie listu można zastąpić taką ugodą, że wierzyciel ma mieć prawo ów list kazać sobie doręczyć przez urząd hipoteczny. Jeżeli wierzyciel list posiada, to zachodzi domysł, że wydany został.

§ 1118. Na mocy hipoteki odpowiada nieruchomości także za prawne procenta wierzytelności, jak najmniej za kosztą wypowiedzenia i dochodzenia praw o zaspokojenie z nieruchomości.

§ 1119. Jeżeli pretensya jest bezprocentową albo stopa procentowa niższą aniżeli pięć od sta, to można hipotekę bez przyzwolenia osób uprawnionych, pod względem pierwszeństwa równo postawionych albo po niej stojących o tyle powiększyć, że nieruchomość odpowiada za procent aż do wysokości pięciu od sta.

Do zmiany pod względem czasu i miejsca płacenia nie potrzeba również zezwolenia tychże osób uprawnionych.

§ 1120. Hipoteka obejmuje plody od gruntu oddzielone i inne części składowe, o ile one po oddzieleniu ich od gruntu stósownie do §§ 954 aż do 957 nie przeszły na własność innej osoby aniżeli właściciela albo osoby grunt na własne imię posiadającej, jak również przynależności gruntu z wyjątkiem tych przynależności, które nie przeszły na własność właściciela gruntu.

§ 1121. Plody i inne części składowe gruntu, jak również przynależności stają się od odpowiedzialności wolnemi, jeżeli je się pozbyło i z nieruchomości usunęło, zanim je na rzecz wierzyciela zajęto.

Jeżeli pozbycie przed ich usunięciem się dokonuje, natenczas nie może nabywca wobec wierzyciela na to się powoływać, jakoby on pod względem hipoteki w dobrej wierze się znajdował. Jeżeli nabywca rzecz z gruntu usuwa, natenczas jest zajęcie przed usunięciem dokonane, wobec nabywcy tylko wtedy skutecznem, jeżeli tenże przy usuwaniu rzeczy pod względem zajęcia nie znajduje się w dobrej wierze.

§ 1122. Jeżeli plody albo części składowe oddzielono od gruntu w zakresie prawidłowego gospodarowania, natenczas ustaje ich odpowiedzialność i bez pozbycia, jeżeli je przed zajęciem z gruntu się usuwa, chyba że usunięcie uskutecznia się w jakim celu przejściowym.

Przynależności stają się bez pozbycia wolnemi od odpowiedzialności, jeżeli ich własność jako przynależności w zakresie prawidłowego gospodarowania przed zajęciem się znieśie.

§ 1123. Jeżeli nieruchomość jest wynajętą albo wdzierzawioną, to hipoteka obejmuje pretensję czynszu lub dzierzawy.

O ile pretensya jest płatną, o tyle staje się ona z upływem roku po nastaniu płatności od odpowiedzialności wolną, jeżeli zajęcie na rzecz wierzyciela hipotecznego przedtem nie nastąpi. Jeżeli czynsz albo dzierżawę z góry uiszczać należy, to uwolnienie to nie obejmuje czynszu albo dzierżawy za czas późniejszy aniżeli za kwartał kalendarzowy w czasie zajęcia bieżący i następny takż kwartał.

§ 1124. Jeżeli czynsz albo dzierżawę ściągnięto, zanim je zajęto na rzecz wierzyciela hipotecznego, albo jeżeli niemi w inny sposób przed zajęciem rozporządzono, to rozporządzenie to obowiązuje wierzyciela hipotecznego. Jeżeli rozporządzanie polega na przelaniu pretensyi na osobę trzecią, to odpowiedzialność tejże pretensyi ustaje; jeżeli osoba trzecia uzyska prawo do tej pretensyi, to ma ono pierwszeństwo przed hipoteką.

Rozporządzanie nie obowiązuje wierzyciela hipotecznego o tyle, o ile ono dotyczy czynszu albo dzierżawy za czas późniejszy, aniżeli za kwartał kalendarzowy podczas zajęcia bieżący i za następny takż kwartał.

Jeżeli się pozbywa nieruchomość bez owej pretensyi, to ma to takie samo znaczenie, jak gdyby pretensyę na osobę trzecią przelano.

§ 1125. O ile ściągnięcie czynszu albo dzierżawy nie obowiązuje wierzyciela hipotecznego, o tyle nie mogą najemca albo dzierżawca pretensyi do wynajemcy lub wydzierżawiającego im przysługującej kompensować z pretensyą wierzyciela hipotecznego.

§ 1126. Jeżeli z własnością nieruchomości jest połączonem prawo żądania powtarzających się prestacyi, to hipoteka obejmuje owe pretensye o te prestacye. Przepisy § 1123, ust. 2 zdanie 1, § 1124, ust. 1, 3 i § 1125 zastosowuje się odpowiednio. Rozporządzenie przed zajęciem dokonane, a dotyczące pretensyi o jakieś świadczenie, które dopiero trzy miesiące po zajęciu staje się należnem, nie obowiązuje wierzyciela hipotecznego.

§ 1127. Jeżeli przedmioty hipotece podlegające ubezpieczono dla właściciela albo dla posiadającego nieruchomość na własne imię, to hipoteka obejmuje pretensyę, jaka do ubezpieczenia dającego przysługuje.

Odpowiedzialność pretensyi, jaka przysługuje do ubezpieczenia dającego, ustaje, jeżeli przedmiot ubezpieczony przywrócono albo o zastąpienie go innym się postarano.

§ 1128. Jeżeli jest ubezpieczonym budynek, to dający ubezpieczenie może sumę ubezpieczenia z takim skutkiem, aby spłata także wobec wierzyciela hipotecznego była ważną dopiero wtenczas wypłacić, jeżeli on albo ubezpieczony wierzycielowi hipotecznemu o zajściu szkody doniesli, a od odbioru doniesienia miesiąc upłynął. Wierzyciel hipoteczny może do upływu tego kresu wobec dającego ubezpieczenie sprzeciwić się wypłaceniu. Doniesienia można zaniechać, jeżeli to jest niemożliwem; w takim przypadku oblicza się ów miesiąc od tej chwili, w której suma ubezpieczenia stanie się wypłacalną.

Zresztą zastosowuje się przepisy o zajętej pretensyi; dający ubezpieczenie nie może atoli na to się powoływać, że o hipotecę wykazującej się z księgi gruntowej nie wiedział.

§ 1129. Jeżeli inny przedmiot, aniżeli budynek jest ubezpieczonym, to o odpowiedzialności pretensyi do dającego ubezpieczenie stanowią przepisy w § 1123 ust. 2 zdanie 1 i § 1124 ust. 1, 3.

§ 1130. Jeżeli dający ubezpieczenie jest w myśl warunków ubezpieczenia zobowiązany tylko do wypłacenia sumy na przywrócenie ubezpieczonego przedmiotu, to wypłacenie sumy ubezpieczenia na ręce ubezpieczonego tym warunkom odpowiadające jest wobec wierzyciela hipotecznego skutecznem.

§ 1131. Jeżeli się grunt jaki w myśl § 890 ust. 2 do innego gruntu w księdze gruntowej przypisuje, natenczas obejmują hipoteki na tymże gruncie istniejące ów grunt przypisany. Prawa, jakimi jest obciążonym grunt przypisany, mają pierwszeństwo przed owemi hipotekami.

§ 1132. Jeżeli na pretensyę istnieje hipoteka do więcej gruntów się odnosząca (hipoteka zbiorowa), natenczas odpowiada każdy grunt za całą pretensyę. Wierzycielowi wolno podług upodobania szukać zaspokojenia z każdego z owych gruntów na całą pretensyę albo na pewną jej część.

Wierzyciel ma prawo kwotę pretensyi w ten sposób na poszczególne grunta porozdzielać, że każdy grunt

odpowiada za kwotę mu przydzieloną. Do rozdzielania zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 875, 876, 878.

§ 1133. Jeżeli pewność hipoteki wskutek pogorszenia się nieruchomości jest narażoną na niebezpieczeństwo, wtenczas może wierzyciel wyznaczyć właścicielowi odpowiedni kres do usunięcia grożącego niebezpieczeństwa. Po upływie owego kresu ma wierzyciel prawo szukać natychmiast zaspokojenia z nieruchomości, jeżeli grożącego niebezpieczeństwa przez polepszenie nieruchomości albo przez inne umieszczenie hipoteki nie usunęło. Jeżeli pretensya jest bezprocentową i jeszcze nie płatną, to należy się wierzycielowi tylko ta kwota, jaka z doliczeniem ustawą przepisanego procentu za czas od dnia spłaty aż do dnia płatności sumie pretensyi dorównuje.

§ 1134. Jeżeli właściciel albo osoba trzecia tak na nieruchomość oddziałują, że należy się obawiać jej pogorszenia narażającego pewność hipoteki na niebezpieczeństwo, natenczas może wierzyciel skarżyć o zaniechanie.

Jeżeli tak oddziałuje właściciel, to winien sąd na wniosek wierzyciela zarządzić środki do uchylenia grożącego niebezpieczeństwa potrzebne. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli należy się obawiać pogorszenia dlatego, że właściciel potrzebnych zabiegów przeciw wpływom trzecich osób albo przeciw innym uszkodzeniom zaniechuje.

§ 1135. Jeżeli się przynależności, na które hipoteka się rozciąga, pogarszają, albo jeżeli się je wbrew zasadom prawidłowego gospodarowania z nieruchomości usuwa, to stoi to na równi z pogorszeniem nieruchomości w myśl §§ 1133, 1134.

§ 1136. Umowa, mocą której właściciel wobec wierzyciela się zobowiązuje nieruchomości nie pozbywać lub jej dalej nie obciążać, jest nieważną.

§ 1137. Właściciel może użyć przeciw hipotece wybiegów, jakie osobistemu dłużnikowi przeciw pretensyi, jak niemniej tych, które w myśl § 770 ręczycielowi przysługują. W razie śmierci osobistego dłużnika, nie wolno właścicielowi na to się powoływać, że spadkobierca tylko z ograniczeniem za dług odpowiada.

Jeżeli właściciel nie jest osobistym dłużnikiem, to nie traci on wybiegu przeto, że go się wyrzekł dłużnik osobisty.

§ 1138. Przepisy §§ 891 aż do 899 odnoszą się do hipoteki także pod względem pretensyi i pod względem wybiegów w myśl § 1137 właścicielowi przysługujących.

§ 1139. Jeżeli przy wystawianiu hipoteki na jaką pożyczkę udzielenie listu hipotecznego wykluczono, to do zapisania protestu, jeżeli on na tem polega, że pożyczki nie dano, wystarcza wniosek przez właściciela do urzędu hipotecznego wystósowany, jeżeli go się stawia przed upływem niesiąca od zainstabulowania. Jeżeli protest w przeciągu miesiąca zainstabulowanym zostanie, to ta intabulacya odnosi taki sam skutek, jak gdyby protest równocześnie z hipoteką był zapisanym.

§ 1140. O ile niezgodność księgi gruntowej z listu hipotecznego albo z jakiej wzmianki na owym liście się wykazuje, o tyle jest wykluczonem odwoływanie się na przepisy §§ 892, 893. Protest przeciw zgodności księgi gruntowej, jaki z listu albo wzmianki na liście się wykazuje, stoi na równi z protestem w księdze gruntowej zapisanym.

§ 1141. Jeżeli wypłatność pretensyi od wypowiedzenia zawisła, to wypowiedzenie do hipoteki się odnoszące jest tylko wtenczas skutecznem, jeżeli je oświadcza wierzyciel właścicielowi albo właściciel wierzycielowi. Na korzyść wierzyciela uważa się tego za właściciela, kto w księdze gruntowej jako właściciel jest zapisanym.

Jeżeli właściciel nie ma siedziby w kraju, albo gdy zachodzą warunki § 132, ust. 2, to sąd okręgowy, w którego obwodzie nieruchomość jest położoną, winien na wniosek wierzyciela ustanowić dla właściciela zastępcę, wobec którego wypowiedzenie oświadczyć można.

§ 1142. Właściciel ma prawo zaspokoić wierzyciela, jeżeli pretensya wobec niego stała się płatną, albo jeżeli osobisty dłużnik do świadczenia jest uprawnionym.

Zaspakajanie można także uskutecznić przez złożenie do depozytu albo przez kompensacyę.

§ 1143. Jeżeli właściciel nie jest osobistym dłużnikiem, to pretensya przechodzi na niego o tyle, o ile on wierzyciela zaspakaja. Przepisy § 774, ust. 1 ręcyciela obowiązujące zastósowuje się odpowiednio.

Jeżeli na pretensyę istnieje hipoteka zbiorowa, natenczas obowiązują co do tejże przepisy § 1173.

§ 1144. Właściciel może za zaspokojeniem wierzyciela domagać się wydania listu hipotecznego i innych dokumentów, jakie do uregulowania księgi gruntowej albo do wymazania hipoteki są potrzebne.

§ 1145. Jeżeli właściciel tylko w części wierzyciela zaspokaja, to nie może on domagać się wydania listu hipotecznego. Wierzyciel jest zobowiązany częściowo zaspokojenie na liście zaznaczyć i list przedłożyć w celu sprostowania księgi gruntowej albo w celu wymazania urzędowi hipotecznemu lub właściwej władzy albo właściwemu notaryuszowi w celu utworzenia udziałowego listu hipotecznego dla właściciela.

Przepis ustępu 1, zdanie 2 obowiązuje pod względem procentów i innych pobocznych świadczeń tylko wtenczas, jeżeli one później, aniżeli w tym kalendarzowym kwartale, w którym się wierzyciela zaspokaja albo w następnym kwartale staną się płatnymi. Do kosztów za które nieruchomości w myśl § 1118 odpowiada, nie zastosowuje się tego przepisu.

§ 1146. Jeżeli wobec właściciela zachodzą warunki, pod którymi dłużnik popada w zwłokę, to wierzycielowi należy się z nieruchomości procent za zwłoki.

§ 1147. Zaspokojenie wierzyciela z nieruchomości i z przedmiotów, które hipoteka obejmuje, dokonuje się w drodze egzekucyi.

§ 1148. Przy dochodzeniu praw z hipoteki uważa się na korzyść wierzyciela tego za właściciela, kto w księdze gruntowej jako właściciel jest zapisanym. Prawo niezapisanego właściciela do przywożenia wybiegów przeciw hipotece mu przysługujących pozostaje nienaruszonym.

§ 1149. Dopóki pretensya nie stała się wobec właściciela płatną, dopóty nie może właściciel przyznawać wierzycielowi prawa o domaganie się przelania własności gruntu w celu zaspokojenia albo o uskutecznienie sprzedaży gruntu w inny sposób aniżeli w drodze egzekucyi.

§ 1150. Jeżeli wierzyciel domaga się zaspokojenia z nieruchomości, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 268, 1144, 1145.

§ 1151. Jeżeli pretensję się rozdzieli, to do zmniejszenia stósunku pierwszeństwa hipotek częściowych pomiędzy sobą nie potrzeba przyzwolenia właściciela.

§ 1152. W razie rozdzielenia pretensyi można, jeżeli udzielenia listu hipotecznego nie wykluczono, na każdą część utworzyć częściowy list hipoteczny; przyzwolenia właściciela nieruchomości nie potrzeba. Udziałowy list hipoteczny wstępuje co do części, której dotyczy, w miejsce dotychczasowego.

§ 1153. Z chwilą przelania pretensyi przechodzi hipoteka na nowego wierzyciela.

Pretensyi nie można przelewać bez hipoteki, a hipoteki bez pretensyi.

§ 1154. Do odstąpienia pretensyi jest wystawienie ustępczego oświadczenia na piśmie i wręczenie listu hipotecznego potrzebnem; przepisy § 1117 zastosowuje się również. Dotychczasowy wierzyciel winien na żądanie nowego wierzyciela oświadczenie ustępcze kazać na swój koszt uwierzytelnić publicznie.

Piśmienną formę oświadczenia ustępczego można zastąpić zapisaniem odstąpienia do księgi gruntowej.

Jeżeli udzielenie listu hipotecznego wykluczono, to do odstępowania pretensyi zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 873, 878.

§ 1155. Jeżeli wierzytelowe prawo posiadacza listu hipotecznego wykazuje się z całego ze sobą połączonego, do jednego zapisanego wierzyciela wstecz prowadzącego szeregu publicznie uwierzytelnionych oświadczeń ustępczych, natenczas zastosowuje się przepisy §§ 891 aż do 899 tak samo, jak gdyby posiadacz listu był jako wierzyciel w księdze gruntowej zapisanym. Z publicznie uwierzytelnionem oświadczeniem ustępczem stoi na równi sądowa uchwała przekazowa i publicznie uwierzytelnione przyznanie przelania pretensyi dokonanego na mocy prawa.

§ 1156. Przepisów §§ 406 aż do 408 pod względem przelewania pretensyi obowiązujących nie zastosowuje się do stósunku prawnego, jaki pomiędzy właścicielem a nowym wierzycielem co do hipoteki zachodzi. Nowy wierzyciel musi jednakże uznać wypowiedzenie dotychczasowemu wierzycielowi oświadczone, jako siebie obowiązujące,

chyba że właściciel o przelaniu pretensyi w czasie wypowiedzenia wie, albo że ono jest zapisanem do księgi gruntowej.

§ 1157. Wybieg, jaki właścicielowi na mocy stósunku prawnego pomiędzy nim a dotychczasowym wierzycielem zachodzącego przeciw hipotece przysługuje, można przeciwstawiać także nowemu wierzycielowi. Przepisy §§ 892, 894 aż do 899, 1140 obowiązują także pod względem tegoż wybiegu.

§ 1158. O ile pretensya ma na celu procent albo inne poboczne świadczenia, które stają się płatnemi nie później, jak w tym kalendarzowym kwartale, w którym właściciel o przelaniu się dowie albo w następnym kwartale, o tyle zastosowuje się do stósunku prawnego między właścicielem a nowym wierzycielem przepisy §§ 406 aż do 408; wobec wybiegów właścicielowi w myśl §§ 404, 406 aż do 408, 1157 przysługujących, nie może wierzyciel powoływać się na przepisy § 892.

§ 1159. O ile pretensya ma na celu zaległości procentowe albo inne świadczenia poboczne, o tyle stanowią o przelewalności i o stósunku prawnym zachodzącym między właścicielem a nowym wierzycielem ogólne, pod względem przelewania pretensyi obowiązujące przepisy. To samo obowiązuje co do pretensyi o zwrócenie kosztów, za które w myśl § 1118 nieruchomość odpowiada.

Przepisów w § 892 nie zastosowuje się do pretensyi w ustępie 1 określonych.

§ 1160. Gdy udzielenie listu hipotecznego nie jest wykluczonem, to można przeciw skorzystaniu z praw hipoteki zaprotestować, jeżeli wierzyciel listu nie przedłoży; jeżeli wierzyciel nie jest zapisanym do księgi gruntowej, to należy przedłożyć także dokumenta w § 1155 oznaczone.

Wypowiedzenie albo upomnienie, jakie wobec właściciela oświadczono, jest bezskutecznem, jeżeli wierzyciel dokumentów podług ustępu 1 potrzebnych nie przedłoży, a właściciel z tego powodu wypowiedzenie albo upomnienie bezzwłocznie odrzuci.

Powyższe przepisy nie obowiązują pod względem pretensyi w § 1159 określonych.

§ 1161. Jeżeli właściciel jest osobistym dłużnikiem, natenczas zastosowuje się przepisy § 1160 także przy dochodzeniu pretensyi.

§ 1162. Jeżeli list hipoteczny zaginął, albo jeżeli go zniszczono, to można go w drodze postępowania wywoławczego uznać za nieważny.

§ 1163. Jeżeli pretensya, na którą hipotekę wystawiono, w rzeczywistości jeszcze nie powstała, to hipoteka należy do właściciela. Jeżeli pretensya ustaje, to hipotekę nabywa właściciel.

Hipoteka, dla której udzielenie listu hipotecznego nie jest wykluczonem, należy do właściciela, dopóki listu wierzycielowi się nie doręczy.

§ 1164. Jeżeli dłużnik osobisty zaspokoi wierzyciela, to hipoteka przechodzi na niego o tyle, o ile on może domagać się wynagrodzenia od właściciela albo od jakiego prawnego poprzednika właściciela. Jeżeli dłużnikowi wynagrodzenie tylko w części dać należy, to właściciel nie może hipoteki, o ile ona na niego przeszła, dochodzić na szkodę hipoteki dłużnika.

Jeżeli pretensya i dług w jednej osobie się schodzą, to stoi to na równi ze zaspokojeniem wierzyciela.

§ 1165. Jeżeli wierzyciel zrzecze się hipoteki, albo jeżeli ją w myśl § 1183 zniesie lub innemu prawu pierwszeństwo przyzna, wtenczas staje się dłużnik osobisty o tyle wolnym, o ileby bez owego rozporządzania w myśl § 1164 mógł być z hipoteki żądać wynagrodzenia.

§ 1166. Jeżeli dłużnik osobisty, w razie gdy wierzyciela zaspokoi, ma prawo domagać się wynagrodzenia od właściciela, natenczas może on, jeżeli wierzyciel nie uwiadomiwszy go o tem bezzwłocznie przeprowadza przymusową licytację nieruchomości, o tyle odmówić zaspokojenia wierzyciela z powodu niedoboru przy licytacji przymusowej, o ile wskutek zaniechanego uwiadomienia szkodę ponosi. Uwiadomienia można zaniechać, jeżeli ono jest niemożliwem.

§ 1167. Jeżeli dłużnik osobisty, w razie gdy wierzyciela zaspokaja, hipotekę nabywa, albo jeżeli ma, w razie zaspokojenia, jaki inny prawny interes w uregulowaniu

księgi hipotecznej, to przysługują mu prawa w §§ 1144, 1145 oznaczone.

§ 1168. Jeżeli wierzyciel zrzecze się hipoteki, to nabywa ją właściciel.

Zrzeczenie się należy oświadczyć wobec urzędu hipotecznego albo wobec właściciela i wymaga ono zapisania do księgi gruntowej. Przepisy § 875 ust. 2 i §§ 876, 878 zastosowuje się odpowiednio.

Jeżeli wierzyciel zrzecze się hipoteki na pewną część pretensyi, wtenczas przysługują właścicielowi prawa § 1145 określone.

§ 1169. Jeżeli właścicielowi przysługuje wybieg, którym dochodzenie hipoteki trwale się wyklucza, to wolno mu żądać, aby wierzyciel zrzekł się hipoteki.

§ 1170. Jeżeli wierzyciel jest nieznanym, to można go w drodze wywoławczego postępowania z jego prawem wykluczyć, jeżeli od ostatniej do tej hipoteki się odnoszącej intabulacyi w księdze gruntowej dziesięć lat upłynęło, a prawo wierzyciela w tym przeciągu czasu w sposób podług § 208 do przerwania przedawnienia się nadający przez właściciela przyznanem nie zostało. Jeżeli dla owej pretensyi jest czas spłacenia podług kalendarza oznaczonym, to ów przeciąg czasu nie może się rozpocząć przed upływem dnia spłaty.

Z chwilą wydania wyroku wykluczającego właściciela hipotekę nabywa. List hipoteczny, wierzycielowi udzielony, staje się nieważnym.

§ 1171. Nieznanego wierzyciela można w drodze wywoławczego postępowania z jego prawem także wtenczas wykluczyć, jeżeli właściciel jest uprawnionym do zaspokojenia wierzyciela albo do wypowiedzenia, i jeżeli sumę pretensyi, zrzekając się prawa odbioru z powrotem, dla wierzyciela zdeponuje. Zdeponowania procentu potrzeba tylko wtenczas, jeżeli stopa procentowa jest w księdze gruntowej zapisana; procentu za czas dawniejszy aniżeli za czwarty kwartał kalendarzowy przed wydaniem wyroku wykluczającego deponować nie potrzeba.

Z chwilą wydania wyroku wykluczającego uważa się wierzyciela jako zaspokojonego, o ile zaspokojenie podług

przepisów o depozycji już przedtem nie nastąpiło. List hipoteczny wierzycielowi udzielony staje się nieważnym.

Prawo wierzyciela do kwoty zdeponowanej upada z upływem trzydziestu lat po wydaniu wyroku wykluczającego, jeżeli wierzyciel przedtem u depozytu się nie zgłosi; deponujący jest uprawnionym do odbioru z powrotem nawet wtenczas, jeżeli się zrzekł prawa odbioru z powrotem.

§ 1172. W przypadkach § 1163 należy hipoteka zbiorowa wspólnie do właścicieli obciążonych nieruchomości.

Jeżeli nic innego nie umówiono, to każdy właściciel może się domagać, aby hipoteka na jego nieruchomości ciążąca w myśl § 1132 ust. 2 była ograniczoną do takiej kwoty częściowej, jaka odpowiada stosunkowi, w którym pozostaje wartość jego gruntu do wartości wszystkich gruntów i aby mu w tem ograniczeniu była przydzielona. Wartość oblicza się po odciążeniu tych ciężarów, które mają pierwszeństwo przed hipoteką zbiorową.

§ 1173. Jeżeli właściciel jednego z gruntów hipoteką zbiorową obciążonych wierzyciela zaspakaja, to nabywa on hipotekę na swoim gruncie; hipoteka na pozostałych gruntach upada. Jeżeli prawo wierzycielności na właściciela się przelewa, albo jeżeli pretensya i dług w osobie właściciela się schodzą, to stoi to na równi ze zaspokojeniem wierzyciela przez właściciela.

Jeżeli ten właściciel, który wierzyciela zaspakaja, może domagać się wynagrodzenia od jednego z właścicieli drugich gruntów albo od jakiego prawnego następcy tegoż właściciela, to i hipoteka na gruncie owego właściciela przechodzi we wysokości pretensyi o wynagrodzenie na niego; ta hipoteka pozostaje z hipoteką na jego własnym gruncie hipoteką zbiorową.

§ 1174. Jeżeli dłużnik osobisty zaspakaja tego wierzyciela, któremu przysługuje hipoteka zbiorowa, albo jeżeli przy hipotece zbiorowej pretensya i dług w jednej osobie się schodzą, a dłużnik tylko od właściciela jednego z gruntów albo od jakiego prawnego poprzednika właścicielowego wynagrodzenia żądać może, to hipoteka na tymże gruncie przechodzi na niego; hipoteka na reszcie gruntów upada.

Jeżeli dłużnikowi tylko częściowe wynagrodzenie dać należy i hipoteka z tego powodu tylko w pewnej części

wej kwocie na niego przechodzi, to właściciel winien sobie ową kwotę na tę część kazać policzyć, jaka podług § 1172 z pozostającej kwoty hipoteki zbiorowej mu się należy.

§ 1175. Jeżeli wierzyciel zrzeka się hipoteki zbiorowej, to przypada ona wspólnie właścicielom obciążonych gruntów; przepisy § 1172 ust. 2 zastosowuje się w tym przypadku. Gdy wierzyciel zrzeka się hipoteki na jednym z gruntów, to hipoteka upada na tymże gruncie.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli wierzyciela w myśl § 1170 z jego prawem się wykluczy.

§ 1176. Jeżeli zachodzą warunki §§ 1163, 1164, 1168, 1172 aż do 1175 tylko pod względem pewnej części hipoteki, to nie można dochodzić hipoteki na mocy tychże przepisów na właściciela albo jednego z właścicieli lub na dłużnika osobistego przypadającej ze szkodą hipoteki, która dla wierzyciela pozostaje.

§ 1177. Jeżeli hipoteka i własność schodzą się w jednej osobie, mimo że pretensya sama właścicielowi nie przysługuje, to hipoteka przemienia się w dług gruntowy. Pod względem oprocentowania, stopy procentowej, czasu spłaty, wypowiedzania i miejsca spłaty pozostają atoli miarodawczymi te warunki, jakie dla owej pretensyi ustanowiono.

Jeżeli właścicielowi również i pretensya przysługuje, to o jego prawa z hipoteki, dopóki trwa zjednoczenie, stanowią przepisy obowiązujące pod względem gruntowego długu właściciela.

§ 1178. Hipoteka na zaległości procentowe i na inne zaległe świadczenia poboczne, jak również na koszty, które wierzycielowi zwrócić należy, ustaje, skoro się schodzi z własnością w jednej osobie. Hipoteka nie ustaje dopóty, dopóki komuś trzeciemu prawo do owej pretensyi o takież świadczenie przysługuje.

Do zrzeczenia się hipoteki na świadczenia w 1 ustępie określone, wystarcza oświadczenie wierzyciela wobec właściciela. Dopóki komuś trzeciemu przysługuje prawo do owej pretensyi o takież świadczenie, dopóty potrzeba przyzwolenia owej trzeciej osoby. Przyzwolenie należy oświadczyć wobec tego, na czyją korzyść je się składa; to przyzwolenie jest nieodwołalnym.

§ 1179. Jeżeli właściciel zobowiązuje się wobec drugiej osoby do wymazania hipoteki, gdy ona z własnością w jednej osobie się zjedzie, to w celu zapewnienia pretensyi o wymazanie, może być ostrzeżenie do księgi gruntowej zapisaniem.

§ 1180. W miejsce pretensyi, na którą istnieje hipoteka, można wstawić inną pretensyę. Do takiej zmiany potrzeba ugody wierzyciela z właścicielem i zapisania do księgi gruntowej. Przepisy § 873, ust. 2 i §§ 876, 878 zastosowuje się odpowiednio.

Jeżeli pretensya na miejsce dotychczasowej pretensyi wstąpić mająca nie przysługuje dotychczasowemu wierzycielowi hipotecznemu, to potrzeba przyzwolenia tegoż wierzyciela; przyzwolenie należy oświadczyć wobec urzędu hipotecznego albo wobec tej osoby, na której korzyść je się oświadcza. Przepisy § 875 ust. 2 i § 876 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1181. Jeżeli wierzyciela zaspakaja się z nieruchomości, to hipoteka upada.

Jeżeli zaspokojenie wierzyciela skutecznia się z jednego z gruntów zbiorową hipoteką obciążonych, natenczas staje się wolną także reszta gruntów.

Ze zaspokojeniem z nieruchomości stoi na równi zaspokojenie z takich przedmiotów, które hipoteka obejmuje.

§ 1182. O ile w razie hipoteki zbiorowej właściciel tej nieruchomości, z której wierzyciela się zaspakaja, może się domagać wynagrodzenia od właściciela jednej z drugih nieruchomości albo od jakiego prawnego poprzednika tegoż właściciela, o tyle przechodzi na niego hipoteka na nieruchomość tegoż właściciela. Hipoteki nie można atoli, jeżeli wierzyciela tylko częściowo się zaspakaja, dochodzić na szkodę hipoteki wierzycielowi pozostającej, a jeżeli nieruchomość jest obciążoną prawem równe pierwszeństwo mającem albo po hipotecznej następującem, także na szkodę tegoż prawa.

§ 1183. Do zniesienia hipoteki w drodze czynności prawnej potrzeba przyzwolenia właściciela. Przyzwolenie należy zgłosić wobec urzędu hipotecznego albo wobec wierzyciela; przyzwolenie to jest nieodwołalnem.

§ 1184. Hipotekę można w ten sposób wystawić, że o prawie wierzyciela z owej hipoteki tylko pretensya stanowi, i że wierzycielowi nie wolno powoływać się na intabulacyę w dowód pretensyi (hipoteka kaucyjna).

Taka hipoteka musi być oznaczoną w księdze gruntowej jako hipoteka kaucyjna.

§ 1185. Przy hipotece kaucyjnej jest wykluczeniem udzielenie listu hipotecznego.

Przepisów §§ 1138, 1139, 1141, 1156 nie zastosowuje się.

§ 1186. Hipotekę kaucyjną można zamienić na zwykłą hipotekę, a zwykłą hipotekę na hipotekę kaucyjną. Przyzwolenia osób pod względem pierwszeństwa równo uprawnionych albo dalsze miejsce zajmujących nie potrzeba.

§ 1187. Na pretensyę z obligacyi na dzierżyciela, z weksla albo innego papieru, który w drodze indosamentu może być przelewany, można wystawiać tylko hipotekę kaucyjną. Taka hipoteka ma znaczenie kaucyjnej hipoteki nawet wtenczas, jeżeli jej w księdze gruntowej jako takiej nie oznaczono. Przepisu § 1154 ust. 3 nie zastosowuje się.

§ 1188. Do wystawienia hipoteki na pretensyę z obligacyi na dzierżyciela wystarcza oświadczenie właściciela wobec urzędu hipotecznego, że hipotekę wystawia i zapisanie do księgi gruntowej; przepis § 878 zastosowuje się w tym przypadku.

Wykluczenie wierzyciela z jego prawem w myśl § 1170 jest tylko wtenczas dozwolone, jeżeli upłynął kres przedłożenia określony w § 801. Jeżeli w przeciągu tego kresu obligacyę przedłożono albo pretensyi z owego dokumentu sądownie dochodzono, to wykluczenie może dopiero wtenczas nastąpić, jeżeli nastąpiło przedawnienie.

§ 1189. Przy hipotece rodzaju określonego § 1187 można dla każdorazowego wierzyciela ustanawiać zastępcę z upoważnieniem do skutecznienia pewnych oznaczonych, na korzyść każdego późniejszego wierzyciela i przeciw temuż oddziałujących rozporządzan co do hipoteki i do zastępowania wierzyciela przy dochodzeniu hipoteki. Do ustanowienia zastępcy jest potrzebnem zapisanie do księgi gruntowej.

Jeżeli właściciel ma prawo domagać się od wierzyciela takiego rozporządzenia, do którego zastępca jest uprawnionym, natenczas wolno mu domagać się owego rozporządzenia od zastępcy.

§ 1190. Hipotekę można w ten sposób wystawić, że się tylko sumę, do jakiej nieruchomość ma najwyżej odpowiadać, oznacza, a zresztą stwierdzenie pretensyi sobie zastrzega. Suma do jakiej nieruchomość najwyżej ma odpowiadać, musi być zapisaną do księgi gruntowej.

Jeżeli pretensya jest oprocentowaną, natenczas wlicza się procent w ową sumę najwyższą.

Tę hipotekę uważa się za hipotekę kaucyjną nawet wtenczas, jeżeli ona w księdze gruntowej nie jest jako taka zapisaną.

Ta pretensya może być przelewana podług ogólnych pod względem przelewania pretensyi obowiązujących przepisów. Jeżeli ją się przelewa podług tychże przepisów, natenczas jest przejście hipoteki wykluczonem.

TYTUŁ DRUGI.

Dług gruntowy. Dług rentowy.

I. Dług gruntowy.

§ 1191. Nieruchomość można w ten sposób obciążać, że temu, na czyją korzyść obciążenie się dokonuje, należy wypłacać z nieruchomości pewną oznaczoną sumę pieniężną (dług gruntowy).

To obciążenie można także w ten sposób urządzić, że procent od owej sumy pieniężnej, tudzież inne poboczne świadczenia z nieruchomości uiszczać należy.

§ 1192. Do długu gruntowego zastosowuje się odpowiednio przepisy o hipotece o tyle, o ile z tego, że dług gruntowy pretensyi nie wymaga nic innego nie wynika.

Pod względem procentu od długu gruntowego obowiązują przepisy o procencie od pretensyi hipotecznej.

§ 1193. Kapitał długu gruntowego staje się płatnym dopiero po poprzednim wypowiedzeniu. Wypowiedzenie przysługuje tak właścicielowi, jak i wierzycielowi. Kres wypowiedzenia wynosi sześć miesięcy.

Odmienne postanowienia są dozwolone.

§ 1194. O ile nic innego nie postanowiono, to spłacanie kapitału, jako też płacenie procentu i innych pobocznych świadczeń, winno się załatwiać w tej miejscowości, w której urząd hipoteczny ma swą siedzibę.

§ 1195. Dług gruntowy można w ten sposób zapisywać, że list na dług gruntowy wystawia się na dzierżyciela. Do takiego listu zastosowuje się odpowiednio przepisy o obligacjach na dzierżyciela.

§ 1196. Dług gruntowy można także zapisywać dla właściciela.

Do zapisania jest potrzebnem oświadczenie właściciela wobec urzędu hipotecznego, że dług gruntowy ma być dla niego do księgi gruntowej zapisanym i intabulacją do tejże księgi; w tym przypadku zastosowuje się przepis § 878.

§ 1197. Jeżeli właściciel jest wierzycielem, to nie może on przeprowadzać egzekucyi w celu swego zaspokojenia.

Prócenta należą się właścicielowi tylko wtenczas, jeżeli nieruchomości na wniosek innej osoby w celu sekwestracji zajęto i to tylko za czas sekwestracji.

§ 1198. Hipotekę można zamienić na dług gruntowy, a dług gruntowy na hipotekę. Przyzwolenia osób pod względem pierwszeństwa równo uprawnionych albo dalsze miejsce zajmujących nie potrzeba.

II. Dług rentowy.

§ 1199. Dług gruntowy można w ten sposób zapisywać, że z nieruchomości należy opłacać pewną sumę pieniężną w terminach regularnie się powtarzających (dług rentowy).

Przy zapisywaniu długu rentowego musi być oznaczoną suma, przez której spłacenie dług rentowy wykupić można. Suma wykupna musi być w księdze gruntowej podana.

§ 1200. Do poszczególnych świadczeń zastosowuje się przepisy pod względem procentów hipotecznych, do sumy wykupna przepisy pod względem kapitału długu gruntowego obowiązujące.

Splacenie sumy wykupna wierzycielowi ma taki sam skutek, jak splacenie kapitału długu gruntowego.

§ 1201. Prawo wykupienia przysługuje właścicielowi.

Wierzycielowi nie można przyznawać prawa o domaganie się wykupna. W przypadku § 1133 zdanie 2 ma wierzyciel prawo domagać się splacenia sumy wykupna z nieruchomości.

§ 1202. Właściciel może wykonywać prawo wykupna dopiero po poprzednim wypowiedzeniu. Jeżeli nic innego nie postanowiono, to kres wypowiedzenia wynosi sześć miesięcy.

Ograniczenie prawa wypowiedzenia jest tylko o tyle dozwolone, że właścicielowi wolno wypowiedzieć po trzydziestu latach z dotrzymaniem sześciomiesięcznego kresu.

Jeżeli właściciel wypowiedział, natomiast może wierzyciel po upływie kresu wypowiedzenia domagać się z nieruchomości splacenia sumy wykupna.

§ 1203. Dług rentowy można zamienić na zwykły dług gruntowy, a zwykły dług gruntowy na dług rentowy.

Przyzwolenia osób pod względem pierwszeństwa równo uprawnionych albo dalsze miejsce zajmujących nie potrzeba.

ROZDZIAŁ DZIEWIĄTY.

Prawo zastawu do rzeczy ruchomych i do praw.

TYTUŁ PIERWSZY.

Prawo zastawu do rzeczy ruchomych.

§ 1204. Rzecz ruchomą można w celu zapewnienia pretensyi w ten sposób obciążać, że wierzyciel ma prawo poszukiwać zaspokojenia z owej rzeczy (prawo zastawu).

Prawo zastawu można także ustanawiać dla przyszłej albo warunkowej pretensyi.

§ 1205. Do ustanowienia prawa zastawu potrzeba, aby właściciel rzecz wierzycielowi oddał i aby obydwa pod tym względem byli zgodni, że prawo zastawu ma

wierzycielowi przysługiwać. Jeżeli wierzyciel rzecz ową posiada, natenczas wystarcza ugoda pod względem powstania prawa zastawu.

Oddanie rzeczy znajdującej się w pośredniem posiadaniu właściciela można tem zastąpić, że właściciel pośrednie posiadanie na wierzyciela zastawnego przelewa i o zastawieniu posiadaczowi donosi.

§ 1206. Zamiast oddania rzeczy wystarcza przyznanie współposiadania, gdy rzecz pod wspólnem zamknięciem wierzyciela się znajduje, albo jeżeli w razie znajdowania się rzeczy w posiadaniu osoby trzeciej, wydanie rzeczy tylko właścicielowi i wierzycielowi wspólnie odbyć się może.

§ 1207. Jeżeli rzecz do zastawcy nie należy, to do zastawiania stosuje się odpowiednio przepisy §§ 932, 934, 935 o nabywaniu własności stanowiące.

§ 1208. Jeżeli rzecz jest obciążoną prawem trzeciej osoby, to prawo zastawu ma pierwszeństwo przed owem prawem, chyba że wierzyciel zastawny w czasie nabywania prawa zastawu co do swego prawa nie znajduje się w dobrej wierze. Przepisy § 932, ust. 1, zdanie 2, § 935 i 936, ust. 3 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1209. Pod względem pierwszeństwa prawa zastawu jest czas ustanowienia także wtenczas miarodawczym, jeżeli je ustanowiono dla przyszłej albo warunkowo pretensyi.

§ 1210. Rzecz zastawiona odpowiada za pretensyę w jej każdorazowej wysokości, a mianowicie także za procenta i kary z kontraktu. Jeżeli dłużnik osobisty nie jest właścicielem rzeczy zastawionej, to przez czynność prawną, jaką dłużnik przedsięwzię po zastawieniu, nie powiększa się odpowiedzialności.

Rzecz zastawiona odpowiada za pretensyę zastawnego wierzyciela o zwrócenie nakładów, za kosztą wypowiedzenia i dochodzenia praw wierzycielowi zastawnemu zwrócić się mające, tudzież za kosztą sprzedania rzeczy zastawionej.

§ 1211. Zastawca może wobec wierzyciela zastawnego przywołać wybiegi, które przysługują osobistemu dłużnikowi przeciw pretensyi, jak niemniej i takie, które

w myśl § 770 przysługują rękojemcy. Jeżeli osobisty dłużnik zemrze, to nie wolno zastawcy na to się powoływać, że spadkobierca tylko z ograniczeniem za dług odpowiada.

Jeżeli zastawca nie jest osobistym dłużnikiem, to nie traci on wybiegu przez to, że dłużnik osobisty wybiegu się zrzeka.

§ 1212. Prawo zastawu rozciąga się na plody, jakie od rzeczy zastawionej się odłączają.

§ 1213. Prawo zastawu można w ten sposób ustanawiać, że wierzyciel zastawny jest uprawnionym do pobierania użytków z rzeczy zastawionej.

Jeżeli wierzycielowi zastawnemu oddano do wyłączonego posiadania rzecz z natury owoce wydającą, to, w razie wątpliwości, należy przyjąć, że wierzyciel zastawny ma być uprawnionym do pobierania owoców.

§ 1214. Jeżeli wierzycielowi zastawnemu przysługuje prawo do pobierania użytków, natenczas jest on zobowiązany do troszczenia się o uzyskiwanie użytków i do składania rachunków.

Czysty dochód z użytków policza się na dłużne świadczenie, a jeżeli koszt i procent opłacać należy, najprzód na koszt i procent.

Odmienne postanowienia są dozwolone.

§ 1215. Wierzyciel zastawny jest zobowiązany do zachowywania rzeczy zastawionej.

§ 1216. Jeżeli wierzyciel zastawny czyni na rzecz zastawioną nakłady, to o obowiązku zastawcy do ich wynagradzania stanowią przepisy opiewające o sprawowaniu interesów bez polecenia. Wierzyciel zastawny jest uprawnionym do odjęcia przyrzędu, w jaki rzecz zastawioną zaopatrzył.

§ 1217. Jeżeli wierzyciel zastawny prawa zastawcy w znacznej mierze naruszy i mimo napomnienia zastawcy w sposób je naruszający dalej się zachowuje, to zastawca może się domagać, aby rzecz zastawioną na koszt wierzyciela zastawnego w depozycie złożono, albo jeżeli ona do depozycji się nie nadaje, zachowawcy sądownie ustanowić się mającemu oddano.

Zamiast złożenia rzeczy w depozycie albo oddania jej do zachowawcy może zastawca domagać się zwrócenia

rzeczy zastawionej za zaspokojeniem wierzyciela. Jeżeli pretensya jest bezprocentową i jeszcze nie płatną, to wierzycielowi zastawnemu należy się tylko ta suma, jaka przy doliczeniu prawnego procentu za czas od dnia uiszczenia aż do dnia płatności dorównuje sumie pretensyi.

§ 1218. Jeżeli zepsucia rzeczy zastawionej albo znacznego obniżenia wartości jej obawiać się należy, wtenczas może zastawca domagać się zwrócenia rzeczy zastawionej za innem ubezpieczeniem; ubezpieczenie przez stawienie ręczyciela jest wykluczonem.

Wierzyciel zastawny winien zastawcy o grożącym zepsuciu się donieść bezzwłocznie, jeżeli doniesienie nie jest niewykonalnem.

§ 1219. Jeżeli pewność wierzyciela zastawnego wskutek grożącego zepsucia się rzeczy zastawionej albo skutkiem zachodzącej obawy o znaczne obniżenie się wartości jest wystawioną na niebezpieczeństwo, to może tenże kazać rzecz zastawioną zlicytować publicznie.

Kwota z licytacji otrzymana wstępuje w miejsce rzeczy zastawionej. Na żądanie zastawcy należy zdeponować kwotę z licytacji otrzymaną.

§ 1220. Zlicytowanie rzeczy w zastaw oddanej jest dopiero wtenczas dozwolonem, jeżeli niemi zastawcy zagrożono; zagrożenia można zaniechać, jeżeli rzecz zastawiona na zepsucie jest narażoną, a z odroczeniem licytacji niebezpieczeństwo połączonem. W razie obniżenia wartości potrzeba oprócz zagrożenia, aby wierzyciel zastawny wyznaczył zastawcy odpowiedni przeciąg czasu do dania innej pewności i aby ten przeciąg czasu upłynął.

Wierzyciel zastawny winien zastawcę o licytacji uwiadomić bezzwłocznie; w razie zaniechania jest on do odszkodowania zobowiązany.

Zagrożenia, wyznaczania kresu i uwiadomiania można zaniechać, jeżeli są niewykonalnemi.

§ 1221. Jeżeli rzecz zastawiona ma cenę giełdową albo targową, natenczas wolno wierzycielowi zastawnemu sprzedać ją z wolnej ręki przez handlowego, do takich sprzedaży publicznie ustanowionego maklera albo po kursie przez osobą do publicznych licytacji upoważnioną.

§ 1222. Jeżeli prawo zastawu więcej rzeczy obejmuje, to każda rzecz odpowiada za całą pretensyę.

§ 1223. Po ustaniu prawa zastawu jest wierzyciel zastawny zobowiązany do zwrócenia zastawcy rzeczy zastawionej.

Zastawca może się domagać zwrócenia rzeczy w zastaw oddanej za zaspokojeniem wierzyciela zastawnego, skoro dłużnik ma prawo do uiszczenia.

§ 1224. Zaspokojenie wierzyciela przez zastawcę może się także odbywać w drodze depozycji albo w drodze kompensacji.

§ 1225. Jeżeli zastawca nie jest osobistym dłużnikiem, to pretensya, o ile on wierzyciela zaspakaja, przechodzi na niego. Przepisy § 774 do rękojemcy się odnoszące zastosowuje się odpowiednio.

§ 1226. Pretensye zastawcy o wynagrodzenie za ziniany albo pogorszenia rzeczy zafantowanej, jak również pretensye wierzyciela zastawnego o wynagradzanie nakładów albo o zezwolenie na odjęcie jakiegoś przyrzędu przedawniają się w sześciu miesiącach. Przepisy § 558 ust. 2, 3 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1227. Jeżeli się narusza prawo wierzyciela zastawnego, to do pretensyi wierzyciela zastawnego zastosowuje się odpowiednio przepisy obowiązujące pod względem pretensyi wynikających z własności.

§ 1228. Zaspokojenie wierzyciela zastawnego z rzeczy w zastaw oddanej dokonuje się w drodze sprzedaży.

Wierzyciel zastawny jest uprawniony do sprzedaży, skoro pretensya w całości albo częściowo stała się płatną. Jeżeli dłużnym przedmiotem nie są pieniądze, to sprzedaż jest dopiero wtenczas dozwolona, jeżeli owa pretensya zamieniła się na pretensyą pieniężną.

§ 1229. Umowa przed nastaniem uprawnienia do sprzedaży zawarta, podług której rzecz ma się stać własnością wierzyciela zastawnego lub ma na niego być przeniesiona, gdyby go się wcale nie zaspokoiło albo nie zaspokoiło w czasie właściwym, jest nieważną.

§ 1230. Z pomiędzy więcej rzeczy w zastaw oddanych wolno wierzycielowi zastawnemu, o ile nic innego

nie postanowiono, te wybierać, które mają być sprzedane. Wierzyciel zastawny może tylko tyle rzeczy zastawionych na sprzedaż wystawić, ile do jego zaspokojenia potrzeba.

§ 1231. Jeżeli wierzyciel zastawny nie znajduje się we wyłącznem posiadaniu rzeczy zastawionej, to po nastaniu uprawnienia do sprzedaży wolno mu w celu sprzedaży zażądać jej wydania. Zamiast rzecz zastawioną wydać, można ją na żądanie zastawcy wspólnemu zachowawcy oddać; zachowawca ma przy oddawaniu mu do tego się zobowiązać, że rzecz w zastaw oddaną w pogotowiu do sprzedaży utrzymywać będzie.

§ 1232. Wierzyciel zastawny nie jest zobowiązanym do wydawania rzeczy zastawionej na sprzedaż takiemu wierzycielowi zastawnemu, który pod względem pierwszeństwa po nim następuje. Jeżeli wierzyciel zastawny rzeczy w zastaw oddanej nie posiada, natenczas nie wolno mu, o ile on sam sprzedaży nie przeprowadza, sprzeciwić się sprzedaży przez wierzyciela zastawnego po nim następującego.

§ 1233. Sprzedaż rzeczy w zastaw oddanej należy przeprowadzać w myśl przepisów w § § 1234 aż do 1240.

Jeżeli wierzyciel zastawny na swe prawo do sprzedaży uzyskał przeciw właścicielowi tytuł wykonalny, natenczas może on sprzedaż kazać przeprowadzić także odpowiednio do przepisów, jakie obowiązują pod względem sprzedaży rzeczy zajętej.

§ 1234. Wierzyciel zastawny winien właścicielowi sprzedażą poprzednio zagrozić i oznaczyć mu przytem kwotę pieniężną, z powodu której sprzedaż ma nastąpić. Zagrozić można dopiero po nastaniu uprawnienia do sprzedaży; zagrożenia można zaniechać, jeżeli jest niewykonalnem.

Sprzedaży nie można dokonywać przed upływem miesiąca po zagrożeniu. Jeżeli zagrożenie jest niewykonalnem, to ów miesiąc oblicza się od nastania uprawnienia do sprzedaży.

§ 1235. Sprzedaż rzeczy zastawionej należy uskutecznić w drodze publicznej licytacji.

Jeżeli rzecz w zastaw oddana ma cenę giełdową albo targową, wtenczas zastósowuje się przepis § 1221.

§ 1236. Licytacja winna się odbywać w tej miejscowości, w której rzecz zastawioną się zachowuje. Jeżeli z licytacji w miejscu zachowania rzeczy zastawionej odpowiedniego wyniku spodziewać się nie można, to należy ją zlicytować w innej do tego się nadającej miejscowości.

§ 1237. Czas i miejsce licytacji należy przy ogólnem oznaczaniu rzeczy zastawionej publicznie ogłosić. Właściciela i osobę trzecią, jeżeli im prawa do rzeczy w zastaw oddanej przysługują, należy uwiadomić osobno; uwiadomienia można zaniechać, jeżeli jest niewykonalnem.

§ 1238. Rzecz zastawioną można sprzedać tylko pod tym warunkiem, że kupujący ma cenę kupna zapłacić natychmiast w gotówce, i że ma postradać swe prawa, jeżeli tego nie uczyni.

Jeżeli sprzedaż odbywa się bez takiego zawarunkowania, to uważa się cenę kupna jako odebraną przez zastawnego wierzyciela; prawa wierzyciela zastawnego do nabywcy pozostają nienaruszone. Gdyby ceny kupna natychmiast nie uiszczono, to obowiązuje tenże sam przepis, jeżeli przed końcem licytacyjnego terminu nie zrobi się użytku ze zastrzeżenia pod względem utraty prawa.

§ 1239. Wierzycielowi zastawnemu i właścicielowi wolno przy licytacji podawać swe oferty. W razie przybicia rzeczy zastawionej wierzycielowi zastawnemu przyjąć należy, jakoby on cenę kupna odebrał.

Ofertę właściciela można odrzucić, jeżeli on kwoty podanej w gotówce nie złoży. To samo obowiązuje pod względem oferty dłużnika, jeżeli rzecz zastawiona za cudzy dług odpowiada.

§ 1240. Złotych i srebrnych rzeczy nie wolno przybijać niżej wartości złota lub srebra.

Jeżeli nie podano dostatecznej oferty, to można rzecz zastawioną sprzedać z wolnej ręki przez osobę do publicznej sprzedaży upoważnioną po cenie dorównywującej wartości złota lub srebra.

§ 1241. Wierzyciel zastawny winien właściciela o sprzedaży rzeczy zastawionej i o jej wyniku uwiadomić bezzwłocznie, chyba że uwiadomienia wykonać nie można.

§ 1242. Przez prawną sprzedaż rzeczy w zastaw oddanej osiąga nabywca takie same prawa, jak gdyby rzecz ową nabył od właściciela. To samo obowiązuje także wtenczas, jeżeli rzecz przybije się wierzycielowi zastawnemu.

Prawa zastawu do owej rzeczy upadają także wtenczas, chociażby nabywca o nich wiedział. To samo obowiązuje pod względem użytkowania, chyba że ono ma pierwszeństwo przed wszelkimi prawami zastawu.

§ 1243. Sprzedaż rzeczy zastawionej jest nieprawą, jeżeli się uchybia przeciw przepisom § 1228 ust. 2, § 1230 zdanie 2, § 1235, § 1237 zdanie 1 albo § 1240.

Jeżeli wierzyciel zastawny narusza inny, pod względem sprzedaży obowiązujący przepis, to jest on zobowiązany do odszkodowania, jeżeli wina na niego spada.

§ 1244. Jeżeli się rzecz jaką w zastaw oddaną sprzedaje, mimo że sprzedającemu prawo zastawu nie przysługuje, albo że nie czyni się zadość warunkom, od których prawność sprzedaży zawisła, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 932 aż do 934 i 936, jeżeli sprzedaż w myśl § 1233 ust. 2 się odbyła albo przepisów § 1235 lub też § 1240 ust. 2 przestrzegano.

§ 1245. Właściciel i wierzyciel zastawny mogą umówić inny aniżeli w §§ 1234 aż do 1240 przepisany sposób sprzedaży rzeczy w zastaw oddanej. Jeżeli do rzeczy zastawionej przysługuje osobie trzeciej prawo, które wskutek sprzedaży upada, natenczas potrzeba przyzwolenia tej trzeciej osoby. Przyzwolenie należy oświadczyć wobec tego, na czyją korzyść je się składa; to przyzwolenie jest nieodwołalnym.

Przed nastaniem uprawnienia do sprzedaży nie można się zrzekać przestrzegania przepisów § 1235, § 1237 zdanie 1 i § 1240.

§ 1246. Jeżeli inny aniżeli §§ 1235 aż do 1240 przepisany sposób sprzedaży odpowiada słusznym interesom uczestników, wtenczas może każdy z nich żądać, aby sprzedaż w tenże sposób się odbyła.

Jeżeli do ugody nie przyjdzie, to sąd rozstrzyga.

§ 1247. O ile kwota ze sprzedaży rzeczy zastawionej otrzymana należy się wierzycielowi zastawnemu dla

jego zaspokojenia, o tyle uważa się pretensję jako uiszczoną przez właściciela. Zresztą wstępuje kwota ze sprzedaży otrzymana w miejsce rzeczy zastawionej.

§ 1248. Na korzyść wierzyciela zastawnego uważa się przy sprzedaży rzeczy w zastaw oddanej zastawcę jako właściciela, chyba że wierzyciel zastawny wie, iż zastawca nie jest właścicielem.

§ 1249. Ktoby przez sprzedaż rzeczy zastawionej postradał prawo do tejże rzeczy się odnoszące, ten może zaspokoić wierzyciela zastawnego, skoro dłużnik do uiszczenia jest uprawnionym. Przepisy § 268 ust. 2, 3 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1250. Z przelaniem pretensyi przechodzi prawo zastawu na nowego wierzyciela. Prawa zastawu nie można przelewać oddzielnie od pretensyi.

Jeżeli przy przelewaniu pretensyi wyklucza się prawo zastawu, to prawo zastawu ustaje.

§ 1251. Nowy wierzyciel zastawny może od dotychczasowego wierzyciela zastawnego domagać się wydania rzeczy zastawionej.

Z uzyskaniem posiadania wstępuje nowy wierzyciel zastawny zamiast dotychczasowego wierzyciela zastawnego w te zobowiązania wobec zastawcy, jakie z prawem zastawu są połączone. Jeżeli nowy wierzyciel zastawny zobowiązani nie wypełni, to za szkodę przez niego wyrzucić się mającą odpowiada dotychczasowy wierzyciel zastawny tak, jak rękojemca, który się rzekł skargi uprzedniej. Odpowiedzialności po stronie dotychczasowego wierzyciela zastawnego nie ma wtenczas, jeżeli pretensya na mocy prawa na nowego wierzyciela zastawnego przechodzi, albo jeżeli mu się pretensję odstąpi na mocy jakiego prawego zobowiązania.

§ 1252. Prawo zastawu upada razem z pretensją, na którą istnieje.

§ 1253. Prawo zastawu ustaje, jeżeli wierzyciel zastawny zwróci rzecz zastawioną zastawcy albo właścicielowi. Zastrzeżenie dalszego istnienia prawa zastawu jest bezskutecznem.

Jeżeli rzecz zastawiona znajduje się w posiadaniu zastawcy, albo w posiadaniu właściciela, to zachodzi do-

myśl, że wierzyciel zastawny im ją zwrócił. Ten domysł zachodzi także wtenczas, jeżeli rzecz w zastaw oddana znajduje się w posiadaniu osoby trzeciej, która posiadanie po powstaniu prawa zastawu od zastawcy albo od właściciela uzyskała.

§ 1254. Jeżeli prawu zastawnemu sprzeciwia się wybieg, który dochodzenie prawa zastawu stale wyklucza, natenczas wolno zastawcy domagać się zwrócenia rzeczy zastawionej. Takie samo prawo ma właściciel.

§ 1255. Do zniesienia prawa zastawu w drodze układu wystarcza oświadczenie wierzyciela zastawnego wobec zastawcy albo wobec właściciela, że prawa zastawu się zrzeka.

Jeżeli prawo zastawu jest obciążone prawem osoby trzeciej, natenczas jest potrzebnem przyzwolenie tej trzeciej osoby. Przyzwolenie należy wobec tego oświadczyć, na czyją korzyść je się składa; to przyzwolenie jest nieodwołalnym.

§ 1256. Prawo zastawu ustaje, jeżeli ono z własnością w jednej osobie się schodzi. Prawo zastawu nie ustaje zaś dopóty, dopóki pretensya, dla której prawo zastawu istnieje, prawem trzeciej osoby jest obciążoną.

Prawo zastawu uważa się za niewygasłe, o ile właściciel ma prawny interes w dalszem istnieniu prawa zastawu.

§ 1257. Przepisy o prawie zastawu ustanowionem w drodze układu zastosowuje się odpowiednio do prawa zastawu na mocy prawa powstałego.

§ 1258. Jeżeli istniejące prawo zastawu odnosi się do udziału współwłaściciela, to wierzyciel zastawny wykonuje te prawa, które wynikają ze spółności współwłaścicieli pod względem zarządzania rzeczą i pod względem sposobu jej użytkowania.

Zniesienia spółności mogą przed nastaniem uprawnienia wierzyciela zastawnego do sprzedaży tylko współwłaściciel i wierzyciel zastawny wspólnie się domagać. Po nastaniu uprawnienia do sprzedaży może wierzyciel zastawny domagać się zniesienia spółności bez przyzwolenia współwłaściciela; wierzyciel zastawny nie jest związany umową, mocą której współwłaściciele prawo o domu-

ganie się zniesienia wspólności na zawsze albo do czasu wykluczyli albo kres wypowiedzenia ustanowili.

W razie zniesienia wspólności przysługuje wierzycielowi zastawnemu prawo zastawu do tych przedmiotów, które na miejsce udziału wstępują.

Prawo wierzyciela zastawnego do sprzedaży udziału pozostaje nienaruszonym.

§ 1259. Pod względem prawa zastawu odnoszącego się do okrętu w rejestrze okrętowym zapisanego obowiązują osobne przepisy §§ 1260 aż do 1271.

§ 1260. Do ustanowienia prawa zastawu potrzeba ujednania się właściciela okrętu z wierzycielem co do tego, że prawo zastawu ma przysługiwać wierzycielowi, a nadto intabulacyi prawa zastawu do rejestru okrętowego. Przepisy § 873 ust. 2 i § 878 zastosowuje się odpowiednio.

W intabulacyi musi być podany wierzyciel, suma pieniężna pretensyi i jeżeli pretensya jest oprocentowaną, stopa procentowa. Dla bliższego określenia pretensyi można się odwołać na zezwolenie intabulacyjne.

§ 1261. O pierwszeństwie ustanowionych praw zastawu na okręcie stanowią przepisy w §§ 879 aż do 881 i w § 1151.

§ 1262. Dopóki prawo zastawu w rejestrze okrętowym jest zapisane, dopóty zatrzymuje ono, w razie sprzedaży albo obciążenia okrętu, swoją moc także wtenczas, jeżeli nabywca w dobrej wierze się znajduje.

Jeżeli prawo zastawu niesłusznie wymazano, to w razie sprzedaży okrętu, obowiązują przepisy § 936 ust. 1, zdanie 1, ustęp 2 także wtenczas, jeżeli nabywca osiąga własność bez tradycyi; przepisu w § 936 ust. 3 nie zastosowuje się. Jeżeli prawo zastawu, które pod względem pierwszeństwa po prawie zastawu niesłusznie wymazaniem następuje, przelewa się na osobę trzecią, natenczas zastosowuje się przepis § 1208 zdanie 1.

§ 1263. Jeżeli to, co rejestr okrętowy pod względem pewnego prawa zastawu zawiera, nie zgadza się z istotnym stanem prawnym, to można domagać się sprostowania rejestru w myśl przepisów §§ 894, 895, 897, 898 opiewających o sprostowaniu księgi gruntowej.

Jeżeli prawo zastawu niesłusznie wymazano, to przeciw zgodności rejestru okrętowego można zapisać protest w myśl § 899 ust. 2. Dopóki protest jest zapisanym, to obowiązuje, w razie sprzedania albo obciążenia okrętu, wobec nabywcy to samo, jak gdyby prawo zastawu było zapisanem.

§ 1264. Odpowiedzialność okrętu ogranicza się do sumy zapisanej pretensyi i do procentu podług zapisanej stopy procentowej. O odpowiedzialności za prawy procent i za kosztą stanowi przepis § 1118 obowiązujący pod względem hipoteki.

Jeżeli pretensya jest bezprocentową, albo jeżeli stopa procentowa mniej wynosi aniżeli pięć od sta, natenczas można prawo zastawu bez przyzwolenia osób pod względem pierwszeństwa równo uprawnionych albo dalsze miejsce zajmujących o tyle rozszerzyć, że okręt za procenta aż do pięciu od sta odpowiada.

§ 1265. Prawo zastawu obejmuje przynależności okrętu z wyjątkiem tych sztuk przynależności, które nie przeszły na własność właściciela okrętu.

Co do odpowiadania poszczególnych sztuk przynależności zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 1121, 1122 o hipotece obowiązujące.

§ 1266. Przepisów w §§ 1205 aż do 1257 nie zastosowuje się o tyle, o ile coś odmiennego ztąd wynika, że wierzyciel zastawny posiadania okrętu nie uzyskał. W przypadku § 1254 wstępuje na miejsce pretensyi o zwrócenie rzeczy zastawionej prawo o domaganie się zniesienia prawa zastawu.

§ 1267. Zastawca może za zaspokojeniem wierzyciela domagać się wręczenia dokumentów potrzebnych do wymazania prawa zastawu. Takie samo prawo przysługuje osobistemu dłużnikowi, jeżeli w uregulowaniu rejestru okrętowego ma prawny interes.

§ 1268. Wierzyciel zastawny może poszukiwać swego zaspokojenia z okrętu i z przynależności tylko na mocy wykonlnego tytułu podług przepisów obowiązujących o egzekucyi.

§ 1269. Jeżeli wierzyciel jest nieznanym, to można go w drodze wywoławczego postępowania z jego

prawem zastawu wykluczyć, jeżeli zachodzą warunki w § 1170 albo też w § 1171 dla wykluczenia hipotecznego wierzyciela ustanowione. Prawo zastawu ustaje z chwilą wydania wyroku wykluczającego. Przepis § 1171, ust. 3 zastosowuje się w tym przypadku.

§ 1270. Do prawa zastawu dla pretensyi z obligacyi na dzierzyciela, dla pretensyi z weksła, albo jakiego innego papieru, który w drodze indosamentu przelewać można, zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1189, do prawa zastawu dla pretensyi z obligacyi na wierzyciela zastosowuje się także przepisy § 1188.

§ 1271. Prawo zastawu można w ten sposób ustanawiać, że tylko najwyższą sumę, do jakiej okręt ma odpowiadać, się oznacza, a z resztą stwierdzenie pretensyi się zastrzega. Najwyższa suma musi być zapisaną w rejestrze okrętowym.

Jeżeli pretensya jest oprocentowana, to procenta wlicza się w ową sumę najwyższą.

§ 1272. Przepisy w §§ 1260 aż do 1271 obowiązują także pod względem prawa zastawu na udział we współwłasności okrętu.

TYTUŁ DRUGI.

Prawo zastawu do praw.

§ 1273. Przedmiotem prawa zastawu może być także prawo.

Do prawa zastawu do praw się odnoszącego zastosowuje się odpowiednio przepisy opiewające o prawie zastawu do rzeczy ruchomych, o ile z §§ 1274 aż do 1298 co innego nie wynika. Zastosowywanie przepisów § 1208 i § 1213 ust. 2 jest wykluczonem.

§ 1274. Ustanawianie prawa zastawu do jakiegos prawa się odnoszącego odbywa się podług przepisów obowiązujących o przelewaniu prawa. Jeżeli do przelania prawa jest potrzebną tradycya jakiej rzeczy, to zastosowuje się przepisy §§ 1205, 1206.

O ile prawo nie jest przelewalnem, o tyle nie można ustanawiać prawa zastawu do prawa.

§ 1275. Jeżeli przedmiotem prawa zastawu jest prawo, na mocy którego jakiegoś świadczenia żądać można, to do stosunku prawnego pomiędzy wierzycielem zastawnym a osobą zobowiązaną zastosowuje się odpowiednio te przepisy, które obowiązują, w razie przelania prawa, pod względem stosunku prawnego pomiędzy nabywcą a osobą zobowiązaną, a w razie wydania sądowego rozporządzenia w myśl § 1217 ust. 1 zastosowuje się przepis § 1170 ust. 2.

§ 1276. Prawo zastawione można znieść w drodze układu tylko za przyzwoleniem wierzyciela zastawnego. Przyzwolenie należy temu oświadczyć, na czyją korzyść je się zgłasza; to przyzwolenie jest nieodwołalnym. Przepis § 876, zdanie 3 pozostaje nienaruszonym.

To samo obowiązuje w razie zmiany prawa, jeżeli ona krzywdzi prawo zastawu.

§ 1277. Jeżeli czego innego nie postanowiono, to wierzyciel zastawny może poszukiwać swego zaspokojenia z prawa tylko na podstawie wykonalnego tytułu w myśl przepisów o egzekucyi obowiązujących. Przepisy § 1229 i § 1245 ust. 2 pozostają nieparuszone.

§ 1278. Jeżeli przedmiotem prawa zastawu jest prawo, do którego zastawienia tradycyi jakiejś rzeczy potrzeba, to do ustania prawa zastawu przez zwrócenie owej rzeczy zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1253.

§ 1279. O prawie zastawu odnoszاعم się do pretensyi obowiązują oddzielne przepisy §§ 1280 aż do 1290.

§ 1280. Zastawienie pretensyi, do przelania której kontrakt odstąpienia wystarcza, jest tylko wtenczas skutecznem, jeżeli wierzyciel o niem dłużnikowi doniesie.

§ 1281. Dłużnik może tylko wierzycielowi zastawnemu i wierzycielowi uiszczać się wspólnie. Każdy z nich może się domagać, aby im wspólnie się uiszczano, każdy z nich może zamiast uiszczenia domagać się, aby rzecz dłużną dla obydwóch zdeponowano, albo jeżeli rzecz do depozycyi się nie nadaje, zachowawcy sądownie ustanowić się mającemu oddano.

§ 1282. Jeżeli warunki § 1228 ust. 2 się ziszcili, natenczas ma wierzyciel zastawny prawo do ściągnięcia pretensyi, a dłużnik może tylko jemu się uiszczyć. Ściąganie pieniężnej pretensyi przysługuje wierzycielowi zastawnemu

tylko o tyle, o ile ono do jego zaspokojenia jest potrzebnem. O ile wierzyciel zastawny jest uprawnionym do ściągania, o tyle wolno mu domagać się, aby mu pieniężną pretensyę w miejsce zapłacenia odstąpiono.

Do rozporządzania pretensyą w inny sposób nie ma prawa wierzyciel zastawny; prawo o poszukiwanie zaspokojenia z pretensyi w myśl § 1277 pozostaje nienaruszonym.

§ 1283. Jeżeli płatność zastawionej pretensyi od wypowiedzenia zawisła, to wierzyciel potrzebuje do wypowiedzenia tylko wtedyczas przyzwolenia wierzyciela zastawnego, jeżeli tenże ma prawo do pobierania zysków.

Wypowiedzenie ze strony dłużnika jest tylko wtedyczas skutecznem, jeżeli je się oświadcza wierzycielowi zastawnemu i wierzycielowi.

Jeżeli nastąpiły warunki § 1228 ust. 2, natenczas jest także wierzyciel zastawny uprawnionym do wypowiedzenia; dla wypowiedzenia ze strony dłużnika wystarcza oświadczenie wobec wierzyciela zastawnego.

§ 1284. Przepisów w §§ 1281 aż do 1283 nie zastosowuje się, o ile wierzyciel zastawny z wierzycielem co innego umówią.

§ 1285. Jeżeli wierzycielowi zastawnemu i wierzycielowi wspólnie uiścić się należy, to są oni na wzajem sobie zobowiązani do współdziałania w ściąganiu pretensyi, jeżeli ona jest płatną.

O ile wierzyciel zastawny ma prawo ściągnięcia pretensyi bez współdziałania wierzyciela, to winien on troszczyć się o ściągnięcie prawidłowe. Wierzyciel zastawny winien wierzyciela o ściągnięciu uwiadomić bezzwłocznie, jeżeli uwiadomienie nie jest niewykonalnem.

§ 1286. Jeżeli płatność zastawionej pretensyi od wypowiedzenia zawisła, natenczas może wierzyciel zastawny, gdy mu prawo wypowiedzenia nie przysługuje, domagać się wypowiedzenia od wierzyciela, skoro ściągnięcie pretensyi wskutek narażenia jej pewności na niebezpieczeństwo podług zasad prawidłowego zarządzania majątku jest nakazanem. Pod takimże samym warunkiem wolno wierzycielowi domagać się od wierzyciela zastawnego przy-

zwolenia do wypowiedzenia, jeżeli przyzwolenie jest potrzebnem.

§ 1287. Gdy dłużnik w myśl §§ 1281, 1282 zobowiązanie uiszcza, to z chwilą uiszczenia nabywają wierzyciel przedmiot uiszczony a wierzyciel zastawny prawo zastawu do owego przedmiotu. Jeżeli uiszczenie się na przelaniu własności gruntu polega, to wierzyciel zastawny nabywa hipotekę kaucyjną.

§ 1288. Jeżeli pieniężną pretensyę stosownie do § 1281 się ściąga, to wierzyciel zastawny i wierzyciel są sobie nawzajem zobowiązani do współdziałania pod tym względem, aby kwota ściągnięta, o ile to bez pokrzywdzenia interesu wierzyciela zastawnego możebnem, podług przepisów obowiązujących co do umieszczania kapitałów osób małoletnich na procent była umieszczoną i aby zarazem prawo zastawu dla wierzyciela zastawnego ustanowiono. Sposób umieszczenia oznacza wierzyciel.

Jeżeli ściągnięcie dokonuje się stosownie do § 1282, to pretensyę wierzyciela zastawnego uważa się, o ile kwota ściągnięta jemu dla jego zaspokojenia się należy, jako przez wierzyciela uiszczoną.

§ 1289. Prawo zastawu do pretensyi się odnoszące obejmuje procent tejże pretensyi. Przepisy § 1123, ust. 2, i §§ 1124, 1125 zastosowuje się odpowiednio; w miejsce obłożenia aresztem wstępuje zawiadomienie dłużnika przez wierzyciela zastawnego, że robi użytek z prawa ściągnięcia.

§ 1290. Jeżeli więcej praw zastawu do jakiejś pretensyi się odnoszących istnieje, to do ściągnięcia jest tylko ten wierzyciel zastawny uprawnionym, którego prawo zastawu ma pierwszeństwo przed resztą praw zastawu.

§ 1291. Przepisy o prawie zastawu do pretensyi się odnoszącem obowiązują także pod względem prawa zastawu odnoszącego się do długu gruntowego i do długu rentowego.

§ 1292. Do zastawienia weksla albo innego w drodze indosamentu przelać się dającego papieru wystarczają jednanie się wierzyciela z wierzycielem zastawnym i tralicya indosowanego papieru.

§ 1293. O prawie zastawu do papieru na dzierzyciela obowiązują przepisy o prawie zastawu do rzeczy ruchomych.

§ 1294. Jeżeli przedmiotem prawa zastawu jest weksel lub inny papier, który w drodze indosamentu przełać można albo też papier na dzierzyciela, to wierzyciel zastawny jest także wtenczas, jeżeli warunki § 1228 ust. 2 jeszcze nie nastąpiły, do ściągnięcia, a jeżeli wypowiedzenie jest potrzebnem, do wypowiedzenia uprawnionym, dłużnik zaś tylko jemu uiszczać się może.

§ 1295. Jeżeli zastawiony papier, który w drodze indosamentu przełać można, ma kurs giełdowy albo targowy, to po nastaniu warunków w § 1228, ust. 2 jest wierzyciel uprawnionym kazać sprzedać papier w myśl § 1221.

§ 1296. Prawo zastawu do papieru wartościowego obejmuje kupony procentowe albo rentowe lub kwity na udziały w zyskach tylko wtenczas, jeżeli je wierzycielowi zastawnemu oddano. O ile czego innego nie postanowiono, może zastawca domagać się wydania kuponów względnie kwitów o tyle, o ile one staną się płatnemi przed nastaniem warunków w § 1228 ust. 2.

KSIEGA CZWARTA.

PRAWO RODZINNE.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Małżeństwo cywilne.

TYTUŁ PIERWSZY.

Zaręczone.

§ 1297. Na mocy zaręczyn nie można skarżyć o zawarcie małżeństwa.

Obietnica kary na przypadek niezawarcia małżeństwa jest nieważną.

§ 1298. Jeżeli jedno z narzeczonych od zaręczyn się cofnie, to winne drugiemu narzeczonemu i jego rodzinom, tudzież osobom trzecim, które zamiast rodziców działały, wynagrodzić szkodę, jaka ztąd powstała, że licząc na zawarcie małżeństwa poczynili wykłady albo podjęli zobowiązania. Cofający się winien także drugiemu narzeczonemu wynagrodzić szkodę, jaką on przezto ponosi, że licząc na zawarcie małżeństwa jakie inne, na swój majątek albo na swe zarobkowe stanowisko wpływające środki zarządził.

Szkodę należy tylko o tyle wynagradzać, o ile wykłady, podejmowanie zobowiązań i owe inne środki były odpowiednio do okoliczności zastosowane.

Obowiązkowi do odszkodowania niema wtenczas, jeżeli zachodzi ważny powód do odstąpienia.

§ 1299. Jeżeli jedno z narzeczonych spowoduje cofnięcie się drugiego zawinieniem dającym ważny powód do odstąpienia, to strona powodzą jest zobowiązana do odszkodowania w myśl § 1298 ust. 1, 2.

§ 1300. Jeżeli nieskazitelna narzeczoną zezwoliła swemu narzeczonemu na cielesne obcowanie ze sobą, natenczas wolno jej, jeżeli zachodzą warunki § 1298 albo § 1299, domagać się słusznego wynagrodzenia w pieniądzu także za taką szkodę, która nie jest szkodą na majątku.

Ta pretensya nie jest przelewalną i nie przechodzi na spadkobierców, chyba że ją kontraktem przyznano albo że stała się uwisłą.

§ 1301. Jeżeli do zawarcia małżeństwa nie przyjdzie, to każdy z narzeczonych może od drugiego zażądać wydania tego, co mu подарowano albo na znak zaręczyn dano, w myśl przepisów o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zbogacenia się. W razie wątpliwości należy przyjąć, że żądanie zwrócenia ma być wykluczonem, gdy stosunek zaręczynowy wskutek śmierci jednego z narzeczonych się rozwiąże.

§ 1302. Pretensye w §§ 1298 aż do 1301 wymienione przedawniają się w dwóch latach od rozwiązania stosunku zaręczynowego.

TYTUŁ DRUGI.

Wstępownictwo w związek małżeński.

§ 1303. Mężczyźnie nie wolno wstępować w związek małżeński przed nastaniem pełnoletności, kobiecie nie wolno wstępować w związek małżeński przed ukończeniem szesnastego roku życia.

Kobietę można zwolnić od niniejszego przepisu.

§ 1304. Kto jest ograniczonym w prawodzielności, ten potrzebuje do zawarcia małżeństwa zezwolenia swego prawnego zastępcy.

Jeżeli prawnym zastępcą jest opiekun, to zezwolenie, jeżeli go tenże odmawia, można na wniosek małoletniego zastąpić zezwoleniem sądu opiekuńczego. Sąd opiekuńczy winien brak zezwolenia swem zezwoleniem zastąpić, jeżeli wstąpienie w stan małżeński leży w interesie małoletniego.

§ 1305. Dziecko prawego łoża potrzebuje aż do ukończenia dwudziestego pierwszego roku życia do wstąpienia w stan małżeński zezwolenia ojca, dziecko niepra-

wego łoża potrzebuje od tegoż samego wieku zezwolenia matki. W miejsce ojca wstępuje matka, jeżeli ojciec zmarł, albo jeżeli prawa z ojcostwa wynikające podług § 1701 mu nie przysługują. Dziecko, które za ślubne uznano, nie potrzebuje zezwolenia matki także wtenczas, jeżeli ojciec zmarł.

Jeżeli ojciec albo matka są stale niezdolni do składania oświadczeń, albo jeżeli ich pobyt jest stale niewiadomym, to stoi to na równi ze śmiercią ojca lub matki.

§ 1306. Wobec dziecka, które za własne przyjęto, przysługuje zezwolenie na wstąpienie w związek małżeński w miejsce własnych rodziców temu, kto dziecko przyjął za własne. Jeżeli małżonkowie dziecko za własne wspólnie przyjęli, albo jeżeli jedno z małżonków dziecko drugiego małżonka za własne przyjęło, natenczas zastępuje się odpowiednio przepisy § 1305, ust. 1 zdanie 1, 2 i ust. 2.

Właśni rodzice nie odzyskują prawa do zezwalania także wtenczas, jeżeli stosunek prawny, jaki przez przyjęcie dziecka za swoje powstał, się zniesie.

§ 1307. Rodzicielskiego zezwolenia nie można udzielać przez zastępcę. Jeżeli ojciec albo matka w prawdzielności są ograniczeni, to nie potrzeba przyzwolenia prawnego zastępcy.

§ 1308. Jeżeli się odmawia rodzicielskiego zezwolenia dziecku pełnoletniemu, to na wniosek tegoż można je zastąpić zezwoleniem sądu opiekuńczego. Sąd opiekuńczy winien rodzicielskie zezwolenie swem zezwoleniem zastąpić, jeżeli go bez ważnego powodu się odmawia.

Przed decyzją winien sąd opiekuńczy przesłuchać krewnych albo powinowatych dziecka, jeżeli to może nastąpić bez znacznej zwłoki i bez niestósunkowych kosztów. Co do zwrotu wykładów obowiązuje przepis § 1847, ust. 2.

§ 1309. Nikomu nie wolno wstępować w związek małżeński zanim jego poprzedniego małżeństwa nie rozwiązano albo za nieważne nie uznano. Jeżeli małżonkowie zawarcie małżeństwa zechcą powtórzyć, to nie potrzeba poprzedniego orzeczenia nieważności.

Jeżeli przeciw wyrokowi, przez który dawniejsze małżeństwo rozwiązano albo za nieważne uznano, wnosi się

skargę o unieważnienie albo o przywrócenie dawniejszego stanu, to małżonkom nie wolno przed załatwieniem procesu wstępować w nowe związki małżeńskie, chyba że skargę wniesiono dopiero po upływie przepisanego, pięcioletniego przeciągu czasu.

§ 1310. Małżeństwa nie wolno zawierać pomiędzy spokrewnionymi w prostej linii, pomiędzy rodzeństwem jednych i tych samych rodziców i pomiędzy przyrodnim rodzeństwem, tudzież pomiędzy spowinowacnymi w prostej linii.

Małżeństwa nie wolno zawierać pomiędzy osobami, z których jedna z rodzicami, przodkami albo potomkami drugiej osoby cieleśnie obcowiała.

Krewieństwo w myśl niniejszych przepisów zachodzi także pomiędzy dzieckiem nieprawego łoża i jego potomkami z jednej a ojcem i jego krewnymi z drugiej strony.

§ 1311. Kto przyjął drugą osobę za swe własne dziecko, temu nie wolno z nim albo z jego potomkami wstępować w związek małżeński, dopóki istnieje prawny stosunek, jaki przez przyjęcie stworzono.

§ 1312. Małżeństwa nie wolno zawierać między małżonkiem dla cudzołóstwa rozwiedzionym a tą osobą, z którą rozwiedziony małżonek cudzołóstwa się dopuszczał, jeżeli owe cudzołóstwo we wyroku rozwodowym jako powód rozwodu stwierdzono.

Od niniejszego przepisu można udzielić dyspensy.

§ 1313. Kobiecie wolno wstępować w nowy związek małżeński dopiero dziesięć miesięcy po rozwiązaniu, albo uznaniu jej dawniejszego małżeństwa za nieważne, chyba że w tym czasie porodziła.

Od powyższego przepisu można udzielić dyspensy.

§ 1314. Kto ma ślubne, małoletnie pod jego opieką pozostające dziecko, ten może wstąpić w związek małżeński dopiero potem, gdy mu sąd opiekuńczy na to wystawił świadectwo, że spełnił zobowiązania w § 1669 określone, albo że owe zobowiązania na nim nie ciążyą.

Jeżeli w razie dalszej wspólności majątku potomek do udziału uprawniony jest małoletnim albo stoi pod opieką, to pozostający przy życiu małżonek może wstępować w związek małżeński dopiero wtenczas, gdy mu sąd opie-

kuńczy na to wystawił świadectwo, że spełnił zobowiązania w § 1493, ust. 2 określone, albo że takie zobowiązania na nim nie ciąży.

§ 1315. Wojskowym osobom i takim urzędnikom krajowym, dla których podług ustaw krajowych jest potrzebnem osobne zezwolenie do wstępowania w związek małżeński, nie wolno wstępować w stan małżeński bez owego przepisanego zezwolenia.

Cudzoziemcy, dla których podług ustaw krajowych potrzeba zezwolenia albo świadectwa do wstępowania w związek małżeński, nie mogą zawierać związku małżeńskiego bez takiegoż zezwolenia albo bez owego świadectwa.

§ 1316. Zawarcie małżeństwa mają poprzedzać zapowiedzie. Zapowiedzie tracą moc swoją, jeżeli małżeństwa w przeciągu sześciu miesięcy po wyjściu zapowiedzi się nie zawrze.

Zapowiedzi można zaniechać, jeżeli choroba życia jednego z narzeczonych zagrażająca na odwołkę zawarcia małżeństwa nie pozwala.

Od zapowiedzi można udzielić dyspensy.

§ 1317. Małżeństwo zawiera się w ten sposób, że narzeczem przed urzędnikiem stanu osobiście i przy równoczesnej obecności oświadczają, że chcą ze sobą wstąpić w związek małżeński. Urzędnik stanu musi być gotowym do przyjmowania oświadczeń.

Tych oświadczeń nie można składać pod jakimś warunkiem albo oznaczeniem czasu.

§ 1318. Urzędnik stanu ma przy zawieraniu małżeństwa narzeczonych w obecności dwóch świadków osobno jednego po drugim zapytać, czy chcą ze sobą wstąpić w związek małżeński i potem, gdy narzeczeni na pytanie twierdząco odpowiedzieli, orzec, że na mocy niniejszego prawa są teraz prawnie związanymi małżonkami.

Jako świadków nie ma się przywoływać osób, które uznano jako pozbawione honorowych praw obywatelskich, podczas przeciągu czasu, na który pozbawienie praw honorowych nastąpiło, jak również osób małoletnich. Osoby, które z jednym z narzeczonych, z urzędnikiem stanu albo

między sobą są spokrewnione lub spowinowacone, mogą być jako świadkowie przywoływane.

Urzędnik stanu ma zawarcie małżeństwa zapisać do rejestru ślubów.

§ 1319. Jako urzędnika stanu uważa się w myśl § 1317 także tego, kto nie będąc urzędnikiem stanu, urząd urzędnika stanu publicznie wykonuje, chyba że narzeczeni o braku urzędowego upoważnienia przy zawieraniu małżeństwa wiedzą.

§ 1320. Małżeństwo należy zawierać przed właściwym urzędnikiem stanu.

Właściwym jest ten urzędnik stanu, w którego obwodzie jedno z narzeczonych ma swą siedzibę albo swe zwykłe miejsce pobytu.

Jeżeli żadne z narzeczonych nie ma swej siedziby albo zwykłego miejsca pobytu w kraju i jeżeli tylko jedno z nich jest niemieckim poddanym, to właściwego urzędnika stanu wyznacza najwyższa władza nadzorcza tego państwa związkowego, do którego ów poddany należy, a jeżeli tenże do żadnego państwa związkowego nie należy, kanclerz rzeszy.

Z pomiędzy więcej właściwych urzędników stanu służy wybór narzeczonym.

§ 1321. Na mocy piśmiennego upoważnienia właściwego urzędnika stanu wolno zawierać małżeństwo także przed urzędnikiem stanu innego obwodu.

§ 1322. Udzielanie dyspensy w myśl §§ 1303, 1313 dozwolonej przysługuje temu państwu związkowemu, do którego należy kobieta, udzielanie dyspensy w myśl § 1312 dozwolonej, przysługuje temu państwu związkowemu, do którego rozwiedziony małżonek należy. Udzielanie dyspensy niemieckim poddanym, którzy do żadnego państwa związkowego nie należą, przysługuje kanclerzowi rzeszy.

Udzielanie dyspensy podług § 1316 dozwolonej przysługuje temu państwu związkowemu, w obrębie którego małżeństwo ma być zawartem.

O udzielaniu dyspensy jednemu z państw związkowych przysługującej ma stanowić rząd krajowy.

TYTUŁ TRZECI.

Nieważność i zerwanie małżeństwa.

§ 1323. Małżeństwo jest nieważnem tylko w przypadkach §§ 1324 aż do 1328.

§ 1324. Małżeństwo jest nieważnem, jeżeli przy zawieraniu małżeństwa nie zachowano formy w § 1317 przepisanej.

Jeżeli małżeństwo do rejestru ślubów zapisano, a małżonkowie po zawarciu małżeństwa dziesięć lat, albo jeżeli jedno z nich przedtem umarło, aż do śmierci, ale przynajmniej trzy lata jako małżonkowie ze sobą żyli, wtenczas należy uważać małżeństwo jako ważne od samego początku. Powyższego przepisu nie zastosowuje się, jeżeli przy upływie owych dziesięciu lat albo w czasie śmierci jednego z małżonków wniesiono skargę o unieważnienie.

§ 1325. Małżeństwo jest nieważnem, jeżeli jeden z małżonków w czasie zawierania małżeństwa był nieprawdopodobnym, albo jeżeli się znajdował w stanie bezprzytomności albo w stanie przejściowego zakłócenia czynności władz umysłowych.

Małżeństwo należy uważać za ważne od samego początku, jeżeli je ów małżonek po ustaniu nieprawdopodobności, bezprzytomności albo zakłócenia czynności władz umysłowych potwierdzi przedtem, nim je za nieważne uznano albo rozwiązano. Potwierdzenie nie wymaga formy dla zawierania małżeństwa przepisanej.

§ 1326. Małżeństwo jest nieważnem, jeżeli jeden z małżonków w czasie zawarcia małżeństwa żył z trzecią osobą we ważnem małżeństwie.

§ 1327. Małżeństwo jest nieważnem, jeżeli je wbrew zakazowi § 1310, ust. 1 pomiędzy spokrewnionymi albo spowinowaconymi zawarto.

§ 1328. Małżeństwo jest nieważnem, jeżeli z powodu cudzołóstwa w myśl § 1312 było zakazanem.

Jeżeli później udzielono dyspensy od przepisu § 1312, to należy małżeństwo uważać jako ważne od samego początku.

§ 1329. Nieważności małżeństwa nieważnego w myśl §§ 1325 aż do 1328 można dochodzić, dopóki mał-

żeństwa nie ogłoszono za nieważne albo dopóki go nie rozwiązano, tylko w drodze skargi o unieważnienie. To samo obowiązuje pod względem małżeństwa podług § 1324 nieważnego, jeżeli je do rejestru ślubów zapisano.

§ 1330. Małżeństwo można zaczepiać tylko w przypadkach §§ 1331 aż do 1335 i § 1350.

§ 1331. Małżeństwo może zaczepić ten małżonek, który w czasie zawarcia małżeństwa albo, w przypadku § 1325, w czasie potwierdzenia w prawodzielności był ograniczonym, jeżeli zawarcie małżeństwa albo potwierdzenie go bez zezwolenia jego prawnego zastępcy się odbyło.

§ 1332. Małżeństwo może zaczepić ten małżonek, który przy zawieraniu małżeństwa nie wiedział, że chodzi o zawarcie małżeństwa albo, wiedząc wprawdzie o tem, nie chciał złożyć oświadczenia, że chce wstąpić w związek małżeński.

§ 1333. Małżeństwo może zaczepić ten małżonek, który przy zawieraniu małżeństwa pod względem osoby drugiego małżonka albo pod względem takich osobistych przymiotów drugiego małżonka się omylił, któreby go przy znajomości stanu rzeczy i przy rozsądnem ocenieniu istoty małżeństwa od wstąpienia w stan małżeński były powstrzymały.

§ 1334. Małżeństwo może zaczepić ten małżonek, którego do wstąpienia w stan małżeński spowodowano przez podstępną ułudę pod względem takich okoliczności, któreby go przy znajomości stanu rzeczy i przy rozsądnem ocenieniu istoty małżeństwa od wstąpienia w stan małżeński były powstrzymały. Jeżeli drugi małżonek nie dopuścił się ułudy, to małżeństwo podlega zaczepieniu tylko wtenczas, jeżeli ów małżonek przy zawieraniu małżeństwa o ułudzie wiedział.

Na podstawie zawodu pod względem stosunków majątkowych nie dopuszcza się zaczepienia.

§ 1335. Małżeństwo może zaczepić ten małżonek, którego groźbą do wstąpienia w stan małżeński bezprawnie spowodowano.

§ 1336. Małżeństwa nie można zaczepiać, przez zastępcę. Jeżeli małżonek do zaczepienia uprawniony

w prawodzielności jest ograniczonym, to nie potrzebuje on przyzwolenia swego prawnego zastępcy.

Za nieprawodzielnego małżonka może zaczepiać małżeństwo jego prawny zastępca za zezwoleniem sądu opiekuńczego. W przypadkach § 1331, dopóki małżonek do zaczepienia uprawniony w prawodzielności jest ograniczonym, może zaczepiać małżeństwo tylko jego prawny zastępca.

§ 1337. Zaczepianie małżeństwa jest wykluczonem w przypadkach § 1331, jeżeli prawny zastępca na małżeństwo przyzwoli albo małżonek do zaczepienia uprawniony, potem gdy został nieograniczenie prawodzielnym, małżeństwo potwierdzi. Jeżeli prawnym zastępcą jest opiekun i przyzwolenia ze swej strony odmawia, to na wniosek małżonka może je zastąpić sąd opiekuńczy swem zezwoleniem; sąd opiekuńczy winien zezwolenie swem zezwoleniem zastąpić, jeżeli podtrzymanie małżeństwa leży w interesie małżonka.

W przypadkach §§ 1332 aż do 1335 jest zaczepienie wykluczonem, jeżeli małżonek do zaczepienia uprawniony po odkryciu błędu albo ułudy albo po ustaniu stanu przymusowego małżeństwo potwierdzi.

Przepisy § 1336, ust. 1 obowiązują także co do potwierdzenia.

§ 1338. Zaczepienie po rozwiązaniu małżeństwa jest wykluczonem, chyba że rozwiązanie małżeństwa spowodowała śmierć małżonka do zaczepienia nieuprawnionego.

§ 1339. Zaczepienie może nastąpić tylko w przeciągu sześciu miesięcy.

Ten przeciąg czasu rozpoczyna się w przypadkach § 1331 z chwilą, w której prawny zastępca o wstąpieniu w stan małżeński albo o potwierdzeniu małżeństwa się dowie, albo w której małżonek nieograniczoną prawodzielność osiągnie, w przypadkach §§ 1332 aż do 1334 z tą chwilą, w której małżonek błąd albo ułudę odkryje, w przypadku §§ 1335 z chwilą, w której ustaje stan przymusowy.

Do tego przeciągu czasu zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 203, 206 o przedawnieniu opiewające.

§ 1340. Jeżeli prawny zastępca nieprawodzielnego małżonka nie zaczął małżeństwa we właściwym czasie, to może małżonek po ustaniu nieprawodzielności sam małżeństwo w taki sam sposób zacząć, jak gdyby był bez prawnego zastępcy.

§ 1341. Zaczepienie dokonuje się, dopóki małżeństwa nie rozwiązano przez wniesienie skargi zaczętności.

Jeżeli się skargę cofnie, to zaczepienie należy uważać jako niebyłe. To samo obowiązuje, jeżeli na zaczepione małżeństwo, przedtem nim je uznano za nieważne albo zanim je rozwiązano, w myśl § 1337 udzieli się zezwolenia, lub jeżeli małżeństwo się potwierdzi.

§ 1342. Jeżeli małżeństwo rozwiązało się przez śmierć małżonka do zaczepienia nieuprawnionego, to zaczepienie dokonuje się w drodze oświadczenia wobec sądu spadkowego; to oświadczenie należy składać we formie publicznie uwierzytelnionej.

Sąd spadkowy ma to oświadczenie zakomunikować tak temu, kto w razie ważności, jak i temu, kto w razie nieważności małżeństwa jest spadkobiercą zmarłego małżonka. Sąd spadkowy winien zezwolić na przejrzanie owego oświadczenia każdemu, kto we wiarogodny sposób prawny interes wykaże.

§ 1343. Jeżeli się zaczęło małżeństwo zaczepieniu podlegające, to uważa je się jako nieważne od samego początku. Przepis § 142, ust. 2 zastosowuje się w tym przypadku.

Nieważności małżeństwa zaczepieniu podlegającego a w drodze skargi zaczepionego nie można w inny sposób dochodzić, dopóki małżeństwa nie uznano za nieważne, albo dopóki go nie rozwiązano.

§ 1344. Wobec trzeciej osoby można wybiegi na nieważności małżeństwa oparte przeciw czynności prawnej, pomiędzy ową trzecią osobą a jednym z małżonków przedsiębiorzonej albo przeciw prawomocnemu, pomiędzy nimi zapadłemu wyrokowi tylko wtenczas przywozić, jeżeli w czasie przedsiębiorania owej czynności prawnej albo w czasie nastania uwisłości procesu małżeństwo było uznanem

za nieważne, albo jeżeli trzecia osoba o nieważności wiedziała.

Nieważność można przywożyć bez tego ograniczenia, jeżeli ona na braku formy polega i jeżeli małżeństwa do księgi ślubów nie zapisano.

§ 1345. Jeżeli jeden z małżonków przy zawieraniu małżeństwa o nieważności małżeństwa wiedział, natenczas może drugi małżonek, jeżeli i jemu nieważność nie była wiadomą, po ogłoszeniu nieważności albo po rozwiązaniu małżeństwa domagać się, aby ich stosunek pod względem prawnomajątkowym, a mianowicie także pod względem obowiązku utrzymywania tak uważano, jak gdyby małżeństwo w czasie ogłoszenia nieważności albo w czasie rozwiązania rozłączono i małżonka, który o nieważności wiedział, za jedynie winnego uznano.

Powyższego przepisu nie zastosowuje się, jeżeli nieważność na braku formy polega i małżeństwa do rejestru ślubów nie zapisano.

§ 1346. Jeżeli małżeństwo dla groźby zaczepienia podlegające uznanem zostanie za nieważne, natenczas przysługuje prawo w § 1345, ust. 1 określone, małżonkowi do zaczepienia uprawnionemu. Jeżeli małżeństwo dla pomyłki zaczepieniu podlegające uznanem zostanie za nieważne, natenczas owe prawo przysługuje małżonkowi do zaczepienia nieuprawnionemu, chyba że tenże przy wstępowaniu w stan małżeński o pomyłce wiedział albo o niej wiedzieć musiał.

§ 1347. Jeżeli małżonek, któremu prawo w § 1345 ust. 1 określone przysługuje, drugiemu małżonkowi oświadczy, że z owego prawa robi użytek, natenczas nie wolno mu już korzystać z następstw nieważności małżeństwa; jeżeli on drugiemu małżonkowi oświadczy, że na owych następstwach poprzestaje, to upada prawo w § 1345, ust. 1 określone.

Drugi małżonek może uprawnionego małżonka przy wyznaczeniu odpowiedniego przeciągu czasu zawezwać do oświadczenia się, czy z owego prawa robi użytek. W tym przypadku można to prawo wykonywać tylko do upływu owego przeciągu czasu.

TYTUŁ CZWARTY.

**Wstępowanie w nowy związek małżeński
w razie ogłoszenia za zmarłego.**

§ 1348. Jeżeli jeden z małżonków wstępuje po ogłoszeniu drugiego małżonka za zmarłego w nowy związek małżeński, to nowe małżeństwo nie jest dlatego nieważnem, że małżonek za zmarłego ogłoszony jeszcze żyje, chyba że obydwaj małżonkowie przy zawieraniu małżeństwa wiedzą, że on ogłoszenie za zmarłego przeżył.

Z chwilą zawarcia nowego małżeństwa rozwiązuje się małżeństwo dawniejsze. Małżeństwo dawniejsze pozostaje także wtenczas rozwiązaniem, jeżeli ogłoszenie za zmarłego wskutek skargi zaczętności się znosi.

§ 1349. Jeżeli wyrok, którym jednego z małżonków za zmarłego ogłoszono, w drodze skargi zaczętno, to drugiemu małżonkowi nie wolno wstępować w nowy związek małżeński przed załatwieniem procesu, chyba że zaczętnie przeprowadza się dopiero w dziesięć lat po ogłoszeniu wyroku.

§ 1350. Każdy z małżonków nowego małżeństwa może, jeżeli małżonek za zmarłego ogłoszony jeszcze żyje, nowe małżeństwo zacząć, chyba że przy zawieraniu małżeństwa wiedział, że ów małżonek żyje. Zaczętnie może nastąpić tylko w przeciągu sześciu miesięcy od tej chwili, w której zaczętniający małżonek się dowie, że małżonek, którego za zmarłego ogłoszono, jeszcze żyje.

Zaczętnie jest wykluczonem, jeżeli małżonek do zaczętnia uprawniony, po dowiedzeniu się o życiu małżonka, którego za zmarłego ogłoszono, małżeństwo potwierdzi, albo jeżeli nowe małżeństwo przez śmierć jednego z małżonków się rozwiązało.

§ 1351. Jeżeli małżonek z dawniejszego małżeństwa owo małżeństwo w myśl § 1350 zaczął, naten-
czas winien tenże małżonek drugiemu małżonkowi dać utrzymanie podług przepisów §§ 1578 aż do 1582 o rozwodzie opiewających, jeżeli drugi małżonek przy zawieraniu małżeństwa nie wiedział, że małżonek którego za zmarłego ogłoszono, ogłoszenie za zmarłego przeżył.

§ 1352. Jeżeli dawniejsze małżeństwo w myśl przepisów § 1348, ust. 2 zostanie rozwiązaniem, to o obowiązku żony w dopłacaniu mężowi na opędzenie kosztów utrzymania dla wspólnego dziecka stanowią przepisy § 1585 obowiązujące pod względem rozwodu.

TYTUŁ PIĄTY.

Skutki małżeństwa w ogólności.

§ 1353. Małżonkowie są sobie nawzajem zobowiązani do wspólnego małżeńskiego pożycia.

Jeżeli domaganie się jednego z małżonków o zaprowadzenie wspólnego pożycia okaże się jako nadużycie jego prawa, to drugi małżonek nie jest zobowiązanym takiemu wymaganiu zadosyć uczynić. To samo obowiązuje wtenczas, gdy drugi małżonek do skargi o rozwód jest uprawnionym.

§ 1354. Mężowi przysługuje decyzja we wszystkich wspólnego, małżeńskiego pożycia dotyczących sprawach; mąż stanowi o miejscu zamieszkania i o mieszkaniu.

Żona nie ma obowiązku zastosowywania się do decyzji męża, jeżeli decyzja jako nadużycie jego prawa się okazuje.

§ 1355. Żona otrzymuje nazwisko męża.

§ 1356. Żona ma bez ujmy dla przepisów § 1354 prawo i obowiązek zarządzania wspólnem gospodarstwem domowem.

Żona jest zobowiązaną do pracowania w gospodarstwie domowem i w interesie męża, o ile taka czynność podług stósunków, w jakich małżonkowie żyją, jest we zwyczaju.

§ 1357. Żona ma prawo w zakresie jej domowego działania mężowskie interesa za męża załatwiać i go zastępować. Czynności prawne, jakie ona w tymże zakresie działania przedsięwzię, uważa się jako w imieniu męża przedsięwzięte, jeżeli z okoliczności nic innego nie wynika.

Mąż może to prawo żony ograniczyć albo wykluczyć. Jeżeli to ograniczenie albo wykluczenie jako nadużycie prawa mężowskiego się okaże, to na wniosek żony

może je uchylić sąd opiekuńczy. Wobec trzecich osób jest to ograniczenie albo wykluczenie skutecznem tylko w myśl § 1435.

§ 1358. Jeżeli się żona wobec trzeciej osoby zobowiązała do jakiego przez nią osobiście uskutecznić się mającego świadczenia, natenczas wolno mężowi ten prawny stosunek wypowiedzieć bez dotrzymania kresu wypowiedzenia, jeżeli go na jego wniosek sąd opiekuńczy do tego upoważnił. Sąd opiekuńczy ma udzielić tego upoważnienia, jeżeli się wykazuje, że to zajęcie żony przynosi uszczerbek w interesach małżeństwa.

Prawo wypowiedzenia jest wykluczonem, jeżeli mąż na to zobowiązanie przyzwolił, albo jeżeli jego przyzwolenie na wniosek żony sąd opiekuńczy swem zezwoleniem zastąpił. Sąd opiekuńczy może zezwolenie swem zezwoleniem zastąpić, jeżeli mężowi choroba albo nieobecność w złożeniu oświadczenia przeszkadzają, a z odwołką niebezpieczeństwo jest połączonem, lub jeżeli odmówienie przyzwolenia jako nadużycie jego prawa się okazuje. Dopóki wspólne domowe pożycie jest zniesionem, dopóty nie przysługuje mężowi prawo wypowiedzenia.

Przyzwolenia i wypowiedzenia nie wolno mężowi oświadczać przez zastępcę; jeżeli mąż w prawodzielności jest ograniczonym, to nie potrzeba przyzwolenia jego prawnego zastępcy.

§ 1359. Przy wypełnianiu zobowiązań z małżeńskiego stosunku wynikających winni małżonkowie jedno drugiemu tylko za taką staranność odpowiadać, jakiej zwykli dokładać w swych własnych sprawach.

§ 1360. Mąż winien dać żonie utrzymanie odpowiednio do swego w życiu zajmowanego stanowiska, swego majątku i swej zdolności zarobkowej.

Jeżeli mąż jest niezdolnym sam siebie utrzymać, to żona winna mu dać utrzymanie jego stanowisku odpowiednie podług swego majątku i swej zdolności zarobkowej.

Utrzymanie należy dawać w sposób przez wspólne małżeńskie pożycie nakazany. Przepisy §§ 1605, 1613, aż do 1615 o obowiązku utrzymywania ze strony krewnych opiewające zastosowuje się odpowiednio.

§ 1361. Jeżeli małżonkowie żyją w separacji, to dopóki jeden z nich przywrócenia małżeńskiego pożycia odmawiać może i go odmawia, należy dawać utrzymanie przez płacenie renty pieniężnej; do tej renty zastosowuje się przepisy § 760. Mąż winien także wydać żonie z wspólnego gospodarstwa te rzeczy, które do prowadzenia osobnego gospodarstwa są potrzebne, chyba że owe rzeczy dla niego są niezbędnymi, albo że takie rzeczy w majątku dyspozycji żony podlegającym się znajdują.

Obowiązek męża do utrzymywania ustaje albo ogranicza się na wypłaceniu pewnego dodatku, jeżeli ustanie tegoż obowiązku albo jego ograniczenie ze względu na potrzeby małżonków i ich stosunki majątkowe i zarobkowe słuszności odpowiada.

§ 1362. Na korzyść wierzycieli męża istnieje domysł, że rzeczy ruchome w posiadaniu jednego z małżonków albo w posiadaniu obydwóch małżonków się znajdujące do męża należą. To obowiązuje mianowicie także o papierach na dzierżyciela i o papierach na zlecenie w indosament na blankiecie zaopatrzonych.

Przy rzeczach do osobistego użytku żony wyłącznie przeznaczonych, a mianowicie przy odzieży, kosztownościach i sprzętach do pracy w stosunku małżonków do siebie i do wierzycieli zachodzi domysł, że te rzeczy do żony należą.

TYTUŁ SZÓSTY.

Małżeńskie prawo majątkowe.

I. Prawo majątkowe ustawą przepisane.

1. Przepisy ogólne.

§ 1363. Przez zawarcie małżeństwa podpada majątek żony zarządowi i użytkowaniu męża (majątek wniesiony).

Do wniesionego majątku należy także ten majątek, jaki żona w czasie małżeństwa nabywa.

§ 1364. Mąż nie ma zarządu i użytkowania, jeżeli wstępuje w związki małżeńskie z kobietą w prawodzielności ograniczoną bez zezwolenia jej prawnego zastępcy.

§ 1365. Zarząd i użytkowanie męża nie obejmuje zastrzeżonego majątku żony.

§ 1366. Zastrzeżonym majątkiem są rzeczy wyłącznie do osobistego użytku żony przeznaczone, a mianowicie odzież, kosztowności i sprzęty do pracy.

§ 1367. Zastrzeżonym majątkiem jest to, co żona nabywa przez swą pracę albo samodzielne prowadzenie jakiego zarobkowego interesu.

§ 1368. Zastrzeżonym majątkiem jest to, co kontraktem małżeńskim jako majątek zastrzeżony oznaczono.

§ 1369. Zastrzeżonym majątkiem jest to, co żona przez sukcesję, przez zapis albo jako część obowiązkową nabywa (nabytek z powodu śmierci), albo co jej trzecia osoba układem wśród żyjących bezpłatnie przeznaczają, jeżeli spadkodawca w testamencie, osoba trzecia w zapisie postanowili, że nabytek ma być majątkiem zastrzeżonym.

§ 1370. Zastrzeżonym majątkiem jest to, co żona na mocy prawa do jej zastrzeżonego majątku należącego albo jako wynagrodzenie za zniszczenie, uszkodzenie albo zabranie przedmiotu do zastrzeżonego majątku należącego lub przez taki układ zyskuje, który się do zastrzeżonego majątku odnosi.

§ 1371. Do zastrzeżonego majątku zastosowuje się odpowiednio przepisy przy majątkowej separacji pod względem majątku żony obowiązujące; żona winna atoli tylko o tyle przyczyniać się do opędzenia wydatków w małżeństwie, o ile mąż z użytkowania wniesionego majątku odpowiedniego dodatku już nie pobiera.

§ 1372. Każdy z małżonków może się domagać, aby to z czego wniesiony majątek się składa, z współudziałem drugiego małżonka przez ustawienie spisu stwierdzono. Do sporządzenia spisu zastosowuje się przepisy § 1035 obowiązujące o użytkowaniu.

Każdy z małżonków może na swój koszt przez rzeczoznawców kazać stwierdzić stan rzeczy do wniesionego majątku należących.

2. Zarząd i użytkowanie.

§ 1373. Mąż ma prawo wziąć w posiadanie rzeczy do wniesionego majątku należące.

§ 1374. Mąż winien wniesionym majątkiem prawidłowo zarządzać. O stanie zarządu winien on na żądanie udzielić żonie objaśnienia.

§ 1375. Prawo mężowskiego zarządu nie obejmuje upoważnienia do zobowiązywania żony w drodze czynności prawnych albo do rozporządzania jej wniesionym majątkiem bez jej przyzwolenia.

§ 1376. Mężowi wolno bez zezwolenia żony:

- 1, rozporządzać pieniędzmi i innemi zużywalnemi rzeczami żony;
- 2, kompensować pretensye żony z takimi pretensyami do żony, uiszczenia których z wniesionego majątku domagać się można;
- 3, spełniać zobowiązania żony polegające na świadczeniu jakiegoś przedmiotu do wniesionego majątku należącego przez świadczenie tegoż przedmiotu.

§ 1377. Dyspozycye, do których mąż podług § 1376 bez przyzwolenia żony jest uprawnionym, ma on przedsiębrać tylko w celach prawidłowego zarządzania wniesionym majątkiem żony.

Pieniądze do wniesionego majątku należące winien mąż w myśl przepisów obowiązujących przy umieszczaniu pieniędzy osób małoletnich dla żony na procent umieścić, o ile ich na opędzenie wydatków w pogotowiu trzymać nie potrzeba.

Inne zużywalne rzeczy wolno mężowi także dla siebie pozbywać albo spotrzebować. Jeżeli mąż z tego prawa robi użytek, natenczas winien on wynagrodzić wartość tych rzeczy po ustaniu zarządu i użytkowania; wynagrodzenie wartości ma już przedtem nastąpić, o ile prawidłowy zarząd wniesionego majątku tego wymaga.

§ 1378. Jeżeli do wniesionego majątku nieruchomości wraz z inwentarzem należy, to o prawach i obowiązkach mężowskich pod względem inwentarza stanowią przepisy § 1048, ust. 1 o użytkowaniu obowiązujące.

§ 1379. Jeżeli prawidłowy zarząd wniesionego majątku jakiej prawnej czynności wymaga, do której mąż przyzwolenia żony potrzebuje, to na wniosek męża może

sąd opiekuńczy to przyzwolenie swoim przyzwoleniem zastąpić, jeżeli go żona bez dostatecznego powodu odmawia.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli żonie choroba albo nieobecność w złożeniu oświadczenia przeszkadzają, a ze zwłoką niebezpieczeństwo jest połączonem.

§ 1380. Mąż może we własnem imieniu na drodze sądowej dochodzić prawa do wniesionego majątku należącego. Jeżeli mąż do rozporządzania prawem bez przyzwolenia żony jest uprawnionym, to wyrok oddziałuje także na korzyść żony i przeciw niej.

§ 1381. Jeżeli mąż ze środków wniesionego majątku ruchome rzeczy nabywa, to z chwilą nabycia przechodzi własność na żonę, chyba że mąż nie chce nabywać na rachunek wniesionego majątku. To obowiązuje mianowicie o papierach na dzierżyciela i o papierach na polecenie w indosament na blankiecie zaopatrzonych.

Przepisy ust. 1 zastosowuje się odpowiednio, jeżeli mąż ze środków wniesionego majątku nabywa prawo do rzeczy określonego rodzaju albo jakie inne prawo, do przelania którego kontrakt odstąpienia wystarcza.

§ 1382. Sprzęty gospodarskie, które mąż sprawia w miejsce sztuk przez żonę wniesionych, już nie istniejących albo takich, które wartość utraciły, stają się majątkiem wniesionym.

§ 1383. Mąż nabywa użytek wniesionego majątku w ten sam sposób i w takim samym zakresie, jak użytkownik.

§ 1384. Oprócz kosztów, jakie przez zyskiwanie użytków powstają, winien mąż w myśl przepisów o użytkowaniu opiewających ponosić koszt utrzymania przedmiotów do wniesionego majątku należących.

§ 1385. Mąż jest wobec żony zobowiązanym ponosić przez czas zarządu i użytkowania:

- 1, publiczne, na żonę przypadające ciężary z wyjątkiem ciężarów na zastrzeżonym majątku spoczywających i tych nadzwyczajnych ciężarów, które jako na pierwotną wartość wniesionego majątku ponakładane uważać należy;
- 2, cywilno-prawne ciężary, jakie na przedmiotach do wniesionego majątku należących spoczywają;

3, opłaty, jakie za ubezpieczenie przedmiotów do wniesionego majątku należących uiszczać należy.

§ 1386. Mąż jest wobec żony zobowiązanym ponosić za czas zarządu i użytkowania procenta od tych zobowiązań żony, uiszczenia których z wniesionego majątku domagać się można. To samo obowiązuje o powtarzających się świadczeniach innego rodzaju włącznie ze świadczeniami, jakie żona na mocy jej prawnego obowiązku utrzymywania jest dłużną, jeżeli owe świadczenia przy prawidłowym zarządzie z dochodów majątku się opędza.

Mąż nie ma tego obowiązku, wtenczas jeżeli te zobowiązania albo świadczenia w stosunku małżonków do siebie na zastrzeżony majątek żony przypadają.

§ 1387. Mąż jest wobec żony zobowiązanym ponosić:

- 1, kosztu procesu, w którym dochodzi prawa do wniesionego majątku należącego, jak również kosztu procesu, który żona prowadzi, jeżeli owe koszty na zastrzeżony majątek nie przypadają;
- 2, kosztu za obronę żony w postępowaniu karnem przeciw niej zwróconem, jeżeli wydatek tychże kosztów przez okoliczności jest nakazanym albo mąż na niego przyzwala, ze zastrzeżeniem atoli obowiązku żony do zwrotu w razie jej zasądzenia.

§ 1388. O ile mąż w myśl §§ 1385 aż do 1387 wobec żony zobowiązania jej ponosić winien, o tyle odpowiada on wierzycielom obok żony jako dłużnik solidarny.

§ 1389. Mąż winien ponosić wydatki rodzinnego pożycia.

Żona może się domagać, aby mąż czysty dochód wniesionego majątku, o ile ten dochód na jego i żony utrzymanie i na utrzymanie wspólnym potomkom dawać się mające jest potrzebnym, bez względu na inne jego zobowiązania na tenże cel zużywał.

§ 1390. Jeżeli mąż w celu zarządzania wniesionym majątkiem poczyni nakłady, jakie według okoliczności za potrzebne uważać może, natenczas wolno mu domagać się wynagrodzenia od żony, jeżeli owe nakłady na niego samego nie spadają.

• **§ 1391.** Jeżeli zachowanie się męża daje uzasadniony powód do obawy naruszenia praw żony w sposób, który majątek wniesiony na znaczne niebezpieczeństwo wystawia, to żona może się domagać od męża złożenia rękojmi

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli pretensye, jakie żonie ze zarządu i użytkowania męża przysługują a wynagrodzenia wartości rzeczy zużywalnych dotyczą, na niebezpieczeństwo są narażone.

§ 1392. Jeżeli zachodzą warunki, pod jakimi mąż do złożenia rękojmi jest zobowiązany, to żona może domagać się także, aby mąż należące do wniesionego majątku papiery na dzierżyciela wraz z talonami w depozycie albo w banku Rzeszy z tem postanowieniem złożył, że wydania może się mąż domagać tylko za przyzwoleniem żony. Zdeponowania papierów na dzierżyciela, które podług § 92 do zużywalnych rzeczy należą, jak niemniej kuponów procentowych, rentowych i kwitów na udziały w zyskach domagać się nie można. Z papierami na dzierżyciela stoją na równi takie papiery na polecenie, które w indosament na blankiecie są zaopatrzane.

Zdeponowanymi papierami może mąż tylko za przyzwoleniem żony rozporządzać także wtenczas, gdy do rozporządzania w myśl § 1376 jest uprawnionym.

§ 1393. Zamiast zdeponowania papierów na dzierżyciela w myśl § 1392 może je mąż kazać przepisać na imię żony, albo jeżeli one przez Rzeszę, albo które z państw związkowych są wystawione, zamienić na pretensye książkowe przysługujące do Rzeszy albo państwa związkowego.

§ 1394. Żona może pretensyi, jakie jej do męża na mocy zarządu i użytkowania przysługują, dopiero po ukończeniu zarządu i użytkowania sądownie dochodzić, chyba że zachodzą warunki, pod jakimi żona w myśl § 1391 złożenia rękojmi domagać się może. Pretensya w § 1389 ust. 2 określona nie podlega temu ograniczeniu.

§ 1395. Do rozporządzania wniesionym majątkiem potrzebuje żona zezwolenia męża.

§ 1396. Jeżeli żona wniesionym majątkiem bez zezwolenia męża w drodze kontraktu rozporządza, to skuteczność kontraktu zależy od zezwolenia męża.

Jeżeli druga strona zawezwie męża do oświadczenia się względem zezwolenia, to oświadczenie można zgłosić tylko wobec tejże strony; zezwolenie albo odmówienie zezwolenia przed wezwaniem wobec żony oświadczone, jest bezskutecznem. Zezwolenie można oświadczyć tylko do upływu dwóch tygodni po odebraniu zawezwania; jeżeli go się nie oświadczy, to uważa je się jako odmówione.

Jeżeli mąż zezwolenia odmawia, to kontrakt nie nabywa skuteczności przeto, że zarząd i użytkowanie ustają.

§ 1397. Aż do przyzwolenia na kontrakt jest druga strona uprawnioną do odwołania. Odwołanie można także wobec żony oświadczyć.

Jeżeli druga strona wiedziała, że kobieta jest żoną, to wolno jej kontrakt odwołać tylko wtenczas, jeżeli żona wbrew prawdzie twierdziła, że zezwolenie posiada; druga strona nie może i w tym przypadku odwoływać, jeżeli o braku zezwolenia przy zawarciu kontraktu wiedziała.

§ 1398. Jednostronna czynność prawna, przez którą żona bez zezwolenia męża wniesionym majątkiem rozporządza, jest bezskuteczną.

§ 1399. Do czynności prawnych, któremi żona do świadczenia komu czegoś się zobowiązuje, nie potrzeba przyzwolenia męża.

Jeżeli mąż na taką czynność prawną zezwoli, to jest ona pod względem wniesionego majątku wobec niego skuteczną. Jeżeli mąż przyzwolenia nie udziela, to musi on tę czynność prawną, o ile wniesiony majątek się z bogaca, w myśl przepisów o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego z bogacenia przeciw sobie uznać za ważną.

§ 1400. Jeżeli żona prowadzi proces bez przyzwolenia męża, to pod względem wniesionego majątku jest wyrok wobec męża bezskutecznym.

Prawa do wniesionego majątku należącego może żona w drodze skargi dochodzić tylko za przyzwoleniem męża.

§ 1401. Przyzwolenia męża w przypadkach §§ 1395 aż do 1398, § 1399, ust. 2 i § 1400 nie potrzeba, jeżeli mąż przez chorobę albo nieobecność w złożeniu oświadczenia przeszkody doznaje, a z odwołką niebezpieczeństwo jest połączonem.

§ 1402. Jeżeli do prawidłowego załatwienia osobistych spraw żony jest potrzebną czynność prawną, do której żona przyzwolenia męża potrzebuje, to to zezwolenie może na wniosek żony sąd opiekuńczy swoim zezwoleniem zastąpić, jeżeli go mąż bez dostatecznego powodu odmawia.

§ 1403. Jednostronną czynność prawną, która wniesionego majątku dotyczy, należy przedsięwziąć wobec męża.

Jednostronną czynność prawną, która dotyczy jakiego zobowiązania żony, należy przedsięwziąć wobec żony; jeżeli zaś owa czynność prawną pod względem wniesionego majątku wobec męża ma być skuteczną, natenczas musi ona także wobec męża być przedsięwziętą.

§ 1404. Ograniczenia, jakiem kobieta w myśl §§ 1395 aż do 1403 podlega, musi osoba trzecia uznać jako siebie obowiązujące także wtenczas, gdy o tem nie wiedziała, że kobieta jest małżonką.

§ 1405. Jeżeli mąż udziela żonie zezwolenia do samodzielnego prowadzenia jakiego zarobkowego interesu, natenczas nie potrzeba jego zezwolenia do takich czynności prawnych i procesów, jakie prowadzenie interesu za sobą pociąga. Jednostronne, do zarobkowego interesu się odnoszące czynności prawne należy przedsięwziąć wobec żony.

Jeżeli żona z wiedzą i bez protestu męża interes zarobkowy prowadzi, natenczas jest to tak samo, jak gdyby mąż na prowadzenie zarobkowego interesu zezwolił.

Protest i odwołanie zezwolenia jest wobec trzecich osób skutecznem tylko w myśl § 1435.

§ 1406. Żona nie potrzebuje przyzwolenia męża:

- 1, do przyjęcia albo odrzucenia jakiego spadku albo testamentowego zapisu, do zrzeczenia się części obowiązkowej i do sporządzenia inwentarza co do spadku, jaki na nią przypadł;
- 2, do odrzucenia propozycji kontraktowej albo jakiej darowizny;
- 3, do przedsięwzięcia jakiej czynności prawnej wobec męża.

§ 1407. Żona nie potrzebuje przyzwolenia męża:

- 1, do dalszego prowadzenia procesu w czasie zawarcia małżeństwa uwięzłego;

- 2, do sądowego dochodzenia przeciw mężowi prawa do wniesionego majątku należącego;
- 3, do sądowego dochodzenia przeciw osobie trzeciej prawa do wniesionego majątku należącego, jeżeli mąż bez potrzebnego przyzwolenia żony temże prawem rozporządził;
- 4, do sądowego dochodzenia prawa protestu przeciw egzekucyi.

§ 1408. Prawo, jakie mężowi do wniesionego majątku na moc jego zarządu i użytkowania przysługuje, jest nieprzelewalnem.

§ 1409. Jeżeli nad mężem opiekę zaprowadzono, natenczas winien go opiekun zastępować w tych prawach i obowiązkach, jakie ze zarządu i użytkowania wniesionego majątku wynikają. To obowiązuje także wtenczas, gdy żona jest opiekunką męża.

3. Odpowiedzialność za długi.

§ 1410. Wierzyciele męża nie mogą się domagać zaspokojenia z wniesionego majątku.

§ 1411. Wierzyciele żony mogą się domagać zaspokojenia z wniesionego majątku bez względu na zarząd i użytkowanie męża, o ile z §§ 1412 aż do 1414 nic innego nie wynika. Przy dochodzeniu pretensyi żony nie podlegają oni ograniczeniu, jakie § 1394 zawiera.

Jeżeli mąż w myśl § 1377 ust. 3 rzeczy zużywalne popozbywał albo spotrzebował, to jest on wierzycielom do natychmiastowego wynagrodzenia zobowiązany.

§ 1412. Wniesiony majątek odpowiada za zobowiązanie żony, które z czynności prawnej, po wstąpieniu w związku małżeńskie przedsięwziętej wynika, tylko wtenczas, jeżeli mąż swego przyzwolenia do owej czynności prawnej udzieli, albo jeżeli owa czynność prawna bez jego przyzwolenia wobec niego jest skuteczną.

Za kosztą żoniniego procesu odpowiada wniesiony majątek także wtenczas, jeżeli wyrok pod względem wniesionego majątku wobec męża jest bezskutecznym.

§ 1413. Wniesiony majątek nie odpowiada za zobowiązanie żony powstające wskutek nabycia jakiego

spadku albo legatu, jeżeli żona ów spadek albo legat po wstąpieniu w związek małżeński jako zastrzeżony majątek otrzymuje.

§ 1414. Wniesiony majątek nie odpowiada za zobowiązanie żony, jakie po wstąpieniu w związek małżeński wskutek prawa do zastrzeżonego majątku należącego albo wskutek posiadania jakiej do niego należącej rzeczy powstaje, chyba że to prawo albo rzecz owa należą do zarobkowego interesu, jaki żona za zezwoleniem męża samodzielnie prowadzi.

§ 1415. W stosunku małżonków do siebie spadają na majątek zastrzeżony:

- 1, zobowiązania żony z czynu niedozwolonego, przez nią po wstąpieniu w związki małżeńskie popełnionego albo z postępowania karnego, jakie za takiż czyn jej wytoczono;
- 2, zobowiązania żony ze stosunku prawnego do zastrzeżonego majątku się odnoszącego, także wtenczas, gdy one przed wstąpieniem w związki małżeńskie albo przed tym czasem powstały, w którym majątek stał się majątkiem zastrzeżonym;
- 3, kosztu procesu, jaki żona prowadzi względem zobowiązań pod numerem 1, 2 wymienionych.

§ 1416. W stosunku małżonków do siebie spadają kosztu procesu pomiędzy nimi zachodzącego na majątek zastrzeżony, o ile mąż do ponoszenia ich nie jest zobowiązany.

To samo obowiązuje o kosztach procesu pomiędzy żoną a trzecią osobą, chyba że wyrok pod względem wniesionego majątku wobec męża jest skutecznym. Gdy zaś proces dotyczy osobistej, żoninej sprawy albo zobowiązania pod przepisy § 1415 Nr. 1, 2 nie podpadającego, za które wniesiony majątek odpowiada, to nie zastosowuje się niniejszego przepisu, jeżeli nakład kosztów okolicznościami jest nakazany.

§ 1417. Jeżeli się zobowiązanie w myśl §§ 1415, 1416 na zastrzeżony majątek spadające z wniesionego majątku uiszcza, natenczas winna żona, o ile zastrzeżony majątek starczy, z tegoż majątku wynagrodzić ubytek w majątku wniesionym.

Jeżeli się zobowiązanie żony, które w stosunku małżonków do siebie na zastrzeżony majątek nie spada, ze zastrzeżonego majątku uiszcza, natenczas winien mąż, o ile wniesiony majątek starczy, z tegoż majątku dopełnić ubytku w majątku zastrzeżonym.

4. Ukończenie zarządu i użytkowania.

§ 1418. Żona może skarżyć o zniesienie zarządu i użytkowania:

- 1, jeżeli zachodzą warunki, pod którymi żona w myśl § 1391 złożenia rękojmi domagać się może;
- 2, jeżeli mąż swój obowiązek pod względem utrzymania żony i wspólnych potomków naruszył i obawiać się należy, że utrzymanie w przyszłości na znaczne niebezpieczeństwo narażonem będzie. Naruszenie obowiązku utrzymywania zachodzi już wtenczas, jeżeli żonie i wspólnym potomkom nie daje się przynajmniej takiego utrzymania, jakieby im przy prawidłowym zarządzie i użytkowaniu wniesionego majątku się należało;
- 3, jeżeli męża ubezwłasnowolono;
- 4, jeżeli mąż w myśl § 1910 otrzymał kuratora do załatwiania jego spraw majątkowych;
- 5, jeżeli dla męża kuratora nieobecności ustanowiono a na rychłe uchylenie kurateli liczyć nie można.

Zniesienie zarządu i użytkowania nastaje z prawomocnością wyroku.

§ 1419. Zarząd i użytkowanie kończą się z nastaniem prawomocności uchwały, którą się konkurs nad majątkiem męża otwiera.

§ 1420. Zarząd i użytkowanie kończą się, w razie ogłoszenia męża za zmarłego, w tej chwili, która uchodzi jako chwila śmierci.

§ 1421. Po ukończeniu zarządu i użytkowania winien mąż wydać żonie majątek wniesiony i złożyć jej rachunek ze zarządu. Do wydania różniczej nieruchomości zastosowuje się odpowiednio przepisy § 592, do wydania włości zaś przepisy §§ 592, 593.

§ 1422. Jeżeli zarząd i użytkowanie na mocy § 1418 przez wyrok zniesione zostaną, to mąż jest zobowiązany

wiązanym do wydania wniesionego majątku tak, jak gdyby pretensya o wydanie z chwilą wniesienia skargi o uchylene zarządu i użytkowania stała się uwisłą.

§ 1423. Jeżeli mąż nieruchomości do majątku należąca wynajął albo wydzierzawił i stosunek najmu albo dzierżawy przy ukończeniu zarządu i użytkowania jeszcze istnieje, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1056.

§ 1424. Mąż jest także po ukończeniu zarządu i użytkowania dopóty do dalszego zarządu i użytkowania uprawnionym, dopóki o ukończeniu się nie dowie albo o niem wiedzieć nie musi. Osoba trzecia nie może powoływać się na to uprawnienie, jeżeli przy przedsięwzięciu jakiej czynności prawnej o ukończeniu zarządu i użytkowania wie albo o niem wiedzieć musi.

Jeżeli zarząd i użytkowanie wskutek śmierci żony ustają, to mąż winien także do zarządu należące interesa, z odwołką których niebezpieczeństwo jest połączonem, dopóty załatwiać, dopóki spadkobierca w inny sposób starań poczynić nie zdoła.

§ 1425. Jeżeli się uchyla ubezwłasnowolenie albo kuratelę, dla których zniesienie zarządu i użytkowania nastąpiło, albo jeżeli się uchwałą o ubezwłasnowoleniu orzekającą ze skutkiem zaczepi, wtenczas mężowi o przywrócenie jego praw skarżyć wolno. To samo obowiązuje jeżeli mąż, którego za zmarłego ogłoszono, jeszcze żyje.

Przywrócenie praw męża dokonuje się z chwilą prawomocności wyroku. Przepis § 1422 zastosowuje się odpowiednio.

W razie przywrócenia, staje się zastrzeżonym majątkiem to, co by bez uchylenia praw męża zastrzeżonym majątkiem było pozostało albo takimże było się stało.

5. Rozdział majątkowy.

§ 1426. Jeżeli zarząd i użytkowanie w myśl § 1364 na męża nie przechodzą albo na mocy §§ 1418 aż do 1420 się kończą, to następuje rozdział majątkowy.

O rozdziale majątkowym obowiązują przepisy §§ 1427 aż do 1431.

§ 1427. Mąż winien ponosić wydatki życia rodzinnego.

Do opędzenia kosztów małżeńskiego pożycia winna żona przyczyniać się mężowi odpowiednim dodatkiem z dochodów swego majątku i z intraty interesu przez siebie samodzielnie prowadzonego. Za czas przeszły może mąż tylko o tyle domagać się dodatku, o ile żona mimo jego wezwania z płaceniem w zwłoce pozostała. Ta pretensya męża jest nieprzelewalną.

§ 1428. Jeżeli należy się obawiać, że utrzymanie, jakie mąż żonie i wspólnym potomkom dawać winien, na znaczne niebezpieczeństwo narażonem będzie, to żona może dodatek na opędzenie wydatków małżeńskiego pożycia o tyle na własne zużycie zatrzymywać, o ile tenże na opędzenie kosztów utrzymania jest potrzebnym.

To samo obowiązuje, jeżeli męża ubezwłasnowolono, albo jeżeli mu w myśl § 1910 kuratora do załatwiania jego spraw majątkowych nadano, lub jeżeli dla niego kuratora nieobecności ustanowiono.

§ 1429. Jeżeli żona robi wydatek na opędzenie kosztów małżeńskiego pożycia ze swego majątku, albo jeżeli ona mężowi na takiż cel ze swego majątku coś daje, to w razie wątpliwości, należy przyjąć, że niema zamiaru domagać się zwrotu.

§ 1430. Jeżeli żona swój majątek w całości albo częściowo w zarząd męża oddaje, natenczas wolno mężowi dochody, jakie podczas swego zarządu pobiera, według dowolnego uznania używać, o ile zużywanie ich na opędzanie kosztów prawidłowego zarządu i do spełniania takich zobowiązań żony nie jest potrzebnem, jakie przy prawidłowym zarządzaniu z dochodów majątku opędzanemi bywają. Żona może zadecydować odmiennie.

§ 1431. Rozdział majątkowy jest wobec osób trzecich tylko skutecznym w myśl § 1435.

To samo obowiązuje w przypadku § 1425 o przywróceniu zarządu i użytkowania, jeżeli uchylenie ich do rejestru majątkowego zapisano.

II. Umowne prawo majątkowe.

1. Ogólne przepisy.

§ 1432. Małżonkowie mogą swe majątkowo-prawne stósunki w drodze kontraktu (kontrakt małżeński) uregulować, a mianowicie także po wstąpieniu w związki małżeńskie stan majątkowy znieść albo go zmienić.

§ 1433. Stanu majątkowego nie można oznaczać przez odwoływanie się na jaką już nie obowiązującą albo też zagraniczną ustawę.

Jeżeli mąż w czasie wstępowania w związki małżeńskie albo, w razie jeżeli się kontrakt po wstąpieniu w związki małżeńskie zawiera, w czasie zawarcia kontraktu ma swą siedzibę za granicą, natenczas jest dozwolonem odwoływanie się na prawo majątkowe w miejscu siedziby obowiązujące.

§ 1434. Kontrakt małżeński musi być zawartym przed sądem albo przed notaryuszem przy równoczesnej obecności stron obydwóch.

§ 1435. Jeżeli się kontraktem małżeńskim zarząd i użytkowanie męża wyklucza albo zmienia, to wobec trzeciej osoby można z tegoż wykluczenia albo owej zmiany przeciw czynności prawnej, pomiędzy osobą trzecią a jednym z małżonków przedsięwziętej albo przeciw prawomocnemu wyrokowi, jaki pomiędzy nimi zapadł, tylko wtenczas wybiegi wywodzić, jeżeli w czasie przedsiębrania owej czynności prawnej albo w czasie nastania uwisłości procesu wykluczenie albo zmiana w rejestrze praw majątkowych właściwego sądu okręgowego były zapisane, albo jeżeli osoba trzecia o nich wiedziała.

To samo obowiązuje, jeżeli się zapisane w rejestrze praw majątkowych uregulowanie stósunków majątkowo-prawnych w drodze kontraktu małżeńskiego znosi albo zmienia.

§ 1436. Jeżeli się kontraktem małżeńskim zarząd i użytkowanie męża wykluczy albo ogólną wspólność majątku, wspólność dorobku albo też wspólność ruchomego majątku znieśnie, a z kontraktu nic innego nie wynika, to nastaje rozdział majątkowy.

2. Ogólna wspólność majątku.

§ 1437. Kontrakt małżeński, którym się wspólność majątku umawia albo znosi, nie może być zawartym przez prawnego zastępcę.

Jeżeli jedna ze stron kontrakt zawierających w prawodzielności jest ograniczoną, to potrzebuje przyzwolenia prawnego zastępcy. Jeżeli prawnym zastępcą jest opiekun, to potrzeba zezwolenia sądu opiekuńczego.

§ 1438. Majątek męża i majątek żony stają się wskutek ogólnej wspólności majątkowej wspólnym majątkiem obydwóch małżonków (wspólne mienie). Do wspólnego mienia należy także ten majątek, jaki mąż albo żona w ciągu wspólności majątku nabywają.

Poszczególne przedmioty stają się wspólnymi, a przełania własności w drodze czynności prawnej nie potrzeba.

Jeżeli się stanie wspólnem prawo, które do księgi gruntowej jest zapisaniem, albo które do księgi gruntowej zapisaniem być może, natenczas wolno każdemu z małżonków domagać się od drugiego małżonka współdziałania w uregulowaniu księgi hipotecznej.

§ 1439. Od wspólnego mienia są wykluczone takie przedmioty, których w drodze czynności prawnej przelewać nie można. Do takich przedmiotów zastosowuje się odpowiednio z wyjątkiem § 1524 te przepisy, które przy zachodzącej wspólności dorobku o wniesionym majątku obowiązują.

§ 1440. Ze wspólnego mienia jest wykluczonym majątek zastrzeżony.

Majątkiem zastrzeżonym jest to, co kontraktem małżeńskim jako zastrzeżony majątek jednego z małżonków uznano, albo co jeden z małżonków w myśl § 1369 albo 1370 nabywa.

§ 1441. Do zastrzeżonego majątku żony zastosowuje się odpowiednio przepisy przy majątkowym rozdziale o majątku żony obowiązujące; żona winna atoli mężowi do opędzenia wydatków życia rodzinnego tylko o tyle dodatkiem się przyczyniać, o ile dochody do wspólnego mienia wpływające na opędzenie tychże wydatków nie wystarczają.

§ 1442. Jednemu z małżonków nie wolno swym udziałem w mieniu wspólnem albo udziałem w poszczegół-

nych do tegoż należących przedmiotach rozporządzać; jedno z małżonków nie ma prawa domagać się działów.

Z pretensją do wspólnego mienia należącą wolno dłużnikowi tylko taką pretensję kompenzować, uiszczenia której ze wspólnego mienia domagać się można.

§ 1443. Wspólne mienie podlega zarządowi męża. Mąż jest mianowicie uprawnionym do wzięcia w posiadanie rzeczy do wspólnego mienia należących, do rozporządzania wspólnem mieniem, jakoteż do prowadzenia we własnem imieniu procesów do wspólnego mienia się odnoszących.

Czynności męża dotyczące zarządu nie obowiązują żony osobiście ani wobec osób trzecich ani wobec męża.

§ 1444. Mąż potrzebuje zezwolenia żony do takiej czynności prawnej, przez którą do rozporządzania wspólnem mieniem w całości się zobowiązuje, jak niemniej do takiego wspólnem mieniem rozporządzania, przez które jakieś, bez zezwolenia żony przyjęte zobowiązanie powyższego rodzaju ma być spełnionem.

§ 1445. Mąż potrzebuje zezwolenia żony do rozporządzania gruntem do wspólnego mienia należącym, jak również do zobowiązania się do takiegoż rozporządzania.

§ 1446. Mąż potrzebuje zezwolenia żony do darowizny ze wspólnego mienia, jak niemniej do takiego wspólnem mieniem rozporządzania, przez które ma być spełnioną obietnica darowizny bez przyzwolenia żony poczyniona. To samo obowiązuje o przyrzeczeniu darowizny nie odnoszącem się do wspólnego mienia.

Wyjatek stanowią darowizny, któremi się czyni za dosyć obowiązkwowi moralnemu albo względem na przyzwitość.

§ 1447. Jeżeli do prawidłowego zarządu wspólnego mienia jest potrzebną czynność prawna w rodzaju §§ 1444, 1445 określonym, to przyzwolenie żony może na wniosek męża być zastąpionem przez przyzwolenie sądu opiekuńczego, gdy go żona bez dostatecznego powodu odmawia.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli żona przez chorobę albo nieohecność w złożeniu oświadczenia przeszkody doznaje, a z odwłoką niebezpieczeństwo jest połączonem.

§ 1448. Jeżeli mąż przedsięwzięcie czynność prawną w rodzaju §§ 1444 aż do 1446 określonym bez zezwolenia żony, to zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1396 ust. 1, 3 i §§ 1397, 1398 obowiązujące o rozporządzaniu żony wniesionym majątkiem.

Jeżeli przy jakim kontrakcie druga strona zawezwie męża, aby o zezwolenie żony się postarał, to może to oświadczenie być zgłoszonem tylko wobec tej drugiej strony; zezwolenie albo odmówienie zezwolenia przed zawezwaniem wobec męża oświadczone jest bezskutecznem. Zezwolenie można oświadczyć tylko w przeciągu dwóch tygodni po otrzymaniu wezwania, jeżeli się zezwolenia nie oświadczy, to uważa je się jako odmówione.

Gdy sąd opiekuńczy zezwolenie żony swem zezwoleniem zastępuje, to w razie zawezwania w myśl ust. 2 jest uchwała sądu tylko wtenczas skuteczną, jeżeli mąż drugiej stronie o niej doniesie; przepisy ust. 2 zdanie 2 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1449. Jeżeli mąż bez potrzebnego przyzwolenia żony prawem do wspólnego mienia należacem rozporządza, natenczas może żona na drodze sądowej dochodzić tegoż prawa przeciw osobom trzecim bez współudziału męża.

§ 1450. Jeżeli mężowi choroba albo nieobecność w przedsięwzięciu czynności prawnej do wspólnego mienia się odnoszącej albo w prowadzeniu procesu o wspólne mienie przeszkadzają, natenczas może żona we własnem imieniu albo w imieniu męża czynność prawną przedsięwziąć albo proces prowadzić, jeżeli z odwołką niebezpieczeństwo jest połączonem.

§ 1451. Jeżeli do prawidłowego załatwienia osobistych spraw żony jest taka czynność prawna potrzebną, jakiej żona ze skutkiem dla wspólnego mienia bez przyzwolenia męża przedsięwziąć nie może, to na wniosek żony może to przyzwolenie być zastąpionem przez przyzwolenie sądu opiekuńczego, jeżeli go mąż bez dostatecznego powodu odmawia.

§ 1452. Do samodzielnego prowadzenia interesu zarobkowego przez żonę zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1405.

§ 1453. Do przyjęcia albo zrzeczenia się spadku żonie przypadającego albo legatu jej wyznaczonego jest tylko żona uprawniona; przyzwolenia męża nie potrzeba. To samo obowiązuje o zrzeczeniu się części obowiązkowej, jak również o odrzuceniu zaproponowanego żonie zawarcia kontraktu lub o odrzuceniu darowizny.

Do sporządzenia inwentarza obejmującego spadek żonie przypadający nie potrzebuje żona przyzwolenia męża.

§ 1454. Do dalszego prowadzenia procesu, który w czasie nastania wspólności majątku jest uwisłym, nie potrzebuje żona mężowskiego przyzwolenia.

§ 1455. Jeżeli się wspólne mienie przez taką czynność prawną zbogaca, jaką mąż albo żona bez potrzebnego przyzwolenia drugiego małżonka przedsięwzię, to można w myśl przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zubożenia zażądać wydania ze wspólnego mienia tego, czem je wzbogacono.

§ 1456. Mąż nie jest żonie odpowiedzialnym za zarząd wspólnego mienia. Uszczerbek we wspólnem mieniu winien on atoli temuż mieniu wynagrodzić, jeżeli uszczerbek w tym zamiarze spowoduje, aby żonę skrzywdzić, albo jeżeli uszczerbek powoduje taką czynnością prawną, którą bez potrzebnego przyzwolenia żony przedsięwzię.

§ 1457. Jeżeli mąż pod opieką się znajduje, natenczas winien go opiekun w tych prawach i obowiązkach zastępować, które ze zarządu wspólnego mienia wynikają. To obowiązuje także wtenczas, jeżeli żona jest opiekunem męża.

§ 1458. Wydatki życia rodzinnego spadają na mienie wspólne.

§ 1459. Zaspokojenia ze wspólnego mienia mogą domagać się wierzyciele męża i, o ile z §§ 1460 aż do 1462 nic innego nie wynika, także wierzyciele żony (zobowiązania wspólnego mienia.)

Za zobowiązania żony, które są zobowiązaniami wspólnego mienia, odpowiada także mąż osobiście jako dłużnik solidarny. Ta odpowiedzialność ustaje z ukończeniem wspólności majątku, jeżeli owe zobowiązania w stosunku małżonków do siebie na wspólne mienie nie spadają.

§ 1460. Wspólne mienie odpowiada za zobowiązanie żony powstające z czynności prawnej, przewidzianej po nastaniu wspólności majątku tylko wtenczas, jeżeli mąż na ową czynność prawną zezwala, albo jeżeli owa czynność prawna bez jego zezwolenia co do wspólnego mienia jest skuteczną.

Za koszta żoninego procesu odpowiada wspólne mienie także wtenczas, jeżeli wyrok wobec wspólnego mienia skutku nie odnosi.

§ 1461. Wspólne mienie nie odpowiada za zobowiązania żony powstające wskutek nabycia spadku albo legatu, jeżeli żona ów spadek albo legat po nastaniu wspólności majątkowej jako zastrzeżony majątek nabywa.

§ 1462. Wspólne mienie nie odpowiada za zobowiązanie żony, które po nastaniu wspólności majątku wskutek prawa do zastrzeżonego majątku należącego albo wskutek posiadania rzeczy do tegoż majątku należacej powstaje, chyba że to prawo albo rzecz owa do takiego zarobkowego interesu należą, jaki żona za zezwoleniem męża samodzielnie prowadzi.

§ 1463. W stosunku małżonków do siebie spadają następujące zobowiązania wspólnego mienia na tego małżonka, w którego osobie powstają:

- 1, zobowiązania z niedozwolonego czynu, jaki jeden z małżonków po nastaniu wspólności majątku popełnia albo z postępowania karnego, które za takiż czyn przeciw niemu się zwraca;
- 2, zobowiązania ze stosunku prawnego odnoszącego się do zastrzeżonego majątku także wtenczas, jeżeli one przed nastaniem wspólności majątku albo przed tym czasem powstały, w którym majątek stał się majątkiem zastrzeżonym;
- 3, koszta procesu dotyczącego jednego ze zobowiązań pod Nr. 1, 2 oznaczonych.

§ 1464. W stosunku małżonków do siebie spadają koszta procesu pomiędzy nimi zachodzącego o tyle na żonę, o ile ich mąż ponosić nie potrzebuje.

To samo obowiązuje co do kosztów procesu pomiędzy żoną a osobą trzecią, chyba że wyrok wobec wspól-

nego mienia jest skutecznym. Jeżeli zaś proces osobistej, żoninej sprawy albo żoninego pod przepisy § 1463 Nr. 1, 2 nie podpadającego zobowiązania wspólnego mienia dotyczy, natenczas nie zastosowuje się niniejszego przepisu, skoro nakład kosztów według okoliczności jest nakazanym.

§ 1465. W stosunku małżonków do siebie spada wyprawa, jaką mąż wspólnemu dziecku ze wspólnego mienia obiecuje albo daje, o tyle na męża, o ile owa wyprawa przenosi miarę wspólnemu mieniu odpowiadającą.

Jeżeli mąż obiecuje albo daje wyprawę ze wspólnego mienia dziecku, które nie jest wspólnym dzieckiem obydwoch małżonków, to w stosunku małżonków do siebie spada ta wyprawa na ojca lub matkę owego dziecka, na matkę jednakże tylko o tyle, o ile ona na nią się zgadza, albo o ile wyprawa miary odpowiadającej wspólnemu mieniu nie przechodzi.

§ 1466. Jeżeli mąż wspólne mienie na swój zastrzeżony majątek obraca, to winien do wspólnego mienia wynagrodzić wartość tego, co na ten cel zużył.

Jeżeli mąż zastrzeżony majątek na wspólne mienie obraca, to może domagać się wynagrodzenia ze wspólnego mienia.

§ 1467. To, co jeden z małżonków do wspólnego mienia albo żona do zastrzeżonego majątku męża są dłużni, należy zwrócić dopiero po ukończeniu wspólności majątku; o ile jednakże zastrzeżony żonin majątek na uiszczenie pewnego długu żony wystarcza, winna ona dług uiścić już przedtem.

Tego, co się mężowi ze wspólnego mienia należy, wolno mu żądać dopiero po ukończeniu wspólności majątku.

§ 1468. Żona może skarżyć o zniesienie wspólności majątku:

- 1, jeżeli mąż bez przyzwolenia żony przedsięwziął czynność prawną w rodzaju §§ 1444 aż do 1446 oznaczonym i na przyszłość znacznego narażenia żony na niebezpieczeństwo obawiać się należy;
- 2, jeżeli mąż wspólne mienie w zamiarze skrzywdzenia żony uszczuplił;

- 3, jeżeli mąż swój obowiązek do dawania żonie i wspólnym potomkom utrzymania naruszył i obawiać się należy, że utrzymanie w przyszłości na znaczne niebezpieczeństwo narażonem będzie;
- 4, jeżeli mąż za marnotrawstwo jest ubezsamowolonym, albo jeżeli wspólną majątność przez marnotrawstwo na znaczne niebezpieczeństwo wystawia;
- 5, jeżeli wspólne mienie wskutek zobowiązań, które w osobie męża powstały, w takim stopniu ponad wartość jest obdłużonem, że późniejszy nabytek żony na niebezpieczeństwo wystawionym zostaje.

§ 1469. Mężowi wolno skarżyć o zniesienie wspólności majątku, jeżeli wspólne mienie wskutek żoninych zobowiązań, które w stosunku małżonków do siebie na wspólne mienie nie spadają, w takim stopniu ponad wartość jest obdłużonem, że późniejszy nabytek męża na znaczne niebezpieczeństwo narażonem zostaje.

§ 1470. Zniesienie wspólności majątku nastaje w przypadkach §§ 1468, 1469 z prawomocnością wyroku. Na przyszłość obowiązuje rozdział majątkowy.

Wobec osób trzecich jest zniesienie wspólności majątku skutecznem tylko w myśl § 1435.

§ 1471. Po ukończeniu wspólności majątku następują działy co do wspólnego mienia.

Aż do działów obowiązuja pod względem wspólnego mienia przepisy § 1442.

§ 1472. Zarząd wspólnego mienia aż do działów przysługuje wspólnie obydwom małżonkom. Przepisy § 1442 zastosowuje się odpowiednio.

Każdy z małżonków jest wobec drugiego małżonka zobowiązany do współdziałania w zarządzeniu takich środków, jakie do prawidłowego zarządu są potrzebne; środki do utrzymania majątku potrzebne może zarządzić każdy z małżonków bez współdziałania drugiego małżonka.

§ 1473. To, co się na mocy prawa do wspólnego mienia należącego albo jako wynagrodzenie za zniszczenie, uszkodzenie albo zabranie przedmiotu do wspólnego mienia należącego lub przez taką czynność prawną nabywa, która do wspólnego mienia się odnosi, staje się mieniem wspólnem.

Przynależność pretensyi, nabytej w drodze czynności prawnej, do wspólnego mienia winien dłużnik dopiero wtenczas uznać jako siebie obowiązującą, gdy o przynależności jej się dowie; przepisy §§ 406 aż do 408 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1474. Działy odbywają się, o ile się innej umowy nie zawrze, w myśl przepisów §§ 1475 aż do 1481.

§ 1475. Ze wspólnego mienia należy najprzód uiścić zobowiązania wspólnego mienia. Jeżeli jakie zobowiązanie wspólnego mienia jeszcze nie jest płatnem albo jest spornem, wówczas należy tyle zatrzymać, ile do uiszczenia jest potrzebnem.

Jeżeli zobowiązanie wspólnego mienia w stosunku małżonków do siebie na jednego tylko małżonka przypada, natenczas nie może tenże żądać uiszczenia ze wspólnego mienia.

W celu uiszczenia zobowiązań wspólnego mienia należy, o ile to potrzebnem, wspólne mienie spieniężyć.

§ 1476. Zwyczaj po uiszczeniu zobowiązań wspólnego mienia pozostająca należy do małżonków w równych częściach.

To, co który z małżonków wspólnemu mieniu zwrócić winien, musi on kazać sobie policzyć na część na niego przypadającą. O ile się zwrotu przez policzenie nie uskutecznia, o tyle pozostaje małżonek w obec drugiego małżonka zobowiązany.

§ 1477. Podział zwyczajki odbywa się podług przepisów o wspólności.

Każdy z małżonków może za wynagrodzeniem wartości objąć rzeczy wyłącznie do jego osobistego użytku przeznaczone, a mianowicie odzież, kosztowności i sprzęty do pracy, jak niemniej te przedmioty, które do wspólności majątku wniósł albo w ciągu wspólności majątku w drodze sukcesyi, legatu albo ze względu na przyszłe prawo dziedziczenia w drodze darowizny lub jako wyprawę nabył.

§ 1478. Jeżeli małżonkowie są rozwiedzeni i jedno z nich za jedynie winne jest uznanem, natenczas może drugi małżonek się domagać, aby każdemu z nich zwrócono wartość tego, co do wspólności majątku wniósł; je-

zeli wartość wspólnego mienia na zwrocenie nie starczy, wówczas winien każdy małżonek ponosić połowę niedoboru.

Jako wniesione należy uważać to, co by wniesionym majątkiem było, gdyby wspólność dorobku zachodziła. O wartości wniesionego majątku stanowi czas jego wniesienia.

Prawo w ust. 1 określone służy także temu małżonkowi, którego małżeństwo z powodu jego choroby umysłowej rozwiązaniem zostało.

§ 1479. Jeżeli się wspólność majątku na mocy § 1468 albo § 1469 przez wyrok znosi, natenczas może małżonek, który ów wyrok wyjednał, domagać się, aby działy tak się odbyły, jak gdyby pretensya o działy z wniesieniem skargi o uchylenie spółności majątku była stała się uwisłą.

§ 1480. Jeżeli się jakiego zobowiązania wspólnego mienia przed podziałem tegoż mienia nie uiszczy, to wierzycielowi odpowiada osobiście także ten małżonek jako dłużnik solidarny, dla którego w czasie podziału także odpowiedzialność nie istnieje. Jego odpowiedzialność ogranicza się na przedmiotach jemu przydzielonych; przepisy §§ 1990, 1991 o odpowiedzialności spadkobiercy opiewające zastosowuje się odpowiednio.

§ 1481. Jeżeli przy działach pozostanie nieuiszczonem takie zobowiązanie wspólnego mienia, które w stosunku małżonków do siebie na wspólne mienie albo na męża przypada, to mąż winien za to być odpowiedzialnym, aby wierzyciel pretensyi do żony nie rościł. Taki sam obowiązek ma żona wobec męża, jeżeli pozostanie nieuiszczonem zobowiązanie wspólnego mienia, które w stosunku małżonków do siebie na żonę przypada.

§ 1482. Jeżeli małżeństwo przez śmierć jednego z małżonków się rozwiązuje, a niema wspólnego potomka, to udział zmarłego małżonka we wspólnem mieniu należy do spadku. Dziedziczenie po owym małżonku odbywa się podług ogólnych przepisów.

§ 1483. Jeżeli podczas śmierci jednego z małżonków są jacy wspólni potomkowie, to wspólność majątku pomiędzy małżonkiem przy życiu pozostającym a wspólnymi potomkami, którzy w czasie prawnego następstwa

jako spadkobiercy są powołani, pozostaje nadal utrzymana. Udział zmarłego małżonka we wspólnem mieniu nie należy w tym przypadku do pozostałości; zresztą odbywa się dziedziczenie po zmarłym małżonku podług przepisów ogólnych.

Jeżeli obok wspólnych potomków są także inni potomkowie, to o ich prawie sukcesyjnem i o ich schedach stanowią te przepisy, któreby obowiązywały, gdyby dalsza wspólność majątku nie była nastąpiła.

§ 1484. Małżonek przy życiu pozostający może odmówić dalszej wspólności majątkowej.

Do tego odmówienia zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 1943 aż do 1947, 1950, 1952, 1954 aż do 1957, 1959 o zrzeczeniu się spadku opiewające. Jeżeli małżonek przy życiu pozostający znajduje się pod władzą rodzicielską albo pod opieką, to do odmówienia jest potrzebnem zezwolenie sądu opiekuńczego.

Jeżeli małżonek dalszej wspólności majątku odmawia, to obowiązuje to samo, co w przypadku § 1482.

§ 1485. Wspólne mienie dalszej wspólności majątkowej składa się z małżeńskiego wspólnego mienia, o ile ono w myśl § 1483 ust. 2 na potomka do udziału nieuprawnionego nie przypada, i z tego majątku, jaki małżonek przy życiu pozostający ze spadku zmarłego małżonka odbiera albo po nastaniu dalszej wspólności majątkowej nabywa.

Majątek, jaki wspólny potomek w czasie nastania dalszej wspólności majątku posiada albo później nabywa, nie należy do wspólnej majątności.

Do wspólnej majątności zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1438 ust. 2, 3 o małżeńskiej wspólności majątku obowiązujące.

§ 1486. Zastrzeżonym majątkiem małżonka przy życiu pozostałego jest to, co dotychczas jako majątek zastrzeżony posiadał albo co w myśl § 1369 lub 1370 nabywa.

Jeżeli do majątku małżonka przy życiu pozostałego należą przedmioty, których w drodze czynności prawnej przelać nie można, to do nich zastosowuje się odpowiednio przepisy przy wspólności dorobku pod względem wniesionego majątku męża obowiązujące, z wyjątkiem atoli § 1524.

§ 1487. O prawach i zobowiązaniach małżonka przy życiu pozostającego, jako też o prawach potomków do udziału uprawnionych pod względem wspólnego mienia dalszej wspólności majątkowej stanowią przepisy §§ 1442 aż do 1449, 1455 aż do 1457, 1466 o małżeńskiej wspólności majątku opiewające; małżonek przy życiu pozostający zajmuje prawne stanowisko męża, uprawnieni do udziału potomkowie zajmują prawne stanowisko żony.

To, co pozostający przy życiu małżonek do wspólnego mienia jest winien, albo co ze wspólnego mienia ma do żądania, należy uiścić dopiero po ukończeniu dalszej wspólności majątku.

§ 1488. Zobowiązaniami wspólnego mienia dalszej wspólności majątkowej są zobowiązania pozostającego przy życiu małżonka, jako też takie zobowiązania zmarłego małżonka, które były zobowiązaniami małżeńskiego mienia wspólnego.

§ 1489. Za zobowiązania wspólnego mienia dalszej wspólności majątkowej odpowiada osobiście małżonek przy życiu pozostający.

O ile osobista odpowiedzialność spada na małżonka przy życiu pozostającego tylko wskutek nastania dalszej wspólności majątkowej, o tyle zastosowuje się odpowiednio przepisy obowiązujące o odpowiedzialności spadkobiercy za zobowiązania spadkowe; w miejsce spadku wstępuje wspólne mienie w takim stanie, w jakim ono się znajduje podczas nastania dalszej wspólności majątkowej.

Przez dalszą wspólność majątkową nie nadaje się podstawy dla osobistej odpowiedzialności potomków do udziału uprawnionych za zobowiązania małżonka zmarłego albo przy życiu pozostającego.

§ 1490. Jeżeli potomek do udziału uprawniony zemrze, to jego udział we wspólnem mieniu nie należy do jego spadku. Jeżeli on pozostawia potomków, którzyby do udziału byli uprawnieni, gdyby on zmarłego małżonka nie był przeżył, to potomkowie ci wstępują w jego miejsce. Gdy potomek takich potomków nie pozostawia, to o jego udział powiększają się udziały reszty potomków do udziału uprawnionych, a jeżeli takich potomków niema, to udział przypada małżonkowi przy życiu pozostającemu.

§ 1491. Potomek do udziału uprawniony może się zrzec swego udziału we wspólnym mieniu. Zrzeczenie odbywa się w drodze oświadczenia wobec tego sądu, który jest właściwym dla spadku zmarłego małżonka; to oświadczenie należy złożyć we formie publicznie uwierzytelnionej. Sąd spadkowy winien donieść o tem oświadczeniu małżonkowi przy życiu pozostającemu i reszcie potomków do udziału uprawnionych.

Zrzeczenie się może także nastąpić w drodze kontraktu z małżonkiem przy życiu pozostającym i resztą potomków do udziału uprawnionych. Kontrakt ten wymaga spisania go do sądowego albo notaryalnego protokołu.

Jeżeli potomek pod władzą rodzicielską albo pod opieką się znajduje, to do zrzeczenia się jest potrzebnem zezwolenie sądu opiekuńczego.

Zrzeczenie się ma te same skutki, jak gdyby zrzekający się w czasie zrzeczenia umarł bezpotomnie.

§ 1492. Małżonek przy życiu pozostający może każdego czasu znieść dalszą wspólność majątku. Zniesienie odbywa się w drodze oświadczenia wobec sądu, który dla spadku zmarłego małżonka jest właściwym; oświadczenie to należy złożyć we formie publicznie uwierzytelnionej. Sąd spadkowy winien donieść o tem oświadczeniu potomkom do udziału uprawnionym, a jeżeli małżonek przy życiu pozostający jest prawnym zastępcą jednego z potomków, sądowi opiekuńczemu.

Zniesienie może też nastąpić w drodze kontraktu między małżonkiem przy życiu pozostającym a potomkami do udziału uprawnionymi. Ten kontrakt wymaga spisania go do sądowego albo notaryalnego protokołu.

Jeżeli małżonek przy życiu pozostający pod władzą rodzicielską albo pod opieką się znajduje, to do zniesienia potrzeba zezwolenia sądu opiekuńczego.

§ 1493. Dalsza wspólność majątku kończy się, skoro pozostający przy życiu małżonek wstępuje w powtórne związki małżeńskie.

Jeżeli który z potomków jest małoletnim albo pod opieką się znajduje, to małżonek przy życiu pozostający winien sądowi opiekuńczemu o zamiarze wstąpienia w po-

wtórne związki małżeńskie donieść, spis wspólnego mienia podać, wspólność majątku znieść i spowodować działy. Sąd opiekuńczy może zezwolić, aby zniesienie wspólności majątku aż do zawarcia małżeństwa się nie odbywało i aby działy dopiero później nastąpiły.

§ 1494. Dalsza wspólność majątku kończy się ze śmiercią małżonka przy życiu pozostającego.

Jeżeli małżonek przy życiu pozostały za zmarłego ogłoszonym zostanie, to dalsza wspólność majątku ustaje w tej chwili, którą jako chwilę śmierci się uważa.

§ 1495. Potomek do udziału uprawniony może skarżyć małżonka przy życiu pozostającego o zniesienie dalszej wspólności majątku:

- 1, jeżeli małżonek przy życiu pozostający bez przyzwolenia potomka przedsięwziął czynność prawną w rodzaju §§ 1444 aż do 1446 oznaczonym i obowiązać się należy, że potomek w przyszłości na znaczne niebezpieczeństwo narażonym będzie;
- 2, jeżeli małżonek przy życiu pozostający wspólne mienie w zamiarze skrzywdzenia potomka uszczuplił;
- 3, jeżeli małżonek przy życiu pozostający swój obowiązek do dawania potomkowi utrzymania naruszył i obawiać się należy, że utrzymanie na przyszłość na znaczne niebezpieczeństwo narażonem będzie;
- 4, jeżeli małżonka przy życiu pozostającego za marnotrawstwo ubezsamowolono, albo jeżeli on wspólne mienie przez marnotrawstwo na znaczne niebezpieczeństwo wystawia;
- 5, jeżeli małżonek przy życiu pozostający władzę rodzicielską nad potomkiem utracił albo byłby ją utracił, gdyby mu była przysługiwała.

§ 1496. Zniesienie dalszej wspólności majątkowej nastaje w przypadkach § 1495 z prawomocnością wyroku. Zniesienie nastaje dla wszystkich potomków także wten czas, gdy wyrok zapadł wskutek skargi jednego z potomków.

§ 1497. Po ukończeniu dalszej wspólności majątkowej następują działy co do wspólnego mienia.

O prawnym stosunku osób we wspólnej majątności udział mających stanowią aż do działów §§ 1442, 1472, 1473.

§ 1498. Do działów zastosowuje się przepisy §§ 1475, 1476, § 1477 ust. 1 i §§ 1479 aż do 1481; w miejsce męża wstępuje małżonek przy życiu pozostający, w miejsce żony wstępują potomkowie do udziału uprawnieni. Obowiązek w § 1476 ust. 2 zdanie 2 określony istnieje tylko dla małżonka przy życiu pozostałego.

§ 1499. Przy działach spadają na małżonka przy życiu pozostającego:

- 1, zobowiązania wspólnego mienia przy nastaniu dalszej wspólności majątku na nim ciążące, za które wspólne mienie małżeńskie nie odpowiadało, lub które w stosunku małżonków do siebie na niego spadały;
- 2, zobowiązania wspólnego mienia, jakie po nastaniu dalszej wspólności majątku powstały, i które, gdyby one podczas małżeńskiej wspólności w jego osobie były powstały, w stosunku małżonków do siebie na niego były przypadły;
- 3, wyprawa, jaką obiecał albo dał potomkowi do udziału uprawnionemu ponad miarę odpowiadającą wspólnemu mieniu, albo jaką obiecał albo dał potomkowi do udziału nieuprawnionemu.

§ 1500. Potomkowie do udziału uprawnieni muszą przy działach zobowiązania zmarłego małżonka, które w stosunku małżonków do siebie na tegoż małżonka spadają, o tyle kazać sobie na swój udział policzyć, o ile małżonek przy życiu pozostający od spadkobiercy zmarłego małżonka pokrycia ich uzyskać nie mógł.

W taki sam sposób winni potomkowie do udziału uprawnieni kazać sobie policzyć to, co zmarły małżonek wspólnemu mieniu miał wynagrodzić.

§ 1501. Jeżeli potomkowi do udziału uprawnionemu za zrzeczenie się swego udziału dano odprawne ze wspólnego mienia, to przy działach wlicza je się we wspólne mienie i policza następnie na połowę potomkom się należącą.

Małżonek przy życiu pozostały może z resztą potomków do udziału uprawnionych już przed zniesieniem dalszej wspólności majątkowej zawrzeć odmienną umowę. Ta umowa wymaga sądowego albo notaryalnego zaprotokółowania; umowa ta jest także wobec tych potomków skuteczną, którzy dopiero później w dalszą wspólność majątkową wstępują.

§ 1502. Małżonek przy życiu pozostały ma prawo objąć wspólne mienie lub poszczególne do niego należące przedmioty za wynagrodzeniem ich wartości. To prawo nie przechodzi na spadkobiercę.

Jeżeli się dalszą wspólność majątkową przez wyrok na mocy § 1495 uchyla, to małżonkowi przy życiu pozostałemu nie przysługuje prawo w ustępie 1 określone. Potomkowie do udziału uprawnieni mogą w tym razie za wynagrodzeniem wartości objąć te przedmioty, do objęcia których zmarły małżonek w myśl § 1477 ust. 2 byłoby uprawnionym. To prawo tylko wspólnie wykonywać im wolno.

§ 1503. Więcej potomków do udziału uprawnionych dzieli się przypadającą na nich połową wspólnego mienia odpowiednio do tych udziałów, w jakichby w razie prawnego następstwa jako spadkobiercy zmarłego małżonka byli powołani, gdyby tenże dopiero w czasie ukończenia dalszej wspólności majątkowej był umarł.

To, co już przedtem otrzymano, wyrównuje się podług przepisów opiewających o wyrównaniu pomiędzy potomkami, o ile także wyrównanie już przy podziale spadku zmarłego małżonka nie nastąpiło.

Jeżeli potomkowi, który swego udziału się zrzekł, dano odprawne ze wspólnego mienia, to ubytek przez odprawne spowodowany ponoszą ci potomkowie, na których korzyść zrzeczenie wychodzi.

§ 1504. O ile potomkowie do udziału uprawnieni w myśl § 1480 wierzycielom wspólnego mienia są odpowiedzialni, to w stosunku do siebie stosuje się ich zobowiązanie do wysokości udziału we wspólnym mieniu. To zobowiązanie ogranicza się na przedmioty, które im przydzielono; przepisy §§ 1990, 1991 o odpowiedzialności spadkobiercy obowiązujące zastosowuje się odpowiednio.

§ 1505. Na korzyść potomka do udziału uprawnionego zastósowuje się odpowiednio przepisy, obowiązujące pod względem prawa o domaganie się uzupełnienia części obowiązkowej; w miejsce otwarcia spadku wstępuje ukończenie dalszej wspólności majątkowej, a jako prawną schedę uważa się ten udział, jaki w czasie ukończenia dalszej wspólności majątkowej potomkowi ze wspólnego mienia się należy, jako część obowiązkową uważa się połowę wartości tegoż udziału.

§ 1506. Jeżeli wspólny potomek jest niegodzien być spadkobiercą, to jest on także niegodzien udziału we wspólnem mieniu. Przepisy o niegodności odziedziczania opiewające zastósowuje się odpowiednio.

§ 1507. Sąd spadkowy winien małżonkowi przy życiu pozostałemu na żądanie udzielić poświadczenia o zachodzeniu dalszej wspólności majątkowej. Przepisy o poświadczeniu dziedziczenia zastósowuje się odpowiednio.

§ 1508. Małżonkowie mogą wykluczyć dalszą wspólność majątkową w drodze małżeńskiego kontraktu.

Do małżeńskiego kontraktu, przez który się dalszą wspólność majątkową wyklucza albo wykluczenie znosi, zastósowuje się przepisy § 1437.

§ 1509. Każdy z małżonków może na przypadek, że małżeństwo wskutek jego śmierci się rozwiąże, dalszą wspólność majątkową przez testamentowe rozporządzenie wykluczyć, jeżeli ma prawo do odebrania drugiemu małżonkowi części obowiązkowej albo do skargi o uchylenie wspólności majątku. Do wykluczenia zastósowuje się odpowiednio przepisy o odjęciu części obowiązkowej opiewające.

§ 1510. Jeżeli się wyklucza dalszą wspólność majątkową, to obowiązuje to samo, co w przypadku § 1482.

§ 1511. Każdy z małżonków może na przypadek, że małżeństwo wskutek jego śmierci się rozwiąże, wspólnego potomka w drodze testamentowego rozporządzenia wykluczyć od dalszej wspólności majątkowej.

Wykluczony potomek może bez ujmy dla swego prawa do spadku domagać się wypłacenia ze wspólnego mienia dalszej majątkowej wspólności takiej sumy, jakaby mu ze wspólnego mienia małżeńskiej wspólności majątko-

wej w tym razie jako część obowiązkowa się należała, gdyby nie była nastąpiła dalsza wspólność majątku. Przepisy opiewające o pretensyi do części obowiązkowej zastosowuje się odpowiednio.

Sumę, jaką wykluczonemu potomkowi wypłacono, policza się przy działach w myśl § 1500 potomkom do udziału uprawnionym. W stosunku potomków między sobą ponoszą ubytek przez wypłatę spowodowany ci potomkowie, na korzyść których wykluczenie wychodzi.

§ 1512. Każdy z małżonków może na przypadek, że z jego śmiercią dalsza wspólność majątku nastanie, udział, jaki potomkowi do udziału uprawnionemu po ukończeniu dalszej wspólności majątku ze wspólnego mienia się należy, w drodze testamentowego rozporządzenia obniżyć aż do połowy.

§ 1513. Każdy z małżonków może na przypadek, że z jego śmiercią dalsza wspólność majątku nastanie, udział, jaki potomkowi do udziału uprawnionemu po ukończeniu dalszej wspólności majątkowej ze wspólnego mienia się należy, w drodze testamentowego rozporządzenia mu odjąć, jeżeli jest uprawnionym do odjęcia potomkowi części obowiązkowej. Przepisy § 2336 ust. 2 aż do 4 zastosowuje się odpowiednio.

Każde z małżonków może udział potomka we wspólnym mieniu odpowiednio ograniczyć, jeżeli jest w myśl § 2338 uprawnionym do ograniczenia prawa potomka pod względem jego części obowiązkowej.

§ 1514. Każdy z małżonków może kwotę, jakiej w myśl § 1512 albo § 1513 ust. 1 potomka pozbawia, w drodze testamentowego rozporządzenia zapisać także trzeciej osobie.

§ 1515. Każdy z małżonków może na przypadek, że z jego śmiercią dalsza wspólność majątku nastanie, w drodze testamentu rozporządzić, że potomek do udziału uprawniony ma mieć prawo objąć przy działach wspólne mienie albo poszczególne do niego należące przedmioty za wynagrodzeniem ich wartości.

Jeżeli do wspólnego mienia należą dobra ziemskie, to można rozporządzić, że za owe dobra należy wstawić w rachunek wartość dochodu albo też taką cenę, która

przynajmniej wartości dochodu dorównuje. Przepisy § 2049 o następstwie odziedziczenia obowiązujące zastosowuje się odpowiednio.

Prawo do objęcia dóbr ziemskich za wartość albo cenę w ustępie 2 oznaczoną można przyznać także małżonkowi przy życiu pozostałemu.

§ 1516. Jeżeli rozporządzenia jednego z małżonków §§ 1511 aż do 1515 określone mają odnosić skutek, to wymagają one przyzwolenia drugiego małżonka.

Przyzwolenia nie można udzielać przez zastępcę. Jeżeli drugi małżonek w prawodzielności jest ograniczonym, natenczas nie potrzeba przyzwolenia jego prawnego zastępcy. Oświadczenie przyzwolenia wymaga spisania go do sądowego albo notaryalnego protokołu. To przyzwolenie jest nieodwołalnym.

Rozporządzenia §§ 1511 aż do 1515 objęte mogą małżonkowie umieścić także w obopólnym testamentcie.

§ 1517. Do skuteczności kontraktu, przez który wspólny potomek wobec jednego z małżonków na przypadek, że małżeństwo przez śmierć owego małżonka się rozwiąże, swego udziału we wspólnym mieniu dalszej wspólności majątkowej się zrzeka, albo przez który to kontrakt także zrzeczenie się znosi, potrzeba przyzwolenia drugiego małżonka. Pod względem tego przyzwolenia obowiązują przepisy § 1516 ust. 2 zdanie 3, 4.

Przepisy o zrzekaniu się spadku obowiązujące zastosowuje się odpowiednio.

§ 1518. Postanowień, które przepisom §§ 1483 aż do 1517 się sprzeciwiają, nie wolno małżonkom wprowadzać ani testamentem ani kontraktem.

3. Wspólność dorobku

§ 1519. To, co mąż albo żona podczas wspólności dorobku nabywają, staje się wspólnym majątkiem obojgów małżonków (wspólne mienie).

Do tego wspólnego mienia zastosowuje się przepisy § 1438 ust. 2, 3 i §§ 1442 aż do 1453, 1455 aż do 1457 o ogólnej wspólności majątku obowiązujące.

§ 1520. Wniesionym majątkiem jednego z małżonków jest to, co w czasie nastania wspólności dorobku do niego należy.

§ 1521. Wniesionym majątkiem jednego z małżonków jest to, co ów małżonek na przypadek śmierci kogoś innego albo ze względu na przyszłe prawo odziedziczenia, w drodze darowizny lub jako wyprawę nabywa. Wyjątek stanowi ten nabytek, który podług okoliczności do dochodów zaliczać należy.

§ 1522. Wniesionym majątkiem jednego z małżonków są te przedmioty, których w drodze czynności prawnej przenieść nie można, jak niemniej i te prawa, które z jego śmiercią upadają, albo których nabycie od śmierci jednego z małżonków zależy.

§ 1523. Wniesionym majątkiem jednego z małżonków jest to, co w kontrakcie małżeńskim jako wniesiony majątek oznaczono.

§ 1524. Wniesionym majątkiem jednego z małżonków jest to, co tenże małżonek na mocy prawa do jego wniesionego majątku należącego albo jako wynagrodzenie za zniszczenie, uszkodzenie albo zabranie przedmiotu do wniesionego majątku należącego lub też przez taką czynność prawną nabywa, która do wniesionego majątku się odnosi. Wyjątek stanowi nabytek z prowadzenia zarobkowego interesu.

Przynależność pretensyi, którą w drodze czynności prawnej nabyto, do majątku wniesionego winien dłużnik dopiero wtenczas uznać jako siebie obowiązującą, gdy o przynależności jej się dowie; przepisy § 406 aż do 408 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1525. Wniesiony majątek administruje się na rachunek wspólnego mienia w ten sposób, że użytek, który w myśl przepisów obowiązujących o majątkowym stanie zarządu i użytkowania mężowi przypada, do wspólnego mienia należy.

Do wniesionego majątku żony zastosowuje się zresztą odpowiednio przepisy §§ 1373 aż do 1383, 1390 aż do 1417.

§ 1526. Zastrzeżonym majątkiem żony jest to, co w kontrakcie małżeńskim jako wniesiony majątek

oznaczono, albo co żona w myśl § 1369 albo § 1370 nabywa.

Zastrzeżonego majątku męża nie ma przy tej wspólności.

O zastrzeżonym majątku żony obowiązuje to samo, co o zastrzeżonym majątku przy ogólnej wspólności majątku.

§ 1527. O majątku, jaki małżonkowie posiadają, zachodzi domysł, że jest wspólnem mieniem.

§ 1528. Każdy z małżonków może się domagać, aby zasób jego własnego wniesionego majątku i zasób takiegoż majątku drugiego małżonka przez ustawienie inwentarza z współudziałem drugiego małżonka stwierdzono.

Do ustawienia inwentarza zastosowuje się przepisy § 1035 obowiązujące o użytkowaniu.

Każdy z małżonków może na swe koszta kazać stwierdzić przez znawców stan rzeczy do wniesionego majątku należących.

§ 1529. Wydatki rodzinnego pożycia spadają na wspólne mienie.

Wspólne mienie ponosi także ciężary wniesionego majątku obydwóch małżonków; o zakresie ciężarów stanowią przepisy §§ 1384 aż do 1387 obowiązujące przy stanie majątkowym zarządu i użytkowania pod względem wniesionego majątku żony.

§ 1530. Wspólne mienie odpowiada za zobowiązania męża i za zobowiązania żony §§ 1531 aż do 1534 określone (zobowiązania wspólnego mienia).

Za zobowiązania żony, które są zobowiązaniami wspólnego mienia, odpowiada mąż także osobiście jako dłużnik solidarny. Ta odpowiedzialność ustaje z ukończeniem wspólności dorobku, jeżeli zobowiązania w stosunku małżonków do siebie na wspólne mienie nie spadają.

§ 1531. Wspólne mienie odpowiada za te zobowiązania żony, które należą do ciężarów wniesionego majątku § 1529 ust. 2 określonych.

§ 1532. Wspólne mienie odpowiada za zobowiązanie żony, które z czynności prawnej, po nastaniu wspólności dorobku przedsięwziętej powstaje, jak również za

koszta procesu, jaki żona po nastaniu wspólności dorobku prowadzi, jeżeli przedsiębranie czynności prawnej albo prowadzenie procesu za przyzwoleniem męża się dokonuje albo też bez przyzwolenia męża pod względem wspólnego mienia jest skutecznem.

§ 1533. Wspólne mienie odpowiada za zobowiązanie żony, jakie po nastaniu wspólności dorobku z powodu prawa jej przysługującego albo z powodu posiadania jakiejś rzeczy do niej należącej powstaje, jeżeli to prawo albo owa rzecz należą do jakiego zarobkowego interesu, który żona za zezwoleniem męża samodzielnie prowadzi.

§ 1534. Wspólne mienie odpowiada za zobowiązania żony ciążące na niej z powodu prawnego obowiązku utrzymania.

§ 1535. W stosunku małżonków do siebie spadają następujące zobowiązania wspólnego mienia na tego z małżonków, w którego osobie powstają:

- 1, zobowiązania ze stosunku prawnego, który do jego majątku wniesionego albo do majątku zastrzeżonego się odnosi, nawet wtenczas, chociaż one przed nastaniem wspólności dorobku albo przed tym czasem powstały, w którym ów majątek stał się majątkiem wniesionym albo majątkiem zastrzeżonym;
- 2, koszta procesu, jaki jeden z małżonków o które ze zobowiązań pod Nr. 1 wyszczególnionych prowadzi.

§ 1536. W stosunku małżonków do siebie spadają na męża:

- 1, zobowiązania męża, które przed nastaniem wspólności dorobku powstały;
- 2, zobowiązania męża, jakie dla niego wobec żony ze zarządu jej wniesionego majątku powstają, o ile wspólne mienie w czasie ukończenia wspólności dorobku nie jest zbogaconem;
- 3, zobowiązania męża z czynu niedozwolonego, jaki on po nastaniu wspólności dorobku popełnia lub z jakiego karnego postępowania, które za takiż czyn przeciw niemu się zwraca;

4, kosztu procesu, jaki mąż o które ze zobowiązań pod Nr. 1 aż do 3 wymienionych prowadzi.

§ 1537. Przepisów w §§ 1535 i w § 1536 Nr. 1, 4 nie zastosowuje się o tyle, o ile wspólne mienie zobowiązania § 1529 ust. 2 określone ma ponosić.

To samo odnosi się do przepisów § 1535 o tyle, o ile owe zobowiązania ze zarobkowego, na rachunek wspólnego mienia prowadzonego interesu, wskutek prawa do takiegoż zarobkowego interesu należącego lub z powodu posiadania rzeczy do niego należące powstają.

§ 1538. Jeżeli mąż jednemu z dzieci wyprawę przyrzeka albo daje, natenczas zastosowuje się przepisy § 1465.

§ 1539. O ile wniesiony majątek jednego z małżonków kosztem wspólnego mienia albo też wspólne mienie kosztem wniesionego majątku jednego z małżonków w czasie ukończenia wspólności dorobku jest zubożonym, o tyle musi ze zubożonego majątku być pokrytym niedobór w drugim majątku. Dalej sięgające, a na osobnych podstawach oparte pretensye pozostają nie naruszone.

§ 1540. Jeżeli zużywalne rzeczy, które do wniesionego majątku jednego z małżonków należały, już nie istnieją, to na korzyść owego małżonka zachodzi domysł, że te rzeczy we wspólnem mieniu zużyto i że owo mienie o wartość tych rzeczy się zubożyło.

§ 1541. To, co jeden z małżonków do wspólnego mienia albo żona do wniesionego majątku męża są winni, należy uiścić dopiero po ukończeniu wspólności dorobku; o ile jednakowoż wniesiony majątek żony albo jej zastrzeżony majątek na uiszczenie długu starczy, to żona powinna dług uiścić już przedtem.

Tego, co mężowi ze wspólnego mienia się należy, wolno mu żądać dopiero po ukończeniu wspólności dorobku.

§ 1542. Żona może skarżyć o uchylenie wspólności dorobku, jeżeli zachodzą warunki § 1418 Nr. 1, 3 aż do 5 i § 1468 objęte, mąż zaś, jeżeli zachodzą warunki § 1469.

Uchylenie wspólności nastaje z chwilą prawomocności wyroku.

§ 1543. Wspólność dorobku kończy się z chwilą prawomocności uchwały, którą się otwiera konkurs nad majątkiem męża.

§ 1544. Wspólność dorobku kończy się, w razie ogłoszenia jednego z małżonków za zmarłego, w tej chwili, która za chwilę śmierci uchodzi.

§ 1545. Jeżeli wspólność dorobku w myśl §§ 1542 aż do 1544 się kończy, to na przyszłość obowiązuje rozdział majątkowy.

Wobec osób trzecich jest ukończenie wspólności skutecznem tylko w myśl § 1435.

§ 1546. Po ukończeniu wspólności dorobku odbywają się działy co do wspólnego majątku. Aż do działów stanowią o prawnym stosunku małżonków §§ 1442, 1472, 1473.

O ile się innych umów nie zawiera, to działy odbywają się podług przepisów §§ 1475 aż do 1477, 1479 aż do 1481 obowiązujących o ogólnej wspólności majątku.

Do wniesionego majątku żony zastosowuje się przepisy §§ 1421 aż do 1424 obowiązujące o stanie majątkowym zarządu i użytkowania.

§ 1547. Jeżeli wspólność dorobku wskutek otwarcia konkursu nad majątkiem męża ustaje, to żona może skarżyć o przywrócenie wspólności. To samo prawo przysługuje, w razie ustania wspólności wskutek ogłoszenia za zmarłego, małżonkowi za zmarłego ogłoszonemu, jeżeli jeszcze żyje.

W razie uchylenia wspólności na podstawie § 1418 Nr. 3 aż do 5, może mąż, jeżeli zachodzą warunki § 1425 ust. 1, skarżyć o przywrócenie wspólności.

§ 1548. Przywrócenie wspólności dorobku nastaje w przypadkach § 1547 z prawomocnością wyroku. Przepis § 1422 zastosowuje się odpowiednio.

Jeżeli ustanie wspólności do rejestru praw majątkowych zapisano, to jej przywrócenie jest wobec osób trzecich skutecznem tylko w myśl § 1435.

W razie przywrócenia wspólności staje się zastrzeżonym majątkiem żony to, coby bez ukończenia wspólności zastrzeżonym majątkiem było pozostało, lub coby nim było się stało.

4. Wspólność ruchomego majątku

§ 1549. Do wspólności ruchomego majątku i dorobku (wspólność ruchomego majątku) zastosowuje się przepisy o ogólnej wspólności majątku obowiązujące, o ile z §§ 1550 aż do 1557 nic innego nie wynika.

§ 1550. Ze wspólnego nienienia wyklucza się wniesiony majątek małżonków.

Do wniesionego majątku zastosowuje się przepisy obowiązujące przy wspólności dorobku pod względem wniesionego majątku.

§ 1551. Wniesionym majątkiem jednego z małżonków jest majątek nieruchomy, który małżonek przy nastaniu wspólności ruchomego majątku posiada albo w ciągu wspólności w drodze sukcesji, testamentowego zapisu albo ze względu na przyszłe prawa odziedziczenia, tytułem darowizny lub jako wyprawę nabywa.

Do nieruchomego majątku w myśl niniejszego przepisu należą grunta z przynależnościami, prawa do gruntów przywiązane z wyjątkiem hipotek, długów gruntowych i długów rentowych, jak również i pretensye, które mają na celu przelanie własności gruntów albo ukonstytuowanie lub przelanie jednego z praw powyżej określonych albo też uwolnienie jakiego gruntu od takiegoż prawa.

§ 1552. Wniesionym majątkiem jednego z małżonków są takie przedmioty, których drogą czynności prawnej na inne osoby przelewać nie można.

§ 1553. Wniesionym majątkiem jednego z małżonków jest:

- 1, to, co kontraktem małżeńskim jako wniesiony majątek oznaczono;
- 2, to, co małżonek w myśl § 1369 nabywa, jeżeli małżonkowie postanowili, że nabytek ma być majątkiem wniesionym.

§ 1554. Wniesionym majątkiem jednego z małżonków jest to, co który z nich w sposób § 1524 określony nabywa. Wyjątek stanowi to, co się w miejsce takich przedmiotów nabywa, które są wniesionym majątkiem li dlatego, że ich w drodze czynności prawnej na inne osoby przelać nie można.

§ 1555. Zastrzeżonego majątku męża niema przy tej wspólności.

§ 1556. Jeżeli jeden z małżonków w ciągu wspólności ruchomego majątku nabywa w drodze sukcesyi, testamentowego zapisu albo ze względu na przyszłe prawo odziedziczenia, tytułem darowizny albo jako wyprawę, takie przedmioty, które stają się w części wspólnem mieniem, w części majątkiem wniesionym, to zobowiązania z powodu tegoż nabytku powstające spadają w stosunku małżonków do siebie w odpowiednich częściach na wspólne mienie i na tego małżonka, który ów nabitek zyskuje.

§ 1557. Dalesza wspólność majątku nastaje tylko wtenczas, jeżeli ją w kontrakcie małżeńskim umówiono.

III. Regestr praw majątkowych.

§ 1558. Zapisywania do rejestru praw majątkowych mają odbywać się u tego sądu okręgowego, w którego obwodzie mąż ma swą siedzibę.

W drodze rozporządzenia krajowej administracyi sądowej można prowadzenie rejestru poruczyć jednemu sądowi okręgowemu na kilka obwodów sądów okręgowych.

§ 1559. Jeżeli mąż po zapisaniu swą siedzibę do innego obwodu przenosi, natenczas musi być zapis powtórzony w rejestrze tegoż obwodu. Jeżeli mąż siedzibę do dawniejszego obwodu napowrót przenosi, to uważa się dawniejszy zapis jako z nowa uskuteczniony.

§ 1560. Zapis do rejestru ma się odbywać tylko na wniosek i tylko tak dalece, jak o niego wniesiono. Wniosek trzeba stawić we formie publicznie uwierzytelnionej.

§ 1561. W przypadkach § 1357, ust. 2 i § 1405 ust. 3 uskutecznia się zapis na wniosek męża.

W innych przypadkach potrzeba wniosku obu małżonków; każdy z małżonków jest wobec drugiego do współdziałania zobowiązany.

Wniosek tylko jednego małżonka wystarcza:

- 1, do zapisania kontraktu małżeńskiego albo takiej zmiany prawnu majątkowych stosunków małżeńskich, która na sądowej decyzji się opiera, jeżeli się z wnioskiem przedkłada kontrakt małżeński

albo decyzję w poświadczenie prawomocności zaopatrzoną;

- 2, do powtórzenia zapisu w rejestrze innego obwodu, jeżeli się z wnioskiem przedkłada po zniesieniu dotychczasowej siedziby wystawiony, publicznie uwierzytelniony odpis dawniejszego zapisu.

§ 1562. Sąd okręgowy winien zapis publicznie ogłosić w gazecie do swych ogłoszeń przeznaczonej.

Jeżeli się zapisuje zmianę stanu majątkowego, to to ogłoszenie ma się ograniczać na oznaczeniu stanu majątkowego, a jeżeli tenże stan odmiennie od ustawy jest uregulowanym, na ogólnem określeniu odmiany.

§ 1563. Przeglądanie rejestru jest każdemu dozwolonem. Odpisu zapisów w nim się mieszczących żądać można; odpis na żądanie uwierzytelnić należy.

TYTUŁ SIÓDMY.

Rozwód.

§ 1564. Małżeństwo można rozwieść z powodów w §§ 1565 aż do 1569 oznaczonych. Rozwód osiąga się w drodze wyroku. Rozwiązanie związku małżeńskiego nastaje z chwilą prawomocności wyroku.

§ 1565. Jedno z małżonków może skarżyć o rozwód, jeżeli drugi m. m. onnek staje się winnym cudzołóstwa albo takiego czynu, który w myśl §§ 171, 175 Kodeksu karnego karze podlega.

Prawo małżonka o domaganie się rozwodu jest wykluczonem, jeżeli on na cudzołóstwo albo na ów czyn karygodny przyzwala lub sam uczestnikiem czynu się staje.

§ 1566. Małżonek może skarżyć o rozwód, jeżeli drugi małżonek na jego życie godzi.

§ 1567. Małżonek może skarżyć o rozwód, jeżeli drugi małżonek złośliwie go opuścił.

Złośliwe opuszczenie zachodzi tylko wtenczas:

- 1, jeżeli jeden z małżonków po prawomocnem osądzeniu go do przywrócenia wspólnego domowego pożycia przez jeden rok wbrew woli drugiego małżonka wyrokowi w złym zamiarze zadosyć nie uczynił.

2, jeżeli który z małżonków przez jeden rok wbrew woli drugiego małżonka w złym zamiarze od wspólnego domowego pożycia się usunął i warunki do publicznego doręczenia od roku przeciw niemu istniały. Nie dozwolonem jest rozwód w przypadku ust. 2 Nr. 2, jeżeli warunki publicznego doręczenia przy końcu tej ustnej rozprawy już nie zachodzą, po której wyrok zapada.

§ 1568. Małżonek może skarżyć o rozwód, jeżeli drugi małżonek przez ciężkie pogwałcenie obowiązków, które małżeństwo nadaje, albo przez hańbiące i niemoralne zachowywanie się stał się winnym tak wielkiego rozłóźnienia stosunku małżeńskiego, że spodziewać się nie można, aby skarżący małżonek nadal w związku małżeńskim pozostawał. Jako ciężkie pogwałcenie obowiązków uważa się także ciężkie sponiewieranie.

§ 1569. Małżonkowi wolno skarżyć o rozwód, jeżeli drugi małżonek popadł w chorobę umysłową, owa choroba w ciągu małżeństwa trzy lata trwała i taki stopień osiągnęła, że wspólność duchowa pomiędzy małżonkami ustała i wszelkie widoki są wykluczone, że owa wspólność na powrót przywróconą zostanie.

§ 1570. Prawo o domaganie się rozvodu w przypadkach §§ 1565 aż do 1568 upada w razie przebaczenia.

§ 1571. Skarga o rozwód musi być wniesioną w przypadkach §§ 1565 aż do 1568 w przeciągu sześciu miesięcy od tej chwili, w której małżonek o powodzie do rozvodu się dowie. Ta skarga jest wykluczoną, jeżeli od nastania rozwodowego powodu dziesięć lat upłynęło.

Powyższy przeciąg czasu nie bieży dopóty, dopóki wspólne domowe pożycie jest rozerwanem. Jeżeli małżonek wezwie małżonka do skargi uprawnionego, aby przywrócił wspólne domowe pożycie albo wniósł skargę, to ów przeciąg czasu bieży od tej chwili, w której wezwanie otrzymano.

Zapozwanie na termin pojednawczy stoi na równi z wniesieniem skargi. Zapozew traci swój skutek, jeżeli małżonek do skargi uprawniony w terminie pojednawczym nie stawia, albo jeżeli po ukończeniu pojednawczego postę-

powania trzy miesiące upłynęły, a skargi przedtem nie wniesiono.

Do biegu owego sześciomiesięcznego i trzymiesięcznego przeciągu czasu zastósowuje się odpowiednio przepisy §§ 203, 206 o przedawnieniu obowiązujące.

§ 1572. Z rozwodowego powodu można w toku procesu zrobić użytek, acz przeciąg czasu, w którym według osnowy § 1571 z owego powodu skorzystać należy, już upłynął, jeżeli tylko ów przeciąg czasu w chwili wniesienia skargi jeszcze nie był upłynął.

§ 1573. Z faktów, na których skargi rozwodowej już opierać nie można, wolno zrobić użytek, gdy mają służyć na poparcie skargi rozwodowej na innych faktach uzasadnionej.

§ 1574. Jeżeli małżeństwo zostaje rozwiedzionem na mocy jednego z powodów, które w §§ 1565 aż do 1568 są oznaczone, to należy orzec we wyroku, że wina rozwodu leży po stronie pozwanego.

Jeżeli pozwany wniósł skargę wzajemną i ją również jako uzasadnioną uznano, to należy obu małżonków uznać za winnych.

Bez wniesienia skargi wzajemnej należy na wniosek pozwanego także powoda uznać za winnego, jeżeli zachodzą fakta, dla którychby pozwany mógł skarżyć o rozwód albo, w razie, gdy jego prawo do rozwodu wskutek przebaczenia lub upływu czasu jest wykluczonem, w czasie nastania powodu przez powoda wyzyskanego, do skarżenia o rozwód był uprawnionym.

§ 1575. Małżonek, który do skargi o rozwód jest uprawnionym, może skarżyć zamiast o rozwód, o uchylenie wspólności małżeńskiej. Gdy atoli skarga jest uzasadnioną, a drugi małżonek o rozwiedzenie małżonków wnosi, to należy zawyrokować na rozwód.

Co do skargi względem uchylenia wspólności małżeńskiej obowiązują przepisy §§ 1573, 1574.

§ 1576. Jeżeli wspólność małżeńską wyrokiem uchylono, to na mocy tegoż wyroku może każdy z małżonków wnieść o rozwód, chyba że wspólność małżeńska po wydaniu wyroku przywróconą została.

Przepisów w §§ 1570 aż do 1574 nie zastosowuje się; jeżeli małżeństwo rozwiedziono, to należy tego małżonka, którego winnym uznano, także w rozwodowym wyroku uznać winnym.

§ 1577. Rozwódka zatrzymuje rodzinne nazwisko męża.

Rozwódcę wolno przyjąć napowrót swoje rodzinne nazwisko. Jeżeli przed zawarciem rozwiedzonego małżeństwa była zameżną, to wolno jej także przyjąć napowrót to nazwisko, które miała w czasie zawarcia rozwiedzonego małżeństwa, chyba że ją jako jedynie winną uznano. Przyjęcie dawniejszego nazwiska odbywa się w drodze oświadczenia wobec właściwej władzy; to oświadczenie trzeba złożyć we formie publicznie uwierzytelnionej.

Jeżeli żonę za jedynie winną uznano, to mąż może jej zakazać noszenia swego nazwiska. Zakazanie odbywa się w drodze oświadczenia wobec właściwej władzy; to oświadczenie trzeba złożyć we formie publicznie uwierzytelnionej. Władza winna żonę o tem oświadczeniu uawiadomić. Z utratą nazwiska męża otrzymuje żona napowrót swoje nazwisko rodzinne.

§ 1578. Mąż, którego za jedynie winnego uznano, winien rozwiedzonej swej żonie dawać przyzwoite utrzymanie o tyle, o ile ona z dochodów swego majątku i, jeżeli podług stósunków, w jakich małżonkowie żyli, zarabianie pracą jest w zwyczaju, z dochodów swej pracy utrzymać się nie może.

Żona, którą za jedynie winną uznano, winna rozwiedzonemu mężowi o tyle dawać przyzwoite utrzymanie, o ile on sam utrzymać się nie zdoła.

§ 1579. O ile jeden z małżonków, którego za jedynie winnego uznano, ze względu na swe inne zobowiązania, bez narazenia swego przyzwoitego utrzymania na niebezpieczeństwo, drugiemu małżonkowi utrzymania dawać nie może, to ma on prawo z dochodów, jakimi na swe utrzymanie rozporządza, dwie trzecie, albo jeżeli te na jego niezbędne utrzymanie nie wystarczają, tyle sobie zatrzymać, ile na opędzenie takiegoż utrzymania potrzeba. Jeżeli ma dawać utrzymanie małoletniemu dziecku nie żyjącemu w małżeństwie albo skutkiem wstąpienia w po-

wtórny związek małżeński nowemu małżonkowi, to obowiązek jego wobec rozwiedzonego małżonka ogranicza się na to, co ze względu na potrzeby i na majątkowe i zarobkowe stosunki osób interesowanych słuszności odpowiada.

Mąż jest wobec żony od obowiązku utrzymywania zupełnie uwolnionym, jeżeli zachodzą warunki ust. 1, a żona z pierwotnego swego majątku utrzymać się może.

§ 1580. Utrzymanie należy dawać przez płacenie renty pieniężnej w myśl § 760. Czy, w jaki sposób i na jaką sumę osoba, która do dawania utrzymania jest zobowiązana, ma złożyć rękojmię, o tem stanowią okoliczności.

Jeżeli zachodzi ważny powód, to osoba uprawniona może zamiast renty domagać się odprawnego w kapitale.

Zresztą zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 1607, 1610, § 1611, ust. 1, § 1613 o obowiązku utrzymywania pomiędzy krewnymi opiekujące, a na przypadek śmierci osoby uprawnionej, przepisy § 1615.

§ 1581. Obowiązek utrzymywania ustaje, jeżeli uprawniona osoba wstępuje w powtórne związki małżeńskie.

W razie jeżeli osoba zobowiązana w powtórne związki małżeńskie wstępuje, to zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1604.

§ 1582. Obowiązek utrzymywania nie ustaje ze śmiercią osoby zobowiązanej.

Obowiązek spadkobiercy nie podlega ograniczeniu § 1579. Osoba uprawniona musi atoli przystać na obniżenie renty aż do połowy tych dochodów, jakie osoba zobowiązana w czasie swej śmierci ze swego majątku pobierała. Dochody z jakiego prawa, które z nastaniem pewnego oznaczonego czasu albo zdarzenia ustaje, nie wchodzi w rachubę poczynszy od nastania owego czasu lub zdarzenia.

Jeżeli jest więcej osób uprawnionych, to spadkobierca może te renty stosownie do ich wysokości o tyle obniżyć, aby one razem wzięwszy połowie dochodów dorównywały.

§ 1583. Jeżeli małżeństwo rozwiedziono dla choroby umysłowej jednego z małżonków, natenczas winien mu drugi małżonek dawać utrzymanie tak samo jak małżonek, którego jedynie winnym uznano.

§ 1584. Jeżeli jednego z małżonków za jedynie winnego uznano, natenczas może drugi małżonek odwołać darowizny, jakie mu w czasie narzeczeństwa lub w ciągu małżeństwa poczynił. W tym razie zastósowuje się przepisy § 531.

Odwołanie jest wykluczonem, jeżeli od prawomocności rozwodowego wyroku jeden rok upłynął, albo jeżeli darodawca lub obdarowany umarł.

§ 1585. Jeżeli mąż ma dawać utrzymanie dziecku wspólnemu, to żona ma obowiązek do kosztów utrzymania o tyle odpowiednią dopłatą z dochodów swego majątku, swej pracy albo ze zarobkowego, przez nią samodzielnie prowadzonego interesu się przyczyniać, o ile użytek mężowi z majątku dziecka przysługujący owych kosztów nie pokrywa. Pretensya męża jest nie przelewalną.

Jeżeli piecza o osobę dziecka żonie przysługuje i obawiać się należy, że utrzymanie dziecka na znaczne niebezpieczeństwo narażonem będzie, to może żona ową dopłatę zatrzymać i sama zużyć na utrzymanie dziecka.

§ 1586. Jeżeli wspólność małżeńska w myśl § 1575 uchyloną zostaje, to nastają skutki, jakie z rozwodem są połączone; wstępowanie w nowe związki małżeńskie jest atoli wykluczonem. Przepisy o nieważności i zaczętności małżeństwa opiewające zastósowuje się tak, jak gdyby wyrok nie zapadł.

§ 1587. Jeżeli wspólność małżeńska po jej uchyleniu przywróconą zostaje, natenczas upadają skutki, jakie z uchyleniem są połączone, a nastaje rozdział majątkowy.

TYTUŁ ÓSMY.

Obowiązki wobec kościoła.

§ 1588. Przepisy niniejszego rozdziału nie naruszają obowiązków, jakie wobec kościoła pod względem małżeństwa spełnić należy.

ROZDZIAŁ DRUGI K R E W I E Ń S T W O.

TYTUŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

§ 1589. Osoby, z których jedna od drugiej pochodzi, są ze sobą w prostej linii spokrewnione. Osoby, które nie są ze sobą w prostej linii spokrewnione, lecz od jednej i tej samej trzeciej osoby pochodzą, są ze sobą w pobocznej linii spokrewnione. O stopniu krewieństwa stanowi liczba narodzeń, jaka owo krewieństwo łączy.

Dziecka nieprawego łoża i jego ojca nie uważa się za spokrewnionych ze sobą.

§ 1590. Krewni jednego z małżonków są spowinowacynymi z drugim małżonkiem. O linii i stopniu powinowactwa stanowią linia i stopień krewieństwa, które je łączy.

Powinowactwo trwa dalej, acz małżeństwo, które mu podtsawę nadało, jest rozwiązaniem.

TYTUŁ DRUGI.

Pochodzenie z prawego łoża.

§ 1591. Dziecię, które po zawarciu małżeństwa na świat przychodzi, jest dzieckiem prawego łoża, jeżeli je żona przed małżeństwem lub podczas małżeństwa poczęła, a mąż w czasie poczęcia ze żoną cielesnie obcował. Dziecko nie pochodzi zaś z prawego łoża, jeżeli podług zachodzących okoliczności jest oczywiście niepodobnem, aby żona owe dziecko z męża poczęła.

Prawo przyjmuje domysł, że mąż w czasie poczęcia z żoną cielesnie obcował. O ile czas poczęcia na czas przedmałżeński przypada, to ów domysł zachodzi tylko wtenczas, jeżeli mąż umarł nie zaczepiwszy prawego pochodzenia dziecka.

§ 1592. Jako czas poczęcia uważa się czas od sto osiemdziesiątego pierwszego aż do trzysta drugiego dnia przed dniem narodzenia dziecka i to włącznie ze sto osiemdziesiątym pierwszym i z trzysta drugim dniem.

Jeżeli zachodzi pewność, że dziecie poczęto w czasie, który dalej wstecz leży, jak trzysta dni przed dniem urodzenia, to na korzyść prawego pochodzenia dziecka uważa się tenże przeciąg czasu jako czas poczęcia.

§ 1593. Niesłubności dziecka, które w ciągu małżeństwa albo w przeciągu trzystu dwóch dni po rozwiązaniu małżeństwa się urodziło, można tylko wtenczas dochodzić, jeżeli mąż prawe pochodzenie dziecka zaczął albo, nie utraciwszy prawa zaczepienia, umarł.

§ 1594. Ślubne pochodzenie dziecka można zacząć tylko w przeciągu jednego roku.

Ow przeciąg czasu rozpoczyna się z tą chwilą, w której mąż o narodzeniu dziecka się dowiaduje.

Co do biegu tegoż przeciągu czasu zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 203, 206 o przedawnieniu obowiązujące.

§ 1595. Ślubności dziecka nie można zacząć przez zastępcę. Jeżeli mąż w prawodzielności jest ograniczonym, to nie potrzebuje on przyzwolenia swego prawnego zastępcy.

Za nieprawodzielnego męża może jego prawny zastępca ślubność dziecka za zezwoleniem sądu opiekuńczego zacząć. Jeżeli prawny zastępca ślubności we właściwym czasie nie zaczął, to po ustaniu nieprawodzielności wolno mężowi samemu ślubność w taki sam sposób zacząć, jak gdyby był nie miał prawnego zastępcy.

§ 1596. Za życia dziecka odbywa się zaczepienie ślubnego jego pochodzenia przez wniesienie skargi zaczepności. Skarga winna być wystósowaną przeciw dziecku.

Jeżeli się skargę cofa, to uważa się zaczepienie jako niebyłe. To samo rozumie się wtenczas, jeżeli mąż przed załatwieniem procesu dziecko jako swoje uznaje.

Przed załatwieniem procesu nie można w innym kierunku na niesłubne pochodzenie dziecka się odwoływać.

§ 1597. Po śmierci dziecka odbywa się zaczepienie prawego pochodzenia w drodze oświadczenia wobec sądu spadkowego; to oświadczenie trzeba złożyć we formie publicznie uwierzytelnionej.

Sąd spadkowy winien donieść o tem oświadczeniu tak temu, kto w razie prawego pochodzenia, jak i temu,

kto w razie nieprawego pochodzenia jest spadkobiercą dziecka. Sąd spadkowy winien zezwolić na przejrzenie oświadczenia każdemu, kto prawny interes wiarogodnie wykaże.

§ 1598. Zaczepienie prawego pochodzenia jest wykluczonem, jeżeli mąż dziecko po narodzeniu za swoje uznaje.

To uznanie nie może się odbywać pod jakimś warunkiem albo oznaczeniem czasu.

O powyższem uznaniu obowiązują przepisy § 1595 ust. 1. Owo uznanie może być oświadczonem także w rozporządzeniu na wypadek śmierci.

§ 1599. Jeżeli uznanie prawego pochodzenia podlega zaczepności, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 1595 aż do 1597, a jeżeli zaczepność na podstępnej ułudzie albo na groźbie polega, to obok przepisów § 203, ust. 2 i § 206 także przepis § 203 ust. 1.

§ 1600. Jeżeli kobieta, która po rozwiązaniu swego małżeństwa w powtórne związki małżeńskie wstąpiła, porodzi dziecko, któreby w myśl §§ 1591 aż do 1599 było dzieckiem prawego łoża tak pierwszego, jak i drugiego męża, to uważa się to dziecko, jeżeli ono na świat przychodzi w przeciągu dwustu siedemdziesięciu dni po rozwiązaniu dawniejszego małżeństwa, jako dziecko pierwszego męża, jeżeli ono zaś później na świat przychodzi, jako dziecko drugiego męża.

TYTUŁ TRZECI.

Obowiązek utrzymywania.

§ 1601. Krewni w prostej linii są zobowiązani dawać sobie utrzymanie nawzajem.

§ 1602. Do pretensyi o utrzymywanie jest tylko ten uprawnionym, kto sam utrzymać się nie zdoła.

Małoletnie dziecko nie żyjące w małżeństwie może nawet wtenczas, gdy majątek posiada, o tyle domagać się utrzymania od rodziców, o ile dochody z jego majątku i zarobku z pracy na utrzymanie nie wystarczają.

§ 1603. Obowiązku do utrzymywania nie ma ten, kto przy uwzględnieniu swych innych zobowiązań utrzy-

mania dawać nie zdolen bez narażenia na niebezpieczeństwo własnego przyzwoitego utrzymania.

Jeżeli rodzice w takim położeniu się znajdują, natenczas są oni zobowiązani wobec swych małoletnich, nie żyjących w małżeństwie dzieci do równego zużywania swych rozrządzalnych środków na swoje i swych dzieci utrzymanie. Ten obowiązek ustępuje, jeżeli jest inny, do utrzymywania zobowiązany krewny; rzeczony obowiązek ustępuje także wobec dziecka, którego utrzymanie z pierwotnego jego majątku opędzić można.

§ 1604. O ile żonin obowiązek utrzymywania w stosunku do jej krewnych od tego zależy, czy ona utrzymanie dawać zdoła, o tyle nie uwzględnia się zarządu i użytkowania, które mężowi do wniesionego majątku żony przysługują.

Jeżeli zachodzi ogólna wspólność majątku, wspólność dorobku albo wspólność ruchomego majątku, to wobec krewnych pojmuję się mążowski albo żonin obowiązek utrzymywania tak, jak gdyby wspólne mienie do tego z małżonków należało, który do utrzymywania jest zobowiązanym. Jeżeli obydwoj małżonkowie mają krewnych w niedostatku żyjących, to należy dawać utrzymanie ze wspólnego mienia tak, jak gdyby biedne osoby w takim stosunku krewieństwa do obydwóch małżonków pozostawały, na jakim polega obowiązek małżonka do utrzymywania zobowiązanego.

§ 1605. O ile obowiązek utrzymywania po stronie małoletniego dziecka w stosunku do jego krewnych od tego zawisł, czy ono zdoła dawać utrzymanie, o tyle nie uwzględnia się użytku, jaki rodzicom do majątku owego dziecka przysługuje.

§ 1606. Potomkowie są zobowiązani do utrzymywania przed krewnymi w linii wstępującej. O obowiązku utrzymywania stanowi porządek ustawą przepisanego następstwa w odziedziczeniu i stosunek sched.

Pomiędzy krewnymi w linii wstępującej podlegają temu obowiązkowi bliżsi przed dalszymi, więcej zaś równo bliskich krewnych po równych częściach. Ojciec podlega temu obowiązkowi przed matką; jeżeli zaś użytek ma-

jątku dziecięcego matce przysługuje, to przed ojcem podlega mu matka.

§ 1607. Jeżeli który z krewnych na mocy § 1602 nie ma obowiązku utrzymywania, natenczas winien dać utrzymanie ten krewny, który po nim do tego jest zobowiązany.

To samo obowiązuje, jeżeli dochodzenie praw na krewnym w kraju mieszkającym jest wykluczonem albo znacznie utrudnionem. Pretensya do takiego krewnego przechodzi, jeżeli inny krewny utrzymanie daje, na tegoż krewnego. Z przejścia pretensyi nie można robić użytku na szkodę osoby do pretensyi o utrzymywanie uprawnionej.

§ 1608. Małżonek osoby w niedostatku żyjącej podlega obowiązkowi przed krewnymi tejże osoby. O ile jednakże małżonek przy uwzględnieniu swych innych zobowiązań utrzymania dawać nie zdoła bez narażenia na niebezpieczeństwo swego własnego przyzwoitego utrzymania, to obowiązek spada na krewnych przed małżonkiem. Przepisy § 1607 ust. 2 zastosowuje się odpowiednio.

To samo obowiązuje rozwiedzionego, do utrzymywania zobowiązanego małżonka, jak również małżonka w myśl § 1351 do utrzymywania zobowiązanego.

§ 1609. Jeżeli jest więcej osób w niedostatku żyjących, a osoba do utrzymywania zobowiązana wszystkiem utrzymaniem dać nie zdolna, to pomiędzy nimi mają pierwszeństwo potomkowie krewnych w liniach wstępujących, pomiędzy potomkami mają zaś pierwszeństwo przed resztą potomków ci potomkowie, którzyby w razie prawnego następstwa w odziedziczeniu jako spadkobiercy byli powołani, pomiędzy krewnymi w linii wstępującej mają pierwszeństwo bliżsi przed dalszymi.

Małżonek stoi na równi z małoletnimi dziećmi nie żyjącymi w małżeństwie; małżonek ma pierwszeństwo przed innymi dziećmi i resztą krewnych. Rozwiedziony małżonek jak niemniej małżonek, który w myśl § 1351 ma prawo żądać, aby go utrzymywano, mają pierwszeństwo przed pełnoletnimi albo w małżeństwie żyjącymi dziećmi i przed resztą krewnych.

§ 1610. O zakresie utrzymania, które dawać należy, rozstrzyga stanowisko, jakie biedna osoba w życiu społecznem zajmuje (przyzwoite utrzymanie).

Utrzymanie obejmuje wszelkie potrzeby życia, a przy osobie wychowywania potrzebującej także kosztą wychowywania i przysposobienia do jakiegoś zawodu.

§ 1611. Kto popadł w niedostatek skutkiem swego moralnego przewinienia ten może domagać się tylko utrzymania niezbędnego.

Takiemu samemu ograniczeniu podlega pretensya, jaka potomkom, rodzicom i małżonkowi o dawanie utrzymania przysługuje, jeżeli oni dopuszczają się uchybienia, które osobę do utrzymywania zobowiązaną do pozbawienia ich części obowiązkowej uprawnia, jak również pretensya o utrzymywanie po stronie dziadów i dalszych przodków, jeżeli w stosunku do nich zachodzą warunki, pod którymi dzieci są uprawnione do odjęcia rodzicom części obowiązkowej.

Z powodu ograniczenia pretensyi, jakie na mocy niniejszych przepisów nastaje, nie wolno osobie w niedostatku żyjącej dochodzić pretensyi na innych, do utrzymywania zobowiązanych osobach.

§ 1612. Utrzymanie należy dawać przez płacenie renty pieniężnej. Osoba zobowiązana może się domagać, aby jej na dawanie utrzymania w inny sposób zezwolono, jeżeli to usprawiedliwiają szczególniejsze powody.

Jeżeli rodzice mają dawać utrzymanie dziecku nie żyjącemu w małżeństwie, to wolno im o tem stanowić, w jaki sposób i na jaki czas naprzód utrzymanie ma być dawanem. Z szczególniejszych powodów może na wniosek dziecka sąd opiekuńczy zmienić to postanowienie rodziców.

Zresztą zastosowuje się przepis § 760.

§ 1613. Za czas przeszły może osoba uprawniona domagać się spełnienia zobowiązania lub odszkodowania za niespełnienie tylko od tego czasu, w którym osoba zobowiązana w zwłokę popadła, albo w którym pretensya o utrzymanie stała się uwisłą.

§ 1614. Utrzymania na przyszłość zrzekać się nie wolno.

Przez uiszczenie naprzód staje się osoba zobowiązana, w razie ponawiającego się niedostatku osoby uprawnionej, od obowiązku wolną tylko za okres czasu w § 760. ust. 2 oznaczony albo, jeżeli osoba zobowiązana sama o okresie czasu stanowić miała, za okres czasu do okoliczności zastosowany.

§ 1615. Pretensya o utrzymanie upada ze śmiercią osoby uprawnionej, albo osoby zobowiązanej, o ile owa pretensya nie ma na celu wypełnienia zobowiązań albo odškodowania za ich niedopełnienie za czas ubiegły albo też o ile ona nie dotyczy takich, naprzód uiszczać się mających świadczeń, które w czasie śmierci osoby uprawnionej lub osoby zobowiązanej są płatnemi.

W razie śmierci osoby uprawnionej winna osoba zobowiązana ponosić kosztą pogrzebu o tyle, o ile ich zapłaty od spadkobiercy osiągnąć nie można.

TYTUŁ CZWARTY.

Prawne stanowisko dzieci prawego łoża.

I. Prawny stosunek między rodzicami a dzieckiem w ogólności.

§ 1616. Dziecko otrzymuje rodzinne nazwisko ojca.

§ 1617. Dopóki dziecko do rodzicielskiego ogniska domowego należy i rodzice je wychowują i utrzymują, dopóty jest ono zobowiązaniem rodzicom świadczyć usługi w ich domowym gospodarstwie i w interesie stosownie do swych sił i stanowiska, jakie w życiu zajmuje.

§ 1618. Jeżeli pełnoletnie, do rodzicielskiego domowego ogniska należące dziecko na opędzenie kosztów utrzymania domu ze swego majątku robi nakłady albo też rodzicom ze swego majątku na ten cel coś daje, to, w razie wątpliwości należy przyjąć, że niema zamiaru domagać się zwrotu.

§ 1619. Jeżeli pełnoletnie, do rodzicielskiego domowego ogniska należące dziecko swój majątek w całości lub częściowo ojcu pod zarząd oddaje, natenczas wolno ojcu dochody, jakie on w czasie swego zarządu pobiera, o tyle podług swego uznania zużywać, o ile ich zużycie na pokrycie kosztów prawidłowego zarządu i na wypeł-

nienie takich zobowiązań dziecka nie jest potrzebne, które przy prawidłowem zarządzie z dochodów majątku się pokrywa. Dziecku wolno powziąć odmienne postanowienie.

Takie samo prawo przysługuje matce, jeżeli dziecko zarząd swego majątku jej porucza.

§ 1620. Ojciec jest zobowiązany dać córce w razie wyjścia za mąż w celu urządzenia domu odpowiednią wyprawę, o ile przy uwzględnieniu swych innych zobowiązań do tego bez narażenia swego przyzwoitego utrzymania jest zdolny, a córka do sprawienia sobie wyprawy dostatecznego majątku nie posiada. Taki sam obowiązek ciąży na matce, jeżeli ojciec wyprawy dać nie może lub nie żyje.

§ 1621. Ojciec i matka mogą odmówić wyprawy, jeżeli córka bez potrzebnego rodzicielskiego zezwolenia za mąż wychodzi.

To samo obowiązuje wtenczas, gdy córka dopuściła się przewinienia, które zobowiązaną osobę do odebrania jej części obowiązkowej uprawnia.

§ 1622. Córka nie może domagać się wyprawy, jeżeli ją przy poprzedniem małżeństwie od ojca albo matki otrzymała.

§ 1623. Pretensya o wyprawę jest nie przelewalną. Ta pretensya przedawnia się po roku od zawarcia małżeństwa.

§ 1624. To, co ojciec albo matka dają dziecku ze względu na jego wstąpienie w związek małżeński albo ze względu na uzyskanie samodzielnego stanowiska w celu założenia albo utrzymania gospodarstwa albo stanowiska (posag), uważa się nawet wtenczas, gdy niema żadnego obowiązku, tylko o tyle jako darowiznę, o ile posag ponad miarę do okoliczności zastosowaną, a mianowicie ponad stósunki majątkowe ojca lub matki wychodzi.

O obowiązku osoby posag dającej do dawania rękojmi za wadę w prawie lub za błąd u rzeczy stanowią przepisy opiewające o obowiązku rękojmi po stronie darczyńcy także wtenczas, gdy posagu jako darowizny się nie uważa.

§ 1625. Jeżeli ojciec daje posag dziecku, którego majątek jego rodzicielskiemu albo opiekuńczemu zarządowi podlega, to, w razie wątpliwości, należy przyjąć, że ów posag daje z tegoż majątku. Powyższy przepis stosuje się odpowiednio także do matki.

II. Władza rodzicielska.

§ 1626. Dopóki dziecko jest małoletniem, to stoi ono pod władzą rodzicielską.

1. Władza rodzicielska ojca.

§ 1627. Na mocy władzy rodzicielskiej ma ojciec prawo i obowiązek troszczyć się o osobę i majątek dziecka.

§ 1628. Prawo i obowiązek troszczenia się o osobę i majątek dziecka nie obejmują takich spraw dziecka, dla których jest ustanowionym kurator.

§ 1629. Jeżeli troska o osobę albo staranie o majątek dziecka kuratorowi przysługują, to w razie różnicy zdań pomiędzy ojcem a kuratorem co do przedsięwzięcia czynności bądź osoby bądź majątku dziecka dotyczącej rozstrzyga sąd opiekuńczy.

§ 1630. Troska o osobę i o majątek obejmuje zastępstwo dziecka.

Zastępstwo nie przysługuje ojcu o tyle, o ile w myśl § 1795 opiekun od zastępowania pupila jest wykluczonym. Sąd opiekuńczy może w myśl § 1796 odebrać ojcu zastępstwo.

§ 1631. Troska o osobę dziecka obejmuje prawo i obowiązek wychowywania, dozorowania i oznaczania miejsca pobytu dziecka.

Ojcu wolno na mocy prawa wychowawczego używać stosownych środków karcących. Na jego wniosek winien go sąd opiekuńczy popierać w zastosowaniu odpowiednich środków karcących.

§ 1632. Troska o osobę dziecka obejmuje prawo o domaganie się wydania dziecka od tego, kto je ojcu bezprawnie zatrzymuje.

§ 1683. Jeżeli córka jest zamężną, to troska o jej osobę ogranicza się na zastępowaniu w sprawach dotyczących jej osoby.

§ 1684. Obok ojca ma i matka w ciągu trwającego małżeństwa prawo i obowiązek troszczenia się o osobę dziecka; do zastępowania dziecka matka prawa nie ma, acz nie narusza się przepisu w § 1685 ust. 1. Przy różnicy zdań między rodzicami ma pierwszeństwo zdanie ojca.

§ 1685. Jeżeli małżeństwo z jednego w §§ 1565 aż do 1568 określonych powodów rozwiedziono, natenczas przysługuje, dopóki rozwiedzeni małżonkowie żyją, troska o osobę dziecka, jeżeli jeden z małżonków za jedynie winnego jest uznanym, drugiemu małżonkowi; jeżeli obojgu małżonków uznano za winnych, to troska o syna niżej sześciu lat albo o córkę przysługuje matce, o syna ponad sześć lat ojcu. Sąd opiekuńczy może wydać odmienne rozporządzenie, jeżeli go szczególniejsze powody w interesie dziecka wymagają; sąd opiekuńczy może uchylić to rozporządzenie, jeżeli go już więcej nie potrzeba.

Prawo ojca do zastępowania dziecka pozostaje nie naruszonem.

§ 1686. Małżonek, któremu w myśl § 1635 pieczy o osobę dziecka nie przysługuje, zatrzymuje prawo do osobistego przedstawiania z dzieckiem. Sąd opiekuńczy może bliżej uregulować to przedstawianie.

§ 1687. Jeżeli małżeństwo jest rozwiązaniem w myśl § 1348 ust. 2, to pod względem pieczy o osobę dziecka obowiązuje to samo, jak gdyby małżeństwo było rozwiedzionem i obojdwaj małżonkowie za winnych uznani.

§ 1688. Prawo i obowiązek troszczenia się o majątek dziecka (zarząd majątkowy) nie rozciąga się na taki majątek, który dziecko w drodze rozporządzenia na przypadek śmierci nabywa, albo jaki mu osoba trzecia czynnością wśród żyjących darmo przeznaczą, jeżeli spadkodawca w testamentie albo osoba trzecia przy nadaniu postanowili, że ów nabytek ma być z pod zarządu ojca wyjętym.

To, co dziecko na mocy prawa do takiegoż majątku należącego albo jako wynagrodzenie za zniszczenie, uszko-

dzenie albo zabranie jakiegoś przedmiotu do owego majątku należącego lub przez taką czynność prawną nabywa, która do owego majątku się odnosi, jest również z pod zarządu ojca wyjętem.

§ 1639. Tem, co dziecko nabywa przez rozporządzenie na przypadek śmierci albo tem, co mu osoba trzecia wśród żyjących darmo przeznaczą, winien ojciec zarządzać podług postanowień spadkodawcy lub osoby trzeciej, jeżeli tak spadkodawca w testamencie albo osoba trzecia przy nadaniu rozporządzili. Jeżeli ojciec owem postanowieniom zadosyć nie czyni, natenczas winien sąd opiekuńczy zarządzić środki do ich przeprowadzenia potrzebne.

Ojcu wolno o tyle od powyższych postanowień odstąpić, o ile to w myśl § 1803 ust. 2, 3 opiekunowi jest dozwolonem.

§ 1640. Ojciec winien podlegający jego zarządowi majątek dziecięcy, który dziecko w czasie śmierci matki posiada albo jaki dziecku później przypada, spisać i ów spis, po zaopatrzeniu go w zapewnienie prawdziwości i zupełności, oddać sądowi opiekuńczemu. Przy przedmiotach do domowego gospodarstwa należących wystarcza podanie ogólnej wartości.

Jeżeli podany spis jest niedostatecznym, natenczas może sąd opiekuńczy rozporządzić, aby spis był sporządzonym przez właściwą władzę albo przez właściwego urzędnika lub notaryusza. To rozporządzenie jest niedozwolonem co do majątku przypadającego dziecku wskutek śmierci matki, jeżeli matka owe rozporządzenie w testamencie wykluczyła.

§ 1641. Ojcu nie wolno czynić darowizn w zastępstwie dziecka. Wyjątek stanowią darowizny, któremi czyni się zadosyć obowiązkom moralnym albo względem na przestrzegać się mającą przyzwoitość.

§ 1642. Ojciec winien pieniądze dziecka swemu zarządowi podlegające bez ujmy dla przepisu § 1653 w myśl przepisów §§ 1807, 1808 opiewających o umieszczaniu na procent pieniędzy pupilarnych, umieścić na procent, o ile ich na pokrycie wydatków w pogotowiu mieć nie potrzeba.

Sąd opiekuńczy może ze szczególniejszych powodów zezwolić ojcu na inne umieszczenie.

§ 1643. Do czynności prawnych dla dziecka przedsięwziętych potrzebuje ojciec zezwolenia sądu opiekuńczego w tych przypadkach, w których opiekun stosownie do § 1821 ust. 1, nr. 1 aż do 3, ust. 2 i § 1822 nr. 1, 3, 5, 8 aż do 11 zezwolenia potrzebuje.

To samo obowiązuje pod względem zrzeczenia się spadku albo testamentowego zapisu, jak niemniej pod względem zrzeczenia się części obowiązkowej. Jeżeli spadek albo legat przechodzi na dziecko dopiero wskutek zrzeczenia go się ze strony ojca, natenczas jest zezwolenie tylko wtedy potrzebnem, gdy ojciec obok dziecka jako spadkobierca był powołanym.

Przepisy §§ 1825, 1828 aż do 1831 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1644. Takich przedmiotów, do zbycia których zezwolenie sądu opiekuńczego jest potrzebnem, nie wolno ojcu bez tegoż zezwolenia dziecku oddawać w celu spełnienia kontraktu, jaki ono zawarło albo też do dowolnego rozporządzania.

§ 1645. Bez zezwolenia sądu opiekuńczego nie powinien ojciec w imieniu dziecka rozpoczynać nowego interesu zarobkowego.

§ 1646. Jeżeli ojciec nabywa ze środków dziecka rzeczy ruchome, to własność przechodzi na dziecko z chwilą ich nabycia, chyba że ojciec nie chce ich nabyć na rachunek dziecka. To obowiązuje mianowicie także o papierach na dzierżyciela i o papierach na polecenie w indosament na blankiecie zaopatrzonych.

Przepisy ust. 1 zastosowuje się odpowiednio, jeżeli ojciec ze środków dziecka nabywa prawo do rzeczy w oznaczonym rodzaju się odnoszące lub też jakie inne prawo, do przelania którego kontrakt odstępczy wystarcza.

§ 1647. Ojcowski zarząd majątkowy kończy się z chwilą prawomocności tej uchwały, mocą której otwiera się konkurs nad majątkiem ojca.

Po zniesieniu konkursu może sąd opiekuńczy zarząd oddać ojcu napowrót.

§ 1648. Jeżeli ojciec przy staraniu się o osobę albo majątek dziecka czyni nakłady, jakie stosownie do okoliczności za potrzebne uważać może, to wolno mu domagać się od dziecka ich zwrócenia, jeżeli owe nakłady na niego samego nie spadają.

§ 1649. Na mocy władzy rodzicielskiej przysługuje ojcu użytek z majątku dziecka.

§ 1650. Wykluczonemi od użytkowania (wolny majątek) są rzeczy do osobistego użytku dziecka wyłącznie przeznaczone, a mianowicie odzież, kosztowności i narzędzia do pracy.

§ 1651. Wolnym majątkiem jest to:

- 1, co dziecko przez swą pracę albo przez dozwolone mu w myśl § 112 samodzielne prowadzenie zarobkowego interesu nabywa;
- 2, co dziecko przez rozporządzenie na przypadek śmierci nabywa lub co mu osoba trzecia wśród żyjących bezpłatnie daje, jeżeli spadkodawca w testamencie, a trzecia osoba przy uadawaniu postanowili, że ów majątek nie ma podlegać użytkowaniu.

Przepisy § 1638 ust. 2 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1652. Ojciec nabywa użytek majątku podlegającego jego użytkowaniu w taki sam sposób i w takim samym zakresie, jak użytkownik.

§ 1653. Ojcu wolno zużywalne rzeczy, które do majątku jego użytkowaniu podlegającego należą, dla siebie zbyć lub spotrzebować, pieniądze atoli tylko za zezwoleniem sądu opiekuńczego. Jeżeli ojciec z owego prawa robi użytek, to po ukończeniu użytkowania winien on wynagrodzić wartość tych rzeczy; ową wartość należy już przedtem wynagrodzić, jeżeli prawidłowy zarząd majątku tego wymaga.

§ 1654. Ojciec winien ponosić ciężary majątku, który jego użytkowaniu podlega. O jego odpowiedzialności stanowią przepisy §§ 1384 aż do 1386, 1388 obowiązujące o stanie majątkowym zarządu i użytkowania. Do ciężarów należą także koszty procesu, jaki za dziecko się prowadzi, o ile one na wolny majątek nie przypadają.

tudzież kosztu obrony dziecka w postępowaniu karnem przeciw dziecku zwróconem, atoli ze zastrzeżeniem obowiązku do zwrotu w razie zasądzenia.

§ 1655. Jeżeli do majątku użytkownikowi podlegającego należy interes zarobkowy, który ojciec w imieniu dziecka prowadzi, to ojcu należy się tylko ten czysty zysk roczny, który z prowadzenia interesu się wykazuje. Jeżeli w którym roku strata się wykaże, to zysk późniejszych lat pozostawia się dziecku aż do wyrównania straty.

§ 1656. Jeżeli ojcu zarząd majątku jego użytkownikowi podlegającego nie przysługuje, to nie może on także wykonywać użytkownika; ojciec może atoli domagać się wydania mu użytków o tyle, o ile nie zachodzi potrzeba zużycia ich na prawidłowy zarząd majątku i na pokrycie ciężarów użytkownika.

Jeżeli rodzicielska władza ojca spoczywa, albo jeżeli sąd opiekuńczy pieczę o osobę i majątek dziecka ojcu odebrał, natenczas można kosztu utrzymywania dziecka z góry z użytku o tyle potrącić, o ile one na ojca przypadają.

§ 1657. Jeżeli ojciec od wykonywania użytku jest wykluczonym, to zobowiązanie wobec dziecka na nim ciążyące, któreby z powodu użytkownika dopiero po ukończeniu użytkownika wypełnić należało, winien on wypełnić natychmiast. Powyższego przepisu nie zastosowuje się, jeżeli władza rodzicielska spoczywa.

§ 1658. Prawo, jakie ojcu na mocy jego użytkownika do majątku dziecka przysługuje, jest nie przelewalnem.

To samo obowiązuje o pretensjach ojcu w myśl §§ 1655, 1656 przysługujących, dopóki nie są płatnemi.

§ 1659. Wierzyciele dziecka mogą się domagać zaspokojenia z majątku dziecka bez względu na rodzicielskie użytkowanie.

Jeżeli ojciec rzeczy zużywalne w myśl § 1653 pozbywa albo spotrzebuje, natenczas jest on wobec wierzycieli zobowiązany do natychmiastowego wynagrodzenia.

§ 1660. W stosunku ojca i dziecka do siebie zastosowuje się pod względem zobowiązań dziecka odpowie-

dnio przepisy §§ 1415, 1416 ust. 1 i § 1417 obowiązujące o stanie majątkowym zarządu i użytkowania.

§ 1661. Użytkowanie kończy się, jeżeli dziecko wstępuje w stan małżeński. Ojciec zatrzymuje atoli użytkowanie, jeżeli małżeństwo zawarto bez potrzebnego rodzicielskiego przyzwolenia.

§ 1662. Ojciec może się zrzec użytkowania. Zrzeczenie skutecznia się w drodze oświadczenia wobec sądu opiekuńczego; to oświadczenie trzeba złożyć we formie publicznie uwierzytelnionej.

§ 1663. Jeżeli ojciec na mocy swego użytkowania jaką nieruchomość do majątku dziecka należącą wynajął lub wydzierżawił, a stosunek najmu lub dzierżawy przy ukończeniu użytkowania jeszcze istnieje, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1056.

Jeżeli do majątku, który użytkowaniu podlega, należy nieruchomość rolnicza, to zastosowuje się odpowiednio przepisy § 592, jeżeli zaś do owego majątku dobra ziemskie należą, wówczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 592, 593.

§ 1664. Przy wykonywaniu władzy rodzicielskiej winien ojciec dziecku odpowiadać tylko za taką staranność, jakiej zwykł przestrzegać w swych własnych sprawach.

§ 1665. Jeżeli ojciec we wykonywaniu władzy rodzicielskiej doznaje przeszkody, to winien sąd opiekuńczy, o ile matka w myśl § 1685 władzy rodzicielskiej nie wykonuje, zarządzić takie środki, jakie w interesie dziecka są potrzebne.

§ 1666. Jeżeli duchowe lub cielesne dobro dziecka przeto na niebezpieczeństwo jest narażonem, że ojciec prawa pieczy o osobę dziecka nadużywa, dziecko zaniedbuje lub dopuszcza się hańbiącego albo niemoralnego prowadzenia, natenczas winien sąd opiekuńczy zarządzić środki do odwrócenia niebezpieczeństwa potrzebne. Sądowi opiekuńczemu mianowicie wolno rozporządzić, aby dziecko w celu wychowywania go w odpowiedniej rodzinie albo we wychowawczym lub też poprawczym zakładzie było umieszczonem.

Jeżeli ojciec prawo dziecka o dawanie utrzymania nadwężył i obawiać się należy, że utrzymanie na przy-

szłość na niebezpieczeństwo narażonem będzie, natenczas można ojcu odebrać tak zarząd majątku, jak i użytkowanie.

§ 1667. Jeżeli majątek przezto na niebezpieczeństwo narażonym zostaje, że ojciec obowiązki ze zarządzeniem majątku lub z użytkowaniem połączone nadwereża albo że w majątkową ruinę popada, natenczas winien sąd opiekuńczy zarządzić środki do odwrócenia niebezpieczeństwa potrzebne.

Sądowi opiekuńczemu mianowicie wolno rozporządzić, aby ojciec podał spis majątku i aby zdał rachunek ze swego zarządu. Ten spis winien ojciec zaopatrzyć w zapewnienie co do jego prawdziwości i zupełności. Jeżeli spis podany jest niedostatecznym, to zastosowuje się przepis § 1640 ust. 2 zdanie 1. Sąd opiekuńczy może także, jeżeli papiery wartościowe, kosztowności albo pretensye książkowe do Rzeszy lub którego z państw związkowych do majątku dziecka należą, takie same obowiązki ojcu nałożyć jakie w myśl §§ 1814 aż do 1816, 1618. ciążyą na opiece; przepisy §§ 1819, 1820 zastosowuje się odpowiednio.

Koszta zarządzonych środków spadają na ojca.

§ 1668. Jeżeli środki w myśl § 1667 ust. 2 dozwolone nie wystarczają, to sąd opiekuńczy może ojcu nakazać stawienie rękojmi za majątek jego zarządowi podlegający. Rodzaj i zakres rękojmi oznacza sąd opiekuńczy podług swego uznania.

§ 1669. Jeżeli ojciec chce wstąpić w ponowny związek małżeński, natenczas winien on o swym zamiarze sądowi opiekuńczemu donieść, na koszt własny spis majątku jego zarządowi podlegającego podać i, o ile pod względem tegoż majątku wspólność pomiędzy nim a dzieckiem zachodzi, spowodować dział. Sąd opiekuńczy może zezwolić, aby dział dopiero po zawarciu małżeństwa się odbyły.

§ 1670. Jeżeli ojciec wydanym w myśl §§ 1667, 1668 rozporządzeniom zadosyć nie czyni albo obowiązków w myśl §§ 1640, 1669 na nim ciążyących nie wypełnia, natenczas może mu sąd opiekuńczy odebrać zarząd majątku. Inne środki w celu wymuszenia rękojmi są niedozwolone.

§ 1671. Sąd opiekuńczy może podczas trwającej władzy rodzicielskiej rozporządzenia przezeń wydane każdego czasu zmienić, a mianowicie zarządzić podwyższenie, obniżenie lub zniesienie stawionej rękojmi.

§ 1672. Przy składaniu lub znoszeniu rękojmi zastępuje się współdziałanie dziecka rozporządzeniem sądu opiekuńczego.

Koszta złożenia i zniesienia rękojmi spadają na ojca.

§ 1673. Przed decyzją, przez którą pieczę o osobę lub majątek dziecka albo też użytkowanie ojcu się odbiera lub je ogranicza, winien sąd opiekuńczy ojca wysłuchać, chyba że wysłuchania skutecznie nie można.

Przed decyzją należy także wysłuchać krewnych, a mianowicie matkę albo osoby z dzieckiem spowinowaczone, jeżeli to nastąpić może bez znacznej zwłoki i bez niestósunkowych kosztów. Pod względem zwrotu wykładów obowiązuje przepis § 1847 ust. 2.

§ 1674. Jeżeli sędzia opiekuńczy przeciw obowiązkom na nim ciążącym rozmyślnie lub przez niedbalstwo wykroczy, to jest on dziecku odpowiedzialnym w myśl § 839 ust. 1, 3.

§ 1675. Gminna rada sierót powinna donieść sądowi opiekuńczemu, skoro do jej wiadomości dojdzie taki przypadek, w którym sąd opiekuńczy do wkroczenia jest powołanym.

§ 1676. Władza rodzicielska ojca spoczywa, jeżeli ojciec jest nieprawodzielny.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli ojciec w prawodzielności jest ograniczonym, albo jeżeli mu w myśl § 1910 ust. 1 dla jego osoby lub jego majątku kuratora nadano. Piecza o osobę dziecka przysługuje mu obok prawnego zastępcy dziecka; do zastępowania dziecka ojciec prawa nie ma. Przy różnicy zdań pomiędzy ojcem a prawnym zastępcą ma pierwszeństwo zdanie prawnego zastępcy.

§ 1677. Władza rodzicielska ojca spoczywa, jeżeli sąd opiekuńczy stwierdzi, że ojciec we wykonywaniu władzy rodzicielskiej istotnie przeszkody doznaje.

Spoczywanie władzy kończy się, jeżeli sąd opiekuńczy stwierdzi, że powodu już niema.

§ 1678. Dopóki rodzicielska władza ojca spoczywa, dopóty nie ma ojciec prawa wykonywania jej; ojcu pozostaje atoli użytkowanie majątku dziecka bez ujmy dla przepisu § 1685 ust. 2.

§ 1679. Rodzicielska władza ojca ustaje, jeżeli on za zmarłego uznany zostanie, od tej chwili, która uchodzi za chwilę śmierci.

Jeżeli ojciec jeszcze żyje, to odzyskuje władzę rodzicielską napowrót przeto, że swoją do tego zmierzającą wolę wobec sądu opiekuńczego objawia.

§ 1680. Ojciec traci władzę rodzicielską, jeżeli zostaje skazanym za zbrodnię na dziecku popełnioną lub za występstwo rozmyślnie popełnione na karę domu poprawy lub na karę więzienną co najmniej sześciomiesięczną. Jeżeli wskutek zachodzącego równocześnie innego czynu karygodnego wyrok na ogólną karę zapada, natenczas rozstrzyga ta poszczególna kara, na którą zawiniono na zbrodnię lub występstwo na dziecku popełnione.

Utrata władzy rodzicielskiej nastaje z chwilą prawomocności wyroku.

§ 1681. Jeżeli rodzicielska władza ojca się kończy lub też spoczywa, albo jeżeli jego zarząd majątku z jakiego innego powodu ustaje, to ojciec winien dziecku majątek wydać i złożyć rachunek ze zarządu.

§ 1682. Ojciec ma także po ukończeniu swej władzy rodzicielskiej dopóty prawo do dalszego prowadzenia interesów z pieczę o osobę i majątek dziecka połączonych, dopóki o ukończeniu jej się nie dowie albo dopóki o niem wiedzieć nie musi. Osobie trzeciej nie wolno na to uprawnienie się powoływać, jeżeli ona przy przedsięwzięciu jakiej czynności prawnej o ustaniu władzy rodzicielskiej wie albo o niej wiedzieć musi.

Powyższe przepisy zastosowuje się odpowiednio, jeżeli rodzicielska władza ojca spoczywa albo jego zarząd majątkowy z jakiego innego powodu ustaje.

§ 1683. Jeżeli władza rodzicielska wskutek śmierci dziecka ustaje, natenczas winien ojciec załatwiać takie interesa, z odwołką których niebezpieczeństwo jest połączonym dopóty, dopóki spadkobierca w inny sposób starań zarządzić nie zdoła.

2. Rodzicielska władza matki.

§ 1684. Władza rodzicielska przysługuje matce:
1, jeżeli ojciec zmarł, albo jeżeli go za zmarłego uznano;

2, jeżeli ojciec władzę rodzicielską postradał i małżeństwo rozwiązano.

W razie ogłoszenia go za zmarłego rozpoczyna się rodzicielska władza matki w tej chwili, która za chwilę śmierci ojca uchodzi.

§ 1685. Jeżeli ojciec rzeczywistej przeszkody we wykonywaniu władzy rodzicielskiej doznaje, albo jeżeli jego władza rodzicielska spoczywa, to w czasie trwającego małżeństwa wykonuje matka władzę rodzicielską z wyjątkiem użytkowania.

Jeżeli małżeństwo rozwiązano, to na wniosek matki winien sąd opiekuńczy wykonywanie władzy przenieść na matkę, skoro rodzicielska władza ojca spoczywa i widoków niema, że powód spoczywania władzy upadnie. W tym razie osiąga matka także użytkowanie majątku dziecka.

§ 1686. Do rodzicielskiej władzy matki zastosowuje się przepisy pod względem rodzicielskiej władzy ojca obowiązujące, o ile z przepisów w §§ 1687 aż do 1697 nic innego nie wynika.

§ 1687. Sąd opiekuńczy winien dla matki ustanowić asystenta:

1, jeżeli ojciec w myśl § 1777 rozporządził, aby go ustanowiono;

2, jeżeli matka o jego ustanowienie wnosi;

3, jeżeli sąd opiekuńczy z szczególniejszych powodów, a mianowicie ze względu na zakres lub trudności zarządu majątkowego albo w przypadkach §§ 1666, 1667 objętych ustanowienie asystenta w interesie dziecka za potrzebne uznaje.

§ 1688. Asystenta można ustanowić dla wszystkich spraw, dla pewnego rodzaju spraw albo też dla spraw poszczególnych.

O zakresie jego działania rozstrzyga ustanowienie. Jeżeli zakresu nie oznaczono, wówczas należą wszystkie sprawy do jego zakresu działania.

Jeżeli ojciec rozporządził, aby asystenta ustanowiono, to sąd opiekuńczy winien się zastosować do rozporządzeń, jakie ojciec pod względem zakresu działania w myśl § 1777 wydał.

§ 1689. Asystent winien matkę w obrębie swego zakresu działania we wykonywaniu władzy rodzicielskiej popierać i dozorować; asystent winien donieść sądowi opiekuńczemu o każdym przypadku, w którym sąd do wkroczenia jest powołanym.

§ 1690. Zezwolenie asystenta jest w obrębie jego zakresu działania potrzebnem do każdej takiej czynności prawnej, do której opiekun potrzebuje zezwolenia sądu opiekuńczego albo też opiekuna nadzorczego. Wyjątek stanowią takie czynności prawne, jakich matka bez zezwolenia sądu opiekuńczego przedsięwziąć nie może. Przepisy § 1828 aż do 1831 zastosowuje się odpowiednio.

Zezwolenie asystenta zastępuje sąd opiekuńczy swem zezwoleniem.

Sąd opiekuńczy winien przed decyzją co do zezwolenia we wszystkich przypadkach, w których czynność prawna do asystentowego zakresu działania należy, asystenta wysłuchać, jeżeli on jest ustanowionym i jego wysłuchanie możebnem.

§ 1691. O ile, zakres asystentowego działania obejmuje umieszczanie pieniędzy do majątku dziecka należących, o tyle zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 1809, 1810 obowiązujące o umieszczaniu pieniędzy publicarnych.

§ 1692. Jeżeli matka ma podać spis majątku, to do sporządzenia owego spisu asystenta przywołać należy; również i asystent winien ów spis zaopatrzyć w zapewnienie co do prawdziwości i zupełności. Jeżeli spis jest niedostatecznym, a nie zachodzą warunki w § 1667 przewidziane, to zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1640 ust. 2.

§ 1693. Na wniosek matki może sąd opiekuńczy zarząd majątku asystentowi w całości lub częściowo powierzyć; jeżeli zarząd majątku asystentowi powierzono, to ma on prawa i obowiązki kuratora.

§ 1694. Pod względem powoływania, ustanawiania i dozorowania asystenta, pod względem jego odpowiedzialności i pretensyi, pod względem wynagrodzenia, jakie mu przyznać należy i o ukończeniu jego urzędu obowiązują te same przepisy, jak przy opiece nadzorczym.

Urząd asystenta kończy się także wtenczas, gdy rodzicielska władza matki spoczywa.

§ 1695. Sąd opiekuńczy może znieść każdego czasu w przypadkach § 1687 nr. 2, 3 ustanowienie asystenta, a w przypadku § 1693 przelanie zarządu majątkowego na asystenta.

Jeżeli ustanowienie asystenta nastąpiło w myśl § 1687 nr. 2, to ma ono być zniesionem li za przyzwoleniem matki. To samo obowiązuje o przelaniu zarządu majątkowego na asystenta.

§ 1696. Jeżeli rodzicielska władza matki z powodu małoletności spoczywa, to matka ma prawo i obowiązek troszczenia się o osobę dziecka; do zastępowania dziecka matka prawa nie ma. Opiekun dziecka zajmuje, o ile piecza przysługuje matce, prawne stanowisko asystenta.

§ 1697. Matka traci władzę rodzicielską, jeżeli wstępuje w ponowne związki małżeńskie. Prawo i obowiązek troszczenia się o osobę dziecka atoli zatrzymuje matka z ograniczeniami w § 1696 określonymi.

§ 1698. Jeżeli dla dziecka ustanowi się opiekuna, ponieważ rodzicielska władza ojca spoczywa lub ją utraciono albo ponieważ zastępowanie dziecka ojcu odebrano, albo jeżeli dla wychowywania dziecka w miejsce ojca ustanowi się kuratora, to piecza o osobę dziecka przysługuje matce obok opiekuna albo kuratora tak samo, jak w myśl § 1634 obok ojca.

TYTUŁ PIĄTY.

Prawne stanowisko dzieci z małżeństw nieważnych.

§ 1699. Dziecko z nieważnego małżeństwa pochodzące, któreby było ślubnem w razie ważności mał-

żeństwa, uważa się jako dziecko prawego łoża, jeżeli obydwaj małżonkowie przy zawieraniu małżeństwa o nieważności małżeństwa nie wiedzieli.

Powyższego przepisu nie zastosowuje się, jeżeli nieważność małżeństwa na braku formy polega i małżeństwa do rejestru ślubów nie zapisano.

§ 1700. O prawnym stosunku pomiędzy rodzicami a dzieckiem, które w myśl § 1699 za ślubne uważać należy, stanowią, o ile z §§ 1701, 1702 nic innego nie wynika, przepisy obowiązujące o dziecku z rozwiedzionego małżeństwa, gdy obydwóch małżonków za winnych uznano.

§ 1701. Jeżeli ojciec przy zawieraniu małżeństwa o nieważności małżeństwa wiedział, natenczas nie ma on praw z ojcostwa wynikających. Władza rodzicielska przysługuje matce.

§ 1702. Jeżeli matka przy zawieraniu małżeństwa o nieważności małżeństwa wiedziała, to ma ona co do dziecka tylko te prawa, jakie w razie rozwodu przysługują żonie, którą za jedynie winną uznano.

Jeżeli ojciec umrze, albo jeżeli jego władza rodzicielska z innego powodu ustaje, to matka ma tylko prawo i obowiązek troszczenia się o osobę dziecka; do zastępowania dziecka matka prawa nie ma. Opiekun dziecka zajmuje, o ile piecza matce przysługuje, prawne stanowisko asystenta.

Przepisy ust. 2 zastosowuje się także wtenczas, gdy rodzicielska władza ojca wskutek jego nieprawdziwości albo w myśl § 1677 spoczywa.

§ 1703. Jeżeli dziecka nie uważa się za ślubne dlatego, że obydwaj małżonkowie przy zawieraniu małżeństwa o jego nieważności wiedzieli, to mimo to może dziecko od ojca, dopóki on żyje, domagać się utrzymania tak samo, jak dziecko prawego łoża. Ojcu nie przysługuje prawo w § 1612 ust. 2 określone.

§ 1704. Jeżeli małżeństwo z powodu groźby zaciepieniu podlega i zaciepieniem zostało, to małżonek do zaciepienia uprawniony stoi na równi z małżonkiem, który przy zawieraniu małżeństwa o nieważności nie wiedział.

TYTUŁ SZÓSTY.

Prawne stanowisko dzieci nieprawego łoża.

§ 1705. Dziecko nieprawego łoża zajmuje w stosunku do matki i do krewnych matki prawne stanowisko dziecka prawego łoża.

§ 1706. Dziecko nieprawego łoża otrzymuje rodzinne nazwisko matki.

Jeżeli matka z powodu zameścia nosi inne nazwisko, to dziecko otrzymuje to rodzinne nazwisko, które matka nosiła przed zameściami. Małżonek matki może za zezwoleniem dziecka i matki nadać dziecku swoje nazwisko w drodze oświadczenia wobec właściwej władzy; to oświadczenie męża, tudzież oświadczenie zezwolenia ze strony dziecka i matki należy złożyć we formie publicznie uwierzytelnionej.

§ 1707. Rodzicielska władza nie przysługuje matce nad dzieckiem nieprawego łoża. Matka ma prawo i obowiązek troszczenia się o osobę dziecka; do zastępowania dziecka matka prawa nie ma. Opiekun dziecka ma, o ile piecza matce przysługuje, prawne stanowisko asystenta.

§ 1708. Ojciec dziecka nieprawego łoża jest zobowiązany dawać dziecku utrzymanie stanowisku matki odpowiadające aż do ukończenia szesnastego roku życia. Utrzymanie obejmuje wszelkie potrzeby życia i kosztą wychowywania i przysposobienia do jakiegos zawodu.

Jeżeli dziecko w czasie ukończenia szesnastego roku życia wskutek ułomności na ciele lub na duchu do utrzymywania się jest niezdolnem, natenczas winien mu ojciec dawać utrzymanie poza czas wspomniany; przepis § 1603, ust. 1 zastosowuje się w tym razie.

§ 1709. Ojciec jest zobowiązany do utrzymywania przed matką i przed matczynymi krewnymi dziecka.

O ile matka albo jaki do utrzymywania zobowiązany matczyn krewny dziecku utrzymanie dają, o tyle przechodzi pretensya, jaka dziecku do ojca o dawanie utrzymania przysługuje, na matkę albo na owego krewnego. Z przejścia pretensyi nie można robić użytku na szkodę dziecka.

§ 1710. Utrzymanie należy dawać przez płacenie renty pieniężnej.

Rentę należy opłacać na trzy miesiące z góry. Przez uiszczenie naprzód na czas późniejszy nie uwalnia się ojciec od zobowiązania.

Jeżeli dziecko początku kwartału dożyło, wówczas należy mu się cała na ów kwartał przypadająca kwota.

§ 1711. Utrzymania można także domagać się za czas przeszły.

§ 1712. Pretensya o utrzymanie nie upada ze śmiercią ojca; owa pretensya przysługuje dziecku także wtenczas, gdy ojciec przed narodzeniem dziecka umarł.

Spadkobierca ojca ma prawo dać dziecku taką sumę odprawnego, jakaby się dziecku należała jako część obowiązkowa, gdyby ono było dzieckiem prawego łoża. Jeżeli jest więcej dzieci nieprawego łoża, to odprawne oblicza się tak, jak gdyby wszystkie były dziećmi prawego łoża.

§ 1713. Pretensya o utrzymanie upada ze śmiercią dziecka o tyle, o ile nie ma na celu spełnienia albo odszkodowania za niespełnienie zobowiązania za czas przeszły albo też takich z góry uiszczać się mających pretensyi, które podczas śmierci dziecka są płatne.

Ojciec winien ponosić kosztą pogrzebu, o ile ich zapłacenia od spadkobiercy dziecka osiągnąć nie można.

§ 1714. Umowa pomiędzy ojcem a dzieckiem co do utrzymania na przyszłość albo co do odprawnego, jakie zamiast utrzymania ma być danem, wymaga potwierdzenia sądu opiekuńczego.

Bezpłatne zrzeczenie się utrzymania na przyszłość jest nieważnem.

§ 1715. Ojciec jest zobowiązanym wynagrodzić matce kosztą pogoju, jak niemniej i kosztą utrzymania za pierwsze sześć tygodni po rozwiązaniu i, jeżeli wskutek ciąży albo rozwiązania dalsze wykłady koniecznemi się staną, także kosztą przeto powstające. Zwykłej kwoty kosztów zwrócić się mających może matka się domagać bez względu na istotne wykłady.

Powyższa pretensya przysługuje matce także wtenczas, gdy ojciec przed narodzeniem dziecka umarł lub gdy dziecko przyszło na świat nieżywe.

Ta pretensya przedawnia się w czterech latach. Przedawnienie zaczyna się z upływem sześciu tygodni od porodu dziecka.

§ 1716. Już przed narodzeniem dziecka można na wniosek matki w drodze tymczasowego rozporządzenia zarządzić, że ojciec utrzymanie, jakie dziecku na pierwsze trzy miesiące dać należy, matce lub opiekunowi zaraz po porodzie w pieniądzach wypłacić i sumę na to potrzebną w odpowiednim czasie przed porodem zdeponować winien. Tak samo można na wniosek matki zarządzić, aby matce zwykłą kwotę kosztów, jakie w myśl § 1715 ust. 1 wynagrodzić należy, zapłacono i sumę na ten cel potrzebną zdeponowano.

Do wydania tymczasowego rozporządzenia nie potrzeba, aby narażenie pretensyi na niebezpieczeństwo uwiarogodnionem było.

§ 1717. Jako ojciec dziecka nieprawego łoża w myśl przepisów §§ 1708 aż do 1716 uchodzi ten, kto z matką w czasie poczęcia cielesnie obcował, chyba że także ktoś inny w tymże czasie z nią cielesnie obcował. Cieleśne obcowanie nie wchodzi atoli w rachubę, jeżeli podług okoliczności jest oczywiście niemożliwym, aby matka owo dziecko z tego cielesnego obcowania poczęła.

Jako czas poczęcia uważa się czas od sto osiemdziesiątego pierwszego aż do trzysta drugiego dnia przed dniem porodu dziecka i to włącznie z dniem sto osiemdziesiątym pierwszym i trzysta drugim.

§ 1718. Kto po narodzeniu dziecka w publicznym dokumencie przyzna, że jest ojcem dziecka, temu nie wolno na to się powoływać, że ktoś inny w czasie poczęcia z matką cielesnie obcował.

TYTUŁ SIÓDMY.

Legitymacya dzieci nieprawego łoża.

1. Legitymacya przez następne małżeństwo.

§ 1719. Dziecko nieprawego łoża osiąga przeto, że ojciec z matką się ożeni, z chwilą zawarcia małżeństwa prawne stanowisko dziecka prawego łoża.

§ 1720. Męża matki uważa się za ojca dziecka, jeżeli ojciec w czasie poczęcia, który w § 1717 ust. 2 jest określonym, z matką cielesnie obcował, chyba że podług okoliczności jest oczywiście niemożliwym, aby matka to dziecko z owego cielesnego obcowania poczęła.

Jeżeli mąż po narodzeniu dziecka w publicznym dokumencie przyzna, że jest jego ojcem, to zachodzi domysł, że z matką w czasie poczęcia cielesnie obcował.

§ 1721. Jeżeli małżeństwo rodziców jest nieważnym, natenczas zastósowuje się odpowiednio przepisy §§ 1699 aż do 1704.

§ 1722. Zawarcie małżeństwa pomiędzy rodzicami oddziałuje legitymująco na potomków dziecka nieprawego łoża także wtenczas, gdy dziecko zmarło przed zawarciem małżeństwa.

II. Uznanie prawego pochodzenia.

§ 1723. Dziecko nieprawego łoża można na wniosek ojca uznać za dziecko prawego łoża w drodze rozporządzenia władzy państwowej.

Uznanie prawego pochodzenia przysługuje temu państwu związkowemu, do którego ojciec należy; jeżeli ojciec jest poddanym niemieckim nie należącym do żadnego z państw związkowych, to owo uznanie przysługuje kancle rzowi Rzeszy.

O udzieleniu przysługującego jednemu z państw związkowych uznania prawego pochodzenia stanowi rząd krajowy.

§ 1724. Uznanie prawego pochodzenia nie może się odbywać pod jakimś warunkiem albo oznaczeniem czasu.

§ 1725. Wniosek musi zawierać oświadczenie ojca, że dziecko za swoje uznaje.

§ 1726. Do uznania prawego pochodzenia jest potrzebnem zezwolenie dziecka, a jeżeli dziecko dwudziestego pierwszego roku życia nie ukończyło, przyzwolenie matki. Jeżeli ojciec jest zonatym, to potrzebuje on także zezwolenia swej żony.

Zezwolenie trzeba oświadczyć wobec ojca albo wobec tej władzy, do której wniosek oddać należy; to zezwolenie jest nieodwołalnym.

Zezwolenia matki nie potrzeba jeżeli matka do składania oświadczenia stale jest niezdolną albo jej miejsce pobytu stale niewiadomem. To samo obowiązuje o przyzwoleniu żony ojca.

§ 1727. Jeżeli matka zezwolenia odmawia, to sąd opiekuńczy może je na wniosek dziecka swem zezwoleniem zastąpić, gdyby zaniechanie uznania prawego pochodzenia dziecku niestósunkową szkodę przynieść miało.

§ 1728. Stawienie wniosku o uznanie prawego pochodzenia i oświadczenie zezwolenia ze strony osób w § 1726 oznaczonych nie mogą być skuteczniczne przez zastępcę.

Jeżeli dziecko jest nieprawodzielnem albo czternastego roku życia jeszcze nie ukończyło, to za zezwoleniem sądu opiekuńczego prawny zastępca przyzwolenia udzielić może.

§ 1729. Jeżeli ojciec w prawodzielnosci jest ograniczonym, to do wniosku potrzebuje on oprócz przyzwolenia swego prawnego zastępcy także zezwolenia sądu opiekuńczego.

Jeżeli dziecko w prawodzielnosci jest ograniczonym, to obowiązuje to samo o udzieleniu i jego przyzwolenia.

Jeżeli matka owego dziecka lub też żona ojca w prawodzielnosci są ograniczone, to do udzielania ich zezwolenia nie potrzeba przyzwolenia prawnego zastępcy.

§ 1730. Wniosek i oświadczenie zezwolenia ze strony osób w § 1726 wymienionych wymagają spisania do sądowego lub notaryalnego protokołu.

§ 1731. Jeżeli ów wniosek albo też zezwolenie jednej z osób w § 1726 oznaczonych rozpoczęciu podlegają, to o rozpoczęciu i potwierdzaniu oświadczenia rozpoczęciu podlegającego obowiązują przepisy §§ 1728, 1729.

§ 1732. Uznanie prawego pochodzenia jest niedozwolone, jeżeli małżeństwo pomiędzy rodzicami w czasie spłodzenia dziecka w myśl § 1310 ust. 1 z powodu krewieństwa lub powinowactwa było zakazanem.

§ 1733. Prawego pochodzenia nie można uznawać po śmierci dziecka.

Po śmierci ojca jest uznanie prawego pochodzenia tylko wtenczas dozwolone, jeżeli ojciec wniosek do wła-

ściwej władzy podał lub też przy sądownem lub notaryalnym zaprotokółowaniu wniosku albo po temże zaprotokółowaniu oddanie wniosku sądowi lub notaryuszowi powierzył.

Uznanie prawego pochodzenia po śmierci ojca dokonane odnosi taki sam skutek, jak gdyby ono przed śmiercią ojca było nastąpiło.

§ 1734. Uznanie prawego pochodzenia można odmówić chociaż nie zachodzą żadne prawne przeszkody.

§ 1735. Jeżeli wnioskodawca nie jest ojcem dziecka albo jeżeli niesłusznie przyjęto, jakoby matka dziecka albo też żona ojca do składania oświadczenia stale byłby niezdolnemi lub jakoby ich miejsce pobytu stale było niewiadomem, to nie ma to żadnego wpływu na skuteczność uznania prawego pochodzenia.

§ 1736. Przez uznanie prawego pochodzenia osiąga dziecko prawne stanowisko dziecka prawego łóża.

§ 1737. Uznanie prawego pochodzenia wywiera skutki na potomków dziecka; na krewnych ojca pozostaje ono bez skutków. Żona ojca nie staje się spokrewnioną z dzieckiem, małżonek dziecka nie staje się spokrewnionym z ojcem.

Prawa i obowiązki, które ze stosunku krewieństwa pomiędzy dzieckiem a jego krewnymi wynikają, pozostają nienaruszonymi, o ile ustawa nic innego nie przepisuje.

§ 1738. Z chwilą uznania prawego pochodzenia traci matka prawo i obowiązek troszczenia się o osobę dziecka. Jeżeli matka ma dawać dziecku utrzymanie, to owo prawo i obowiązek powracają, gdy władza rodzicielska ojca ustaje albo w myśl § 1677 z powodu nieprawdziwości spoczywa.

§ 1739. Ojciec jest zobowiązany do dawania dziecku i jego potomkom utrzymania przed matką i przed matczynymi krewnymi.

§ 1740. Jeżeli ojciec chce wstąpić w związek małżeński w czasie, gdy ma nad dzieckiem władzę rodzicielską, to zastosowuje się przepisy §§ 1669 aż do 1671.

TYTUŁ ÓSMY.

Przybieranie dzieci.

§ 1741. Kto nie ma dzieci prawego łoża, ten może w drodze kontraktu z drugą osobą tęże drugą osobę przybrać za dziecko. Kontrakt wymaga potwierdzenia przez sąd właściwy.

§ 1742. Przybranie dziecka nie może się odbywać pod jakimś warunkiem lub oznaczeniem czasu.

§ 1743. Ta okoliczność, że przybierający ma już dziecko przybrane, nie sprzeciwia się dalszemu przybraniu dziecka.

§ 1744. Przybierająca osoba musi mieć skończonych pięćdziesiąt lat życia i być co najmniej osiemnaście lat od dziecka starszą.

§ 1745. Przybierającą osobę można dyspensować od wymagań § 1744, od ukończenia pięćdziesiątego roku życia atoli tylko wtenczas, jeżeli jest pełnoletnią.

Dyspensacya przysługuje temu państwu związkowemu, do którego osoba przybierająca należy; jeżeli osoba przybierająca jest poddanym niemieckim nie należącym do żadnego państwa związkowego, to dyspensacya przysługuje kanclerzowi Rzeszy.

O udzielaniu dyspensy jednemu z państw związkowych przysługującej stanowi rząd krajowy.

§ 1746. Kto żyje w małżeństwie, ten może dziecko przybierać lub sam być przybranym tylko za zezwoleniem swego małżonka.

Zezwolenia nie potrzeba, jeżeli małżonek oświadczenia stale złożyć nie zdoła, albo jeżeli jego miejsce pobytu jest stale niewiadomem.

§ 1747. Dziecko prawego łoża można aż do ukończenia dwudziestego pierwszego roku życia przybierać za własne li za zezwoleniem rodziców, dziecko nieprawego łoża zaś do tegoż samego wieku li za zezwoleniem matki. Przepis § 1746 ust. 2 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1748. Zezwolenie osób w §§ 1746, 1747 oznaczonych trzeba oświadczyć wobec osoby przybierającej, wobec dziecka lub tego sądu, który do zatwierdzenia kon-

traktu przybrania jest właściwym; to zezwolenie jest nieodwołalnym.

Wspomnionego zezwolenia nie można oświadczać przez zastępcę. Jeżeli osoba zezwalająca w prawodzielności jest ograniczoną, to nie potrzeba przyzwolenia jej prawnego zastępcy.

Oświadczenie zezwolenia wymaga spisania do sądowego albo notaryalnego protokołu.

§ 1749. Tylko para małżeńska może przybrać jakieś dziecko jako dziecko wspólne.

Przybrane dziecko może dopóty, dopóki istnieje prawny, przez przybranie utworzony stosunek, za dziecko być przybranem tylko przez małżonka osoby przyjmującej.

§ 1750. Kontraktu przybrania nie można zawierać przez zastępcę. Jeżeli dziecko czternastego roku życia nie ukończyło, to za zezwoleniem sądu opiekuńczego może kontrakt zawrzeć jego prawny zastępca.

Kontrakt przybrania musi być zawarty przed sądem albo notaryuszem przy równoczesnej obecności obydwóch stron.

§ 1751. Jeżeli osoba przybierająca w prawodzielności jest ograniczoną, to do zawarcia kontraktu potrzebuje ona oprócz przyzwolenia swego prawnego zastępcy zezwolenia sądu opiekuńczego.

To samo obowiązuje co do dziecka, jeżeli ono w prawodzielności jest ograniczonem.

§ 1752. Jeżeli opiekun chce przybrać za dziecko swego pupila, to sąd opiekuńczy nie powinien dawać zezwolenia dopóty, dopóki opiekun w urzędzie zostaje. Jeżeli kto swego dawniejszego pupila chce przybrać za dziecko, to sąd opiekuńczy nie powinien dawać zezwolenia dopóty, dopóki dawniejszy opiekun rachunku ze swego zarządu nie złożył i majątku pupila nie wykazał.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli kurator do zarządu majątku ustanowiony chce przybrać za dziecko osobę swej pieczy powierzoną lub taką osobę, która jego pieczy powierzona była.

§ 1753. Kontraktu przybrania nie można zatwierdzać po śmierci dziecka.

Po śmierci osoby przybierającej jest zatwierdzenie tylko wtenczas dozwolone, jeżeli osoba przybierająca albo też dziecko wniosek o zatwierdzenie u właściwego sądu stawili albo przy lub po sądowym albo notaryalnym zaprotokółowaniu kontraktu oddanie kontraktu sądowi lub notaryuszowi powierzyli.

Zatwierdzenie, które po śmierci osoby przybierającej nastąpiło, ma taki sam skutek, jak gdyby było nastąpiło przed śmiercią.

§ 1754. Przybranie dziecka za własne zaczyna obowiązywać z chwilą zatwierdzenia kontraktu. Osoby kontrakt zawierające są kontraktem związane już przed jego zatwierdzeniem.

Zatwierdzenia należy odmówić tylko wtenczas, gdy jakiego prawnego warunku przybrania nie dopełniono. Jeżeli zatwierdzenia stanowczo się odmówi, to kontrakt traci swą moc obowiązującą.

§ 1755. Jeżeli kontrakt przybrania albo zezwolenie jednej z osób w §§ 1746, 1747 wymienionych zaczepieniu podlegają, to o zaczepianiu i zatwierdzaniu czynności prawnej zaczepieniu podlegającej obowiązują przepisy § 1748 ust. 2, § 1750 ust. 1 i § 1751.

§ 1756. Jeżeli przy zatwierdzaniu kontraktu przybrania niesłusznie przyjęto, jakoby jedna z osób w § 1746, 1747 oznaczonych do składania oświadczenia stale była niezdolną albo jakoby jej miejsce pobytu było stale niewiadomem, to nie ma to żadnego wpływu na skuteczność przybrania dziecka.

§ 1757. Przez przybranie dziecka osiąga owe dziecko takie prawne stanowisko, jak gdyby było ślubnem dzieckiem osoby przybierającej.

Jeżeli para małżeńska dziecko wspólnie przybiera, albo jeżeli jedno z małżonków przybiera dziecko drugiego małżonka, to owo dziecko osiąga takie prawne stanowisko, jak gdyby było wspólnem, ślubnem dzieckiem małżonków.

§ 1758. Dziecko otrzymuje rodzinne nazwisko osoby przybierającej. Jeżeli dziecko przybiera kobieta, która wskutek zamężcia nosi inne nazwisko, wówczas otrzymuje ono to nazwisko rodzinne, które owa kobieta nosiła

przed zamęciem. W przypadkach § 1757 ust. 2 otrzymuje dziecko nazwisko rodzinne męża.

Dziecku wolno do nowego nazwiska przyczepiać swe dawne rodzinne nazwisko, jeżeli w kontrakcie przybrania nic innego nie postanowiono.

§ 1759. Przez przybranie dziecka za własne nie nadaje się podstawy prawu odziedziczenia ze strony osoby przybierającej.

§ 1760. Osoba przybierająca winna spis dziecięcego majątku, który na mocy władzy rodzicielskiej zarządowi jej podlega, na swój koszt sporządzić i oddać sądowi opiekuńczemu; ów spis powinna osoba przybierająca zaopatrzyć w zapewnienie co do prawdziwości i zupełności. Jeżeli podany spis jest niedostatecznym, wówczas zastósowuje się przepis § 1640 ust. 2 zdanie 1.

Jeżeli osoba przybierająca nie spełni obowiązku, jaki w myśl ust. 1 na niej ciąży, to sąd opiekuńczy może jej odebrać zarząd majątku. Odebranie zarządu można uchylić każdego czasu.

§ 1761. Jeżeli osoba przybierająca, mając władzę rodzicielską nad dzieckiem, chce wstąpić w związek małżeński, natenczas zastósowuje się przepisy §§ 1669 aż do 1671.

§ 1762. Przybranie dziecka za własne wywiera skutki na potomków tegoż dziecka. Na potomka w czasie zawarcia kontraktu już istniejącego i na jego potomków później urodzonych wywiera ono skutek tylko wtenczas, jeżeli ów kontrakt zawrze się także z owym już istniejącym potomkiem.

§ 1763. Przybranie dziecka nie wywiera skutków na krewnych osoby przybierającej. Małżonek osoby przybierającej nie staje się spowinowaconym z dzieckiem, małżonek dziecka nie staje się spowinowaconym z osobą przybierającą.

§ 1764. O ile prawo nic innego nie przepisuje, to przybranie dziecka nie narusza praw i obowiązków wynikających ze stosunku krewieństwa pomiędzy dzieckiem a jego krewnymi.

§ 1765. Z chwilą przybrania dziecka tracą własni rodzice władzę rodzicielską, a matka nieślubna traci prawo i obowiązek troszczenia się o osobę dziecka.

Jeżeli ojciec albo matka mają dziecko utrzymywac, to prawo i obowiązek troszczenia się o osobę dziecka powracają, gdy władza rodzicielska osoby przybierającej się kończy, albo jeżeli owa władza z powodu nieprawdopodobności osoby przybierającej lub w myśl § 1677 spoczywa. Prawo do zastępowania dziecka nie powraca.

§ 1766. Osoba przybierająca jest zobowiązana do utrzymywania dziecka i tych potomków dziecka, na których skutki przybrania się rozciągają, przed rodzonymi krewnymi dziecka.

W przypadku § 1611 ust. 2 stoi osoba przybierająca na równi z krewnymi linii wstępującej.

§ 1767. Użytkowanie majątku dziecka przez osobę przybierającą, tudzież prawo do odziedziczania osoby przybierającej przez dziecko w kontrakcie przybrania wykluczyć można.

Zresztą nie można w kontrakcie zmieniać skutków przybrania.

§ 1768. Stósunek prawny, jaki przez przybranie utworzono, można znieść napowrót. Zniesienia nie można dokonywać pod jakimś warunkiem lub oznaczeniem czasu.

Zniesienie dokonuje się w drodze kontraktu pomiędzy osobą przybierającą, pomiędzy dzieckiem i tymi potomkami dziecka, na których skutki przybrania się rozciągają.

Jeżeli para małżeńska dziecko wspólnie przybrała, albo jeżeli jedno z małżonków dziecko drugiego małżonka przybrało, to do zniesienia jest potrzebnem współdziałanie obu małżonków.

§ 1769. Po śmierci dziecka mogą pozostali uczestnicy w drodze kontraktu znieść prawny stósunek pomiędzy nimi istniejący. To samo obowiązuje w przypadkach § 1757 ust. 2 po śmierci jednego z małżonków.

§ 1770. Przepisy § 1741 zdanie 2 i §§ 1750, 1751, 1753 aż do 1755 o przybieraniu dziecka opiewające obowiązują także o zniesieniu przybrania.

§ 1771. Jeżeli osoby przybraniem ze sobą połączone wbrew przepisowi § 1311 zawrą ze sobą związek małżeński, to z chwilą zawarcia małżeństwa znosi się ten prawny stósunek, który przez przybranie utworzono.

Jeżeli małżeństwo jest nieważnem, a jeden z małżonków ma władzę rodzicielską nad drugim, to traci on ową władzę z chwilą zawarcia małżeństwa. Utrata władzy nie zachodzi wtenczas, jeżeli nieważność małżeństwa na braku formy polega i małżeństwa do rejestru ślubów nie zapisano.

§ 1772. Z chwilą, w której przybranie zniesionem zostaje, traci dziecko i ci potomkowie dziecka, na których zniesienie się rozciąga, prawo do noszenia nazwiska osoby przybierającej. Powyższego przepisu nie zastosowuje się w przypadku § 1757 ust. 2, jeżeli przybranie po śmierci jednego z małżonków się znosi.

ROZDZIAŁ TRZECI

Opieka

TYTUŁ PIERWSZY.

Opieka nad małoletnimi.

L. Zarządzenie opieki.

§ 1773. Osoba małoletnia otrzymuje opiekuna, jeżeli nie zostaje pod władzą rodzicielską, albo jeżeli rodzice nie mają prawa do zastępowania jej ani w sprawach jej osoby ani w sprawach jej majątku dotyczących.

Osoba małoletnia otrzymuje opiekuna także wtenczas, jeżeli jej stanu rodzinnego dojść nie można.

§ 1774. Sąd opiekuńczy winien opiekę zarządzić z urzędu.

§ 1775. Jeżeli nie zachodzą szczególniejsze powody do ustanowienia kilku opiekunów, to winien sąd opiekuńczy ustanowić dla pupila, a jeżeli opieka ma obejmować więcej rodzeństwa, dla wszystkich pupilów tylko jednego opiekuna.

§ 1776. Jako opiekunowie są w następującej kolei powołani:

- 1, ten, kogo ojciec pupila opiekunem zamianował;
- 2, ten, kogo ślubna matka pupila opiekunem zamianowała;
- 3, dziadek pupila ze strony ojca;
- 4, dziadek pupila ze strony matki.

Dziadowie nie są powołani wtenczas, jeżeli małoletniego przybrał ktoś inny aniżeli małżonka ojca lub małżonka matki. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli tę osobę, od której pupil pochodzi, przybrał ktoś inny, aniżeli małżonka ojca albo małżonka matki, i jeżeli skutki przybrania na pupila się rozciągają.

§ 1777. Ojciec może zamianować opiekuna tylko wtenczas, jeżeli mu w czasie jego śmierci władza rodzicielska nad dzieckiem przysługuje; ojciec nie ma tego prawa, jeżeli nie jest uprawnionym do zastępowania dziecka w sprawach odnoszących się do osoby lub majątku dziecka. To samo obowiązuje co do matki.

Ojcu wolno zamianować opiekuna dla dziecka dopiero po jego śmierci urodzić się mającego wtenczas, jeżeliby w razie narodzenia się dziecka przed swym zgonem do tego był uprawnionym.

Zamianowanie opiekuna dokonuje się w drodze rozporządzenia na przypadek śmierci.

§ 1778. Tego kto w myśl § 1776 jako opiekun jest powołanym, wolno bez jego przyzwolenia tylko wtenczas pominąć, jeżeli go w myśl §§ 1780 aż do 1784 jako opiekuna ustanawiać nie można lub ustanawiać się nie powinno, albo jeżeli on w przyjęciu opieki przeszkody doznaje lub przyjęcie zwłóczy, albo jeżeliby jego ustanowienie interes pupila na niebezpieczeństwo narażało.

Jeżeli osoba powołana tylko przejściowo przeszkody doznaje, to na jej wniosek winien ją sąd opiekuńczy po ustaniu przeszkody ustanowić opiekunem w miejsce dotychczasowego opiekuna.

Dla żony można męża ustanowić opiekunem przed osobami w myśl § 1776 powołanymi, dla dziecka nieprawego łoża matkę przed dziadkiem.

Obok osoby powołanej można ustanowić współopiekuna tylko za przyzwoleniem tejże osoby.

§ 1779. Jeżeli opieki nie należy powierzyć jednej z osób w myśl § 1776 powołanych, to po wysłuchaniu rady sierocej opiekuna sąd opiekuńczy obrać winien.

Sąd opiekuńczy winien obrać taką osobę, która podług swych osobistych stosunków i stanu majątkowego, tudzież podług innych okoliczności do sprawowania opieki

się nadaje. Przy wyborze opiekuna należy uwzględnić wyznanie małoletniego. Przedewszystkiem należy uwzględnić krewnych i powinowatych pupila.

§ 1780. Opiekunem nie wolno ustanawiać tego, kto jest nieprawdzielnym lub kogo z powodu upośledzenia na umyśle, z powodu marnotrawstwa albo opilstwa ubezwłasnowolono.

§ 1781. Jako opiekun nie powinien być ustanawianym ten:

- 1, kto jest małoletnim albo nad kim w myśl § 1906 tymczasową opiekę zaprowadzono;
- 2, kto w myśl § 1910 do załatwiania swych spraw majątkowych kuratora otrzymał;
- 3, kto w konkurs popadł, w czasie trwającego konkursu;
- 4, kogo uznano za pozbawionego honorowych praw obywatelskich, o ile z przepisów Kodeksu karnego nic innego nie wynika.

§ 1782. Opiekunem nie powinien być ustanawianym ten, kogo rozporządzeniem ojca lub ślubnej matki pupila od opieki wykluczono. Matce nie wolno wykluczać tej osoby, którą ojciec opiekunem zamianował.

Do wykluczania zastosowuje się przepisy § 1777.

§ 1783. Kobieta żyjącą w małżeństwie z inną osobą aniżeli z ojcem pupila, powinno się ustanawiać opiekunką tylko za przyzwoleniem męża.

§ 1784. Urzędnika lub duchownego, którzy podług ustaw krajowych osobnego pozwolenia do przyjęcia opieki potrzebują, nie powinno się ustanawiać opiekunem bez owego przepisanego pozwolenia.

§ 1785. Każdy niemiecki poddany winien przyjąć opiekę, do której sąd opiekuńczy go wybierze, skoro jego ustanowieniu jako opiekuna żaden z powodów §§ 1780 aż do 1784 wymienionych się nie sprzeciwia.

§ 1786. Przyjęcia opieki może odmówić:

- 1, kobieta;
- 2, ten, kto ukończył sześćdziesiąty rok życia;
- 3, ten, kto ma więcej aniżeli czworo małoletnich dzieci prawego łoża; dziecka przez inną osobę przybranego się nie liczy;

- 4, ten, kto wskutek choroby albo ułomności w prawidłowym sprawowaniu opieki przeszkody doznaje;
- 5, ten, kto z powodu odległości swej siedziby od siedziby sądu opiekuńczego opieki bez szczególniejszego obarczenia sprawować nie może;
- 6, ten, kogo w myśl § 1844 do złożenia rękojmi się przynagla;
- 7, ten, kto do wspólnego sprawowania opieki z drugą osobą ma być ustanowionym;
- 8, ten, kto sprawuje więcej aniżeli jedną opiekę lub kuratelę; opiekę lub kuratelę nad kilkoro rodzeństwem uważa się za jedną; sprawowanie dwóch opiekuństw nadzorczych stoi na równi z jedną opieką.

Prawo odmowy upada, jeżeli się z niego przed ustanowieniem wobec sądu opiekuńczego użytku nie robi.

§ 1787. Kto przyjęcia opieki bez powodu odmawia, ten jest odpowiedzialnym, jeżeli na niego wina spada, za szkodę, jaka dla pupila powstaje przeto, że ustanowienie opiekuna zwłoki doznaje.

Jeżeli sąd opiekuńczy odmowę za nieuzasadnioną uzna, to osoba odmawiająca winna na żądanie sądu opiekuńczego bez ujmy dla przysługujących jej środków prawnych opiekę przyjąć tymczasowo.

§ 1788. Osobę na opiekuna wybraną może sąd opiekuńczy zmusić do przyjęcia opieki karami porządkowymi.

Poszczególne kary nie może przenosić trzystu marek. Kary wolno wyznaczać tylko w odstępach co najmniej jednotygodniowych. Więcej jak trzech kar wyznaczać nie wolno.

§ 1789. Opiekuna ustanawia sąd opiekuńczy przez zobowiązanie go do wiernego i sumiennego sprawowania opieki. Zobowiązanie powinno się odbywać przez podanie ręki w miejsce przysięgi.

§ 1790. Przy ustanawianiu można zastrzedz uwolnienie od urzędu na taki przypadek, że jakieś zdarzenie zajdzie lub niezajdzie.

§ 1791. Opiekun otrzymuje patent opiekuńczy. Patent opiekuńczy powinien zawierać nazwisko i datę urodzenia się pupila, nazwisko opiekuna, opiekuna nad-

zorczego i współopiekunów, a w razie jeżeli opieka jest podzieloną, sposób jej rozdzielenia. Jeżeli ustanowiono radę familijną, to i to umieścić należy.

§ 1792. Obok opiekuna można ustanowić opiekuna nadzorczego.

Opiekun nadzorczy powinien być ustanowiony, jeżeli z opieką jest połączonym zarząd majątku, chyba że zarząd jest nieznaczny albo że opiekę ma wspólnie sprawować kilku opiekunów.

Jeżeli opieki nie ma sprawować wspólnie kilku opiekunów, to jednego z nich można ustanowić opiekunem nadzorczym drugiego.

O ustanawianiu opiekuna nadzorczego obowiązują przepisy opiewające o powoływaniu i ustanawianiu pierwszego opiekuna.

II. Sprawowanie opieki.

§ 1793. Opiekun ma prawo i obowiązek troszczenia się o osobę i majątek pupila, a mianowicie do zastępowania pupila.

§ 1794. Prawo i obowiązek opiekuna do troszczenia się o osobę i majątek pupila nie obejmują takich spraw pupila, do których kuratora ustanowiono.

§ 1795. Opiekun nie może pupila zastępować:

- 1, przy czynności prawnej pomiędzy swym małżonkiem albo jakim ze swych krewnych w prostej linii z jednej a pupilem z drugiej strony, chyba że czynność prawna wyłącznie na spełnieniu jakiegoś zobowiązania polega;
- 2, przy czynności prawnej, której przedmiotem jest przelanie albo obciążenie pretensyi pupila do opiekuna prawem zastawu, hipoteką albo poręką upewnionej albo przy czynności, która ma za przedmiot zniesienie lub obciążenie tegoż upewnienia, lub jeżeli owa czynność tworzy podstawę do zobowiązania pupila do takiegoż przelania, obciążenia, zniesienia albo obniżenia pewności;
- 3, w procesie pomiędzy osobami pod numerem 1 wymienionemi, tudzież w procesie względem spraw rodzaju pod numerem 2 określonego.

Przepis § 181 pozostaje nienaruszonym.

§ 1796. Sąd opiekuńczy może opiekunowi odebrać zastępstwo w poszczególnych sprawach albo w sprawach pewnego oznaczonego zakresu.

Zastępstwo powinno się odbierać tylko wtenczas, jeżeli interes pupila w znacznem przeciwieństwie pozostaje do interesu opiekuna albo trzeciej, przez niego zastąpionej osoby lub też do interesu jednej z osób w § 1795 nr. 1 wymienionych.

§ 1797. Jeżeli jest kilku opiekunów, to sprawują opiekę wspólnie. Przy zachodzącej różnicy zdań rozstrzyga sąd opiekuńczy, jeżeli się przy ustanawianiu opiekunów nic innego nie postanowi.

Sąd opiekuńczy może rozdzielić sprawowanie opieki pomiędzy więcej opiekunów podług pewnych oznaczonych zakresów działania. W granicach przekazanego im zakresu działania sprawuje opiekę każdy z opiekunów samodzielnie.

Sąd opiekuńczy winien zastosować się do zarządzeń, jakie ojciec lub matka pod względem decyzji przy zachodzącej różnicy zdań pomiędzy opiekunami przez nich zamianowanymi i pod względem rozdziału zajęć pomiędzy nich w myśl § 1777 wydali, jeżeliby zastosowanie się do owych postanowień interesu pupila na niebezpieczeństwo nie narażało.

§ 1798. Jeżeli piecza o osobę i troska o majątek pupila różnym opiekunom przysługują, to w razie różnicy zdań, co do przedsięwzięcia jakiejś tak osoby, jak majątek pupila dotyczącej czynności rozstrzyga sąd opiekuńczy.

§ 1799. Opiekun nadzorczy winien czuwać nad tem, aby opiekun sprawował opiekę tak, jak tego powinność wymaga. Opiekun nadzorczy powinien sąd opiekuńczy bezzwłocznie powiadomić o wykroczeniach przeciw obowiązkowi, jak niemniej o każdym takim przypadku, w którym sąd opiekuńczy do wkroczenia jest powołanym, a szczególnie o śmierci opiekuna albo o zajściu jakiej innej okoliczności, wskutek której urzędowanie opiekuna się kończy albo potrzeba zwolnienia opiekuna od urzędu zachodzi.

Opiekun winien nadzorcemu opiekunowi na żądanie udzielić objaśnienia co do sprawowania opieki i zezwolić mu na przeglądanie papierów do opieki się odnoszących.

§ 1800. O prawie i obowiązku opiekuna do troszczenia się o osobę pupila stanowią przepisy §§ 1631 aż do 1633 opiewające o władzy rodzicielskiej.

§ 1801. Sąd opiekuńczy może odebrać opiekunowi troskę o religijne wychowanie pupila, jeżeli opiekun nie należy do tego wyznania, w którym pupila wychowywać trzeba.

§ 1802. Opiekun winien majątek przy zarządzeniu opieki się znajdujący albo później pupilowi przypadający spisać i spis po zaopatrzeniu go w zaręczenie co do prawdziwości i zupełności podać sądowi opiekuńczemu. Jeżeli jest ustanowionym opiekun nadzorczy, to opiekun winien go do sporządzenia spisu przywołać; ów spis winien także opiekun nadzorczy zaopatrzyć w zaręczenie co do jego prawdziwości i zupełności.

Przy sporządzaniu spisu może opiekun posłużyć się pomocą urzędnika, notaryusza albo też innego rzeczoznawcy.

Jeżeli podany spis jest niedostatecznym, to sąd opiekuńczy może rozporządzić, aby był sporządzonym przez właściwą władzę lub właściwego urzędnika albo też przez notaryusza.

§ 1803. Tem, co pupil w drodze rozporządzenia na wypadek śmierci nabywa albo co mu osoba trzecia czynnością wśród żyjących darmo przeznacza, winien opiekun zarządzać w myśl postanowień spadkodawcy albo osoby trzeciej, jeżeli te postanowienia spadkodawca w testamentie, a owa trzecia osoba przy nadaniu majątku powzięła.

Opiekunowi wolno za zezwoleniem sądu opiekuńczego od tych postanowień odstąpić, jeżeliby przestrzeganie ich interes pupila na niebezpieczeństwo narażało.

Do odstąpienia od postanowień, jakie osoba trzecia przy nadawaniu majątku wśród żyjących powzięła, jest, dopóki ona żyje, jej przyzwolenie potrzebnem i wystarczającym. Przyzwolenie osoby trzeciej może sąd opiekuńczy zastąpić swem przyzwoleniem, jeżeli owa trzecia osoba

do składania oświadczeń stale jest niezdolną albo jej miejsce pobytu stale niewiadomem.

§ 1804. Opiękunowi nie wolno czynić darowizn w zastępstwie pupila. Wyjątek stanowią takie darowizny, któremi czyni się zadosyć moralnemu obowiązkowi albo względom na przyzwoitość.

§ 1805. Opiękunowi nie wolno majątku pupila dla siebie zużywać.

§ 1806. Opiękun winien pieniądze do majątku pupila należące na procent umieścić, o ile ich na opędzenie wydatków w pogotowiu trzymać nie potrzeba.

§ 1807. Przepisanego w § 1806 umieszczenia pieniędzy pupilarnych winno się dokonywać tylko:

- 1, w pretensyach, na które istnieje pewna hipoteka na nieruchomościach krajowych albo też w pewnych długach gruntowych lub rentowych na nieruchomościach krajowych;
- 2, w piśmiennie stwierdzonych pretensyach do Rzeszy lub do którego z państw związkowych, tudzież w pretensyach zapisanych do księgi długów Rzeszy lub do państwowej księgi długów jednego z państw związkowych;
- 3, w piśmiennie stwierdzonych pretensyach, których oprocentowanie Rzesza albo które z państw związkowych zagwarantowały;
- 4, w papierach wartościowych, mianowicie w listach zastawnych i każdego rodzaju piśmiennie stwierdzonych pretensyach do jakiej gminnej korporacji albo kredytowego zakładu takież korporacji, jeżeli Rada związkowa te papiery wartościowe albo pretensye, jako nadające się do umieszczania w nich pieniędzy pupilarnych uznała;
- 5, w jakiej krajowej, publicznej kasie oszczędności, jeżeli ją właściwa władza tego państwa związkowego jako nadającą się do umieszczania w niej pieniędzy pupilarnych uznała, w którego obwodzie kasa ma swą siedzibę.

Ustawy krajowe mogą dla nieruchomości w obrębie ich obowiązywania położonych oznaczać zasady, podług

których pewność hipoteki, długu gruntowego albo rentowego stwierdzać należy.

§ 1808. Jeżeli pieniądze podług zachodzących okoliczności w sposób § 1807 przepisany umieścić nie można, to należy je umieścić w banku Rzeszy, w banku państwowym albo w innym, przez ustawy krajowe za odpowiedni uznanym, krajowym banku albo w miejscu depozytowem.

§ 1809. Pieniądze pupilarne winien opiekun w myśl § 1807 ust. 1 nr. 5, albo w myśl § 1808 umieszczać tylko pod tym warunkiem, że do podniesienia pieniędzy zezwolenia opiekuna nadzorczego albo też zezwolenia sądu opiekuńczego potrzeba.

§ 1810. Opiekun winien przepisane w §§ 1806 aż do 1808 umieszczanie pieniędzy uskuteczniać tylko za zezwoleniem opiekuna nadzorczego; zezwolenie opiekuna nadzorczego zastępuje się zezwoleniem sądu opiekuńczego. Jeżeli opiekuna nadzorczego nie ustanowiono i opieki nie sprawuje kilku opiekunów wspólnie, natenczas powinno się umieszczenie uskuteczniać tylko za zezwoleniem sądu opiekuńczego.

§ 1811. Ze szczególnych powodów może sąd opiekuńczy zezwolić opiekunowi na inne aniżeli w §§ 1807, 1808 przepisane umieszczenie pieniędzy.

§ 1812. Opiekun może rozporządzać pretensją albo innem prawem, na mocy którego pupil jakiegoś świadczenia czegoś domagać się może, jak niemniej papierem wartościowym pupila tylko za zezwoleniem opiekuna nadzorczego, jeżeli w myśl przepisów §§ 1819 aż do 1822 zezwolenia sądu opiekuńczego nie potrzeba. To samo obowiązuje o przyjęciu zobowiązania do takiegoż rozporządzania.

Zezwolenie opiekuna nadzorczego zastępuje się zezwoleniem sądu opiekuńczego.

Jeżeli opiekuna nadzorczego nie ustanowiono i opieki nie sprawuje kilku opiekunów wspólnie, to w miejsce zezwolenia opiekuna nadzorczego wstępuje zezwolenie sądu opiekuńczego.

§ 1813. Opiekun nie potrzebuje zezwolenia opiekuna nadzorczego do przyjęcia jakiegoś dłużnego świadczenia:

- 1, jeżeli przedmiotem świadczenia nie są pieniądze lub papiery wartościowe;
- 2, jeżeli pretensya nie przenosi trzystu marek;
- 3, jeżeli zostają zwrócone pieniądze, które opiekun umieścił;
- 4, jeżeli pretensya do użytku pupilowego majątku należy;
- 5, jeżeli pretensya ma na celu zwrócenie kosztów wypowiedzenia albo dochodzenia praw albo inne poboczne świadczenia.

Uwolnienie w myśl ust. 1, nr. 2, 3 nie obejmuje podnoszenia pieniędzy, przy umieszczaniu których coś innego postanowiono. Uwolnienie w myśl ust. 1 nr. 3 nie obejmuje także podnoszenia pieniędzy, które w myśl § 1807 ust. 1 nr. 1 aż do 4 umieszczono.

§ 1814. Papiery na dzierzyciela do majątku pupila należące winien opiekun złożyć wraz z talonami w depozycie albo banku Rzeszy z tem zastrzeżeniem, że wydania owych papierów tylko za zezwoleniem sądu opiekuńczego żądać można. Papierów na dzierzyciela, które w myśl § 92 do zużywalnych rzeczy należą, tudzież kuponów procentowych i rentowych albo kwitów na udziały w zyskach deponować nie potrzeba. Z papierami na dzierzyciela stoją na równi papiery na polecenie w indosament na blankiecie zaopatrzone.

§ 1815. Zamiast złożenia papierów na dzierzyciela w myśl § 1814 w depozycie może je opiekun na imię pupila kazać przepisać z tem zastrzeżeniem, że mu niemi wolno rozporządzać tylko za zezwoleniem sądu opiekuńczego. Jeżeli owe papiery wystawiła Rzesza albo które z państw związkowych, to opiekun może je z takimże samem zastrzeżeniem zamienić na pretensye książkowe do Rzeszy lub do państwa związkowego.

Jeżeli mają być zdeponowanemi takie papiery na dzierzyciela, które na pretensye książkowe do Rzeszy albo do którego z państw związkowych zamienionemi być mogą, to sąd opiekuńczy może rozporządzić, aby je w myśl ust. 1 na pretensye książkowe zamieniono.

§ 1816. Jeżeli przy zarządzaniu opieki do majątku pupila pretensye książkowe do Rzeszy albo do któ-

rego z państw związkowych należą albo pupil także pretensye później nabywa, to opiekun winien kazać zapisać w księdze długów wzmiankę tej osnowy, że owemi pretensyami tylko za zezwoleniem sądu opiekuńczego rozporządzać może.

§ 1817. Ze szczególnych powodów może sąd opiekuńczy uwolnić opiekuna od obowiązków w myśl §§ 1814, 1816 na nim ciążących.

§ 1818. Ze szczególnych powodów może sąd opiekuńczy rozporządzić, że opiekun ma w sposób § 1814 przepisany zdeponować także takie do majątku pupila należące papiery wartościowe, do zdeponowania których podług § 1814 obowiązku nie ma, jak niemniej i kosztowności pupila; na wniosek opiekuna można zarządzić zdeponowanie kuponów procentowych, rentowych i kwitów na udziały w zyskach, chociaż szczególny powód nie zachodzi.

§ 1819. Dopóki papierów wartościowych lub kosztowności w myśl § 1814 albo 1818 zdeponowanych napowrót nie odebrano, dopóty potrzebuje opiekun do rozporządzania niemi, a jeżeli zdeponowano listy hipoteczne, gruntowe lub rentowe, do rozporządzania pretensyą hipoteczną, długiem gruntowym albo długiem rentowym zezwolenia sądu opiekuńczego. To samo obowiązuje o przyjmowaniu obowiązku do takiegoż rozporządzania.

§ 1820. Jeżeli papiery na dzierzyciela w myśl § 1815 na imię pupila przepisano albo na pretensye książkowe zamieniono, to opiekun potrzebuje zezwolenia sądu opiekuńczego także do przyjęcia obowiązku do rozporządzania pierwotnemi, z owego przepisania lub zamiany wynikającemi pretensyami.

To samo obowiązuje także wtenczas, gdy przy książkowej pretensyi pupila zapisano wzmiankę w § 1816 oznaczoną.

§ 1821. Opiekun potrzebuje zezwolenia sądu opiekuńczego:

- 1, do rozporządzania gruntem albo prawem do gruntu się odnoszącem;
- 2, do rozporządzania taką pretensyą, która ma na celu przelanie własności gruntu lub ukonstytuowanie

wanie lub przelanie prawa do gruntu się odnoszącego albo też uwolnienie gruntu od takiegoż prawa;

- 3, do przyjęcia zobowiązania do któregożkolwiek z rozporządzeń pod nr. 1, 2 określonych;
- 4, do kontraktu, który ma na celu odpłatne nabycie jakiej nieruchomości albo prawa do nieruchomości się odnoszącego.

Do praw gruntu dotyczących w myśl powyższych przepisów nie należą hipoteki, długi gruntowe i długi rentowe.

§ 1822. Opiekun potrzebuje zezwolenia sądu opiekuńczego:

- 1, do czynności prawnej, przez którą się pupila zobowiązuje do rozporządzania swym majątkiem ryczałtem, do rozporządzania spadkiem, jaki na niego przypadł albo swą przyszłą, na mocy prawa mu się należąca schedą lub przyszłą częścią obowiązkową, jak niemniej do rozporządzania udziałem pupila w jakimś spadku;
- 2, do odrzucania spadku lub testamentowego zapisu, do zrzeczenia się części obowiązkowej, jak również do kontraktu dotyczącego działów spadkowych;
- 3, do kontraktu mającego na celu odpłatne nabycie lub pozbycie interesu zarobkowego, tudzież do kontraktu spółki, który się zawiera w celu prowadzenia interesu zarobkowego;
- 4, do kontraktu dzierzawnego o dobra ziemskie albo o prowadzenie jakiegoś przemysłu;
- 5, do kontraktu najmu lub dzierzawy albo do jakiego innego kontraktu, którym się pupila zobowiązuje do powtarzających się prestacyi, jeżeli kontrakt ma dłużej obowiązywać, aniżeli jeden rok po ukończeniu dwudziestego pierwszego roku życia pupila;
- 6, do terminatorskiego kontraktu, który się na dłuższy czas zawiera aniżeli na rok jeden;
- 7, do zawierania kontraktu mającego na celu stosunek służbowy lub roboczy, jeżeli pupil ma być zobowiązanym do osobistych świadczeń na dłuższy czas aniżeli na rok jeden;

- 8, do zaciągania pieniędzy na kredyt pupila;
- 9, do wystawiania obligacyi na dzierzyciela albo do przyjmowania zobowiązań z weksla lub innego papieru, który w drodze indosamentu przelewać można;
- 10, do przejmowania cudzych zobowiązań, a mianowicie do przyjmowania rękojmi;
- 11, do udzielania prokury;
- 12, do ugody lub kontraktu rozjemczego, chyba że przedmiot sporu albo niepewności w pieniądzech oszacować można, a wartość trzystu marek nie przenosi;
- 13, do czynności prawnej, przez którą upewnienie co do pretensyi pupila istniejące się znosi lub obniża albo zobowiązaniu do tego podstawę nadaje.

§ 1823. Opiekun nie powinien bez zezwolenia sądu opiekuńczego w imieniu pupila nowego interesu zarobkowego rozpoczynać albo też związać istniejącego już zarobkowego interesu pupila.

§ 1824. Opiekunowi nie wolno takich przedmiotów, do zbycia których zezwolenia opiekuna nadzorczego albo zezwolenia sądu opiekuńczego potrzeba, bez owego zezwolenia pupilowi w celu spełnienia kontraktu przez pupila zawartego dawać albo mu pozostawiać do jego dowolnej dyspozycji.

§ 1825. Sąd opiekuńczy może opiekunowi udzielić ogólnego upoważnienia do takich czynności prawnych, do których w myśl § 1812 zezwolenia nadzorczego opiekuna potrzeba, jak niemniej do czynności prawnych w § 1822 nr. 8 aż do 10 oznaczonych.

Powyższego upoważnienia powinno się udzielać tylko wtenczas, jeżeli ono do zarządu majątkowego, a mianowicie do prowadzenia interesu zarobkowego jest potrzebnem.

§ 1826. Przed decyzją co do zezwolenia, które do jakiej czynności prawnej opiekuna jest potrzebnem, winien sąd opiekuńczy wysłuchać opiekuna nadzorczego, jeżeli takż opiekun jest ustanowionym i jego wysłuchanie możliwem.

§ 1827. Sąd opiekuńczy powinien wysłuchać pupila przed decyzją dotyczącą zatwierdzenia kontraktu ter-

minatorskiego albo kontraktu, który ma na celu wstąpienie w stosunek służebny lub roboczy, a jeżeli pupil czternasty rok życia ukończył, także przed decyzją względem zwolnienia go z poddaństwa.

Jeżeli pupil ukończył osiemnasty rok życia, natenczas powinien go sąd opiekuńczy, o ile to możebnem, przesłuchać także przed decyzją dotyczącą zatwierdzenia jednej z czynności prawnych w § 1821 i w § 1822 nr. 3 określonych, tudzież przed decyzją dotyczącą zezwolenia na rozpoczęcie albo zwinięcie interesu zarobkowego.

§ 1828. Zezwolenie na jakąś czynność prawną może sąd opiekuńczy oświadczyć tylko wobec opiekuna.

§ 1829. Jeżeli opiekun zawiera kontrakt bez potrzebnego zezwolenia sądu opiekuńczego, to skuteczność owego kontraktu zawisła od następnego zezwolenia sądu opiekuńczego. Zezwolenie jak i odmówienie zezwolenia odnoszą skutek wobec drugiej strony dopiero wtenczas, gdy jej opiekun o nich doniesie.

Jeżeli druga strona zawezwie opiekuna, aby ją powiadomił, czy zezwolenia udzielono, to zawiadomienie o zezwoleniu może nastąpić tylko do upływu dwóch tygodni od zawezwania; jeżeli zawiadomienie nie nastąpi, to uważa się zezwolenie jako odmówione.

Jeżeli pupil stał się pełnoletnim, to jego zezwolenie wstępuje w miejsce zezwolenia sądu opiekuńczego.

§ 1830. Jeżeli opiekun wobec drugiej strony wbrew prawdzie twierdził, że sąd opiekuńczy zezwolenia udzielił, to druga strona jest dopóty uprawnioną do odwołania, dopóki jej się o następne zatwierdzeniu nie doniesie, chyba że ona przy zawieraniu kontraktu o braku zezwolenia wiedziała.

§ 1831. Jednostronna czynność prawna, jaką opiekun bez potrzebnego zezwolenia sądu opiekuńczego przedsięwzię, jest bezskuteczną. Jeżeli zaś opiekun przedsięwzię takąż czynność prawną wobec osoby drugiej za owem zezwoleniem, to ta czynność prawna jest bezskuteczną, jeżeli opiekun owego zezwolenia na piśmie nie przedłoży, a druga osoba z tego powodu ową czynność prawną bezzwłocznie odrzuci.

§ 1832. O ile opiekun do jakiej czynności prawnej zezwolenia opiekuna nadzorczego potrzebuje, o tyle zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 1828 aż do 1831.

§ 1833. Opiekun odpowiada pupilowi za szkodę z naruszenia obowiązków powstającą, jeżeli na niego wina spada. To samo obowiązuje o opiekunie nadzorczym.

Jeżeli za szkodę jest więcej osób obok siebie odpowiedzialnych, to odpowiadają one jako dłużnicy solidarni. Jeżeli za szkodę przez opiekuna spowodowaną obok opiekuna opiekun nadzorczy albo współopiekun tylko z powodu naruszenia swego obowiązku dozorowania odpowiadają, to w stosunku ich między sobą jest opiekun jedynie odpowiedzialnym.

§ 1834. Jeżeli opiekun pieniądze pupila dla siebie zużywa, to winien je oprocentować od czasu ich zużycia.

§ 1835. Jeżeli opiekun czym nakłady na cele sprawowania opieki, to wolno mu domagać się od pupila zaliczki albo zwrotu nakładów w myśl przepisów w §§ 669, 670 opiewających o poleceniu. Takie samo prawo przysługuje opiekunowi nadzorczemu.

Jako nakłady uważa się także takie usługi opiekuna albo opiekuna nadzorczego, które do ich procederu albo zawodu należą.

§ 1836. Opiekę sprawuje się bezpłatnie. Sąd opiekuńczy może atoli opiekunowi, a jeżeli zachodzą szczególne powody, także opiekunowi nadzorczemu przyznać stosowne wynagrodzenie. Wynagrodzenie powinno się tylko wtenczas przyznawać, jeżeli je majątek pupila, jak niemniej zakres i ważność interesów opiekuńczych usprawiedliwiają. Wynagrodzenie na przyszłość każdego czasu zmienić lub odebrać można.

Przed przyznaniem, zmienieniem lub odebraniem wynagrodzenia należy wysłuchać opiekuna, a jeżeli nadzorczego opiekuna ustanowiono lub go ustanowić należy, także tegoż opiekuna.

III. Płecza i nadzór sądu opiekuńczego.

§ 1837. Sąd opiekuńczy winien mieć nadzór nad ogólną działalnością opiekuna i opiekuna nadzorczego i po-

winien występować przeciw naruszaniu obowiązków w drodze odpowiednich nakazów i zakazów.

Sąd opiekuńczy może przynaglać opiekuna i opiekuna nadzorczego karami porządkowymi do wypełniania swych rozporządzeń. Poszczególne kary nie mogą przynosić trzystu marek.

§ 1838. Sąd opiekuńczy może rozporządzić aby pupila w celu wychowywania umieszczono w odpowiedniej rodzinie albo zakładzie wychowawczym lub poprawczym. Jeżeli troska o osobę pupila ojcu lub matce przysługuje, to takie rozporządzenie jest dozwolonem tylko pod warunkami w § 1666 oznaczonemi.

§ 1839. Opiekun i opiekun nadzorczy winni sądowi opiekuńczemu na żądanie udzielić każdego czasu informacji co do sprawowania opieki i co do osobistych stosunków pupila.

§ 1840. Opiekun winien sądowi opiekuńczemu składać rachunek ze zarządu majątkowego.

Rachunek należy składać rocznie. Rok rachunkowy oznacza sąd opiekuńczy.

Jeżeli zarząd ma zakres nie wielki, to sąd opiekuńczy może po złożeniu rachunku za pierwszy rok rozporządzić, aby rachunek za dłuższe, co najwyżej, trzyletnie okresy składano.

§ 1841. Rachunek powinien zawierać uporządkowane zestawienie dochodów i rozchodów, objaśnienie co do ubytku i przybytku majątku i, o ile wystawianie kwitów jest w zwyczaju, być zaopatrzonym w kwity.

Jeżeli się prowadzi zarobkowy interes z utrzymywaniem ksiąg kupieckich, to jako rachunek wystarcza bilans na mocy ksiąg ustawiony. Sąd opiekuńczy może się atoli domagać przedłożenia ksiąg i innych dowodów.

§ 1842. Jeżeli opiekuna nadzorczego ustanowiono albo go ustanowić należy, to opiekun winien mu ów rachunek przedłożyć i zarazem wykazać z czego remanent majątku się składa. Opiekun nadzorczy winien rachunek zaopatrzyć w uwagi, do jakich sprawdzanie rachunku powód mu daje.

§ 1848. Sąd opiekuńczy winien rachunek sprawdzić rachunkowo i rzeczowo i, o ile potrzeba zachodzi, spowodować jego sprostowanie albo uzupełnienie.

Pretensyi, o które pomiędzy opiekunem a pupilem spór zachodzi, można dochodzić na drodze prawnej jeszcze przed ukończeniem stósunku opiekuńczego.

§ 1844. Sąd opiekuńczy może ze szczególnych powodów opiekuna przynaglać, aby za majątek jego zarządowi podlegający złożył rękojmię. O rodzaju i zakresie rękojmi stanowi sąd opiekuńczy według swego uznania. Sąd opiekuńczy może dopóty, dopóki trwa urzędowanie opiekuna, każdego czasu zarządzić podwyższenie, obniżenie lub zniesienie rękojmi.

Przy stawianiu, zmianie lub znoszeniu rękojmi zastępuje się współdziałanie pupila zarządzeniem sądu opiekuńczego.

Koszta złożenia, zmienienia lub zniesienia rękojmi spadają na pupila.

§ 1845. Jeżeli ojciec, którego opiekunem ustanowiono albo ślubna matka, którą opiekunką ustanowiono, chcą wstąpić w stan małżeński, to podlegają obowiązkom oznaczonym, w § 1669.

§ 1846. Jeżeli opiekuna jeszcze nie ustanowiono, albo jeżeli opiekun w spełnianiu swych obowiązków przeszkody doznaje, to sąd opiekuńczy winien zarządzić środki w interesie pupila potrzebne.

§ 1847. Sąd opiekuńczy winien przed decyzją, jaką ma wydać, na wniosek opiekuna albo opiekuna nadzorczego przesłuchać krewnych lub powinowatych pupila, jeżeli to bez znacznej zwłoki i niestósunkowych kosztów nastąpić może. We ważnych sprawach ma to przesłuchiwanie się odbywać nawet bez wniosku; ważnemi sprawami są mianowicie uznanie pełnoletności, zastąpienie zezwolenia do zawarcia małżeństwa zezwoleniem sądu opiekuńczego w przypadku § 1304, zastąpienie zezwolenia sądowem zezwoleniem w przypadku § 1337, zwolnienie z poddaństwa i ogłoszenie za zmarłego.

Krewni i powinowaci mogą żądać od pupila zwrotu swych wykładów; kwotę wykładów ustanawia sąd opiekuńczy.

§ 1848. Jeżeli sędzia opiekuńczy obowiązki na nim ciążące rozmyślnie lub przez niedbalstwo naruszy, to jest pupilowi odpowiedzialnym w myśl § 839 ust. 1, 3.

IV. Współdziałanie gminnej rady sierocej.

§ 1849. Gminna rada sieroca winna proponować sądowi opiekuńczemu takie osoby, które w poszczególnym przypadku na opiekuna, opiekuna nadzorczego lub na członka rady familijnej się nadają.

§ 1850. Popierając sąd opiekuńczy, ma gminna rada sieroca nad tem czuwać, aby opiekunowie tych pupilów, którzy w jej obwodzie przebywają, o osobę pupilów, a mianowicie o ich wychowanie i pielęgnacyę ciała odpowiednio do przyjętego obowiązku się troszczyli. Gminna rada sieroca winna sądowi opiekuńczemu o uchybieniach i wykroczeniu przeciw obowiązkom, jakie w tej mierze spostrzega, donosić i na żądanie udzielać informacyi o osobistym powodzeniu i zachowywaniu się pupila.

Jeżeli gminna rada sieroca się dowie, że majątek, którego pupila na niebezpieczeństwo narażonym zostaje, to winna o tem donieść sądowi opiekuńczemu.

§ 1851. Sąd opiekuńczy winien gminną radę sierocą o zarządzeniu opieki nad pupilem w jej obwodzie przebywającym przy równoczesnem oznaczeniu opiekuna i opiekuna nadzorczego zawiadamiać i jej donosić o zmianie, jaka pod względem osoby opiekuna lub opiekuna nadzorczego zachodzi.

Jeżeli pupil swe miejsce pobytu do obwodu innej gminnej rady sierocej przenosi, natenczas winien opiekun gminną radę sierocą dotychczasowego miejsca pobytu o tem zawiadomić, ta zaś rada sieroca winna o zmianie donieść gminnej radzie sierocej nowego miejsca pobytu.

V. Opieka uwolniona.

§ 1852. Jeżeli ojciec opiekuna zamianuje, to wolno mu wykluczyć ustanowienie opiekuna nadzorczego.

Ojcu wolno rozporządzić, że opiekun przez niego zamianowany przy umieszczaniu pieniędzy nie ma podlegać ograniczeniom w myśl §§ 1809 i 1810 i że opiekun nie potrzebuje zezwolenia opiekuna nadzorczego lub zezwolenia

sądu opiekuńczego do czynności prawnych w § 1812 wyszczególnionych. Powyższe postanowienia należy uważać jako powzięte, jeżeli ojciec ustanowienie opiekuna nadzorczego wykluczył.

§ 1853. Opiekuna przez siebie zamianowanego może ojciec zwolnić od obowiązku oddawania do depozytu papierów na dzierzyciela lub papierów na polecenie, jak niemniej i od tego obowiązku, podług którego wzmiankę w § 1816 oznaczoną do księgi długów Rzeszy lub do księgi długów państwowych kazać zapisać należy.

§ 1854. Ojciec może zwolnić opiekuna przezeń zamianowanego od obowiązku składania rachunków w ciągu urzędowania.

W takim razie winien opiekun podawać sądowi opiekuńczemu co dwa lata przegląd wykazujący stan majątku, który jego zarządowi podlega. Sąd opiekuńczy może rozporządzić, aby ów przegląd w dłuższych, co najwyżej pięcioletnich, okresach podawano.

Jeżeli opiekun nadzorczy jest ustanowionym lub go ustanowić należy, to opiekun winien mu ów przegląd przedłożyć i wykazać remanent majątku. Opiekun nadzorczy winien przegląd zaopatrzyć w uwagi, do jakich sprawdzanie go powód mu daje.

§ 1855. Jeżeli ślubna matka opiekuna mianuje, to wolno jej powziąć takie same postanowienia, jakie w myśl §§ 1852 aż do 1854 ojcu powziąć wolno.

§ 1856. Do postanowień w myśl §§ 1852 aż do 1855 dozwolonych zastosowuje się przepisy § 1777.

§ 1857. Sąd opiekuńczy może postanowieniom ojca lub matki odebrać moc obowiązującą, jeżeliby zastosowanie się do nich interesa pupila na niebezpieczeństwo narażać miało.

VI. Rada rodzinna.

§ 1858. Sąd opiekuńczy powinien ustanowić radę rodzinną, jeżeli ojciec lub ślubna matka ustanowienie jej zarządzili.

Ojcu albo matce wolno ustanowienie rady rodzinnej uczynić zależnem od nastania lub nienastania jakiegoś oznaczonego zdarzenia.

Rady familijnej nie ustanawia się, jeżeli niema potrzebnej liczby odpowiednich osób.

§ 1859. Radę familijną powinien sąd opiekuńczy ustanowić, jeżeli o jej ustanowienie wnosi jaki krewny lub powinowaty pupila albo jego opiekun lub też opiekun nadzorczy, a sąd opiekuńczy ustanowienie w interesie pupila za odpowiednie uznaje.

Rady familijnej nie ustanawia się, jeżeli jej ustanowienie przez ojca albo ślubną matkę zabronionem zostało.

§ 1860. Rada familijna składa się ze sędziego opiekuńczego jako przewodniczącego i przynajmniej dwóch, a najwięcej sześciu członków.

§ 1861. Na członka rady familijnej jest powołanym ten, kogo ojciec albo ślubna matka pupila członkiem zamianowali. Przepisy § 1778 ust. 1, 2 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1862. O ile członków w myśl § 1861 nie powołano, albo jeżeli osoby powołane przyjęcia urzędu odmawiają, to sąd opiekuńczy winien obrać tylu członków, ilu ich potrzeba, aby rada familijna do stanowienia uchwał była zdolną. Przed wyborem powinna być wysłuchaną gminna rada sieroca i w myśl § 1847 krewni lub powinowaci pupila.

Oznaczenie liczby dalszych członków i ich wybór przysługują radzie familijnej.

§ 1863. Jeżeli oprócz przewodniczącego jest tylko tylu członków, ilu ich potrzeba, aby rada familijna do stanowienia uchwał była zdolną, to należy obrać jednego lub dwóch członków zastępczych.

Rada familijna obiera członków zastępczych i ustanawia porządek, w jakim oni w razie zachodzącej przeszkody albo w razie ubytku jednego z członków do rady familijnej wstępować mają.

Jeżeli ojciec lub ślubna matka członków zastępczych zamianowali i kolej zastępstwa ustanowili, to do tegoż rozporządzenia zastosować się należy.

§ 1864. Jeżeli rada familijna wskutek przemijającej przeszkody po stronie jednego z członków do stanowienia uchwał stanie się niezdolną, a członka zastępczego

niema, to na czas istniejącej przeszkody należy ustanowić członka zastępczego. Wybór przysługuje przewodniczącemu.

§ 1865. Członkiem rady familijnej nie można ustanawiać tego, kto jest nieprawodzielny lub z powodu uposiedzenia na umyśle, z powodu marnotrawstwa lub opilstwa ubezwłasnowolonym.

§ 1866. Członkiem rady familijnej nie powinno się ustanawiać:

- 1, pupilowego opiekuna;
- 2, tego, kto w myśl § 1781 albo 1782 opiekunem ustanawianym być nie powinien;
- 3, tego, kogo ojciec albo ślubna matka pupila w drodze rozporządzenia od członkostwa wykluczyli.

§ 1867. Członkiem rady familijnej nie powinien być ustanawianym ten, kto z pupilem nie jest spokrewnionym ani spowinowaconym, chyba że go ojciec albo ślubna matka pupila członkiem zamianowali, albo że go rada familijna lub w myśl § 1864 przewodniczący obrali.

§ 1868. Pod względem rozporządzeń ojca lub matki w myśl §§ 1858, 1859, 1861, 1863, 1866 dozwolonych obowiązują przepisy § 1777.

Rozporządzenia ojca mają pierwszeństwo przed rozporządzeniami matki.

§ 1869. Nikt nie jest obowiązany do przyjęcia urzędu jako członek rady familijnej.

§ 1870. Członków rady familijnej ustanawia przewodniczący przez zobowiązanie ich do wiernego i sumiennego sprawowania urzędu. Zobowiązanie powinno się odbywać przez podanie ręki w miejsce przysięgi.

§ 1871. Przy ustanawianiu członka rady familijnej można sobie zastrzedz uwolnienie go od urzędu na przypadek, że pewne zdarzenie zajdzie lub nie zajdzie.

§ 1872. Rada familijna ma takie prawa i obowiązki, jakie ma sąd opiekuńczy. Kierownictwo spraw należy do przewodniczącego.

Członkowie rady familijnej mogą swój urząd wykonywać tylko osobiście. Członkowie są tak samo odpowiedzialni, jak sędzia opiekuńczy.

§ 1873. Radę familijną zwołuje przewodniczący. Rada familijna ma być zwoływana, jeżeli o zwołanie jej wniosą dwóch członków, opiekun albo opiekun nadzorczy, albo jeżeli tego wymaga interes pupila. Członków można zapożywać ustnie lub piśmiennie.

§ 1874. Do stanowienia uchwał rady familijnej jest potrzebną obecność przewodniczącego i przynajmniej dwóch członków.

Rada familijna stanowi swe uchwały większością głosów osób obecnych. W razie równości głosów rozstrzyga głos przewodniczącego.

Jeżeli w jakiej sprawie interes pupila do interesu jednego z członków w znacznym przeciwieństwie pozostaje, to ów członek jest wykluczonym od udziału w powzięciu uchwały. O wykluczeniu decyduje przewodniczący.

§ 1875. Członka rady familijnej, który bez dostatecznego usprawiedliwienia na wezwanie się nie stawia albo o przeszkodzie, jakiej doznaje, na czas donieść omieszka lub od udziału w powzięciu uchwały się wstrzymuje, winien przewodniczący skazać na kosztą przeto spowodowane.

Przewodniczący może takiego członka skarać na karę porządkową do stu marek.

Jeżeli członek później się usprawiedliwi, to wydane rozporządzenie uchylić należy.

§ 1876. Jeżeli natychmiastowe wkroczenie stanie się koniecznem, natenczas winien przewodniczący potrzebne zarządzenia wydać, radę familijną zwołać, o zarządzeniach ją zawiadomić i spowodować uchwałę co do środków, któreby nadal potrzebnemi się okazały.

§ 1877. Członkowie rady familijnej mogą się domagać od pupila zwrotu wykładów; sumę wykładów ustanawia przewodniczący.

§ 1878. Urząd członka rady familijnej kończy się z tych samych powodów, z jakich w myśl §§ 1885, 1886, 1889 urząd opiekuna się kończy.

Wbrew własnej woli może członek rady familijnej od urzędu być zwolnionym tylko przez ten sąd, który w toku instancyi jest przełożonym nad sądem opiekuńczym.

§ 1879. Sąd opiekuńczy winien znieść radę familijną, jeżeli zbywa na liczbie członków do stanowienia uchwał potrzebnych, a niema osób do skompletowania się nadających.

§ 1880. Ojciec pupila może w myśl § 1777 zniesienie rady familijnej przez siebie zarządzanej na taki przypadek zarządzić, że jakieś zdarzenie w przyszłości zajdzie lub nie zajdzie. Takie samo prawo przysługuje ślubnej matce co do rady familijnej, którą ona zarządziła.

Jeżeli taki przypadek zajdzie, to sąd opiekuńczy winien znieść radę familijną.

§ 1881. O zniesieniu rady familijnej winien sąd opiekuńczy zawiadomić dotychczasowych jej członków, opiekuna i opiekuna nadzorczego.

Opiekun i opiekun nadzorczy otrzymują nowe patenty opiekuńcze. Dawniejsze patenty należy zwrócić sądowi opiekuńczemu.

VII. Zakończenie opieki.

§ 1882. Opieka kończy się, skoro upadają warunki, jakie w § 1773 co do zarządzania opieki są nadane.

§ 1883. Jeżeli pupila przez później następujące małżeństwo uprawniono, to opieka kończy się dopiero wtenczas, gdy ojcostwo męża w drodze wyroku pomiędzy nim a pupilem wydanego prawomocnie stwierdzono, albo jeżeli sąd opiekuńczy zniesienie opieki zarządzi.

Sąd opiekuńczy winien zniesienie opieki zarządzić, jeżeli uważa, że warunki uprawnienia zachodzą. Dopóki mąż żyje, to zniesienie opieki powinno się dopiero wtenczas zarządzić, jeżeli on do ojcostwa się przyznał albo w złożeniu oświadczenia stale przeszkody doznaje lub jego pobyt stale jest niewiadomym.

§ 1884. Jeżeli pupil zaginął, to opieka kończy się dopiero z chwilą jej zniesienia przez sąd opiekuńczy. Sąd opiekuńczy winien znieść opiekę, jeżeli o śmierci pupila się dowie.

Jeżeli pupil za zmarłego uznanym zostanie, to opieka kończy się z chwilą wydania tego wyroku, który o uznaniu za zmarłego orzeka.

§ 1885. Urząd opiekuna kończy się w tej chwili, w której jego ubezwłasnowolenie nastąpi.

Jeżeli się opiekuna za zmarłego uznaje, to jego urząd kończy się w chwili wydania tego wyroku, który o uznaniu za zmarłego orzeka.

§ 1886. Sąd opiekuńczy winien opiekuna od urzędu uwolnić, jeżeliby dalsze sprawowanie urzędu, a mianowicie sprzeczne z obowiązkiem zachowywanie się opiekuna interes pupila na niebezpieczeństwo narażało, albo jeżeli w osobie opiekuna zachodzi który z powodów § 1781 wymienionych.

§ 1887. Kobietę, którą opiekunką ustanowiono, może sąd opiekuńczy od urzędu uwolnić, jeżeli ona za mąż wychodzi.

Zamężną kobietę, którą opiekunką ustanowiono, winien sąd opiekuńczy od urzędu uwolnić, jeżeli mąż swego przyzwolenia do przyjęcia albo dalszego sprawowania opieki odmawia lub przyzwolenie odwołuje. Powyższego przepisu nie zastósowuje się, jeżeli mąż jest ojcem pupila.

§ 1888. Jeżeli opiekunem ustanowiono urzędnika lub duchownego, to sąd opiekuńczy winien ich uwolnić od urzędu, jeżeli się zezwolenia, jakiego podług ustaw krajowych do przyjęcia albo dalszego sprawowania opieki przed wstąpieniem w stosunek urzędowy lub służbowy przyjętej potrzeba, odmówi albo zezwolenie cofnie, lub jeżeli dozwolony podług ustaw krajowych zakaz dalszego sprawowania opieki wydanym zostanie.

§ 1889. Sąd opiekuńczy winien opiekuna na jego własny wniosek od urzędu zwolnić, jeżeli zachodzi ważny powód; ważnym powodem jest mianowicie zajście takiej okoliczności, któraby go w myśl § 1786 ust. 1 nr. 2 aż do 7 do odmówienia przyjęcia opieki uprawniała.

§ 1890. Po ukończeniu swego urzędowania winien opiekun majątek, którym zarządzał, pupilowi wydać i ze zarządu złożyć rachunek. O ile opiekun rachunek sądowi opiekuńczemu złożył, to wystarcza odwołanie się na ów rachunek.

§ 1891. Jeżeli jest ustanowionym opiekun nadzorczy, to opiekun winien mu ów rachunek przedłożyć.

Opiekun nadzorczy powinien rachunek zaopatrzyć w uwagi, do których stwierdzenie rachunku powód mu daje.

Na żądanie winien opiekun nadzorczy udzielić objaśnienia co do sprawowania opieki nadzorczej i, o ile mu to możebnem, co do majątku, którym opiekun zarządzał.

§ 1892. Po przedłożeniu rachunku opiekunowi nadzorczemu, winien opiekun ów rachunek oddać opiekuńczemu sądowi.

Sąd opiekuńczy winien ten rachunek rachunkowo i rzeczowo sprawdzić i, przybrawszy opiekuna nadzorczego, w drodze traktowania z interesantami w odbiorze rachunku pośredniczyć. O ile rachunek jako z istotnym stanem zgodny uznanym zostanie, o tyle sąd opiekuńczy owo uznanie rachunku do protokołu zapisać winien.

§ 1893. W razie skończenia się opieki albo urzędu opiekuńczego zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 1682, 1683.

Skoro urząd opiekuna się skończy, to opiekun winien zwrócić sądowi opiekuńczemu swój patent opiekuńczy.

§ 1894. O śmierci opiekuna winien jego spadkobierca sądowi opiekuńczemu donieść bezzwłocznie.

O śmierci opiekuna nadzorczego lub o śmierci współopiekuna winien donieść bezzwłocznie opiekun.

§ 1895. Przepisy §§ 1885 aż do 1889, 1893, 1894 zastosowuje się odpowiednio do opiekuna nadzorczego.

TYTUŁ DRUGI.

Opieka nad osobami pełnoletniemi.

§ 1896. Osoba pełnoletnia otrzymuje opiekuna, jeżeli jest ubezwłasnowolona.

§ 1897. Do opieki nad osobą pełnoletnią zastosowuje się odpowiednio te przepisy, które obowiązują pod względem opieki nad osobą małoletnią, o ile z §§ 1898 aż do 1908 nic innego nie wynika.

§ 1898. Ojciec i matka pupila nie mają prawa do wyznaczania opiekuna albo do wykluczania kogoś od opieki.

§ 1899. Przed dziadkiem i babką jest na opiekuna powołanym ojciec, a po nim ślubna matka pupila.

Rodzice nie są powołani na opiekunów, jeżeli pupila ktoś inny przybrał za dziecko aniżeli żona jego ojca lub mąż jego matki.

Jeżeli pupil z nieważnego małżeństwa pochodzi, to na opiekunów nie są powołani w przypadku § 1701 ojciec, w przypadku § 1702 matka.

§ 1900. Żonę można ustanowić opiekunką męża i bez męzowskiego przyzwolenia.

Pupilowego małżonka można ustanowić opiekunem przed rodzicami i przed dziadkiem i babką, ślubną matkę, w przypadku § 1702 przed dziadkiem i babką.

Nieślubną matkę można ustanawiać opiekunką przed dziadkiem.

§ 1901. Opiekun winien się troszczyć o osobę pupila tylko o tyle, o ile tego wymaga cel opieki.

Jeżeli pod opieką znajduje się kobieta zamężna, wówczas ustępuje ograniczenie w § 1633 określone.

§ 1902. Wyprawę z majątku pupila może opiekun obiecywać lub dawać tylko za zezwoleniem sądu opiekuńczego.

Do kontraktu najmu lub dzierżawy i do jakiego innego kontraktu, którym pupil do powtarzających się prestacyi zostaje zobowiązany, potrzebuje opiekun zezwolenia sądu opiekuńczego wtenczas, jeżeli kontraktowy stósunek ma trwać dłużej aniżeli cztery lata. Przepis § 1822 nr. 4 pozostaje nie naruszonym.

§ 1903. Jeżeli opiekunem pupila ustanawia się jego ojca, natenczas nie ustanawia się opiekuna nadzorczego. Ojcu przysługują te uwolnienia, które w myśl §§ 1852 aż do 1854 zarządzić można. Sąd opiekuńczy może owe uwolnienia uchylić, jeżeli one interes pupila na niebezpieczeństwo narażają.

Powyższych przepisów nie zastosowuje się wtenczas, jeżeliby ojciec w razie małoletności pupila do zarządzania majątkiem nie był uprawnionym.

§ 1904. Jeżeli opiekunką pupila ustanowiono jego ślubną matkę, to o niej obowiązuje to samo, co w myśl § 1903 względem ojca obowiązuje. Obok matki należy atoli ustanowić opiekuna nadzorczego, jeżeli ona

o jego ustanowienie wniesie, albo gdy zachodzą warunki, pod któremi by jej w myśl § 1687 nr. 3 asystenta dodać należało. Jeżeli się opiekuna nadzorczego ustanowi, to matce nie przysługują uwolnienia w § 1852 oznaczone.

§ 1905. Radę rodzinną można ustanawiać tylko w myśl § 1859 ust. 1.

Ojciec ani matka pupila nie mają prawa do wydawania rozporządzeń względem ustanawiania albo znoszenia rady rodzinnej lub do stanowienia o jej członkach.

§ 1906. Osobę pełnoletnią, o której ubezwłasnowolenie wniesiono, można stawić pod opiekę tymczasową, jeżeli to sąd opiekuńczy uzna za potrzebne w tym celu, aby ową osobę lub jej majątek uchronić od znacznego narażenia na niebezpieczeństwo.

§ 1907. Przepisy opiewające o osobach do sprawowania opieki powołanych nie obowiązują pod względem opieki tymczasowej.

§ 1908. Tymczasowa opieka kończy się w chwili cofnięcia albo prawomocnego odrzucenia wniosku o ubezwłasnowolenie.

Jeżeli ubezwłasnowolenie nastąpi, to opieka tymczasowa kończy się wtenczas, gdy na mocy ubezwłasnowolenia opiekuna się ustanowi.

Sąd opiekuńczy winien znieść opiekę tymczasową, jeżeli pupil tymczasowej obrony opiekuńczej już nie potrzebuje.

TYTUŁ TRZECI

K u r a t e l a.

§ 1909. Kto się znajduje pod władzą rodzicielską lub pod opieką, ten otrzymuje kuratora do takich spraw, w załatwianiu których dzierzyciel władzy albo opiekun przeszkody doznają. Taka osoba otrzymuje mianowicie kuratora do zarządu tego majątku, który w drodze rozporządzenia na przypadek śmierci nabywa, albo który jej osoba trzecia aktem wśród żyjących bezpłatnie nadaje, jeżeli spadkodawca w testamencie, osoba trzecia przy nadawaniu postanowili, że dzierzycielowi władzy lub opiekunowi zarząd nie ma przysługiwać.

Jeżeli zajdzie potrzeba kurateli, to dzierzyciel władzy albo opiekun winni sąd opiekuńczy o tem zawiadomić bezzwłocznie.

Kuratelę należy zarządzić także wtenczas, jeżeli zachodzą warunki zarządzenia opieki wymagające, a opiekuna jeszcze nie ustanowiono.

§ 1910. Pełnoletnia osoba, która pod opieką nie zostaje, może otrzymać kuratora dla swej osoby i swego majątku, jeżeli wskutek ułomności fizycznych, a mianowicie dlatego, że jest głuchą, niewidomą albo niemą, swych spraw załatwiać nie może.

Jeżeli pełnoletnia osoba, która pod opieką nie zostaje, wskutek wad umysłowych lub ułomności fizycznych swych poszczególnych spraw albo spraw do pewnego zakresu należących, a mianowicie swych spraw majątkowych załatwiać nie zdoła, to może otrzymać kuratora do tychże spraw.

Tę kuratelę można zarządzić tylko za zezwoleniem osoby ułomnej, chyba że porozumienie się z nią jest niemożliwem.

§ 1911. Nieobecna, pełnoletnia osoba, której pobyt jest niewiadomym, otrzymuje dla swych spraw majątkowych kuratora nieobecności o tyle, o ile owe sprawy starań wymagają. Takiego kuratora należy dla niej mianowicie wtenczas ustanowić, jeżeli ona przez udzielenie polecenia albo nadanie pełnomocnictwa starania zarządziła, lecz takie okoliczności nastąpiły, które do odwołania polecenia lub pełnomocnictwa powód dają.

To samo obowiązuje o takiej nieobecnej osobie, której pobyt jest wiadomym, która atoli w powrocie i załatwianiu swych spraw majątkowych przeszkody doznaje.

§ 1912. Płód w żywocie matki otrzymuje kuratora dla zachowania jego przyszłych praw o tyle, o ile one starań wymagają. Starania przysługują jednakże ojcu lub matce, jeżeliby dziecko, w razie gdyby ono już na świat przyszło, pod władzą rodzicielską zostawało.

§ 1913. Jeżeli jest niewiadomem albo niepewnem, kto jest uczestnikiem w jakiejś sprawie, to uczestnikowi można ustanowić kuratora dla owej sprawy, jeżeli ona

starań wymaga. W szczególności można ustanowić kuratora dla spadkobiercy w drugiej linii (Nacherbe), którego jeszcze nie spłodzono, albo o którego osobie jakieś przyszłe zdarzenie rozstrzyga, na czas aż do nastania dziedzictwa w drugiej linii.

§ 1914. Jeżeli w drodze publicznej składki zebrano majątek na cel przejściowy, to do zarządu i zużycia tego majątku można ustanowić kuratora wtenczas, jeżeli już niema osób, które do zarządu i zużycia majątku były powołane.

§ 1915. Do tej kurateli zastosowuje się odpowiednio przepisy przy opiece obowiązujące, o ile z ustawy nic innego nie wynika.

Ustanowienia opiekuna nadzorczego nie potrzeba.

§ 1916. Przepisy opiewające o osobach do opieki powołanych nie obowiązują przy kurateli w myśl § 1909 zarządzić się mającej.

§ 1917. Jeżeli zarządzenie kurateli w myśl § 1909 ust. 1 zdanie 2 potrzebnem się okaże, to na kuratora jest powołanym ten, kogo, jako takiegoż spadkodawca w testamencie, osoba trzecia przy nadaniu majątku kuratorem zamianowali; przepis § 1778 zastosowuje się odpowiednio.

Dla zamianowanego kuratora może spadkodawca w testamencie, osoba trzecia w nadaniu majątku zarządzić te uwolnienia, które w §§ 1852 aż do 1854 są wyszczególnione. Sąd opiekuńczy może uchylić owe zarządzenia, jeżeli one interes osoby pod kuratelą zostającej na niebezpieczeństwo narażają.

Do odstąpienia od wspomnianych zarządzeń osoby trzeciej jest, dopóki ona żyje, jej przyzwolenie potrzebnem i wystarczającym. Zezwolenie osoby trzeciej można zastąpić zezwoleniem sądu opiekuńskiego, jeżeli osoba trzecia do złożenia oświadczenia stale jest niezdolną albo jej pobyt stale niewiadomym.

§ 1918. Kuratela dla osoby pod władzą rodzicielską lub pod opieką zostającej kończy się wtenczas, gdy władza rodzicielska albo opieka ustaje.

Kuratela dla płodu w żywocie matki kończy się z chwilą narodzenia się dziecka.

Kuratela dla załatwienia poszczególnej sprawy kończy się z chwilą załatwienia sprawy.

§ 1919. Sąd opiekuńczy winien znieść kuratelę, jeżeli powód do jej zarządzenia upadł.

§ 1920. Kuratelę w myśl § 1910 zarządzoną winien sąd opiekuńczy uchylić, jeżeli osoba pod kuratelą zostająca o uchylenie wnosi.

§ 1921. Kuratelę dla osoby nieobecnej winien sąd opiekuńczy znieść, jeżeli osoba nieobecna w załatwianiu swych spraw majątkowych przeszkody już nie doznaje.

W razie śmierci osoby nieobecnej kończy się kuratela dopiero z chwilą zniesienia jej przez sąd opiekuńczy. Sąd opiekuńczy winien kuratelę znieść, jeżeli o śmierci osoby nieobecnej się dowie.

Jeżeli osoba nieobecna jako zmarła uznana zostanie, to kuratela kończy się w chwili wydania wyroku orzekającego o uznaniu za zmarłego.

KSIEGA PIĄTA.

PRAWO SPADKOWE.

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

Następstwo odziedziczania.

§ 1922. Z chwilą śmierci jakiejś osoby (otwarcie się spadku) przechodzi jej majątek (spadek) jako całość na jedną albo więcej innych osób (spadkobierców).

Do udziału współspadkobiercy (schedy) zastosowuje się przepisy do spadku się odnoszące.

§ 1923. Spadkobiercą może zostać tylko ten, kto w czasie otwarcia się spadku żyje.

Kto w czasie otwarcia się spadku jeszcze nie żył, lecz już był spłodzonym, tego uważa się za narodzonego przed otwarciem się spadku.

§ 1924. Prawnymi spadkobiercami pierwszej klasy są potomkowie spadkodawcy.

Potomek w czasie otwarcia się spadku żyjący wyklucza od odziedziczania potomków przez niego ze spadkodawcą spokrewnionych.

W miejsce potomka w czasie otwarcia się spadku już nie żyjącego wstępują potomkowie przez niego ze spadkodawcą spokrewnieni (odziedziczanie podług pokoleń).

Dzieci odziedziczają po równych częściach.

§ 1925. Prawnymi spadkobiercami drugiej klasy są rodzice spadkodawcy i ich potomkowie.

Jeżeli rodzice w czasie otwarcia się spadku żyją, to odziedziczają sami i po równych częściach.

Jeżeli w czasie otwarcia się spadku ojciec albo matka już nie żyją, to w miejsce zmarłego rodzica wstę-

pują jego potomkowie podług przepisów obowiązujących przy odziedziczaniu w pierwszej klasie. Jeżeli potomków niema, to rodzic przy życiu pozostały sam odziedzicza.

§ 1926. Prawnymi spadkobiercami trzeciej klasy są dziadek i babka i ich potomkowie.

Jeżeli dziadek i babka w czasie otwarcia się spadku żyją, to odziedziczają sami i po równych częściach.

Jeżeli w czasie otwarcia się spadku z dziadów po stronie ojca lub matki dziadek albo babka już nie żyją, to w miejsce zmarłego wstępują jego potomkowie. Jeżeli potomków niema, to udział zmarłego przypada drugiej stronie pary dziadów, a jeżeli ta strona już nie żyje, jej potomkom.

Jeżeli w czasie otwarcia się spadku dziadowie po stronie ojca lub matki już nie żyją, a po zmarłych potomków niema, natenczas odziedziczają inni dziadowie albo ich potomkowie sami.

O ile potomkowie w miejsce swych rodziców albo swych przodków wstępują, to zastosowuje się przepisy obowiązujące o odziedziczaniu w pierwszej klasie.

§ 1927. Kto w pierwszej, drugiej albo trzeciej klasie do różnych pokoleń należy, ten otrzymuje część w każdym pokoleniu na niego przypadającą. Każdą część uważa się jako osobną schedę.

§ 1928. Prawnymi spadkobiercami czwartej klasy są pradiadowie spadkodawcy i ich potomkowie.

Jeżeli w chwili otwarcia się spadku pradiadowie żyją, to odziedziczają oni sami; więcej osób odziedzicza po równych częściach bez różnicy, czy do jednej i tej samej linii albo też do różnych linii należą.

Jeżeli w chwili otwarcia się spadku pradiadowie już nie żyją, to z ich potomków odziedzicza ten, kto ze spadkobiercą w najbliższym stopniu jest spokrewnionym; więcej równo bliskich krewnych odziedzicza po równych częściach.

§ 1929. Prawnymi spadkobiercami piątej klasy i dalszych klas są dalsi przodkowie i ich potomkowie.

Przepisy § 1928 ust. 2, 3 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1930. Krewny jakiś nie jest do odziedziczania powołanym dopóty, dopóki jakiś krewny poprzedzającej klasy istnieje.

§ 1931. Obok krewnych z pierwszej klasy jest pozostały małżonek spadkodawcy jako prawny spadkobierca powołanym we wysokości jednej czwartej części, obok krewnych w drugiej klasie albo obok dziadów we wysokości połowy spadku. Jeżeli z dziadami potomkowie dziadów razem odziedziczają, to małżonek otrzymuje także z drugiej połowy taką część, jakaby w myśl § 1926 na potomków przypadła.

Jeżeli niema ani krewnych z pierwszej albo drugiej klasy ani dziadów, to małżonek przy życiu pozostały otrzymuje cały spadek.

§ 1932. Jeżeli pozostały przy życiu małżonek jest prawnym spadkobiercą obok krewnych z drugiej klasy lub obok dziadów, to oprócz schedy należą mu się z góry przedmioty do małżeńskiego gospodarstwa należące, o ile one nie są przynależnościami jakiej nieruchomości, jak niemniej ślubne podarki. Do przedmiotów małżonkowi z góry się należących zastosowuje się przepisy o legacie opiewające.

§ 1933. Prawo odziedziczania małżonka przy życiu pozostałego, jak również i prawo do przedmiotów z góry mu się należących są wykluczone, jeżeli spadkodawca w czasie swej śmierci do skargi o rozwód z powodu winy małżonka był uprawnionym i skargę o rozwód albo o zniesienie wspólności małżeńskiej był wniósł.

§ 1934. Jeżeli pozostały przy życiu małżonek do krewnych do odziedziczania uprawnionych należy, to odziedzicza on zarazem jako krewny. Schedę, jaka na niego na mocy krewieństwa przypada, uważa się za osobną schedę.

§ 1935. Jeżeli jaki prawny spadkobierca przed otwarciem się spadku albo też potem odpada i wskutek tego scheda innego prawnego spadkobiercy się powiększa, natenczas uważa się tę część, o którą owa scheda się powiększa, pod względem legatów i nakazów, jakimi tenże spadkobierca albo spadkobierca odpadający są obciążeni, tudzież pod względem obowiązku zrównania jako osobną schedę.

§ 1936. Jeżeli w czasie otwarcia się spadku ani krewnego ani małżonka spadkodawcy nie ma, wówczas jest prawnym spadkobiercą fiskus tego państwa związkowego, do którego spadkodawca w czasie śmierci należał. Jeżeli spadkodawca do więcej państw związkowych należał, to do odziedziczania jest powołanym fiskus każdego z owych państw po równej części.

Jeżeli spadkodawca był poddanym niemieckim nie należącym do żadnego z państw związkowych, natenczas jest prawnym spadkobiercą fiskus Rzeszy.

§ 1937. Spadkodawca może naznaczyć spadkobiercę jednostronnem rozporządzeniem na przypadek śmierci (testament, rozporządzenie ostatniej woli).

§ 1938. Spadkodawca może krewnego albo małżonka testamentem od odziedziczania według prawnego następstwa wykluczyć nie ustanawiając spadkobiercy.

§ 1939. Spadkodawca może komuś innemu, nie ustanawiając go spadkobiercą, nadać testamentem jakąś korzyść majątkową (zapis).

§ 1940. Spadkodawca może spadkobiercę albo zapisobiercę testamentem zobowiązać do jakiego świadczenia czegoś, nie nadając drugiej osobie prawa o domaganie się owego świadczenia (nakaz).

§ 1941. Spadkodawca w drodze kontraktu spadkobiercę ustanowić i zapisy i nakazy zarządzić może (kontrakt odziedziczania).

Tak druga strona kontraktująca, jak i osoba trzecia mogą być uwzględnione jako spadkobierca (spadkobierca z kontraktu) albo zapisobierca.

ROZDZIAŁ DRUGI.

Prawne stanowisko spadkobiercy.

TYTUŁ PIERWSZY.

Przyjmowanie i odrzucanie spadku. Plecza sądu spadkowego.

§ 1942. Spadek przechodzi na powołanego spadkobiercę bez naruszenia prawa do odrzucenia spadku (przypadanie spadku).

Fiskus nie może odrzucać spadku, który mu przypadł jako spadkobiorcy prawnemu.

§ 1943. Spadkobierca nie może już odrzucić spadku, jeżeli go przyjął, albo jeżeli przeciąg czasu do odrzucenia przepisany upłynął; z upływem owego przeciągu czasu uważa się spadek jako przyjęty.

§ 1944. Spadek można odrzucić tylko w przeciągu sześciu tygodni.

Ów przeciąg czasu rozpoczyna się w tej chwili, w której spadkobierca o przypadnięciu spadku i przyczynie jego powołania wiadomość otrzymuje.

Jeżeli spadkobiercę powołano rozporządzeniem na przypadek śmierci, to ów przeciąg czasu nie rozpoczyna się dopóty, dopóki rozporządzenia nie ogłoszona. Do przebiegu tegoż przeciągu czasu zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 203, 206 o przedawnieniu opiewające.

Powyższy przeciąg czasu wynosi sześć miesięcy, jeżeli spadkodawca miał swą siedzibę tylko za granicą, albo jeżeli spadkobierca przy rozpoczęciu się tego przeciągu czasu za granicą przebywa.

§ 1945. Odrzucenie spadku odbywa się w drodze oświadczenia wobec sądu spadkowego; to oświadczenie należy złożyć we formie publicznie uwierzytelnionej.

Pełnomocnik potrzebuje pełnomocnictwa publicznie uwierzytelnionego. Pełnomocnictwo musi do oświadczenia być dołączonem albo dostawionem w przeciągu czasu do odrzucenia przepisany.

§ 1946. Spadkobierca może spadek przyjąć albo odrzucić, skoro otwarcie spadku nastąpiło.

§ 1947. Spadku nie można przyjmować i odrzucać pod jakimś warunkiem albo oznaczeniem czasu.

§ 1948. Kogo rozporządzeniem na przypadek śmierci jako spadkobiercę powołano, ten może spadek, jeżeliby i bez owego rozporządzenia jako prawny spadkobierca był powołany, jako ustanowiony spadkobierca odrzucić i przyjąć go jako prawny spadkobierca.

Kogo testamentem i kontraktem odziedziczania jako spadkobiercę powołano, ten może spadek na mocy jednego powołania przyjąć, a odrzucić go na mocy drugiego powołania.

§ 1949. Przyjęcie uważa się jako niedokonane, jeżeli spadkobierca co do podstawy, na jakiej go powołano, w błędzie pozostawał.

Odrzucenie obejmuje w razie wątpliwości wszystkie podstawy powołania, które spadkobiercy w czasie oświadczenia się są wiadome.

§ 1950. Przyjęcia i odrzucenia nie można ograniczać na pewną część spadku. Przyjęcie lub odrzucenie pewnej części jest bezskutecznem.

§ 1951. Kto jest powołanym do więcej sched dziedzicznych, ten może; jeżeli powołanie na różnych podstawach polega, jedną schedę przyjmując, a odrzucić drugą.

Jeżeli powołanie na jednej i tej samej podstawie polega, to przyjęcie albo odrzucenie jednej schedy obowiązuje także pod względem drugiej nawet wtenczas, gdy druga scheda dopiero później przypadnie. Powołanie polega na jednej i tej samej podstawie także wtenczas, jeżeli je zarządzono w różnych testamentach albo w różnych, stosownie do układu pomiędzy jednemi i temi samemi osobami zawartych kontraktach odziedziczenia.

Jeżeli spadkodawca wyznaczy spadkobiercy więcej sched dziedzicznych, to może w rozporządzeniu na wypadek śmierci spadkobiercy zezwolić, aby mu było wolno jedną schedę przyjmując, a odrzucić drugą.

§ 1952. Prawo spadkobiercy do odrzucania spadku jest dziedzicznem.

Jeżeli spadkobierca zemrze przed upływem przeciągu czasu do odrzucenia spadku wyznaczonego, to ów przeciąg czasu nie kończy się przed upływem tego przeciągu czasu, który jest przepisany do odrzucenia spadku spadkobiercy.

Z pomiędzy więcej spadkobierców spadkobiercy może każdy odrzucić tę część spadku, która jego schedzie odpowiada.

§ 1953. Jeżeli się spadek odrzuci, to jego przypadnięcie na rzecz osoby odrzucającej uważa się jako niebyłe.

Spadek przypada temu, ktoby był powołanym w takim razie, gdyby osoba odrzucająca w razie otwarcia się spadku nie była żyłą; przypadnięcie spadku uważa się jako dokonane z chwilą otwarcia się spadku.

Sąd spadkowy winien donieść o odrzuceniu temu, komu spadek wskutek odrzucenia przypadł. Sąd spadkowy winien zezwolić na przejrzenie oświadczenia każdemu, kto prawny interes uwarogodni.

§ 1954. Jeżeli przyjęcie albo odrzucenie spadku zaczepieniu podlega, to można je zacząć tylko w przeciągu sześciu tygodni.

Powyższy przeciąg czasu rozpoczyna się w razie zaczepności z powodu groźby w tej chwili, w której się kończy przymus groźbą wywołany, w reszcie przypadków zaś w chwili, w której osoba* do zaczepienia uprawniona o powodzie zaczepności się dowiaduje. Do przebiegu powyższego przeciągu czasu zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 203, 206, 207 opiewające o przedawnieniu.

Wyżej wspomniony przeciąg czasu wynosi sześć miesięcy, jeżeli spadkodawca miał swą ostatnią siedzibę tylko za granicą, albo jeżeli spadkobierca przy rozpoczęciu się owego przeciągu czasu za granicą przebywa.

Zaczepienie jest wykluczonem, jeżeli od przyjęcia lub odrzucenia spadku trzydzieści lat upłynęło.

§ 1955. Zaczepianie przyjęcia lub odrzucenia spadku odbywa się w drodze oświadczenia wobec sądu spadkowego. Pod względem tego oświadczenia obowiązują przepisy § 1945.

§ 1956. Zmieszkanie przeciągu czasu do odrzucenia spadku wyznaczonego można tak samo zacząć jak przyjęcie spadku.

§ 1957. Zaczepienie przyjęcia uważa się jako odrzucenie, zaczepienie odrzucenia uważa się jako przyjęcie.

Sąd spadkowy powinien donieść o zaczepieniu odrzucenia temu, komu spadek z powodu odrzucenia przypadł. Przepis § 1953 ust. 3, zdanie 2 zastosowuje się w tym przypadku.

§ 1958. Przed przyjęciem spadku nie można pretensyi przeciw pozostałości się zwracającej na spadkobiercy sądownie dochodzić.

§ 1959. Jeżeli spadkobierca przed odrzuceniem spadku interesa spadkowe załatwia, to ma wobec tego, kto spadkobiercą zostaje, takie prawa i obowiązki, jakie ma osoba, która cudze interesa bez polecenia sprawuje.

Jeżeli spadkobierca przed odrzuceniem spadku jakimś do spuścizny należącym przedmiotem rozporządza, to odrzucenie spadku nie narusza skuteczności rozporządzania, jeżeli owego rozporządzenia bez uszczerbku dla pozostałości na później odłożyć nie było można.

Czynność prawna, która wobec spadkobiercy jako takiego przedsięwziętą być musi, pozostaje, jeżeli ją się przed odrzuceniem spadku wobec osoby odrzucającej przedsięwzięcie, także po odrzuceniu skuteczną.

§ 1960. O ile potrzeba zachodzi, to sąd spadkowy winien się starać o zabezpieczenie spuścizny aż do przyjęcia spadku. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli spadkobierca jest niewiadomym, albo gdy niema pewności, czy spadek przyjął.

Sąd spadkowy może w szczególności założyć pieczęć, zdeponowanie pieniędzy, papierów wartościowych i kosztowności, jak niemniej sporządzenie spisu pozostałości zarządzić i ustanowić kuratora (kurator pozostałości) dla tej osoby, która spadkobiercą zostaje.

Przepisu w § 1958 nie zastosowuje się do kuratora pozostałości.

§ 1961. Sąd spadkowy winien w przypadkach § 1960, ust. 1 kuratora pozostałości ustanowić, jeżeli o jego ustanowienie wnosi osoba uprawniona w celu sądowego dochodzenia pretensyi przeciw pozostałości się zwracającej.

§ 1962. Przy kurateli pozostałości wstępuje w miejsce sądu opiekuńczego sąd spadkowy.

§ 1963. Jeżeli w czasie otwarcia się spadku należy odczekać narodzenia się spadkobiercy, a matka sama utrzymać się nie zdolna, to może ona żądać aż do czasu porodu przyzwoitego utrzymania z pozostałości albo, jeżeli jeszcze inne osoby jako spadkobiercy są powołane, ze schedy dziecka. Przy obliczaniu schedy należy przyjąć, że tylko jedno dziecko się urodzi.

§ 1964. Jeżeli w przeciągu czasu do okoliczności zastosowanym spadkobiercy się nie odszuka, to sąd spadkowy winien stwierdzić, że oprócz fiaska innego spadkobiercy niema.

Powyższe stwierdzenie służy za podstawę dla domysłu, że fiskus jest prawnym spadkobiercą.

§ 1965. To stwierdzenie ma być poprzedzonym przez publiczne, termin zgłoszeń naznaczające wezwanie do zgłaszania się z prawami dziedziczenia; o sposobie obwieszczenia i o tem, jak daleko termin zgłoszeń wysunąć, stanowią przepisy opiewające o postępowaniu wywoławczem. Wezwania można zaniechać, jeżeli koszta w porównaniu do zapasu spuścizny są niestósunkowo wielkie.

Prawo dziedziczenia pozostaje nieuwzględnionem, jeżeli się sądowi spadkowemu w przeciągu trzech miesięcy po upływie terminu zgłoszeń nie udowodni, że owo prawo dziedziczenia istnieje, albo że go się przeciw fiskusowi w drodze skargi dochodzi. Jeżeli publicznego wezwania nie ogłoszono, to ów trzymiesięczny przeciąg czasu rozpoczyna się od sądowego wezwania, aby prawo dziedziczenia udowodniono albo wniesienie skargi wykazano.

§ 1966. Ze strony fiskusa jako prawnego spadkobiercy i przeciw fiskusowi jako prawneinu spadkobiercy można jakiegoś prawa dopiero potem dochodzić, gdy sąd spadkowy stwierdził, że innego spadkobiercy niema.

TYTUŁ DRUGI.

Odpowiedzialność spadkobiercy za zobowiązania spadkowe.

1. Zobowiązania spadkowe.

§ 1967. Spadkobierca odpowiada za zobowiązania spadkowe.

Do zobowiązań spadkowych należą oprócz długów po spadkodawcy te zobowiązania, które na spadkobiercę jako takiego spadają, a mianowicie zobowiązania z praw dotyczących części obowiązkowej, ze zapisów i nakazów.*)

§ 1968. Spadkobierca ponosi koszta przyzwoitego pochowu spadkodawcy.

*) Pod „nakazem“ rozumie się podług § 1940 jakieś świadczczenie czegoś, do którego spadkodawca spadkobiercę albo legata-ryusza testamentem zobowiązał, nie przyznając drugiej osobie prawa o domaganie się tegoż świadczenia n. p. wystawienie nagrobka dla spadkodawcy, urządzenie fundacyi dla biednych i t. p.

§ 1969. Spadkobierca jest zobowiązanym dawać w pierwszych trzydziestu dniach po otwarciu się spadku utrzymanie i zezwolić na używanie mieszkania i sprzętów gospodarskich w takim samym rozmiarze, jak to czynił spadkodawca, tym członkom rodziny spadkodawcy, którzy w czasie śmierci spadkodawcy do tegoż domowników należeli i od niego utrzymanie pobierali. W drodze testamentowego rozporządzenia może spadkodawca zaprowadzić odmienne urządzenie.

Przepisy o legatach zastosowuje się odpowiednio.

II. Wywołanie wierzycieli spadkowych.

§ 1970. Do zgłoszenia się ze swemi pretensjami można wierzycieli spadkowych wezwać w drodze postępowania wywoławczego.

§ 1971. Wierzycieli zastawnych i takich wierzycieli, którzy w konkursie z wierzycielami zastawnymi są zrównani, jak niemniej wierzycieli, którzy przy egzekucyi na majątek nieruchomy mają prawo do zaspokojenia z tegoż majątku, powyższe wywołanie o tyle nie dotyczy, o ile chodzi o zaspokojenie z przedmiotów im odpowiadających. To samo obowiązuje o wierzycielach, których pretensye ostrzeżeniem hipotecznem są ubezpieczone, albo którym w konkursie prawo do wyłączenia z masy przysługuje, względem przedmiotu ich prawem objętego.

§ 1972. Praw z części obowiązkowej wynikających, zapisów i nakazów wywołanie powyższe nie dotyczy, acz nie narusza się przepisów w § 2060 nr. 1.

§ 1973. Spadkobierca może o tyle odmówić zaspokojenia wierzyciela spadkowego, w postępowaniu wywoławczem wykluczonego, o ile pozostałość przez zaspokojenie wierzycieli niewykluczonych się wyczerpie. Spadkobierca winien atoli wykluczonego wierzyciela zaspokoić przed wypełnieniem zobowiązań wynikających z praw względem części obowiązkowej, ze zapisów i nakazów, chyba że wierzyciel dochodzi swej pretensyi dopiero po uiszczeniu tychże zobowiązań.

Zwyżkę winien spadkobierca wydać w celu zaspokojenia wierzyciela w drodze egzekucyi, w myśl przepisów opiewających o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego

zbogacenia. Od wydania pozostających jeszcze przedmiotów spadkowych, może spadkobierca się uchronić placąc ich wartość. Prawomocne osądzenie spadkobiercy do zaspokojenia wierzyciela wykluczonego ma wobec innego wierzyciela taki sam skutek jak zaspokojenie.

§ 1974. Wierzyciel spadkowy, swej pretensyi później jak pięć lat po otwarciu się spadku wobec spadkobiercy dochodzący, stoi na równi z wierzycielem wykluczonym, chyba że spadkobierca o tej pretensyi przed upływem owych pięciu lat się dowiedział, albo że pretensyę zgłoszono w postępowaniu wywoławczem. Jeżeli się spadkodawcę za zmarłego ogłasza, to ów przeciąg czasu nie rozpoczyna się przed wydaniem wyroku, który o uznaniu za zmarłego orzeka.

Obowiązek w myśl § 1973 ust. 1 zdanie 2 na spadkobiercy ciążyący nastaje w stosunku wzajemnym pomiędzy zobowiązaniami z praw względem części obowiązkowej, ze zapisów i nakazów tylko o tyle, o ileby wierzyciel miał pierwszeństwo przed innymi w razie konkursu spadkowego.

O ile wywołanie w myśl § 1971 wierzyciela nie dotyczy, o tyle nie zastosowuje się do niego przepisów w ust. 1.

III. Ograniczenie odpowiedzialności spadkobiercy.

§ 1975. Jeżeli nad pozostałością kuratelę w celu zaspokojenia wierzycieli spadkowych zarządzono (administracja pozostałości) albo konkurs spadkowy otworzono, to odpowiedzialność spadkobiercy za zobowiązania spadkowe ogranicza się na spadku.

§ 1976. Jeżeli administrację pozostałości zarządzono albo konkurs spadkowy otworzono, to stosunki prawne, które wskutek otwarcia się spadku przez zlanie się prawa ze zobowiązaniem albo też prawa z ciężarem wygasły, uważa się jako niewygasłe.

§ 1977. Jeżeli ktoś z wierzycieli spadkowych przed zarządzeniem administracji nad pozostałością albo przed otwarciem konkursu nad spadkiem swoją pretensyę z pretensyą spadkobiercy do pozostałości nie należącą bez przyzwolenia spadkobiercy skompenzował, to po zarządzeniu administracji nad pozostałością albo po otwarciu kon-

kursu spadkowego należy uważać kompensację jako niebyłą.

To samo obowiązuje wtenczas, gdy ktoś z wierzycieli, nie będąc wierzycielem spadkowym, swą pretensję do spadkobiercy z pretensją do spadku należącą skompensował.

§ 1978. Jeżeli nad pozostałością administrację zarządzono albo nad nią konkurs otworzono, to spadkobierca jest wierzycielom spadkowym za dotychczasową administrację pozostałości tak odpowiedzialnym, jak gdyby administrację poczynawszy od przyjęcia spadku dla nich jako osoba polecenie mająca był miał sprawować. Do interesów spadkowych, które spadkobierca przed przyjęciem spadku pozatłatwiał, zastosowuje się odpowiednio przepisy opiewające o sprawowaniu cudzych interesów bez polecenia.

Pretensye, które wierzycielom spadkowym w myśl ust. 1 przysługują, uważa się jako do spadku należące.

Nakłady należy spadkobiercy zwrócić ze spadku o tyle, o ileby ich zwrotu mógł żądać w myśl przepisów opiewających o poleceniu albo o sprawowaniu cudzych interesów bez polecenia.

§ 1979. Uiszczenie jakiegos zobowiązania spadkowego przez spadkobiercę muszą wierzyciele uznać jako na rachunek spadku uskutecznione, jeżeli spadkobierca według okoliczności mógł przypuścić, że pozostałość na uiszczenie wszystkich zobowiązań spadkowych wystarczy.

§ 1980. Jeżeli spadkobierca, dowiedziawszy się o tem, że długi wartość pozostałości przenoszą, o otwarcie konkursu nad pozostałością bezzwłocznie nie wniesie, to odpowiada on wierzycielom za szkodę ztąd powstającą. Przy obliczaniu, czy pozostałość jest wystarczającą, nie wchodzi w rachubę zobowiązania ze zapisów i nakazów.

Niewiadomość na niedbalstwie polegająca stoi na równi z wiadomością o zadłużeniu ponad wartość. W szczególności poczytuje się spadkobiercy za niedbałość, jeżeli on o wywołanie wierzycieli spadkowych nie wnosi, mimo że ma powód do przypuszczania, że niewiadome zobowiązania spadkowe istnieją; wywołania nie potrzeba, jeżeli kosztą postępowania w porównaniu do zapasu pozostałości są niestósunkowo wielkie.

§ 1981. Administrację pozostałości winien sąd spadkowy zarządzić, jeżeli spadkobierca o jej zarządzenie wnosi.

Na wniosek jednego z wierzycieli spadkowych należy administrację pozostałości zarządzić, jeżeli zachodzi powód do przypuszczenia, że zaspokojenie wierzycieli spadkowych z pozostałości przez zachowanie się spadkobiercy albo przez jego stan majątkowy na niebezpieczeństwo narażonem będzie. Jeżeli od przyjęcia spadku dwa lata upłynęły, to wniosku takiego już stawiać nie można.

Przepisu w § 1785 nie zastosowuje się w tym przypadku.

§ 1982. Zarządzenia administracji spadkowej można odmówić, jeżeli niema masy do kosztów stósownej.

§ 1983. Sąd spadkowy zarządzenie administracji spadkowej przez gazetę do swych obwieszczeń przeznaczoną publicznie ogłosić winien.

§ 1984. W chwili zarządzenia administracji nad pozostałością traci spadkobierca prawo do zawiadywania i rozporządzania pozostałością. Przepisy §§ 6, 7 Ordynacyi konkursowej zastosowuje się odpowiednio. Pretensyi przeciw pozostałości się zwracającej można dochodzić tylko na zawiadowcy pozostałości.

Egzekucye i areszty na pozostałość na rzecz takiego wierzyciela, który nie jest wierzycielem spadkowym, są wykluczone.

§ 1985. Zawiadowca pozostałości winien pozostałością zarządzać i poniszczać z niej zobowiązania spadkowe.

Zawiadowca pozostałości jest także wierzycielem spadkowym za zarząd pozostałości odpowiedzialnym. Przepisy § 1978 ust. 2 i §§ 1979, 1980 zastosowuje się odpowiednio.

§ 1986. Zawiadowcy pozostałości wolno pozostałość dopiero wtenczas spadkobiercy wydać, gdy wiadome zobowiązania spadkowe pouiszczane zostały.

Jeżeli uiszczenie jakiego zobowiązania tymczasowo jest niewykonalnem, albo jeżeli jakie zobowiązanie jest spornem, to pozostałość można wydać dopiero wtenczas, jeżeli się wierzycielowi złoży rękojmię. Za pretensyę wa-

runkową nie potrzeba składać rękojmi, jeżeli możliwość nastania warunku jest tak daleką, że owa pretensya nie ma terażniejszej wartości majątkowej.

§ 1987. Zawiadowca pozostałości może się domagać stósownego wynagrodzenia za sprawowanie swego urzędu.

§ 1988. Administracja spadku kończy się w chwili otwarcia konkursu nad spadkiem.

Administrację spadku można znieść, jeżeli się wykaże, że nie ma masy do kosztów stósownej.

§ 1989. Jeżeli konkurs spadkowy podziałem masy albo przymusową ugodą się zakończył, to do odpowiedzialności spadkobiercy zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1973.

§ 1990. Jeżeli zarządzenie administracji spadkowej albo otwarcie konkursu spadkowego dla braku masy do kosztów odpowiedniej są niemożliwemi, albo jeżeli się z tegoż powodu administrację spadku znieśie lub postępowania konkursowego zaniecha, to spadkobierca może odmówić zaspokojenia wierzyciela spadkowego o tyle, o ile spadek nie starczy. Spadkobierca jest w takim razie zobowiązany do wydania pozostałości w celu zaspokojenia wierzyciela w drodze egzekucyi.

Prawa spadkobiercy nie wyklucza się przeto, że wierzyciel po otwarciu się spadku w drodze egzekucyi albo wykonania aresztu prawo zastawu albo hipotekę lub też w drodze tymczasowego rozporządzenia ostrzeżenie hipoteczne uzyskał.

§ 1991. Jeżeli spadkobierca robi użytek z prawa które mu w myśl § 1990 przysługuje, to pod względem jego odpowiedzialności i zwrotu jego nakładów zastosowuje się przepisy §§ 1978, 1979.

Stósunki prawne, które wskutek otwarcia się spadku przez zlanie się prawa ze zobowiązaniem albo prawa z ciężarem wygasły uważa się w stósunku pomiędzy wierzycielem a spadkobiercą jako niewygaste.

Prawomocne skazanie spadkobiercy na zaspokojenie wierzyciela ma wobec innego wierzyciela taki sam skutek, jak zaspokojenia.

Zobowiązania wynikające z praw względem części obowiązkowej, zapisów i nakazów winien spadkobierca tak uiszczać, jakby one w razie konkursu uiszczane były.

§ 1992. Jeżeli zadłużenie spadku ponad wartość na zapisach i nakazach polega, to spadkobierca jest uprawnionym do uiszczenia tychże zobowiązań w myśl przepisów w §§ 1990, 1991 nawet wtenczas, gdy warunki § 1990 nie zachodzą. Spadkobierca może się uchronić od wydania pozostających jeszcze przedmiotów spadkowych przez zapłacenie ich wartości.

IV. Sporządzanie inwentarza. Nieograntsonę odpowiedzialność spadkobiercy.

§ 1993. Spadkobierca jest uprawnionym do podania sądowi spadkowemu (sporządzenie inwentarza) spisu pozostałości (inwentarz).

§ 1994. Na wniosek jednego z wierzycieli spadkowych winien sąd spadkowy wyznaczyć spadkobiercy termin do sporządzenia inwentarza (termin do sporządzenia inwentarza). Po upływie owego terminu odpowiada spadkobierca za zobowiązania spadkowe bez ograniczenia, jeżeli się przedtem inwentarza nie sporządzi.

Wnioskodawca winien swą pretensję uwiarogodnić. Jeżeli pretensya nie istnieje, to ta okoliczność pozostaje bez wpływu na skuteczność wyznaczenia terminu.

§ 1995. Termin do sporządzenia inwentarza winien wynosić przynajmniej jeden miesiąc, a najwięcej trzy miesiące. Ow termin rozpoczyna się w chwili doręczenia tej uchwały, którą się termin wyznacza.

Jeżeli termin przed przyjęciem spadku wyznaczonym zostanie, natenczas rozpoczyna on się w chwili przyjęcia spadku.

Na wniosek spadkobiercy może sąd spadkowy ów termin przedłużyć według swego uznania.

§ 1996. Jeżeli spadkobierca wskutek wyższej mocy doznał przeszkody w sporządzeniu inwentarza na czas właściwy albo w stawieniu wniosku o usprawiedliwione okolicznościami pominięcie terminu, to na jego wniosek winien mu sąd spadkowy wyznaczyć nowy termin do spo-

rzędzenia inwentarza. To samo obowiązuje wtenczas, gdy spadkobierca o doręczeniu uchwały, którą termin do sporządzenia inwentarza wyznaczono, bez własnej winy się nie dowiedział.

Wniosek ten musi być podanym w przeciągu dwóch tygodni po usunięciu przeszkody i najpóźniej przed upływem jednego roku po upływie terminu pierwotnie wyznaczonego.

Jeżeli to możebnem, to przed decyzją powinno się wysłuchać tego wierzyciela spadkowego, na którego wniosek pierwszy termin wyznaczono.

§ 1997. Do przebiegu terminu, który ustanowiono dla sporządzenia inwentarza, i do dwutygodniowego, w § 1996, ust. 2 wyznaczonego terminu zastosowuje się odpowiednio przepisy § 203 ust. 1 i § 206 opiewające o przedawnieniu.

§ 1998. Jeżeli spadkobierca zemrze przed upływem terminu, który do sporządzenia inwentarza ustanowiono albo przed upływem dwutygodniowego, w § 1996 ust. 2 wyznaczonego terminu, to owe terminy nie mogą się skończyć przed upływem tego przeciągu czasu, który jest przepisany do odrzucenia spadku po spadkobiercy.

§ 1999. Jeżeli spadkobierca pod władzą rodzicielską albo pod opieką pozostaje, to sąd spadkowy powinien donieść sądowi opiekuńczemu o wyznaczeniu terminu do sporządzenia inwentarza.

§ 2000. Wyznaczenie terminu do sporządzenia inwentarza staje się bezskutecznem, jeżeli się administrację spadku zarządza albo konkurs spadkowy otwiera. Podczas trwającej administracji spadku albo w ciągu konkursu spadkowego nie można wyznaczać terminu do sporządzenia inwentarza. Jeżeli konkurs spadkowy podziałem masy albo przymusową ugodą się zakończył, to do odwrócenia nieograniczonej odpowiedzialności sporządzenia inwentarza nie potrzeba.

§ 2001. W inwentarzu należy podać dokładnie te przedmioty i zobowiązania spadkowe, które pozostają w chwili otwarcia się spadku.

Oprócz tego winien inwentarz zawierać opis przedmiotów do spadku należących, o ile on do oznaczenia wartości jest potrzebnym, oraz podanie wartości.

§ 2002. Spadkobierca musi przyzwać do spisania inwentarza właściwą władzę albo właściwego urzędnika lub notaryusza.

§ 2003. Na wniosek spadkobiercy winien sąd spadkowy albo sam inwentarz spisać albo też spisanie poruczyć właściwej władzy albo właściwemu urzędnikowi lub notaryuszowi. Terminu dla sporządzenia inwentarza wyznaczonego dotrzymuje się już przez stawienie wniosku.

Spadkobierca jest zobowiązany udzielić objaśnień do spisania inwentarza potrzebnych.

Władza, urzędnik albo notaryusz winni oddać inwentarz do sądu spadkowego.

§ 2004. Jeżeli inwentarz przepisom w §§ 2002, 2003 odpowiadający u sądu spadkowego już się znajduje, natenczas wystarcza, gdy spadkobierca przed upływem inwentarzowego terminu wobec sądu spadkowego oświadczy, że ów inwentarz jako przezeń podany ma być uważanym.

§ 2005. Jeżeli spadkobierca rozmyślnie spowoduje, że wykaz przedmiotów spadkowych, w inwentarzu podanych, znaczne niedokładności zawiera albo jeżeli spadkobierca w zamiarze skrzywdzenia wierzycieli spadkowych to sprawi, że do inwentarza wstawionem zostanie jakieś nieistniejące zobowiązanie spadkowe, natenczas odpowiada on za zobowiązania spadkowe bez ograniczenia. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli spadkobierca w przypadku § 2003 udzielenia objaśnień odmawia albo je w znaczny sposób zwłóczy.

Jeżeli wykaz przedmiotów spadkowych jest niezupełnym, mimo że nie zachodzi przypadek ust. 1, to można spadkobiercy wyznaczyć nowy termin do uzupełnienia inwentarza.

§ 2006. Spadkobierca winien na żądanie jednego z wierzycieli spadkowych przed sądem spadkowym wykonać przysięgę manifestacyjną tej osnowy,

że przedmioty do spadku należące podług najlepszej wiedzy tak podał dokładnie, jak to uczynić był zdolny.

Spadkobierca może inwentarz przed wykonaniem przysięgi uzupełnić.

Jeżeli spadkobierca złożenia przysięgi odmawia, to staje się temu wierzycielowi, który wniosek stawiał, bez ograniczenia odpowiedzialnym. To samo obowiązuje wtenczas, gdy spadkobierca ani w pierwotnym ani w nowym, na wniosek wierzyciela wyznaczonym terminie się nie stawia, chyba że zachodzi powód, który zmieszkanie nowego terminu dostatecznie usprawiedliwia.

Powtórne złożenie przysięgi może ten sam wierzyciel lub też inny wierzyciel tylko wtenczas się domagać, jeżeli zachodzi powód do przypuszczenia, że spadkobierca po złożeniu przysięgi o dalszych przedmiotach spadkowych się dowiedział.

§ 2007. Jeżeli który spadkobierca do więcej sched dziedzicznych jest powołanym, to jego odpowiedzialność za zobowiązania spadkowe pojmuję się pod względem każdej ze sched dziedzicznych tak, jak gdyby owe schedy do różnych spadkobierców należały. W przypadkach powiększania się schedy i w przypadku § 1935 obowiązuje niniejszy przepis tylko wtenczas, jeżeli schedy w różny sposób są obciążone.

§ 2008. Jeżeli spadkobierczynią jest małżonka i spadek do wniesionego majątku albo do wspólnego mienia należy, to wyznaczenie terminu do sporządzenia inwentarza jest tylko wtenczas skutecznem, jeżeli ów termin także dla męża upłynął. Dopóki termin dla męża nie upłynął, dopóty nie kończy on się także dla żony. Jeżeli mąż inwentarz sporządził, to z tego sporządzenia korzysta i żona.

Jeżeli spadek do wspólnego mienia należy, natenczas obowiązują powyższe przepisy także po ukończeniu wspólności majątkowej.

§ 2009. Jeżeli inwentarz we właściwym czasie sporządzono, to w stosunku pomiędzy spadkobiercą a wierzycielami spadkowymi zachodzi domysł, że w czasie otwarcia się spadku więcej przedmiotów spadkowych nie było jak te, które podano.

§ 2010. Sąd spadkowy winien zezwolić na przejrzenie inwentarza każdemu, kto prawny interes uwiarogodni.

§ 2011. Fiskusowi jako prawnemu spadkobiercy nie można wyznaczać terminu do sporządzenia inwentarza. Fiskus jest wobec wierzycieli spadkowych zobowiązany do udzielania objaśnień o zasobie spadku.

§ 2012. Kuratorowi spadku w myśl §§ 1960, 1961 ustanowionemu terminu do sporządzenia inwentarza wyznaczać nie można. Kurator spadku jest wobec wierzycieli spadkowych zobowiązany do udzielania objaśnień o zasobie pozostałości. Kuratorowi spadku nie wolno zrzekać się ograniczenia, jakie spadkobiercy pod względem odpowiedzialności przysługuje.

Powyższe przepisy odnoszą się także do zawiadowcy pozostałości.

§ 2013. Jeżeli spadkobierca za zobowiązania spadkowe bez ograniczenia odpowiada, natenczas nie zastosowuje się przepisów w §§ 1973 aż do 1975, 1977 aż do 1980, 1989 aż do 1992; spadkobierca nie ma prawa wnosić o zarządzenie administracji nad pozostałością. Na ograniczenie odpowiedzialności w myśl § 1973 albo w myśl § 1974 nastające wolno atoli spadkobiercy się powoływać, jeżeli później zajdzie przypadek § 1994 ust. 1, zdanie 2 albo § 2005 ust. 1.

Przepisów w §§ 1977 aż do 1980, oraz prawa spadkobiercy o domaganie się administracji nad pozostałością nie wyklucza się przeto, że spadkobierca poszczególnym wierzycielom spadkowym bez ograniczenia jest odpowiedzialnym.

V. Wybłędz zwłóczenie.

§ 2014. Spadkobierca ma prawo odmówić uiszczenia zobowiązania spadkowego aż do upływu trzech miesięcy od przyjęcia spadku, atoli nigdy poza czas sporządzenia inwentarza.

§ 2015. Jeżeli spadkobierca w przeciągu jednego roku od przyjęcia spadku stawił wniosek o wywołanie wierzycieli spadkowych i ten wniosek dopuszczono, to spadkobierca ma prawo odmówić uiszczenia zobowiązania spadkowego dopóty, dopóki postępowanie wywoławcze się nie skończy.

Jeżeli spadkobierca w terminie wywoławczym się nie stawil i w przeciągu dwóch tygodni o wyznaczenie nowego terminu nie wniesie albo także w nowym terminie się nie stawil, to stoi to na równi z ukończeniem postępowania wywoławczego.

Jeżeli wyrok wykluczający zapadnie albo wniosek o wydanie wyroku oddalonym zostanie, to postępowania wywoławczego przed upływem dwutygodniowego, w chwili ogłoszenia decyzji się rozpoczynającego terminu i przed załatwieniem zażalenia we właściwym czasie wniesionego za ukończone uważać nie należy.

§ 2016. Przepisów w §§ 2014, 2015 nie zastósowuje się, jeżeli spadkobierca bez ograniczenia jest odpowiedzialnym.

To samo obowiązuje wtenczas, gdy wywołanie wierzycieli spadkowych w myśl § 1971 wierzyciela nie dotyczy, atoli z tem nadmienieniem, że prawo dopiero po otwarciu się spadku w drodze egzekucyi albo w drodze wykonania aresztu nabyte, oraz ostrzeżenie hipoteczne po tymże czasie w drodze tymczasowego rozporządzenia uzyskane, nieuwzględnionemi pozostają.

§ 2017. Jeżeli się kuratora pozostałości do zarządzania pozostałością przed przyjęciem spadku ustanawia, to terminy w § 2014 i w § 2015 wyznaczone rozpoczynają się w chwili ustanowienia kuratora.

TYTUŁ TRZECI.

Pretensye z odziedziczenia.

§ 2018. Oj każdego, kto cośkolwiek na mocy jakiegoś w rzeczywistości mu nie przysługującego prawa odziedziczenia ze spadku otrzymał (posiadacz spadku), może spadkobierca żądać wydania tego, co otrzymano.

§ 2019. Jako ze spadku otrzymane uważa się także to, co posiadacz spadku w drodze czynności prawnej środkami ze spadku pochodzącemi nabywa.

Ze pretensya w ten sposób nabyta do spadku należy, winien dłużnik uznać dopiero wtenczas, gdy o jej przynależności do spadku się dowie; przepisy §§ 406 aż do 408 zastósowuje się odpowiednio.

§ 2020. Posiadacz spadku winien wydać spadkobiercy pobierane użytki; obowiązek wydania obejmuje także owoce, których własność posiadacz uzyskał.

§ 2021. O ile posiadacz spadku do wydania jest niezdolen, o tyle podpada jego obowiązek wydania pod przepisy opiewające o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zbgacenia.

§ 2022. Posiadacz spadku jest zobowiązanym do wydania rzeczy do spadku należących tylko za zwrotem wszelkich nakładów, o ile owe nakłady przez policzenie ich na to, o co się zbgacono i co w myśl § 2021 wydać należy, pokryte nie zostaną. Przepisy §§ 1000 aż do 1003 obowiązujące względem pretensyi o własność zastósowuje się.

Do nakładów należą także te wydatki, które posiadacz spadku na opłacenie ciężarów spadku i na uiszczenie zobowiązań spadkowych poczyni.

O ile spadkobierca nakłady, których na poszczególne rzeczy nie poczyniono, a mianowicie nakłady w ustępie 2 określone, podług ogólnych przepisów w szerszym zakresie wynagrodzić winien, o tyle pozostaje pretensya posiadacza spadku nienaruszoną.

§ 2023. Jeżeli posiadacz spadku ma wydać rzeczy do spadku należące, to począwszy od nastania uwisłości stanowią o pretensyi spadkobiercy względem odszkodowania za pogorszenie, zniszczenie się albo za niemożliwość wydania z innego powodu zachodzącą te przepisy, które obowiązują pod względem stósunku, jaki od nastania uwisłości pretensyi o własność pomiędzy właścicielem a posiadaczem zachodzi.

To samo obowiązuje o pretensyi spadkobiercy względem wydania albo wynagrodzenia użytków i o pretensyi posiadacza spadku o zwrot nakładów.

§ 2024. Jeżeli posiadacz spadku na początku posiadania spadku w dobrej wierze się nie znajduje, natenczas jest on tak odpowiedzialnym, jak gdyby pretensya spadkobiercy w tymże czasie stała się uwisłą. Jeżeli posiadacz spadku później się dowie, że nie jest spadkobiercą, to jest odpowiedzialnym w takiż sam sposób począwszy

od powzięcia wiadomości. Dalej sięgająca odpowiedzialność z powodu zwłoki pozostaje nienaruszoną.

§ 2025. Jeżeli posiadacz spadku jakiś przedmiot spadkowy w drodze karygodnego czynu albo jaką rzecz do spadku należącą w drodze zakazanej samowoli osiągnął, natenczas odpowiada on podług przepisów opiewających o odszkodowaniu za czyny niedozwolone. Posiadacz spadku w dobrej wierze się znajdujący odpowiada atoli za zakazaną samowolę w myśl powyższych przepisów tylko wtenczas, jeżeli spadkobierca posiadanie rzeczy istotnie już objął.

§ 2026. Dopóki pretensya o spadek się nie przedawniła, dopóty nie wolno posiadaczowi spadku wobec spadkobiercy na zasiedzenie takiej rzeczy się powoływać, którą jako do spadku należącą posiada.

§ 2027. Posiadacz spadku jest zobowiązanym do udzielenia spadkobiercy objaśnienia o zasobie spadku i o tem, gdzie przedmioty spadkowe się znajdują.

Takiż sam obowiązek ma ten, kto, nie będąc posiadaczem spadku, jakąś rzecz z pozostałości zabierze, zanim spadkobierca posiadanie rzeczywiście obejmie.

§ 2028. Kto w czasie otwarcia się spadku do domowników spadkobiercy należał, ten jest zobowiązanym udzielić spadkobiercy na żądanie wiadomości co do tego, jakie interesa spadkowe załatwiał i co mu o tem jest wiadomem, gdzie przedmioty spadkowe się znajdują.

Jeżeli zachodzi powód do przypuszczenia, że wiadomości nie udzielono z potrzebną starannością, to osoba zobowiązana winna na żądanie spadkobiercy złożyć przysięgę manifestacyjną tej osnowy:

ze wiadomości podług najlepszej wiedzy tak udzieliła dokładnie, jak to uczynić była zdolną.

Przepisy § 259 ust. 3 i § 261 zastosowuje się w tym razie.

§ 2029. O odpowiedzialności posiadacza spadku wobec tych pretensyi, które spadkobiercy do poszczególnych przedmiotów spadkowych przysługują, stanowią przepisy opiewające o pretensyi z odziedziczenia.

§ 2030. Kto nabywa spadek od posiadacza spadku drogą kontraktu, ten stoi w stosunku do spadkobiercy na równi z posiadaczem spadku.

§ 2031. Jeżeli osoba za zmarłą uznana przeżyła tę chwilę, która za chwilę jej śmierci uchodzi, to może się domagać wydania swego majątku w myśl przepisów opiewających o pretensyi z odziedziczania. Dopóki osoba za zmarłą uznana jeszcze żyje, to przedawnienie jej pretensyi nie może dobiec kresu przed upływem jednego roku od tej chwili, w której ona o uznaniu za zmarłą się dowiadyje.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli o jakiejś osobie bez uznania jej za zmarłą niesłusznie przyjęto, że nie żyje.

TYTUŁ CZWARTY.

Większa ilość spadkobierców.

I. Prawny stosunek spadkobierców między sobą.

§ 2032. Jeżeli spadkodawca więcej spadkobierców pozostawia, to pozostałość staje się wspólnym majątkiem spadkobierców.

Aż do działów obowiązują przepisy §§ 2033 aż do 2041.

§ 2033. Każdy spadkobierca może rozporządzać swym udziałem w spadku. Kontrakt, którym współspadkobierca swym udziałem rozporządza, wymaga spisania do sądowego albo notaryalnego protokołu.

Swym udziałem w poszczególnych przedmiotach spadkowych współspadkobiercy rozporządzać nie wolno.

§ 2034. Jeżeli kto ze współspadkobierców swój udział trzeciej osobie sprzedaje, natenczas jest reszta współspadkobierców do pierwokupna uprawniona.

Termin do wykonania prawa pierwokupna wynosi dwa miesiące. Prawo pierwokupna jest odziedziczalnem.

§ 2035. Jeżeli sprzedany udział na kupującego przelano, to współspadkobiercy mogą prawo pierwokupna, które im w myśl § 2034 wobec sprzedającego przysługuje, wykonywać wobec kupującego. Dla sprzedającego upada prawo pierwokupna w chwili przelania udziału.

Sprzedający winien współspadkobierców o przelaniu udziału zawiadomić bezzwłocznie.

§ 2036. W chwili przelania udziału na współspadkobierców staje się kupujący wolnym od odpowiedzialności za zobowiązania spadkowe. Jego odpowiedzial-

ność trwa jednakże dalej o tyle, o ile on wierzycielom spadkowym w myśl §§ 1978 aż do 1980 odpowiada; przepisy §§ 1990, 1991 zastosowuje się odpowiednio.

§ 2037. Jeżeli kupujący przelewa ów udział na kogoś innego, wtenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 2033, 2035, 2036.

§ 2038. Zarząd pozostałości przysługuje spadkobiercom wspólnie. Każdy współspadkobierca jest wobec drugich zobowiązany do współdziałania w użyciu takich środków, jakie do prawidłowego zarządu są potrzebne; środki do utrzymania pozostałości konieczne może zarządzić każdy współspadkobierca bez współdziałania drugich.

Przepisy §§ 743, 745, 746, 748 zastosowuje się. Owoce rozdziela się dopiero przy działach spadku. Jeżeli działy na dłuższy czas aniżeli na rok jeden wykluczono, to każdy współspadkobierca może się domagać podziału czystego dochodu z końcem każdego roku.

§ 2039. Jeżeli do spadku jakaś pretensya należy, to osoba zobowiązana może tylko wszystkim spadkobiercom wspólnie się uiszczyć, a każdy współspadkobierca może żądać uiszczenia tylko na rzecz wszystkich spadkobierców. Każdy współspadkobierca może się domagać, aby osoba zobowiązana rzecz uiszczyć się mającą dla wszystkich spadkobierców zdeponowała albo, jeżeli rzecz do depozycyi się nie nadaje, aby ją oddała do zachowawcy sądownie ustanowić się mającego.

§ 2040. Przedmiotem spadkowym wolno spadkobiercom rozporządzać tylko wspólnie.

Z pretensją do spadku należącą nie może dłużnik kompensować pretensyi do poszczególnego współspadkobiercy mu przysługującej.

§ 2041. To co się nabywa na mocy prawa do spadku należącego lub jako wynagrodzenie za zniszczenie, uszkodzenie albo zabranie, jakiegoś przedmiotu spadkowego lub też w drodze takiej czynności prawnej, która do spadku się odnosi, należy do spadku. Do pretensyi, którą w drodze takiejże czynności prawnej nabyto, zastosowuje się przepis § 2019 ust. 2.

§ 2042. O ile z §§ 2043 aż do 2045 nic innego nie wynika, to każdy współspadkobierca może domagać się działów każdego czasu.

Przepisy § 749 ust. 2, 3 i §§ 750 aż do 758 zastosowuje się.

§ 2043. O ile schedy dziedziczne z powodu oczekiwanego narodzenia się współspadkobiercy są niepewne, o tyle są wykluczone działy aż do ustania owej niepewności.

To samo obowiązuje o tyle, o ile schedy dziedziczne dla tego jeszcze są niepewne, że decyzya względem uznania prawego pochodzenia, względem zatwierdzenia przybrania dziecka albo potwierdzenia fundacyi przez spadkobiercę utworzonej jeszcze nie zapadła.

§ 2044. Spadkodawca może w testamencie działy spadkowe albo działy względem poszczególnych przedmiotów spadkowych wykluczyć albo też uczynić je zawisłemi od dotrzymania pewnego terminu wypowiedzenia. Przepisy § 749 ust. 2, 3, §§ 750, 751 i § 1010 ust. 1 zastosowuje się odpowiednio.

To rozporządzenie staje się bezskutecznem, jeżeli od otwarcia się spadku trzydzieści lat upłynęło. Spadkodawca może atoli postanowić, że takie rozporządzenie ma obowiązywać aż do nastania pewnego, w osobie jednego ze współspadkobierców zachodzącego zdarzenia albo, jeżeli spadkodawca odziedziczenie w drugiej linii lub jaki zapis ustanawia, aż do nastania dziedzictwa w drugiej linii albo do czasu, w którym zapis przypadnie. Jeżeli współspadkobierca, w którego osobie owo zdarzenie ma nastąpić, jest osobą jurystyczną, to pozostaje przy owym trzydziestoletnim przeciągu czasu.

§ 2045. Każdy współspadkobierca może się domagać odroczenia działów aż do ukończenia dozwolonego w myśl § 1970 postępowania wywoławczego albo do upływu terminu w § 2061 do zgłaszania pretensyi wyznaczonego. Jeżeli o postępowanie wywoławcze jeszcze nie wniesiono albo ogólnego wezwania w myśl § 2061 jeszcze nie obwieszczone, to odroczenia można się domagać tylko wtenczas, jeżeli się bezzwłocznie wniosek stawi albo wezwanie ogłosi.

§ 2046. Z pozostałości należy uiszczyć najpierw zobowiązania spadkowe. Jeżeli jakieś zobowiązanie spadkowe jeszcze nie jest płatnem albo jeżeli ono jest spornem, to należy tyle zatrzymać, ile do uiszczenia go potrzeba.

Jeżeli jakie zobowiązanie tylko na niektórych współspadkobierców przypada, natenczas wolno tymże współspadkobiercom domagać się uiszczenia z tego, co im przy działach się należy.

W celu uiszczenia zobowiązań należy pozostałość, o ile potrzeba zachodzi, spieniężyć.

§ 2047. Zwyżka po uiszczeniu zobowiązań spadkowych pozostająca należy do współspadkobierców stosownie do ich sched dziedzicznych.

Pisma dotyczące osobistych stosunków spadkobiercy, jego rodziny lub całej pozostałości, pozostają wspólnemi.

§ 2048. Spadkodawca może umieścić w testamentie rozporządzenia co do działów. W szczególności wolno mu rozporządzić, aby działy spadkowe podług słusznego uznania trzeciej osoby się odbyły. Decyzya, którą trzecia osoba na mocy owego rozporządzenia wydała, nie obowiązuje spadkobierców, jeżeli jest oczywiście niesłuszną; w takim razie zapada decyzya w drodze wyroku.

§ 2049. Jeżeli spadkodawca rozporządził, że jeden ze współspadkobierców ma mieć prawo objąć dobra do spadku należące, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że za owe dobra ma się wstawić w rachunek wartość ich dochodu.

O wartości dochodu stanowi ten czysty dochód, jaki owe dobra podług ich dotychczasowego gospodarskiego przeznaczenia przy prawidłowem gospodarowaniu trwale przynosić mogą.

§ 2050. Potomkowie, którzy spadkobiercę jako ustawą powołani spadkobiercy odziedziczają, są zobowiązani to, co za życia spadkobiercy od niego jako wyprawę otrzymali, przy działach pomiędzy sobą zrównać, o ile spadkodawca przy dawaniu wyprawy nic innego nie postanowił.

Dopłaty, które dawano w tym celu, aby były zużywane jako dochody, oraz wydatki na przysposobienie do jakiegoś zawodu, należy zrównać o tyle, o ile one prze-

kraczały miarę odpowiadającą majątkowym stosunkom spadkobiercy.

Inne daniny wśród żyjących należy zrównać, jeżeli spadkodawca przy nadaniu zrównać je nakazał.

§ 2051. Jeżeli jaki potomek, któryby jako spadkobierca do zrównania był zobowiązany, przed otwarciem się spadku albo też potem odpadnie, to do zrównania danin jest zobowiązany ten potomek, który w jego miejsce wstępuje.

Jeżeli spadkodawca w miejsce odpadającego potomka innego spadkobiercę podstawiał, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że spadkobierca podstawiony nie ma więcej otrzymać, aniżeliby ów potomek przy uwzględnieniu obowiązku zrównania otrzymał.

§ 2052. Jeżeli spadkodawca potomkom tyle jako spadkobiercom powyznaczał, ileby oni jako prawni spadkobiercy byli otrzymali, albo jeżeli spadkodawca ich schedy w ten sposób poustanawiał, że one w takim samym stosunku do siebie pozostają, jak schedy ustawą przepisane, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że potomkowie w myśl §§ 2050, 2051 do zrównania zobowiązani być mają.

§ 2053. Tego, co jakiś dalszy potomek przed odpadnięciem bliższego, od sukcesyi go wykluczającego potomka lub co potomek w miejsce innego potomka jako podstawiony spadkobierca wstępujący od spadkodawcy otrzymali, wyrównywać nie potrzeba, chyba że spadkodawca przy nadawaniu zrównanie zarządził.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli jakiś potomek przedtem, nim prawne stanowisko potomka osiągnął, od spadkobiercy coś otrzymał.

§ 2054. To, co się daje ze wspólnego mienia ogólnej wspólności majątkowej, wspólności dorobku albo wspólności ruchomego majątku, uważa się jako w połowie przez każdego z małżonków dane. Gdy się atoli coś daje takiemu potomkowi, który tylko od jednego z małżonków pochodzi, albo jeżeli jeden z małżonków to co dał, do wspólnego mienia wynagrodzić winien, natenczas uważa się ową daninę jako daninę tegoż małżonka.

Powyższe przepisy zastosowuje się odpowiednio do daniny, ze wspólnego mienia dalszej wspólności majątkowej.

§ 2055. Przy działach spadkowych policza się każdemu współspadkobiercy to, co otrzymał i wyrównać winien, na jego schedę dziedziczną. Wartość wszystkich, zrównaniu podlegających danin dolicza się do spadku, o ile ów spadek tym współspadkobiercom przypada, pomiędzy którymi zrównanie się odbywa.

O wartości stanowi czas, w którym korzyść nadano.

§ 2056. Jeżeli ktoś ze współspadkobierców w drodze daniny więcej otrzymał, aniżeli by na niego przy działach przypadło, to nie jest zobowiązany do wydania zwyczajki. Spadkiem dzieli się w takim razie reszta spadkobierców w ten sposób, że się wartości daniny i schedy współspadkobiercy w rachunek nie wstawia.

§ 2057. Każdy współspadkobierca jest zobowiązany udzielić reszcie współspadkobierców na żądanie objaśnienia co do tych danin, które w myśl §§ 2050 aż do 2053 do zrównania podać winien. Przepisy §§ 260, 261 opiewające o obowiązku składania przysięgi manifestacyjnej zastosowuje się odpowiednio.

II. Prawny stosunek pomiędzy spadkobiercami a wierzycielami spadkowymi.

§ 2058. Za wspólne zobowiązania spadkowe odpowiadają spadkobiercy jako dłużnicy solidarni.

§ 2059. Aż do podziału spadku może każdy współspadkobierca odmówić uiszczenia zobowiązań z tego majątku, który oprócz swego udziału w spadku posiada. Jeżeli spadkobierca za jakieś zobowiązanie spadkowe bez ograniczenia jest odpowiedzialnym, to powyższe prawo nie przysługuje mu co do takiej części zobowiązania, która jego schedzie dziedzicznej odpowiada.

Prawo wierzycieli spadkowych o domaganie się zaspokojenia z niepodzielonego spadku od wszystkich współspadkobierców pozostaje nienaruszonym.

§ 2060. Po działach spadkowych jest każdy współspadkobierca odpowiedzialnym tylko za taką część zobowiązania spadkowego, jaka jego schedzie dziedzicznej odpowiada:

- 1, jeżeli wierzyciela w postępowaniu wywoławczem wykluczono; o tyle obejmuje wywołanie także wierzycieli w § 1972 oznaczonych, oraz tych wierzycieli, którym współspadkobierca bez ograniczenia odpowiada;
- 2, jeżeli wierzyciel swej pretensyi później aniżeli pięć lat po czasie w § 1974 ust. 1 oznaczonym dochodzi, chyba że współspadkobierca przed upływem owych pięciu lat o pretensyi się dowiedział albo że ją w postępowaniu wywoławczem zgłoszono; powyższego przepisu nie zastosowuje się o tyle, o ile wywołanie w myśl § 1971 wierzyciela nie dotyczy;
- 3, jeżeli konkurs nad spadkiem otworzony został i podziałem masy albo przymusową ugodą się zakończył.

§ 2061. Każdy współspadkobierca może wierzycieli spadkowych wezwać publicznie, aby ze swemi pretensyami w przeciągu sześciu miesięcy do niego albo do sądu spadkowego się zgłosili. Jeżeli wierzycieli w ten sposób wezwano, to każdy współspadkobierca jest po działach tylko za taką część pretensyi odpowiedzialnym, jaka jego schedzie dziedzicznej odpowiada, o ile pretensyi przed upływem owego terminu nie zgłoszono albo współspadkobierca w czasie działów o pretensyi nie wiedział.

To wezwanie należy ogłosić przez gazetę »Deutscher Reichsanzeiger« i przez tę gazetę, która do obwieszczeń sądu spadkowego jest przeznaczoną. Powyższy przeciąg czasu rozpoczyna się od ostatniego ogłoszenia. Koszta spadają na tego spadkobiercę, który wezwanie ogłasza.

§ 2062. O zarządzenie administracyi nad spadkiem mogą spadkobiercy wnieść tylko wspólnie; zarządzenie administracyi jest wykluczone, jeżeli spadek podzielono.

§ 2063. Z inwentarza, który jeden ze współspadkobierców sporządził, korzysta i reszta spadkobierców, o ile bez ograniczenia nie odpowiadają.

Współspadkobierca może wobec reszty spadkobierców na ograniczenie swej odpowiedzialności także wtenczas się powoływać, gdy wobec innych wierzycieli spadkowych bez ograniczenia odpowiada.

ROZDZIAŁ TRZECI

Testament

TYTUŁ PIERWSZY.

Przepisy ogólne.

§ 2064. Testament może spadkodawca sporządzić tylko osobiście.

§ 2065. Spadkodawca nie może testamentu w ten sposób sporządzać, aby ktoś inny miał o tem stanowić, czy testament ma obowiązywać lub nie obowiązywać.

Oznaczenia osoby, która na mocy testamentu ma coś otrzymać, tudzież oznaczenia tego przedmiotu, który ma być danym, spadkodawca komuś innemu poruczać nie może.

§ 2066. Jeżeli spadkodawca swych prawnych spadkobierców bez bliższego ich określenia w testamencie uwzględnił, to uwzględnionemi po częściach prawnym schedom odpowiadających są te osoby, któreby w czasie otwarcia się spadku jego prawnymi spadkobiercami były. Jeżeli to, co w testamencie przeznaczono, przeznaczonem zostało pod zawieszającym warunkiem albo przy wyznaczeniu początkowego terminu, to w razie wątpliwości, należy uważać jako uwzględnione te osoby, któreby były prawnymi spadkobiercami, gdyby spadkodawca w czasie nastania owego warunku albo terminu był umarł.

§ 2067. Jeżeli spadkodawca swych krewnych albo swych najbliższych krewnych bez bliższego ich określenia w testamencie uwzględnił, to w razie wątpliwości, są uwzględnionymi po częściach ich prawnym schedom odpowiadających ci krewni, którzyby w czasie otwarcia się spadku jego prawnymi spadkobiercami byli. Przepis § 2066 zdanie 2 zastosowuje się w tym przypadku.

§ 2068. Jeżeli spadkodawca swe dzieci bez bliższego ich określenia w testamencie uwzględnił, a które z dzieci przed sporządzeniem testamentu z pozostawieniem potomków umarło, to, w razie wątpliwości, należy przyjąć, że owi potomkowie o tyle są uwzględnieni, o ileby oni przy odziedziczaniu podług prawnego następstwa w miejsce owego dziecka wstępowali.

§ 2069. Jeżeli spadkodawca jednego ze swych potomków w testamencie uwzględnił, a tenże potomek po sporządzeniu testamentu odpadnie, to, w razie wątpliwości, należy przyjąć, że jego potomkowie o tyle są uwzględnieni, o ileby oni przy odziedziczeniu podług prawnego następstwa w miejsce owego potomka wstępowali.

§ 2070. Jeżeli spadkodawca potomków trzeciej osoby bez bliższego ich określenia w testamencie uwzględnił, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że nie uwzględnił tych potomków, którzy w czasie otwarcia się spadku albo, jeżeli to, co w testamencie przeznaczono, pod warunkiem zawieszającym lub z oznaczeniem początkowego terminu przeznaczonem zostało i warunek albo ów termin dopiero po otwarciu się spadku nastają, w czasie nastania warunku albo owego terminu jeszcze nie byli spłodzeni.

§ 2071. Jeżeli spadkodawca pewną klasę osób albo też takie osoby bez bliższego ich określenia w testamencie uwzględnił, które do niego w jakimś służbowym albo przemysłowo-handlowym stosunku pozostają, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że uwzględnił tych, którzy w czasie otwarcia się spadku do oznaczonej klasy należą lub też w określonym stosunku pozostają.

§ 2072. Jeżeli spadkodawca ubogich bez bliższego określenia w testamencie uwzględnił, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że nakazując rozdzielić to, co zapisał, pomiędzy ubogich, uwzględnił publiczną kasę ubogich tej gminy, w której miał swą ostatnią siedzibę.

§ 2073. Jeżeli spadkodawca uwzględnioną w testamencie osobę w ten sposób określił, że owo określenie do więcej osób się stosuje i dojść nie można, kto z nich miał być uwzględnionym, to uważa się owe osoby jako uwzględnione po równych częściach.

§ 2074. Jeżeli spadkodawca w testamencie komuś przeznaczył pod warunkiem zawieszającym, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że także przeznaczenie czegoś tylko wtenczas ma obowiązywać, jeżeli uwzględniona osoba tej chwili dożyje, w której warunek się spełni.

§ 2075. Jeżeli spadkodawca w testamencie komuś przeznaczył pod tym warunkiem, że osoba uwzględniona przez pewien nieoznaczony przeciąg czasu czegoś

zaniecha lub coś nadal będzie czyniła, a to zaniechanie lub czynienie czegoś od dowolności uwzględnionej osoby zawisło, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że to przeznaczenie czegoś ma być zależnem od tego rozwiązującego warunku, że uwzględniona osoba ową czynność przedsięweźmie albo owego czynienia zaniecha.

§ 2076. Jeżeli warunek, pod którym testamentem komu coś przeznaczono, ma korzyść trzeciej osoby na celu, to ów warunek uważa się w razie wątpliwości jako spełniony, jeżeli owa trzecia osoba potrzebnego współdziałania do spełnienia się warunku odmawia.

§ 2077. Testament, w którym spadkodawca swego małżonka uwzględnił, jest bezskutecznym, jeżeli małżeństwo jest nieważnem, albo jeżeli je przed śmiercią spadkodawcy rozwiązano. Jeżeli spadkodawca w czasie swej śmierci do skargi o rozwód z powodu winy małżonka był uprawnionym i skargę o rozwód albo o zniesienie wspólności małżeńskiej podał, to stoi i to na równi z rozwiązaniem małżeństwa.

Testament, w którym spadkodawca swego narzeczonego uwzględnił, jest bezskutecznym, jeżeli stósunek zaręczynowy przed śmiercią spadkodawcy zerwano.

Taki testament nie jest bezskutecznym wtenczas, jeżeli przyjąć należy, że spadkodawca i na ten przypadek takby był rozporządził.

§ 2078. Testament można zaczepić o tyle, o ile spadkodawca pod względem treści swego oświadczenia w błędzie pozostawał albo oświadczenia takiej treści, jak złożył, wogóle złożyć nie chciał i przyjąć należy, że znając stan rzeczy, owego oświadczenia nie byłby złożył.

To samo obowiązuje o tyle, o ile spadkodawca błędem mniemaniem albo oczekiwaniem zajścia lub niezajścia jakiejś okoliczności lub też groźbą do testamentu bezprawnie spowodowanym został.

Przepisów § 122 nie zastosowuje się.

§ 2079. Testament można zaczepić, jeżeli spadkodawca taką, w czasie otwarcia się spadku istniejącą a do części obowiązkowej uprawnioną osobę pominął, o istnieniu której przy sporządzaniu testamentu nie wiedział albo która dopiero po sporządzeniu testamentu się

urodziła lub do części obowiązkowej uprawnioną stała. Zaczepienie jest o tyle wykluczonem, o ile przyjąć należy, że spadkodawca ów testament i przy znajomości stanu rzeczy był by sporządził.

§ 2080. Do zaczepienia jest uprawnionym ten, kto ze zniesienia testamentu bezpośrednio korzyść odnosi.

Jeżeli w przypadkach § 2078 omyłka tylko do pewnej oznaczonej osoby się odnosi i ta osoba do zaczepienia jest uprawnioną, albo jeżeliby ona do zaczepienia była uprawnioną, gdyby w czasie otwarcia się spadku była żyła, to inna osoba do zaczepienia prawa nie ma.

W przypadku § 2079 przysługuje prawo zaczepienia tylko tej osobie, która ma prawo do części obowiązkowej.

§ 2081. Zaczepienie testamentu, którym się spadkobiercę ustanawia, prawnego spadkobiercę wyklucza, egzekutora testamentu mianuje albo jakie rozporządzenie takiegoż rodzaju znosi, odbywa się w drodze oświadczenia wobec sądu spadkowego.

Sąd spadkowy powinien donieść o zgłoszeniu zaczepienia temu, kto ze zaczepionego rozporządzenia bezpośrednio korzyść odnosi. Sąd spadkowy winien zezwolić na przejrzanie owego oświadczenia każdemu, kto prawny interes uwiarogodni.

Przepis ustępu 1 obowiązuje także pod względem zaczepiania takiego testamentu, który prawu innej osoby podstawy nie nadaje, a mianowicie pod względem zaczepienia jakiegoś nakazu.

§ 2082. Zaczepienie można zgłaszać tylko w przeciągu jednego roku.

Ten przeciąg czasu rozpoczyna się w tej chwili, w której osoba do zaczepienia uprawniona o powodzie zaczepienia się dowiaduje. Do przebiegu powyższego przeciągu czasu zastósowuje się odpowiednio przepisy §§ 203, 206, 207 opiewające o przedawnieniu.

Zaczepienie jest wykluczonem, jeżeli od otwarcia się spadku trzydzieści lat upłynęło.

§ 2083. Jeżeli testament, którym się jakimś zobowiązaniu do świadczenia czegoś podstawę nadaje, zaczepieniu podlega, to osoba obciążona może odmówić

uiszczenia także wtenczas, gdy zaczepienie w myśl § 2082 jest wykluczonem.

§ 2084. Jeżeli treść testamentu na różne jej tłumaczenie zezwala, to, w razie wątpliwości, należy oddać pierwszeństwo temu tłumaczeniu, przy którym testament skutek odnieść może.

§ 2085. Bezskuteczność jednego z więcej rozporządzeń w testamencie zawartych pociąga za sobą bezskuteczność reszty rozporządzeń tylko wtenczas, jeżeli przyjąć należy, że spadkodawca reszty rozporządzeń bez owego bezskutecznego rozporządzenia by nie był w testamencie umieścił.

§ 2086. Jeżeli w testamencie jego uzupełnienie sobie zastrzeżono, lecz uzupełnienia zaniechano, to ów testament odnosi skutek o tyle, o ile przypuszczać nie należy, że skuteczność testamentu od jego uzupełnienia miała być zawisłą.

TYTUŁ DRUGI.

Ustanawianie spadkobiercy.

§ 2087. Jeżeli spadkodawca swój majątek albo jakąś część ułamkową swego majątku osobie w testamencie uwzględnionej przeznaczył, to rozporządzenie takie należy uważać jako ustanowienie spadkobiercy nawet wtenczas, gdy uwzględnionej osoby jako spadkobiercy nie oznaczono.

Jeżeli uwzględnionej osobie tylko poszczególne przedmioty poprzeczano, to, w razie wątpliwości, nie należy przyjmować, że owa osoba ma być spadkobiercą, chociaż ją jako spadkobiercę oznaczono.

§ 2088. Jeżeli spadkodawca tylko jednego spadkobiercę ustanowił i ustanowienie na jakiś ułamek spadku ograniczył, to pozostająca część spadku podlega prawnemu następstwu.

To samo obowiązuje wtenczas, gdy spadkodawca więcej spadkobierców przy ograniczeniu każdego z nich na jakiś ułamek spadku ustanowił, a owe części ułamkowe całości nie wyczerpują.

§ 2089. Jeżeli ustanowieni spadkobiercy podług woli spadkodawcy jedynymi spadkobiercami być mają

i każdego z nich spadkobiercą jakiegoś ułamka spadku ustanowiono, a części ułamkowe całości nie wyczerpują, wówczas nastaje stosunkowe powiększenie owych części ułamkowych.

§ 2090. Jeżeli każdego z ustanowionych spadkobierców ustanowiono spadkobiercą jakiejś ułamkowej części spadku, a owe części ułamkowe całość przewyższają, wówczas nastaje stosunkowe obniżenie części ułamkowych.

§ 2091. Jeżeli ustanowiono więcej spadkobierców bez oznaczenia ich części spadku, to są oni ustanowieni spadkobiercami po równych częściach, o ile z §§ 2066 aż do 2069 nic innego nie wynika.

§ 2092. Jeżeli z większej liczby spadkobierców jednych po częściach ułamkowych, a drugich bez części ułamkowych spadkobiercami poustanawiano, to spadkobiercy bez części ułamkowych otrzymują tę część spadku, która wolną pozostała.

Jeżeli oznaczone części ułamkowe spadek wyczerpują, wówczas nastaje stosunkowe obniżenie części ułamkowych w ten sposób, że każdy bez części ułamkowej ustanowiony spadkobierca tyle otrzymuje, ile otrzymał spadkobierca najmniejszą częścią ułamkową uwzględniony.

§ 2093. Jeżeli z większej liczby spadkobierców kilku z nich spadkobiercami jednej i tej samej ułamkowej części spadku ustanowiono (wspólna część spadku), to do wspólnej części spadku zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 2089 aż do 2092.

§ 2094. Jeżeli ustanowiono więcej spadkobierców w ten sposób, że oni prawne następstwo wykluczają, a jeden ze spadkobierców przed otwarciem się spadku albo potem odpada, to o jego schedę powiększają się schedy reszty spadkobierców w stosunku do ich sched. Jeżeli kilku ze spadkobierców ustanowiono spadkobiercami wspólnej części spadku, to powiększenie nastaje najprzód pomiędzy tymiż spadkobiercami.

Jeżeli w drodze ustanowienia spadkobiercy tylko pewną częścią spadku rozporządzono, a co do reszty spadku odziedziczenie podług prawnego następstwa się odbywa, to powiększenie sched pomiędzy ustanowionymi spadko-

biercami nastaje tylko o tyle, o ile ich spadkobiercami wspólnej części spadku ustanowiono.

Spadkodawca może powiększanie sched wykluczyć.

§ 2095. Schedę dziedziczną, która spadkobiercy wskutek powiększenia się sched przypada, uważa się pod względem zapisów i nakazów, którymi tenże spadkobierca lub spadkobierca odpadający są obciążeni, oraz pod względem obowiązku zrównania jako osobną schedę dziedziczną.

§ 2096. Na przypadek, że który spadkobierca przed otwarciem się spadku albo też potem odpadnie, może spadkodawca kogoś innego spadkobiercą ustanowić (spadkobierca podstawiony).

§ 2097. Jeżeli kogoś na przypadek, że spadkobierca najpierw powołany spadkobiercą być nie może albo na przypadek, że on spadkobiercą być nie zechce, spadkobiercą podstawionym ustanowiono, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że go na obydwie przypadki ustanowiono.

§ 2098. Jeżeli spadkobierców nawzajem poustanawiano spadkobiercami podstawionymi, albo jeżeli dla jednego z nich resztę spadkobierców podstawionymi spadkobiercami ustanowiono, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że zostali ustanowieni spadkobiercami podstawionymi stosownie do swych sched dziedzicznych.

Jeżeli spadkobierców nawzajem poustanawiano spadkobiercami podstawionymi, to, w razie wątpliwości, mają ci spadkobiercy, których spadkobiercami wspólnej części spadku ustanowiono, jako spadkobiercy dla tejże wspólnej części spadku podstawieni, pierwszeństwo przed innymi spadkobiercami.

§ 2099. Prawo podstawionego spadkobiercy ma pierwszeństwo przed prawem dotyczącem powiększania się sched dziedzicznych.

TYTUŁ TRZECI

Ustanawianie spadkobiercy w drugiej linii.

§ 2100. Spadkodawca może ustanowić spadkobiercę w ten sposób, że tenże dopiero wtenczas spadkobiercą zostaje, jeżeli najpierw ktoś inny spadkobiercą został (spadkobierca w drugiej linii).

§ 2101. Jeżeli spadkobiercą ustanowiono osobę w chwili otwarcia się spadku jeszcze nie splodzoną, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że ją ustanowiono spadkobiercą w drugiej linii. Jeżeli się to nie zgadza z wolą spadkodawcy, aby osoba spadkobiercą ustanowiona była spadkobiercą w drugiej linii, to takie ustanowienie spadkobiercy jest bezskutecznem.

To samo obowiązuje o ustanowieniu spadkobiercą takiej osoby jurystycznej, która dopiero po otwarciu się spadku powstaje; przepis § 84 pozostaje nie naruszonym.

§ 2102. Ustanowienie spadkobiercą w drugiej linii zawiera w sobie, w razie wątpliwości, także ustanowienie spadkobiercą podstawionym.

Jeżeli zachodzi wątpliwość, czy kogoś spadkobiercą podstawionym, czy też spadkobiercą w drugiej linii ustanowiono, to uważa go się jako spadkobiercą podstawionego.

§ 2103. Jeżeli spadkodawca rozporządził, że spadkobierca z nastaniem pewnego oznaczonego czasu lub zdarzenia ma wydać spadek komuś innemu, wówczas należy przyjąć, że ową inną osobę ustanowiono spadkobiercą w drugiej linii.

§ 2104. Jeżeli spadkodawca rozporządził, że spadkobierca ma być spadkobiercą tylko do nastania pewnego oznaczonego czasu lub zdarzenia, nie stanowiąc nic pod tym względem, kto potem spadek ma otrzymać, to należy przyjąć, że spadkobiercami w drugiej linii są ustanowione te osoby, któreby były prawnymi spadkobiercami spadkodawcy wtenczas, gdyby spadkodawca w chwili nastania owego czasu lub zdarzenia był umarł. Fiskus nie należy do prawnych spadkobierców w myśl niniejszego przepisu.

§ 2105. Jeżeli spadkodawca rozporządził, że ustanowiony spadkobierca ma spadek otrzymać dopiero z nastaniem pewnego oznaczonego czasu albo zdarzenia, nie stanowiąc nic o tem, kto ma być spadkobiercą aż do owego czasu lub zdarzenia, to spadkobiercami w pierwszej linii są prawni spadkobiercy spadkodawcy.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli o osobie spadkobiercy ma decydować jakieś dopiero po otwarciu się spadku nastające zdarzenie, albo jeżeli ustanowienie spad-

kobiercą osoby w chwili otwarcia się spadku jeszcze nie spłodzonej lub takiej osoby jurystycznej, która w owym czasie jeszcze nie powstała, w myśl § 2101 jako ustanowienie spadkobiercy w drugiej linii uważać należy.

§ 2106. Jeżeli spadkodawca ustanowił spadkobiercę w drugiej linii nie oznaczając chwili lub zdarzenia, z nadejściem których następstwo w drugiej linii ma się rozpoczynać, to spadek przypada spadkobiercy w drugiej linii w chwili śmierci spadkobiercy w pierwszej linii.

Jeżeli ustanowienie spadkobiercą osoby jeszcze nie spłodzonej w myśl § 2101 ust. 1 jako ustanowienie spadkobiercy w drugiej linii uważać należy, to spadek przypada spadkobiercy w drugiej linii z chwilą jego przyjścia na świat. W razie § 2101 ust. 2 przypada spadek w chwili powstania osoby jurystycznej.

§ 2107. Jeżeli spadkodawca dla potomka, który w czasie sporządzenia testamentu potomka nie ma albo o którym spadkodawca w owym czasie nie wie, że ma potomka, na czas pośmiertny owego potomka wyznaczył spadkobiercę w drugiej linii, to należy przyjąć, że spadkobiercę w drugiej linii tylko na taki przypadek ustanowiono, że ów potomek bezpotomnie zemrze.

§ 2108. Przepisy § 1923 zastosowuje się odpowiednio do następstwa w drugiej linii.

Jeżeli ustanowiony spadkobierca w drugiej linii przed nadejściem przypadku odziedziczenia w drugiej linii lecz po otwarciu się spadku zemrze, to jego prawo przechodzi na jego prawnych spadkobierców, o ile nie należy przyjąć innej woli spadkobiercy. Jeżeli spadkobiercą w drugiej linii ustanowiono pod warunkiem zawieszającym, to pozostaje przy przepisie § 2074.

§ 2109. Ustanowienie spadkobiercy w drugiej linii staje się bezskutecznem po upływie trzydziestu lat od otwarcia się spadku, jeżeli przedtem przypadek następstwa w drugiej linii nie zaszedł. Następstwo w drugiej linii pozostaje także po owym czasie skutecznem:

- 1, jeżeli je na taki przypadek ustanowiono, że w osobie spadkobiercy w pierwszej linii albo w osobie spadkobiercy w drugiej linii pewne oznaczone

zdarzenie zajdzie, a ten w którego osobie owo zdarzenie ma nastąpić, w czasie otwarcia się spadku żyje;

- 2, jeżeli dla spadkobiercy w pierwszej linii albo dla spadkobiercy w drugiej linii na przypadek, że im się brat lub siostra urodzi, owego brata albo siostrę spadkobiercami w drugiej linii ustanowiono.

Jeżeli spadkobiercą w pierwszej linii albo spadkobiercą w drugiej linii, w którego osobie owo zdarzenie ma nastąpić, jest osoba jurystyczna, natenczas pozostaje przy owym trzydziestoletnim przeciągu czasu.

§ 2110. Prawo spadkobiercy w drugiej linii obejmuje w razie wątpliwości tę schedę dziedziczną, która spadkobiercy w pierwszej linii wskutek odpadnięcia jakiegoś współspadkobiercy przypada.

Prawo spadkobiercy w drugiej linii nie obejmuje w razie wątpliwości takiego zapisu, który zrobiono dla spadkobiercy w pierwszej linii przez wzgląd szczegółu (prelegat).

§ 2111. Do spadku należy to, co spadkobierca w pierwszej linii na mocy prawa do spadku należącego albo jako wynagrodzenie za zniszczenie, uszkodzenie albo zabranie przedmiotu spadkowego albo też w drodze czynności prawnej środkami spadkowymi nabywa, jeżeli to, co nabył, jemu jako użytek nie przysługuje. Przynależność pretensyi, którą w drodze czynności prawnej nabyto, do spadku winien dłużnik dopiero wtenczas uznać jako siebie obowiązującą, gdy o przynależności jej się dowie; przepisy § 406 aż do 408 zastosowuje się odpowiednio.

Do spadku należy także to, co spadkobierca w pierwszej linii do inwentarza spadkowej nieruchomości włącza.

§ 2112. Spadkobierca w pierwszej linii może o tyle przedmiotami do spadku należącymi rozporządzać, o ile z przepisów §§ 2113 aż do 2115 nic innego nie wynika.

§ 2113. Rozporządzenie spadkobiercy w pierwszej linii, które nieruchomości do spadku należące albo też prawa gruntowego do spadku należącego dotyczy, jest

w razie zajścia następstwa w drugiej linii o tyle bezskutecznem, o ileby ono prawo spadkobiercy w drugiej linii udaremniało albo uszczuplało.

To samo obowiązuje o takim rozporządzaniu przedmiotem spadkowym, które się odbywa bezpłatnie albo w celu spełnienia jakiejś przez spadkobiercę w pierwszej linii obiecanej darowizny. Wyjątek stanowią darowizny, któremi się czyni zadosyć obowiązkowi moralnemu albo też względem na przestrzegać się mającą przyzwoitość.

Przepisy na korzyść osób, które swe prawa od osoby nieuprawnionej wywodzą, zastosowuje się odpowiednio.

§ 2114. Jeżeli do spadku należy pretensya hipoteczna, dług gruntowy albo dług rentowy, to wypowiedzenie i ściągnięcie ich przysługuje spadkobiercy w pierwszej linii. Spadkobiercy w pierwszej linii wolno atoli tylko się domagać, aby mu kapitał za dostarczeniem zezwolenia spadkobiercy w drugiej linii splecono albo go dla niego i dla spadkobiercy w drugiej linii zdeponowano. Do innych rozporządzeń pretensyą hipoteczną, długiem gruntowym albo długiem rentowym zastosowuje się odpowiednio przepisy § 2113.

§ 2115. Rozporządzanie przedmiotem spadkowym dokonujące się w drodze egzekucyi albo wykonywania aresztu lub przez zawiadowcę konkursu jest w razie zajścia następstwa w drugiej linii o tyle bezskutecznem, o ileby ono prawo spadkobiercy w drugiej linii udaremniało albo uszczuplało. Takie rozporządzenie jest bez ograniczenia skutecznem, jeżeli się dochodzi pretensyi wierzyciela spadkowego albo takiego do przedmiotu spadkowego odnoszącego się prawa, które w razie zajścia następstwa w drugiej linii wobec spadkobiercy w drugiej linii skutek odnosi.

§ 2116. Papiery na dzierzyciela do spadku należące winien spadkobierca w pierwszej linii na żądanie spadkobiercy w drugiej linii złożyć wraz z talonami w urzędzie depozytowym albo w banku Rzeszy z tem postanowieniem, że wydania ich tylko za przyzwoleniem spadkobiercy w drugiej linii żądać można. Zdeponowania papierów na dzierzyciela, które w myśl § 92 do zużywanych rzeczy należą, oraz zdeponowania kuponów procentowych, rentowych i kwitów na udziały w zyskach doma-

gać się nie można. Z papierami na dzierżyciela stoją na równi papiery na polecenie, zaopatrzone w indosament na blankiecie.

Zdeponowanymi papierami może spadkobierca w pierwszej linii rozporządzać tylko za przyzwoleniem spadkobiercy w drugiej linii.

§ 2117. Zamiast zdeponowania papierów na dzierżyciela w myśl § 2116, może je spadkobierca w pierwszej linii kazać przepisać na swoje imię z tem postanowieniem, że mu nimi wolno rozporządzać tylko za przyzwoleniem spadkobiercy w drugiej linii. Jeżeli owe papiery przez Rzeszę albo które z państw związkowych są wystawione, to spadkobierca w pierwszej linii może je z takimże samem postanowieniem zamienić na pretensye książkowe przysługujące do Rzeszy albo państwa związkowego.

§ 2118. Jeżeli do spadku należą pretensye książkowe przysługujące do Rzeszy albo którego z państw związkowych, to spadkobierca w pierwszej linii jest zobowiązany na żądanie spadkobiercy w drugiej linii kazać zapisać w księdze długów zmianę tej osnowy, że owemi pretensyami tylko za przyzwoleniem spadkobiercy w drugiej linii rozporządzać może.

§ 2119. Pieniądze, które według zasad prawidłowego gospodarowania stale umieścić należy, wolno spadkobiercy w pierwszej linii umieszczać tylko w myśl przepisów opiewających o umieszczaniu pieniędzy popularnych.

§ 2120. Jeżeli do prawidłowego zarządu, a mianowicie do uiszczenia zobowiązań spadkowych takiej dyspozycji potrzeba, jakiej spadkobierca w pierwszej linii wobec spadkobiercy w drugiej linii ze skutkiem przedsiębrać nie może, to spadkobierca w drugiej linii jest zobowiązanym udzielić spadkobiercy w pierwszej linii zezwolenia na ową dyspozycję. To zezwolenie należy oświadczyć na żądanie we formie publicznie uwierzytelnionej. Koszta uwierzytelnienia spadają na spadkobiercę w pierwszej linii.

§ 2121. Na żądanie spadkobiercy w drugiej linii winien mu spadkobierca w pierwszej linii podać do wiadomości spis przedmiotów do spadku należących. Spis ten winien być w datę jego ustawienia zaopatrzonym i przez

spadkobiercę w pierwszej linii podpisanym; na żądanie winien spadkobierca w pierwszej linii podpisazać publicznie uwierzytelnić.

Spadkobierca w drugiej linii może się domagać, aby go do ustawienia spisu przywołano.

Spadkobierca w pierwszej linii ma prawo, a na żądanie spadkobiercy w drugiej linii obowiązek, ów spis kazać sporządzić przez właściwą władzę albo właściwego urzędnika lub notaryusza.

Koszta ustawienia spisu i uwierzytelnienia podpisu ponosi spadek.

§ 2122. Spadkobierca w pierwszej linii może na własny koszt przez znawców kazać stwierdzić stan rzeczy do spadku należących. Takież samo prawo przysługuje spadkobiercy w drugiej linii.

§ 2123. Jeżeli bór (las) do spadku należy, natenczas mogą tak spadkobierca w pierwszej linii jak i spadkobierca w drugiej linii się domagać, aby rozmiar użytkowania i sposób gospodarowania w drodze gospodarskiego planu ustanowiono. Jeżeli zajdzie ważna zmiana okoliczności, wówczas może każda strona domagać się odpowiedniej zmiany planu gospodarskiego. Koszta ponosi spadek.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli kopalnia albo inny wydobywanie ziemnych składników na celu mający zakład do spadku należy.

§ 2124. Spadkobierca w pierwszej linii ponosi wobec spadkobiercy w drugiej linii zwykle koszta utrzymania.

Inne wydatki, które spadkobierca w pierwszej linii w celu utrzymania przedmiotów spadkowych według okoliczności za potrzebne uważać może, wolno mu pokrywać ze spadku. Jeżeli je pokrywa z własnego majątku, to spadkobierca w drugiej linii jest w razie zajścia następstwa w drugiej linii do wynagrodzenia zobowiązany.

§ 2125. Jeżeli spadkobierca w pierwszej linii robi na rzecz spadku nakłady, które pod przepisy § 2124 nie podpadają, to spadkobierca w drugiej linii jest w razie zajścia następstwa w drugiej linii do ich wynagrodzenia zobowiązany w myśl przepisów opiewających o sprawowaniu interesów bez polecenia.

Spadkobierca w pierwszej linii ma prawo odjąć urządzenie, w jakie rzecz do spadku należącą zaopatrzył.

§ 2126. Spadkobierca w pierwszej linii nie potrzebuje w stosunku do spadkobiercy w drugiej linii ponosić takich nadzwyczajnych ciężarów, które jako na pierwotną wartość przedmiotów spadkowych ponakładane uważać należy. Do tych ciężarów zastosowuje się przepisy § 2124 ust. 2.

§ 2127. Spadkobierca w drugiej linii ma prawo domagać się od spadkobiercy w pierwszej linii objaśnienia co do zasobu spadku, jeżeli zachodzi powód do przypuszczenia, że spadkobierca w pierwszej linii swym zarządem prawa spadkobiercy w drugiej linii znacznie naruszy.

§ 2128. Jeżeli zachowywanie się spadkobiercy w pierwszej linii albo też jego niepomyślny stan majątkowy uzasadniają obawę znacznego naruszenia praw spadkobiercy w drugiej linii, to spadkobierca w drugiej linii może się domagać złożenia rękojmi.

Przepisy § 1052 o obowiązku użytkownika do składania rękojmi opiewające zastosowuje się odpowiednio.

§ 2129. Jeżeli się spadkobiercy w pierwszej linii zarząd w myśl § 1052 odbierze, natenczas traci on prawo do rozporządzania przedmiotami spadkowymi.

Przepisy na korzyść tych osób, które swe prawa od osoby nieuprawnionej wywodzą, zastosowuje się odpowiednio. Odebranie zarządu jest wobec dłużnika pod względem pretensyi do spadku należących dopiero wtenczas skutecznem, gdy o dokonaniem zarządzeniu się dowie albo jeżeli mu się zawiadomienie o owem zarządzeniu doręczy. To samo obowiązuje o zniesieniu odebrania zarządu.

§ 2130. Po nastaniu dziedziczenia w drugiej linii jest spadkobierca w pierwszej linii zobowiązany wydać spadkobiercy w drugiej linii spadek w takim stanie, jaki przy zarządzie aż do wydania spadku ciągle prawidłowo sprawowanym się wykazuje. Do wydania różniczej nieruchomości zastosowuje się odpowiednio przepisy § 592, a do wydania dóbr ziemskich przepisy §§ 592, 593.

Spadkobierca w pierwszej linii winien na żądanie złożyć rachunek.

§ 2131. Spadkobierca w pierwszej linii winien odpowiadać spadkobiercy w drugiej linii pod względem zarządu tylko za taką staranność, jakiej zwykł dokładać w swych własnych sprawach.

§ 2132. Za zmiany i pogorszenia rzeczy spadkowych przez prawidłowe używanie powstające, spadkobierca w pierwszej linii odpowiadać nie potrzebuje.

§ 2133. Jeżeli spadkobierca w pierwszej linii wbrew regułom prawidłowego gospodarowania owoce pobiera, albo jeżeli owoce dlatego w nadmiarze pobiera, że to wskutek jakiegoś szczególnego wydarzenia stało się koniecznem, to wartość owoców należy mu się tylko o tyle, o ile przeciwprawidłowe albo nadmierne pobieranie owoców przysługujące mu zyski uszczupla i wartości owoców podług reguł prawidłowego gospodarowania na przywrócenie dawniejszego stanu rzeczy zużywać nie potrzeba.

§ 2134. Jeżeli spadkobierca w pierwszej linii jakiś przedmiot spadkowy dla siebie zużył, to po zająciu następstwa w drugiej linii jest on wobec spadkobiercy w drugiej linii do wynagrodzenia wartości zobowiązany. Dalej sięgająca odpowiedzialność z powodu winy pozostaje nienaruszoną.

§ 2135. Jeżeli spadkobierca w pierwszej linii nieruchomości do spadku należącą wynajął albo wdzierzał i stosunek najmu lub dzierżawy przy zająciu następstwa w drugiej linii jeszcze istnieje, natenczas zastósowuje się odpowiednio przepisy § 1056.

§ 2136. Spadkodawca może uwolnić spadkobiercę w pierwszej linii od ograniczeń i zobowiązań § 2113 ust. 1 i §§ 2114, 2116 aż do 2119, 2123, 2127 aż do 2131, 2133, 2134.

§ 2137. Jeżeli spadkodawca spadkobiercy w drugiej linii to przeznaczył, co przy zająciu następstwa w drugiej linii ze spadku pozostanie, to uważa się to jako zarządzenie uwolnienia od wszelkich w § 2136 określonych ograniczeń i zobowiązań.

To samo należy przyjąć w razie wątpliwości wtenczas, jeżeli spadkodawca postanowił, że spadkobierca w pierwszej linii ma mieć prawo do wolnego rozporządzania spadkiem.

§ 2138. Obowiązek spadkobiercy w pierwszej linii do wydania spadku ogranicza się w przypadkach § 2137 na tych przedmiotach spadkowych, które u niego się jeszcze znajdują. Za nakłady na takie przedmioty, których z powodu owego ograniczenia wydać nie potrzebuje, spadkobierca w pierwszej linii wynagrodzenia żądać nie może.

Jeżeli spadkobierca w pierwszej linii wbrew przepisowi § 2113 ust. 2 jakimś przedmiotem spadkowym rozporządził albo spadek w zamiarze krzywdzenia spadkobiercy w drugiej linii pomniejszył, natenczas jest on spadkobiercy w drugiej linii do odszkodowania zobowiązany.

§ 2139. Z chwilą, w której zachodzi przypadek następstwa w drugiej linii, przestaje spadkobierca w pierwszej linii być spadkobiercą, a spadek przypada spadkobiercy w drugiej linii.

§ 2140. Także potem, gdy zaszedł przypadek następstwa w drugiej linii, ma spadkobierca w pierwszej linii dopóty prawo do rozporządzania przedmiotami spadkowymi w takim samym zakresie, jak przedtem, dopóki o zajściu następstwa w drugiej linii się nie dowie albo o niem wiedzieć nie musi. Trzecia osoba nie może na owo uprawnienie się powoływać, jeżeli przy przedsięwzięciu jakiejś czynności prawnej o zajściu następstwa w drugiej linii wie albo o niem wiedzieć musi.

§ 2141. Jeżeli w czasie zachodzącego przypadku następstwa w drugiej linii narodzenia się spadkobiercy w drugiej linii odczekać należy, to do pretensyi matki względem utrzymania jej zastosowuje się odpowiednio przepisy § 1963.

§ 2142. Spadkobierca w drugiej linii może spadek odrzucić, akoro otwarcie się spadku nastąpiło.

Jeżeli spadkobierca w drugiej linii spadek odrzuci, natenczas zatrzymuje go spadkobierca w pierwszej linii, o ile spadkodawca nic innego nie postanowił.

§ 2143. Jeżeli zajdzie następstwo w drugiej linii, to stosunki prawne wskutek otwarcia się spadku przez zlanie się prawa ze zobowiązaniem albo prawa z ciężarem wygasłe uważa się jako niewygasłe.

§ 2144. Przepisy opiewające o ograniczeniu odpowiedzialności spadkobiercy za zobowiązania spadkowe

obowiązują także spadkobiercę w drugiej linii; w miejsce pozostałości wstępuje to, co spadkobierca w drugiej linii ze spadku osiągnął włącznie z temi pretensjami, które mu do spadkobiercy w pierwszej linii jako takiego przysługują.

Z inwentarza przez spadkobiercę w pierwszej linii sporządzonego korzysta także spadkobierca w drugiej linii.

Spadkobierca w drugiej linii może wobec spadkobiercy w pierwszej linii na ograniczenie swej odpowiedzialności także wtenczas się powoływać, gdy drugim wierzycielom bez ograniczenia odpowiada.

§ 2145. Po zająciu następstwa w drugiej linii odpowiada spadkobierca w pierwszej linii za zobowiązania spadkowe jeszcze o tyle, o ile spadkobierca w drugiej linii za nie nie odpowiada. Odpowiedzialność (spadkobiercy w pierwszej linii) istnieje dalej także za te zobowiązania spadkowe, które w stosunku pomiędzy spadkobiercą w pierwszej linii a spadkobiercą w drugiej linii na spadkobiercę w pierwszej linii przypadają.

Jeżeli spadkobierca w pierwszej linii nie jest odpowiedzialnym bez ograniczenia, to po zająciu następstwa w drugiej linii może on odmówić uiszczenia zobowiązań spadkowych o tyle, o ile to, co mu ze spadku się należy, nie wystarcza. Przepisy §§ 1990, 1991 zastosowuje się odpowiednio.

§ 2146. Spadkobierca w pierwszej linii jest wobec wierzycieli spadkowych zobowiązanym do bezzwłocznego doniesienia sądowi spadkowemu o zająciu następstwa w drugiej linii. Doniesienie spadkobiercy w pierwszej linii zastępuje się doniesieniem spadkobiercy w drugiej linii.

Sąd spadkowy winien zezwolić na przejrzenie doniesienia każdemu, kto prawny interes uwiarogodni.

TYTUŁ CZWARTY.

Z a p i s (l e g a t).

§ 2147. Zapisem można obciążyć spadkobiercę albo zapisobiorcę. O ile spadkodawca nic innego nie postanowił, to obciążoną osobą jest spadkobierca.

§ 2148. Jeżeli więcej spadkobierców albo więcej zapisobiorców jednym i tym samym zapisem obciążono,

to, w razie wątpliwości, są obciążeni spadkobiercy stosownie do swych sched, a zapisobiercy stosownie do wartości zapisów.

§ 2149. Jeżeli spadkodawca postanowił, że jakiś przedmiot spadkowy ustanowionemu spadkobiercy przypaść nie ma, to ów przedmiot uważa się jako prawnym spadkobiercom przeznaczony. Fiskus nie należy do prawnych spadkobierców w myśl powyższego przepisu.

§ 2150. Legat spadkobiercy zapisany (zapis spadkobiercy prawem uczyniony — prelegat —) uważa się jako legat także o tyle, o ile spadkobierca sam jest obciążony.

§ 2151. Spadkodawca może więcej osób legatem tak uwzględnić, że osoba obciążona albo też trzecia osoba o tem stanowić mają, kto z owej większej liczby osób legat ma otrzymać.

Decyzja osoby obciążonej odbywa się w drodze oświadczenia wobec tej osoby, która zapis (legat) ma otrzymać; decyzja trzeciej osoby odbywa się w drodze oświadczenia wobec osoby obciążonej.

Jeżeli osoba obciążona albo osoba trzecia decyzji wydać nie może, to osoby uwzględnione są wierzycielami zbiorowymi. To samo obowiązuje wtenczas, gdy sąd spadkowy na wniosek jednego z interesentów osobie obciążonej albo osobie trzeciej pewien przeciąg czasu do oświadczenia się wyznaczył i ów przeciąg czasu upłynął, o ile się oświadczenia przedtem nie złoży. Osoba uwzględniona, legat otrzymująca nie ma w razie wątpliwości obowiązku do podziału.

§ 2152. Jeżeli spadkodawca więcej osób zapisem tak uwzględnił, że tylko jedna albo druga ów zapis ma otrzymać, to należy przyjąć, że osoba obciążona ma o tem stanowić, która z nich zapis otrzyma.

§ 2153. Spadkodawca może więcej osób zapisem tak uwzględnić, że osoba obciążona albo osoba trzecia o tem ma stanowić, co każda ze zapisanego przedmiotu ma otrzymać. Decyzja odbywa się w myśl § 2151 ust. 2.

Jeżeli osoba obciążona albo osoba trzecia decyzji wydać nie może, to uwzględnione osoby są uprawnionemi po równych częściach. Przepis § 2151 ust. 3 zdanie 2 zastosowuje się odpowiednio.

§ 2154. Spadkodawca może zapis w ten sposób ustanowić, że osoba uwzględniona z większej liczby przedmiotów tylko jeden albo drugi ma otrzymać. Jeżeli w takim przypadku wybór osobie trzeciej poruczono, natenczas odbywa on się w drodze oświadczenia wobec osoby obciążonej.

Jeżeli osoba trzecia wyboru dokonać nie może, to prawo wyboru przechodzi na osobę obciążoną. Przepis § 2151 ust. 3 zdanie 2 zastosowuje się odpowiednio.

§ 2155. Jeżeli spadkodawca rzecz zapisaną tylko pod względem gatunku określił, to należy dać rzecz stosunkom osoby uwzględnionej odpowiadającą.

Jeżeli oznaczenie rzeczy osobie uwzględnionej albo też osobie trzeciej poruczono, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 2154 opiewające o wyborze przez osobę trzecią.

Jeżeli oznaczenie rzeczy przez osobę uwzględnioną albo też przez osobę trzecią dokonane stosunkom osoby uwzględnionej oczywiście nie odpowiada, to osoba obciążona winna zapis tak uściślić, jak gdyby spadkodawca względem oznaczenia rzeczy nic nie był postanowił.

§ 2156. Spadkodawca przy ustanawianiu zapisu, którego cel określił, oznaczenie tego, co ma być danem słusznemu uznaniu osoby obciążonej albo osoby trzeciej; pozostawić może. Do takiego zapisu zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 315 aż do 319.

§ 2157. Jeżeli jeden i ten sam przedmiot więcej osobom zapisano, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 2089 aż do 2093.

§ 2158. Jeżeli jeden i ten sam przedmiot więcej osobom zapisano, a jedna z nich przed otwarciem się spadku albo potem odpadnie, to o jej udział powiększają się udziały reszty osób uwzględnionych stosownie do ich udziałów. To obowiązuje także wtenczas, gdy spadkodawca udziały osób uwzględnionych pookreślał. Jeżeli kilka uwzględnionych osób do jednego i tego samego udziału powołano, to powiększenie nastaje najprzód pomiędzy nimi.

Spadkodawca powiększanie wykluczyć może.

§ 2159. Udział, który zapisobiorcy wskutek powiększenia się udziałów przypada, uważa się pod wzglę-

dem zapisów i nakazów, jakimi tenże albo też odpadający zapisobiorca są obciążeni, jako zapis osobny.

§ 2160. Zapis jest bezskutecznym, jeżeli osoba uwzględniona w czasie otwarcia się spadku już nie żyje.

§ 2161. Jeżeli innej woli spadkodawcy przyjąć nie należy, to zapis pozostaje wtenczas skutecznym, gdy osoba obciążona spadkobiercą albo zapisobiorcą nie zostaje. Obciążoną osobą jest w takim razie ta osoba, na której korzyść odpadnięcie osoby najpierw obciążonej bezpośrednio wychodzi.

§ 2162. Zapis pod warunkiem zawieszającym albo z oznaczeniem początkowego terminu ustanowiony staje się bezskutecznym z upływem trzydziestu lat po otwarciu się spadku, jeżeli ów warunek albo termin przedtem nie zaszedł.

Jeżeli osoba uwzględniona w czasie otwarcia się spadku jeszcze nie jest spłodzoną, albo jeżeli o jej osobistości dopiero pewne po otwarciu się spadku zachodzące zdarzenie stanowi, to zapis staje się bezskutecznym po upływie trzydziestu lat od otwarcia się spadku, jeżeli osoby uwzględnionej przedtem nie spłodzono albo zdarzenie jej osobistość określające przedtem nie zaszło.

§ 2163. Zapis pozostaje w przypadkach § 2162 i po upływie trzydziestu lat skutecznym:

- 1, jeżeli go na ten przypadek ustanowiono, że w osobie obciążonego albo w osobie uwzględnionego zajdzie pewne oznaczone zdarzenie i ten, w którego osobie owo zdarzenie ma zajść, w czasie otwarcia się spadku żyje;
- 2, jeżeli spadkobiercę, spadkobiercę w drugiej linii albo zapisobiorcę na przypadek, że im się brat albo siostra urodzi, zapisem na rzecz owego brata lub siostry obciążono.

Jeżeli zapisem obciążony albo nim uwzględniony, w którego osobie owo zdarzenie ma zajść, jest osobą jurystyczną, natenczas pozostaje przy owym trzydziestoletnim przeciagu czasu.

§ 2164. Zapis jakiejś rzeczy obejmuje w razie wątpliwości przynależność w czasie otwarcia się spadku istniejącą.

.Jeżeli rzecz po ustanowieniu zapisu uszkodzono i spadkodawcy pretensya o wynagrodzenie wskutek obniżenia wartości przysługuje, to, w razie wątpliwości, obejmuje zapis i tę pretensyę.

§ 2165. Jeżeli zapisano przedmiot do spadku należący, to zapisobiorca nie może w razie wątpliwości, domagać się usunięcia praw, jakimi ów przedmiot jest obciążonym. Jeżeli spadkodawcy przysługuje pretensya o usunięcie owych praw, to zapis obejmuje w razie wątpliwości, i tę pretensyę.

Jeżeli na zapisanej nieruchomości ciąży hipoteka, dług gruntowy albo dług rentowy, które spadkodawcy samemu przysługują, natenczas trzeba z okoliczności się dorozumieć, czy ową hipotekę, dług gruntowy albo dług rentowy jako również zapisane uważać należy.

§ 2166. Jeżeli zapisana, a do spadku należąca nieruchomość obciążona jest hipoteką za dług spadkowy albo za taki dług, do spłacenia którego spadkodawca dłużnikowi jest zobowiązany, to zapisobiorca jest, w razie wątpliwości, o tyle spadkobiercy do zaspokojenia wierzyciela we właściwym czasie zobowiązany, o ile dług wartością nieruchomości jest pokryty. O wartości stanowi czas, w którym własność na zapisobiorcę przechodzi; wartość oblicza się z potrąceniem tych ciężarów, które mają pierwszeństwo przed ową hipoteką.

Jeżeli wobec spadkodawcy trzecia osoba do uiszczenia długu jest zobowiązana, to obowiązek zapisobiorcy istnieje w razie wątpliwości, tylko o tyle, o ile spadkobierca od owej trzeciej osoby uiszczenia osiągnąć nie może.

Do hipoteki rodzaju określonego § 1190 powyższych przepisów się nie zastosowuje.

§ 2167. Jeżeli obok zapisanego gruntu inne do spadku należące grunta hipoteką są obciążone, to obowiązek zapisobiorcy w § 2166 określony ogranicza się w razie wątpliwości na takiej części długu, jaka odpowiada stósunkowi w którym wartość zapisanego gruntu do wartości wszystkich gruntów pozostaje. Wartość oblicza się w myśl § 2166 ust. 1, zdanie 2.

§ 2168. Jeżeli na większej liczbie gruntów do spadku należących ciąży zbiorowy dług gruntowy albo

zbiorowy dług rentowy, a jeden z tychże gruntów zapisano, to zapisobiorca jest w razie wątpliwości wobec spadkobiercy do zaspokojenia wierzyciela w takiej części owego długu gruntowego albo długu rentowego zobowiązany, jaka odpowiada stósunkowi, w którym wartość zapisanego gruntu do wartości wszystkich gruntów pozostaje. Wartość oblicza się w myśl § 2166 ust. 1 zdanie 2.

Jeżeli obok zapisanego gruntu obciążony jest zbiorowym długiem gruntowym albo zbiorowym długiem rentowym grunt do spadku nie należący, a spadkodawca w chwili otwarcia się spadku wobec właściciela drugiego gruntu albo wobec prawnego poprzednika właściciela do zaspokojenia wierzyciela jest zobowiązany, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 2166 ust. 1 i § 2167.

§ 2169. Zapis pewnego oznaczonego przedmiotu jest bezskutecznym o tyle, o ile tenże przedmiot w czasie otwarcia się spadku do spadku nie należy, chyba że ów przedmiot osobie uwzględnionej ma być zapisany i na ten przypadek, że on do spadku nie należy.

Jeżeli spadkodawca jest tylko posiadaczem rzeczy zapisanej, to w razie wątpliwości uważa się owo posiadanie jako zapisane, chyba że ono osobie uwzględnionej żadnej prawnej korzyści nie przynosi.

Jeżeli spadkodawcy pretensya o przedmiot przez siebie zapisany albo w razie, gdy ów przedmiot po ustanowieniu zapisu niszczał lub mu został zabrany, pretensya o wynagrodzenie jego wartości przysługuje, to w razie wątpliwości uważa się ową pretensyę jako zapisaną.

Do spadku nie należy w myśl ust. 1 jakiś przedmiot wtenczas, gdy spadkodawca do pozbycia go jest zobowiązany.

§ 2170. Jeżeli zapis przedmiotu, który w czasie otwarcia się spadku do spadku nie należy, w myśl § 2169 ust. 1 jest skutecznym, natenczas osoba obciążona o ten przedmiot osobie uwzględnionej wystarać się winna.

Jeżeli osoba obciążona o ów przedmiot wystarać się nie może, to winna zapłacić jego wartość. Jeżeli wystarać się o ów przedmiot tylko przy niestósunkowych nakładach jest możliwem, to osoba obciążona przez zapłacenie wartości od obowiązku uwolnić się może.

§ 2171. Zapis jest bezskutecznym, jeżeli ma na celu jakieś w czasie otwarcia się spadku niemożliwe świadczenie czegoś, albo jeżeli on jakiemu prawnemu zakazowi się sprzeciwia. Przepisy § 308 zastosowuje się odpowiednio.

§ 2172. Prestacyę rzeczy zapisanej uważa się także wtenczas jako niemożliwą, jeżeli rzecz z inną rzeczą w ten sposób złączono, zmieszano albo zlano, że własność owej innej rzeczy w myśl §§ 946 aż do 948 i tęże rzecz obejmuje albo że współwłasność nastąpiła lub gdy ową rzecz tak przerobiono lub przekształcono, że w myśl § 950 ten właścicielem został, kto nową rzecz utworzył.

Jeżeli złączenia, zmieszania albo zlania ktoś inny aniżeli spadkodawca dokonał, a spadkodawca przezto współwłasność uzyskał, to, w razie wątpliwo ci, uważa się ową współwłasność jako zapisaną; jeżeli spadkodawcy służy prawo do usunięcia rzeczy złączonej, to w razie wątpliwości uważa się to prawo jako zapisane. Jeżeli ktoś inny aniżeli spadkodawca rzecz przerobił albo przekształcił, to pozostaje przy przepisie § 2169 ust. 3.

§ 2173. Jeżeli spadkodawca przysługującą mu jakąś pretensyę zapisał, ową pretensyę atoli przed otwarciem się spadku uiszczono i przedmiot uiszczony jeszcze w spadku się znajduje, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że ów przedmiot osobie uwzględnionej ma być nadanym. Jeżeli pretensya zapłacenie jakiejś sumy pieniężnej miała na celu, wówczas uważa się ową sumę pieniężną jako zapisaną, chociaż taka suma pieniężna w spadku się nie znajduje.

§ 2174. Zapisem ustanawia się dla osoby uwzględnionej prawo, na podstawie którego taż osoba od osoby obciążonej dania przedmiotu zapisanego żądać może.

§ 2175. Jeżeli spadkodawca zapisał pretensyę do spadkobiercy mu przysługującą lub gdy zapisał prawo, którem jakaś rzecz albo prawo spadkobiercy są obciążone, to stósunki prawne, wskutek otwarcia się spadku przez zejście się prawa ze zobowiązaniem albo prawa z ciężarem wygasłe, uważa się pod względem zapisu jako niewygasłe.

§ 2176. Pretensya zapisobiercy powstaje w chwili otwarcia się spadku (przypadnięcie zapisu), acz prawa do odrzucenia zapisu ujmy się nie czyni.

§ 2177. Jeżeli zapis ustanowiono pod warunkiem zawieszającym albo z oznaczeniem początkowego terminu i ów warunek albo termin dopiero po otwarciu się spadku nastaje, to zapis przypada w chwili nastania warunku albo terminu.

§ 2178. Jeżeli osoba uwzględniona w czasie otwarcia się spadku jeszcze nie jest splodzoną, albo jeżeli o jej osobistości pewne dopiero po otwarciu się spadku zachodzące zdarzenie stanowi, to zapis przypada w pierwszym przypadku w chwili przyjścia na świat, w drugim przypadku z nastaniem zdarzenia.

§ 2179. Do czasu leżącego pomiędzy otwarciem się spadku a przypadnięciem zapisu zastosowuje się w przypadkach §§ 2177, 2178 te przepisy, które obowiązują na taki przypadek, że ktoś pod warunkiem zawieszającym jakąś prestacyą jest dłużen.

§ 2180. Jeżeli zapisobiorca zapis przyjął, to go już odrzucić nie może.

Przyjęcie lub odrzucenie zapisu odbywa się w drodze oświadczenia wobec osoby obciążonej. To oświadczenie można złożyć dopiero po otwarciu się spadku; takie oświadczenie jest bezskutecznem, jeżeli je się składa pod jakim warunkiem albo oznaczeniem czasu.

Przepisy § 1950, § 1952 ust. 1, 3 i § 1953 ust. 1, 2 obowiązujące o przyjmowaniu lub odrzucaniu spadku zastosowuje się odpowiednio.

§ 2181. Jeżeli czas wypełnienia zapisu dowolnemu upodobaniu osoby obciążonej pozostawiono to, w razie wątpliwości, staje się prestacya należną w chwili śmierci osoby obciążonej.

§ 2182. Jeżeli zapisano rzecz tylko pod względem gatunku określoną, to osoba obciążona podlega takim samem zobowiązaniom, jak w myśl przepisów § 433 ust. 1, § 434 aż do 437, § 440 ust. 2 aż do 4 i §§ 441 aż do 444 osoba sprzedająca.

To samo obowiązuje w razie wątpliwości wtenczas, jeżeli pewien oznaczony, do spadku nie należący przedmiot zapisano, acz nie uwłącza się wynikającemu z § 2170 ograniczeniu odpowiedzialności.

Jeżeli przedmiotem zapisu jest jakiś grunt, to osoba obciążona nie odpowiada w razie wątpliwości za wolność gruntu od służebności gruntowych, ograniczonych służebności osobistych i od ciężarów gruntowych.

§ 2183. Jeżeli zapisano rzecz tylko pod względem gatunku oznaczoną, a rzecz, którą dano, jest wadliwą, natenczas może zapisobiorca się domagać, aby mu w miejsce wadliwej dostarczono rzeczy od wad wolnej. Jeżeli osoba obciążona błąd podstępnie zataiła, to zapisobiorca może zamiast dostarczenia rzeczy od wad wolnej domagać się odszkodowania za niewypełnienie zapisu. Do powyższych pretensyi zastosowuje się odpowiednio przepisy obowiązujące pod względem rękojmi za wady u rzeczy sprzedanej.

§ 2184. Jeżeli zapisano pewien oznaczony, do spadku należący przedmiot, to osoba obciążona winna spadkobiercy wydać także te owoce, które od chwili przypadnięcia zapisu pobierała, oraz wszystko to, co na mocy zapisanego prawa osiągnęła. Użytków, które do owoców nie należą, osoba obciążona nagradzać nie potrzebuje.

§ 2185. Jeżeli zapisano pewną oznaczoną do spadku należącą rzecz, to osoba obciążona za nakłady na ową rzecz po otwarciu się spadku poczynione, oraz za wydatki, jakie ona po otwarciu się spadku na opłacenie ciężarów owej rzeczy poczyniła, wynagrodzenia w myśl przepisów opiewających o stosunku pomiędzy posiadaczem a właścicielem domagać się może.

§ 2186. Jeżeli zapisobiorcę obciążono jakim zapisem lub nakazem, to do wypełnienia jest on dopiero wtenczas zobowiązany, gdy ma prawo domagać się wypełnienia zapisu, który na jego korzyść zrobiono.

§ 2187. Zapisobiorca, którego zapisem albo nakazem obciążono, może odinowić wypełnienia i po przyjęciu zapisu na jego korzyść zrobionego o tyle, o ile to, co z owego zapisu otrzymuje, na wypełnienie nie starczy.

Jeżeli w myśl § 2161 ktoś inny w miejsce obciążonego zapisobiorcy wstępuje, to nie odpowiada on w szerszym zakresie, aniżeli był odpowiadał zapisobiorca.

Przepisy § 1992 o odpowiedzialności spadkobiercy opiewające zastosowuje się odpowiednio.

§ 2188. Jeżeli się z tego, co zapisobiorcy się należy, na mocy ograniczenia odpowiedzialności spadkobiercy, z powodu pretensyi względem części obowiązkowej albo w myśl § 2187 coś ujmuje, to zapisobiorca może ponakładane na niego obciążenia stósunkowo obniżyć, jeżeli innej woli spadkodawcy przyjąć nie należy.

§ 2189. Spadkodawca może na przypadek, że zapisy albo nakazy, jakie spadkobiercy lub zapisobiorcy ponakładał, na mocy ograniczonej odpowiedzialności spadkobiercy, z powodu pretensyi o część obowiązkową albo w myśl §§ 2187, 2188 obniżone zostaną, w drodze rozporządzenia na wypadek śmierci postanowić, że zapis albo nakaz ma mieć pierwszeństwo przed resztą obciążeń.

§ 2190. Jeżeli spadkodawca na wypadek, że osoba pierwotnie uwzględniona zapisu nie nabędzie, przedmiot zapisu komuś innemu przeznaczył, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 2097 aż do 2099 opiewające o ustanowieniu spadkobiercy podstawionego.

§ 2191. Jeżeli spadkodawca przedmiot zapisany poczynszy od pewnego oznaczonego, po przypadnięciu zapisu nastającego czasu albo zdarzenia osobie trzeciej przeznaczył, natenczas uważa się pierwszego zapisobiorcę jako osobę obciążoną.

Do tego zapisu zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 2102, 2106 ust. 1, § 2107 i § 2110 ust. 1, opiewające o ustanowieniu spadkobiercy w drugiej linii.

TYTUŁ PIĄTY.

Nakaz.

§ 2192. Do nakazu zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 2065, 2147, 1148, 2154 aż do 2156, 2161, 2171, 2181 opiewające o nadawaniu korzyści w drodze testamentu.

§ 2193. Spadkodawca może przy ustanawianiu nakazu o celu przez siebie określonym oznaczyć osobę, której coś dać należy, pozostawić obciążonemu albo komuś trzeciemu.

Jeżeli oznaczenie przysługuje osobie obciążonej i ją do wykonania nakazu prawomocnie osądzono, to powód

może jej wyznaczyć odpowiedni przeciąg czasu do wykonania nakazu; po upływie owego przeciągu czasu jest powód do oznaczenia uprawnionym, jeżeli nakaz we właściwym czasie wykonany nie zostanie.

Jeżeli oznaczenie przysługuje osobie trzeciej, to odbywa ono się w drodze oświadczenia wobec osoby obciążonej. Jeżeli osoba trzecia oznaczenia dokonać nie może, to prawo oznaczenia przechodzi na osobą obciążoną. Przepis § 2151 ust. 3 zdanie 2 zastósowuje się odpowiednio; do interesentów w myśl niniejszego przepisu należą obciążony i te osoby, które mają prawo domagać się wykonania nakazu.

§ 2194. Wykonania nakazu mogą się domagać: spadkobierca, współspadkobierca i ten, na czyją korzyść odpadnięcie osoby pierwotnie nakazem obciążonej bezpośrednio by wychodziło. Jeżeli wykonanie nakazu leży w publicznym interesie, to i właściwa władza wykonania domagać się może.

§ 2195. Bezskuteczność nakazu pociąga za sobą bezskuteczność nakazem obciążonego nadania korzyści tylko wtenczas, jeżeli przyjąć należy, że spadkodawca tej korzyści bez owego nakazu by nie był nadał.

§ 2196. Jeżeli wykonanie nakazu stanie się niemożliwem wskutek okoliczności, za którą obciążony odpowiada, to osoba, na której korzyść odpadnięcie osoby pierwotnie obciążonej bezpośrednio by wychodziło, może się domagać wydania zapisanej korzyści w myśl przepisów o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zubożenia o tyle, o ileby nadana korzyść na wykonanie nakazu zużyta być musiała.

To samo obowiązuje wtenczas, gdy obciążonego do wykonania nakazu, którego osoba trzecia wykonać nie może, prawomocnie osądzono i dozwolonych środków przymusowych przeciw niemu bezskutecznie użyto.

TYTUŁ SZÓSTY.

Egzekutor testamentu.

§ 2197. Spadkodawca może zamianować testamentem jednego albo więcej egzekutorów testamentu.

Na przypadek, że zamianowany egzekutor testamentu przed przyjęciem urzędu albo potem odpadnie, może spadkodawca zamianować innego egzekutora testamentu.

§ 2198. Oznaczenie osoby egzekutora testamentu może spadkodawca pozostawić osobie trzeciej. Oznaczenie odbywa się w drodze oświadczenia wobec sądu spadkowego; to oświadczenie trzeba złożyć we formie publicznie uwierzytelnionej.

Prawo oznaczenia trzeciej osobie przysługujące upada z upływem tego przeciągu czasu, który jej sąd spadkowy na wniosek jednego z interesentów wyznaczył.

§ 2199. Spadkodawca może upoważnić egzekutora testamentu do zamianowania jednego albo więcej wspólnyegzekutorów.

Spadkodawca może upoważnić egzekutora testamentu do zamianowania następcy.

Mianowanie odbywa się w myśl § 2198 ust. 1 zdanie 2.

§ 2200. Jeżeli spadkodawca w testamencie sąd spadkowy o zamianowanie egzekutora testamentu upraszał, to sąd spadkowy zamianować go może.

Sąd spadkowy powinien przed zamianowaniem interesentów wysłuchać, jeżeli to bez znacznej zwłoki i bez niestósunkowych kosztów nastąpić może.

§ 2201. Zamianowanie egzekutora testamentu jest bezskutecznem, jeżeli on w czasie, w którym urzędowanie ma rozpocząć, jest nieprawdzielnym lub w prawdzielnosci ograniczonym, albo jeżeli w myśl § 1910 kuratora do załatwienia swych spraw majątkowych otrzymał.

§ 2202. Urząd egzekutora testamentu rozpoczyna się w tej chwili, w której osoba zamianowana urząd przyjmuje.

Przyjęcie i wymówienie się od urzędu odbywają się w drodze oświadczenia wobec sądu spadkowego. To oświadczenie można złożyć dopiero po otwarciu się spadku; oświadczenie jest bezskutecznem, jeżeli je się składa pod jakim warunkiem albo z oznaczeniem czasu.

Na wniosek którego z interesentów może sąd spadkowy zamianowanej osobie wyznaczyć termin do oświad-

czenia się pod względem przyjęcia. Po upływie owego terminu uważa się urząd jako nie przyjęty, jeżeli się przyjęcia przedtem nie oświadczy.

§ 2203. Egzekutor testamentu winien rozporządzenia testamentowe spadkodawcy wykonać.

§ 2204. Jeżeli jest więcej spadkobierców, to egzekutor testamentu działa pomiędzy nimi w myśl §§ 2042 aż do 2056 przeprowadzić winien.

Egzekutor testamentu winien spadkobierców względem planu działów przed wykonaniem planu wysłuchać.

§ 2205. Egzekutor testamentu pozostałością zarządzać winien. W szczególności ma on prawo do wzięcia pozostałości w posiadanie i do rozporządzania przedmiotami do pozostałości należącymi. Do bezpłatnych rozporządzeń ma egzekutor testamentu prawo tylko o tyle, o ile ono moralnemu obowiązkowi albo względom na przyzwoitość odpowiadają.

§ 2206. Egzekutor testamentu ma prawo przyjmować zobowiązania dla spadku o tyle, o ile prawidłowy zarząd przyjmowania ich wymaga. Zobowiązanie do rozporządzania pewnym przedmiotem spadkowym wolno egzekutorowi testamentu przyjąć dla spadku także wtenczas, gdy do owego rozporządzania ma prawo.

Spadkobierca jest zobowiązanym dać swe zezwolenie na przyjęcie takichże zobowiązań, acz nie uwłącza się prawu, na mocy którego spadkobierca ograniczeniem swej odpowiedzialności za zobowiązania spadkowe zastąpić się może.

§ 2207. Spadkodawca może rozporządzić, że egzekutor testamentu nie ma być ograniczanym w przyjmowaniu zobowiązań dla spadku. Egzekutor testamentu jest nawet w tym razie do przyrzekania darowizny tylko w myśl § 2205 zdanie 3 uprawnionym.

§ 2208. Egzekutor testamentu nie ma praw w §§ 2203 aż do 2206 określonych, o ile przyjąć należy, że one mu według woli spadkobiercy przysługiwać nie mają. Jeżeli zarządowi egzekutora testamentu tylko poszczególne przedmioty spadkowe podlegają, to prawa w § 2205 zdanie 2 oznaczone przysługują mu tylko co do tychże przedmiotów.

Jeżeli egzekutor testamentu rozporządzeń spadkodawcy sam wykonać nie ma, natenczas wolno mu wykonania ich od spadkobiercy się domagać, o ile innej woli spadkodawcy przyjąć nie należy.

§ 2209. Spadkodawca może egzekutorowi testamentu zarząd pozostałości poruczyć, nie wyznaczając mu prócz zarządu żadnych innych zadań; spadkodawca może także rozporządzić, że egzekutor testamentu po załatwieniu innych wyznaczonych mu zadań pozostałością nadal ma zarządzać. W razie wątpliwości należy przyjąć, że takiemuż egzekutorowi testamentu udzielono upoważnienia w § 2207 określonego.

§ 2210. Postanowienie w myśl § 2209 staje się bezskutecznem, jeżeli od otwarcia się spadku trzydzieści lat upłynęło. Spadkodawcy wolno atoli rozporządzić, że zarząd ma trwać dalej aż do śmierci spadkobiercy albo aż do śmierci egzekutora testamentu lub aż do nastania jakiegoś innego zdarzenia w osobie jednego albo drugiego z nich. Przepis § 2163 ust. 2 zastosowuje się odpowiednio.

§ 2211. Przedmiotem spadkowym zarządowi egzekutora testamentu podlegającym spadkobierca rozporządzać nie może.

Przepisy na korzyść osób, które swe prawa od osoby nieuprawnionej wywodzą, zastosowuje się odpowiednio.

§ 2212. Prawa, które zarządowi egzekutora testamentu podlega, tylko egzekutor testamentu dochodzić może.

§ 2213. Pretensyi przeciw spadkowi się zwracającej można dochodzić sądownie tak na spadkobiercy, jak na egzekutorze testamentu. Jeżeli zarząd pozostałości egzekutorowi testamentu nie przysługuje, to pretensyi tylko na spadkobiercy dochodzić można. Pretensyi o część obowiązkową można tylko na spadkobiercy dochodzić nawet wtenczas, gdy zarząd pozostałości egzekutorowi testamentu przysługuje.

Przepisu w § 1958 nie zastosowuje się do egzekutora testamentu.

Wierzyciel spadkowy, który swej pretensyi na spadkobiercy dochodzi, może pretensyi także na egzekutorze

testamentu dochodzić w ten sposób, iż się domaga, aby tenże egzekucję na przedmioty spadkowe jego zarządowi podlegające tolerował.

§ 2214. Wierzyciele spadkobiercy do wierzycieli spadkowych nie należący, nie mogą trzymać się przedmiotów spadkowych zarządowi egzekutora testamentu podlegających.

§ 2215. Po przyjęciu urzędu egzekutor testamentu spis przedmiotów spadkowych jego zarządowi podlegających oraz wiadomych zobowiązań spadkowych spadkobiercy bezzwłocznie zakomunikować i w miarę potrzeby przy ustawianiu inwentarza pomagać winien.

Spis ten w datę ustawienia zaopatrzonym i przez egzekutora testamentu podpisanym być winien; egzekutor testamentu winien na żądanie podpis kazać publicznie uwierzytelnić.

Spadkobierca może się domagać, aby go do ustawienia spisu przyzwano.

Egzekutor testamentu ma prawo, a na żądanie spadkobiercy obowiązek, ów spis kazać sporządzić przez właściwą władzę albo właściwego urzędnika lub notaryusza.

Koszta ustawienia i uwierzytelnienia spisu ponosi spadek.

§ 2216. Egzekutor testamentu jest obowiązany do prawidłowego zarządzania spadkiem.

Egzekutor testamentu winien się zastosować do rozporządzeń, jakie spadkodawca pod względem zarządu testamentem poobejmował. Na wniosek egzekutora testamentu albo innej osoby interesowanej, może sąd spadkowy owe rozporządzenia pozbawić mocy obowiązującej, jeżeliby zastosowanie się do nich spadek na znaczne niebezpieczeństwo narażać miało. O ile to możebnem, to sąd spadkowy przed wydaniem decyzji interesentów wysłuchać powinien.

§ 2217. Egzekutor testamentu winien przedmioty spadkowe, których do spełnienia swych obowiązków oczywiście nie potrzebuje, spadkobiercy na żądanie oddać do wolnej dyspozycji. W chwili oddania ustaje jego prawo do zarządzania owymi przedmiotami.

Dla zobowiązań spadkowych, które nie polegają na jakimś legacie albo nakazie, oraz dla warunkowych albo dopiero w przyszłości należnych legatów i nakazów egzekutor testamentu oddania przedmiotów odmówić nie może, jeżeli spadkobierca za uiszczenie zobowiązań lub za wykonanie legatów i nakazów złoży rękojmię.

§ 2218. Do prawnego stósunku pomiędzy egzekutorem testamentu a spadkobiercą zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 664, 666 aż do 668, 670, § 673 zdanie 2 i § 674 opiewające o poleceniu.

W razie dłużej trwającego zarządu może spadkobierca żądać składania rocznych rachunków.

§ 2219. Jeżeli egzekutor testamentu obowiązki na nim ciążące narusza i wina na niego spada, to za szkodę ztąd powstającą jest on odpowiedzialnym spadkobiercy, a jeżeli chodzi o wykonanie zapisu, także zapisobiorcy.

Jeżeli jest więcej egzekutorów testamentu, na których wina spada, to odpowiadają jako dłużnicy solidarni.

§ 2220. Spadkodawca nie może uwolnić egzekutora testamentu od obowiązków w myśl §§ 2215, 2216, 2218, 2219 na nim ciążących.

§ 2221. O ile spadkodawca nic innego nie postanowił, to egzekutor testamentu może domagać się stósownego wynagrodzenia za sprawowanie swego urzędu.

§ 2222. Spadkodawca może zamianować egzekutora testamentu także w tym celu, aby on aż do zajścia ustanowionego następstwa w drugiej linii prawa spadkobiercy w drugiej linii wykonywał i jego obowiązki wypełniał.

§ 2223. Spadkodawca może zamianować egzekutora testamentu także w tym celu, aby on o wykonanie obciążeń na zapisobiorcę ponakładanych się starał.

§ 2224. Jeżeli zamianowano więcej egzekutorów testamentu, to sprawują urząd wspólnie; przy zachodzącej różnicy zdań rozstrzyga sąd spadkowy. Jeżeli który z nich odpada, to pozostali sprawują urząd sami. Spadkodawca może rozporządzić inaczej.

Każdy egzekutor testamentu ma prawo takie środki bez przyzwolenia drugih egzekutorów testamentu zarzą-

dzić, jakie do utrzymania przedmiotu spadkowego ich zarządowi podlegającego są konieczne.

§ 2225. Urząd egzekutora testamentu ustaje, jeżeli egzekutor umrze albo taki przypadek zajdzie, w którymby zamianowanie w myśl § 2201 bezskutecznem było.

§ 2226. Egzekutor testamentu może urząd wypowiedzieć każdego czasu. Wypowiedzenie odbywa się w drodze oświadczenia wobec sądu spadkowego. Przepisy § 671 ust. 2, 3 zastósowuje się odpowiednio.

§ 2227. Sąd spadkowy może egzekutora testamentu na wniosek której z osób interesowanych od urzędu zwolnić, jeżeli zachodzi ważny powód; takim ważnym powodem jest mianowicie ciężkie naruszenie obowiązków albo niezdolność do prawidłowego sprawowania interesów.

Jeżeli to możebnem, to egzekutor testamentu przed zwolnieniem z urzędu wysłuchanym być powinien.

§ 2228. Sąd spadkowy winien zezwolić na przejrzenie oświadczeń w myśl § 2198 ust. 1 zdanie 2, § 2199 ust. 3, § 2202 ust. 2, § 2226 zdanie 2 złożonych każdemu, kto prawny interes uwiarogodni.

TYTUŁ SIÓDMY.

Sporządzanie i znoszenie testamentu.

§ 2229. Kto jest w prawodzielności ograniczonym, nie potrzebuje do sporządzenia testamentu przyzwolenia swego prawnego zastępcy.

Osoba małoletnia może sporządzić testament dopiero po skończeniu szesnastego roku życia.

Kogo wskutek upośledzenia na duchu, wskutek marnotrawstwa albo opilstwa ubezwłasnowolono, ten testamentu sporządzać nie może. Niezdolność nastaje już w chwili stawienia wniosku, na mocy którego o ubezwłasnowoleniu się orzeka.

§ 2230. Jeżeli ubezwłasnowolona osoba sporządziła testament zanim uchwala o ubezwłasnowoleniu orzekająca niezaczeplalną się stała, to ubezwłasnowolenie nie sprzeciwia się ważności, jeżeli ubezwłasnowolona osoba przed nastaniem niezaczeplalności zemrze.

To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli ubezwłasnowolona osoba po stawieniu wniosku o uchylenie ubezwłasnowolenia testament sporządza i ubezwłasnowolenie w myśl wniosku uchylonem zostaje.

§ 2231. We formie prawidłowej można testament sporządzać:

- 1, przed sędzią albo notaryuszem;
- 2, w drodze takiego oświadczenia, które spadkodawca przy oznaczeniu daty i miejscowości własnoręcznie spisał i podpisał.

§ 2232. O sporządzaniu testamentu przed sędzią albo notaryuszem obowiązują przepisy §§ 2233 aż do 2246.

§ 2233. Do sporządzenia testamentu musi sędzia przybrać pisarza sądowego albo dwóch świadków, a notaryusz drugiego notaryusza albo dwóch świadków.

§ 2234. W sporządzaniu testamentu nie mogą brać udziału jako sędzia, notaryusz, pisarz sądowy albo świadek:

- 1, małżonek spadkodawcy, nawet wtenczas, gdy małżeństwo już nie istnieje;
- 2, ten, kto ze spadkodawcą w prostej linii albo w drugim stopniu pobocznej linii jest spokrewnionym albo spowinowaconym.

§ 2235. W sporządzaniu testamentu nie może brać udziału jako sędzia, notaryusz, pisarz sądowy albo świadek ten, kogo się w testamencie uwzględnia lub kto do osoby uwzględnionej w stosunku § 2234 określonego rodzaju pozostaje.

Udział osoby w myśl powyższego przepisu wykluczonej pociąga za sobą ten skutek, że nadanie korzyści osobie uwzględnionej jest nieważnem.

§ 2236. Jako pisarz sądowy albo drugi notaryusz lub świadek nie może w sporządzaniu testamentu brać udziału, kto do sędziego lub notaryusza akt przyjmującego w stosunku § 2234 określonego rodzaju pozostaje.

§ 2237. Jako świadek nie powinien w sporządzaniu testamentu brać udziału:

- 1, małoletni;

- 2, ten, kogo za pozbawionego honorowych praw obywatelskich ogłoszono, w tym czasie, na który mu prawa honorowe odebrano;
- 3, kto w myśl przepisów karnymi ustawami objętych do składania zaprzysiężonego świadectwa jest niezdołen;
- 4, kto jako sługa lub pomocnik w służbie sędziego albo notaryusza akt przyjmującego pozostaje.

§ 2238. Sporządzanie testamentu odbywa się w ten sposób, że spadkodawca swą ostatnią wolę sędziemu lub notaryuszowi ustnie oświadcza albo też pismo z tem ustnem oświadczeniem oddaje, że owo pismo jego ostatnią wolę zawiera. To pismo można oddać otwarte albo zamknięte. Owo pismo może być spisaniem przez spadkodawcę albo przez inną osobę.

Kto jest małoletnim albo pisanego czytać nie umie, może testament sporządzić tylko w drodze ustnego oświadczenia.

§ 2239. Osoby w sporządzaniu testamentu udział biorące muszą być obecnymi podczas całej czynności.

§ 2240. O sporządzeniu testamentu musi być spisany protokół w niemieckim języku.

§ 2241. Protokół musi zawierać:

1. miejsce i dzień czynności;
- 2, oznaczenie spadkodawcy i osób w czynności udział biorących;
- 3, oświadczenia spadkodawcy w myśl § 2238 potrzebne, a w razie oddania spisanej woli, stwierdzenie jej oddania.

§ 2242. Protokół musi być przeczytany, przez spadkodawcę przyjętym i przez niego własnoręcznie podpisanym. W protokóle musi być stwierdzonem, iż temu przepisowi zadosyć uczyniono. Na żądanie spadkodawcy powinien mu także protokół być przedłożonym do przejrzania.

Jeżeli spadkodawca oświadczy, że pisać nie umie, to jego podpis zastępuje się stwierdzeniem tegoż oświadczenia w protokóle.

Protokół przez osoby udział w czynności biorące podpisany być musi.

§ 2243. Kto według przekonania sędziego albo notaryusza jest niemym lub w mówieniu przeszkody doznaje, może testament sporządzić tylko przez oddanie pisma. Taka osoba musi oświadczenie, że owo pismo jej ostatnią wolę zawiera, w toku czynności do protokołu własnoręcznie zapisać albo też spisać je na osobnej karcie papieru, która jako załącznik do protokołu załączoną być musi.

Własnoręczne spisanie owego oświadczenia, oraz przeświadczenie sędziego lub notaryusza o tem, że spadkodawca w mówieniu przeszkody doznaje, muszą w protokóle być stwierdzone. Tego protokołu spadkodawca osobno przyjmować nie potrzebuje.

§ 2244. Jeżeli spadkodawca oświadczy, że niemieckim językiem nie włada, to przy sporządzaniu testamentu zaprzysiężony tłumacz przywołanym być musi. Do tłumacza zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 2234 aż do 2237 o świadku obowiązujące.

Protokół musi być przetłumaczonym na ten język, w którym spadkodawca się oświadcza. Tłumaczenie musi być przez tłumacza zrobionem albo uwierzytelnionem i przeczytanem; tłumaczenie jako załącznik do protokołu dodanem być musi.

Protokół musi zawierać oświadczenie spadkodawcy ze niemieckim językiem nie włada, jak niemniej nazwisko tłumacza i stwierdzenie, że tłumacz przekład sporządził albo uwierzytelnił i tłumaczenie przeczytał. Tłumacz musi protokół podpisać.

§ 2245. Jeżeli wszystkie w czynności udział biorące osoby podług swego zapewnienia tym językiem władają, w którym spadkodawca oświadczenia składa, to tłumacza przyzywać nie potrzeba.

Jeżeli się tłumacza nie przyzwie, to protokół musi w obcym języku być spisany i musi zawierać oświadczenie spadkodawcy, że niemieckim językiem nie włada, tudzież zapewnienie osób udział biorących, że obcym językiem władają. Niemieckie tłumaczenie załączonem być powinno.

§ 2246. Protokół ze sporządzenia testamentu spisany wraz ze załącznikami, a mianowicie w razie sporzą-

dzenia testamentu przez oddanie pisma ostatnią wolę zawierającego, wraz z temże pismem, sędzia lub notaryusz w obecności reszty osób udział biorących i wobec spadkodawcy urzędową pieczęcią zapieczętować, w napis ów testament bliżej określający, przez sędziego albo notaryusza podpisany, zaopatrzyć i do osobnego urzędowego zachowania oddać winni.

Na dowód tego, że testament do urzędowego zachowania wzięto, spadkodawcy poświadczenie złożenia wystawić należy.

§ 2247. Kto jest małoletnim albo pisanego czytać nie umie, ten nie może sporządzać testamentu w sposób § 2231 nr. 2 przepisany.

§ 2248. Testament w myśl § 2231 nr. 2 sporządzony na żądanie spadkodawcy do urzędowego zachowania wziąć należy. Przepis § 2246 ust. 2 zastosowuje się.

§ 2249. Jeżeli obawiać się należy, że spadkodawca zemrze, zanim sporządzenie testamentu przed sędzią albo notaryuszem możliwem będzie, to spadkodawca testament przed przełożonym gminy, w której przebywa albo, jeżeli przebywa w obrębie takiego związku lub obszaru dworskiego, które w drodze krajowej ustawy na równi z gminą postawiono, przed przełożonym tegoż związku albo przed przełożonym obszaru dworskiego sporządzić może. Przełożony musi przyzwać dwóch świadków. Przepisy §§ 2234 aż do 2246 zastosowuje się; przełożony wstępuje w miejsce sędziego albo notaryusza.

Obawa, że sporządzenie testamentu przed sędzią albo notaryuszem już nie będzie możliwem, do protokołu stwierdzoną być musi. Okoliczność, że obawa uzasadnioną nie była, nie sprzeciwia się ważności testamentu.

§ 2250. Kto przebywa w miejscowości, nad którą wskutek wybuchnięcia choroby albo z powodu innych nadzwyczajnych okoliczności taką kwarantanę zaprowadzono, że sporządzenie testamentu przed sędzią albo notaryuszem jest niemożliwem albo znacznie utrudnionem, może testament sporządzić we formie § 2249 ust. 1 oznaczonej albo w drodze oświadczenia wobec trzech świadków.

Jeżeli się obierze ustne oświadczenie wobec trzech świadków, to o sporządzeniu testamentu protokół spisany być musi. Do świadków zastosowuje się przepisy §§ 2234, 2235 i § 2237 nr. 1 aż do 3, do protokołu zastosowuje się przepisy §§ 2240 aż do 2242, 2245. Z przybraniem tłumacza testamentu w tej formie sporządzać nie można.

§ 2251. Kto podczas morskiej podróży na niemieckim do cesarskiej marynarki nie należącym statku po za krajowym portem się znajduje, może testament sporządzić w myśl § 2250 w drodze ustnego oświadczenia wobec trzech świadków.

§ 2252. Testament w myśl § 2249, § 2250 albo 2251 sporządzony uważa się jako niesporządzony, jeżeli od sporządzenia testamentu trzy miesiące upłynęły, a spadkodawca jeszcze żyje.

Rozpoczęcie się i bieg owego terminu są wstrzymane dopóty, dopóki spadkodawca do sporządzenia testamentu przed sędzią albo notaryuszem jest niezdolen.

Jeżeli spadkodawca w przypadku § 2251 przed upływem powyższego terminu w nową morską podróż się udaje, to ów termin przerywa się tak, że po skończeniu się nowej podróży cały termin z nowa biedz zaczyna.

Jeżeli spadkodawcą po upływie owego terminu za zmarłego się ogłasza, to testament zatrzymuje moc obowiązującą wtenczas, jeżeli ów termin jeszcze nie upłynął w tym czasie, w którym spadkodawca podług istniejących wieści żył jeszcze.

§ 2253. Testament oraz poszczególne, testamentem objęte rozporządzenia spadkodawca każdego czasu odwołać może.

Ubezważnowolenie spadkodawcy z powodu upośledzenia na umyśle, z powodu marnotrawstwa albo opilstwa nie sprzeciwia się odwołaniu testamentu, który przed ubezważnowoleniem sporządzono.

§ 2254. Odwołanie odbywa się w drodze testamentu.

§ 2255. Testament można odwołać także w ten sposób, że spadkodawca testamentowy dokument w zamiarze zniesienia go zniszczy albo w nim takie zmiany po-

czyni, któremi wolę zniesienia piśmiennego oświadczenia woli wyrażać się zwykło.

Jeżeli spadkodawca dokument testamentowy zniszczył albo w sposób wyżej określony zmienił, to zachodzi domysł, że miał zamiar znieść testament.

§ 2256. Testament przed sędzią albo notaryuszem lub w myśl § 2249 sporządzony uważa się za odwołany, jeżeli dokument do urzędowego zachowywania przyjęty spadkodawcy się zwraca.

Spadkodawca każdego czasu zwrócenia domagać się może. Testament tylko spadkodawcy osobiście zwrócić wolno.

Przepisy ust. 2 obowiązują także o testamencie w myśl § 2248 zdeponowanym; zwrócenie pozostaje bez wpływu na skuteczność testamentu.

§ 2257. Jeżeli się testamentem objęte odwołanie jakiego testamentowego rozporządzenia odwołuje, to owo rozporządzenie jest tak skutecznem, jak gdyby odwoływaniem nie było.

§ 2258. Przez sporządzenie testamentu znosi się dawniejszy testament o tyle, o ile późniejszy testament do dawniejszego w przeciwieństwie pozostaje.

Jeżeli się późniejszy testament odwołuje, to testament dawniejszy jest tak samo skutecznym, jak gdyby nie był znoszonym.

§ 2259. Kto posiada testament, którego do zachowania urzędowego nie oddano, jest zobowiązany oddać go bezzwłocznie sądowi spadkowemu, skoro o śmierci spadkodawcy się dowiedział.

Jeżeli testament u innej władzy aniżeli u sądu się znajduje, albo jeżeli on u notaryusza w urzędowym zachowaniu się znajduje, to po śmierci spadkodawcy należy go oddać do sądu spadkowego. Jeżeli sąd spadkowy o testamencie się dowie, to jego oddanie spowodować winien.

§ 2260. Skoro sąd spadkowy o śmierci spadkodawcy się dowie, to winien wyznaczyć termin do otwarcia testamentu w jego zachowaniu się znajdującego. Na ten termin prawni spadkobiercy i inni interesenci, o ile to możebnem, zapozwani być winni.

W terminie należy testament otworzyć, interesentom ogłosić i na żądanie im przedłożyć. W razie przedłożenia można ogłoszenia zaniechać.

O otwarciu należy spisać protokół. Jeżeli testament był zamkniętym, to należy stwierdzić w protokole, czy pieczęcie były nienaruszonymi.

§ 2261. Jeżeli inny sąd aniżeli sąd spadkowy testament ma w urzędowym zachowaniu, to otwarcie testamentu należy do owego innego sądu. Testament wraz z uwierzytelnionym odpisem protokołu o otwarciu testamentu należy przesłać sądowi spadkowemu; uwierzytelniony odpis testamentu zatrzymać należy.

§ 2262. Interesentów, którzy przy otwarciu testamentu obecnymi nie byli, sąd spadkowy o treści testamentu, o ile ona ich dotyczy, zawiadomić winien.

§ 2263. Rozporządzenie spadkodawcy, którem on otwarcia testamentu zaraz po swej śmierci zabrania, jest nieważnem.

§ 2264. Kto prawny interes uwiarogodni, ma prawo otworzony testament przeglądać i żądać odpisu testamentu albo też poszczególnych jego części; ów odpis na żądanie uwierzytelnić należy.

TYTUŁ ÓSMY.

Wspólny testament.

§ 2265. Wspólny testament mogą sporządzać tylko małżonkowie.

§ 2266. Wspólny testament można w myśl przepisu § 2249 także wtenczas sporządzać, gdy warunek § 2249 tylko po stronie jednego z małżonków zachodzi.

§ 2267. Do sporządzenia wspólnego testamentu w myśl § 2231 nr. 2 wystarcza, jeżeli jedno z małżonków testament we formie tamże przepisanej sporządzi, a drugi małżonek takie oświadczenie dołączy, że ów testament także za jego testament ma być uważanym. To oświadczenie przy podaniu miejscowości i dnia własnoręcznie napisaniem i podpisaniem być musi.

§ 2268. Wspólny testament jest w przypadkach § 2077 w całej swej osnowie bezskutecznym.

Jeżeli małżeństwo przed śmiercią jednego z małżonków rozwiązaniem zostanie albo zajdą warunki § 2077 ust. 1 zdanie 2, to owe rozporządzenia pozostają o tyle skuteczne, o ile przyjąć należy, że i na ten przypadek takby rozporządzono.

§ 2269. Jeżeli małżonkowie we wspólnym testamencie, w którym siebie nawzajem spadkobiercami wyznaczają, postanowili, że po zgonie małżonka przy życiu pozostającego obopólny spadek trzeciej osobie ma przypaść, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że owa trzecia osoba dla całej pozostałości spadkobiercą małżonka na ostatku umierającego ustanowioną została.

Jeżeli małżonkowie w takimże testamencie ustanowili zapis, który po śmierci pozostającego przy życiu małżonka ma być wypełnionym, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że ów zapis ma przypaść osobie uwzględnionej dopiero w chwili śmierci pozostałego przy życiu małżonka.

§ 2270. Jeżeli małżonkowie wspólnym testamentem takie rozporządzenia objęli, o których przyjąć należy, że rozporządzenie jednego nie byłoby nastąpiło bez rozporządzenia drugiego, to nieważność albo odwołanie jednego z owych rozporządzeń pociąga za sobą bezskuteczność drugiego.

W razie wątpliwości należy przyjąć, że owe rozporządzenia wtedy w takimże stosunku do siebie pozostają, jeżeli małżonkowie w testamencie nawzajem się uwzględniają albo jeden małżonek drugiemu jaką korzyść nadaje i na przypadek, że uwzględniony małżonek drugiego małżonka przeżyje, na korzyść takiej osoby rozporządza, która z drugim małżonkiem jest spokrewnioną lub też w jakim innym bliskim stosunku do niego pozostaje.

Do innych rozporządzeń aniżeli do ustanowień spadkobiercy, do legatów i nakazów przepisu w ustępie 1 się nie zastosowuje.

§ 2271. Odwołanie rozporządzenia, które do rozporządzenia drugiego małżonka w stosunku § 2270 określonym pozostaje, odbywa się za życia małżonków w myśl przepisów § 2296 opiewających o odstąpieniu od kontraktu odziedziczania. Nowem rozporządzeniem na przypa-

dek śmierci żaden z małżonków za życia drugiego małżonka rozporządzenia swego jednostronnie znieść nie może.

Prawo odwołania upada ze śmiercią drugiego małżonka; pozostały przy życiu małżonek może atoli swoje rozporządzenie znieść, jeżeli nadaną mu korzyść odrzuci. Małżonek przy życiu pozostały jest w myśl §§ 2294 i § 2336 także po przyjęciu nadanej mu korzyści do zniesienia uprawnionym.

Jeżeli uwzględniono jakiego do części obowiązkowej uprawnionego potomka małżonków albo potomka jednego z małżonków, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepis § 2289 ust. 2.

§ 2272. W myśl § 2256 może wspólny testament tylko przez obojdwóch małżonków być odebrany.

§ 2273. Przy otwarciu wspólnego testamentu nie należy rozporządzeń pozostałego przy życiu małżonka, o ile je wyłączyć można, ani ogłaszać ani też w inny sposób do wiadomości interesentów podawać. Rozporządzenia zmarłego małżonka należy wygotować w uwierzytelnionym odpisie.

Testament należy znów opieczetować i oddać do osobnego urzędowego zachowania.

ROZDZIAŁ CZWARTY.

Kontrakt odziedziczania

§ 2274. Kontrakt odziedziczania spadkodawca tylko osobiście zawierać może.

§ 2275. Kontrakt odziedziczania jako spadkodawca tylko ten zawierać może, kto jest bez ograniczenia prawodzielności.

Małżonek może jako spadkodawca ze swym małżonkiem zawrzeć kontrakt odziedziczania nawet wtenczas, gdy jest w prawodzielności ograniczonym. W takim razie potrzebuje on przyzwolenia swego prawnego zastępcy; jeżeli prawnym zastępcą jest opiekun, natenczas potrzeba także zezwolenia sądu opiekuńczego.

Przepisy ustępu 2 obowiązują także narzeczonych.

§ 2276. Kontrakt odziedziczania można zawrzeć tylko przed sędzią albo notaryuszem przy równoczesnej

obecności obojdwóch stron. Przepisy §§ 2233 aż do 2245 zastosowuje się w tym razie; to, co powyższe przepisy o spadkodawcy opiewają, obowiązuje każdą z osób kontrakt zawierających.

Do kontraktu odziedziczenia między małżonkami albo między narzeczonymi, jeżeli go się z kontraktem małżeńskim w jednym i tym samym dokumencie zawiera, wystarcza forma, jaką przepisano dla kontraktu małżeńskiego.

§ 2277. Jeżeli strony nic przeciwnego nie żądają, to dokument o zawarciu kontraktu odziedziczenia spisany, w myśl § 2246 zapieczętowanym, w napis zaopatrzonym i do osobnego urzędowego zachowania oddanym być powinien. Jeżeli się kontrakt odziedziczenia z innym kontraktem w jednym i tym samym dokumencie zawiera, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że zapieczętowania i osobnego zachowania kontraktu odziedziczenia się nie żąda.

Na kontrakt odziedziczenia, który do osobnego, urzędowego zachowania wzięto, każdej z osób kontrakt zawierających poświadczenie złożenia wystawić należy.

§ 2278. Kontraktem odziedziczenia każda ze stron kontrakt zawierających umowne rozporządzenia na wypadek śmierci objąć może.

Innych rozporządzeń aniżeli ustanowień spadkobiercy, zapisów i nakazów kontraktem odziedziczenia umownie obejmować nie można.

§ 2279. Do umownych nadań korzyści i nakazów zastosowuje się odpowiednio przepisy opiewające o testamentowych nadaniach i nakazach.

Przepisy § 2077 obowiązują o kontrakcie odziedziczenia pomiędzy małżonkami albo narzeczonymi także o tyle, o ile trzecią osobę uwzględniono.

§ 2280. Jeżeli małżonkowie w kontrakcie odziedziczenia, którym siebie nawzajem spadkobiercami wyznaczają, postanowili, że po śmierci pozostającego przy życiu małżonka obopólny spadek trzeciej osobie ma przyspaść, albo gdy ustanowili zapis, który po śmierci pozostającego przy życiu małżonka wypełnić należy, wówczas zastosowuje się odpowiednio przepisy § 2269.

§ 2281. Kontrakt odziedziczenia może na mocy §§ 2078 2079 także przez spadkodawcę być zaczepionym;

do zaczepienia na mocy § 2079 potrzeba, aby osoba do części obowiązkowej uprawniona w czasie zaczepienia istniała.

Jeżeli po śmierci drugiego kontrabenta jakie rozporządzenie na korzyść trzeciej osoby przez spadkodawcę ma być zaczepionem, to zaczepienie to należy oświadczyć wobec sądu spadkowego. Sąd spadkowy o tem oświadczeniu osobę trzecią zawiadomić powinien.

§ 2282. Zaczepienia nie można zgłaszać przez zastępcę spadkodawcy. Jeżeli spadkodawca w prawodzielności jest ograniczonym, to do zaczepienia nie potrzebuje on przyzwolenia swego prawnego zastępcy.

Za nieprawdzielnego spadkodawcę może zaczepiać kontrakt odziedziczania jego prawny zastępca za zezwoleniem sądu opiekuńczego.

Zgłoszenie zaczepienia wymaga sądowego albo notaryalnego zaprotokółowania.

§ 2283. Zaczepienie ze strony spadkodawcy może być zgłoszonem tylko w przeciągu jednego roku.

Powyższy przeciąg czasu rozpoczyna się w razie zaczepności z powodu groźby w tej chwili, w której ustaje przymus groźbą wywołany, w reszcie przypadków w tej chwili, w której spadkodawca o powodzie zaczepienia się dowiaduje. Do przebiegu owego przeciągu czasu zastosowuje się odpowiednio przepisy §§ 203, 206 opiewające o przedawnieniu.

Jeżeli w przypadku § 2282 ust. 2 prawny zastępca kontraktu odziedziczania we właściwym czasie nie zaczął, to po ustaniu nieprawdzielności spadkodawca sam kontrakt odziedziczania zacząć może tak, jak gdyby prawnego zastępcy wcale był nie miał.

§ 2284. Kontrakt odziedziczania zaczepieniu podlegający może spadkodawca potwierdzić tylko osobiście. Jeżeli spadkodawca w prawodzielności jest ograniczonym, to potwierdzenie jest wykluczone.

§ 2285. Jeżeli prawo zaczepienia spadkodawcy przysługujące w czasie otwarcia się spadku upadło, to osoby w § 2080 określone kontraktu odziedziczania na mocy §§ 2078, 2079 zacząć już nie mogą.

§ 2286. Kontraktem odziedziczania nie ogranicza się prawa spadkodawcy do rozporządzenia swym majątkiem w drodze czynności prawnej wśród żyjących.

§ 2287. Jeżeli spadkodawca w zamiarze skrzywdzenia kontraktowego spadkobiercy jaką darowiznę uczynił, to kontraktowy spadkobierca po przypadnięciu mu spadku może żądać od obdarzonej osoby wydania daru w myśl przepisów o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zbożacenia.

Ta pretensya przedawnia się w trzech latach od przypadnięcia spadku.

§ 2288. Jeżeli spadkodawca przedmiot kontraktem ustanowionego zapisu w zamiarze skrzywdzenia osoby uwzględnionej zniszczył, usunął albo uszkodził, to w miejsce przedmiotu wstępuje wartość tegoż przedmiotu o tyle, o ile spadkobierca wskutek owego zniszczenia, usunięcia lub uszkodzenia prestacyi uiścić nie może.

Jeżeli spadkodawca w zamiarze pokrzywdzenia osoby uwzględnionej przedmiotu się pozbył albo go obciążył, to spadkobierca jest zobowiązanym o ów przedmiot osobie uwzględnionej się wystarać albo obciążenie usunąć; do tegoż zobowiązania zastosowuje się odpowiednio przepisy § 2170 ust. 2. Jeżeli przedmiotu sposobem darowizny się pozbyto lub go w drodze darowizny obciążono, to pretensya § 2287 przysługuje osobie uwzględnionej, o ile ona wynagrodzenia od spadkobiercy osiągnąć nie może, do osoby obdarowanej.

§ 2289. Kontrakt odziedziczania znosi dawniejsze testamentowe rozporządzenie spadkodawcy o tyle, o ileby ono krzywdziło prawo osoby w kontrakcie uwzględnionej. W takimże samym zakresie jest bezskutecznem późniejsze rozporządzenie na wypadek śmierci, bez ujmy dla przepisów w § 2297.

Jeżeli osoba uwzględniona jest potomkiem spadkodawcy do części obowiązkowej uprawnionym, to spadkodawca może późniejszym testamentowym rozporządzeniem objąć postanowienia § 2338 dozwolone.

§ 2290. Kontrakt odziedziczania oraz poszczególne kontraktem objęte rozporządzenie mogą znieść w drodze kontraktu te osoby, które kontrakt odziedziczania za-

warły. Po śmierci jednej z tychże osób kontraktu już znieść nie można.

Spadkodawca może kontrakt zawrzeć tylko osobiście. Jeżeli spadkodawca w prawodzielności jest ograniczonym, to nie potrzebuje przyzwolenia swego prawnego zastępcy.

Jeżeli druga strona pozostaje pod opieką, to potrzeba zezwolenia sądu opiekuńczego. To samo obowiązuje wtenczas, jeżeli druga strona pozostaje pod władzą rodzicielską, chyba że się kontrakt zawiera pomiędzy małżonkami albo narzeczonymi.

Taki kontrakt wymaga formy w § 2276 dla kontraktu odziedziczania przepisanej.

§ 2291. Kontraktowe rozporządzenie, którem zapis albo nakaz ustanowiono, może znieść spadkodawca w drodze testamentu. Do skuteczności zniesienia jest potrzebnem przyzwolenie drugiej strony kontrakt zawierającej; przepisy § 2290 ust. 3 zastosowuje się w tym razie.

Oświadczenie przyzwolenia wymaga sądowego albo notaryalnego zaprotokółowania; to przyzwolenie jest nieodwołalnem.

§ 2292. Kontrakt odziedziczania pomiędzy małżonkami zawarty można także znieść wspólnym testamentem małżonków; przepisy § 2290 ust. 3 zastosowuje się w tym przypadku.

§ 2298. Spadkodawca może od kontraktu odziedziczania odstąpić, jeżeli odstąpienie w kontrakcie sobie zastrzegł.

§ 2294. Spadkodawca może od kontraktowego, rozporządzenia odstąpić, jeżeli osoba uwzględniona takiego przewinienia się dopuściła, które spadkodawcę do pozbawienia jej części obowiązkowej uprawnia albo, gdy osoba uwzględniona do osób do części obowiązkowej uprawnionych nie należy, do pozbawienia by uprawniało, gdyby osoba uprawniona była potomkiem spadkodawcy.

§ 2295. Spadkodawca może od kontraktowego rozporządzenia odstąpić, jeżeli to rozporządzenie ze względu na układowe zobowiązanie osoby uwzględnionej do dawania spadkodawcy dożywotnich, powtarzających się presta-cyi, w szczególności do dawania utrzymania kontraktem

objęto, a owo zobowiązanie przed śmiercią spadkodawcy się znosi.

§ 2296. Odstąpienia nie można zgłaszać przez zastępcę. Jeżeli spadkodawca w prawodzielności jest ograniczonym, to nie potrzebuje przyzwolenia swego prawnego zastępcy.

Odstąpienie odbywa się w drodze oświadczenia wobec drugiej kontrakt zawierającej osoby. To oświadczenie wymaga sądowego albo notaryalnego zaprotokolowania.

§ 2297. O ile spadkodawcy służy prawo do odstąpienia od kontraktu, o tyle wolno mu po śmierci drugiej kontrakt zawierającej osoby znieść rozporządzenie kontraktowe w drodze testamentu. W przypadkach § 2294 zastósowuje się odpowiednio przepisy § 2336 ust. 2 aż do 4.

§ 2298. Jeżeli kontraktem odziedziczenia obustronne, umowne rozporządzenia objęto, to nieważność jednego z owych rozporządzeń pociąga za sobą bezaktywność całego kontraktu.

Jeżeli w takim kontrakcie odstąpienie od niego sobie zastrzeżono, to odstąpienie jednej ze stron kontraktujących znosi cały kontrakt. Prawo odstąpienia od kontraktu upada ze śmiercią drugiej strony kontraktującej. Pozostały przy życiu małżonek może atoli znieść swe rozporządzenie w drodze testamentu, jeżeli odrzuci korzyść, jaką mu kontraktem nadano.

Przepisów ust. 1 i ustępu 2 zdanie 1, 2 nie zastósowuje się, jeżeli należy przyjąć inną wolę osób kontraktujących.

§ 2299. Każda z osób kontrakt zawierających może w kontrakcie odziedziczenia każde takie rozporządzenie jednostronnie umieścić, jakie można objąć testamentem.

O rozporządzeniu takiegoż rodzaju obowiązuje to samo, jak gdyby je testamentem objęto. To rozporządzenie można także znieść w takim kontrakcie, którym umowne rozporządzenie się znosi.

Jeżeli kontrakt odziedziczenia przez wykonywanie prawa odstąpienia od kontraktu albo też w drodze kon-

traktu się znosi, to owo rozporządzenie traci moc obowiązującą, jeżeli innej woli spadkodawcy przyjąć nie należy.

§ 2300. Przepisy §§ 2259 aż do 2263, 2273 o otwieraniu testamentu opiewające zastosowuje się odpowiednio do kontraktu odziedziczania, przepisy § 2273 zdanie 2, 3 atoli tylko wtenczas, jeżeli kontrakt odziedziczania znajduje się w osobnem urzędowem zachowaniu.

§ 2301. Do obietnicy darowizny, którą się czyni pod warunkiem, że obdarowany darodawcę przeżyje, zastosowuje się przepisy o rozporządzeniach na wypadek śmierci. To samo obowiązuje o takim przyrzeczeniu lub przyznaniu długu w §§ 780, 781 oznaczonego rodzaju, które tytułem darowizny pod powyższym warunkiem obiecano lub przyznano.

Jeżeli darodawca darowiznę spełnia, oddając obdarowanemu przedmiot nadany, natenczas zastosowuje się przepisy o darowiznach wśród żyjących.

§ 2302. Kontrakt, jakim ktoś do sporządzenia lub niesporządzenia, do zniesienia lub niezniesienia rozporządzenia na wypadek śmierci się zobowiązuje, jest nieważnem.

ROZDZIAŁ PIĄTY.

Część obowiązkowa (legityma).

§ 2303. Jeżeli potomka spadkodawcy rozporządzeniem na wypadek śmierci od sukcesyi wykluczono, to potomek od spadkobiercy części obowiązkowej domagać się może. Część obowiązkowa wynosi połowę wartości prawnej schedy dziedzicznej.

To samo prawo przysługuje rodzicom i małżonkowi spadkodawcy, jeżeli ich rozporządzeniem na wypadek śmierci od sukcesyi wykluczono.

§ 2304. W razie wątpliwości nie należy uważać wyznaczenia części obowiązkowej jako ustanowienia spadkobiercą.

§ 2305. Jeżeli uprawnionemu do części obowiązkowej pozostawiono schedę dziedziczną mniej jak połowę prawnej schedy dziedzicznej wynoszącą, to uprawniony do

części obowiązkowej, może się domagać od współspadkobierców tytułem części obowiązkowej wartości tej części, której mu do połowy nie dostaje.

§ 2306. Jeżeli osobę jako spadkobiercę powołaną a do części obowiązkowej uprawnioną ustanowieniem spadkobiercy w drugiej linii, zamianowaniem egzekutora testamentu albo jakim rozporządzeniem pod względem działów ograniczono albo zapisem lub nakazem obciążono, to takie ograniczenie albo obciążenie uważa się jako nie zarządzane, jeżeli scheda owej osobie pozostawiona połowy prawnej schedy dziedzicznej nie przenosi. Jeżeli pozostawiona scheda dziedziczna więcej wynosi, to osoba do części obowiązkowej uprawniona może się domagać części obowiązkowej, jeżeli schedę odrzuci; termin odrzucenia rozpoczyna się dopiero wtenczas, gdy osoba do części obowiązkowej uprawniona o owem ograniczeniu lub obciążeniu się dowie.

Jeżeli osobę do części obowiązkowej uprawnioną ustanowiono spadkobiercą w drugiej linii, to stoi to na równi z ograniczeniem ustanowienia spadkobiercą.

§ 2307. Jeżeli osobę do części obowiązkowej uprawnioną uwzględniono legatem, to wolno jej domagać się części obowiązkowej, jeżeli legat odrzuci. Jeżeli owa osoba legatu nie odrzuci, to prawo o część obowiązkową nie przysługuje jej w takiej wysokości, do jakiej wartość legatu sięga; przy obliczaniu wartości nie wchodzi w rachubę ograniczenia i obciążenia w § 2306 oznaczonego rodzaju.

Spadkobierca obciążony legatem może osobę do części obowiązkowej uprawnioną przy wyznaczeniu odpowiedniego terminu zawezwać, aby się pod względem przyjęcia legatu oświadczyła. Z upływem owego terminu uważa się legat jako odrzucony, jeżeli się przedtem przyjęcia nie oświadczy.

§ 2308. Jeżeli osoba do części obowiązkowej uprawniona, którą jako spadkobiercę albo zapisobiercę w sposób § 2306 określony ograniczono lub obciążono, sukcesyę albo legat odrzuciła, to wolno jej to odrzucenie zaczepić, jeżeli ograniczenie lub obciążenie w czasie zaczepienia upadło, a ona o upadnięciu nie wiedziała.

Do zaczepienia odrzucenia legatu zastosowuje się odpowiednio przepisy o zaczepieniu odrzucenia sukcesyi opiewające. Zaczepienie odbywa się w drodze oświadczenia wobec osoby obciążonej.

§ 2309. Dalsi potomkowie i rodzice spadkodawcy nie mają prawa do części obowiązkowej o tyle, o ile potomek, któryby ich w razie prawnego następstwa wykluczał, części obowiązkowej domagać się może albo to, co mu pozostawiono, przyjmuje.

§ 2310. Przy stwierdzaniu tej schedy dziedzicznej, która dla obliczenia części obowiązkowej jest miarodawczą, liczy się i te osoby, które testamentem od sukcesyi wykluczono, które spadek odrzuciły lub za dziedziczenia niegodne uznano. Kto wskutek zrzeczenia się spadku od prawnego następstwa jest wykluczonym, tego się nie liczy.

§ 2311. Przy obliczaniu części obowiązkowej bierze się za podstawę zapas i wartość spuścizny w czasie otwarcia się spadku. Przy obliczaniu części obowiązkowej dla rodziców spadkodawcy nie wstawia się do rachunku tych rzeczy, które małżonkowi przy życiu pozostałemu z góry się należą.

O ile potrzeba zachodzi, to wartość w drodze taksy wypośredkować należy. Oznaczenie wartości ze strony spadkodawcy nie jest miarodawczem.

§ 2312. Jeżeli spadkodawca rozporządził albo w myśl § 2049 przyjąć należy, że jeden z większej liczby spadkobierców ma mieć prawo objąć włość do spadku należącą za wartość jej dochodu, to ta wartość dochodu, jeżeli się z tego prawa robi użytek, jest także miarodawczą dla obliczenia części obowiązkowej. Jeżeli spadkodawca inną cenę za objęcie włości wyznaczył, to ta cena jest miarodawczą wtenczas, jeżeli ona wartości dochodu dorównuje i wartości szacunkowej nie przenosi.

Jeżeli spadkodawca tylko jednego spadkobiercę pozostawia, to może rozporządzić, że w celu obliczenia części obowiązkowej wartość dochodu albo też wartość w ust. 1, zdanie 2 oznaczoną za podstawę przyjąć należy.

Powyższe przepisy zastosowuje się tylko wtenczas, jeżeli spadkobierca, który włość obejmuje, należy do osób

do części obowiązkowej uprawnionych, a w § 2303 określonych.

§ 2313. Przy stwierdzaniu wartości spuścizny nie wchodzi w rachubę takie prawa i zobowiązania, które zależą od warunku zawieszającego. Prawa i zobowiązania od rozwiązującego warunku zawisłe wstapia się w rachunek jak bezwarunkowe. Jeżeli warunek się spełni, to obliczenie wyrównać należy odpowiednio do zmienionego prawnego stanu rzeczy.

O niepewnych i niepewno umieszczonych prawach, i o wątpliwych zobowiązaniach obowiązuje to samo, co o tych prawach i zobowiązaniach, które zależą od warunku zawieszającego. Spadkobierca jest wobec uprawnionego do części obowiązkowej zobowiązanym o stwierdzenie niepewnego, a dochodzenie niepewnie umieszczonego prawa o tyle się troszczyć, o ile to prawidłowemu zarządowi odpowiada.

§ 2314. Jeżeli osoba do części obowiązkowej uprawniona nie jest spadkobiercą, to spadkobierca na żądanie winien jej udzielić objaśnienia o zasobie spadku. Osoba do części obowiązkowej prawo mająca może się domagać, aby ją do ustawienia spisu przedmiotów spadkowych, który w myśl § 260 jej ma być przedłożonym, przywołano i aby wartość przedmiotów spadkowych wypośrodkowano. Osoba ta może także się domagać, aby ów spis przez właściwą władzę albo przez właściwego urzędnika lub notaryusza był sporządzony.

Koszta ponosi spadek.

§ 2315. Osoba do części obowiązkowej uprawniona winna kazać sobie policzyć na część obowiązkową to, co spadkodawca w drodze czynności prawnej wśród żyjących z tem postanowieniem jej nadał, że to na część obowiązkową ma być policzonem.

Wartość nadanej korzyści dolicza się przy oznaczeniu części obowiązkowej do pozostałości. O wartości stanowi czas, w którym korzyść nadano.

Jeżeli osoba do części obowiązkowej uprawniona jest potomkiem spadkodawcy, to zastosowuje się odpowiednio przepis § 2051 ust. 1.

§ 2316. Jeżeli jest więcej potomków i pomiędzy nimi w razie prawnego następstwa pewną przez spadkodawcę nadaną korzyść wyrównałyby należało, to o części obowiązkowej potomka stanowi to, co by na prawną schedę z uwzględnieniem obowiązku zrównania przy działach przypadło. Potomek, który z powodu zrzeczenia się spadku od prawnego następstwa jest wykluczonym, nie wchodzi przy obliczaniu w rachubę.

Jeżeli osoba do części obowiązkowej uprawniona jest spadkobiercą i część obowiązkowa w myśl ust. 1 więcej, aniżeli wartość pozostawionej schedy dziedzicznej wynosi, to osoba do części obowiązkowej uprawniona może od współspadkobierców domagać się zwyczajki jako części obowiązkowej, chociaż pozostawiona scheda połowie prawnej schedy dziedzicznej dorównuje albo ją przenosi.

Nadania korzyści § 2050 ust. 1 określonego rodzaju nie może spadkodawca od uwzględnienia wykluczyć na szkodę osoby, która do części obowiązkowej ma prawo.

Jeżeli nadanie korzyści w myśl ust. 1 uwzględnić się mające zarazem podług § 2315 na część obowiązkową policzyć należy, to ową korzyść policza się na część obowiązkową tylko w połowie wartości.

§ 2317. Pretensya o część obowiązkową powstaje w chwili otwarcia się spadku.

Ta pretensya jest dziedziczną i przelewalną.

§ 2318. Spadkobierca może wypełnienia nałożonego nań zapisu tak dalece odmówić, iż może się domagać, aby ciężar części obowiązkowej ze zapisobiorcą w odpowiednim stosunku ponosił. To samo obowiązuje o nakazie.

Wobec zapisobiorcy, który ma prawo do części obowiązkowej, jest obniżenie zapisu tylko tak dalece dozwolonym, aby mu pozostała jego własna część obowiązkowa.

Jeżeli spadkobierca sam także do części obowiązkowej ma prawo, to wolno mu z powodu obciążenia części obowiązkowej zapis i nakaz tak dalece obniżyć, aby mu pozostała jego własna część obowiązkowa.

§ 2319. Jeżeli jeden z więcej spadkobierców także sam do części obowiązkowej ma prawo, to po działach wolno mu odmówić zaspokojenia drugiej do części obowiązkowej uprawnionej osoby tak dalece, aby mu po-

zostawiono własną część obowiązkową. Za niedobór odpowiada reszta spadkobierców.

§ 2320. Kto w miejsce uprawnionego do części obowiązkowej prawnym spadkobiercą zostaje, ten winien w stosunku do współspadkobierców ponosić ciężar części obowiązkowej, a jeżeli uprawniony do części obowiązkowej nadany mu legat przyjmie, także ów zapis we wysokości uzyskanej korzyści.

To samo obowiązuje w razie wątpliwości o takiej osobie, której spadkodawca schedę dziedziczną osoby do legitymy uprawnionej rozporządzeniem na przypadek śmierci zapisał.

§ 2321. Jeżeli osoba do części obowiązkowej prawo mająca nadany jej zapis odrzuci, to w stosunku spadkobierców i zapisobierców do siebie winien ponosić obciążenia części obowiązkowej w miarę osiągniętej korzyści ten, na którego korzyść odrzucenie wychodzi.

§ 2322. Jeżeli spadek, który osoba do części obowiązkowej prawo mająca odrzuciła albo zapis, który ona odrzuciła, jakim zapisem albo nakazem obciążono, to ten, na którego korzyść odrzucenie wychodzi, może ów zapis albo nakaz tak dalece obniżyć, że mu tylko tyle pozostaje, ile na pokrycie ciężaru części obowiązkowej potrzeba.

§ 2323. Spadkobierca nie może odmówić wypełnienia zapisu albo nakazu na mocy § 2318 ust. 1 o tyle, o ile ciężaru części obowiązkowej w myśl § 2320 aż do 2322 ponosić nie potrzebuje.

§ 2324. Spadkodawca może rozporządzeniem na przypadek śmierci ciężary części obowiązkowej w stosunku spadkobierców do siebie na poszczególnych spadkobierców ponakładać i od przepisów § 2318 ust. 1 i §§ 2320 aż do 2323 odmiennie rozporządzić.

§ 2325. Jeżeli spadkodawca osobie trzeciej coś podarował, to osoba do części obowiązkowej prawo mająca tytułem uzupełnienia części obowiązkowej tej kwoty domagać się może, o którą część obowiązkowa się powiększa, gdy się darowany przedmiot do spuścizny doliczy.

Za rzecz zużywalną wstawia się w rachunek tę wartość, którą owa rzecz miała w czasie jej podarowania. Za inny przedmiot wstawia się w rachunek taką wartość, jaką

on miał w czasie otwarcia się spadku; jeżeli zaś ów przedmiot miał mniejszą wartość w czasie podarowania go, to w rachunek wstawia się tylko tęże wartość.

Darowizny się nie uwzględnia, jeżeli w chwili otwarcia się spadku dziesięć lat od tego czasu upłynęło, w którym podarowany przedmiot obdarowanemu oddano; jeżeli obdarowano małżonka spadkodawcy, to ów przeciąg czasu nie rozpoczyna się przed rozwiązaniem małżeństwa.

§ 2826. Osoba do części obowiązkowej prawo mająca może się domagać uzupełnienia części obowiązkowej także wtenczas, gdy jej połowę prawnej schedy dziedzicznej pozostawiono. Jeżeli uprawnionemu do części obowiązkowej więcej jak połowę zostawiono, to owa pretensya jest wykluczoną w takiej wysokości, do jakiej sięga wartość tego, co więcej pozostawiono.

§ 2827. Jeżeli osoba do części obowiązkowej prawo mająca sama jaki podarunek od spadkodawcy otrzymała, to ten podarunek tak samo jak podarunek, który dano osobie trzeciej, do spuścizny doliczyć i osobie do legitymy prawo mającej na uzupełnienie policzyć należy. Podarunek w myśl § 2315 policzyć się mający należy policzyć na ogólną sumę legitymy i jej uzupełnienia.

Jeżeli osoba do części obowiązkowej prawo mająca jest potomkiem spadkodawcy, natenczas zastosowuje się odpowiednio przepis § 2051 ust. 1.

§ 2828. Jeżeli spadkobierca sam do części obowiązkowej ma prawo, to może odmówić uzupełnienia części obowiązkowej tak dalece, aby mu pozostała jego własna część obowiązkowa włącznie z tem, coby mu do uzupełnienia części obowiązkowej się należało.

§ 2829. O ile spadkobierca do uzupełnienia legitymy obowiązku nie ma, o tyle może osoba do części obowiązkowej prawo mająca żądać od obdarowanego wydania podarunku w celu zaspokojenia kwoty brakującej, w myśl przepisów o wydaniu zysków z nieusprawiedliwionego zbogacenia. Jeżeli osoba do części obowiązkowej prawo mająca jest jedynym spadkobiercą, to przysługuje jej także samo prawo.

Osoba obdarowana może od wydania podarunku się uchronić przez zapłacenie kwoty brakującej.

Z pomiędzy więcej obdarowanych osób odpowiada osoba dawniej obdarowana tylko o tyle, o ile nie ma obowiązku osoba później obdarowana.

§ 2330. Przepisów w §§ 2325 aż do 2329 nie zastosowuje się do takich darowizn, któremi się czyni zadosyć obowiązkowi moralnemu albo względom na przyzwoitość.

§ 2331. Korzyść, którą się ze wspólnego mienia ogólnej wspólności majątkowej, wspólności dorobku albo wspólności ruchomego majątku nadaje, uważa się jako korzyść przez każdego z małżonków do połowy nadaną. Gdy atoli korzyść nadaje się takiemu potomkowi, który tylko od jednego z małżonków pochodzi albo też takiej osobie, od której tylko jeden z małżonków pochodzi, lub jeżeli jeden z małżonków to, co dał, do wspólnego mienia wynagrodzić winien, natenczas uważa się ową korzyść jako nadaną przez tegoż małżonka.

Powyższe przepisy zastosowuje się odpowiednio do takiej korzyści, którą nadano ze wspólnego mienia dalszej wspólności majątkowej.

§ 2332. Pretensya o część obowiązkową przedawnia się w trzech latach od tej chwili, w której osobę do części obowiązkowej prawo mającą o otwarciu się spadku i o rozporządzeniu ją krzywdzącem wiadomość dochodzi, bez względu zaś na ową wiadomość w trzydziestu latach od otwarcia się spadku.

Pretensya, która w myśl § 2329 osobie do legitymy prawo mającej do obdarowanego przysługuje, przedawnia się w trzech latach po otwarciu się spadku.

Przedawnienia nie wstrzymuje się przez to, że owych pretensyi dopiero po odrzuceniu spadku albo legatu dochodzić można.

§ 2333. Spadkodawca może potomka pozbawić części obowiązkowej:

- 1, jeżeli potomek godzi na życie spadkodawcy, na życie małżonka albo innego potomka spadkodawcy;
- 2, jeżeli potomek staje się winnym rozmyślnego cielesnego sponiewierania spadkodawcy albo małżonka spadkodawcy, w razie sponiewierania małżonka

atoli tylko wtenczas, jeżeli potomek od tegoż małżonka pochodzi;

- 3, jeżeli potomek staje się winnym zbrodni lub też ciężkiego rozmyślnego występku przeciw spadkodawcy albo jego małżonkowi;
- 4, jeżeli potomek przeciw obowiązкови utrzymywania, jaki wobec spadkodawcy z prawa na nim ciąży, ze złej woli wykracza;
- 5, jeżeli potomek wbrew woli spadkodawcy bezecnie albo niemoralnie się prowadzi.

§ 2334. Spadkodawca może pozbawić ojca części obowiązkowej, jeżeli on którego z przewinień § 2333 nr. 1, 3, 4 określonych się dopuszcza. To samo prawo przysługuje spadkodawcy wobec matki, jeżeli ona takiegoż przewinienia się dopuszcza.

§ 2335. Spadkodawca może pozbawić małżonka części obowiązkowej, jeżeli małżonek takiego przewinienia się dopuszcza, na mocy którego spadkodawca w myśl §§ 1565 aż do 1568 do skargi o rozwód ma prawo.

Prawo do pozbawienia części obowiązkowej nie upada z powodu upływu tego przeciągu czasu, w którym w myśl § 1571 z rozwodowego powodu użytek zrobić należy.

§ 2336. Pozbawienie części obowiązkowej odbywa się w drodze testamentowego rozporządzenia.

Powód do pozbawienia w czasie sporządzania istnieć i w rozporządzeniu podanym być musi.

Udowodnienie powodu pozbawienia jest obowiązkiem tego, kto z pozbawienia robi użytek.

W przypadku § 2333 nr. 5 jest pozbawienie części obowiązkowej bezskutecznem, jeżeli potomek w czasie otwarcia się spadku bezecnego lub niemoralnego życia stale zaniechał.

§ 2337. Prawo do pozbawienia części obowiązkowej upada wskutek przebaczenia. Przebaczenie sprawia to, że rozporządzenie którem spadkodawca pozbawienie zarządził, staje się bezskutecznem.

§ 2338. Jeżeli który potomek w tym stopniu marnotrawstwu się oddał albo w tym stopniu jest zadłużonym, że późniejszy dorobek na znaczne niebezpieczeństwo nara-

zonym zostaje, to spadkodawca może prawo potomka do części obowiązkowej rozporządzeniem w ten sposób ograniczyć, że po śmierci owego potomka tegoż prawni potomkowie to, co mu pozostawiono lub też przysługującą mu część obowiązkową jako spadkobiercy w drugiej linii lub jako zapisobiorcy w drugiej linii stosownie do swych prawnych sched dziedzicznych otrzymać mają. Spadkodawca może także zarząd aż do zgonu potomka egzekutorowi testamentu poruczyć; potomkowi przysługuje atoli w takim razie prawo do żądania rocznego czystego dochodu.

Do rozporządzeń powyższego rodzaju zastosowuje się odpowiednio przepisy § 2336 ust. 1 aż do 3. Te rozporządzenia są bezskuteczne, jeżeli potomek w czasie otwarcia się spadku marnotrawne życie stale porzucił albo zadłużenie ponad stan owemu rozporządzeniu podstawę nadające już nie zachodzi.

ROZDZIAŁ SZÓSTY.

Niegodność dziedziczenia.

§ 2339. Niegodnym dziedziczenia jest ten:

- 1, kto spadkodawcę rozmyślnie i bezprawnie zabił albo zabić usiłował lub w taki stan wprowadził, że spadkodawca wskutek tego do sporządzenia albo zniesienia rozporządzenia na wypadek śmierci był niezdolen;
- 2, kto spadkobiercy w sporządzeniu albo zniesieniu rozporządzenia na wypadek śmierci rozmyślnie i bezprawnie przeszkodził;
- 3, kto spadkodawcę przez podstępny ułudek albo bezprawną groźbę do sporządzenia albo zniesienia jakiego rozporządzenia na wypadek śmierci nakłonił;
- 4, kto odnośnie do testamentowego rozporządzenia spadkodawcy takiego czynu się dopuścił, który w myśl przepisów w §§ 267 aż do 274 Kodeksu karnego karze podlega.

Niegodność dziedziczenia nie nastaje w przypadkach ust. 1 nr. 3, 4 wtenczas, jeżeli rozporządzenie, do zrobienia którego spadkodawcę nakłoniono albo odnośnie do którego

karygodny czyn popełniono, przed otwarciem się spadku stało się bezskutecznem, albo jeżeli to rozporządzenie, do zniesienia którego spadkodawcę nakłoniono, bezskutecznem by się było stało.

§ 2340. Niegodności dziedziczenia dochodzi się zaczepieniem nabycia spadku.

Zaczepienie jest dozwolonem dopiero po przypadnięciu spadku. Wobec spadkobiercy w drugiej linii można nabycie zaczepić, skoro tylko spadek przypadł spadkobiercy w pierwszej linii.

Zaczepiać można tylko w przeciągu terminów § 2082 określonych.

§ 2341. Do zaczepiania ma prawo każdy, na czyją korzyść wychodzi odpadnięcie osoby dziedziczenia niegodnej chociażby tylko w razie odpadnięcia innej osoby.

§ 2342. Zaczepienie odbywa się wniesieniem skargi zaczepiającej. Skarżyć należy o uznanie spadkobiercy jako odziedziczania niegodnego.

Skutek zaczepienia nastaje dopiero z prawomocnością wyroku.

§ 2343. Zaczepienie jest wykluczonem jeżeli spadkodawca niegodnemu odziedziczania przebaczył.

§ 2344. Jeżeli spadkobiercę odziedziczania niegodnym uznano, natenczas przyjmuje się, iż innu spadek nie przypadł.

Spadek przypada temu, kto był powołanym, gdyby niegodzien dziedziczenia w chwili otwarcia się spadku nie był żył; spadek uważa się jako przypadły w chwili otwarcia się spadku.

§ 2345. Jeżeli zapisobiorca stał się winnym którego z przewinień w § 2339 ust. 1 określonych, to pretensya ze zapisu podlega zaczepieniu. Przepisy §§ 2082, 2083, 2339 ust. 2 i §§ 2341, 2343 zastosowuje się w tym razie.

To samo obowiązuje pod względem części obowiązkowej, jeżeli osoba do części obowiązkowej prawo mająca takiegoż przewinienia się dopuściła.

ROZDZIAŁ SIÓDMY.

Zrzekanie się dziedziczenia.

§ 2346. Krewni i małżonek spadkodawcy mogą się zrzec w drodze kontraktu ze spadkobiercą swego, na ustawie opartego prawa dziedziczenia. Zrzekający się jest od prawnego następstwa tak wykluczonym, jak gdyby w czasie otwarcia się spadku już nie żył; zrzekający się nie ma prawa do części obowiązkowej.

Zrzeczenie się można ograniczyć na prawo do części obowiązkowej.

§ 2347. Jeżeli zrzekający się pod opieką pozostaje, to do zrzeczenia się dziedzictwa potrzeba zezwolenia sądu opiekuńczego, jeżeli zrzekający się pod władzą rodzicielską zostaje, natenczas obowiązuje to samo, o ile się kontraktu nie zawiera między małżonkami albo między narzeczonymi.

Spadkodawca może kontrakt zawrzeć tylko osobiście; jeżeli spadkodawca w prawodzielności jest ograniczonym, to nie potrzebuje przyzwolenia swego prawnego zastępcy. Jeżeli spadkodawca jest nieprawdzielnym, to kontrakt może zawrzeć prawny zastępca; zezwolenie sądu opiekuńczego jest potrzebnem w takim samym zakresie jak w myśl ust. 1.

§ 2348. Kontrakt o zrzeczeniu się dziedzictwa wymaga spisania do sądowego albo notaryalnego protokołu.

§ 2349. Jeżeli potomek albo poboczny krewny spadkodawcy zrzeka się prawa dziedziczenia, jakie mu na mocy ustawy przysługuje, to skutki zrzeczenia się rozciągają się na jego potomków, jeżeli się nic innego nie postanowi.

§ 2350. Jeżeli ktoś zrzeka się prawa dziedziczenia, jakie mu na mocy ustawy przysługuje, na rzecz drugiej osoby, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że zrzeczenie się tylko na taki przypadek ma obowiązywać, że owa druga osoba spadkobiercą zostanie.

Jeżeli potomek spadkodawcy zrzeka się prawa dziedziczenia, jakie mu na mocy ustawy przysługuje, to należy przyjąć w razie wątpliwości, że owo zrzeczenie się ma

obowiązywać tylko na rzecz innych potomków i małżonka spadkodawcy.

§ 2351. Do kontraktu, którym zrzeczenie się dziedziczenia napowrót się znosi, zastosowuje się przepis § 2348, a co do spadkodawcy także przepis § 2347 ust. 2.

§ 2352. Kogo w testamencie spadkobiercą ustanowiono albo jakim z pisem uwzględniono, ten może się zrzec nadanej korzyści kontraktem ze spadkodawcą. To samo obowiązuje o korzyści, którą w kontrakcie odziedziczenia nadano osobie trzeciej. Przepisy §§ 2347, 2348 zastosowuje się.

ROZDZIAŁ OSMY.

A test spadkowy.

§ 2353. Sąd spadkowy winien na wniosek wystawić spadkobiercy świadectwo na dowód jego prawa dziedziczenia, a jeżeli spadkodawca tylko do pewnej części spadku jest powołanym, co do wielkości jego schedy dziedzicznej (atest spadkowy).

§ 2354. Kto wnioskuje o wystawienie świadectwa jako prawny spadkobierca winien podać:

- 1, czas śmierci spadkodawcy;
- 2, stosunek, na którym jego prawo dziedziczenia się opiera;
- 3, czy i jakie osoby istnieją lub istniały, któreby go od następstwa wykluczały albo jego schedę dziedziczną obniżały;
- 4, czy i jakie rozporządzenia na wypadek śmierci spadkodawca pozostawił;
- 5, czy jaki proces o jego prawo dziedziczenia jest uwisłym.

Jeżeli jaka osoba odpadła, która by wnioskodawcę od następstwa wykluczała albo jego schedę dziedziczną obniżała, to wnioskodawca winien podać, w jaki sposób owa osoba odpadła.

§ 2355. Kto wnioskuje o wystawienie atestu spadkowego na mocy rozporządzenia na wypadek śmierci, winien rozporządzenie, na którym jego prawo dziedziczenia

się opiera, oznaczyć, podać, czy i jakie inne rozporządzenia na wypadek śmierci spadkodawca pozostawił i udzielić wiadomości w § 2354 ust. 1 nr. 1, 5, ust. 2 przepisanych.

§ 2356. Wnioskodawca winien prawdziwość tego, co w myśl § 2354 ust. 1 nr. 1, 2, ust. 2 podaje, publicznymi dokumentami udowodnić i w przypadku § 2355 przedłożyć dokument, na którym jego prawo dziedziczenia się opiera. Jeżeli owych dokumentów dostarczyć nie można, lub jeżeli ich można dostarczyć tylko z niestósunkowymi trudnościami, natenczas wystarcza podanie innych dowodów.

O reszcie w myśl §§ 2354, 2355 potrzebnych oświadczeń winien wnioskodawca wobec sądu lub notaryusza w miejsce przysięgi zaręczyć, że mu nic takiego nie jest wiadomem, coby prawdziwości jego twierdzeń się sprzeciwiało. Sąd spadkowy może wnioskodawcę od tego zaręczenia uwolnić, jeżeli je uważa za niepotrzebne.

Powyższych przepisów nie zastosowuje się o tyle, o ile fakta sądowi spadkowemu ogólnie są wiadome.

§ 2357. Jeżeli jest więcej spadkobierców, to na wniosek należy wystawić wspólny atest spadkowy. Wniosek może stawić każdy ze spadkobierców.

We wniosku należy podać spadkobierców i ich części spadkowe.

Jeżeli wniosku nie stawiają wszyscy spadkobiercy, natenczas trzeba w nim podać, że reszta spadkobierców spadek przyjęła. Przepisy § 2356 obowiązują także co do takich twierdzeń wnioskodawcy, które się odnoszą do reszty spadkobierców.

Zaręczenie w miejsce przysięgi winni złożyć wszyscy spadkobiercy, o ile sąd spadkowy nie uzna zaręczenia ze strony jednego albo ze strony kilku ze spadkobierców za wystarczające.

§ 2358. Robiąc użytek ze środków dowodowych, przez wnioskodawcę podanych, winien sąd spadkowy dochodzenia potrzebne w celu stwierdzenia faktów z urzędu zarządzić i podjąć dowody, jakie się wydają odpowiednimi.

Sąd spadkowy może ogłosić publiczne wezwanie do zgłaszania się z prawami dziedziczenia innym osobom przysługującym; o sposobie ogłoszenia i o tem, jak długo ma

trwać termin zgłoszeń, stanowią przepisy opiewające o postępowaniu wywoławczem.

§ 2359. Atest spadkowy należy wystawić tylko wtenczas, jeżeli sąd spadkowy uważa, że są stwierdzone fakta do uzasadnienia takiegoż wniosku potrzebne.

§ 2360. Jeżeli o prawo dziedziczenia jest proces uwisły, to przed wystawieniem świadectwa spadkowego należy wysłuchać przeciwnika wnioskodawcy.

Jeżeli rozporządzenie, na którym prawo dziedziczenia się opiera, nie mieści się w publicznym, sądowi spadkowemu przedłożonym dokumencie, to przed wystawieniem atestu spadkowego powinna być wysłuchaną ta osoba, któraby była spadkobiercą w razie bezskuteczności owego rozporządzenia.

Wysłuchania nie potrzeba, jeżeli jest niemożliwem.

§ 2361. Sąd spadkowy winien wycofać wystawiony atest spadkowy, jeżeli się wykaże, że jest mylnym. Z chwilą wycofania traci ów atest moc obowiązującą.

Jeżeli atestu spadkowego natychmiast osiągnąć nie można, to sąd spadkowy winien go uchwałą ogłosić za pozbawiony mocy obowiązującej. Taką uchwałą należy ogłosić w myśl tych przepisów Ordynacyi cywilno-procesowej, które opiewają o publicznem doręczeniu zapozwu. Ogłoszenie pozbawienia mocy obowiązującej odnosi skutek z upływem jednego miesiąca od ostatniego umieszczenia uchwały w dziennikach publicznych.

Sąd spadkowy może z urzędu zarządzić dochodzenia co do prawdziwości wystawionego atestu spadkowego.

§ 2362. Rzeczywisty spadkobierca może się domagać od posiadacza mylnego atestu spadkowego, aby go tenże wydał sądowi spadkowemu.

Ten, komu mylny atest spadkowy wystawiono, winien rzeczywistemu spadkobiercy udzielić objaśnienia o zasobie spadku i o tem, gdzie przedmioty spadkowe się znajdują.

§ 2363. W atescie spadkowym, który się wystawia spadkobiercy w pierwszej linii, należy podać, że następstwo w drugiej linii ustanowiono, pod jakimi warunkami ono nastaje i kto jest spadkobiercą w drugiej linii. Jeżeli spadkodawca spadkobiercę w drugiej linii ustanowił

spadkobiercą tego, co przy zająciu następstwa w drugiej linii ze spadku pozostanie, albo jeżeli postanowił, że spadkobierca w pierwszej linii ma mieć prawo wolnego rozporządzania spadkiem, natenczas i to podać należy.

Spadkobiercy w drugiej linii przysługuje prawo określone w § 2362 ust. 1.

§ 2364. Jeżeli spadkodawca zamianował egzekutora testamentu, to należy podać owo zamianowanie w atęście spadkowym.

Egzekutorowi testamentu przysługuje prawo określone w § 2362 ust. 1.

§ 2365. Prawo przyjmuje domysł, że temu, kogo w atęście spadkowym jako spadkobiercę oznaczono, przysługuje prawo dziedziczenia w atęście spadkowym podane, i że go nie ograniczono innemi rozporządzeniami aniżeli temi, które podano.

§ 2366. Jeżeli kto od osoby w atęście spadkowym jako spadkobierca oznaczonej, w drodze czynności prawnej jakiś przedmiot spadkowy, jakie prawo do takiegoż przedmiotu się odnoszące nabywa albo uwolnienie od jakiego do spadku należącego prawa osiąga, to na jego korzyść uważa się to, co w atęście spadkowym się mieści, w takim zakresie, jako z istotnym stanem zgodne, jaki domysłem § 2365 objęto, chyba że on o mylności atestu wie albo o tem ma wiadomość, że sąd spadkowy zwrócenia atestu spadkowego z powodu mylności się domagał.

§ 2367. Przepisy § 2366 zastosowuje się odpowiednio, jeżeli temu, kogo w atęście spadkowym jako spadkobiercę oznaczono, na mocy prawa do spadku należącego jaką prestacyę się daje, albo gdy pomiędzy nim a kim innym co do takiego prawa przedsięwzięcie się czynność prawna, która pod przepis § 2366 nie podpada, a rozporządzanie owem prawem zawiera.

§ 2368. Na wniosek winien sąd spadkowy egzekutorowi testamentu wystawić świadectwo w dowód zamianowania. Jeżeli egzekutora testamentu w zarządzaniu pozostałością ograniczono, albo jeżeli spadkodawca rozporządził, że egzekutor testamentu w przyjmowaniu zobowiązań dla spadku nie ma być ograniczonym, to należy to podać w świadectwie.

Jeżeli zamianowanie nie mieści się w publicznym, sądowi spadkowemu przedłożonym dokumencie, to przed wystawieniem świadectwa spadkobierca, jeżeli to możebnem, względem ważności zamianowania wysłuchanym być powinien.

Do tego świadectwa zastosowuje się odpowiednio przepisy opiewające o atęście spadkowym; ze skończeniem się urzędu egzekutora testamentu traci świadectwo swą moc obowiązującą.

§ 2369. Jeżeli do spadku, dla którego w Niemczech niema takiego sądu spadkowego, któryby do wystawienia atestu spadkowego był właściwym, należą przedmioty w kraju się znajdujące, to dla takich przedmiotów można się domagać wystawienia atestu spadkowego.

Przedmiot, na który władza niemiecka prowadzi jaką do zapisywania uprawnionej osoby przeznaczoną księgę lub registr, uważa się jako przedmiot w kraju się znajdujący. Pretensyę jakąś uważa się jako w kraju się znajdującą, jeżeli dla skargi sąd niemiecki jest właściwym.

§ 2370. Jeżeli osoba uznana za zmarłą przeżyła tę chwilę, która uchodzi za chwilę jej śmierci, albo jeżeli przed tą chwilą umarła, to pod względem czynności prawnych, w §§ 2366 aż do 2367 określonych uważa się na korzyść trzeciej osoby także bez wystawienia spadkowego atestu tę osobę jako spadkobiercę, któraby na mocy ogłoszenia za zmarłego spadkobiercą była została, chyba że trzecia osoba o mylności uznania za zmarłego wie albo o tem ma wiadomość, że uznanie za zmarłego wskutek skargi zaczepiającej zostało zniesionem.

Jeżeli atest spadkowy wystawiono, a osoba za zmarłą uznana jeszcze żyje, natenczas przysługują jej prawa w § 2362 określone. Takież same prawa ma ta osoba, o której bez ogłoszenia za zmarłą niesłusznie przyjęto, że nie żyje.

ROZDZIAŁ DZIEWIĄTY.

Kupno spadku.

§ 2371. Kontrakt, którym spadkobierca przypadły mu spadek sprzedaje, wymaga sądowego albo notaryalnego spisania.

§ 2372. Korzyści z odpadnięcia jakiego zapisu lub nakazu albo z obowiązku współspadkobiercy do zrównania wynikające przysługują kupującemu.

§ 2373. Schedy, jaka sprzedającemu po zawarciu kupna w drodze następstwa w drugiej linii lub wskutek odpadnięcia współspadkobiercy przypada, oraz zapisu, który sprzedającemu nadano przez wzgląd szczególny (prelegat), nie należy uważać w razie wątpliwości jako także sprzedanych. To samo obowiązuje o rodzinnych papierach i rodzinnych obrazach.

§ 2374. Sprzedający jest zobowiązany wydać kupującemu przedmioty spadkowe w czasie sprzedaży istniejące włącznie z tem co przed sprzedaniem na mocy prawa do spadku należącego albo też jako wynagrodzenie za zniszczenie, uszkodzenie lub zabranie przedmiotu spadkowego albo w drodze takiej czynności prawnej uzyskał, która do spadku się odnosiła.

§ 2375. Jeżeli sprzedający przed sprzedaniem jaki przedmiot spadkowy spotrzebował, bezpłatnie go się pozbył albo bezpłatnie obciążył, natenczas jest on kupującemu do wynagrodzenia wartości spotrzebowanego lub pozbytego przedmiotu, a w razie obciążenia, do wynagrodzenia obniżonej wartości zobowiązany. Obowiązku do wynagrodzenia niema wtenczas, jeżeli kupujący przy zawieraniu kupna o spotrzebowaniu albo bezpłatnem rozporządzeniu przedmiotem wiedział.

Zresztą nie może kupujący domagać się wynagrodzenia za pogorszenie, zniszczenie się lub za niemożliwość wydania przedmiotu spadkowego z innego powodu nastającą.

§ 2376. Obowiązek sprzedającego do dawania rękojmi za brak w prawie ogranicza się na odpowiedzialności za to, że prawo dziedziczenia mu przysługuje, że nie jest ograniczone prawem spadkobiercy w drugiej linii albo zamianowaniem egzekutora testamentu, że niema legatów, nakazów, ciężarów części obowiązkowej, obowiązków do zrównania albo rozporządzeń co do działów, i że nieograniczona odpowiedzialność wobec wierzycieli spadkowych albo wobec poszczególnych osób z nich nie nastąpiła.

Za błędy u rzeczy do spadku należącej sprzedawca odpowiadać nie potrzebuje:

§ 2377. Stósunki prawne, wskutek przypadnięcia spadku przez zlanie się prawa ze zobowiązaniem albo prawa z obciążeniem wygasłe, uważa się w stósunku pomiędzy kupującym a sprzedawcą jako niewygasłe. W razie potrzeby należy takież prawny stósunek napowrót przywrócić.

§ 2378. Kupujący jest wobec sprzedawcy do wypełnienia zobowiązań spadkowych o tyle zobowiązanym, o ile sprzedawca w myśl § 2376 za to nie odpowiada, że one nie istnieją.

Jeżeli sprzedawca jakie zobowiązanie spadkowe przed sprzedażą wypełnił, to może się domagać wynagrodzenia od kupującego.

§ 2379. Użytki na czas przed sprzedażą przypadające zatrzymuje sprzedawca. Sprzedawca ponosi za tenże czas ciężary włącznie z procentami od zobowiązań spadkowych. Na kupującego spadają atoli podatki od spadku opłacać się mające, oraz te nadzwyczajne ciężary, które należy uważać jako ponakładane na pierwotną wartość przedmiotów spadkowych.

§ 2380. Kupujący ponosi począwszy od zawarcia kupna ryzyko przypadkowego zniszczenia i przypadkowego pogorszenia się przedmiotów spadkowych. Od tej chwili przysługują mu użytki i od niej począwszy ponosi on także ciężary.

§ 2381. Kupujący winien sprzedawcy wynagrodzić te konieczne nakłady, które sprzedawca przed sprzedażą na spadek poczynił.

Inne, przed sprzedażą poczynione nakłady winien kupujący o tyle wynagrodzić, o ile przez nie podniesiono wartość spadku w czasie sprzedaży.

§ 2382. Kupujący jest wierzycielem spadkowym odpowiedzialnym począwszy od zawarcia kupna, bez ujmy dla dalej trwającej odpowiedzialności ze strony sprzedawcy. To obowiązuje także o tych zobowiązaniach, do wypełnienia których kupujący wobec sprzedawcy w myśl §§ 2378, 2379 obowiązku nie ma.

Odpowiedzialności kupującego wobec wierzycieli nie można wykluczyć albo ograniczyć umową pomiędzy kupującym a sprzedawcą.

§ 2383. Pod względem odpowiedzialności kupującego obowiązują przepisy opiewające o ograniczeniu odpowiedzialności ze strony spadkobiercy. Kupujący odpowiada bez ograniczenia o tyle, o ile sprzedający w czasie sprzedaży bez ograniczenia jest odpowiedzialnym. Jeżeli odpowiedzialność kupującego na spadku się ogranicza, to jego pretensye z owego kupna wynikające uważa się jako należące do spadku.

Ze sporządzenia inwentarza przez sprzedawcę albo przez kupującego korzysta także druga strona, chyba że taż strona bez ograniczenia jest odpowiedzialną.

§ 2384. Sprzedawca jest wobec wierzycieli spadkowych zobowiązany sądowi spadkowemu o sprzedaży spadku z podaniem nazwiska kupującego donieść bezwłocznie. Doniesienie ze strony sprzedawcy zastępuje się doniesieniem ze strony kupującego.

Sąd spadkowy winien zezwolić na przejrzanie doniesienia każdemu, kto prawny interes uwiarogodni.

§ 2385. Przepisy o kupnie spadku zastosowuje się odpowiednio do kupna sukcesyi przez sprzedawcę kontraktem nabytej, oraz do innych kontraktów, które mają na celu zbycie spadku osobie zbywającej przypadłego albo w inny sposób przez nią nabytego.

W razie darowizny nie ma darodawca obowiązku dawać wynagrodzenia za przedmioty spadkowe, przed darowaniem spotrzebowane lub bezpłatnie pozbyte albo za bezpłatne obciążenie tychże przedmiotów przed darowaniem. Darodawca nie podlega określonemu w § 2376 obowiązkowi do dawania rękojmi za brak w prawie; jeżeli darodawca ów brak podstępnie zataił, to jest zobowiązanym wynagrodzić obdarowanemu szkodę ztąd powstającą.

×KSIĘGARNIA×

ANTYKWARIAT

== 638921 ==

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

3670 S

001-003670-00-0

niemieckiego kodeksu cywilnego. Podrecznik do rozporządzeń ostatniej woli dla każdego, a w szczególności dla przełożonych gmin i obszarów dworskich. Napisał J. Marcus, radca sądu okręgowego w Tyłży. Z niemieckiego przełożył oraz kilka uwagami i słowniczkiem polsko-niemieckim opatrzył Dr. Witold Celichowski. Cena 2 m., z przesyłką 1,40 m.

Die Ältesten Ortsnamen Schlesiens, ihre Entstehung und Bedeutung. Mit einem Anhang über die schlesisch-polnischen Personennamen. Cena egz. 4 m., z przesyłką 4,20 mk.

Najważniejsze przepisy z prawa o podatku dochodowym. Cena egz. 6 fen., z przesyłką 3 fen.

Nowe przepisy o urządzeniu i ruchu po hutach cynkowych. Cena 10 fen., z przesyłką 13 fen.

Statut górnośląskiego knapszastu z dnia 12-go Grudnia 1899, jest ważny od 1-go Stycznia 1900. Cena egzemplarza 30 fen., z przesyłką 35 fen.

Zabezpieczenie na starość i starość. Najważniejsze przepisy prawa o zabezpieczeniu, które każdy mać powinien. Zestawił na mocy najnowszego prawa z dnia 23-go Lipca 1900 ks. prof. dr. Hitz. Cena egzempl. brosz. 30 fen., opraw. 35 fen., z przesyłką 10 fen. więcej.

Pieniądze trzeba oddać przed przekazem pocztowym. Kto kupi w 1. numeru teraz, otrzyma przesyłkę franko. — Zamawiać można pod adresem: „KATOLIK” w Bytomiu 8.-8. (Centrum 8.-8.)